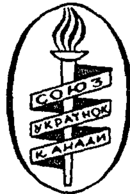

NATALKA L. KOHUSKA

TWENTY FIVE YEARS OF THE UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA

1926 -- 1951

НАТАЛКА Л. КОГУСЬКА

ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ НА ГРОМАДСЬКІЙ НИВІ

1926 — 1951

ІСТОРІЯ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Видано заходами і коштом

СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Друкована в друкарні

ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ ТРИЗУБ

в Вінніпеґу, Ман.

Обкладинка та мистецьке оформлення

МИРОНА ЛЕВИЦЬКОГО

Published by

THE UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA

Printed by

TRIDENT PRESS LTD.

210 — 216 Dufferin Avenue

Winnipeg, Man.

1 9 5 2

Її Величність Королева Єлисавета II.

ВСТУПНЕ СЛОВО.

"Мати таку свободу, щоб бути собі цілою".
1. Працювати для власного духа, як бджола;
2. Різьбити свій характер;
3. Працювати для народу.

За *О. Кобилянською* з її повісти "Царівна".

Чверть століття праці — великий шмат життя й діяльности Союзу Українок Канади. Пройшли довгі роки невпинної плодючої праці. За той час виросло нове покоління. Сьогодні організація гуртує і тих перших піонерок, які від заснування організації постійно і невтомно працюють, об'єднує і тих, що на початках були ще дітьми, і притягає й тих, що тоді ще не були навіть народжені.

Минули роки ..... але минувшину пам'ятають тільки ті, що були в організації від самих її початків. Вони переживають, ніби це було вчора ... Які труднощі треба було побороти, яку посвяту треба було понести, з яким горінням і з якими поривами ці будівниці нашої організації, ці піонерки наші вперше вийшли на нашу ще зовсім незорану ниву праці! До заснування Союзу Українок Канади українська жіноча душа щойно прокидалась до громадського життя, в більшості допомагаючи своїм чоловікам у будові Рідної Української Церкви, Народнього Дому, Бурси чи Школи. І хоч в перших роках нашого поселення в Канаді жінки зробили цінний вклад в загальній громадській і культурній розбудові, все ж таки прийшов час, коли жінки виявили волю і бажання взяти більшу та ширшу участь в загально-громадському житті, як суто українському, так і в канадійському. Не було це бажання емансипації чи сепаратного від мужчин власного руху, а була це в більшості потреба задовольнити властиві для жінки устремління та виконання такої ділянки праці, в якій жінка могла б виявити себе глибше, маючи свою окрему організацію і свій власний центральний провід.

Бажання та потреба своєї власної організації зовсім виправдали себе. Коли ми сьогодні вглянемо ретроспективно до минулих років — ми побачимо, що за цей пройдений час, жінки поглибили себе духово, розправили свої крила і своєю ідейною, відданою та благородною працею піднеслися високо понад сіру буденщину і дрібязкове животіння.

"Чверть століття на Громадській Ниві!" Чверть століття на службі народові, на сторожі культури, національних святощів та надбань! Аж не віриться, щоб жінка-піонерка в но-

вому світі, тяжко працюючи на своїм призначенім її долею місці, могла так віддано із такою посвятою віддавати свої сили й час і на духову та загальну українську справу. Так, через чверть століття організація гуртувала українських жінок і дівчат в товариства-відділи в Канаді і вела їх. Були це більші і менші числом товариства, що гуртувались у великих містах, маленьких містечках і на фармах. Та не робить різниці, в якім числі чи в якім окруженні товариство знаходилось — цілі й завдан-

Ольга Войценко.

ня для всіх були однакові — а саме, щоб через організацію уможливити жінкам взяти повну участь в громадському житті, плекати національну свідомість, поглиблювати себе духово, зберігати та розвивати культурні цінності в своїх родинах та в своїм окруженні, дбати про релігійне і культурне виховання дітей та молоді. Але поруч тих духових потреб і розбудови українського життя в Канаді організовані жінки не забували і про велику ідею визволення українського народу з-під

ярма ворогів. Ця ідея була все близькою та актуальною справою прямувати і до того, щоб усіма можливими засобами допомогти і своєму народові в краю в його визвольній боротьбі.

Ось чому ці ідеї, що лежать ув основі організації від початку її повстання, були такі високі, такі світлі й пориваючі в здійснюванні їх у конкретнім житті. Вони саме і розкриваються перед читачами в цій історії Союзу Українок Канади.

Видаємо цю історію в ювілейний рік організації також з метою задокументувати все, що досі було зроблено й осягнено, як признання тим, що несли це світло, цю працю та посвяту, і в науку тим, що будуть продовжувати цю велику, ідейну та віддану працю в майбутньому.

Історія присвячується всім провідницям організації, як тим, що були у проводі в централі, в провінціяльних екзекутивах, так і провідницям відділів на місцях, а також усьому членству Союзу Українок Канади. Ми свідомі того, що великі ідеї творяться тільки з ініціятиви одиниць, які мозольною працею та великою вірою у своє завдання вводять ці ідеї в життя. І мені мило тут згадати наших піонерок, наших молодих жінок і дівчат, що перші підняли наш СМОЛОСКИП, що перші мали відвагу проголосити: ми йдемо на допомогу свому народові, зокрема нашим ще неорганізованим жінкам, але йдемо своєю, властивою тільки нам, дорогою і своїм власним кроком. Хочемо бути собі ціллю! То були дорогі наші МОГИЛЯНКИ на чолі з нашою заслуженою пані Савелею Стечишин. Вони перші запалили той СМОЛОСКИП, що й тепер освітлює нашу путь. І з ним вони вийшли наперед, показали й освітили нам дорогу. І той смолоскип перед нами. То була наша жіноча молодь, ідейна, горіюча і славна. Без провідників не було б поступу — не було б навіть ініціятиви, тим більше — нових завдань. Союз Українок Канади був щасливий, що на протязі років мав у проводі жінок розумних, працездатних та з візією у майбутність. Їм належиться велике признання, що завдяки їм організація зробила великий поступ.

Союз Українок Канади був не менше щасливий і тим, що мав у своїх рядах ідейне, карне членство, що прислухувалось до голосу проводу і кермувало своєю працею після його вказівок та директив. Без дбайливого членства не було б ґрунту, на якім ідеї ці можна б плекати і вирощувати. Отже, всі мають своє належне місце в організації і всі є потрібні і всі є цінні. Нехай, отже, видання цієї історії буде виявом подяки всім, що трудилися і працювали в місцевих відділах, в провінціяльних екзекутивах та в центральнім проводі. І нехай ця праця буде джерелом, з якого зможемо черпати ще більшу силу для збагачення нашого власного та спільного громадського життя, для добра цілого нашого народу, України та Канади взагалі.

На цім місці з приємністю згадую і про авторку історії. На припоручення централі, цю тяжку та відповідальну працю —

її написання, взяла на себе пані Наталка Л. Когуська. Пані Когуська є довголітня провідна членка в централі. Авторка була головою організації від січня 1942 року до м. липня 1948. Від ряду літ виконує в централі обов'язки ділової секретарки і в тойже час є редакторкою Сторінки Союзу Українок Канади в "Українському Голосі". Вона знана особисто майже всім членкам нашої організації, бо за час головства в організації відвідала з відчитом майже кожний відділ від далекого сходу в Монтреалі до найдальшого заходу, в Ванкувер. Деякі провінції відвідала кілька разів. Завдяки її особистому контактові та палким словам заклику до чину, організація значно скріпилась. В особистім житті відзначається, як талановита письменниця, що має низку опублікованих творів і праць. В особі пані Когуської маємо глибоко ідейну і цілковито віддану справі людину, і це є яскравий доказ того, що Союз Українок Канади був щасливий своїми провідними особами.

Ольга Войценко,
голова Союзу Українок Канади.

12-го травня, 1952
Вінніпеґ, Ман.

СЛОВО ВІД АВТОРКИ.

Принявши на себе такий поважний обовязок написати історію організації Союзу Українок Канади, я мала на цілі: по-перше — висвітлити вклад української жінки в розбудову громадського життя в Канаді; по-друге — з'ясувати обставини, серед яких те життя творилось, і по-третє — дати в руки молодшому поколінню книжку національно-культурного і виховального значення. В цій історії я бажала з'ясувати ідеали народу, що, знайшовшись в новім краю, далеко від землі своїх батьків зумів зібрати свої роспорошені сили для творчої і культурної праці.

Вважаю потрібним зробити деякі вступні завваги для вияснення в самій техніці твору для кращої орієнтації читача. В першім розділі історії дається суцільний образ формування організації до другого З'їзду. В цім розділі визначується програма діяльности. Для того я часто перебирала уступи з промов, наводила листи, документи, що самі за себе говорять краще, як їх переказувати. Дальше, роблю поділ ділянок праці Союзу і подаю кожну з них в окремім розділі. Такий спосіб писання є далеко тяжчим, як писати по роках діяльности, однак, така форма дає більше суцільний образ і ніщо не губиться.

Джерела, якими я послуговувалась, це —річники "Українського Голосу", рекордові книжки Союзу, матеріяли-обіжники, "Ювілейна Книжка" Союзу Українок Канади з нагоди 10-ліття і деякі архівні листи. Дещо з початкової діяльности не було зарекордоване, а деякі важніші документи трудно було відшукати.

Початки праці описано ширше, в більших деталях з огляду на те, що це був період формації організації; тут я бажала з'ясувати цілі і завдання, і пояснити, чому була потреба в тій чи іншій ділянці праці, що її охоплював Союз Українок Канади. Коли ж певне завдання було з'ясоване, і праця прибрала конкретні форми, я не вважала потрібним повторювати те саме в пізніших роках, хіба, що життя приносило нові ділянки. Я рівнож уникала детальних описів монотонности і хотіла дати не рекордовий звіт з діяльности організації, що зберігається в архівах Союзу, а історію організації з її ідеалами, духом часу, широко закроєним завданням, подіями, трудноощами і пройденим 25-літнім шляхом.

Опрацьовуючи цю історію, я не раз згадувала імена тих осіб, що ту історію творили. Про одних писала більше, про інших менше, але й багато з тих поодиноких осіб, чи то в проводі організації, чи з рядового членства, що так само в організації багато попрацювали, я не згадувала так часто, хоч вони на таку згадку вповні заслуговують. Однак на це, на жаль, не було ані часу, ані місця, бож Союз Українок Канади складається з кількатисячного членства, яке з посвятою виконувало працю і творило історію Союзу.

Для прикладу скажу, що кожний відділ Союзу у своїй околиці має далеко більшу історію своєї діяльности, ніж та, що тут подана. А про кожний відділ зокрема можна написати цілу книжку. Так само багато заслужених осіб працювало в проводі організації, займало відповідне місце в уряді та в різних комітетах і комісіях, було активне й віддане своїм обов'язкам, поклало багато праці і має великі заслуги для розвитку і зросту Союзу.

Мало місця в історії уділила я й поодиноким провідним громадя-

Наталка Л. Когуська.

нам мужчинам, які йшли назустріч праці Союзу Українок Канади, бо розуміли значення участи жінки в громадськім житті народу. Згадаю на цім місці лише кількох із них, Юліяна Стечишина, що в початкових роках, як тодішній ректор Інституту ім. П. Могили в Саскатуні багато причинився до сформування Союзу Українок Канади і опісля завсіди з увагою ставився до праці жіночої організації, піддержував її морально своїм авторітетом, як голова Союзу Українців Самостійників і як громадський діяч. А ось незабутня постать — Мирослав Стечишин,

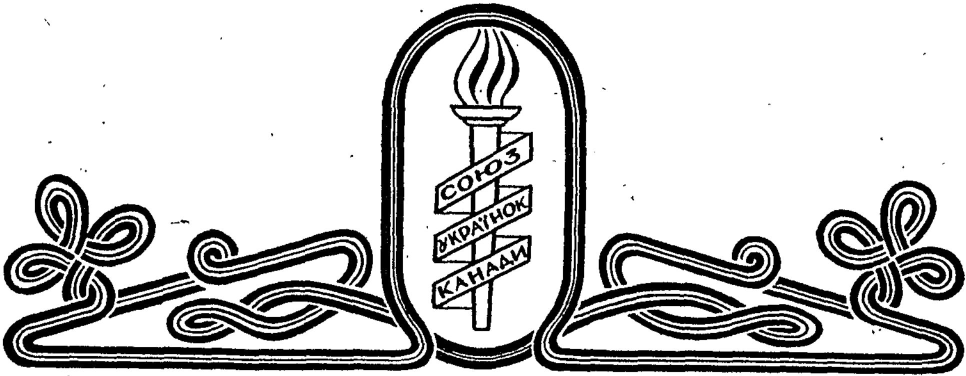
політичний і громадський діяч, довголітній редактор "Українського Голосу" та ідеолог Союзу Українців Самостійників із широким світоглядом, що оцінював працю Союзу Українок Канади і рівнож своїм авторітетом багато допомагав, як великий прихильник праці Союзу Українок Канади. Також довголітній управитель "Українського Голосу", П. Г. Войценко, піонер самостійницького руху в Канаді, людина наскрізь глибоко-ідейна, він все з пошаною ставився до участи жінки в громадськім житті народу та цінив працю Союзу Українок Канади. Завдяки його впливам Союз Українок Канади від 1927 року і через цілий час безплатно користувався сторінкою в "Українськім Голосі", яка багато причинилася до зросту Союзу. Згадую тут заслуги й Івана Данильчука, секретаря Союзу Українців Самостійників і організатора молоді СУМК., поета і журналіста, що у своїх організаційних поїздках з відчитами все говорив про завдання жінки, матері і громадянки, заохочував до організації і праці на місцях. Багато допомагав священик В. Кудрик, що писав про обов'язки матері-громадянки, приготовляв час-від-часу реферати на теми культурно-виховальні і громадські. Є багато інших провідних осіб з посеред членів самостійницьких організацій, які, виховані на засадах демократичного устрою, йшли назустріч потребам і праці Союзу Українок Канади. Не можу обминути і Всеч. Духовенство Української Греко-Православної Церкви, яке, дбаючи про освіту народу, вітало створення першої української жіночої організації в Канаді, допомагало в її роботі на місцях. Також допомагали українські учителі на околицях, які часто були опорою, бо дбали про просвітній рух між народом і віддавали свої сили для виконання певної праці.

На закінчення скажу, що працюючи над цею історією, я не вважала себе авторітетом і що найкраще вивяжуся з такого трудного завдання. Я виконувала наложений на мене обов'язок і працювала над цею книжкою з повною відданістю, посвятою і найбільшою повагою до організації, що протягом 25 літ стояла на службі українському народові.

Висловлюю подяку Адміністрації "Українського Голосу" за користування річниками "Українського Голосу", проф. Леонідові Білецькому за мовну редакцію цеї історії, артистові Миронові Левицькому за мистецьку частину її, членкам комітету цеї ювілейної книги, якими були: Ольга Войценко, Анастазія Сарчук, Савеля Стечишин і Доця Гаврисишин, за завваги, поради і технічну поміч. Провінціяльним Екзекутивам: Алберти, Східньої Канади, Манітоби і Саскачевану, Комітетові Мистецтва і Музею Союзу в Саскатуні, відділам і зарядам за кооперацію.

Наталка Л. Когуська.

ПОЧАТКИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РУХУ В КАНАДІ

I.

ЗАСНУВАННЯ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Українське громадське життя в Канаді було вже в початках розквіту, коли почала формуватись думка про українську жіночу організацію в Канаді

"Український Голос", що був у Канаді першим народнім часописом, гуртував навколо себе найкращі сили українців. Були це ідейні народні провідники, що промощували перші стежки на невиробленім ще громадськім ґрунті. "Український Голос" визначив уже лінію самостійницької думки і чину, які ширилися серед українського громадянства.

Два українські Інститути: Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні й Інститут ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні гуртували поважне число українського громадянства, і це громадянство поставило перед собою клич: "В освіті наша сила".

В заселених українцями околицях на фармах, а також по більших містах і містечках, будувалися в той час народні доми і церкви. Громадянство клопоталось будовою народніх просвітніх інституцій, щоб було де сходитися для народної праці. Засновувались аматорські гуртки, читальні, закладались бібліотеки, йшли турботи про рідну школу. Українські поселенці в Канаді були вже не чужинцями-еміґрантами, а господарями. Розбудовуючи своє власне господарство, вони глибоко пускали в канадійський ґрунт коріння своєї рідної культури.

В цій розбудові громадського життя брали участь також і українські жінки. Але це були лише одиниці, які читали часописи, які виступали в аматорських гуртках або помагали в льокальній роботі в громаді. Велика частина українських жінок, що жила переважно на фармах, зовсім не брала участи в громадській праці. Такий стан не давав повного успіху в розвитку організаційної роботи. Брак жіночих рук особливо відчувався в місцевих товариствах. В деяких місцевостях

повстали жіночі товариства для виконування необхідної льокальної роботи, і там жінки робили все, що було найнеобхідніше. Але й таких робітниць було дуже мало.

Рух за створення першої української жіночої організації повстав 1924 р. в Саскатуні, в Інституті ім. П. Могили. Почин до того дала йому піонерка жіночого руху серед українок у Канаді, Савеля Стечишин. Хоч ще в 1923 р. зорганізувалось було в Саскатуні жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської, але це було льокальне жіноче товариство, що гуртувалось при Українськім Народнім Домі. А проте серед його членок не переставала міцніти думка оформити українську жіночу організацію в Канаді.

Крім жіночого товариства ім. О. Кобилянської, в Інституті ім. П. Могили був зорганізований Дівочий Гурток студенток, що носив назву "Могилянки". Вихованням дівчат студенток опікувалася Савеля Стечишин, дружина тодішнього ректора Інституту, Юліяна Стечишина. В програму виховальної праці Інституту входило: виховувати провідників і провідниць для народньої роботи. І коли така молодь кінчила школи й виходила з Інституту, вертаючись до своїх околиць, вона там на місцях давала провід громадській роботі.

Савеля Стечишин.

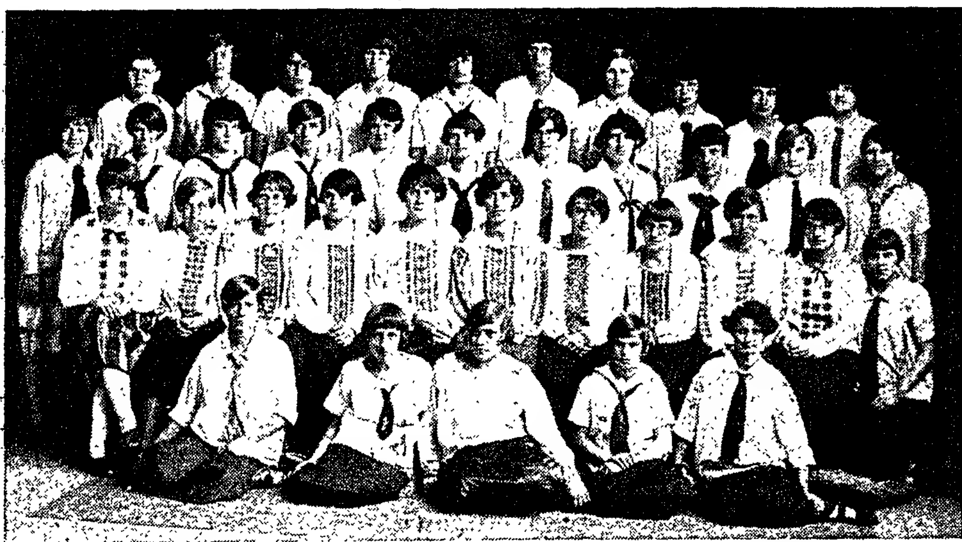
Виховальна програма для дівчат студенток була така сама, як і для хлопців студентів. У своїх викладах студенткам Савеля Стечишин вказувала на найважнішу повинність в їхньому житті, — а саме, що по скінченню школи, кожна з них має стати також і народньою робітницею та працювати для свого народу в своїх українських організаціях. Поважне число тих студенток Могилянок належало також до жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні.

Отже, Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, як культурний осередок і як народня виховальна інституція, сприяв розвиткові думки про створення в Канаді жіночої організації, виховуючи для неї ідейних провідниць. Напрямкові такого патріотичного виховання молоді треба завдячувати Дирекції Інституту та енергійній праці Савелі Стечишин. Служити свому народові і працювати для нього на кожнім кроці стало змістом її життя. У неї з кожним днем зростало бажання зорганізувати пороскиданих по широкій Канаді українських жінок, повести їх дорогою громадської праці і вказати на ті великі обов'язки, що лежать перед українською жінкою і матір'ю вихователькою. Хоч сама ще дуже молода, вона захоплюється живим громадським рухом, що відбуваєть-

ся в неї перед очима. На народніх з'їздах, що кожного року відбувались в Саскатуні, Савеля Стечишин вислухує цінні промови визначних діячів, багато читає, знайомиться з політичним становищем українського народу та готує пляни і програму організаційної роботи для жінок.

Поруч Савелі Стечишин стоять інші визначні одиниці серед жінок, що творили з себе той ініціятивний гурток. Їх найвищим бажанням було приложити свої руки до піднесення культурного розвитку свого народу в Канаді та працювати для добра українського народу взагалі.

Визначною постаттю в жіночім русі в Канаді є Доця Яндова. В той час вона була студенткою в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні, належала до дівочого гуртка Могилянок і була членкою жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні. Жива, енергійна і дуже здібна, вона захоплюється плянами та потребами жіночої організації в Канаді. І такою вона залишилася назавжди в організаційній та народній праці.

Могилянки — питомки Інституту ім. П. Могили (з панею С. Стечишин) в шкільнім році 1925—1926.

Поселившись опісля в провінції Алберта, вона відзначилась там в організуванню поважного числа відділів Союзу.

Чимало праці вклала тоді Харитя Кононенко, що в той час жила в Канаді і перебували в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні. Доля кинула цю визначну серед українських жінок постать на короткий час до Канади, однак через кілька років побуту в Канаді вона вернулась назад до Праги у Чехословаччину, до своїх рідних, що були там на еміґрації. Походила вона з визначного українського роду і була споріднена з письменницею О'Конор Вілінською. Патріотка і дуже здібна організаторка, вона йшла назустріч тодішнім потребам канадійських українок. Згинула від руки німців в останній війні за українську ідею.

Заслуженою постаттю серед піонерок жіночого руху в Канаді є

Марія Мадюк, якої праця помітна всюди від самих початків. По фаху — учителька, вона, як культурна сила, несла своє знання й до інших. Працювала як у проводі організації, так і по жіночих товариствах там, де учителювала; організовувала жінок і ніколи потім не переставала щиро трудитися.

Тетяна Кройтор, учителька, письменниця і журналістка, людина наскрізь ідейна і талановита. Перебувала вона в той час в Інституті ім. П. Могили. Своїм палким словом вона кликала до праці інших і сама не жаліла своїх рук.

Марія Гринюк, учителька по фаху, піддержувала працю Союзу. Працювала більше на околицях, організуючи жіночі товариства.

Оце й були ті перші піонерки жіночого руху серед українок у Канаді, що в тяжких умовах життя пробивали перші його стежки. Вони з посвятою віддавали свій час для піднесення української жінки, для служення свому народові та його високим ідеалам.

Харитя Кононенко.

В початковій праці організації на окрему увагу заслугує визначна постать серед українських жінок в Канаді, Леоніда Слюзар. В 1925 році вона приїхала до Саскатуну на народній з'їзд з промовою для жінок. Тема її промови була "Завдання жінки". Це була перша жінка, що виступила з промовою на українських народніх з'їздах в Канаді. Її відчит викликав дуже гарне враження і підніс багато нових думок. У тім відчиті Леоніда Слюзар торкнулась всіх питань про обов'язки жінки в родині і в громаді і про потребу жіночої організації. Як дружина священика, вона дуже багато працювала над піднесенням свідомости серед жінок по парафіях у Канаді. А приїхавши з України по першій світовій війні, привезла з собою багато досвіду та нового подиху з подій відродженої України. У своїм відчиті Леоніда Слюзар клала головно вагу на те, що виховання молодшого покоління в Канаді спадає в великій мірі на матір і що тільки свідома й начитана жінка всилі виконати такий важний обов'язок. Ця думка пізніше стала основою серед завдань Союзу Українок Канади.

Ось кілька її думок з виголошеної промови про становище жінки в родині і суспільстві:

"Від добре вихованої молоді залежить не тільки щастя родини, але й цілого народу. Тому обов'язком жінки — звернути увагу на виплекання не тільки здорового тіла, але і здорової душі.

"Звичай, що чоловік іде попереді на весілля, чи яку іншу забаву, а жінка йде позаді за ним, наче щось підрядного, мусить зникнути*). Рівнож чоловіки мусять позбутися тієї думки, що радити над чимось путнім, можуть тільки вони. На жінку спадають великі

*) Як зневажливий для жінок.

обов'язки, тож жінка повинна так само користуватися повними правами. Нарід, що понижує своє жіноцтво, не зробив і не зробить ніколи ніякого поступу, бо понижена жінка не має нігде доступу, щоб розвинути свій умовий рівень, і діти, виховані такою жінкою, одідичуть таке саме мізерне виховання, як і їх мати."

Далі, в тій самій промові Леоніда Слюзар визначає плян створити в Канаді українську жіночу організацію і наводить цікаві факти про тодішній стан участи жінок в громадськім життю:

"Число жіночих товариств в Канаді годі збагнути. Кожне жиє своїм буденним життям і не проявляє тої діяльности, яку повинно б проявити. Я пригадую собі кілька закликів пані Савелі Стечишин та панни Хариті Кононенко, щоб зорганізувати Всеканадійський Жіночий Союз, повести ширшу організацію нашого жіноцтва, репрезентувати канадійських жінок перед чужими організаціями та підтримувати зв'язок з краєвим жіноцтвом.

Леоніда Слюзар.

Марія Мадюк.

"Це був більш менш плян жіночої організації. На жаль і на тім скінчилось. Пізніше появився заклик до заснування в Америці Союзу Українок, щоб поодинокі організації Америки та Канади вступали в члени та звелись до одної загальної установи. Цей плян також гарний, однак, на мою думку, нам в Канаді треба насамперед зібрати ті жіночі товариства, які є, хоч їх, здається, можна на пальцях порахувати, а відтак з'єднатись в один Канадійський Союз, який міг би працювати спільно з американським і краєвим Союзом Українок. Це представляло б силу, а де сила, там були б ознаки праці...Канадійське жіноцтво мусить з'єднатись під один провід своєї централі, бо без проводу будемо нищити надармо свої сили і не принесемо ані собі, ані загалові ніякої користи."

"Тільки в нас самих криється животворча сила і краща доля нашого народу".

Такою самостійницькою думкою закінчила свій перший поклик до жінок в Канаді Леоніда Слюзар.

На початку 1925 року мала місце ще одна важна подія, що наближала думку про жіночу організацію в Канаді до її здійснення. У Вашінґтоні мав відбутися конґрес Інтернаціональної Жіночої Ради. В тім конґресі мали взяти участь делеґатки від українських жіночих організацій з Галичини і Праги. Жіноче товариство ім. О. Кобилянської в Саскатуні, якого головою була Харитя Кононенко, одержала листа від Софії Русової з Праги з просьбою допомоги ґрішми українській делеґації поїхати на конґрес. Ця справа відразу прибрала широкого значення. І жіноче товариство в Саскатуні взяло на себе обов'язок перевести в Канаді збірку грошей на оплату подорожі української делеґації. Участь української репрезентації на тім конґресі вважалась дуже корисною для української справи. Тим більше, що в склад Інтернаціональної Жіночої Ради входила Українська Національна Жіноча Рада, що повстала в 1920 році в Україні. Враз з утратою української держави Софія Русова, що була головою Української Національної Жіночої Ради, виїхала до Чехії та замешкала в Празі. Отже, там вона продовжувала традиції і працю Української Національної Жіночої Ради. На тім конґресі у Вашінґтоні вона мала заступати жінок української народности. Справа вимагала її участи, щоб з цієї міжнародної трибуни інформувати світ про політичне положення українського народу.

Для піддержки такої важної справи, канадійські українки зробили заклик в пресі, порозписували листи до поодиноких осіб, щоб занялися збіркою. Та вони не обмежились у цій акції лише Канадою; вони вислали листи до Української Жіночої Громади в Н'ю Йорку та приватних осіб в Злучених Державах Америки, а також і до редакцій українських часописів. Цей почин жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні викликав живе зацікавлення серед українок в Америці, а той лист до Української Жіночої Громади в Н'ю Йорку приспішив організування американських українок в Союз Українок Америки.

Ось що писала Софія Русова до канадійських українок в справі конґресу Інтернаціональної Жіночої Ради.

"ЖІНОЧИЙ КОНҐРЕС У ВАШІНҐТОНІ"

"Через пять місяців, в травні 1925 р. у Вашінґтоні має бути Міжнародній З'зд Жіночої Ради (Інтернешинал Кавнсил оф Вимен). Ця Рада складається з 47 національностей Жіночих Рад, розкинутих по всьому світі, від Австралії до Фінляндії. Входить в цю Міжнародню Жіночу Організацію й Українська Національна Рада Жінок Галичини, Волині, Буковини й еміґраційних центрів Відня та Чехії. Українська Національна Жіноча Рада має такий президіюм: президентка — пані Русова; віцепрезидентка — пані Черняхівська (Київ) і пані Малицька (Львів); секретарки — пані Чикаленко (Кіль, Німеччина) і пані Залізнякова (Відень); скарбник — пані Рудницька-Лисяк (Львів).

Хоч так розкиданий по ріжних місцевостях і цілком відірваний від правдиво-власного національного ґрунту, через неможливість зв'язків з Великою Україною, президіюм Української Національної Жіночої Ради змагається провадити свою соціяльно-культурну працю і підтримує свій контакт з міжнароднім центром Жіночої Організації: 1) для ознайомлення всесвіту з такими ненормальними умовами життя під владою окупантів, серед яких жінкам в Галичині і на Волині дуже тяжко робити, найменшу культурну національну працю, і 2) для ознайомлення з умовами життя українок-еміґранток.

В таких обставинах українська жінка мало може виявити ініціятиви, але сама її участь, як організованого, хоч і невеликого, цілого має велике політичне значення, яке на кожному з'їзді збільшується. Наприклад, на З'їзді в Газі наша делеґатка звернула увагу голяндського Червоного Хреста на страшне становище голодуючих на Катеринославщині та Херсонщині. В Копенгазі на З'їзді були заведені знайомства з данською та шведською пресою, яка друкувала статті про становище України під гнітом російських окупантів. Ця участь на з'їздах ставить нашу жіночу організацію в контакт із всесвітнім культурним громадянством.

А тепер, на п'ятому З'їзді у Вашінґтоні готуються різні доклади, різні праці і деякі з них можуть мати велике значення для українських жінок, як діячок на ґрунті визволення свого народу. Отже, треба брати участь у всесвітній культурній праці, а також вияснювати, які обставини перешкаджають робітникові нашої національної культури, перешкаджають нам українкам користуватися наукою, освітою, — треба так поставити і себе самих, щоб всесвітне жіноцтво шанувало нас і розуміло наше становище. Для цього треба приймати участь в конґресах, працювати в різних комісіях, мати в них своїх представниць. Але це вимагає грошей: кожний доклад, кожний дослід та кореспонденція вимагають оплати. Це з філіями і з централею коштує нас мало. Централя Міжнародної Жіночої Ради помагає, де тільки може, усім тим Національним Радам, які ще не оправилися після війни і революції — помагає й нам, але тільки тим, що полекшує витрати на дорогу до того, або другого конґресу і за час конґресу улаштовує для делеґаток безплатні помешкання і харчі. Але тяжко. Таке постійне становище жебрачок не відповідає нашій самопошані. За три роки нашого вступу до Міжнародної Жіночої Ради ми не мали жадної підтримки від земляків і від українського громадянства. Тільки Український Громадський Комітет в Празі двічі підпомагав нашу делеґацію (до Риму та Копенгаги) та Галицька Місія у Відні допомогла вислати делеґатку до Гаґи. Тільки завдяки допомозі цих двох організацій ми вступили в Раду і приняли участь в її з'їздах. Але так далі йти не може і не можна приїздити на конґреси лише глядачами на чужу працю. Мусимо вносити свою долю в досить убогу касу, щоб платити за бюлетень, інформувати про свою працю. І ми звертаємось щиро до наших заокеанських сестер: Поможіть нам! Бо Галичанки і Волинянки не можуть давати на таку широку справу — вони мають другий обов'язок — рятувати рідну школу, підтримувати рідну культуру. Еміґрантки живуть лише настирливою працею; грошей вони не мають. Громадському Комітетові в Празі остільки урізана запомога від чеського уряду, що він цього року також не може нам допомогти.

Наша цілковита безпомічність примушує Українську Націо-

нальну Жіночу Раду звернутися до українського громадянства в Америці, до наших далеких сестер. Ваша запомога могла б витворитися в таких формах: 1) Утворити філію Української Національної Жіночої Ради, щоб виготовити доклад на конґрес у Вашінґтоні: Становище дітей серед української еміґрації; 2) Зібрати гроші і прислати для праці і на поїздку делеґаток до Вашінґтону; 3) У Вашінґтоні вказати нам, які там є українки, що могли б узяти на себе улаштування наших делеґаток.

Дорогі сестри! Справа досить важна, вона має і політичне й культурне значення. Підтримайте нас! Ми будемо чекати на Вашу відповідь не без хвилювання і відповідь мусить бути якнайскорше, бо час не жде і травень наступить дуже скоро. Хай він не застане нас не об'єднаними, не готовими до праці з представницями вселюдської культури.

Голова Української Національної Жіночої Ради,

С. Русова.

ПЕРШИЙ З'ЇЗД

Цілий 1926-тий рік пройшов у підготовчій праці до З'їзду, що мав відбутися при кінці грудня в Саскатуні під час З'їзду членів Інституту ім. Петра Могили. На тім З'їзді плянувалось відбути організаційні збори та оформити центральний провід.

Доця Яндова.

Про цю підготовчу працю Доця Яндова подає дуже цікаві спомини в Ювілейній Книжці Союзу за перше 10-ліття його діяльности. Ці спомини кидають багато яскравого світла на той історичний в житті організації момент.

"В літі того ж року (1926) я на стало замешкала в Саскатуні і часто сходилася з панею Стечишин, яка дальше перебувала в Інституті П. Могили. В Саскатуні перебувала тоді також пані Т. Кройтор, учителька, що брала літній курс на університеті. Знову під осінь до нашої громади прилучилися ще інші могилянки (бувші студентки Інституту П. Могили) пані М. Гринюк і пані М. Мадюк. І всі ми, як молоді господині, любили часто одні других у себе гостити. На таких то гостинних приняттях наші гостинні розмови завжди кінчалися дискусіями про скликання жіночого з'їзду, заснування центральної жіночої організації та започаткування жіночої сторінки в "Українськім Голосі". До того ще пані Стечишин поширювала старокрайовий часопис "Жіночу Долю", в якому писалось багато про Союз Українок в Галичині та про жіночий рух узагалі. Це ще більше дало нам охоти і завзяття створити подібну жіночу організацію в Канаді.

"Восени 1926 року на однім з таких принять в домі пані М. Мадюк, пані С. Стечишин представила нам (вище згаданим) конкретний плян скликання жіночого з'їзду. Цей плян дискутували цілий вечір, укладали й вирішували дальші точки програми

плянованого жіночого з'зду та радилися над тим, як повести, щоб плянований з'їзд і заснування жіночого Союзу вдалися."

На одному з таких неофіціяльних сходин створився комітет, що приняв назву "Тимчасовий Комітет Жіночої Секції". Той Тимчасовий Комітет, бажаючи зацікавити якнайбільше число жінок наступним з'їздом, розсилав листи до різних місцевостей і до приватних осіб такого змісту:

Саскатун, Саск.
11-го грудня, 1926.

Високоповажана Пані,

За послідних кілька літ багато писалося в наших часописах про те, як конечним є заінтересувати наше жіноцтво в наших народніх справах, бо чим більше жіноцтво обзнайомлене з такими справами, тим краще зможе воно виховувати наше підростаюче покоління.

Та в цім напрямі поки що дуже мало зробилося тому, що все робилося одинцем, без загального порозуміння. Щоби цю справу на будуче поправити, деякі Могилянки в порозумінню з іншими нашими жінками піддали думку скликати жінок на цьогорічний З'їзд Українського Інституту ім. П. Могили і там утворити окрему Жіночу Секцію.

Ця секція має окрему програму і має на меті спільно обговорити деякі справи, продумати певні пляни до дальшої роботи та заснувати Централю Жіночих Товариств, яка давала б напрям до дальшої роботи.

Маємо велику честь запросити Вас до участи в наших нарадах і віримо, що Ви не пожалуєте труду і приїдете на цей з'їзд.

Посилаємо в цім листі програму з'їзду, в якій міститься і програма Жіночої Секції.

З глибокою пошаною,

За Тимчасовий Комітет Жіночої Секції:
Марія Мадюк Савеля Стечишин

Та крім листів такого загального змісту, ініціяторки Союзу вели широку переписку з визначнішими жінками в Канаді: Ольгою Савчук у Вінніпеґу, Леонідою Слюзар у Монтреалі, Ольгою Свистун і Ганкою Романчич у Вінніпеґу, Евгенією Козяр і Катериною Пукіш (теперішня Міськів) в Ріджайні, та інш. В тих листах через кореспонденцію виточувалась спільність думки, ініціяторки інформували про плян заснування центральної організації, про з'їзд, детально обговорювали всю підготовчу програму та засягали порад. Це був одинокий в той час шлях порозумітись між собою, виробити погляда на загальні справи, щоб на з'їзді вже можна було покермувати справами після пляну.

В "Українському Голосі" появилася стаття з-під пера Савелі Стечишин: "В справі жіночого з'їзду". В ній з'ясовано проєкт жіночого з'їзду та установчі збори організації. І в проєкті, і в листі говориться, що Товариство Могилянок при Інституті ім. Петра Могили пропонує мати день жіночих нарад під час З'їзду. Вслід за тим знову появився проєкт програми З'їзду та заклик до жінок взяти численну участь в

ньому. Справа набрала конкретних форм. Українське провідне громадянство, виховане на демократичних засадах, пішло назустріч культурно-громадській праці жінки. "Український Голос" перший поніс цю нову думку поміж широкі маси українського народу в Канаді. Ініціяторки, кинувши перші зерна, з напруженням очікували того дня, що мав вирішити долю першої української жіночої організації в Канаді, а враз із нею й долю української жінки в громадськім житті. Успіх З'їзду залежав від того, як поставляться українки до його й оскільки візьмуть у нім участь.

Щоб можна було з'ясувати З'їзд жіночої сесії, слід відзначити деякі важні події, що мали вплив на хід українського життя в Канаді й поза нею.

Рік 1926-тий це був рік десятиліття Інституту ім. П. Могили. З тої нагоди проголошено святочний Ювілейний З'їзд. А що Інститут був осередком самостійницького руху в Канаді, увага громадянства була

Делеґатки на Конґрес Інтернаціональної Жіночої Ради у Вашінґтоні в 1925 році. О. Д. Лотоцька, Ганна Чикаленко-Келлер і Ю. Яремова.

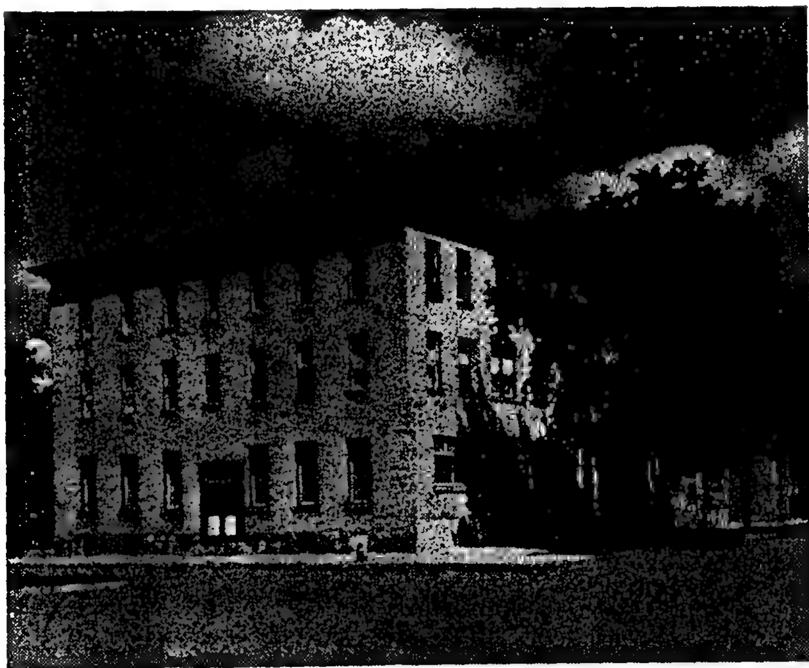
звернена на цей З'їзд, як на одну з важних подій в культурно-громадському розвитку українців в Канаді. В програму З'їзду входили цінні реферати провідних людей, а мистецька, чи святочна програма З'їзду так само заповідалась якнайкраще: Студенти Інституту приготовляли величавий концерт, і ставилась прекрасна драма Старицького "Ой не ходи Грицю".

Рік 1926-тий відзначився в історії цілого українського народу ще й такою подією. Того року на улицях Парижу згинув від руки большевицького аґента Головний Отаман Українських Військ і голова Української Народної Республики, Симон Петлюра. По цілім світі, де тільки жили українці, перекотилася та вістка незатертим враженням і глибоким смутком. Вороги українського народу убили найкра-

щого сина України, великого державного мужа, невтомного оборонця його прав і волі. Крик болю, жалю й образи підіймався всюди; горіло огнем кожне українське серце. Шпальти українських часописів були заповнені статтями про той сумний факт.

Смерть Симона Петлюри викликала в канадійських українців такі самі почування — глибокого і щирого жалю за втраченим життям провідника українського народу й обурення та гнів супроти віковічних ворогів. Громадянство напружено слідкувало за наближаючим процесом убивника Шварцбарта.

Саме імя Симона Петлюри так живо нагадувало дні державного відродження України, відтворювало цілу епоху зриву на землях України, а смерть великого сина України від руки ворога хвилювала та розбурхувала порозкиданих по цілім світі синів та доньок україн-

Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні.

ського народу. Що переживало українське громадянство в Канаді, та яку реакцію викликала подія смерти Симона Петлюри, свідчить стаття в "Українськім Голосі", яку нижче наводимо:

> "Петлюра упав у боротьбі за самостійність України. Шварцбарт був тільки сліпим оруддям комуністичної Москви — байдуже, що він сам про це говорить. Та дуже помилились Москва, яка рахувала на те, що позбавленням життя голови української держави скріпить своє панування над Україною. Петлюра був справді немов символом самостійности України, але, знайшовшися на вигнанні, він став в тім положенню, що поступнево український нарід міг про нього забути, як і міг погодитися з новим червоним московським ярмом. Передчасна мученицька смерть улюбленого

голови самостійної української держави не приб'є на дусі українського народу, а засталить його рішення боротися дальше за те, за що наложив своєю головою Симон Петлюра. Ніщо так не робить справи святою, як кров мучеників. Мучеництво Петлюри, більше чим що інше освятило ідею самостійности України. І як кров первісних християн позискувала щораз більше людей до християнської віри, так і кров найкращого сина України,

Симон Петлюра.

великого борця за її свободу, кров улюбленого Головного Отамана заохотить тисячі і міліони других українців, не жаліти свого життя, свого особистого безпеченства і свого щастя, а класти їх на жертвенник Рідного Краю . . .

Ми нині пращаємо його на вічний спочинок, але заразом не можемо не відчути свого рода гордости з того, що той, хто був героєм для міліонів українського народу, і про якого ворожа

пропаґанда пускала систематично стільки сплетень та очернень, в такий славний, хоч і траґічний спосіб своє життя скінчив. Казав якийсь старинний римлянин: "Як солодко і почесно вмирати за Батьківщину"! Петлюру стрінула, хоч і страшна, але найпочесніша смерть: Вона йому здобула і ім'я найбільшого борця й мученика за українську державність.

Слава пам'яті найбільшого Українця наших днів, слава пам'яті Симона Васильовича Петлюри!"

"Український Голос", Вінніпеґ, Ман., 2 червня 1926 р.

Такими настроями жило українське громадянство в Канаді, що визнавало державні змагання українського народу до самостійної України. По цілій Канаді з того сумного приводу відбувались жалібні академії. Симон Петлюра був почесним членом Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні, то ж і в програму з'їзду увійшло вшанування світлої постаті.

Ольга Петлюра з дочкою Лесею.

Надійшов довго очікуваний для ініціяторок жіночого З'їзду день. На З'їзд прибуло велике число учасників з різних частин Канади. Жінок прибуло поважне число.

День 26 грудня, в одній із саль Інституту ім. П. Могили, зібралось на свою першу сесію поверх сто жінок. Між ними було поважне число молодих дівчат, студенток Інституту. Предсідницею тих перших зборів була вибрана Савеля Стечишин. Між учасницями З'їзду панував піднесений настрій, здійснювалися мрії тих, що перші кинули слова поклику до народної праці.

Програма першого З'їзду складалася з промов та ділових справ. Першу промову виголосила Анна Чепесюк (Анна Стасів) п. н. "Потреба жіночої сторінки в українській пресі". У своїм короткім, але річевім докладі, вона з'ясувала потребу і значення преси для жінок:

"Така сторінка має велике значення для освідомлювання наших жінок чи то в місті, чи на фармах для їх культурного піднесення і вироблення в добрих жінок громадянок. Жінка може провадити виховну працю молоді, але до тої праці треба її як слід підготовити. І яраз така сторінка могла б до певної міри це зробити".

Це слова, якими відразу покликано до життя дуже важну річ — пресу. Реферат дав оцінку преси та її вартість для розвитку організації й тих ідей, що організація намітила.

Ольга Савчук

Анна Стасів (з дому Чепесюк).

Другий цінний реферат виголосила Марія Мадюк: "Роля жінки в світовім поступі". В нім вона сильно підкреслила виховальні обов'язки матері такими словами:

"Щоб виконати свою частину обов'язків супроти суспільства, ми мусимо добре розуміти, якими ті обов'язки є.

"Найголовнішим є 1) дім, 2) церква, 3) школа, 4) держава.

"Яким буде дім, такою буде церква, такою буде школа, такою буде й держава".

Про "Жіночий рух на Україні" говорила Савеля Стечишин. Вона з'ясувала історію жіночого руху та його вартості для поступу людства. Реферат був надзвичайно цінний і приступний та закінчувався таким висновком:

"Наш жіночий рух у Канаді і в Україні повинен мати одну ціль: розвинути умово наше жіноцтво, приготовити його до гро-

Учасники Народнього З'їзду в Саскатуні в 1926 році (кліша поділена на три части).

мадського, горожанського і домашнього життя. Приготовлення наших жінок на добрих матерів, це справа далеко важніша, як політика, виборчі права чи позиції в офісах.

Тепер головно жінкам в Галичині й на Великій Україні треба звернути пильну увагу на виховання дітей, коли край, церква і школа в руках переможця. Один дім лишився в їх руках і цей дім мусить подбати про національне виховання.

Ольга Свистун говорила на тему "Вартість і завдання жінки". В тім рефераті Ольга Свистун з'ясувала завдання жінки у різних ділянках громадського та суспільного життя, кладучи найбільшу вагу на виховання та організацію жінок.

По виголошенню рефератів відбулися наради в справі організаційної схеми та були обговорені практичні ділянки праці. Начерк статута вже був готовий і його прочитала предсідниця Савеля Стечишин. Продискутовані були ще способи, як вести працю, як держати контакт з жіночими товариствами на місцях і т. п.

Щойно на другій сесії, наступного дня, відбулись організаційні збори, на яких сформовано першу українську жіночу організацію в Канаді — Союз Українок Канади. На тім З'їзді вибрано центральний провід. Місцем осідку централі призначено Вінніпеґ.

До Заряду Централі Союзу Українок Канади на рік 1927-мий були вибрані такі особи: Ольга Свистун, голова; Савеля Стечишин, заст. голови; Ганка Романчич, секретарка; Марія Мадюк, заст. секретарки; Ольга Савчук, касієрка; Доця Яндова, заст. касієрки. Контрольна комісія: Марія Ілюк, Анна Чепесюк, А. Бунька.

Для організації й започаткування в "Українському Голосі" жіночої сторінки були вибрані дві особі: Леоніда Слюзар і Савеля Стечишин, які мали клопотатися відповідним матеріялом до сторінки, а також нав'язувати зв'язки з жінками, що пишуть та запрошувати їх до співпраці. Савеля Стечишин мала робити такі зв'язки в Західній Канаді, а Леоніда Слюзар — у Східній .

Головний Заряд Союзу складався з двох груп — одна група заряду знаходилася у Вінніпеґу, а друга — в Саскатуні. Важніші справи полагоджувались листовно.

Крім своїх окремих нарад і сесій, всі учасниці З'їзду брали участь у загальних сесіях. А на загальних сесіях панував святочний і повний поваги настрій. Святочність відчувалась з нагоди 10-літного існування Інституту ім. П. Могили, а Панахида по бл. п. Симоні Петлюрі з похоронними піснями саскатунського хору викликало щось глибоке, щось могутнє, що вливалось у залю, де зібралось поверх 500 учасників з'їзду. Цей настрій ще більше опанував присутніх, коли ґенерал Володимир Сікевич почав промовляти про життя і працю Симона Петлюри.

На тім першім жіночім З'їзді, учасниці перевели між собою грошеву збірку; було зібрано $65.45 і гроші ці були призначені, як дар, для вдови сл. п. Симона Васильовича Петлюри, Ольги Петлюри, що жила в Парижі. Це була перша добродійна жертва канадійських українок, зібрана на таку благородну ціль і дана не тільки, як грошева допомога, а як вияв пошани, любови і співчуття до тої жінки,

що не мала свого особистого життя, а осиротівши на чужині, по трагічній смерти мужа, віддала й цю найдорожчу свою частину свому народові на жертвенник його визвольних змагань.

Трохденний З'їзд закінчився ентузіязмом: панувало піднесення, родились пляни і надії. Було довершене діло, що вважалось протягом кількох років мрією. І щойно по З'їзді починались трудні дні важкої, громадської праці. Треба було зрушувати до праці, до організаційного життя жінок, як по фармах, так і по містах. Треба було шукати способів, треба було опрацьовувати програму роботи, яка б відповідала канадійським обставинам. Взоруватись не було на чім.

Жіночі товариства, що від першого з'їзду стали відділами Союзу Українок Канади, були такі: Товариство ім. Ольги Кобилянської, Саскатун, Саск.; Товариство ім. Ольги Кобилянської Мічам, Саск.; Товариство Доньки України, Ріджайна, Саск.; Товариство ім. Ольги Кобилянської, Витков, Саск.; Товариство ім. Ольги Кобилянської, Гудів, Саск.; Товариство ім. Лесі Українки, Капон, Алберта; Товариство ім. Ганни Барвінок, Вонда, Саск.

Загальний З'їзд Інституту виніс резолюцію, якою привітав створення української жіночої організації в Канаді.

"Десятий Ювілейний З'їзд Інституту ім. П. Могили вітає новозорганізовану жіночу організацію і бажає їй успіху в наміченій праці". Резолюція обережна, покладає ніби мало надій на працю жіночої організації. Ніхто тоді не передбачав, що Союз Українок Канади виросте в таку поважну силу і що зуміє повести свою роботу на такій широкій площині. Але факт є, що З'їзд і зібрані на нім привітали організацію і громадську працю жінок.

ОФОРМЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Завдання й цілі, що кладуться в основу кожної організації, роблять її в більшій чи меншій мірі вартісною. А коли в основу організації кладуться справи народу, що висвітлюють його ідеали, показують устремління, з'ясовують його культуру, традиції, мову і т. п., то така організація стає повновартісною і служить цьому народові у всіх його прямуваннях.

Виголошені на першім З'їзді реферати відразу спрямували організаційну програму Союзу Українок Канади в русло народної праці та поставили її на високий рівень. Ця програма визначилась у двох головних напрямках конкретної роботи: перший — громадська праця в Канаді. Прилучитися до розбудови власного культурного життя тут: творити і будувати свою церкву, свої просвітні народні інституції, школи, піддержувати свою пресу, літературу, мистецтво, видавничу справу й інше. Без того всього не може обходитися культурний нарід, де б він не жив. Без таких справ кожний нарід тратить своє обличчя і свою вартість. Другий важний і головний напрямок праці — помагати українському народові на рідних землях, боротися за свою свободу і незалежність, піддержувати грішми народні інсти-

туції в Україні, ставати в обороні свого народу та інформувати вільний світ про політичне положення українців на їх рідній землі.

Ці два напрями праці відкривали широке поле діяльности жінок. Вони розгалужувались на поодинокі ділянки. У відчиті Тетяни Кройтор, виголошенім на З'їзді 1927 р. знаходимо такі думки:

> "Нашою ціллю є підготовити себе стати рука в руку з чоловіками для осягнення нашого найвищого ідеалу: збудувати Українську Державу, а в Канаді бути добрими горожанами."

В цих небагатьох словах сказано дуже багато. 1) Праця для визволення України, що по першій Світовій Війні була поділена між чотирма державами, а непримиренний нарід під чужими пануючими владами вів далі боротьбу за своє національне і культурне існування. І 2) праця для Канади "бути добрими горожанами" Канади, що стала другою батьківщиною, що дала свободу культурного розвитку і всі можливості економічного добробуту. Патріотизм і любов до Канади не ставали на перешкоді патріотизмові і любові до України й українського народу, а навпаки — доповнювали себе: на основі засадничого принціпу: хто вміє пошанувати своє, той пошанує й чуже.

Ганка Романчич (тепер Ковальчук).

Була ще одна дуже важна риса в становищі Союзу Українок Канади, а саме, що організація ця повстала з потреб чисто загально-громадських, а не з потреб сепаратного жіночого руху, або жіночої емансипації. Хоч провід організації і його членство ставились з великою пошаною до жіночого руху в Україні та цінили його заслуги і працю, то обставини в Канаді для окремої жіночої організації не були сприятливі і не принесли б такої загальної користи. Раз, що українські поселенці в Канаді на початках в переважаючій більшості жили на фармах і що такі місцеві організації, як напр. Український Народній Дім, або Церковна Громада начислювали 10, 15, або 20 членів. Дуже часто на збори їхали з дому і чоловік і жінка через велику віддаль; ділитись не було як, бо одні й ті самі інтереси громад на місцях турбували однаково і чоловіків і жінок. По містах також допомагали собі у громадській праці взаїмно члени — і чоловіки і жінки, маючи на увазі загально народню справу. По друге, українське громадянство в Канаді зростало на засадах демократичних, відносилось з повагою до організаційної праці жінок і сприяло розвиткові організації.

Центральний провід Союзу Українок Канади зараз по З'їзді приступив до роботи. Найголовнішим було зорганізувати жінок у товариства та прилучити їх до Союзу. А що організація не мала ще фондів, праця велась через кореспонденцію. В місцевостях все хтось був або з учителів, або священиків, а то й поодинокі ідейні громадяни вели на початках таку працю.

На початку 1927-го року виготовлено перший плян праці для відділів і вислано його в формі комунікату:

"СПРАВИ ЯКИМИ МОЖУТЬ ЗАЙМАТИСЯ ЖІНОЧІ ТОВАРИСТВА"

1) Рідна Школа.

1) В містечках.

"В багатьох містечках українські діти не учать рідної мови. Жадна мати не повинна дозволити собі, щоб та мова, в котрій вона виплекала свою дитину, була занедбана. Отже, жінки як матері повинні постаратися, щоб в їх містечку провадилась Рідна Школа. Як нема кому вчити добровільно, то треба когось наняти.

2) На фармах.

По більшій часті в публичних школах на фармах наші учителі займаються наукою рідної мови і заступають рідні школи. Через те наші жінки повинні старатися, щоб в їх околицях у публичних школах учили українські учителі.

2) Недільні Школи.

Церква є дуже важним чинником в житті кожного народу. Вона підтримує його мораль і лучить одиниць в сильну громаду. Підростаюче покоління тратить охоту ходити до церкви, не дістає відповідної релігійної науки і це мусить зле відбитися на нашім життю в недалекій будуччині. Жіноче товариство не може зробити більшої прислуги своїй околиці, як ту, що зорганізує в своїй околиці Недільну Школу, де підростаюче покоління зможе діставати дуже потрібну релігійну науку.

3) Бібліотека.

Жіноче товариство повинно постаратися про добірну бібліотеку з дитячим відділом, щоб свобідний час членок не марнувався.

4) Виклади.

Ті жіночі товариства, що бажали б мати в себе виклади на теми як: плекання дітей, здоровля дітей, дитячі й жіночі недуги і т. п., можуть вдаватися в цій справі до Департаменту Здоровля в Ріджайні, Саск. Департамент вишле кваліфіковану норсу. Такі норси їздять по провінції і мають дуже цікаві світляні образки.

Департамент Просвіти також висилає лекторок по провінції, що викладають про шиття й куховарство. Жіночі товариства повинні користати з того."

Далі в пляні роботи йдуть практичні поради, як улаштовувати підприємства, яким способом придбати фонди.

На першім організаційнім З'їзді були приняті виготовлені точки статуту, які з'ясовують відразу завдання організації:

1) Ширити просвіту між українським жіноцтвом через:
   а) освітні курси.
   б) Відчити, дебати, представлення, концерти, вечірки.
   в) Заохочувати жінок і молодь до читання добрих книжок і часописів.
2) Давати моральну й матеріяльну поміч льокальним і загально народнім інституціям, при яких відділи існують.
3) Дбати про релігійне, моральне і національне виховання української молоді через провадження Недільної Школи і Рідної Школи.
4) Підтримувати і поширювати знання українських ручних робіт.
5) Підносити поміж українським жіноцтвом на вищий ступінь знання домашнього господарства.
6) Плекати дух товариського життя.
7) Взагалі працювати над тим, щоб українське жіноцтво брало активну участь в громадськім житті.

Після визначеної програми праці, українська жінка, а зокрема членка Союзу Українок Канади повинна стати носієм української багатої культури, зберігачем релігійних та народніх традицій, учителем рідної мови, сторожем української душі й українського дому. Ці завдання підкреслювались всюди: в промовах, в статтях і в рефератах. Однак, ця найважніша праця була найтруднішою до виконання. Наслідки довголітного поневолення українського народу на його рідних землях, давалися відчувати і в Канаді. Були одиниці, що знали себе і свої завдання, але загал жінок був байдужий. Треба взяти також на увагу часи піонерства, де українські жінки і на фармах ,і в містах від ранку до пізньої ночі дуже тяжко працювали фізично. Багато таких жінок-піонерок, хоч самі мало грамотні, віддавали своїх дітей до шкіл і дбали про їх удержання в школах. Така жінка працювала разом зо своїм чоловіком. Вони віддавали тяжко зароблені гроші на науку дітям. Їм ніколи було цікавитись громадськими справами. Такі поселенці мешкали нераз і серед чужого оточення. Отже, не трудно збагнути, яку гору підняла на свої плечі перша українська жіноча організація — Союз Українок Канади.

Насамперед треба було будити почуття національної свідомости, вказувати на культурні цінності свого народу, плекати пошану до свого імени і свого походження, відроджувати традиції і звичаї українського дому. В багатьох українських домах, через вплив обставин, наша багата культура засмічувалася чужими впливами, тратила свій характер, а де-куди то й погорджувано нею, як пережитком із “старого краю”. Та й у співжитті з іншими народами, в буднях людського життя, часом де-хто малокультурний висловлювався згірдливо про українців, то замість того, щоб себе оборонити і пояснити справу, де-які почали відрікатись від своєї народности. Це дуже шкідливо відбивалось на молодшій генерації: вона тратила пошану до своєї народности. Тому то на першім місці було поставлене виховання дітей в рідній культурі через свідомий дім, через церкву і через школу.

Вслід за тим приходять поступнево нові ділянки, виринають нові обрії праці, витворюються традиції і правила Союзу Українок Канади.

Але це все приходить з трудностями, які стрічались на кожному кроці. Першою з тих трудностей була — брак фондів, щоб можна було відразу повести працю. Членські вкладки були дуже малі. Спиняло розгін роботи також і те, що центральний провід Союзу не був при купі. Савеля Стечишин, мешкаючи в Саскатуні, надалі клопоталася організацією та її розвитком, вкладаючи туди багато своєї душі і серця. В однім із своїх листів до централі до Вінніпеґу вона пише:

> "Я написала до Союзу Українок у Львові, щоб вони подали нам дещо про їхню працю в минулому і тепер. Я хотіла писати про них до "Українського Голосу" з тих інформацій, що були в "Новій Хаті", але подумала собі, що буде ліпше написати прямо до голови, пані Шепарович.
>
> Ми тепер приготовляємо концерт (мова про відділ в Саскатуні) на свято Ольги Кобилянської. Я також збираю на той фонд*) від приїзжих людей. Було б добре вислати заклики в справі концерту на околиці. На фармах навіть ніхто не чув про 40-літній ювілей Ольги Кобилянської. Я писала до декотрих приватно, але це нічого не значить. Ми могли б тут приготовити на міміоґрафі (заклик)."

У відповідь на того листа централя з Вінніпеґу відписує, що хоч справа свята Ольги Кобилянської є дуже важною і що треба б щось зробити, але саме тепер у Вінніпеґу йде збірка грошей на фонд повені в Галичині та що Союз Українок Канади повинен би прилучитися до цеї збірки.

Брак фінансів відчувався всюди, а життя несло події й обов'язки. Помимо цього, треба відмітити одну із властивостей Союзу Українок Канади, що організація зуміла відразу дивитися в широкий світ з його подіями й на ті події відповідно реаґувати. Союз Українок Канади не замкнув себе в колі своїх вузьких організаційних інтересів та клопотів, хоч і сам щойно зводився на ноги.

Одною з помітних подій в Україні в 1927 році був 40-літній ювілей письменницької праці Ольги Кобилянської. В Галичині й на Буковині, українське громадянство відзначувало цей ювілей дуже величаво: улаштовували святочні академії, а дохід з них призначувався на купівлю хати для письменниці, що жила досить убого без власного кутка й до того була хора. Про це свято і згадує Савеля Стечишин у своїм листі до централі і про фонд, який українки з Канади повинні письменниці вислати. Опісля, Савеля Стечишин написала обширну статтю до "Українського Голосу" про письменницю й її ювілей. В статті С. Стечишин закликала привітати письменницю під час її ювілею та допомогти їй фінансово. Цей заклик був скерований до жіночих товариств, а насамперед до відділів Союзу Українок Канади.

Важною подією в житті канадійських українців в 1927-мім році був Інститут у Вінніпеґу. Того року відкрилася у Вінніпеґу філія Інституту ім. Петра Могили. Хоч власного будинку Інститут не мав, одначе такий був найнятий, щоб українська молодь у Манітобі могла

*) Дар для письменниці з приводу 40-літнього ювілею літературної праці.

виховуватись у своїй бурсі. А на заклик Союзу Українок Канади, щоб Інститут підтримати, жіночі товариства складали жертви. Першу жертву на Інститут у Вінніпеґу зложило жіноче товариство "Доньки України" в Ріджайні в сумі $10.00. Друга жертва через Союз Українок Канади в сумі $15.00 наспіла з Марлин школи в Саскачевані від Анни Райчиби (теперішня А. Підручна), що приготовила концерт з дітьми вищезгаданої школи.

Збірка грошей на повінь у Галичині в 1927 році була актуальною справою. Громадянство в Канаді збирало тисячі долярів для потерпівших. З Галичини приходили жахливі вісті в наслідок повіні, від якої потерпіло багато українського населення. У Вінніпеґу створився Комітет Допомоги Українським Жертвам Повені в Галичині, який складався з таких осіб: Прот. С. В. Савчук, Г. І. Блок, Й. Богоніс, В. Свистун, Віктор Купченко, Марія Баран, Ганка Романчич. Цей головний Комітет організував на місцях комітети, що збирали гроші. До такої праці були заанґажовані також жінки, як в центральнім комітеті, так і на місцях.

За допомогою централі Союзу Українок Канади поширювався в Канаді журнал "Жіноча Доля", що виходив у Коломиї під редакцією Олени Кисілевської. Цією справою ще до того клопоталась Савеля Стечишин, збирала передплату; уважала, що поширення жіночого журналу є корисним, щодо розвитку та національної свідомости жінок. І хоч, після створення централі Союзу, ця справа увійшла в програму праці і гроші до "Жіночої Долі" висилалось через централю, Савеля Стечишин надалі вела цю працю серед жінок, збираючи і передплату і на пресовий фонд.

Союз Українок Канади з першого року увійшов у суспільно-громадську працю широкого значення. До кожної важної справи він ставився позитивно. А коли взяти на увагу, що, крім цієї праці, визначалась лінія льокальної роботи для відділів на місцях, організувались жіночі товариства та інше, то праця була не легкою. Від товариств знов приходили листи за різними порадами, як улаштовувати те, або інше свято; були навіть прохання про інформації в подробицях, як приготовити і перевести базар; була сила дрібної роботи, були й великі справи. Деякі товариства уміли від початків свою роботу розгорнути широко і взірцево. Напр., жіноче товариство "Доньки України" в Ріджайні у своїм листі до централі в 1927-мім році пише таке:

> "Наше товариство відограло представлення, з котрого дохід призначено на Інститут у Вінніпеґу. На жаль, дуже малу суму зібрали, лише $10.00, бо того дня падав дощ і дуже мало людей прибуло. Однак, ми рішили дати на слідуючу неділю одну річ на розігравку і що прийде з того, то вишлемо Вам.
>
> Цим разом товариство приготовляється до базару, з котрого дохід призначено на нашу церкву. Ми також взяли участь у дебаті з членами Народного Дому. Рішено, що жінки більше спричинилися до поступу людства, як чоловіки. Ваш відчит "Роля жінки у світовім поступі" заощадив мені багато часу в справі цеї дебати.

Чи знаєте, де можна дістати таких книжок, в яких би були поміщені біографії українських письменниць? Нам конче потрібно. Ми рішили, що під час курсу вишивання, що відбувається раз у тиждень, одна з членок має дати короткий відчит і такі книжки були б дуже помічними в такій праці.

Всякі суґестії в праці товариства радо приймемо.

Катерина Пукіш, секретарка.

Цей лист дає образ праці одного з поступових жіночих товариств, що пішло по лінії праці Союзу Українок Канади. В централі найгірше відчувався брак фондів на ведення роботи; бракувало грошей, щоб заплатити за друк листового паперу, за друкування статутів. Провід журився кожною дрібницею, де взяти гроші. Навіть машинки до писання не було за що купити і всі листи, головно переписка між членками екзекутиви, велась писанням пером.

ПІСЛЯ ОДНОГО РОКУ ІСНУВАННЯ.

Наближався кінець 1927-го року і Союз Українок Канади готовився до свого другого з черги, але першого офіціяльного З'їзду, що мав відбутися під час 11-го з'їзду Інституту ім. П. Могили в Саскатуні в м. грудні. Від того З'їзду багато залежало, чи організація та її завдання знайшли належну оцінку в жінок, чи викликали ширше зацікавлення. За минулий рік в "Українськім Голосі", в відділі для жінок писалось багато про справи організації, про завдання жінки, друкувались виголошені на першім З'їзді реферати. Тепер тільки цей З'їзд міг дати доказ, що жінки поставляться до справи своеї організації, а головно до її централізації з повагою та що її піддержать.

Щоб дати повний образ цього першого офіціяльного з'їзду Союзу Українок Канади, слід, бодай побіжно познайомитися з характером з'їздів, що їх скликали Інститути. Ці народні з'їзди були справжнім народнім святом; були культурною маніфестацією, здвигом, національним огнищем українського народу на чужині, — огнищем, що загрівав теплом серце кожного українця. Хто приїздив на з'їзди, той, як у життьовій школі вчився розуміти себе і своє завдання. На з'їзди, з різних околиць — фармів та міст з'їжджалося чільне українське громадянство, знайомилось із собою, нав'язувало дружні зв'язки, ділилось думками, плянами роботи й т. п. На з'їздах у формі відчитів обговорювались всі важніщі питання, а головно, інформувалось про політичне положення українського народу на його рідних землях, про становище, яке українці, як горожани, повинні мати, про економічні й господарські справи, громадські й багато інш.

З'їзди, звичайно, починались Службою Божою в церкві. Духовенство Української Греко-Православної Церкви брало в народніх з'їздах активну а то й провідну участь. По Службі Божій відбувався обід, що його готувало жіноче товариство, або Інститут. За обідом засідали на першім місці делеґати, гості, бесідники та всі учасники. Під час таких обідів витворювалась атмосфера одної великої родини, що зійшлася, ведена сюди спільними інтересами свого життя. На з'їздах

також витворювались певні форми, як отворення сесій, як вибір президії і т. п., творилась традиція організації, що міцно лягала в основу, як святість і закон.

І ось на такий загальний народній З'їзд, при кінці 1927-го року зібралися на свою окрему сесію делеґатки і гості Союзу Українок Канади. Поважне число присутніх жінок, поверх сто відразу, вливало бадьорий настрій. Сесія відбувалась в одній із заль Інституту. На З'їзд приїхала голова організації, О. Свистун, і секретарка, Ганка Романчич, з Вінніпеґу. Місцевості, що були зарепрезентовані жінками в тім з'їзді такі: в Саскачевані: Ґудів, Мічам, Скун, Йорктон, Канора, Сторновей, Мікадо, Ґлеслин, Фом Лейк, Вакав, Вонда, Пруд Гом, Ріджайна, Борден, Ловерна, Ростерн, Виловбрук, Колонзей, Ст. Джуліен, Нютена, Кридор, Саскатун, Гефорд; Манітоба — Вінніпеґ; Алберта — Едмонтон і Веґревил; Онтеріо — Форт Віліям.

В рекордах Союзу збереглися імена всіх тих, що зареґіструвалися на цім жіночім З'їзді, однак це тільки половина тих, що були присутні, решта переочили, або не вважали важним записати своє ім'я в реґістраційну книжку З'їзду. Імена зареґістрованих пань: Ю. Токарчук, А. Сорока, М. Гавриш, П. Павлюк, Максимишин, М. Новосад, А. Івасюк, Е. Марковська, П. Клюкевич, А. Коновалик, А. Гавриш, М. Зварич, С. Стечишин, А. Свинарчук, М. Будинська, А. Муканик, Д. Великочий, М. Нагірна, А. Сукнацька, А. Михасів, К. Кульчицька, Т. Кройтор, С. Стратійчук (добр.), Бицкаль, Р. Драґан, Грещук, Романович, Никифорук, М. Запорожан, Д. Янда, П. Винницька, Т. Лазарович, М. Мадюк, О. Свистун, А. Стечишин; панни: А. Пилипюк, М. Катеринич, О. Никіфорук, А. Вінтоник, С. Короленчук, П. Лазарович, Марія Ілюк, Анна Чепесюк, С. Луцюк, А. Когут, Ф. Боднарчук, П. Луцюк, А. Ґрещук, К. Пукіш, А. Онуфреїв, М. Марко, А. Троян, Тріщук, М. Винницька, Ф. Лоточинська, Г. Романчич, С. Вавринюк, А. Палій, С. Дирбавка.

Сесію відкрила промовою голова Союзу, О. Свистун. Мимоволі кожна з провідних жінок пригадувала минулорічний З'їзд, відтак, цілий рік зусиль, праці та сумнівів. Та ось в серце вливались нові надії, росла і кріпшала жіноча організація; на З'їзді було 11 офіціяльних делеґаток, що репрезентували кілька сот членок по різних місцевостях. Привіти від своїх товариств вперше передавали на З'їзді слідуючі делеґатки: Павліна Клюкевич від жіночого товариства в Мічам, Саск., Катерина Пукіш і А. Ґрещук (тепер А. Павличенко) з Ріджайни, Саск., Марія Марко — Вінніпеґ, Ман., Катеринич — Ґудів, Саск., Анастазія Стечишин — Йорктон, Саск., А. Михасів — Мікадо, Саск., Марія Будинська і А. Свинарчук — Канора, Саск., Доця Яндова — Саскатун, Саск.

Наспіли теж телеграфічні і писемні привіти від жіночого товариства з Витков, Саск. та жіночого товариства при українській православній церкві в Едмонтоні. Надзвичайно цінний привіт прислало жіноче товариство ім. Ольги Басарабової при Просвіті з Форт Віліям, Онт. Зміст подаємо в цілості; він характеризує світогляд жінок, що працювали при просвітній інституції.

"Жіноче Товариство ім. Ольги Басарабової у Форт Віліям, Онт., засилає щирий привіт усім відпоручницям жіночих товариств, зібраних у Саскатуні для обговорення становища українського жіноцтва в Канаді.

Хай З'їзд цей буде переломовою хвилею в історії українського канадійського жіноцтва. Хай згуртує всіх українських жінок для спільної праці для українського народу та його будуччини.

Ми всі душею з Вами! Ваші рішення й постанови будуть обов'язувати й нас. І ми стремимо до централізації, бо лише зцентралізоване жіноцтво зможе мати який небудь вплив і зможе в рішаючій хвилі сказати й своє слово."

За заряд товариства:

Емілія Ґайовська, голова; Марія Ончуленко, секретарка.

Не менш теплого змістом привітального листа надіслало жіноче товариство "Доньки України" з Монтреалу за підписом Л. Слюзар, яка вложила багато своєї душі і серця в організування Союзу Українок Канади.

На цім З'їзді проходить цикль нових рефератів, досі не обговорених справ, питань, проблем. Це все висувало життя і про це життя говорили люди досвідчені, що боліли долею і життям свого народу, бажаючи бачити його вищим, сильнішим, більш достойним у сем'ї других народів, а в тім і в Канаді.

Перший реферат виголосила Тетяна Кройтор: "Робота жіночих товариств по фармах і містах". В тім рефераті вона підкреслює велику вагу освітньо-культурної праці серед жінок по товариствах, щоб робота товариств та членок не сходила лише на придбання грошей, а щоб в тій праці ми могли рости інтелектуально. На ту саму тему, як кореферентка, говорила Анна Чепесюк, подаючи практичні способи ведення праці по жіночих товариствах. Велика вага клалась на літературу, на закладання спільних бібліотек при товариствах, на спільне читання та інші подібні способи культурної праці.

Марія Мадюк говорила на тему: "Яким повинен бути український дім?" Тема жива, захоплююча й пекучо-актуальна.

"В українськім домі мусить бути український дух, українська праця. А український дух і національна свідомість ніколи не витворяться, як не доложимо праці насамперед над нами самими, а друге — над нашими дітьми".

Про "Організацію товариства дівчат" говорили А. Пилюк і Катерина Пукіш. З реферату Катерини Пукіш була винесена резолюція про організацію й опіку над молоддю, що опісля попровадила до конкретних кроків у створенню молодечої організації СУМК (Союзу Української Молоді Канади).

Промовляла потім Ольга Свистун: "Огляд роботи і поширення нашої організації".

Надзвичайно сильний змістом відчит дала Савеля Стечишин. Говорила на тему: "Програма наша на слідуючий рік". Відчит цей і до сьогодні не стратив своєї свіжости та актуальности і став програмовою

лінією роботи Союзу Українок Канади. Цей відчит за для його високої вартости передруковуємо вновні тут. Він кидає багато світла на працю Союзу і на його найбільш заслужену провідницю-піонерку, що віддала так багато своїх сил, часу, та енергії для народної справи.

"Наше народнє життя в Канаді поступило таким скорим кроком за послідніх кілька літ, що розбудило в наших жінках загальне

Савеля Стечишин.

заінтересування і викликало в них завзяття стати поруч з чоловіками до праці на народній ниві. Як доказ цього заінтересування нашого жіноцтва, бачимо зорганізований Союз Українок Канади, який, правда, не дуже ще відважно поступає, але все ж взиває наше жіноцтво вірити в свої сили й заохочує його до діла.

Хоч як недавно ми взялися до організації і до праці, все ж ми вже нині почуваємо більше певности у своїй роботі. Бачимо ясніше, ніж попередньо до чого нам прямувати й яких способів уживати. Правда, нас є ще невелика горстка, як тих, що дають провід, так і тих, що готові йти за проводом, але ми маємо віру в свої сили і в слушність нашої роботи. Тому всякі піонерські труднощі не спиняють нас, а, навпаки, стають для нас великою заохотою.

Кожна організація, яка хоче жити й розвиватися, мусить мати членів, котрі знали б, для якої цілі та організація існує, яка робота її чекає й якими способами вона має свою ціль осягнути. Лише такі свідомі члени будуть робити добру роботу і лише через таких членів організація буде сильна. Член несвідомий своїх прав, ніколи не перейметься й не захопиться роботою своєї організації. Не бачучи цілі, не можна віддавати себе для справи, а хто не може віддати себе для справи, той ніколи не буде корисним членом.

Таке є загальне правило. Отже, щоб наша організація могла числити на розвій, ми мусимо поставити перед собою деякі справи, які все стояли б перед нашими очима, як дороговказ. В додаток до тих справ треба буде кожного року ставити деякі свіжі нові справи, які час викличе, накладати нові обов'язки, котрі кожна членка могла б виконати.

Вся робота нашого народу веде до національного визволення; веде до того, щоб наш нарід став вільним і добрим господарем у своїй власній хаті, а крім того, був добрим народом взагалі. В Канаді наша робота повинна бути така, щоб освідомити наш загал, хто він, звідки походить, і познайомити його з роботою та обов'язками в цім краю. Наша робота повинна бути спрямована до тієї мети. До неї ми, жіноцтво, мусимо приложити свої руки. З того виходить, що першим нашим завданням буде будити національну свідомість серед нашого жіночого загалу. Свідоме жіноцтво нав'яже зносини зо старим краєм, а ця зв'язь може дуже корисно впливати на обидві сторони. Ми тут можемо діставати багато вказівок і заохоти від старого краю, а старий край дістане від нас матеріяльну поміч і трохи відмінного досвіду, який ми набрали, жиючи в іншім краю між іншими людьми та в інших відносинах.

Освідомити наше жіноцтво не є легка справа. Все ж це річ дуже можлива. Хто за молоду не мав нагоди ходити до шкіл, може й без того бути свідомим, як ним захоче бути. Ми живемо в віці, коли кожна особа може дістати навіть дуже широке образовання через читання книжок та часописів. Пересічна особа, а головно, пересічна жінка не здає собі справи з того, як багато може навчитися, читаючи книжки та часописи. Не здає собі справи з того, які видимі сліди на читачеві лишає кожна прочитана книжка, або стаття в часописі; не здає собі справи з того, що самий дім, вся атмосфера в родині, де жінка читає, є інша від тої, де жінка не читає. Хто їздить багато поміж люди, той без питань, без говорення бачить різницю між одним домом і другим. Учитель в школі по дітях пізнає, котра мама читає, а котра — ні. О, як би так всі наші жінки могли самі побачити, яка є різниця між тими, що читають, а тими, що не читають і не думають нічого, і прилучились би поправити дійсне положення, то в нас краще нині стояла б справа.

Читання для жінок матерів — так само необхідне, як для мужчин-батьків. Тому ми цього року повинні поставити собі другу ціль: якнайбільше ширити наші часописи поміж жіноцтвом. Між нами не повинно бути ані одної хати, де не було б "Українського Голосу", "Вістника", а в додатку до цього й старокрайового часопису. Для жінок окремо повинен бути в кожній хаті старокрайовий часопис "Жіноча Доля", яка дуже багато нам поможе в нашій роботі.

"Український Голос" повинен бути в кожній хаті, бо це є орган нашої організації, в нім пишеться про наші справи, в нім подаються всякі інформації й офіціяльні звідомлення про нашу роботу. Хто не має цього часопису, той не може бути добре обзнайомленим з нашим рухом і з нашою роботою. Значить, "Український Голос" повинен бути в кожній хаті, бо він є конечним для кожного українця, що притримується самостійницьких поглядів; він потрібний для кожної хати і для кожного члена родини. "Вістник" повинен знаходитися в кожній хаті, тому, що це одинокий наш релігійний часопис, що стоїть на наших самостійницьких засадах і одинокий, що зможе дати нашим родичам дійсну релігійну науку, бо за релігією, яку він проповідує, не криється ніяка чужа політика. Конечність мати якийсь старокрайовий часопис, справа лежить у тім, що ми мусимо тримати зв'язок зо старим краєм. Щодо "Жіночої Долі", то це необхідний часопис для кожної господині-матері, бо там обговорюється всяка робота, всякі справи із становища жінки, матері і господині.

Поширюючи згадані часописи, ми самі особисто з того користаємо, а в додатку даємо змогу нашим часописам виходити частіше при співпраці якнайкращих людей і в більшім форматі. Наприклад, до кінця 1927 року ми не мали дуже багато місця в "Українськім Голосі", бо часопис не міг помістити всього матеріялу. Коли ж прилучимося до зібрання більше передплат, то й величина "Українського Голосу" буде більша, а тоді зможемо мати постійно більше місця на обговорення справ Союзу Україно..

В злуці з поширенням часописів є ще одна справа, котра дотепер у нас не є властиво висвітлена. Читання книжок і часописів входить в звичай в хаті і коли старші читають то не без того, щоб і менші призвичаювалися до читання наших часописів і обзнайомлювалися з нашими тутешніми і старокрайовими справами. Наші часописи — це матеріял, за допомогою якого нам треба виховувати свою молодь.

Ми живемо серед чужого окруження. Ми оточені чужою культурою і несвідомо сходимо зі свого життя. Головно молодь, для якої Україна існує лише в уяві. Вона тут родилась, і коли родичі в відповідний час не заопікуються нею, то вона певно не буде така горда зо свого походження, як Скачмен, або Айрішмен. Ми вже тепер зустрічаємо то тут, то там одиниці, що своє покидають, а чужого не вхопили і не мають чим похвалитися. Досвід показує, що такі люди дуже мало можуть похвалитися своїми моральними прикметами і тому не є корисними ані для українців, ані для цього краю. В інтересі одних і других є, щоб такі одиниці мали щось дорогого в житті. Коли не мають — за це на нас упаде вина, і ми за них мусимо відповідати і нераз зо встиду паленіти.

Такому станові речей можна запобігти відповідним домашнім окруженням, відповідним підготуванням. Ми віримо, що нашу дитину можна навчити якнайкраще мови державної, мови цього

краю, бо це горожанська конечність і горожанський обов'язок, але можна також навчити її мови нашого народу. Можна навчити її історії Канади і Великої Британії, але можна також навчити й історії нашого народу. Треба лише звернути на це відповідну увагу і треба мати відповідні засоби. Читання часописів і книжок відограють тут чи не одну з найважніших роль. Це власне є ще окремою причиною, чому ми повинні занятись поширенням часописів. Не лише те. Ми повинні постаратися про якісь видавничі фонди, за які друкувались би всякі конечні для нашої роботи книжки, а яких тепер ще нема. Коли чоловіки візьмуться до цеї справи, то ми мусимо бути приготовані помогти їм. А ми жінки, маємо до цього добру нагоду: нам легше, як чоловікам приготовити якусь забаву, чи спільну вечерю і зібрати хоч де-що на такий фонд.

Нашим дальшим обов'язком цього року є подбати про те, щоб не пропадали для нас і нашого народу сини і доньки, які йдуть з дому до міста докінчувати свою науку. Одинокий лік на це є давати їх до наших виховальних інституцій. Цих інституцій вже маємо три в кожній провінції по одній. І нашим святим обов'язком повинно бути, щоб ті Інститути були заповнені.

Спеціяльну увагу треба звернути на висилання туди якнайбільше дівчат. З другого боку, треба постаратися організувати дівочі товариства з тих дівчат, які до школи не можуть піти. В тих товариствах їх треба приготовити до громадського життя. Як би не було, а від жіноцтва залежить наша будучність. Буде наше жіноцтво свідоме, то наш нарід буде народом, а в іншім разі для нас — смерть.

Ми жінки мусимо цього року звернути увагу ще на одну справу, що є для нас дорога. Ми маємо один скарб, яким можемо похвалитися перед цілим світом — це вишивки. Наші співгорожани англійці вже заінтересувалися вишивками, купують їх. Але ті вишивки не йдуть у світ, як твір український, а московський. Ми спростуємо ту помилку наших сусідів тоді, як кожна з нас постарається мати в своїм домі якнайбільше речей виконаних народнім взором. При університетах засновуються товариства для підтримання вишивок, прибувших до Канади чужинців. Чому ж би ми мали чекати, щоб другі нас підганяли. Починаймо науку своєї ручної роботи дома з молодими дівчатами.

При кінці піднесу ще й те, що саскачеванський уряд видає в англійській мові багато порад для господинь і матерів. Наші жінки не можуть користуватися тими вказівками через брак знання англійської мови. Отже, моя суґестія була б та, щоб ми, Союз Українок і поодинокі товариства, вислали до Департаменту Здоровля листа з просьбою друкувати ті книжечки і в українській мові. Департамент Здоровля це зробить, як за такими книжечками буде попит.

Закінчуючи свій маленький і лише поверхово зачеплений нарис нашої роботи на слідуючий рік, я позволю собі повторити, що ми прилучуємось до праці в освідомленню нашого загалу, а жінок зокрема: До цього треба плекати звичай до читання книжок і часописів. Щоб часописи були добрі і давали нам добру поживу, то треба їх матеріяльно підтримати через збирання передплат і їх поширення. А як буде збиратися фонд на видання книжок, мусимо бути готові помагати. Таке читання буде корисне для старших, а для молодших послужить за взірець доброї роботи

і буде мати вплив на моральне виховання. Те виховання для одних треба доповнити в школах, де є наші Інститути. Для тих дівчат, що не йдуть до школи, організувати дівочі товариства. Треба плекати українські вишивки, а вкінці користати з книжок виданих Департаментом Здоровля, щоб стати примірними господинями, матерями і горожанками."

На цім З'їзді був вирішений ряд ділових справ. Затверджено статут організації. Осідок централі рішено перенести з Вінніпеґу до Саскатуну. Головою Союзу Українок Канади вибрано Савелю Стечишин. А ввесь Центральний Заряд Союзу Українок Канади на рік 1928-мий складався із таких осіб: Савеля Стечишин — голова, Ольга Свистун — заст. голови, Анастазія Рурик — рекордова секретарка, Марія Мадюк — заст. секретарки, Розина Драґан — касієрка, А. Стечишин — фін. секретарка. Контрольна комісія: Ольга Савчук, А. Михасів, Катерина Пукіш. Редакторки: Тетяна Кройтор, Ольга Свистун.

Мирослав Стечишин.

На цім З'їзді вперше були вибрані дві репрезентантки від кожної провінції, що з часом стали початком створення провінціяльних екзекутив. На провінцію Саскачеван були вибрані: П. Клюкевич, Тетяна Кройтор. На Алберту: Тетяна Лазарович і Михайлишин. На Манітобу: Ганка Романчич. На Онтеріо вже по З'їзді визначив Заряд Централі Л. Слюзар, що заступала і провінцію Квебек.

На З'їзді в 1927 році зайшли важні формальні доповнення в організаційній структурі самостійницьких організацій. Тоді саме був оформлений центральний провід Союзу Українців Самостійників. Хоч самостійницький рух і його громадська праця йшли безперервно від 1910 р., а може і ще раніше, як повстав "Український Голос", що ширив ідею самостійницького руху, все таки була потреба створити одно об'єднуюче тіло для консолідації сил і поважнішої репрезентації. Союз Українок Канади пішов назустріч такій консолідації сил і включився в склад організації Союзу Українців Самостійників. З часом до Союзу Українців Самостійників включилась молодеча орґанізація Союз Української Молоді Канади, Союз Українських Народніх Домів, Товариство Українців Самостійників, Інститути. Союз Українців Самостійників завершував структуру організаційної будови самостійницьких організацій. Відтоді з'їзди почались скликатись Союзом Українців Самостійників і його складовими організаціями.

Цим З'їздом закінчувався період організаційної формації. За рік 1927-мий показались практичні способи праці жіночої організації, визначились нові дороги, що на них ступала українська жінка грома-

дянка, відчинялись нові і широкі обрії. До праці ставали молоді сили жінок, що вийшли з народу й були переняті ідеалами служити йому і працювати для нього. Створилось тепле культурне огнище, довкола якого збирались всі: і ті старші піонерки з фарм, обтяжені важкою працею коло землі, і жінки від фабричних варстатів, жінки професіоналістки, учительки. Всіх єднала велика мета — праця для свого народу.

Могилянки — питомки Інституту ім. П. Могили з панею С. Стечишин в шк. році 1928-9.

II.

РОЗВІЙ СОЮЗУ УКРАЇНОК В ПООДИНОКИХ ДІЛЯНКАХ

ОСВІТНЬО-ВИХОВАЛЬНА ПРАЦЯ

Освітньо-виховальна праця була одною з головніших підвалин організації. Рідна культура стала трівким під кожним оглядом ґрунтом, на який можна було опертися. Голос проводу Союзу про пошанування і збереження рідних релігійних традицій, народніх звичаїв, рідної мови, здобув одразу симпатії та прихильність старших жінок-піонерок. Зацікавились цим і молодші жінки, бо хотіли глибше пізнати свою культуру. Та крім пошанування релігійних і народніх традицій, рідної мови, були в нас, українок, і інші прояви з обсягу нашої культури. Хоч вони були менше знані й менше зрозумілі для старшого покоління, але були цікаві для молодшого: література, письменство, рідний театр, пісня й інш. Отже, цією працею бажав провід Союзу зацікавити старших і молодших, готуючи конкретні пляни роботи.

СВЯТО ДЕНЬ МАТЕРІ

Історія вже записала, що свято День Матері між українцями вперше прийнялось завдяки Союзові Українок Канади ще від 1928 року. Це свято Союз одразу поставив як народно-виховальну основу. Перша думка святкувати День Матері зродилась у Саскатуні й вийшла від пані С. Стечишин. В доказ цього ми тут наведемо лист С. Стечишин від 1928 р. до членок централі, що мешкали поза Саскатуном.

"Ми вчора святкували День Матері. З цього свята виринула в мене думка, про що й пишу тут. День Матері мусить увійти в нашу традицію. По моїй думці це дуже важна справа для цілого українського загалу. Та одначе, свято це само по собі буде дуже мілким, коли воно буде основуватися на самих похвалах та признаннях материнських заслуг. Виховання дітей, всі матірні старання є почасти природними для матерів.

Але щоб День Матері лишив по собі бажані наслідки, ми мусимо конче виробити для себе певні засади, щодо цієї справи. В нас День Матері мусить увійти, як суспільна інституція, заснована на добрих здорових засадах. Це свято повинно показати, якою повинна бути кожна матір, мусить викорінити носіїв демо-

ралізації, асиміляції і т. п., мусить зробити з наших матерів не гнучких лоз, а твердих дубів, що не схиляться перед найменшим подувом вітру. Ми ще не дійшли до ідеального материнства, до такого, що вводило б у виховання національність, як найвищий ідеал.

На мою думку, Союз мусить скерувати всю свою роботу в напрямі виховання в національнім розумінні ідеальних матерів з нового покоління. Це повинно бути нашим **найголовнішим завданням.**

Як же ж ми маємо се зробити? Моя думка є така, що ми почасті приготовляємо жінок до того нашим напрямом праці. Котра жінка має бажання стати кращою в житті, досягне свого за допомогою читання і т. п., але маймо на увазі те, що є особи, котрі помимо того, що читають, потребують увесь час вказівок. На загал наші жінки не є начитані. Ті жінки, що ми вважаємо за інтелігентних, не мають національних засад. Дівчата наші виходять зо шкіл без найменшої національної свідомости. В них нема реальної сполуки з рідним краєм. Вихід з цього є такий: мусимо вести кампанію при найближчій нагоді за те, щоб дівчата йшли до інститутів. Мусимо звернути якнайбільше уваги в нашім відділі в "Українськім Голосі" на народні обов'язки.

Про День Матері: Ми мусимо виробити для матерів правила та розіслати їх кожній членці товариства для наступного такого свята. Правда, не всі будуть ті правила виконувати. На початках так всюди буває. Але це не повинно нас відстрашувати. Мусимо над цим добре застановитися та ще від тепер приготовлятися."

Савеля Стечишин, 14 травня, 1928.

Свято День Матері, що про нього згадує авторка листа, відбулось у Саскатуні заходом центральної екзекутиви Союзу Українок Канади і за поміччю студентів Інституту П. Могили та дітей Рідної Школи при Українській Греко-Православній Церкві.

Крім свята в Саскатуні, відбулось подібне свято День Матері в Йорктоні, Тіодор і Вонді, Саск. Всюди це свято відбувалось за почином Союзу Українок Канади і було першою спробою ввести його в національно-виховальну програму Союзу Українок. Українське громадянство виявило поважне зацікавлення цією справою. На святі в Саскатуні головний реферат виголосив проф. Павличенко, в Йорктоні Михайло Стечишин, в Тіодор, о. Кирстюк, в Вонді — Марія Мадюк. Всі ці особи стояли близько біля праці Союзу Українок Канади.

В наступнім 1929-ім році святкування Дня Матері прибрало бажану форму і поширювалось дуже швидко. Централя Союзу Українок Канади працювала в цім напрямі і докладала всіх зусиль, щоб поставити це свято на відповідний ступінь його завдання. Обіжник ч. 5 з 1929 року подає інструкції такого змісту:

"На другу неділю м. мая, на 12-го припадає День Матері. Це свято обходять усі культурні народи. Союз Українок Канади дав початок такому святі між українцями в Канаді минувшого року. З цеї нагоди звертаємось до відділів Союзу, до жіночих товариств, до українських священиків, до учителів та чільних оди-

Могилянки — питомки Інституту ім. П. Могили з панею П. Ґорчинською в шкільнім році 1939–40.

ниць в українських околицях занятися улаштуванням такого свята у своїй околиці, щоб і в нас підняти материнство враз із його родинами й народніми обов'язками на п'єдестал святости, як це є і в інших народів. Щоб і в нас День Матері виховав нам маму-патріотку, за допомогою якої Україна здобула б собі кращу долю."

Оце головний зміст довшого комунікату, в якім подаються дальші конкретні пляни і поради, як свято приготовити. Крім того, вислано реферат до відділів. З вище наведеного комунікату слід відзначити, що централя Союзу це свято поширювала не тільки у своїх відділах, а скрізь, де тільки жило українське громадянство, звертаючись до священиків і навіть до чільніших одиниць, до учителів та льокальних жіночих товариств. В дуже скорому часі свято День Матері поширювалося і його значення зросло. Цій ділянці Союз Українок Канади присвятив найбільше уваги. Кожного року централя приготовляла реферат для відділів, сторінка Союзу в "Українськім Голосі" відзначалась відповідними святочними статтями й інформаціями на той день. Централя виготовляла окрему програму з піснями, нотами, деклямаціями тощо. Перший збірник "В День Матері" 1931 р. був виданий брошуркою в кількості 1000 примірників. Той наклад дуже скоро розійшовся, так що за два роки вийшов другий доповнений наклад. Книжку замовляли не тільки в Канаді, але й у Злучених Державах Америки.

Зо всіх народніх свят День Матері улаштовують по відділах найбільше. Майже кожне жіноче товариство улаштовує День Матері концертом, або й чайним приняттям з читанням святочного реферату. За послідніх 25 літ, видана Союзом Українок Канади, лектура на свято День Матері, складає поважний збірник мистецької вартості.

СВЯТА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ Й ІНШІ НАРОДНІ СВЯТА

Ціллю освітно-виховної програми Союзу Українок Канади була самоосвіта. Самоосвіта була потрібна для старших, що через злидні і важку працю до школи не ходили, вона потрібна була і для молодших, що виростали в Канаді далеко від осередків українського життя. І хоч вони одержували освіту в державних школах, та про українську культуру їм ніде було вчитись.

Насамперед були введені святкування найвизначніших українських письменниць та письменників. Такі свята давали багатий та інтересний перебіг життя письменника, знайомили учасників з українським письменством, з певною епохою народу і з творчістю письменника. Під час святкування Шевченківського свята тяжко було розказати все про самого Шевченка, не торкнувшись наболілих ран душі і серця цілого народу в зв'язку з його історичними подіями. На таких народніх святах росла сила української душі, плекалось почуття гордости за свій нарід і його мистецтво, літературу, історію, музику. Щойно під час цього свята відкривалась завіса духових скарбів народу, що був у ті часи так мало знаний у світі серед других народів,

так мало знаний навіть для самого себе. На таких святах ставилась одна з найбільших проблем — читання, виховання читаючого загалу, викликалось зацікавлення й замилування до рідної книжки та заохота до пізнання рідного письменства. Такі завдання для розуміння цих свят характеризують обіжні листи централі до відділів. Ось один із таких обіжних листів про свято Шевченка з 1928-го року:

Хвальний Заряде!

"Вже наближається той час, що по всіх закутинах світу, де тільки б'ється українське серце, будуть святкувати свято Шевченка. І так повинно бути, бо Шевченко воскресив українську національну свідомість і любов до України. Ім'я Шевченка є найбільше українське ім'я і в день його свята кожний повинен перед ним склонити голову, кожний, хто тільки почуває себе українцем. А ми жінки особливо повинні вшанувати його пам'ять, бо Шевченко є першим нашим поетом.

Шевченко перший зрозумів наскрізь життя й душу жінки і матері й відчув найглибші тайни і мрії дівочого серця...

По традиції, Шевченкове свято святкують спільно чоловіки, жінки і молодь...

При нагоді такого свята треба продавати "Кобзаря" Шевченка. Треба постаратись, щоб у кожній родині був "Кобзар".

Протягом останніх вісімдесять років "Кобзар" Шевченка є національною біблією українця. Оскільки важний є "Кобзар", свідчить той факт, що він уже перекладений на всі слов'янські мови, а також на мови французьку, німецьку, англійську... переводять його і на японську мову."

Вслід за тим ідуть вказівки, де купувати "Кобзар" й як його поширювати по українських домах.

А ось другий обіжний лист у справі свята Івана Франка. Лист цей висвітлює не лише розуміння й характер свята, але до того він написаний таким мистецьким словом, що, прочитавши його, кожна людина відчуває небуденне зворушення, яке дуже часто є покликом до чину, до народної праці. Цей лист так само з 1928-го року.

"До Жіночого Товариства: —

Хвальний Заряде!

На 28-го травня припадають дванадцятьлітні роковини смерти Великого Каменяра, Івана Франка. Його заслуги для українського народу є незмірні. Він розбудив національно приспаних галичан та показав їм шлях до визволення. Завдяки його високим ідеям та сильно розвиненому патріотизмові, ми нині йдемо вперед скуті в одну громаду.

З нагоди дванадцятьліття смерти Франка, українці в Канаді повинні дати наочний доказ того, що українці вміють шанувати своїх великих учителів і духових провідників.

Якже ж ми маємо це зробити? Ми мусимо поставити собі завдання поглибити та поширити знання про Франка. Мусимо познайомитись з його життям та творчістю; ми мусимо познайомитись з міліонами його глибоких думок, які він нам передав як закони. Вслід за тим треба збільшити свою бібліотеку, додавши до неї принаймні найважніші твори Франка.

Передовсім, товариство повинно улаштувати святочні сходини чи концерт, присвячені пам'яті Франка з відповідними викладами про його творчість та життя, щоб молодь виховувалась на його творах та йшла назустріч волі шляхами, які прорубував Франко.

Матері мусять старатися інформувати дітей про нашого великого генія, Івана Франка. Не вистарчить, щоб тільки ми знали. Головнішим є для дитини виростати в тій науці, яку нам Франко передав. Пам'ятаймо про своїх дітей. Не сміє в нас бути байдужости!

Українки, кличемо вас! Робіть все, що у Вашій силі, щоб гідно вшанувати пам'ять нашого Великого Борця, як годиться донькам великого українського народу та памятаймо найбільше про молодь, щоб вона була інформована про творчість Івана Франка."

За Заряд Союзу Українок Канади:
С. Стечишин, голова; А. Рурик, секретарка.

Анастазія Рурик.

Анна Токарик.

В 1929 році входить в програму праці Союзу Українок Канади такі народні свята: в м. січні роковини смерти письменниці Наталі Кобринської, в м. лютім роковини народження Лесі Українки, в листопаді роковини письменниці, Ольги Кобилянської.

Кожного року по жіночих товариствах відбувались такі свята в формі академій, концертів, або святочних сходин членок. Централя Союзу Українок Канади виготовляла програми, приготовляла і висилала реферати, поручувала, які твори письменниць читати. Читати і ще раз читати. Провід безперервно кликав до пізнання своєї літератури, до ознайомлення з нашими найбільшими творцями духа—письменниками.

Провід Союзу Українок Канади присвятив велику вагу пам'яті

поетки, Лесі Українки. В перший рік свята, в 1929 році виготовлено реферат про літературну творчість і видано брошуркою, відбито портрет формату почт. картки для ознайомлення жінок із найбільшою поеткою України. В самім Саскатуні це свято було відсвятковане вперше дуже врочистою академією, а пізніше відбулось ще кілька літературних вечірок для читання і студіювання творів Лесі Українки.

Крім вище вичислених свят письменників, що відбувались кожного року, час від часу святкувались свята інших письменників, або громадських діячів, як наприклад, з приводу смерти Василя Стефаника вислано було до відділів в 1937 р. реферат про життя і творчість Стефаника, започатковано свято Ольги Басараб. В 1947 році переведено по відділах свято Жалібних Академій памяті Олени Теліги, Людміли Старицької-Черняхівської і Хариті Кононенко.

Відділи Союзу Українок Канади прилучились до таких спільних свят, як Свято Державности 22 січня, свято Першого Листопада, Свято книжки й інш.

СВЯТО КНИЖКИ

В 1928-мім році Союз Українок Канади вводить в програму своєї праці Свято Книжки. Цю справу було вже тяжче посунути вперед, бо головне значення Свята Книжки було, щоб вона поширилась в народ, щоб підготовити і виплекати читаючий загал, щоб по домах започаткувати домашню бібліотеку, щоб рекомендувати для читання книжки найвартніші, щоб матері придбали для дому дитячу бібліотеку. А серед більшої частини нашого народу книжка уважалася люксусом, чимсь таким, без чого можна обійтися і на що "безпотрібно" гроші не витрачати. Але культурні українські доми, а головно їх господині, почали закладати власні бібліотеки.

Таке Свято Книжки припадало в жовтні, а започатковане було в Галичині для поширення освіти серед народу. Улаштуванням Свята Книжки Союз Українок Канади започаткував дійсно велику освітно-виховальну роботу, яка, на жаль, не знаходила такого сильного відгуку, який повинна була знайти серед українського громадянства в Канаді.

В м. вересні, 1928 року централя розсилає листи до українських жіночих товариств і вчителів у справі Свята Книжки такого змісту:

"В місяці жовтні припадає Свято Книжки. Цілий цей місяць призначений на піднесення загальної освіти серед народу через поширення книжок та часописів.

Вдаємось до Вас із проханням зробити все, що є в Вашій можливості, щоб Свято Книжки відсвяткувалося в Вашій місцевості і принесло бажані наслідки.

Замовляйте відповідні книжки в книгарнях якнайскорше для продажі та допоминайтеся знижки на них. Призначіть день або й кілька днів у місяці жовтні на офіціяльне уряджєння Свята Книжки в товаристві... На таке свято приберіть Народній Дім та приготовте будку на книжки для продажі.

Можна зробити один відділ для часописів.

В часі офіціяльного відзначення Свята Книжки треба мати відповідні відчити про потребу читання, про освіту й подібне. Без таких відчитів люди не зрозуміють ваги Свята Книжки і старання не принесуть бажаних наслідків...

...освітою і тільки освітою доб'ємося кращої будучности."

Подібний заклик централя зробила до священиків Української Греко-Православної Церкви, щоб помогти на місцях таке свято влаштувати. Вислала листи й до українських книгарень у Канаді з проханням дати на м. жовтень знижку на книжках і дати можливість читачам набути для себе книжок по знижених цінах.

Завдяки таким заходам, перше і прекрасне своїм змістом Свято Книжки відбулось у Ріджайні, Саск. Улаштувало його жіноче товариство "Доньки України", відділ Союзу Українок Канади. (Див. "Український Голос" 1929 р. ч. 6).

Крім праці до впровадження Свята Книжки, поручається в 1928 році для читання дві книжки: "Мотря", історична повість Богдана Лепкого і "Українська Культура", прекрасна своїм змістом праця проф. І. Огієнка. Взявши на себе таку велику працю, як проведення освіти в народі, а зокрема серед жінок, провід організації Союзу ставить, як головне завдання: що мають жінки читати? Від якости книжки, чи преси залежить світогляд її, і централя вибирає книжки, поручає їх членкам і помагає розуміти вартість кращих творів нашої літератури.

В наступних роках, щоб скріпити цю так дуже важну ділянку праці і міцно укорінити її серед громадянства, Союз Українок Канади виготовляє реферати на Свято Книжки і проекти читання. В обіжнику з 1932 року ця ділянка праці поглиблюється такими точками: а) поширення бібліотеки по приватних родинах і Народніх Домах, б) призначення читання вибраних книжок для членок товариства, в) збирання передплат на "Український Голос", "Вістник", "Жіночу Долю". В обіжнику з 1935 року програма читання вартісних книжок і часописів була ще більше поширена. Централя виготовила список авторів — найкращих українських письменників в числі по кілька творів кожного автора, які Союз рекомендував закупити для домашньої чи громадської бібліотеки. Список авторів був такий: Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка, Б. Грінченко, І. Нечуй Левицький, Ю. Федькович, Ольга Кобилянська, Андрій Чайковський, Богдан Лепкий, Михайло Грушевський, проф. І. Огієнко, Софія Русова, Михайло Старицький, Євген Чикаленко, Ілько Борщак, В. Юрченко, Л. Кащенко, Федір Золотополець, О. Назарук, О. Олесь, А. Крушельницький, І. Котляревський, Н. Костомарів.

Далі йде список авторів і книжечок для дитячої бібліотеки. Союз рекомендував для дітей журналики — "Світ Дитини", "Дзвіночок", що виходили в Галичині і які багато причинились до навчання дітей рідної мови й письма.

В 1939 році вводиться проект читання по відділах, поручаються книжки, підноситься далі потреба поширення книжок, часописів, дитячої літератури.

Висліди праці над поширенням книжки в народі показались успіш-

ними. По домах членок, на фармах і в містечках можна було бачити домашні збірки книжок і часописів. При Народніх Домах членки відділів Союзу спільно з членами Народніх Домів або й самі закладали бібліотеки, випозичали книжки. В плян майже кожного товариства ставилась бібліотека, а в заряд товариства вводилась і бібліотекарка.

Воєнний час в 1939 році трохи спинив розгін такої роботи. Вся енерґія обертається на воєнну працю. Сини пішли на війну. Жінки по містах пішли до праці по фабриках, а на фармах мало рук до роботи. Провід Союзу Українок Канади почав шукати доріг, щоб ця важна ділянка праці не припинялася. Читання й пізнання рідного письменства ставало чим раз більшою потребою; приходили до організації молоді жінки, народжені в Канаді, для яких читання української книжки було необхідним. Прийшлось поширювати книжки через жіночі товариства; відділи поставились до цеї праці зо всією увагою й піддержкою. В 1943 році старанням Союзу Українок Канади видається в "Українськім Голосі" книжечка "Молодість Лесі Українки" Гліба Лазаревського. Цю книжечку відділи поширили між своїм членством в кількасот примірниках. В 1945 році Союз Українок Канади перевидає цінну працю Софії Русової "Наші визначні жінки". В ній зібрані біографічні оповідання про письменниць і громадських діячок: Ця книжка поширювалась на окружних з'їздах, на відчитах. В тих роках Н. Когуська об'їжджала відділи в різних провінціях з відчитами і під час таких відчитів рекомендувала і продавала цю, так цінну, для українських жінок книжку. В часі таких об'їздів та відчитів клалась велика вага на пізнання свойого письменства і на необхідну потребу читаючого загалу. При цім по відділах відбувалось Свято Книжки, висилались реферати та рекомендувались програми. В 1940 році старанням централі Союзу на сторінці в "Українськім Голосі" був започаткований відділ "Що читати", де подавались рекомендації на вартісні книжки в формі короткої рецензії. Ця рубрика час від часу ведеться і тепер відповідно до сезону року.

ПРЕДСТАВЛЕННЯ, КОНЦЕРТИ, ДЕБАТИ

Театральне мистецтво відогравало дуже важну ролю в культурно-освітній роботі: драми, комедії, довші чи коротші представлення в народній роботі були на порядку деннім. Творились аматорські гуртки, якими в більшій части опікувались жіночі товариства самі, або спільно з членами Народніх Домів. Така праця, крім своєї виховної вартости, давала ще й гарні прибутки на потреби організації. В початковій праці представлення були єдиним джерелом цих прибутків товариства. Жінки, що мешкають на фармах, ще й сьогодні оповідають про ці часи, як вони ходили пішки по 8, або й 10 миль на проби представлень до Народнього Дому. Ця праця належала до льокальної і жіночі товариства найдовше її задержували. В часі війни театральне мистецтво по товариствах почало заникати; щойно року 1950 провінціяльна екзекутива Союзу в Саскачевані виготовила для молодечої

організації СУМК драматичні змагання, що знов викликали зацікавлення цією так прекрасною мистецькою частиною в громадськім житті канадійських українців. Народній театр дає великі можливості в справі виховання молоді.

То тут, то там по товариствах, де були більші сили, улаштовувало жіноче товариство дебату. Це надзвичайно цінна праця, що заставляла жінок студіювати ту чи іншу ділянку. Однак, така робота вимагала багато часу й зусиль, а перед жіночими товариствами ставали безнастанно грошеві проблеми: льокальні інституції, і церква, і народні справи взагалі всюди потребували грошей і за грішми всі звертались до жіночих товариств.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Союз Українок Канади з першого року свого існування звернув особливу увагу на українську школу, вважаючи її тим місцем поза домом, де дитина може навчитися цінити своє рідне, навчитися своєї української грамоти. Через обіжники, пляни праці і пресу робились заклики піддержувати українські школи на місцях та організувати там, де їх нема, а також заохочувати українських учителів, щоб учили по-українськи поза годинами державної школи.

Рідними Школами в Канаді керували Інститути, а головно Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні. Там зберігалися рекорди-списки державних шкіл в українських околицях, до яких Інститут старався висилати своїх питомців, які ставали учителями.

Ректор Інституту ім. П. Могили, Юліян Стечишин, пильно доглядав, щоб в українських околицях були українські вчителі. І саме тій праці учителів завдячувався швидкий зріст громадського життя на околицях. Все ж таки лишалась поважна частина околиць в кожній провінції, де не було українських учителів, і така місцевість давала собі раду так, як уміла і могла. Такий стан часто використовували люди без знання і підготовки, зголошувались як учителі до української школи, їх наймали, а вони, не розуміючи душі канадійської дитини ані її труднощів в навчанню, заводили таку "дісціпліну", що діти втікали зо школи вікнами, коли дверима було неможливо. За місяць-два українська школа опорожнювалася, і діти набирали такої відрази до рідної школи й її учителів, що минали їх десятою вулицею. Не бракувало й серед родичів таких, що боялися посилати дитину до української школи, бо, мовляв, дитина може збаламутитись в науці, коли буде вчитися разом по-англійськи й українськи. Справу баламучення дітей в науці двох мов висунули люди малограмотні, або й зовсім неграмотні.

Щоб запобігти такому станові, Союз Українок Канади пропагує плян виховання і навчання дітей письма й мови дома за допомогою матері. Матір мусить стати сторожем і вчителем рідної мови, а враз із мовою і всіма культурними скарбами українського народу. Це завдання обговорювалось і підкреслювалось на всіх з'їздах, в рефератах та обіжниках.

В 1938 році, на провінціяльнім З'їзді Союзу Українок Канади в Манітобі, що відбувся в Вінніпеґу, обговорено справу видання першої читанки для українських дітей в Канаді. Справу читанки передано до централі Союзу в Саскатуні і вона була зреферована на головнім З'їзді, де було принято таке рішення:

"Українські діти канадійського виховання виростають серед оточення цілковито відмінного від того, серед якого ростуть діти в ріднім краю. З тої причини, читанки, виготовлені в Галичині, не відповідають нашим канадійським потребам, тим, що уводять дітей відразу в чужий незрозумілий світ, утруднюючи тим науку в початках. Відчувається потреба читанки, виготовленої на тлі канадійського життя, подібно, як англійські читанки в Канаді з відповідними ілюстраціями з канадійського життя."

"Український Голос", 1939, ч. 11.

На головнім З'їзді Союзу Українок Канади в 1939 році, що відбувся в Саскатуні, був вибраний Комітет, який мав занятися проектом читанки та заанґажувати до тої праці відповідних людей. Комітет мав складатися з трьох осіб, дві від Союзу Українок Канади: були Савеля Стечишин і Марія Мадюк, від Союзу Українців Самостійників одна особа, яку мав назначити заряд СУС.

Юліян Стечишин.

Щоб справу читанки можна було відразу посунути вперед, на З'їзді Союзу рішено випозичити гроші з залізного фонду Союзу Українок Канади, а коли читанка буде продаватися, гроші повернути назад, тому що цей фонд уважався непорушним.

Виданням читанки зацікавився Союз Українців Самостійників. На спільних нарадах у березні, 1940 року рішено видати таку читанку спільними силами. Союз Українок Канади випозичив на цю ціль гроші з Залізного Фонду в сумі 300 долярів. До виготовлення читанки був заанґажований учитель Ілля Киріяк. Коли ж в 1940 році оформилася Централя Української Школи, осідок якої знаходився при Інституті ім. П. Могили в Саскатуні, видання читанки передано в руки цієї установи. Читанка "Маруся" вийшла друком в 1947 році. І хоч дальшою справою видання клопоталась Централя Української Школи та Інститут ім. П. Могили, але ввесь плян цієї праці на початках проробив Союз Українок Канади.

Створена Централя Української Школи в Саскатуні почала розгортати свою працю. Вона потребувала помочі і людей, щоб було як повести роботу. Через брак фондів тяжко було переводити намічені

пляни і робота дещо гальмувалась. Проблема української школи на місцях не була розв'язана. Де були сильніші товариства, там удержували учителя, а де було менше число членів в місцевій організації, там справа ставала чим раз грізнішою. Союз Українок Канади почав знову турбуватися справою. В осени 1948 року повернулася з організаційної обіздки по Алберті і Бртіш Колюмбії організаторка Союзу, Н. Когуська. З'ясувавши невідрадний стан українського шкільництва на місцях, центральна екзекутива рішила взятися енергічно до цеї праці. Рішено було, щоб через жіночі товариства організувати Дитячі Гуртки, в яких завести науку рідного письма й мови. В цій справі звернулась централя Союзу до Централі Української Школи в Саскатуні, щоб опрацювати й висилати матеріяли та вказівки, як вести працю в таких гуртках. Союз Українок Канади назначив своєю представницею до Централі Української Школи Марію Ткачук. Відділи радо відгукнулись на зазив централі, організування гуртів мало добрі успіхи, однак, з цих плянів вийшло мало користи, бо не було кому повести працю в Централі Української Школи, яка вимагала сталих платних людей до тої роботи, що там закроювалась.

В 1948 році, голова Союзу Українок Канади, Ольга Войценко, поїхавши на з'їзди до Саскатуну й Едмонтону, взяла за найбільш актуальну справу — стан української школи, виготовила конкретний плян праці, заявляючи співпрацю Союзу Українок Канади з Централею Української Школи. Реферат був обширний, плян праці приступний.

Тим часом Союз Українок Канади виготовив спис підручників та дитячої літератури і поручив відділам покористуватись ними в навчанні дітей, поки буде готовий плян навчання. Виготовлено програму на Вечір Святого Миколая з відповідним рефератом для дітей.

Справа центральної установи української школи була ще раз обширно обговорена на з'їздах в Торонті 1949 р. і в Едмонтоні 1950 р. І за ухвалою спільного З'їзду СУС в 1950 році рішено перенести центральну установу української школи до Вінніпеґу, яка й приняла назву **Рада Української Школи.** До заряду Ради Української Школи увійшла голова Союзу Українок Канади, Ольга Войценко. Радою Української Школи заопікувалися всі союзні організації, включно з інститутами. Союз Українок Канади знову стає поруч, готовий до співпраці та піддержки такої важливої в теперішній час установи.

НЕДІЛЬНА ШКОЛА

Релігійне виховання молоді для Союзу Українок Канади так само було важним. Союз Українок Канади вже в 1930 р. виготовив був конкретний плян. І вже тоді до відділів йде обіжник такого змісту:

> "Висилаємо реферат п. н. "Жінка й Релігія" на місяць березень, який просимо з увагою прочитати на зборах та застановитись над тим, чи в Вашій околиці членки виповняють як слід обов'язки релігійности відносно свого власного життя та відносно виховання дітей в релігійнім дусі.

Товариство повинно звернути увагу на те, щоб заснувати українську недільну школу, щоб українські діти не виховувались без церкви на вулиці або в чужих протестантських, чи баптиських школах. Ціль товариства не є лише гуртувати старших жінок, але й подбати, щоб молодь мала виховання релігійно-моральне через церкву, недільну школу та рідну школу. Товариство відповідає за виховання молоді, тому не може нехтувати цією важною справою. Пора нам подбати, щоб наші діти ходили до церкви та мали свою недільну школу, а не кривили своїх душ у чужих недільних школах. Тепер зимовою порою є більше часу і можна зорганізувати недільну школу при українській церкві. Це є одна з найважніших справ."

Іван Данильчук

В 1930 році ще були початки організаційної праці Союзу. Однак, недільна школа стала всім перед очима, всі розуміли її конечну потребу. Недільна школа тим більше спадала на руки жінок, бо священиків було мало. До деяких місцевостей священик доїжджав на Службу Божу раз на шість, а то й вісім тижнів. Лише по більших містах були сталі священики. Хоч справа недільної школи поручувалась жіночим товариствам, пригадувалась і ставилась, як дуже важна справа, — все таки була одна невияснена проблема: як вчити дітей в недільній школі. Не було підручників чи будь яких викладів. Подекуди помагали священики, інші черпали матеріяли з "Вістника", але більшість громад лишилася без недільної школи.

На Провінціяльнім З'їзді Союзу Українок у Вінніпеґу 1938 року справу підручників недільних шкіл підносить голова Союзу, Савеля Стечишин.

"Нам треба порозумітися з церковною управою, щодо підручника для недільних шкіл. В нас брак священиків, щоб могли провадити недільні школи, тому недільні школи провадять учителі публичних шкіл та свідомі одиниці. Ведуть їх після свого уміння та розуміння. Коли б у нас був підручник для ведення недільних шкіл, то всі недільні школи були б ведені на один лад."

"Український Голос", 1938, ч.

При кінці того самого року відбувся Головний З'їзд Союзу в Саскатуні й на тому З'їзді ухвалена резолюція такого змісту:

"Рішено вдатися до Консисторії Української Греко-Православної Церкви, щоб виготовила підручник для ведення недільних шкіл і щоб відділи Союзу Українок Канади призначили на цю справу прибутки із свята День Матері на видання такого підручника".

Згідно з ухвалою З'їзду, справу виготовлення підручника для ведення недільних шкіл, Союз Українок Канади передає в руки Консисторії враз із просьбою організації зайнятися цією справою. Рівночасно робляться заклики за фондами. В 1938-ім і 1939-ім роках прибуток з Дня Матері по відділах призначається на видання підручника для недільних шкіл. В фінансовім звіті з 1939 року з прибутку на підручник недільних шкіл виказ — $106.28.

Крім святкування різних народніх свят і опіки над Українською Школою, Союз Українок Канади впровадив у програму своєї виховальної праці лектуру для матерів із метою познайомити українських матерів із наукою виховання загального і наукою виховання національного українського. Хоч на ці теми писалось багато на сторінці в "Українськім Голосі", висилались відділам реферати на виховальні теми, все таки в 1943 році референтка Освітньої Праці Союзу, Доця Яндова, опрацювала плян "Виховання Дітей" з проектом заснувати при товариствах Комітети Матерів. У вступі до пляну вона з'ясовує ціль Комітету:

> Одною з найголовніших цілей Союзу Українок Канади було і є допильнувати, щоб українські матері більше дбали про шляхетне, характерне, умове, релігійне та національне виховання своїх дітей. Цю ціль Союз Українок уважає надзвичайно важною, бо від доброго виховання наших дітей на розумних, поступових і свідомих громадян залежить їх і наша, як народу, краща будучність тут в Канаді.
>
> Найбільшу народню і просвітню роботу зроблять наші Жіночі Товариства тоді, коли їх членкині будуть старанно виховувати своїх дітей.
>
> Кожний український дім повинен бути дійсною ВИХОВАЛЬНОЮ ШКОЛОЮ, в якій діти мають бути виховувані гарно, чесно і поступово на розважних, вирозумілих та характерних людей. А кожна матір повинна бути доброю виховательќою-борцем за кращу долю своїх дітей, бо наші нинішні діти — це будучність нашого народу.
>
> Ізза тих дуже важних причин кожне Жіноче Товариство має обов'язок старанно подбати про поширення освіти а тим самим і світогляду своїх членок, а кожна жінка-матір має зокрема святий обов'язок безнастанно поширювати своє знання в напрямі виховання дітей. Бо чим краще будемо знати і розуміти, ЯК І В КОТРІМ ВІЦІ дитина розвивається умово, емоційно, фізично, морально і характерно, і як вона почувається тоді, коли вона переходить ті певні періоди життя, — то тим краще зможемо її душу зрозуміти й остаточно ліпше можна буде пристосувати відповідні і потрібні способи виховання дитини. Зрозуміння і вирозумілість у вихованню дитини має надзвичайно великий вплив на витворення сильного характеру.
>
> Щоб ці згадані освітньо-виховальні цілі можна було перевести в життя краще і певніше, Союз Українок Канади висилає оцей плян про заснування при жіночих товариствах "Комітетів Матерів", як також і про способи ведення їх діяльности.

В пляні Комітету Матерів подано циклъ рефератів на виховальні теми, суґестовано групові дискусії, подано вказівки систематичного студіювання науки виховання, рекомендовано літературу. Такі Комітети

Матерів були організовані по більших містах, де обставини сприяли такій праці.

НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО І МУЗЕЙ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ.

Популяризації українського народного мистецтва, Союз Українок Канади присвятив найбільше уваги і праці і ця праця вповні себе виправдала. В ті часи, коли вперше була звернена увага на ту ділянку, українська вишивка чи тканина в Канаді уважалася річчю зайвою вивезеною із старого краю і на ніщо тут непридатною. Але ця вишивка і тканина це був "діямант дорогий", що лежав на дорозі в поросі і подорожній підняв його, обтер, вичистив, поставив на видному місці і блеск та краса його здивували світ. Так здивувало світ наше ручне народне мистецтво. Завдяки старанням і праці Союзу Українок Канади наше народне мистецтво увійшло в мистецтво ручних робіт в Канаді, як культурне майно українців.

Справа українського народного мистецтва вперше була піднесена на З'їзді Союзу Українок Канади в 1927 році. Про неї говорила Савеля Стечишин в пляні роботи Союзу. Вона назвала українську вишивку скарбом, себто великим культурним майном. До того вона вказала, що англійці в Канаді взяли це ручне мистецтво за московське, що треба заперечити. Також поінформувала Савеля Стечишин, що при університетах в Канаді засновуються товариства для підтримання вишивок прибувших до Канади чужинців, і що нам треба цю нагоду використати.

Незабаром після того, в **1928** році в м. червню відбулась у Вінніпеґу Новоканадійська Вистава Ручних Робіт, яку зарядив Генді Крефт Ґилд, в якій взяли участь 13 різних народностей: українцям в цій виставі дісталось перше місце завдяки різнородності і красі ручних робіт. І хоч з українців до вистави причинились тільки поодинокі особи і льокальні товариства Вінніпеґу, все таки Союз Українок Канади, як домініяльна жіноча організація, робила старання зібрати найкращі речі для такої вистави. Старанням Союзу на ту виставу було вислано коло 50 речей, не включаючи праці і речей членок Союзу з Вінніпеґу. Для цієї справи багато працювала Ганка Романчич, що була тоді провінціяльною репрезентанткою на Манітобу.

Подібні вистави почали заряджуватись і по інших більших містах Канади. Керувала ними організація — Канадійське Товариство Ручних Робіт (Кенейдіян Генді Крефт Ґилд) і кожний раз воно зверталося до Союзу Українок Канади, щоб випозичити речі на виставу. Тому, що музею тоді ще не було, речі збирались приватно від осіб та висилались на вистави. Ці речі збирала централя між членками по відділах.

При Саскачеванськім Університеті в Саскатуні відкрилась українська секція музею, яку Союз Українок Канади бажав побільшити гарними і цінними речами. В **1929** році, Союз подарував до цього музею прялку з веретеном, плетені кошики з соломи ручної роботи та льняний тканий обрус.

На спеціяльне запрошення університету в Саскатуні 1929 року

Союз Українок Канади заряджує виставу українського народного мистецтва, що складається з вишивок, килимів, різьби та писанок. Під час тої вистави відбувається демонстрація прядення на прялці і писання писанок. Після цеї вистави Союз Українок Канади був запрошений дати подібну виставу в наступнім році. Союз почав діставати замовлення від неукраїнців на писанки, вишивки, килими та різбарські речі. За подаровані до музею при Саскачеванськім Університеті речі Союз одержав від Університету листа подяки такого змісту:

UNIVERSITY OF SASKATCHEWAN

Saskatoon, Saskatchewan.
May 1st, 1929

Mrs. Stechishin,
The Ukrainian Women's Association,
Saskatoon.

To The Ladies of the Ukrainian Women's Assoc.:—

Please accept the thanks of the University Museum Committee for the beautiful donations made by Your association to the museum. The hand loomed linen table runner and the hand made straw jewellery case and basket in Ukrainian work. They are very interesting and we greatly appreciate your thoughtfulness in presenting them to the University.

Yours very truly,

Arthur S. Morton,
Curator of the Museum.

Того ж 1929 року навязано ближчі взаємини з видавництвом журналу "Нова Хата", що виходив у Львові. Головна ціль журналу була плекати домашню культуру. В нім подавались дуже цінні матеріяли з народного ручного мистецтва з усіх ділянок. Централя Союзу поширювала журнал по відділах і журнал цей допомагав плекати й розвивати мистецтво вишивок, народної ноші і т. п.

В другій виставі для канадійської публики, що відбулась в 1929 році в березні в Ріджайні, Саск., Союз Українок Канади виказав неабияку працю. Це була мистецька вистава різних національностей, а заряджувала її залізнича компанія Канадійської Тихоокеанської Залізниці (С.П.Р.). Від українців ту виставу народного мистецтва приготовив Союз Українок Канади. На цій виставі знову українські вишивки та писанки викликали подив серед канадійської публики, і Союз знову дістав замовлення на вишивки та писанки від англійців.

Щоб викликати глибше зацікавлення вишивками серед членок Союзу, централя рішила в 1929 році зарядити ряд вистав по льокальних товариствах-відділах. Речі для вистав збирались поміж членками, а централя Союзу давала різні вказівки й поради, а також виготовила реферат для прочитання на таких виставах. Зверталась увага головно на те, щоб задержати правдивість народніх взорів, досконалість техніки і кольорів. Тут була найбільша загроза для української вишивки, яка під впливом різнородних вишивок, заводилася в Канаді до невластивих взорів, кольорів, чим і засмічувалась дійсна

краса і правдивість українського народного мистецтва. І цій небезпеці Союз Українок Канади прямо "виповів війну". Ціль таких вистав була дуже корисна, бо на них була можливість усувати чужі непотрібні впливи і вносити та поширювати знання про красу і правдивість ручного народного мистецтва. В проєктах вистави давались: вишивки, килими, писанки і штучні квіти. Ще одна ціль провадилась у праці над народнім мистецтвом, а власне: пристосувати українську вишивку до модерної обстановки канадійського дому. І такі вистави по відділах були призначені на квітень 1929 року.

Рівночасно Централя виготовляє взірці писанок та інструкції їх писання і розсилає по відділах, поручає улаштовувати сходини, а також виробляє проєкт конкурсу на модерну суконку, прикрашену українською вишивкою, що мав би відбутися в Саскатуні під час вистави.

Хоч в 1929 році Союз зробив так багато на полі народного мистецтва, обговорюються дальші пляни праці в цім напрямі, бо праці, справді, було дуже багато. На засіданні центрального заряду в квітні вперше підноситься думка про контест ручних робіт по відділах. З Европи надсилають вишивки для збуту в Канаді: "Нова Хата" зо Львова й Український Жіночий Союз через Зінаїду Мірну з Праги. Ці вишивки продавались по більшій часті серед англійців для ознайомлення їх з українським народнім мистецтвом.

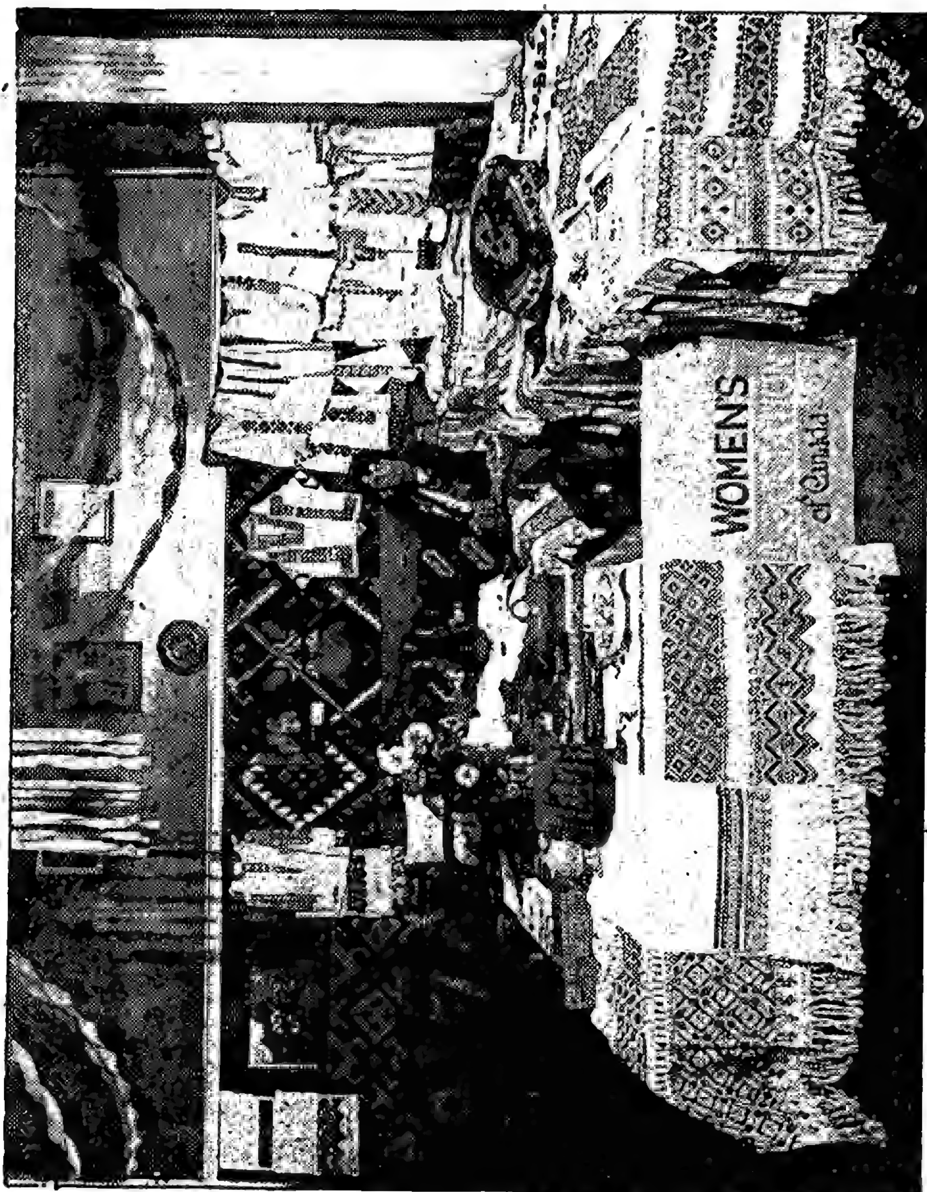
ПЕРША ВИСТАВА НА З'ЇЗДІ СОЮЗУ І КОНТЕСТ

Союз Українок Канади проголосив велику виставу на літнім З'їзді Союзу, що мав відбутися в Саскатуні 1930 р. Коло цієї вистави концентрувалася вся праця з ділянки мистецтва. Насамперед централя зробила заклик до відділів і членок, щоб збирали і присилали речі на виставу. Далі, під час вистави був проголошений контест вишивок, в якім мають взяти участь членки жіночих товариств. В контесті проголошено було сім нагород за найкраще виконані праці. Централя опрацювала правила контесту за таким порядком: 1) взір, 2) технічні способи виконання і 3) матеріяли: В контест включені окремі нагороди для шкільних дівчаток і поручено учителькам державних шкіл провадити з дівчатами науку українських вишивок. Приготування до вистави на початку року забрало кілька місяців праці. Головно велася переписка в цій справі з відділами й окремими особами. Крім того, в пресі постійно давались заклики. Нарешті, відбір речей, одні для вистави, другі для контесту, сортування, розміщення вистави. Це ж готувалась перша така велика і на своїм З'їзді вистава. Всі з нетерпінням чекали на її висліди, всі готувалися до неї, як до чогось великого і світлого.

Про саму виставу й наслідки її подаємо репортаж із "Українського Голосу". Він дає повний образ відбутої першої і такої великої вистави, уладженої жіночими силами і здобутками з поля нашої пребагатої культури.

"ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА"

"В часі З'їзду Союзу Українок Канади, 1, 2 і 3 серпня відбулася Вистава Українського Народного Мистецтва, улаштована Зарядом Союзу Українок Канади в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні.

Перша Вистава українського народного мистецтва на З'їзді в Саскатуні в 1930 році.

Вистава почалася в 2.30 годині в суботу по обіді. Виставова заля (їдальня Інституту ім. П. Могили) була заповнена по береги прекрасним українським багацтвом. По стінах пишалися гуцульські килими в пестрих барвах. По обох боках залі були розложені різні українські вишивки. Один стіл пишався добірною збіркою народніх сорочок

з Гуцульщини, Галичини та Полтавщини. Українські рушники з різних сторін також були поділені. Між ними знаходилися навіть рушники з Карпатської України.

Один відділ вистави був спеціяльно відданий на вишивки з модерного убрання та хатньої обстанови. Цим відділом присутні гості дуже цікавилися, бо в часі вистави був завжди заповнений глядачами.

Що ж там можна було бачити? По стінах пишалися гарні шовкові дитячі сукенки, блюзки, та сукенки для старших. Різнородна кількість різних хатніх прикрас — обрусів, серветок, настільників, доріжок, рушників, пошивок, вишитих та тканих покривал на ліжка та софи манили очи глядачів. На довгій лаві, покритій килимом, лежали пухкі подушечки з гарними вишиваними взорами. Яка різнородність! Кожна інша, але кожна прекрасна...

Посередині залі стояли столи з гуцульським мистецтвом. Між іншим гарно пишався гуцульський стрій та гуцульське різьбарство. Були там різні різьблені касетки, скринки, чаші, тарілки, бібулярі, столики, різьблені тризуби, топірці, палички, каламарі і багато інших речей.

Українська кераміка була менше зарепрезентована, хоч були деякі дрібні речі. Дуже гарно представлялась мініятюра українського глиняного начиння.

Другі столи містили велику скількість різних писанок, паперових цвітів ручної роботи, з них найкраще виглядали букети айстрів, піонії та мушкателі, роблені панею Вавринюк з Кридор.

По однім боці виставової залі уряджено дві кімнати — їдальню й витальню. Кожна з них була прибрана в українськім стилі і виглядала дуже ефектовно, демонструючи, як можна пристосувати українську роботу до модерної хатньої обстанови. Це, мабуть, була найкраща частина вистави, бо так приступно підходила до щоденного нашого життя. Не одному було дивно, як із смаком можна прибрати модерний дім українським ручним багацтвом.

Стіна в їдальні, при котрій стояла шафа, була завішена прекрасним килимом, нагадуючи тим старовинну багату палату. Лямбрикіни та бічні фіранки, вишивані українською вишивкою, гармонійно зливалися з цілим урядженням та надавали йому якусь чарівну красу. Стіл в їдальні був розставлений до обіду. Мережаний і вишиваний обрус з допасованими серветками накривав стіл. Поверх того стояла гарно розставлена посуда. Цілий вигляд кімнати: стіни, образи, вікно, шафа, розставлений стіл, бічні вази і навіть долівка зливалися гармонійно своїми тихими барвами, надаючи їдальні якогось веселого спокою.

Поруч з їдальнею була вітальна кімната. Мала стіна перегороди ділила обидві кімнати. На стіні та на фотелі пишалися чудові килими. На стінах були портрети в різьблених рамах. Мабуть найбільшої привабливости надавали кімнатам два різьблені столики, виложені пацьорками та перловим камінням...

Разом із виставою були демонстрації прядіння, вишивання та писання писанок, уряджені головно для чужинців.

Ось так величаво пройшла перша вистава Союзу Українок Канади. Ця вистава, що коштувала так багато зусиль, енергії, вповні себе виправдала й оплатила. Показалось, що в Канаді є дійсно вартісні речі народного ручного мистецтва, придатні для музею... Правда, частина речей була спроваджена для продажі зо Львова з кооперативи "Українське Народне Мистецтво", однак більшість речей на виставі була українських поселенців у Канаді, привезені до Канади з рідної землі, а речі для контесту вже вишиті тут, у Канаді.

При кінці того самого року в грудні на провінціяльнім З'їзді Союзу Українок Канади в Едмонтоні, улаштовано ще одну гарну виставу народного мистецтва. Але це був тільки початок тої великої праці на полі народного мистецтва, що його осягнув Союз Українок Канади в пізніших роках. Завдяки виставам, що відбувались по вказівках централі Союзу, завдяки експонатам вишивок з кооперативи "Українське Народне Мистецтво" і їх продажі, українське народне мистецтво викликало живе захоплення вишивками серед громадянства в Канаді. А в 1931 році Союз Українок Канади, розвиваючи інші ділянки своєї важної праці, продовжував робити дещо і для народного мистецтва. І насамперед був збільшений український відділ в Саскачеванськім Музею при університеті в Саскатуні. Для цього були оподатковані відділи Союзу по $5.00 і за ці гроші було закуплено більше музейної вартости речей, щоб збагатити той одинокий на тодішній час відділ українського музею.

Участь українців у Світовій Виставі в Шікаґо 1933 року звернула увагу українського громадянства, як на американських континентах, так і в Европі. До праці були заанґажовані поважні українські організації і навіть наукові установи. До співпраці був запрошений Союз Українок Канади.

В Шікаґо створилась Українська Виставова Корпорація, що взяла на себе організацію Українського Павільону. Головною ціллю Українського Відділу на Світовій Виставі була пропаґанда української справи, широкі інформації про господарську й мистецьку культуру українського народу. В однім із комунікатів Українська Виставова Корпорація подала такий у головнім зарисі плян:

"В порозумінню з Краєвим допомоговим Комітетом, як також з Українською Господарською Академією в Подебрадах, усталено Відділи Української Вистави в Шікаґо, а саме:

1) Відділ Народного Господарства України, що обніматиме мапи і порівнюючі діяграми сільського господарства, підземних багацтв, промисловости, запаси водної енерґії України, діяграми шляхів і т. д.

2) Відділ Мистецький, що обніматиме модерне малярство і різьбу, де виставлятимуть свої праці українські артисти з краю і з заграниці, далі — народне мистецтво: етнографічні й музейні збірки, вироби домашнього мистецького промислу, як килими, дерево, різьба, кераміка, ужиткове вишивкарство.

3) Відділ Історичний, що обніматиме пам'ятки української державности, як збірки грошей, марок, зброї, портретів історичних діячів і т. д."

Праця над проектом і будовою Українського Павільону, спровадження речей на Виставу, організація самої Вистави, — все це потягало за собою багато грошей, яких не було й які щойно складало жертвами українське громадянство. Організації були заанґажовані переводити збірки.

Союз Українок Канади, оцінюючи таку велику працю, пішов їй назустріч. У відповідь на листа від Української Корпорації Всесвітної Вистави Союз Українок Канади пише:

> "У відповідь на Вашого листа в справі придбання фондів Української Всесвітної Вистави в Шікаґо, повідомляємо, що Союз Українок Канади вже розпочав акцію в тім напрямі. До всіх відділів Союзу Українок Канади та інших жіночих організацій розіслані листи із закликом приходити з негайною поміччю..."

Крім збірки грошей на Український Павільон у Світовій Виставі в Шікаґо, Союз Українок Канади в 1933 році переводить проекти праці в організації та присвячує українському народному мистецтву чимало уваги. На початку року були пороблені заходи влаштувати випродаж писанок серед англійської публики. Для цього був створений Комітет, головою якого була Анастазія Рурик.

Для відділів централя виготовила проекти і намітила в ділянці народного мистецтва таку працю:

1) Переводити серед членок Союзу систематичне ознайомлення з українським народнім мистецтвом.

2) Заохочувати членок вишивати народніми взорами різні речі для модерної обстанови канадійського дому.

3) Вчити дівчаток вишивати українськими стібами і народніми взорами.

4) Запрошувати старших жінок на вечорі шиття і вчитись від них штуки мережок та інших мало знаних стібів.

5) Збирати передплати на журнал "Нова Хата".

6) Улаштовувати вистави ручних робіт по товариствах.

7) Радити відділам купувати взори писанок з централі Союзу а також зробити заклик, щоб членки по відділах висилали писанки до музейної колекції Українського Відділу при Саскачеванськім університеті.

Цей широко розроблений проект праці на полі народного мистецтва був заплянований на цілий 1934 рік. І щойно в 1935 році під час головного літнього З'їзду Союзу Українок Канади, що відбувся в Саскатуні, була влаштована велика вистава та визначені нагороди відділам за найкращі речі. На цій виставі нагороди відділам визначались уже по місцевостях за найкращі зібрані збірки для вистави. В той час централя Союзу знаходилась в Едмонтоні і головою була Доця Яндова. Того року також видані були взори писанок і розіслані відділам.

З переходом 1936 р. централі Союзу Українок Канади з Едмонтону до Саскатуну праця на полі народного мистецтва дуже швидко

розвивається в кількох нових напрямах. На засіданню централі виринула думка збирати народні взори та інші речі для музейної колекції.

Думка заснувати в Канаді окремий український музей була піднесена давніше, ще перед заснуванням Союзу Українок Канади. В 1922 році на З'їзді Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні підніс цю справу д-р О. Назарук, який був запрошений на З'їзд, як гість-бесідник, представник уряду Західньої Української Республики. В діловій частині нарад над програмою праці Інституту д-р Назарук піддав дум-

Вистава українського народного мистецтва на З'їзді в 1935 році.

ку, щоб при Інституті заснувати ґалерію образів та колекцію всяких інших цікавих речей, що колись будуть мати велику культурну вартість. Ця справа була широко обговорена на нарадах і винесена резолюція такого змісту:

"З'їзд рішає, щоб по сплаченню довгів Інституту заснувати велику українську бібліотеку з особливою увагою на те, щоб у

ній були зібрані всі українські часописи Канади, З'єдинених Держав, Бразилії, Зеленого Клину й української еміґрації взагалі, а також голоси чужої преси про українську справу. Далі, заснувати ґалерію образів і картин, які в першій мірі представляли б важні історичні події України від найдавніших часів до тепер, як також опис поодиноких українських земель і міст, інституцій і визначних представників на всіх полях українського життя. Також заснувати при Інституті Український Музей з відділами старих книг і друків, рукописів, біографій та автобіографій людей у Канаді; в музею повинні бути історичні описи поодиноких наших осель в Канаді, різні зразки грошей, фотографічні знимки з життя українців в Канаді, стара зброя і музей природничий."

І хоч такого широко закроєного пляну Українського Музею в Канаді не вдалось тоді зреалізувати, все таки ця думка стала початком Українського Музею, над організацією якого розпочав працю Союз Українок Канади.

Централя Союзу Українок Канади закупила в 1936 році збірник взорів від Ганки Романчич; цей збірник взорів був початком Музею Союзу Українок Канади.

Рік 1936-тий був ювілейний рік Союзу Українок і йшла підготовча праця до святочного 10-літного ювілейного З'їзду, видання ювілейної книжки та інша необхідна робота. Одначе, по відбутім З'їзді в липні 1936 р. була виготовлена програма праці для відділів і велика частина тієї праці була скерована на ділянку народного мистецтва. Цей проєкт виказує багатий засіб всяких можливостей і тому подаємо його тут в цілості:

"ПЛЕКАННЯ НАРОДНОГО РУЧНОГО МИСТЕЦТВА".

1) Поширення знання про: —
   а) типові народні взори з різних частин української землі, їх кольори і повоєнні впливи.
   б) спосіб виконання різних мережок та народніх стібів як хрестикового, низінного, позаглінного та кладеного або плаского гафту.
2) Вироблення більшого естетичного смаку:
   а) в виборі кольору вишивки,
   б) в розміщуванні взору на вишивці.
   в) в пристосуванні взору до модерних хатніх потреб або до модерного одягу.
3) Визначення обов'язкової передплати журналу "Нова Хата", що виходить в Галичині для плекання домашньої культури і народного мистецтва. "Нова Хата" подає якраз різні взори відповідних вишивок, застосуваних до теперішних потреб.
4) Зберігання типової народної ноші; — для цього необхідно влаштовувати вечір народної ноші. В кожній околиці є люди з різних повітів. Декотрі ще затримали свою старокраєву ношу. Таку повітову ношу[1]) треба поширювати замість не-

1) Хоч "Повітова ноша" не точно означає тип ноші певної етнографічної місцевости, але умовно її вживати можна, пам'ятаючи все таки не адміністративний повіт, а етнографічну територію лемків, бойків, гуцулів і т. д.

властивих собі комбінацій, що принялися в нас та уживаються, як ніби народня ноша.

5) Відновлення варстатів і вовняних виробів: де ще затрималися варстати й є особи, що вміють на них ткати, конечним є відновити зацікавлення цим способом виробу.
6) Вироблення проєктів вишивання для підростаючих та дорослих дівчат.
7) Улаштування виставок і контестів:
Виставки зразкових вишивок, писанок, повітових строїв й іншого ручного мистецтва і виставка та контест з нагородами праці дівчат за певний курс проєкту.
8) Заведення при Народніх Домах збірку українського мистецтва на взір збірок по музеях. Старі тканини, повітові строї, або їх частини та глиняні і деревляні вироби з краю і т. п. Коли нема місця при Народніх Домах, то можна висилати до Союзу Українок Канади, **де думаємо започаткувати власне такий музей."**

Ця програма відкриває глибоке джерело з народно-творчої скарбниці. Стіби, крім хрестикових, мережки, скерована знову увага на плекання естетичніго смаку і додержання чисто народніх мотивів. Ткацтво. Організація стає на сторожі чистоти народніх строїв, що мають право на відрізнення від себе лише в типових стилях кожного окремого повіту. В Канаді панувала, ще й досі подекуди панує хаотичність народної жіночої ноші, проти чого Союз Українок Канади виступив, а за методу поборювання, взявся поширювати стилеві повітові строї через показ тих строїв, і т. п. В тій програмі вперше поручено відділам збирати речі для музейної колекції Союзу, хоч думки про потребу музею нуртували вже від довшого часу серед провідних кол українських жінок.

Вслід за цією програмою, Союз Українок Канади опрацьовує проєкти праці для дівчат, включивши широко розроблені взірці з різних ділянок українського ручного мистецтва. Цей проєкт для дівчат складався з 7-ми різних завдань для виконання і був розложений на один рік часу. Він почався літом 1936-го року, а мав закінчитися в 1937 році виставою на літнім З'їзді Союзу в Саскатуні. Ось такі вироби входили в проєкт народного мистецтва для дівчат:

1) Проєкт шиття народного строю (жіночого),
2) Проєкт шиття народного строю на ляльки,
3) Проєкт писання писанок,
4) Проєкт шиття вовною на канві,
5) Проєкт шиття різних мережок,
6) Проєк шиття на льнянім полотні,
7) Проєкт шиття модерних (вишиваних) блюзок.

Таким завданням розпочиналася широко закроєна праця на полі народного мистецтва. На З'їзді, що мав відбутися літньою порою в Саскатуні в 1937 році, Союз уплянував дати велику виставу, а головною атракцією на виставі — мав відбутись показ народної ноші, (повітових строїв) способом моделювання. В програму показу ноші входили строї, привезені з України, і строї дівчат, що виготовляли собі

строї тут у Канаді. Проголошені були нагороди за строї та вишивки і мережки. Такий плян викликав більше зацікавлення З'їздом. Тим часом, поки по відділах поширювалась справа проєктів, централя Союзу збирає й видає сім різних взорів декоративних мережок.

На початку 1937-го року розгортається праця над збіркою речей до музею Союзу Українок Канади. Спершу це була тільки збірка взорів для музейної колекції, — взорів вишивок, тканин і зразки писанок та жіночих сорочок. Малося на увазі те, що така колекція взорів поможе розвинути в Канаді українське ручне мистецтво. Одначе вже на Ювілейнім З'їзді Союзу голова Союзу, Савеля Стечишин, у своїй промові сказала:

> "У нас повинен бути бодай один народній музей в Канаді. Досі цією справою мало хто цікавився. Союз Українок Канади бере на себе обв'язок придбати музейні збірки народніх ручних виробів." ("Український Голос", 1937).

Покладались на закінчення проєкту великі надії на успіх вистави та Вечір Народної Ноші. Ще перед самим З'їздом виголосила на цю тему промову через радіо голова Союзу, Савеля Стечишин. Про це писалось і в пресі. Та помимо всіх найкращих підготувань і зусиль, ані Вистава, ані Вечір Народної Ноші не були успішними. Причиною цеї невдачі була посуха в цілім Саскачевані, а економічна депресія по цілій Канаді доходила до кульмінаційної точки. По-перше не було заробітків і не було грошей. По-друге, праця на полі народного мистецтва ще не вспіла за такий короткий час розвинутися.

В 1938 році Союз Українок Канади видав брошуркою "Український Народній Стрій", яку опрацювала Савеля Стечишин. Це, головно, інструкції, як готовити український народній стрій. Це дуже цінна праця, заснована на конкретнім матеріялі, подає повне розуміння, з чого складається народній стрій і яким він повинен бути. Вона багато помогла усунути з жіночих народніх строїв різні непотрібні додатки, що тільки засмічували народню ношу.

МУЗЕЙ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

До кінця 1938-го року праця на полі народного мистецтва включала все — і збірки речей для музею, і поширення народного мистецтва. На 13 З'їзді Союзу Українок Канади, що відбувся в Саскатуні в грудні виразно закреслюється дві галузі праці, одна — **збірка музейних експонатів,** друга — **плекання і поширення народного мистецтва.** Обидві галузі мають одна одну доповнювати. На цім З'їзді також вперше була піднесена справа приміщення музею. У своїй промові, голова Союзу, Савеля Стечишин, рекомендує, щоб цей музей примістити в Інституті ім П. Могили в Саскатуні.

В 1938-мім році відбулись в Саскачевані окружні з'їзди, на яких заходом централі Союзу улаштовувались вистави народного мистецтва. Так само в своїй організаційній об'їздці в Манітобі, голова Савеля Стечишин заряджувала показ музейної колекції і як на окруж-

З музею Союзу Українок Канади — знимка взята в 1951 році.

них з'їздах, так і в об'їздці велась праця по збірці речей для музею. Справа музею стала всім більше відома і на неї давали жертви відділи та дарували речі всі ті, що цінили таку працю та дорожили збереженням рідної культури. В наслідок цього Союз Українок Канади вже в 1938 році мав поважну музейну колекцію; було кілька альбомів з відшитими або старими збірками взірців, що походили переважно з Буковини, галицького Підгір'я і Поділля. Таких взірців начислювалось до 500. Було зібраних 25 різних сорочок. Спроваджено через Народне Мистецтво зо Львова дві пари ляльок в повітових строях. Була замовлена велика стінна кольорова мапа ручного виконання українського інженера в Подєбрадах, що показує етнографічний поділ українських земель та походження різних українських народніх строїв. Була випрацьована скринька на писанки і зібрана колекція писанок. Були пороблені старання спровадити з Галичини кілька народніх повітових строїв та повести кампанію збірки дарованих речей до музею між українцями, де ще зберігалось багато цінних речей, привезених з рідного краю.

В році 1939 праця на полі народного мистецтва продовжується. В той час в централі кожна членка взяла на себе якийсь додатковий обов'язок крім уряду в екзекутиві, у відповідній окремій секції. Секцію народного мистецтва обняла Розина Драґан. В цім році вона запроєктувала і перевела: 1) Проєкт шиття модерного убрання, стилізованого на народній лад або з приміненням вишивки та 2) проєкт навчання вишивання різними стібами.

Для цього централя видає збірник взірців модерних суконь із приміненням до них української вишивки і висилає до відділів Союзу точні інструкції, як перевести курси вишивання по відділах. Централя також повела кампанію, щоб у проєкті взяли участь і Сумківки, а на весні уплянувала окружні вистави для курсанток.

Ці проєкти були початком практичних курсів вишивання, що в пізніших роках так широко поширилися і так багато причинилися до більшого удосконалення української вишивки, та примінення її до модерних ужиткових потреб.

В цім році Союз досягнув ще одну дуже важну ділянку народного мистецтва, саме: тканини і ткацтво взагалі.

Централя Союзу вислала до відділів відповідні праці про писанки, про писанковий орнамент, в якім взагалі був з'ясований мистецький культ писанки: видані 3 картки взорів писанок, а на окремій картці-мотиви. Це було таке прекрасне видання, що воно в дуже великій мірі причинилося до удосконалення писанки та її мистецтва. Ці матеріяли, як також і вище згадані праці про різні стібі та тканини опрацювала Розина Драґан, що виявила правдиво мистецький хист, як в писанках, так і в вишивках, та взагалі щиро цікавилася народнім мистецтвом.

До відділів Союзу був зроблений заклик збирати речі до музею та відшивати взори. Щоби відшити взірці чи окремі взори, які підходили б до високого мистецького рівня, вислано відділам взори, полотно, нитки, вказівки і заразом взірцево виконаний зразок вишивки,

на якім вишивальниці могли б взоруватися. Таким способом Союз набув поважну кількість гарно виконаних збірок взірців.

За роки 1938-9 музейна збірка значно зросла і коли при кінці 1939 року відбувся в Саскатуні головний З'їзд Союзу Українок Канади, улаштована була гарна вистава, що складалася вже виключно з експонатів музею Союзу. На цім З'їзді сталася приємна подія, що викликала ще більше зацікавлення музеєм.

Підчас відкриття вистави, яку офіціяльно відкрила вступною промовою голова Союзу, Марія Ткачук, делеґатки двох жіночих товариств і одної провінціяльної екзекутиви вручили голові Союзу по одному альбомові призначеному для музею, зо збіркою взорів вишивок. Це доручення виконали: делеґатка жін. тов. ім. Княгині Ольги з Ґронлід, Саск., Вікторія Щербій, делеґатка жін. тов. "Доньки України", Ріджайна, Саск., Катерина Пукіш і представниця Провінц. Екзекутиви на Алберту, Доця Яндова з Едмонтону.

На цім З'їзді вперше була порушена справа розподілу праці на секції, які з часом перетворилися в постійні комітети при Союзі. Тоді саме була створена й секція мистецтва. Референткою мистецтва З'їзд вибрав Розину Драґан а членками мистецької секції Ольгу Войценко і Ганку Романчич.

В році 1940 Союз продовжує ті самі проєкти, що були упляновані попереднього року а в додатку звернув особливу увагу на те, щоб:

1) Увести народні вишивки, тканини для прикраси церков і вишивання церковних риз, для чого були виготовлені спеціяльні взори церковних образів із книжки, апробованої Консисторією Української Греко-Православної Церкви, для випозичування відділам.

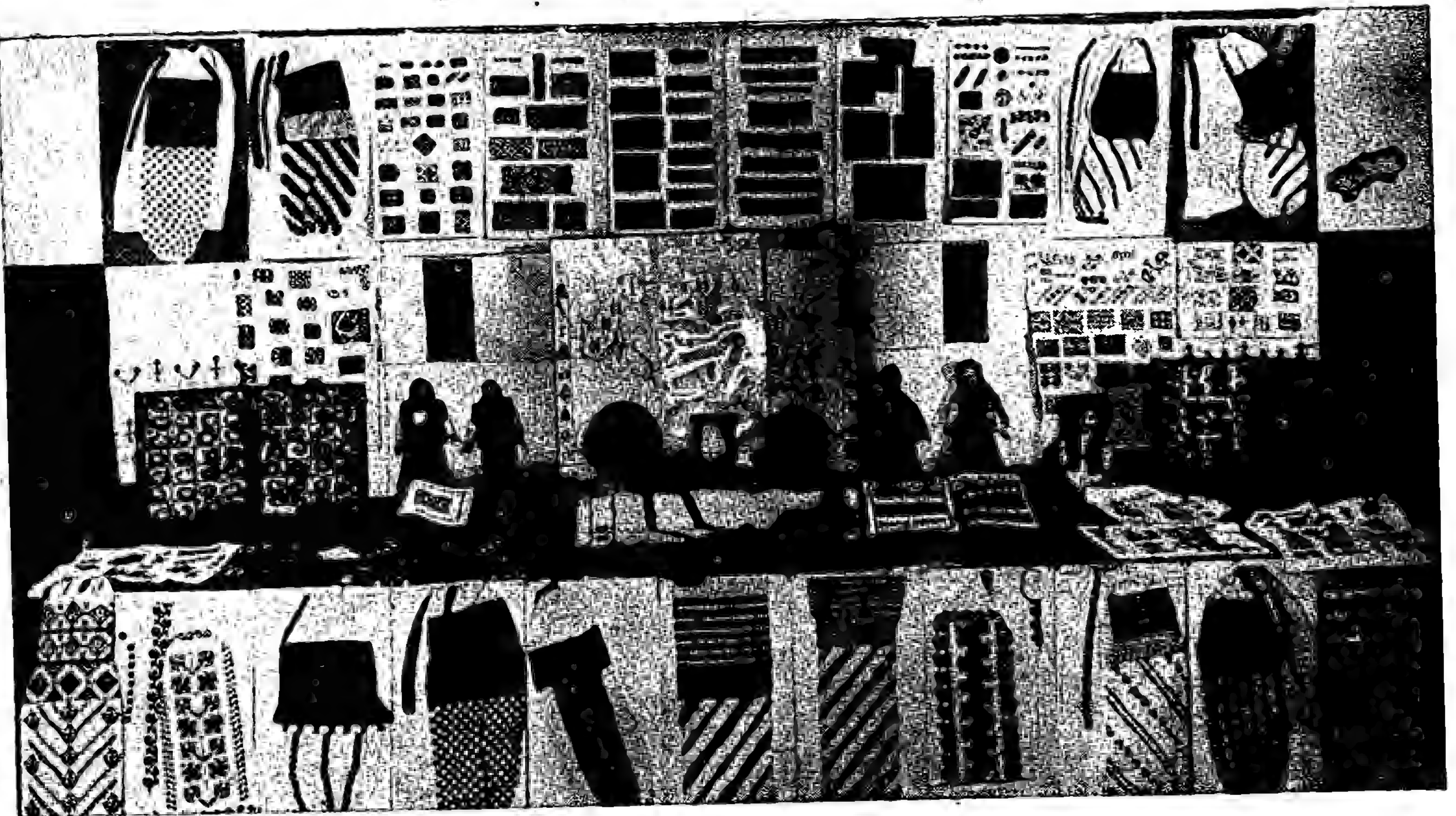
2) Відновити ткацьке ремесло по околицях та рівночасно збирати інформації про техніку, характеристичні прикмети українських тканин, варстатів і приладів для музею.

3) Підшукати відповідні ринки для збуту українських ручних робіт та для збирання фондів на місцях на організаційні та военні потреби.

Для переведення цієї програми був виготовлений плян річного розподілу праці і припоручено відділам вибрати референтку мистецтва, обов'язком якої мало би бути переведення наміченої програми на місцях.

В 1940 році Марія Ткачук, голова централі в часі своєї організаційної об'їздки по відділах, взявши з собою музейні експонати, улаштовувала невеличкі вистави, під час яких пояснювала ті дорогоцінні витвори, які має український нарід на полі мистецтва. Разом із тим закликала до збірки всього, що наші переселенці привезли із собою до Канади. Ці вистави були надзвичайно корисні і багато помогли зібрати на місцях більше число речей для музею Союзу Українок Канади.

Роки 1939-40 були роки страшної війни в Европі. Союз Українок Канади вирішив дати поміч державі в її военних зусиллях. Але поруч цієї так великої праці на военні потреби Союз Українок провадив далі ділянку народного мистецтва та збирав музейні експонати. Для того Союз на окружних з'їздах та відділах влаштовував більші чи

З Вистави Союзу Українок Канади під час З'їзду в Саскатуні в 1944 р.

менші вистави. В Саскатуні заряджена була вистава для організації Артс енд Крефтс, на якій референтка мистецтва, Розина Драґан, виголосила в англійській мові доповідь на тему: "Українські вишивки та праця Союзу Українок Канади". Згадана організація в той час заанґажовувала велику кількість вишивальниць по Саскачевані для вишивання різних речей, які пізніше продавались, як типові українські вишивки, по цілій Канаді.

На 15-тім З'їзді Союзу Українок Канади, що відбувся в грудні 1940 року в Саскатуні, знову була влаштована вистава музейних експонатів та піднесена справа приміщення музею. Справу музею реферувала Розина Драґан.

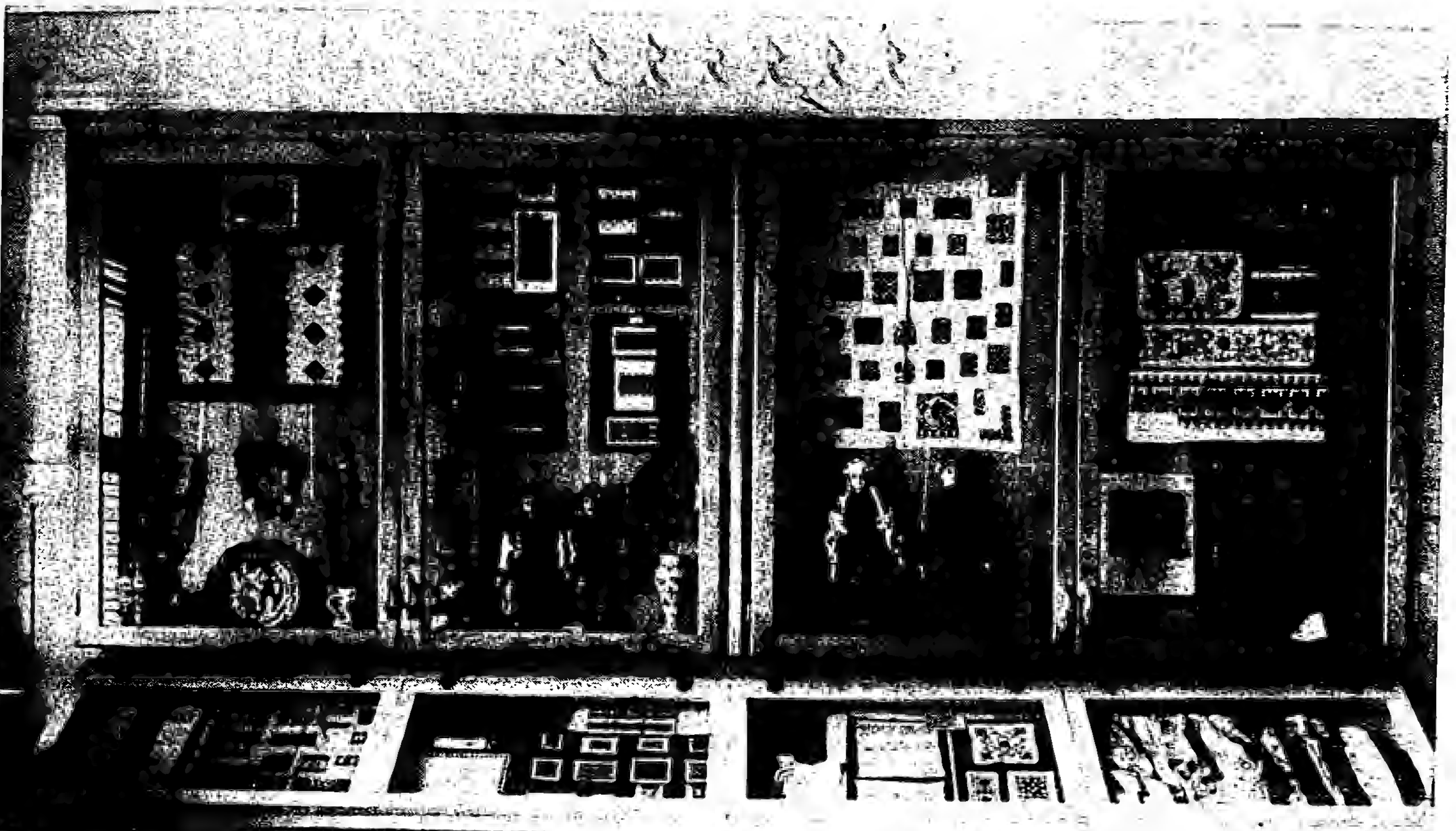
В своїм звіті голова Союзу, Марія Ткачук, звертає увагу на те, "що поза збіркою вишивок, тканин, писанок є ще інші культурні цінності, які потрібно задержати та поширити. Такими цінностями мають бути книжки українських письменників, часописи, знимки, програми різних свят, рекорди всяких пісень, переказів, звичаїв українського народу."

В 1941-ім році Союз Українок Канади вперше серйозно спинився на потребі видання відповідних взорів для вишивання. Справа була дуже актуальна, бо з вибухом війни, контакт з рідним краєм перервався, і відділи постійно зверталися до централі за новими взорами. Коли було досліджено, що видання таких взорів дуже коштовна річ і що неможливо буде видати їх коштом Союзу, були пороблені заходи, щоб книгарня П. Ткачука в Саскатуні фінансувала таке видання. Самі взори приготовила Розина Драґан, а Союз одержав ці взори по ціні видання, що дало змогу розповсюдити їх по відділах. Таким способом були видані перші взори з музею Союзу Українок Канади.

Того ж року Союз зарядив організаційну поїздку по відділах Східної Канади, де Марія Ткачук, голова Союзу виставляла експонати музею. Ця об'їздка витворила велике зацікавлення так організацією Союзу Українок Канади, як і самим народнім мистецтвом а разом із тим були придбані фонди на організаційні і на музейні цілі. Крім самої збірки речей для музею, була випозичена від пана В. Мошука в Торонті цінна колекція буковинських взорів (видання Кольбенгаєра 1911 р.) з метою відрисувати її для музею.

Протягом 1941 року йдуть приготування до офіціяльного відкриття музею Союзу Українок Канади, яке мало відбутися на 15-ім Ювілейнім З'їзді в Саскатуні. Сама думка про відкриття музею надавала більшої енергії і заохоти до інтензивнішої праці.

І це відкриття музею відбулось 27. грудня 1941 р. дуже врочисто. Всі учасниці З'їзду Союзу Українок, разом із представницями провінціяльних екзекутив: В. Сиротюк з Едмонтону, Ольга Войценко з Вінніпеґу, Мороз з Йорктону, Саск., і Калина Сакалюк з Торонта, як також і всі участники З'їзду Інст. ім. П. Могили, С.У.С. і С.У.М.К. перейшли до входу музею, де при дверях стояли: голова Союзу, Марія Ткачук і бувша довголітня секретарка, Анастазія Рурик та референтка мистецтва, Розина Драґан. Марія Ткачук коротко пояснила значення такого великого свята і попросила Калину Сакалюк до слова.

З Музею Союзу Українок Канади — знимка взята в 1951 році.

К. Сакалюк сказала дуже гарну промову, відповідну до хвилі, перетяла стяжку і впустила гостей до вперше відкритого на американськім континенті Українського Музею в Канаді.

З великим одушевленням всі присутні оглядали виставлені речі, а вже сама свідомість того, що це осяги не одиниць, а спільними силами всіх, надавало цій події небуденного настрою.

В 1941 році Союз започаткував великий проєкт вишиття на воєнні цілі. Цей проєкт був відмінним від попередніх насамперед тим, що Комітет Музею вислав вишивальницям всі потрібні матеріяли та вказівки, а друге, що в проєкті взяли масову участь не тільки членки відділів, але й Сумківки. Завдяки добрій підготовчій праці (курси вишивання по відділах 1940 р.) та різним закликам, розбудив зацікавлення всіх.

Від 1941 до 1943 року членки централі, комітет проєкту (голова Р. Драґан, М. Ткачук, А. Рурик, А. Токарик, А. Мисак) і відділи Союзу, посвятили дуже багато часу та праці, поки проєкт остаточно закінчився великим успіхом і виставами та випродажею вишивок у найбільших містах Канади: Монтреалі, Торонті, Вінніпеґу. Праця, вложена в проєкт вишивання, принесла великі успіхи. По-перше, дала можливість членкам по відділах зрозуміти розміщення кольорів та примінення вишивки до модерного вжитку. По-друге, проект і пізніша випродаж вишивок принесла широкий розголос Союзові Українок Канади. А в воєнний час значно поширила інформації про український нарід, на землях якого в той час велася кривава боротьба. Продажа вишивок познайомила багатьох впливових англійців ,особливо на сході Канади, з українською культурою, та звернула увагу на те, що українське зорганізоване жіноцтво завзято працювало, щоб придбати фонди на воєнні цілі.

Музей вже був упорядкований, вже було зібрано сотки експонатів не лише з вишивок та тканин, але й з іншого домашнього господарства. Однак, ще багато речей цінної музейної вартости знаходилося по домах без ужитку, і Союз постановив повести знову кампанію збірки речей для музею.

В 1942 році виїхала в організаційну об'їздку голова Союзу, Анастазія Рурик і, крім організаційних справ, багато уваги присвятила музейним потребам та збірці музейних експонатів, чим знову побільшилася музейна колекція. В своїх відвідинах по відділах, Анастазія Рурик, всюди закликала членок до більшої участи в проєкті вишивок.

Крім проєкту поруч велася й друга праця на полі мистецтва. В 1941 р. музей був відчинений і прихід з того Комітет передав на Червоний Хрест. Музей відвідувало багато визначних чужинців. Через рік Союз вислав до богатьох відділів колекції експонатів з музею, як також на запрошення "Гом Мейкерс Клюб" урядив музейну виставу на їхній конвенції, що того року відбувалася в Саскатуні. На цій конвенції референтка мистецтва Р. Драґан виголосила промову на тему: "Програма ручних робіт Союзу Українок Канади" (Handicraft Program of the Ukrainian Women's Association of Canada). Рівнож приготовила для деяких англійських часописів інформативні дописи на подібні теми,

ілюстровані знимками. При кожній такій нагоді додатково Союз інформував наших співгорожан про українців в Канаді, підкреслюючи, що вони не тільки розвивають свої культурні цінності, але також беруть живу участь в різних галузях канадійського життя, а зокрема в воєнних зусиллях Канади.

В 1942 році, Джан Моррей Ґіббон, голова "Кенедіен Ґендікрефт Ґілд", автор загально знаної книжки про різні народності в Канаді під назвою "Кенедіен Мозаїк" під час свого побуту в Саскатуні, дістав деякі інформації та матеріяли про працю Союзу і в кількох англійських часописах висловив велике признання Союзові. В щоденній пресі в Вінніпеґу в вересні 1942 року появилася стаття такого змісту:

> "Praise for the wartime enterprise of the 5000 Ukrainian women represented in the Ukrainian Women's Assn. of Canada, with headquarters in Saskatoon, was expressed by Dr. John Murray Gibbon. All the handicraft energies of those women, who have developed their handicraft culture to a high degree in Canada, is now directed to raise funds by wartime projects, which stretch across Canada. In the opinion of this authority cultural Canada, the preservation of handicraft is an essential part of the country's welfare."

В "Canadian Geographical", March 1943, пише:

> "Of the Slavic groups of new Canadians, the most numerous are those of Ukrainian origin, numbering about 300,000, and as it happens, they are also among the most outstanding in needlecraft. The finest traditional pattern of old Ukraina have been kept alive in this country by the Ukrainian Women's Assn. of Canada, which circulates approved designs in cross stitch to 4,000 subscribing members."

В "Українськім Голосі" від 2-го вересня 1942 р. були подані його слова на адресу Союзу Українок Канади такого змісту: — "Вони висилають своїм відділам інструкції і взірці вишивання на міміографі; це щось, що решта з нас могла б на цім взоруватися та навчитися робити".

В листопаді 1942 р. Союз отримав запрошення взяти участь у світовій виставі "Вименс Інтернешіонал Екзпозишен оф Артс енд Індустріс" в Ню Йорку, в якій брали участь 28 народностей. На цю виставу Союз вислав колекцію найкращих вишивок та тканин, зібраних в Едмонтоні, Саскатуні, Віллінґдоні, Веґревілі, Торонті й інших місцевостях.

В 1943 році централя Союзу Українок Канади була перенесена з Саскатуну до Вінніпеґу. Музей залишився на далі при Інституті в Саскатуні. Для його поширення був вибраний Комітет Музею, головою якого була М. Буряник, референткою Доця Гуцуляк і комітет проєкту, головою якого була Розина Драґан. Того ж року музейний комітет за згодою дирекції Інституту переніс музей Союзу до більше вигідної ясної кімнати. Були придбані нові шафи, закуплені були скрині, шкляні забудови та моделі. Зроблений був також заклик, щоб поза вишивки й ношу присилали до музею всякі речі хатньої обстанови. Петро Зварич з Веґревіл подарував ткацький варстат, як також прибули господарські знаряддя, як напр., серп, коса, веретена, прясниці та багато інш.

Того року Союз видав також знимки з музейної вистави (2 картки), прибуток з чого був призначений на музейний фонд.

В музеї Союзу знаходилися великі скарби народної культури, що були зібрані не тільки для їх збереження, але й як джерело народного мистецтва, з якого черпатимуть грядущі покоління, що свідчитимуть про високу культуру народньої творчости. Ці скарби

Вистава з Контесту вишивок на З'їзді у Вінніпегу в 1945 році.

були привезені до Канади першими українськими поселенцями із рідного краю.

В 1944 році дальше продовжується збіркова акція і до помочі запрошуються нові особи з-поза комітету. Особливо багато причинилася до піддержки музею Ганка Романчич, яка з самих початків

збирала речі, а далі, під час своїх об'їздок при різних нагодах говорила про значення музею й закликала жінок дарувати вартісні речи до музею.

В тім році комітет мистецтва в Саскатуні і централя Союзу в Вінніпеґу зарядили спільно новий контест вишивання і ткання по відділах. Цей контест випав надзвичайно добре й успіхи його були великі. На контест наспіли сотки різних гарно викінчених речей, як взірці для вжитку в модернім домі. Участь в контесті брали членки по відділах. Для цього контесту вже не висилалися взори, а вишивальниці самі вибирали взірці, самі розміщували кольори і можна було із задоволенням ствердити, що праця тих попередних років не пішла на марне, бо майже не було таких взірців на вишивках, які треба було відкинути, як взірці мильні. Речі з того контесту були виставлені на трьох з'їздах — в Вінніпеґу, Саскатуні й Едмонтоні в 1945 році. Цю виставу збагатила також модель української хати, виконана в мініятюрі Петром

Заряд відділу ім. Лесі Українки у Вінніпеґу, який здобув першенство в Контесті Вишивок під час З'їзду в Вінніпеґу.

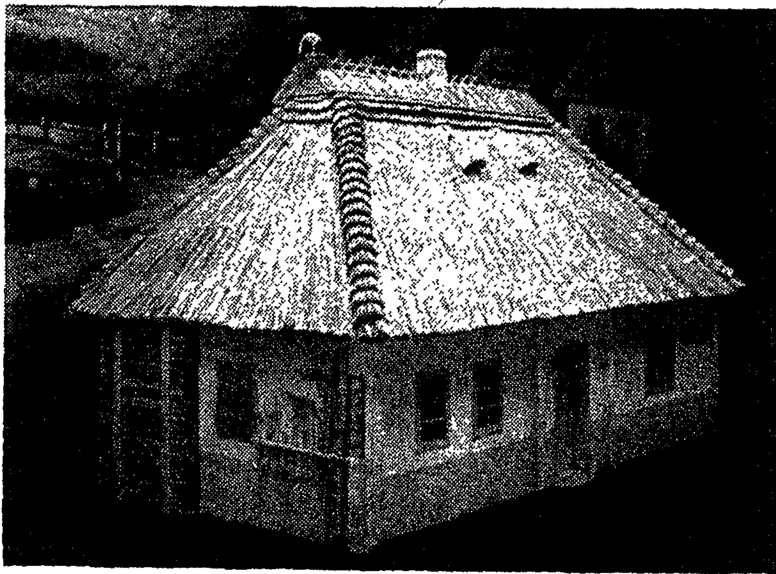
Перший ряд: А. Павлик, Доця Гаврисишин, Анастазія Сарчук.
Другий ряд: Гамулка, М. Залозецька, А. Мисак, А. Стечишин.

Зваричем з Веґревіл, яку він подарував для музею Союзу Українок Канади. Крім самої хати, виконав також в мініятюрі всю хатню і господарську обстанову довкола хати.

Ця хатка гарно репрезентується, зроблена з відчуттям та мистецьким хистом. Вона викликала подив у багатьох глядачів. На виставі в Едмонтоні сталась була з цеї нагоди зворушуюча а заразом і весела подія; під час оглядин вистави в великій залі коло церкви, коло хати спинилося кількох жінок з околиці Мусідори і нараз серед загального шуму, як звичайно буває на таких імпрезах, почулася пісня; хтось

співав: "А ти хатино, стріхо рідненька". Все затихло, не орієнтуючись, хто співає. В пісні відчувалась сердечність, туга і любов, а в очах блистіли грубі краплини. Пролунало кілька музичних фраз і нічого. Подія ця нікого не пригнобила, а навпаки, витворила сердечно-теплу атмосферу між тими, що рідньої стріхи з України не знали, або не пам'ятали і між тими, що в серці своїм привезли образ рідної соломяної стріхи і непогасаючу любов до неї, до рідного люду, до рідної землі своєї. Велика й свята любов, якої рівної немає по цілім світі!...

В 1946 році ця хатка була виставлена на З'їзді в Торонті, а потім була приміщена на короткий час в Національнім Музею, де хата і вистава вишивок та ткання приваблювали численну публику. Частину вишивок з того контесту Союз вибрав для музейної колекції і зложив у музею; інші речі розіслав по відділах для розігравки на місцях. Цим способом організація побільшила свої фонди, які так дуже були потрібні на ведення так широко закроєної роботи.

Українська хата в мініятюрі, виконана Петром Зваричем з Веґревил, Алберта, для Музею Союзу Українок Канади.

Того самого року на прохання центральної управи С.У.М.К., комітет мистецтва приготовив матеріял для підручника молоді "Організатор". В цім підручнику подано обширні інструкції на такі теми: як заряджувати вистави народного мистецтва, курси вишивання, курси писання писанок, та подано інформації, яка повинна бути українська ноша для сценічних виступів. Матеріял злагодили Розина Драґан Анастазія Рурик, Анна Токарик і Анастазія Сирник.

В роках 1945-46 комітет мистецтва і музею занявся висилкою речей з музею на окружні з'їзди і вистави, як напр., в Брендоні, Ман., вистава писанок в Онтеріо, мандрівна вистава ручних робіт, заряджена Кенедієн Гендікрефт Ґілд; така сама мандрівна збірка була заряджена в Саскачевані, Саск., Рекріейшен Мувмент, в Ванкувер на трьохденній

великій виставі Арт Ґелері, яка відбулася вперше на західнім побережу Канади.

Далі, відбулася велика вистава й випродаж вишивок в Едмонтоні, де Анастазія Рурик, голова комітету, відкрила виставу, промовляючи як і в англійській, так і в українській мові. В повороті до Саскатуну голова мала побачення з членками відділів в Веґревіл, Січ-Коломия та Віллінґдон.

Під час своїх організаційних поїздок, голова Союзу, Н. Когуська, порушувала справу музею, як також збирала більшу скількість експонатів.

В тих же роках Союз видав ще дві картки нових взорів писанок з колекції музею і зі збірки Анастазії Рурик. Також звернув увагу Союз на поліпшення і направу кімнати музею, опису речей, закупна моделів та канцелярійних приладів. Вислав заклик в справі тижневого курсу для членок Союзу під час літнього курсу при Інституті ім. П. Могили, а другий — у справі інструкторок вишивання для відділів. Так само на запрошення Централі Української Школи, комітет в 1947 р. занявся на літних курсах при Інституті ім. П. Могили, викладами про мистецтво.

Того ж самого року на Ювілейнім З'їзді Союзу Українок Канади було піднесене питання розвитку і зросту музею в постійну інституцію українців Канади, і для цього вже від сьогодні треба робити старання, щоб такий музей обіймав всі мистецькі цінності українського народу. Рівнож голова комітету, Анастазія Рурик, піддалала суґестію, щоб Союз розглянув можливість репрезентативних збірок українських ручних робіт для вистави по державних музеях.

В 1948 році Союз розпочав ще один великий проєкт вишивання по його відділах. Цей проєкт зарядив комітет мистецтва і музею в Саскатуні спільно із Пров. Екзекутивами, так що працю над проєктом мала доглянути кожна Пров. Екзекутива у своїй провінції. Проєкт закінчився в 1950-ім році виставами на з'їздах в Вінніпеґу, Саскатуні і в Едмонтоні. З цього проєкту можна було запримітити, що заінтересування різними стібами, значно побільшилося, бо між вишивками виявилися різні технічні способи виконання, крім хрестикового вишивання, полтавське вирізування та різнородні мережки. Частина речей була розіслана по відділах для розігравки, а половина прибутків призначалась для відділів на поширення мистецтва по місцях, а друга половина — для комітету мистецтва і музею в Саскатуні.

З найгарніших вишивок цього проєкту комітет приготовив мандрівну колекцію вишивок, яку відділи постійно випозичували для вистав і для вишивання. До 1951-го року ця колекція вишивок була на окружних з'їздах в Манітобі та Саскачевані і по багатьох відділах Союзу Українок Канади й на виставах, заряджених студентськими кружками по університетах в Саскатуні і Вінніпеґу. Така мандрівна вистава, звичайно, приносила незрівняну користь, бо вона давала правдивий образ краси та різнородности української вишивки. По відділах давала нагоду членкам взоруватися на прекрасних вишивках.

При кінці 1948-го року комітет мистецтва і музею розпочав ще одну дуже важну працю, а власне, почав уміщувати на сторінках

"Українського Голосу" знимки із взорами вишивок з наміром, коли буде поважне число цих вишивок, щоб їх можна було видати, як збірник вишивок та взорів із музею Союзу.

Від 1949 до кінця 1951 року, цією роботою займалася Розина Драґан, голова комітету мистецтва і музею та Леся Івасюк, референтка мистецтва на **Алберту.**

Комітет Мистецтва і Музею Союзу Українок Канади в Саскатуні.

Перший ряд в ліва на право: Анастазія Буряник — кор. секретарка, Розина Драґан — голова; Марія Мадюк — рекорд. секретарка, Г. Максимюк — касієрка, М. Чайковська, Хомин, Е. Стратійчук.

В 1949-ому році заходом комітету мистецтва і музею була радієва передача про український Великдень, про звичаї та писанки через С.Б.С. Інтернешинал Сервіс. Ця програма була передана до різних країн, як наприклад, Англія, Австралія, Африка та Полуднева Америка.

Того ж року Союз нав'язав ближчі зносини із визначними особами на скитальщині і таким способом значно побільшив збірку полтавських та яворівських взорів та колекцію кераміки.

Під час своєї візити в Европі, Доця Яндова (бувша голова Союзу Українок Канади) на прохання комітету розвідала можливості набути речі на скитальщині і за її старанням було набуто кілька речей для

Ірина Павликовська відвідує Музей Союзу (1949 р.).
З ліва на право: Розина Драган, Ірина Павликовська і Галя Гнатишин.

музею та куплено від В. Росінської цінний збірник полтавських вишивок та взорів. Союз придбав також поважну кількість речей закликами, виставами та особистим контактом. Список цих речей був оголошений на сторінках "Українського Голосу".

В 1951 році Союз улаштував велику виставу музейних експонатів під час здвигу С.У.М.К. на площі "Зелений Гай" коло озера Вакав, де біля 1000 присутних мали нагоду оглядати виставу. На виставі були також строї з "Проєкту Шиття Народного Строю" та писанки, виконані курсантками літнього курсу при Інст. ім. П. Могили. На цей курс комітет мистецтва і музею уділив $25.00 на нагороди.

Щоб мати повний маєтковий стан музею, в 1951 році Союз переві́в реєстр усіх речей, зібраних філіями і затягнув до рекордів головного музею в Саскатуні. Ця система була заведена також для філій музею.

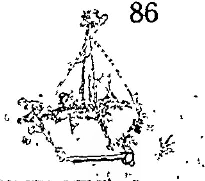
Філії музею. В 1944-ім році З'їзд Союзу Українок Канади, що відбувся в Вінніпеґу, вирішив створити філії музею. Через територіяльну віддаль не всі членки Союзу мають можливість користати з головного музею, як напр. Торонто, Монтреал та взагалі східна частина Канади. Бажання філій виринуло відразу і в Торонто, і в Едмонтоні. На З'їзді були винесені резолюції такого змісту:

> "Цей З'їзд піддержує думку потреби музеїв Союзу Українок Канади при провінціяльних екзекутивах. Такі музеї повинні бути філіями головного музею в Саскатуні. Все майно філій має бути майном Союзу. Творити філії музеїв можуть тільки членки провінціяльних екзекутив, або уповажнені до того централею особи. В разі перенесення осідку провінціяльної екзекутиви в інше місце, музеї остаються під доглядом місцевих відділів Союзу Українок Канади в місці осідку їх приміщення."

Третя філія музею повстала в 1950 році в Вінніпеґу. Так що музей Союзу Українок Канади, якого осідок і надалі знаходиться в Саскатуні при Інституті ім. П. Могили, крім великого числа зібраних там експонатів, має ще три філії, які постійно зростають новими музейними речами.

На закінчення цеї частини слід згадати, що за цілий той час своєї невтомної праці для музею, Союз Українок Канади видав багато цінних памфлетів, лекцій про вишиття і вишивки для відділів на міміографі. Зокрема, в англійській мові видано кілька цінних рефератів про українське народне мистецтво для користування серед англійської публики, видано поважні збірки взорів писанок. Цю видавничу працю з обсягу народного мистецтва завершено виданням підручника про народне мистецтво "Мистецькі Скарби Українських Вишивок", що вийшов друком в 1950 році. Авторкою цього підручника є Савеля Стечишин.

Справою музею завжди цікавились Могилянки при Інституті. В 1947 році Могилянки пожертвували 30.00 долярів на виставову шафу, на якій комітет прибив табличку із відповідним написом. Рівно ж одного року Могилянки взялись за проєкт вишивання речей до мініятюри української хати з музею, як обруси на столи та покривала на ліжка, лавки й подушки. А 1951-го року вони постарались придбати заслони (венішен блайндс) до вікон музею вартости $50.00. Такий приклад Могилянок гідний до наслідування. Без найменшого сумніву можна сказати, що як довго українська молодь буде цікавитись справами,

З Музею Союзу Українок Канади (знимка з 1951 року).

щодо українського культурного життя, так довго український нарід буде мати забезпеку свойого існування в Канаді.

Музей Союзу відвідувало велике число визначних людей. Його оглянули голови Національної Ради Жінок Канади пані Гарді і Маршал та багато інших.

В 1949 році відвідала музей Ірина Павликовська, голова "Об'єднання Українських Жінок" на еміґрації, котра дуже похвально висловилась про музейну збірку, зазначуючи що колекція українських вишивок в цім музею є сьогодні найбільшою збіркою в світі.

Музей Союзу Українок Канади нараховує сьогодні тисячі експонатів і є народним майном. Він є всеукраїнським народним музеєм в Канаді, поставлений організацією Союзу Українок Канади для збереження культурних цінностей нашого народу на новій землі.

Від офіціяльного відкриття музею в 1941 році до кінця 1951 р. такі членки входили до складу секції мистецтва Союзу Українок Канади:

1941. — Реф. Мис. Розина Драґан.

1942. — Комітет Мист.: Р. Драґан, М. Ткачук, А. Мисак.

1943. — Комітет Музею: М. Буряник (гол.), М. Ткачук (рек. сек.), П. Ґорчинська, Й. Михайленко, А. Дібровська, Г. Гнатишин; Реф. Мист. Д. Гуцуляк (Вінніпеґ); Комітет Проєкту на Воєнну Ціль — Р. Драґан (гол.), А. Рурик, А. Токарик.

1944. — Комітет Музею: М. Буряник (гол.), А. Сирник (кор. секр.), М. Ткачук (рек. сек.), А. Дібровська, Й. Михайленко; Комітет Мист.: Р. Драґан (гол.), А. Токарик, М. Ткачук, А. Рурик.

1945. — Комітет Музею: А. Рурик (гол.), М. Ткачук (рек. сек.), А. Сирник (кор. сек.), М. Мадюк (заст. сек.), А. Дібровська (кас.); Комітет Мист.: А. Рурик (гол.), А. Токарик, А. Сирник, Г. Максимюк.

1946 і половину 1947. — Комітет Мист. і Музею: А. Рурик (гол.), М. Мадюк (заст. гол.), А. Сирник (кор. сек.), А. Токарик (рек. сек.), Г. Максимюк (кас.), М. Сліпченко, А. Семко, А. Дібровська, Р. Драґан.

Від липня 1947 до липня 1948. — Комітет Мист. і Музею: А. Рурик (гол.), Р. Драґан (заст. гол.), А. Семко (рек. сек.), Н. Буряник (кор. сек.), Г. Максимюк (кас.), Е. Стратійчук, М. Сліпченко, Н. Котелко, А. Дібровська.

Від липня 1948 до липня 1950. — Комітет Мист. і Музею: Р. Драґан (гол.), А. Семко (рек. сек.), Н. Буряник (кор. сек.), Г. Максимюк (кас.), Е. Стратійчук, П. Хомин, М. Чайковська, М. Мадюк, М. Добровольська, П. Чимборик.

Від липня 1950 до кінця 1951. — Комітет Мист. і Музею: Р. Драґан (гол.), М. Мадюк (рек. сек.), Н. Буряник (кор. сек.), Е. Стратійчук (кас.), М. Добровольська, Г. Максимюк, М. Чайковська, П. Чимборик, А. Семко, О. Гавриш.

ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО

У своїй широкій програмі праці, Союз Українок Канади охоплював все те, що було корисним для піднесення доброго імени українців, для піднесення також його духової та матеріяльної культури.

В програму праці Союзу Українок Канади ввійшла ділянка домашнього господарства. Хоч здавалось би, що така ділянка є загальною, однак має вона й окреме значення для українського домашнього господарства. Отже, першою справою в цій ділянці був наш дім, в якім би віддзеркалювалось життя, культура, звичаї, уподобання, спосіб замилування, естетичний смак до краси і т. п. Далі, йде домашня економія, наша кухня, наші питомі страви та їх відживна вартість.

Курс Домашнього Господарства, уряджений Союзом Українок Канади спільно з Інститутом ім. П. Могили в Саскатуні, в 1932 році.

Треба також не забувати й про те, що український дім, знайшовшись серед нового світу, серед нової культури, потребував деяких змін та поліпшень у порівнанні з тим, що їх мали господині у свойому селі.

На З'їзді Союзу Українок Кнади в 1929 році була вже порушена справа поширення знання про домашню економію та домашню культуру. Виринула була навіть думка видати для відділів деяку літературу з тої ділянки. Започатковані були навіть фонди на ту ціль. Тим більше, що в Канаді такою працею цікавилась і держава; при університетах знаходились спеціяльні відділи так звані "Гом Економік Екстеншон Департмент", які вели роботу на провінції щодо поліпшення домашнього господарства, домашної економії. Для тієї цілі видавалась окрема література, памфлети, а також виклади відповідних лекторок, що висилались з лекціями на околиці.

В програму З'їзду Союзу в 1930 році включений був реферат п. н. "Прикраса помешкань". Цей реферат мала виголосити Савеля Стечишин, що була тоді також головою Союзу Українок Канади. С. Стечишин саме тоді закінчила свої університетські студії й одержала ступінь Б.А. Хоч вона була й на філософічному факультеті, але зокрема спеціялізувалась у домашній економії.

По закінченні студій Савеля Стечишин була призначена Відділом Домашної Економії при Саскачеванськім Університеті лекторкою з обсягу домашної економії. Це була державна посада, по так дуже важній лінії для українців в Канаді. В Саскачевані було велике число околиць заселених самими українцями, які мови англійської не знали. Департмент при Саскачеванськім Університеті призначив до тих українських дистриктів Савелю Стечишин, що могла викладати і в українській мові. Це, певна річ, не виключало її лекцій в інших околицях у державній мові.

Хоч таке призначення Савелі Стечишин сталось не залежно від Союзу Українок Канади, все ж таки для Союзу Українок це був великий здобуток у тім, що цією лекторкою була якраз голова Сóюзу. Централя вдалася до відділів в Саскачевані, щоб зарядити ряд лекцій по жіночих товариствах по лінії домашної економії. За такі лекції платив університет.

В провінції Алберта подібну працю виконувала Ганка Романчич, що була також одною з провідних жінок Союзу Українок Канади. Вона обіймала посаду лекторки при Албертійськім правительстві з рамени рільничого відділу. Отже, таким способом на полі домашної економії провадилась дуже корисна праця. Однак, та праця велася лише в двох провінціях. Манітоба і Східна Канада лишалися без такої опіки. Щоб засягнути всі відділи та провінції та дати поміч відділам у такій роботі, на сторінці в "Українськім Голосі" подавались різні поради господиням, приписи страв, писались статті про урядження дому і т. п.

Зокрема для відділів приготовляла писані лекції Савеля Стечишин. А що видати їх бодай брошуркою не було за що, друкування таких лекцій робилось на міміографі та висилалось до відділів, де вони прочитувались на вечірніх сходинах. І хоч такі лекції не давали таких повних результатів, як виклади самих лекторок, то все ж таки і це була велика поміч, бо ті лекції були конкретні, приступні, ними користувалися членки, щоб піднести свій дім та свою домашню економію.

Але провід Союзу дивився далі і шукав можливостей такої роботи на ширшу скалю. На З'їзді в 1931 році була порушена думка про започаткування господарських курсів для українських дівчат. І дійсно не довго прийшлось чекати на вислід цієї думки. З'їзд, на якім це обговорювалось, відбувався в грудні 1931 року, а в січні 1932 року був вже проголошений курс та пороблена для нього вся підготовча праця. Ось що в цім проголошенні була з'ясовано:

"Практичний трьох-тижневий господарський курс для українських дівчат"

Союз Українок Канади в злуці з Екстеншон Департмент при Інституті ім. П. Могили в Саскатуні відкриває трьох-тижневий курс в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні в другім тижні м. березня, себто 7 березня 1932 року для українських дівчат, а також і для замужніх жінок.

В програму курсу входить таке навчання: наука про поживу, куховарство, ведення дому, прикраса дому, крій і наука про матерії, ходження коло коров та молока, українознавство, виховання дітей, ведення жіночих товариств, ведення недільних шкіл."

"Український Голос", 1932.

Далі йдуть різні формальні деталі, щодо оплати і т. п.

Пляновий курс відбувся з добрим успіхом. Всіх курсанток було 22 і з них 15 з-поза Саскатуну. На курсах викладали Савеля Стечишин, Доця Яндова, д-р Юрій Драґан, Юліян Стечишин, о. Подольський, Анастазія Рурик, Бубнюк, Павличенко, о. прот. Кудрик, Ґошко, Гарах. Лекції відбувалися протягом трьох тижнів вдень і вечорами. Курсантки навіть писали іспити та одержували свідоцтва.

З-поміж різних галузей праці домашного господарства звернена була увага на поліпшення домів. На цю тему Голова Союзу, Савеля Стечишин, на З'їзді в 1936 р., говорила таке:

"По наших домах судять і нас, бо помешкання є висловом характеру мешканців. Багато є ще в нас домів, що не є ніякою гордістю для нас. Тому Союз Українок Канади поставив собі за завдання підійти практично до життя і дати жінкам вказівки про модернізування домів.

Віримо, що як ми самі звернемо увагу та подамо практичні вказівки і скористаємо з того, що тепер уряд дає за допомогою "гавзінґ скім", то можна багато в тім напрямі зробити.

Союз Українок Канади поробив зв'язки з англійськими жіночими організаціями, як "Гоммейкерс" в Саскачевані і "Вименс Інститютс" в других провінціях, щоб і наші жінки могли користати з їх практичних вказівок."

Праця велась за допомогою лекцій, через сторінку в "Українськім Голосі", через виготовлення для відділів з цеї ділянки відповідних рефератів, Крім того, в Календарі "Українського Голосу" містились на цю тему цінні лекції про урядження дому. Авторкою статей була Савеля Стечишин. Такі праці в Календарі не губились і з них користали не тільки членки Союзу а взагалі всі українські читачки.

В 1939 році Союз Українок Канади, зібрав і видав чотири збірники приписів українських страв під назвою "Українська Господиня". Видання було поділене на сезони в такім порядку: "Яринні страви", "Презервування овочів і маринування м'яса", "Великодне Печиво" і "Різдвяні (традиційні) страви."

Приписи були зібрані за поміччю провінціяльних екзекутив з-поміж членок по відділах у різних провінціях. Всі приписи були видруковані на міміографі, видані формою брошури і розіслані по відділах. Продажа їх мала дуже добрі успіхи, бо і в дальших роках за тими приписами був постійний попит. Характер виданих приписів був переважно вибір питомих українських страв в дечім пристосованих до канадійських продуктів. Деякі страви були традиційними, як Великодне Печиво, або приписи на Різдвяний Святий Вечір.

Йоганна Михайленко.

Того самого року централя Союзу рекомендує садження городів і плекання квітників коло хати, коло Народніх Домів, або Церков, бажаючи цим надати і домашньому подвірю і громадській площі більше естетичної краси й поваги. Було набуте насіння та рекомендоване відділам для господинь.

З початком осіннього сезону 1939 року в програму праці включений був опрацьований проект про домашне господарство. Цей проект був: Декорація та Урядження Спальної Кімнати. Проект мав тривати 6 місяців і до нього закликались також дівчата Сумківки. Цей проект був широко закреслений та опрацьований у всіх детайлях, що було дуже корисним для відділів.

Друга Світова Війна в 1939 році й участь в ній Канади повернула керму праці в неодній організації. Ця керма змінилась і на відтинку домашного господарства Союзу Українок Канади. Ось що про це пишеться до відділів в Комунікаті:

> "Важна справа, що тепер на часі, є ведення господарства та відживлювання родини. Податки на воєнні цілі збільшуються, і ми мусимо старатися вести свої домашні справи так, щоб здоровля родини не терпіло на цім. Знову приходимо до того, що жінка, як мати і господиня дому, відограє велику ролю, бо від добробуту та здоровля кожної родини зокрема підноситься сила держави."

На З'їзді 1939 р. був створений при централі Союзу Комітет Господарства, якого головою зістала вибрана Йоганна Михайленко, що закінчила Албертійський університет з обсягу домашної економії. З початком 1940 р. опрацьований був новий плян праці, що відповідав часові й вимогам канадійського населення воєнного часу. Головна

увага була звернена на ведення дому, на економію з ощадністю у всіх подробицях, без шкоди на здоровлі родин. Рекомендувалось садити городи не лише на фармах, але й у містах, використовуючи для того неуживані грядочки землі та споживати якнайбільше ярини.

В цілім краю справа ведення ощадної господарки набирала широкого розголосу. Уряд Канади зарядив через радіо промови спеціяльно для жінок господинь; на цю саму тему видавались памфлети та писались статті по часописах. Жінки в часі війни скромно вбирались, працювали більше годин, а за ощаджені гроші купували Бонди Перемоги або висилали воякам за море посилки.

В Оттаві був зорганізований окремий департмент для піднесення рівня здоровля населення. Був проголошений так званий "домашній фронт", який падав певним обов'язком на жінку господиню, що вела керму вдома.

Про всі ці події та наше відношення до них подавались інформації по відділах. На сторінці в "Українськім Голосі" постійно писались статті на ці теми. І така праця на відтинку домашного господарства велась на протязі цілої війни; це була праця, яку треба було пристосувати до обставин. В ній ми діяли, як горожанки Канади, дбаючи про добробут цієї країни та її совободи.

В 1944 році Союз Українок Канади зарядив по відділах в Саскачевані з ділянки домашного господарства виклади Савелі Стечишин, що виїжджала з рамени Екстеншон Департаменту при Саскачеванськім Університеті.

В 1951 році на провінціяльних з'їздах ухвалюється резолюції йти на зустріч урядові Канади і Канадійській Національній Жіночій Раді в справі припинення інфляції в Канаді.

ЗДОРОВЛЯ

Цю галузь праці при Союзі Українок Канади можна б прилучити і до домашного господарства, де так багато говориться про віджнвну вартість харчування. Все ж таки відділ здоровля має окремі цілі та завдання.

Перша з них — це опіка родичів над здоровлям дітей. Для того призначається місяць червень, як місяць добробуту дитини, в якім родичі повинні подбати про лікарський огляд дітей, подбати про здоровля зубів у дітей і т. п.

На З'їзді Союзу Українок Канади в 1930 році було ухвалено вислати петицію до правительства Саскачевану, щоб для українського населення дистриктовою норсою була призначена українка. Уряд радо пішов назустріч і дискритовою норсою була назначена Анна Ґошко, що обняла свою працю в Саскачевані і тим приносила багато полекші в нагляді над здоровлям українців.

Загально в ділянці здоровля не плянувалось якихось окремих проєктів з огляду на те, що в Канаді опіка над здоровлям дітей дуже добре поставлена через державну школу, через подорожуючі клініки та добродійні організації. Праця в цім обмежувалась тільки тим, що

Союз час від часу запрошував лікарів з викладами на ці теми. Союз через обіжники нагадував про вчасне щеплення дітей проти пошесних недуг. На сторінці Союзу Українок Канади в "Українськім Голосі" провадив відділ "Наше Здоровля", д-р Володимир Бачинський. Нав'язувались також зв'язки з департментом здоровля в Ріджайні, в Едмонтоні з метою набути памфлети про здоровля. Відділи Союзу не тільки брали для себе поради від правительства, але й самі власними фондами піддержували таку працю. Майже в кожній місцевості, де будувався шпиталь, вони давали фонди і від себе, умебльовували шпитальні кімнати, давали жертви на фонди по боротьбі з недугами рака й сухіт. Були такі відділи, що старались, щоб до глухіших околиць приїжджали лікар і норса для щеплення дітей перед котроюсь із заразливих недуг.

В 1942 році робились переклади на українську мову "Кенедіен Мадерс Бук" про здоровля дітей, годівлю немовлят і т. п. Референтками здоровля все назначувались норси по професії, і вже це саме давало українському населенню багато можливостей користуватися різними інформаціями а то й фаховою опікою.

ГРОШЕВА ПІДДЕРЖКА НАРОДНІХ УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ПООДИНОКИХ ЗАСЛУЖЕНИХ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ І В КАНАДІ

Перша допомогова акція на важну, народню справу була переведена в 1924 році, себто, ще за два роки перед тим, як офіціяльно оформився Союз Українок Канади. Гроші були зібрані на виїзд 1925 р. української делеґатки на Конґрес Інтернаціональної Жіночої Ради до Вашінґтону. Цею збірковою акцією керувало жіноче товариство ім. О. Кобилянської в Саскатуні, Саск.

На Конґрес до Вашінґтону мала їхати Софія Русова з Праги, що вже в той час мешкала в Чехії.

Хоч і не довелось Софії Русовій поїхати на той конґрес, все таки гроші, що були вислані з Канади, були ужиті на міжнародню українську пропаґанду і на допомогу українським дітям та незаможнім студентам.

Грошева збірка на цю делеґацію принесла чотири тисячі чеських корон і ці гроші були переслані на руки Софії Русової до Праги.

Союз Українок Канади своїми грішми поміг вислати делеґаток-українок на два інших Конґреси Міжнародної Жіночої Ради, що відбулись один у 1929 році в Берліні, а другий у 1933 році в Марселі. На виїзд делеґаток на ті конґреси Союз Українок Канади вислав $400.00. А 1934 р. на Всеукраїнський Жіночий Конґрес в Станіславові вислав $90.00.

В 40-ліття літературної праці Ольги Кобилянської, що припадало на 1927 рік, старанням Союзу Українок Канади відбуваються з тієї нагоди святочні академії і в Канаді; прибуток з тих академій був зужитий на дар письменниці. На жаль, це був перший рік організаційної діяльності Союзу Українок Канади, відділів було ще дуже мало і за-

соби невеликі. Однак, в пізніших роках відділи час від часу пересилали для неї дар: одні посилали через централю Союзу, інші — прямо до письменниці, що жила досить убого. В однім із своїх листів вона писала, що дуже хотіла б виїхати на лікування в гори та обставини не дозволяють.

Чернівці; 28.VII-1937 р.

Вп. Пані Секретарко,

Лист Ваш з 26-го травня, 1937 р. як також залучений при нім банковий переказ на суму 7$, що зложило Т-тво мойого імени в Смокі Лейк, Алта як дарунок для мене, я одержала і щиро дякую всім членкам т-ства, що зложили цей дарунок як також і Вам за пересилку.

Цей дарунок, скажу тут щиро, був для мене великою несподіванкою і причиною немалої [illegible] і я його зуживаю цілковито на підкріплення мойого слабкого здоровля. Підупадаю на силах, ноги мені не служать, але ще якось держуся.

Радію, що сестри із за моря не забувають на мене і час від часу робили мені милі несподіванки, які багато причиняються до підкріплення мойого здоровля.

Прошу передати мою щиру подяку заморським сестрам за дарунок разом з бажанням доброго успіху у безкорисній праці для українського народу

Ольга Кобилянська

Власноручний лист від письменниці Ольги Кобилянської до відділу в Смокі Лейк, Алта.

В 1926 році на першім організаційнім З'їзді Союзу Українок Канади в Саскатуні був зложений дар для Ольги Петлюри в сумі $65.45, які були переслані до Парижу. Такий дар час від часу висилав Союз Українок Канади О. Петлюровій, що по трагічній смерті Симона Петлюри й далі жила у Франції.

Війна в 1939 році перериває на де-який час той зв'язок. І щойно в 1945 році цей зв'язок відновлений. В році 1946-ім Союз Українок Канади ухвалює створити при централі Союзу сталий фонд, з якого можна було б постійно пересилати посилки або дар для О. Петлюри; фонд був створений у той спосіб, що кожний відділ певну суму включає в річний буджет Союзу на Фонд Ольги Петлюри і ці гроші опісля частинами пересилаються до неї. Спочатку, зараз по війні висилались посилки з поживою, опісля, коли харчові продукти в Европі збільшились, посилались грошеві посилки.

Ольга Петлюра.

На Український Павільон в Шікаґо в 1933 р. зібрано Союзом Українок Канади 150 долярів.

В 1927 р. переводиться в Канаді збірка грошей на фонд жертв повені у Галичині і Буковині. І хоч Союз Українок Канади окремої збірки не вів, бо був створений у Вінніпеґу Комітет, все таки в тих збірках брали участь жіночі товариства та поодинокі членки, відсилаючи гроші прямо до Комітету Повені у Вінніпеґу.

Головна Управа Рідної Школи в Галичині звернулась була до українських організацій в Америці й Канаді за грошевою піддержкою.

"Нікого не сміє вдоволяти особисте щастя — писала Управа — а кожний мусить почувати свою радість щойно у зрості й могучості Нації...

Молодь це найбільша цінність нації. Її виховання може провести тільки ціла нація збірним зусиллям.

Рідна Школа вчить українську молодь іти до ідеалу викуваного в огні змагань, падання й поривів за рідну землю, за рідну націю. Бо Рідна Школа — це кузня громадської сили..."

Ілія Кукурудз, голова.
Теодор Мартинець, секретар.

Одержавши відозву в справі Рідної Школи в Галичині, Союз Українок Канади пересилає жертви, хоч ці жертви були скромні з огляду на те, що організація не мала ще грошевих засобів. А проте, першу жертву в сумі $10.00 централя Союзу 1929 року переслала на Рідну Школу в Галичині. По місцевостях переводяться час від часу

збірки на Рідну Школу, в інших місцевостях призначується на цю ціль коляда з Різдвяних Свят, або з Великодної писанки. Крім відділів Союзу, що прилучувались на місцях до жертв на Рідну Школу, кожного року централя Союзу Українок висилала від себе жертву на цю установу.

Союз Українок Канади прилучується до загальних збірок на українських інвалідів в Галичині, на політичних вязнів. В 1939 році складає жертви на Карпатську Україну. Дає жертву на пам'ятник Лесі Українки, яким клопотався Союз Українок в Галичині. Суму $76.00 висилає на фонд Союзу Українок в Галичині. Піддержує своєю жертвою Пластове Товариство, переводить збірку пожертв на Українську Жіночу Бурсу у Львові. Піддержує Українську Господарську Академію в Подєбрадах. Збирає пресовий фонд "Жіночої Долі" і "Нової Хати". В 1932 році Союз Українок Канади через свій відділ ім. О. Кобилянської в Саскатуні складає жертву в сумі $25.00 на фонди старокрайової української парляментарної репрезентації й українського об'єднання.

Коли ж взяти на увагу, що організація Союзу Українок Канади щойно починала свою розбудову, що сама ще боролася з матеріяльною скрутою, все таки в міру можливости Союз ішов на зустріч вимогам потреб і посилав свої жертви. А коли взяти на увагу, що в Канаді були свої народні справи, що вимагали підтримки та помочі, то жертвенність для різних цілей в Старім Краю була великою.

Українське життя в Канаді вимагало будування інституцій: церков, організацій, преси. Без того всього жадна праця не була б можлива. Це дуже добре розумів Союз Українок Канади. І тому, коли приходила якась більша справа, Союз давав свою поміч у грошах та піддержував її морально.

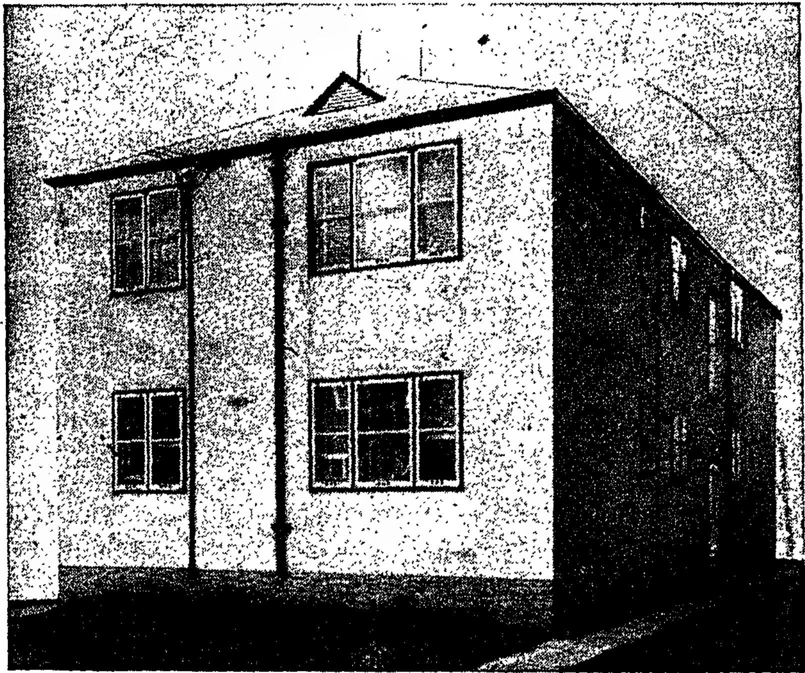
В 1927 році, в першім році організаційної праці, Союз Українок Канади дає грошову піддержу Інститутові ім. П. Могили в Вінніпеґу, що повстав, як філія Інституту ім. П. Могили в Саскатуні. І хоч цей дар був скромний і його складали відділи Союзу Українок, все таки в дальшій своїй праці організація давала допомогу в багато більших сумах. Під час з'їздів, що відбувались у приміщенні Інститутів, переводились загальні збірки на потребу Інститутів і на них свої жертви складали від товариства і делеґатки Союзу. В 1933 році Союз Українок Канади купує уділ в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні за $10.00, в 1934 купує знову ж уділ за $25.00. В 1943 році Союз Українок купив знов уділ в цім же Інституті за $25.00 і жертвує $50.00 в році 1946, а в році 1944 купує уділ Інституту ім. М. Грушевського в Едмонтоні за $25.00.

На українську православну Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу Союз Українок Канади дав найбільше жертв; насамперед як жертву на самий будинок Колеґії, а пізніше на Дівочий Інститут при Колеґії.

Перший заклик в обіжнику до відділів в справі пожертв на Колеґію св. Андрея був висланий в 1944 році. Кампанію на Колеґію вела Консисторія Української Греко-Православної Церкви. Відділи відгукнулись на потреби такої важної інституції. Того року відділи Союзу зложили на фонд Колеґії $514.00. Також в 1945 році відділи зложили жертву

на Колеґію в сумі $449.05. Крім того, коштом відділів було умебльовано кілька кімнат в Колеґії, а саме відділ Союзу ім. Лесі Українки в Вінніпеґу умеблював бібліотеку. Мешкальні кімнати для студентів умеблювали: відділ ім . М. Марковичевої, Канора, Саск. і відділ ім. О. Кобилянської, Вінніпеґ, Ман. Провінціяльна екзекутива на Алберту умеблювала дівочу вітальню, а Провінціяльна Екзекутива на Манітобу умеблювала їдальню.

При кінці 1945 року Союз Українок Канади, за просьбою Консисторії Української Греко-Православної Церкви взяв на себе обов'язок зібрати фонди на будинок для Дівочого Інституту при Колеґії св. Андрея. Кампанія за фондами велась два роки. Відділи власними силами зложили і зібрали на Дівочий Інститут $9,496.01. В 1948 році Союз Українок Канади передає зібрані гроші і дальшу збірку грошей управі

Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу.

Колеґії св. Андрея. Після того ще приходили жертви на Дівочий Інститут через централю, і ці гроші передавались до управи Колеґії.

Розвиткові Союзу Українок Канади дуже багато поміг "Український Голос". Оцінюючи заслуги "Українського Голосу" для української справи взагалі, Союз Українок Канади вважав за свій обов'язок піддержувати цей часопис усіма своїми силами.

Відділи Союзу Українок Канади присилали на пресовий фонд, здобували нових передплатників, поширюючи "Український Голос", а час від часу присилали дар з нагоди ювілею чи й інших важніших роковин. Також централя Союзу майже на кожнім своїм річнім з'їзді ухвалювала певну суму дару. З нагоди 25-літного ювілею "Українсь-

кого Голосу" відділи зложили поверх $600.00, а централя Союзу — $50.00. Всіх ухвалених на з'здах Союзу дарів від централі від 1938 року до тепер було на $390.00. На пресовий фонд від 1944 р., як показує статистика, відділи склали на суму $1,095.87. На ювілейний фонд "Українського Голосу" з нагоди 40-ліття відділи зложили $279.00, а провінціяльна екзекутва на Саскачеван з Окружного З'їзду у Вірдейл, Саск. зложила $130.00. Крім того, в ювілейнім святі 40-ліття "Українського Голосу" відділи на місцях прилучувались до спільного святкування, з якого пересилав дар спільний комітет.

На поширення праці Союзу Українців Самостійників, Союз Українок Канади з центральної каси передав за ввесь час $230.00.

В 1933 році Українська Греко-Православна Церква в Канаді святкувала свій 15-літній ювілей і відділи Союзу Українок Канади складають на ювілейний фонд церкви $500.00. Відділи на місцях багато працюють на користь місцевої церкви, улаштовують підприємства і т. п. За останніх шість літ відділи Союзу Українок Канади всі разом передали на потреби церков на місцях $132,048.60. Ця сума не є певна, бо деякі відділи, не записуючи доходу з підприємства, передають на руки касіера церковної громади.

Відділи Союзу посилали свої жертви на Собор св. Покрови у Вінніпеґу, а тепер в році 1951 складають жертви по цілій Канаді на Катедру Пресвятої Тройці в Вінніпеґу.

На видання Союзу Українців Самостійників "Історії України" в англійській мові, Союз Українок Канади дарував $37.00.

Поважні суми жертв видано на воєнні цілі, як Червоний Хрест, посилки й інше, однак цей виказ йде під звітом воєнні і повоєнні роботи.

Певної статистики виказу жертв на добродійні цілі та піддержку народніх потреб не є можливим дати, однак треба сказати, що вони далеко більші як ті, що їх було можливо прослідити з рекордів.

ВОЄННА Й ПОВОЄННА РОБОТА

Рік 1939-тий записаний в історії світу, як початок другої світової війни. Світом котилася хвиля тривоги. Надходили великі дні історичних подій. Горожани демократичних держав, а в тім і Канади, насторожилися, готуючись до обов'язків супроти свого краю. По державних установах почалась праця, що потребувала співпраці населення. Творились гуманітарні установи; почав діяти Червоний Хрест.

Союз Українок Канади від перших днів війни звернув увагу на таку працю й, як жіноча організація, уважав за свій обов'язок взяти на себе частину такої роботи. В м. вересні, 1939-го року централя Союзу Українок висилає обіжником заклик до відділів і з'ясовує горожанські обов'язки жінки супроти Канади такими словами:

> "Канада, як член Британської Спілки Народів, є в стані війни з Німеччиною. Кожний горожанин Канади повинен сповнити свій обов'язок супроти батьківщини. Як бачимо з радійових повідомлень і з преси, війна заповідається на довший час і відповідно до

того йдуть приготування. По всіх містах рекрутують людей-добровольців до армії. Назначена спеціяльна комісія, що реґулює фінанси та торгівлю з іншими краями; заповідається, що скоро буде змобілізована державою вся індустрія та грошева система. От так більше менше правительство працює для допомоги в цій війні.

Яку ж участь повинні взяти в цій війні жінки? Ми, як вільні і рівноправні горожани, також повинні сповнити свій обов'язок відповідно до наших сил. В скорім часі буде проголошена кампанія Червоного Хреста за збіркою фондів. Всі наші відділи повинні взяти участь в такій збірці. Ціла Канада буде розділена на провінціяльні та муніципальні округи, будуть організовані жіночі комітети до переведення праці на Червоний Хрест. Кожний відділ повинен на своїх сходинах виделеґувати своїх представниць до спільного окружного комітету і там спільно працювати..."

Це тільки уривок з пляну воєнної праці, що в перших днях війни був висланий до відділів. Становище членок Союзу Українок Канади було з'ясоване і поручене для праці, що мала бути помічною державі у її воєнних зусиллях.

На з'їздах того ж року була ухвалена резолюція в справі несення помочі державі у воєнний час:

"З огляду на те, що Канада тепер знаходиться в воєннім стані, З'їзд постановляє, щоб централя Союзу Українок Канади враз із своїми провінціяльними екзекутивами та відділами нав'язувала якнайтіснішу співпрацю і несла якнайбільшу поміч враз з іншими товариствами, які займаються несенням помочі Канаді в теперішнім воєннім часі."

Згідно з даними централею дорученнями по відділах Союзу Українок Канади закипіла жива праця. Спочатку відділи прилучувались до спільної, разом із жіночими товариствами, праці на місцях, улаштовували спільні чайні приняття, дохід з яких ішов на Червоний Хрест, шили і виплітали речі воякам, ходили і збирали жертви на воєнні потреби, продавали щадничі цертифікати. Незабаром показалось, що така праця українок губиться і що при тім неможливо задержати рекорди нашої роботи тому, що українки прилучувались до праці в жіночих організаціях англійських. Відділи в більших містах почали заряджувати окремо підприємства для воєнно-допомогової роботи, а прихід з того передавали до льокальних комітетів, або пересилали до головної кватирі Червоного Хреста. В місцевостях заселених українцями, повставали такі комітети за ініціятивою членок Союзу Українок Канади і вони ними керували цілий час, працюючи по вказівках Червоного Хреста. Часом такі жертви з підприємств пересилали відділи через централю Союзу.

Держава звертається до фармерського населення з закликом продукувати більше домашніх продуктів для ощадности країни. Був проголошений так званий домашній фронт. Відживлення родини і населення Канади стало актуальною справою, а тому, що більшість відділів Союзу Українок Канади складається з околиць на фармах, то і праця ця припала на них. По містах організувалась інша праця, як наприклад у воєнних індустріях тощо. Союз Українок Канади орга-

нізує при централі спеціяльний комітет, що кермує працею домашного господарства, здоровля, як помічний чинник у воєнних зусиллях Канади, а головно її економія без страти здоровля населення.

В 1940 році Союз Українок Канади плянує збірку Воєнного Фонду з наміром купити за ті гроші військовий амбулянс та подарувати його від українських жінок Крайовій Обороні. Фонди мали збиратись виключно між українками, а головно їх мали збирати або складати відділи Союзу Українок Канади. В цій справі централя Союзу Українок Канади звернулась до Воєнного Міністерства за позволенням збирати фонди. Позволення одержано і централя Союзу проголосила кампанію. Кампанія збірки фондів була переведена за один рік. Відділи і членство зложили на амбулянс $1,977.68.

Ukrainian Women's Ass'n of Canada – Ambulance Fund

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

Отсим посвідчається що відділ

ім. .... в ....

Зложив на Фонд Військового Амбулянсу

В сумі .... долярів

Місто .... дня .... 194_ р.

.... голова .... секретарка

Грамота, яку централя вислала відділам за зложену жертву на закупно військового амбулянсу від Союзу Українок Канади для крайової оборони Канади.

З висилкою грошей до Оттави, до Департаменту Державної Оборони зайшли деякі комплікації, які, завдяки рішучій постанові Союзу, вдалось поставити на своїм належнім місці. Саме в той час, коли гроші вже були зібрані, почав діяти Комітет Українців Канади, що був створився в 1940 році та починав свою працю, як репрезентативне тіло українців Канади. Підпорядковуючись рішенням громадянства на спільну акцію, Союз вислав гроші до КУК, КУК пересилаючи гроші до Отави не з'ясував справи, що гроші призначені на закупно амбулянсу. З того вийшло деяке непорозуміння, бо Союз Українок Канади не погоджувався на те, щоб гроші були зужиті на інші потреби, тільки на

закупно амбулянсу. Справу вияснено в Отаві і амбулянс, як дар від українок Канади, був куплений з написом Союзу Українок Канади.

У зв'язку з виїздом з Канади Лейді Твідсмюр в 1940 р. Канадійська Національна Жіноча Рада зарядила збірку на дарунок Лейді Твідсмюр. Союз Українок Канади причинився до пошанування її особи в формі грошового дарунку, який переслано через К. Н. Ж. Р. Вислана була також телеграма до Лейді Твідсмюр з приводу смерти її чоловіка — генерал-губернатора Лорда Твідсмюра в 1940 році. Ціла Канада переживала жалобу з приводу його смерти. Ось що писала про це централя Союзу Українок Канаду в обіжнику до своїх відділів:

> "Одинадцятого лютого радіо передавало сумну вістку про несподівану смерть генерал-губернатора Канади, Лорда Твідсмюра. По цілій Канаді ця вістка викликала глибокий жаль, бо із смертю Лорда Твідсмюра, канадійці втратили не лише **великого** чоловіка та заступника **короля,** але й **щирого приятеля.** Ще з більшим жалем відчули цю втрату ми канадійські українці, тому, що покійний Лорд Твідсмюр зокрема цікавився українським життям. Із співчуттям з приводу такої великої втрати від організації Союзу Українок Канади була вислана кондоленційна телеграма Лейді Твідсмюр. Від неї централя отримала пізніше відповідь."

Різні жіночі організації в Канаді, щоб виказати Лейді Твідсмюр свою пошану, готувались дати їй подарунок у зв'язку з її виїздом з Канади до Англії. До дарунку причинився Союз Українок Канади, складаючи свій скромний дар.

Союз Українок Канади започаткував ще в 1940 році висилку посилок воякам за море. Було це перед Великоднем. Сини членок Союзу Українок Канади були в чинній службі за морем. В місяці березні централя розіслала обіжника до відділів, пригадуючи про пакунки для вояків, були подані інформації, як пакунки висилати, що до них вкладати і т. п. Відтоді жіночі товариства постійно висилали посилки, купували речі, пакували. Спочатку висилали до вояків лише знакомих, місцевих, а з часом така праця поширилась, коли в Лондоні була отворена українська Гостинниця (Кантина). Такі посилки посилались частіше та прибрали характеру піддержки українського осередку в серці Британської Імперії — Лондоні.

Покінчивши із справою купна амбулянсу, Союз Українок Канади шукав нових доріг до дальшої праці на воєнні цілі. Виринула думка, щоб зарядити по відділах проєкт вишивок, устроїти випродаж тих вишивок і дохід з них передати на воєнні потреби Канади.

Цей проєкт уплянований в 1941 році та приступлено до його переведення. Керму над переведенням проєкту доручено Розині Драґан, референтці мистецтва Союзу. Була це мозольна праця, що вимагала багато часу, посвяти, терпеливости й уміння зарядити та довести це все до успішного кінця.

Проєкт вишиття продовжувався майже два роки. В половині 1943 року проєкт був закінчений і Союз готувався до випродажі вишивок. Таку випродаж вирішено було організувати в трьох більших містах, а саме: в Вінніпеґу, Торонті і Монтреалі. Ходило також про те, щоб

українські вишивки поширити на Сході Канади і викликати більше зацікавлення українським народнім мистецтвом і між неукраїнцями. Увесь дохід з продажі вишивок призначався на Червоний Хрест.

Перша випродаж вишивок в злуці з чайним прийняттям та виставою народного мистецтва улаштована була у Вінніпеґу 10 квітня, 1943 року в їдальні підприємства Годсон Бей. Того року централя Союзу Українок Канади перенесена була з Саскатуну до Вінніпеґу, отже виставою заряджувала централя з референткою мистецтва Д. Гуцуляк. Це підприємство відбулось святочно та набрало широкого розголосу. Кілька днів перед випродажею всі вишивані речі були виставлені на головнім виставовім вікні в Годсон Бей торговлі на Портедж вулиці й їх оглядали тисячі прохожих людей. Новинки про це були також через радіо. Джін Гайндс, що передає свої програми через станцію С.Б.С. присвятила була цілу свою програму Союзові Українок Канади та говорила про ціль випродажі вишивок та виставу. Так само обидва вінніпезькі щоденники — "Фрі Прес" і "Трібюн" помістили довші звідомлення про виставу, чайне приняття і про роботу Союзу Українок Канади.

Виставу офіціяльно відкрила дружина хор. губернатора на Манітобу Р. Ф. Меквилямс дуже гарною промовою. Відтак було заряджено чайне приняття для гостей з українським печивом.

Дві других випродажі вишивок та вистави народного мистецтва відбулись у Торонті і Монтреалі. В Торонті це підприємство відбулось в Метрополітан Чорч Гавз 11-го грудня 1943 року під керівництвом Провінціяльної Екзекутиви східної Канади. На відкритті промовляли дружина майора міста Конбой і від Червоного Хреста представниця Викет.

В Монтреалі випродаж і вистава відбулися під керівництвом відділу "Доньки України" протягом трьох днів — 9, 10 і 11 грудня 1943 р. в приміщенню Канадійського Товариства Ручних Робіт. Офіціяльне отворення зробила представниця Червоного Хреста А. О. Пондер. Крім вистави і випродажі, відбулось також чайне приняття для гостей.

Всіх вишитих речей було разом 504 кавалки. Ці всі речі вишили членки по відділах безплатно, як працю на воєнні потреби Канади. Чистих грошей передано з трьох продаж для Червоного Хреста на суму $630.00.

Референтка проєкту, Розина Драґан, у своїм звіті на З'їзді сказала про цей проєкт таке:

> "Цей проєкт і підприємства дали голосний розголос, не тільки українським жінкам, але й українцям взагалі. Пан Мирей Ґиббонс, автор книжки "Кенедіян Мозаїк" і інших книжок і голова Канадійського Товариства Ручних Виробів висловився дуже прихильно про наш проєкт. Згадки були поміщені в пресі в Саскатуні й Вінніпеґу."

Війна все більше розгорялась і з Европи приходили не потішаючі вісті. До війська масово і добровільно вступала молодь Канади, а між нею поважне число канадійців українського роду. В багатьох воєнних постах бракувало рук до праці, головно по військових кан-

целяріях, різних департаментах тощо. Уряд і організації мобілізували всі свої засоби, щоб зробити все можливе для оборони краю та перемоги над ворогом.

В 1942 році відбувся З'їзд союзних організацій СУС в Торонті в травні і на цей З'їзд виїхала голова Союзу Українок Канади Анастазія Рурик з відповідним рефератом на тему: "Участь українців у воєнних змаганнях Канади і наші обов'язки". Опісля з тим самим відчитом голова Союзу відвідала 35 місцевостей в Онтеріо і Манітобі. Успіхи відчиту були великі, було на них поважне число українського громадянства, а тема актуальна і важна.

По скінченні З'їзду в Торонті голова Союзу поїхала зараз до Монтреалу, де відбувалась Конвенція Канадійської Національної Жіночої Ради, як репрезентантка Союзу Українок Канади. На Конвенції так само, як і по всіх тоді організаціях воєнні справи були на порядку деннім. Обговорювались справи, вкладались пляни, звернена була більша увага на так званий "домашній фронт", який так багато залежав від жіночої праці.

Після конвенції, Анастазія Рурик, як голова Союзу, відвідала деякі головні департаменти в Отаві, а головно ті, що в'язалися з плянами воєнної праці, що про них говорилось на Конвенції та які дотикаються праці жіночих сил. А. Рурик відвідала Інформаційне Бюро для Консументів, Бюро Воєнних Цін і Торговлі, проф. Симпсона в Департаменті Нар. Воєнних Услуг, Канцелярію судді Дейвиса, Бюро Добровільних Услуг, Бюро Жіночої Секції видання фільм, Бюро Інформації про Віджививлювання.

Відвідала також Бюро Національних Фільмів з ціллю поширити висвітлювання фільмів про різні воєнні акції по українських околицях, які є віддалені від звичайного маршруту показчиків фільми, а також, щоб постаратись про промовців в українській мові для тих околиць.

В Торонті голова Союзу відвідала тоді ж (панну) Е. Д. Лонґ, що передавала через станцію С.Б.С. всякі поради господиням, а також Джін Гайндс у Вінніпеґу з радіостанції С.Б.С.

Ще не вспіла голова Союзу розпакувати свої речі з дороги, бо ж в поворті додому відвідувала відділи в Онтеріо й Манітобі, одержала повідомлення з Отави, що її покликають на важну Конференцію. Ця Конференція мала відбутись під управою департаменту Державної Оборони і була скликана головно для інформації в справі секції Канадійської Жіночої Армії (Кенедіен Вимен Армі Корп.).

По відбутій конференції в Отаві, голова Союзу відвідала один з осередків, де вже вишколювалась Жіноча Секція Канадійської Армії, а саме в Мекдоналд Каледж в Сейнт Ен де Бевлю в Квебеку. Відвідала вона тоді й різні місцевости та департаменти, в яких жіноча секція працює та заступає активну службу мужеської армії.

Повернувшись з цієї конференції додому і давши звіт з неї в централі Союзу, централя приготовляє обіжник, подаючи в нім справу реґістрації жіночих сил.

"Правительство Канади видало нове воєнне розпорядження. На 14 вересня буде регістрація жінок в роках від 18 до 24. Ціллю цієї регістрації мати лісту всіх жінок, яких можна б заанґажувати, коли зайде потреба для таких занять, до яких вони надаються. Воєнна індустрія вимагає багато робітників. Війна забирає мужеську силу до війська, тож жінки мусять бути приготовані заняти їх місця в індустрії. Однак, щоб не забирати тих, що їх потрібно для ведення і піддержання нормального життя дому, громади і школи, зробиться спис таких жіночих сил, що є вільні від конечних обов'язків, а також міністерство буде знати, де їх знайти і до якої праці вони здібні, коли буде потреба ужити їхні руки для держави."

ДОПОМОГА УКРАЇНСЬКІЙ ГОСТИННИЦІ В ЛОНДОНІ

Широкий відгомін викликало серед українського громадянства в Канаді те, що українські вояки за морем в Англії згуртувались в Союзі Українських Канадійських Вояків. Така організація канадійських вояків українського роду була великою справою не лише для самих вояків, не лише для канадійських українців, а й для української справи взагалі. Відбувались великі світові події, а на землях України точилась боротьба двох ворогів українського народу, з волею якого не числився ніхто. Ситуація українського народу була трудна, та й українська справа потребувала більше інформацій серед широкого світу на світовій політичній арені. Боротьба йшла за свободу народів і людини. Осередок української військової організації з провідником Б. Панчуком головно в Лондоні робила велику роботу дипломатичного значення. Комітет Українців Канади взяв під свою опіку цю організацію. В 1942 році СУКВ придбав вже свою Гостинницю, так звану Кантину в Менчестер близько Лондону. В Кантині збирались вояки на свої збори, зустрічались друзі, зустрічали і проводили разом свої традиційні свята, як Різдво, Великдень, сюди приїздили з різних сторін Англії канадійські вояки на відпустку до своїх. Гостинниця мала свою кухню, кімнати до спання та інші вигоди. Українські організації, а особливо жіночі в Канаді посилали поживу до Кантини, білля на ліжка, папіроси воякам а також і грошеві жертви.

Союз Українок Канади, розуміючи вагу такої гостинниці, піддержував її і грішми, і посилками з харчами та біллям. І в 1943 році членки централі Союзу Українок Канади у Вінніпеґу спакували і вислали відразу 29 пакунків з поживою і кожний пакунок важив 10 фунтів. Пакунки висилали до поодиноких вояків по 5, або й 6 посилок нараз. Це був перший транспорт висилки пакунків і відтоді без перерви такі посилки йшли то з централі, то від відділів. Такою допомоговою працею керувала Марія Симчич, як головна референтка воєнної роботи при централі. Посилки висилали відділи з місць впрост до Кантини та посилали жертви на удержання Кантини через посередництво КУК.

Крім такої допомоги, централя Союзу Українок Канади держала звязки з вояками і воячками, писала до них листи, оцінюючи їх посвяту і працю, серед якої вони знайшлися.

Управа Кантини оцінювала піддержку свого громадянства не тільки матеріяльну, але й морального значення. Цікаво відзначити те, що перший пакунок з Канади для Кантини був висланий відділом Союзу Українок Канади ім. Л. Українки з Вінніпеґу.

Українські канадійські вояки при Святій Вечері в Лондоні в 1944 році.

В 1944 році до Англії поїхав з Канади Всеч. о. др. Савчук і в часі свого побуту там відвідував по шпиталях хорих вояків. На його рекомендації Союз Українок Канади вислав кілька тисяч пачок цигарет, що роздавались хорим воякам у шпиталях.

В 1945 році скінчилась війна, однак висилка пакунків до кантини продовжувалась та була ще потрібнішою. Союз одержав листа від управи С.У.К.В., що через кантину переходять маси українських вояків, з'їжджаються із різних сторін в час повороту до Канади і потрібно якнайбільше харчів. Централя Союзу дала в цій справі заклик до відділів та поодиноких членок. І оскільки можна було обчислити висилку посилок до кантини в 1945 році, то відділи Союзу вислали 600 пакунків по 12 фунтів кожний, вартости $2,018. Треба знати, що ті пакунки пакувались дома, і багато було речей домашньої продукції або дарованих. Цигаретки вислано було на 110 долярів. Багато посилок висилались відділами, які не повідомляли централю і їх не зарекордовано.

Перед закінченням війни створюється при Комітеті Українців Канади Фонд Допомоги Українців Канади в цілях допомоги жертвам війни в Европі. Всі українські організації в Канаді, що розуміли ціль спільної допомогової акції для жертв війни, збирали гроші і висилали їх через Фонд Допомоги Українців Канади. Давали свої жертви і відділи Союзу Українок Канади.

Анна Храплива (Смит),
Була в активній службі за морем від 1942 року. В 1944 році була нагороджена Медалею Британської Імперії в Бекінгам Палаті. Брала активну участь в СУКВ, де посвячувала багато праці для кантини в Менчестер, Англія. По війні Фонд Допомоги Українців Канади назначив її на пост урядниці Української Місії в німецькій зоні, де вона виконувала цей обов'язок до кінця 1951 р.

Крім висилки грошей на фонд Допомоги, Союз Українок Канади повів широку працю в допомоговій акції для скитальців, яка не вилучувалась із пляну консолідації сил в допомоговій роботі. Перші листи з просьбою про допомогу наспіли з Італії з таборів полонених в Ріміні. Тисячі молодих, здібних хлопців сиділи за дротами. Вони не просили ні грошей, ні хліба, а моральної піддержки. Одні з них бажали нав'язати знайомство з канадійськими українськими дівчатами та з ними переписуватись, інші просили книжок, часописів. І Союз Українок Канади закуповував книжки, передплачував часопис і все це пересилав до Італії військовим полоненим. Рівнож писались туди листи розради. Деякі листи від полонених мали високий літературний зміст, наповнені безмежною тугою за людьми, за рідною землею, за друкованим рідним словом.

Тим часом, події в скитальчих таборах у всіх трьох зонах швидко йшли вперед. Почали до Союзу наспівати прохання про допомогу харчову, грошеву, і т. п. Наспіло напр. з Парижу одно прохання, наглого характеру, щоб вислати 35 мужеських убрань (сутів) і сорочок для бувших українських вояків. Цю працю Союз виконав за три тижні

і вислане число мужеських убрань було більше від того числа, яке в листі було зазначене.

Допомога не обмежувалася тільки харчами і не була вона загальною для таборів збігців, бо цим клопотався Фонд Допомоги. Наспівали виняткові прохання, як ось від студентів, яким бракувало шкільних приладь, від артистів-малярів, що не мали чим і на чому малювати, від тих, що вчились англійської мови і потребували підручників, від

При пакуванню одежі для скитальців у Фонді Допомоги в Вінніпегу в 1946 році.
Між членками інших українських організацій, від централі Союзу Українок Канади шеста з ліва на право — Ольга Войценко і крайня з правого боку — Марія Симчич.

аматорів літератури, щоб вислати книжки і часописи, від хорих, що просили харчів і одежі, від дітей, що хорували від недоживлення і т. п. По відділах Союзу за рекомендаціями централі закипіла жива праця. Пакували й висилали посилки, слали гроші на передплату часопису скитальцям, збирали й висилали одежу, вели переписку. Щоб мати контролю над висилкою посилок, централя давала відділам

адреси і рекомендувала, кому можна вислати посилку, а кому ні.

В 1946 році Фонд Допомоги Українців Канади переводив кампанію збірки одежі для скитальців. Цією працею найбільше занялися жінки, а Союз Українок Канади взяв чинну участь у збірці одежі через Фонд Допомоги.

Та найважнішою допомоговою роботою треба вважати виборювання дозволу поселення українським скитальцям в Канаді. Хоч цією працею кермував Фонд Допомоги, одначе така акція була потрібна на кожнім кроці. В 1946-тім році Союз Українок Канади висилає просьбу до Канадійської Національної Жіночої Ради в Оттаві, щоб переселення українських скитальців зо скитальчих таборів обговорити на Американсько-Канадійській Жіночій Конференції, що мала відбутися в Ню Йорку в 1946 р. Зміст цього прохання такий:

P. O. Box 3742, Sta. B.
Winnipeg, Man.
October 11, 1946.

The National Council of Women of Canada,
Head Office,
204 Plaza Bldg,.
Ottawa, Ontario.

Dear Mesdames:

We wholeheartedly endorsed the recommendations that were adopted by the Inter-Continental Women's Conference, which was held in New York on the 6th, 7th and 8th day of May, 1946. Our representative took keen interest in the discussions at the Conference and on her return presented the recommendations to our executive and we, in turn, unanimously endorsed the stand taken by the said Conference.

Since the time of the Conference, we have followed with great interest the various recommendations that have been made and the degree to which the recommendations were implemented by the representative bodies to whom the resolutions were made applicable. It is indeed gratifying that the Conference was able to convey the public opinion as closely as the time has already demonstrated. We are naturally keenly interested in the implementation of the recommendation made in Resolution 11, Sub-Section 2 and, consequently, you will forgive us for being anxious to find out what has been done along those lines. We would be grateful indeed, if you would advise us as to whether any definite recommendations have been made to our own Government in Canada and whether the sister organization in the United States has made any representation to their Government.

At the same time we thought that it would be advisable if the Committee, constituted at the Conference representing the Inter-Continental organizations, would make representations direct to the General Assembly of the United Nations in New York, now dealing with the homeless and displaced persons.

We are greatly concerned with the fate of 300,000 homeless Ukrainians among the displaced persons, being not only victims of brutal Nazism but also victims of Russian Communist persecution, they cannot be repatriated to their native homeland and must look to the democratic nations for assistance and resettlement.

Trusting that the National Council of Women will take such steps as may be necessary in order that we might witness the implementatation of the said recommendations.

We remain,

Yours very truly,

The Ukrainian Women's Ass'n of Canada.

Треба відзначити, що Союз Українок Канади був і в той час одинокою українською жіночою організацією, що входила в склад Канадійської Національної Жіночої Ради. І так на кожнім кроці, де лише була нагода, робились усі можливі заходи про допущення до Канади українських военних збіґців.

Одна з заслужених членок Союзу, Д. Е. Янда з Едмонтону, помогла багатьом скитальцям переселитись до Канади, вишукуючи для них тут працю та збираючи афідевіти від фармерів.

Трудно було б дати повний виказ зложених жертв на военні і повоенні потреби; ті жертви, що записані, є лише частиною з того, що жертвували відділи і членство. Все ж таки було можливо зарекордувати суми і, хоч знаємо, що вони далеко вищі, подаємо їх із цим поясненням:

На допомогу скитальцям за три роки й пів переслано $7,080.00.

На Червоний Хрест працею самих відділів зібрано $3,858.56. Посилок воякам за море на суму $7,078.90.

Крім того, давались окремі жертви на молоко для дітей Великої Британії, на Фонд Королеви та інші.

Членки по відділах зібрали і вислали десятки тисяч фунтів одежі потерпівшим у війні. Виплели і вишили тисячі речей для вояків через Червоний Хрест.

Багато зусиль, енерґії й часу пішло на военну й допомогову працю, але вся ця робота була лише додаткова, що її організація виконувала цілий час. Створений при централі Комітет Военної Роботи перемінено на Комітет Добродійної Праці.

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" І ЙОГО ЗАСЛУГИ

В Ювілейну Річницю 25-ліття Союзу Українок Канади "Український Голос" начислює 42 роки. Це були роки широкої народної праці, початок якої дав "Український Голос" і яка належить до світлих сторінок історії нашого культурного руху в Канаді. Ніхто інший, тільки "Український Голос" поклав тривкі основи під будівлю нашого громадського життя та визначив дорогу самостійницької думки і чину. А найголовніше те, що він був першим смолоскипом українства серед безпросвітної темряви, що тоді панувала. "Український Голос" був першим, що серед тяжких умов піонерського життя не вагався взяти на себе цю велику працю і пронести її до сьогоднішніх днів.

Відносини, які панували серед нашого народу в Канаді перед появою "Українського Голосу", не були такими, як сьогодні. Хоч в той

час українського населення в Канаді начислялось біля 150,000, а проте нарід по більшій части не був національно-свідомим, не був зорганізованим. Початки організаційної праці були на полі церковнім, але це був у більшості вияв туги українського поселенця за церквою, потреба заспокоєння своїх релігійних, духових потреб. І люди шукали того не в своїй українській церкві, а де попало, не розбираючись у тому, що своє, а що чуже. І в часі таких шукань повстає "Український Голос", що стає виразно на сторожі суто українських національних устремлінь народньої душі.

За почином перших українсько-англійських учителів у Канаді в 1910 році засновується перший самостійний народній часопис "Український Голос". Враз із появою "Українського Голосу" на публичний форум виступає слово "український", "українець", що виповіло війну рутенцеві, русинові, галичанинові, австріякові, руському і т. п., аж поки не зникли вони всі з лиця землі.

"Український Голос" повстав серед невідрадних умов піонерського життя. Заснований власними силами провідних одиниць, які посвятили себе для народної справи без будь якої грошевої піддержки, ініціятори тяжко боролися за те, щоб удержати розпочате діло, бо й вони не були людьми багатими, але високо ідейними і кожний заощаджений свій гріш обертали на справу. Нарід так само не міг ще піддержати своєї преси, бо не був підготовлений до того та й не мав готових грошей. І оці матеріяльні недостачі часто спиняли розгін розвитку часопису. А були й такі часи, коли, здавалось, не ставало сил удержати його при життю і тільки завдяки відданій напруженій праці одиниць удалось провести "Український Голос" через горнило трудного життя.

Ось що про це пише один із працівників "Українського Голосу":

"Перше число "Українського Голосу появилося 16-го березня, 1910-го року, котре коштувало около $400.00, так що на слідуюче число грошей мало що осталося.

"Але до цього епохального діла взялися і зацікавилися свідомі, вперті та витревалі люди: В. Кудрик, Т. Ферлей, брати Сліпченки, Петро Зварич, О. Жилич та інші. Заряджувано збірки між прихильниками самостійницької ідеї і "Український Голос" почав стало виходити.

"Спершу "Український Голос" не мав своєї друкарні, а коли зібрано трохи більше грошей на передплату та уділи, куплено старі машини, трохи черенок і так з тяжкою бідою, з великими трудноіщами почав друкуватися "Український Голос" у своїй власній друкарні.

"В "Українськім Голосі" давався відчувати великий брак грошей і то не лише на початках, але ввесь час, бо нарід, загал не піддержував своєї газети так, як англієць англійську або француз французьку. Не піддержував тому, що в тих часах більшість українців не вміли ні читати, ні писати, люди не були навчені, ані не привикли читати ні газет, ані книжок. "Український Голос" був першим учителем, що заохочував дорослих людей і накликав до читання, а тим самим і до науки українського письма.

"Дуже часто були такі тижні, що не було за що навіть купити паперу на газету, або не було грошей на оплату почтової пере-

силки, або на інші конечні видатки, зв'язані з друкуванням часопису. Бували случаї, що вже надруковану газету треба було носити в мішках на станцію, бо інакше було б не стало грошей на оплату почти.

"Редактори, управителі, друкарі й клерки не діставали своєї повної платні. Пригадую собі багато випадків, що друкарі, клерки й редактор, не діставши на стільки грошей, щоб оплатити харч і помешкання, декотрі з них мусіли спати в друкарні і на маленькій машинці варити собі їсти.

"Треба зазначити, що, крім редактора й управителя, майже всі були молоді люди, які стратили свої літа для "Українського Голосу". Вони могли покинути роботу коли небудь і дістати попплатніше заняття де інде, але того вони не робили, бо були вірні ідеям, що їх ширив "Український Голос". Тому є цілком на місці згадати імена декотрих з тих людей, що довгі літа працювали і працюють для "Українського Голосу", помимо того, що матеріяльної користи не мали й не мають. Тими людьми є: П. Г. Войценко, Мир. Стечишин, А. Новак і теперішній священик о. В. Кудрик та інші.

"Український Голос", як самостійна газета, опиралася й опирається лише на українцях, бо головний дохід є з передплати. Є трохи прибутку з продажі книжок, друкарських робіт, оголошень та збірок на пресовий фонд. Він не діставав грошей від партій, чужинецьких організацій чи релігійних сект.

"Треба також згадати, що самі передплатники винні "Українському Голосові багато грошей, тисячі долярів. Винні йому гроші таки свої люди, які читали "Український Голос", але свого обов'язку не сповнили. Це люди, які рік-річно видають значні суми грошей на всякі дурнички і забаганки, а на конечну, гарну і гідну справу грошей чомусь не мають."

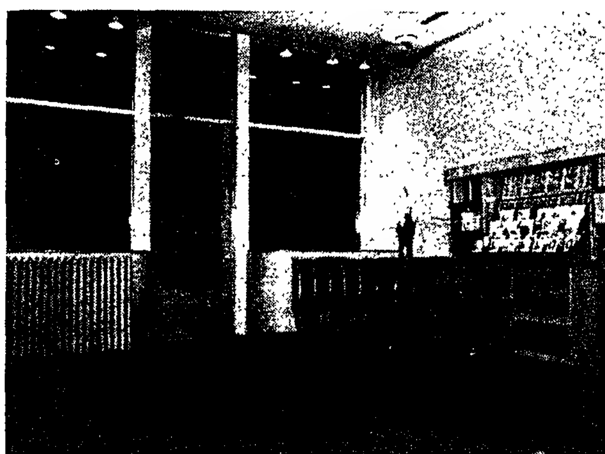
Всі ці фінансові труднощі "Український Голос" переборював і витривало прямував вперед у своїй праці. Роки 1930-39 депресії знову тяжко відбиваються на його фінансовім стані, але й це минає. В 1946 році "Український Голос" закуповує цілий будинок, в якім містився, перебирає його на власність, ремонтує друкарню й канцелярію та улаштовує книгарський відділ, закуповуються нові машини. Це все знову спадає тягарем на керівних людей і знову брак фінансів стає на порядку деннім тих, що несуть відповідальність за дальше життя "Українського Голосу" а враз із ним і тих ідей, що він несе у світ.

Результати праці і заслуги "Українського Голосу" дуже великі. Однак, коли б хто хотів їх ізмалювати, треба було б писати історію українців у Канаді. Та вкоротці зсумувавши все, треба сказати, що за почином "Українського Голосу" повстали наші виховні Інститути — Інститут ім. П. Могили в Саскатуні й Інститут ім. М. Грушевського в Едмонтоні. Повстали сотки Українських Народніх Домів, Просвіт. Почала свою організаційну працю Українська Греко-Православна Церква. Читаючи свою пресу, громадянство відчуло новий подув, свобідний рух та бажання працювати для свого народу. Прийшла стадія організаційного руху й підйому — з'їзди, конференції. Всі події на українських землях, політичне положення українського народу,

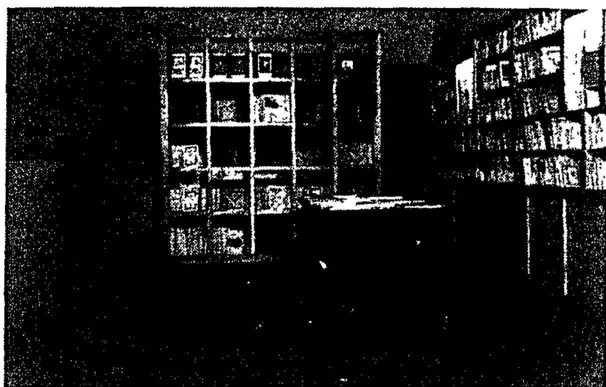
оборона його перед світом, все це вело на правдиві дороги тих, що відбилися від рідної землі. І тут, у новім світі, завдяки такому провідникові, як "Український Голос", знали куди йти, не блудили і не загубилися в чужому широкому морі, а навпаки зберегли себе, як нарід

Будинок "Українського Голосу".

Передня частина Книгарні "Українського Голосу".

Книгарня "Українського Голосу".

з окремою культурою та виявили цю культуру в пізнішім часі у співжитті та співпраці з іншими народами Канади.

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС", ЯК НАРОДНЯ УСТАНОВА.

"Український Голос" завжди вважався народньою установою і так він завжди був трактований серед українського суспільства. Коли у Вінніпеґу відбувається який з'їзд або конґрес, чи собор, чи яка конвенція, в "Українськім Голосі" повно гостей. Кожний тут знаходить теплі привітання, кожний почувається тут серед своїх. Відвідують "Український Голос "і ті, що переїздять через Вінніпеґ, як гості, вступають, щоб поговорити, довідатись про новини з українського світу. До "Українського Голосу" збігаються нитки зв'язків і через переписку з громадянами з цілої Канади і кожний пише, як до народньої установи, шукає поради в народніх справах. Це наочний доказ, що "Український Голос" став осередком культурного і громадського огнища, що огріває теплом любови і братерства всі тих, що пішли за його кличем.

ЖІНОЧА СТОРІНКА В "УКРАЇНСЬКІМ ГОЛОСІ".

До "Українського Голосу" близько стали й жінки з Союзу Українок Канади. На першім З'їзді Союзу Українок Канади в 1926 році була обговорена справа потреби преси для українських жінок у Канаді.

На З'їзді був вибраний редакційний комітет і рішено було вдатися з просьбою до "Українського Голосу", щоб редакція його відпустила одну сторінку для Союзу Українок Канади.

"Український Голос" пішов на зустріч і згодився відпустити таку сторінку, а тому, що ця сторінка була для організації, то не рахував і досі не рахує нічого за місце сторінки, що в іншій пресі, звичайно, є рідкістю.

На початку 1927-го року на одній із сторінок "Українського Голосу" появляється "Жіночий Куток". В нім поміщуються реферати, виголошені на з'їздах Союзу Українок Канади, обговорюються організаційні справи, виховання дітей, господарські та просвітні теми. В липні місяці того ж року "Жіночий Куток" замінено на "Відділ Союзу Українок Канади". Під цією назвою Союз Українок Канади розгортає свою журналістичну працю. Відділ перших кілька років справді є лише відділом, бо займає тільки частину сторінки, на яких дві три колюмни. Від 1929 року, хоч і під тою самою назвою ведеться праця, але вона вже займає цілу сторінку. Сторінка почала заповнюватись різнородним та інтересним матеріялом на різні теми, а зокрема на теми організаційні; промови, що виголошувались жінками на з'їздах, містились в цілості, а в них було повно покликів до народньої праці, ентузіязму, проводилась лінія народньої роботи жінки та її обов'язків в громаді і в родині. І тут власне лежала вся таємниця швидкого зросту Союзу Українок Канади. Сторінка Союзу мала вже тисячі готових читачок по цілій Канаді, бо куди доходив "Український Голос" — туди доходили

ці поклики, ці відомості про почату жінками організаційну роботу. Справою дописування і достарчання матеріялів клопоталась централя Союзу або вибраний комітет і про це обширно обговорювалось на кожнім з'їзді. Заохочувались жінки до писання статей на різні теми.

На першім засіданню централі в січні місяці 1930 р. переводиться ухвала, щоб запросити Зінаїду Мірну, що жила тоді в Празі, Чехія, на кореспондентку до сторінки Союзу і для дописування статей на різні теми.

Пишуть цінні статті, оповідання, новелі канадійські українки; в праці на журналістичнім полі відзначились спочатку такі особи: Савеля Стечишин, Тетяна Кройтор, Доця Яндова, Марія Мадюк. Ольга Савчук, Леоніда Слюзар, Ганка Романчич, Анастазія Рурик, Ганя Філик (Токарик), Анна Чепесюк, Стефанія Бубнюк, А. М. Гняздовська. Стася Порайко, Анастазія Стечишин, Галя Ґалицька, М. Шевчук. Декотрі з тих робітниць пера підписувались псевдонімами: С. С. (Савеля Стечишин), Раїна (М. Мадюк), Тетяна (Т. Кройтор).

В 1930 році на сторінці Союзу почали міститись цінні праці Зінаїди Мірної. Започатковано було містити звіти діяльности жіночих товариств, що є відділами Союзу, містити звіти з'їздів і, крім організаційних матеріялів, поміщувати також інші матеріяли: про здоровля, різні приписи, святочні статті й інш.

Зінаїда Мірна,

визначна громадська діячка, журналістка, довголітня голова Українського Жіночого Союзу в Чехословаччині. За часів Української Держави в 1918 році була членом Української Центральної Ради. Співпрацювала з Союзом Українок Канади.

В 1932 році головою редакційного комітету була вибрана Стефанія Бубнюк. Кілька разів на засіданнях централі було піднесено питання платні головної редакторки сторінки, бо досі всяку працю виконували членки централі з посвятою часу. Організація не мала грошей на найконечніші потреби, що були зв'язані з роботою і видатками, отже, і справа платні редакторки не могла в той час вирішитись.

Союз Українок Канади оцінював це добре діло "Українського Голосу" і розумів, яку велику користь приносить власне така сторінка. На своїх з'їздах чи то провінціяльних, чи головних, ухвалювались резолюції, як оцінку і невелику грошеву суму, як дар "Українському Голосові" за ту роботу над сторінкою і поміч у її редагуванню.

З часом до сторінки почали дописувати інші особи, — Марія Адамовська писала вірші, спомини і статті; Теофіля Дяковська — оповідання, нариси; Єлизавета Білич — на довільні теми; Марія Ткачук

— статті на організаційні теми і про мистецтво; Ольга Войценко — репортажі, реферати; Н. Когуська — повісті, оповідання і статті; Й. Михайленко, О. Хемій про дом. господарство; подають цінні матеріяли з народнього мистецтва Калина Сакалюк, Р. Драґан і Л. Івасюк.

Щоб зробити сторінку більш інтересною, і щоб з неї користали всі читачки, був започаткований куток під заголовком "Довкола Домашного Огнища". До того кутка дописували читачки з різних сторін Канади про різні справи, з чого виринала навіть дискусійні статті дуже цікавого змісту. Від року 1945 веде дуже інтересний своїм змістом відділ "Довкола Дому" Савеля Стечишин. В 1948 році сторінку названо властивим її ім'ям — з "Відділу Союзу Українок Канади" перемінено на "Сторінку Союзу Українок Канади".

Сторінка Союзу не тільки ширила ідеї організації та допомагала їй вирости в різних ділянках, але також давала можливість багатьом жінкам попробувати своїх сил в писанні, проявити свої здібності, висловити свої думки та скоріше спрямувати нашу народню працю до одного завдання і за однією програмою.

Кілька разів на з'їздах Союзу виринало питання видавати свій окремий жіночий журнал. Видавати окремий жіночий журнал Союз Українок Канади має всі можливості, однак, знаємо, що його буде читати лише якась частина тих читачок, що читають "Український Голос", що "Український Голос" проходить в найдальші закутки і несе туди з собою всі відомості про життя і працю Союзу Українок Канади.

ВИДАННЯ СОЮЗУ

Крім редагування сторінки в "Українськім Голосі", Союз Українок Канади, згідно з програмою праці, робив старання видавати відповідну до завданнь Союзу літературу. Це по більшій часті — лектура, що складається з рефератів на різні народні свята, збірників програм, памфлетів і книжок.

Реферати і збірники програм на свята, включаючи пісні з нотами, видавались на міміографі; памфлети і книжки друкувались в друкарні "Українського Голосу".

Видавання такої лектури допомагало в веденню роботи Союзу. Збірники програм призначались на різні свята, як конкретна праця відділам на місцях. Рефератами покористовувались відділи і на святочних академіях і на освітніх сходинах. Видані Союзом книжки або памфлети відділи поширювали поміж членками і тим способом оплачували кошти видання, а головно, кожна членка придбала для себе книжку, видану працею і коштом Союзу.

Видані Союзом Українок Канади книжки від 1926 до 1951

"В День Матері". Це перша видана Союзом книжка в 1931 р. Це збірник нарисів, поезій, картин, оповідань, рефератів, присвячений на День Матері. Другий наклад побільшений появився в 1933. Працю до цієї книжки дали слідуючі автори: Савеля Стечишин, О. Івах, Михайло

Стечишин, свящ. о. В. Кудрик, Іван Данильчук, Стефанія Бубнюк, Іллія Киріяк, о. С. Гребенюк, Д. Яндова, Ганка Романчич, Аполінарій Новак, А. Павличенко. З творів української літератури були поміщені дві поезії Уляни Кравченко, оповідання Б. Лепкого і поезія Марійки Підгірянки.

"Ювілейна Книжка Союзу Українок Канади" з нагоди його 10-літнього існування вийшла в 1937-мім році. Це — цінний матеріял для історії Союзу Українок Канади, написаний у формі споминів тих, що започаткували Союз. Книжка ілюстрована знимками передових жінок, дає образ напрямів праці першої української жіночої організації в Канаді. Складається вона з праці слідуючих авторок: Доця Е. Яндова, Савеля Стечишин, Л. Слюзар, Зінаїда Мірна, Олена Кисілевська, Анастазія Ваґнер, Д. Янда, Мирослав Стечишин.

"Український Народній Стрій": інструкції, як готовити український народній стрій; написала Савеля Стечишин. Видана вона брошуркою в 1938 р.

"Діяльність Союзу Українок Канади". Це — річні звіти відділів та інший організаційний матеріял. Перший річник був виданий у 1933 р., другий у 1934 р. і третій в 1935 р., що містив огляд того року праці організації. Кожний річник, опрацьований зарядом централі Союзу, був виданий окремою книжкою.

"Наші Визначні Жінки", С. Русової. Це перевидана цінна праця великої громадянки, Софії Русової і містить життєписи чотирнадцяти визначних в українській літературі жінок. Вийшла вона друком в 1945 році.

"На сторожі культури" вийшла друком 1947-го року з присвятою 20-літтю праці Союзу. Зміст цієї книжки — зберегти серед широкого світу культурні цінності свого народу, а разом із ними й себе. Багато ілюстрована. Опрацювали цю книжку: Н. Л. Когуська, Ольга Войценко. Долучили свої праці: Савеля Стечишин, Марія Мадюк, Розина Драґан, інспектор Іван Ґорчинський, всеч. прот. о. В. Кудрик.

"Мистецькі скарби українських вишивок". Авторка — Савеля Стечишин. Ця праця гарно опрацьована про українське народне ручне мистецтво, багато ілюстрована і видана Союзом для поширення знання про ручне мистецтво і для навчання йому молодшого покоління. Вийшла друком в 1950 році.

"Три Сильветки" — Леоніда Білецького. Літературна характеристика трьох найбільших українських письменниць. З присвятою автора Союзові Українок Канади з нагоди 25-літніх роковин праці в національно-культурній ділянці. Вийшла в 1951 році. Сторін 128.

"Українська Господиня". Приписи українських страв, зокрема традиційних. Видана в 1939 р. Хоч ця збірка приписів видана на міміографії, вона мала дуже добрий попит, продавалась по книгарнях. Видано її в чотирьох примірниках: — Великодні Приписи, Презервовання Овочів, Яринні Страви, Різдвяні Приписи.

Збірники-програми. Конкретна програма для улаштування різних

свят. Зміст і порядок кожної програми: пісні з нотами, сценічні картини, деклямації, реферат, інструкції. Перша така програма була видана в 1933 році під н. "В пятнадцяту річницю відбудови української держави", 1933 р. "Збірник з нагоди Великодних свят". Слідуюче видання в 1936 — "Програма з нагоди десятлітного ювілею Союзу Українок Канади". "Свято Матері" — 1940 р. "Програма на свято Лесі Українки" — 1941. "Програма на Свято Матері" — 1947 року. "Програма жалібної академії" — памяті Старицької-Черняхівської, Олени Теліги і Хариті Кононенко — 1947 року. "Програма на Свято Матері" — 1949 року. "Програма на Вечір Святого Николая" видана 1949 року. "Програма на Свято Матері" — 1951 року.

Видані Союзом Українок Канади відчити і реферати:

Теми організаційні:

С. Стечишин — Організуймо жіночі товариства. С. Стечишин — Жінка і будучність народу. С. Бубнюк — Чого потрібно, щоб праця жіночих товариств була успішною. С. Стечишин — Успішне ведення жіночих товариств. С. Стечишин — Наша ціль і завдання. М. Гринюк — Поширення праці жіночих товариств. С. Стечишин — Під увагу жіночим товариствам. Д. Янда — Від чого залежить успіх товариства. С. Стечишин — наші чергові завдання. Д. Янда — Десятьлітня діяльність Союзу Українок Канади. Т. Кройтор — Якої нам треба амбіції. "Жінка" — На перехрестях історії. Н. Когуська — Повага до громадських обов'язків. О. Войценко — Досягнення української жінки в Канаді. Н. Когуська — Потрібно більше патріотизму.

Реферати на народні свята:

День Матері:

С. Стечишин — Значіння Дня Матері. О. Івах — В День Свята Матері. Михайло Стечишин — Українська Мати. С. Бубнюк — Думки з нагоди Дня Матері. Л. Сліюзар — День Матері. Д. Янда — Пошана до Матері. о. С. В. Савчук — В День Матері. М. Ткачук — Національне значіння Дня Матері. Н. Когуська — Культ материнства в українського народу. О. Войценко — Вартість Свята Матері. Н. Когуська — Великі Матері. Н. Когуська — Реферат на День Матері. Н. Когуська — Материнство в наших часах. о. В. Кудрик — Місіонарка учителька. о. С. В. Савчук — Мати. Михайло Г. Гикавий — Реферат на День Матері. Н. Когуська — Пошана Матерям.

Свято Державності:

С. Стечишин — Українська жінка в визвольній боротьбі. М. Подольський — Українська спартанка. Н. Когуська — На свято 1-го Листопада.

Про письменників і народніх діячів.:

С. Стечишин — Перший борець за права українських жінок. С. Бубнюк — Наталя Кобринська. М. Шевчук — Український жіночий рух

і Наталя Кобринська. С. Стечишин — Шевченко й українська жінка. С. Русова — Жінка в поезії Шевченка. Д. Янда — Шевченко борець за долю народу. Т. Кройтор — Ольга Кобилянська. Д. Янда — Життя і творчість Ольги Кобилянської. С. Стечишин — Олена Пчілка — взірець матері патріотки. О. Івах — Леся Українка. О. Івах — Лісова пісня. Д. Янда — Життя і творчість Лесі Українки. М. Гребля — Ольга Басарабова. І. Данильчук — Василь Стефаник в нашій літературі. Н. Когуська — З життя Шевченка на засланню. Н. Когуська — Великий Пророк. Н. Когуська — Ольга Кобилянська. Д. Янда — Ольга Кобилянська — найбільша українська письменниця. Н. Когуська — Творчість Ольги Кобилянської. О. Івах — Про Ольгу Кобилянську. О. Івах — Наталя Кобринська. Н. Когуська — Ольга Басараб. С.У.А. — Ольга з Левицьких Басараб. Н. Когуська — Світла постать в українській літературі. Н. Когуська — На свято Лесі Українки. Марія Туркало — Памяті Лесі Українки. С.У.А. (передрук) — Леся Українка. Л. Слюзар — Леся Українка, як критик і громадянка. І. Данильчук — В. Стефаник — співець селянської недолі. Н. Когуська — Людмила Старицька-Черняхівська. Н. Когуська — Молодий вік Софії Русової, Н. Когуська — Харитя Кононенко. Н. Когуська — Олена Теліга. І. Варениця — Ідеї в невмирущих творах поетки.

На Свято Книжки і Преси:

С. Стечишин — Влаштовуймо Свято Книжки. М. Мадюк — Значіння й вартість преси. С. Стечишин — Ширім українську книжку. о. Є. Грицина — Книжка, письменство й їх значіння. І. П. Ґорчинський — Книжка. С. Стечишин — Думки з нагоди Свята Книжки. Ю. Стечишин — Значіння книжки й преси. Д. Янда — З нагоди 25-літного Ювілею "Українського Голосу". Н. Когуська — Часопис в життю народу. Марія Мадюк — Спільне читання в родині. Марія Ткачук — Завваги на Свято Книжки. Марія Ткачук — Книжка. Н. Когуська — Свято Книжки і преси.

Реферати про виховання:

о. В. Кудрик — Жінка і релігійність. о. В. Кудрик — Українські Великодні звичаї. М. Крушельницька — Освічене жіноцтво і будучність народу. Д. Янда — Що повинні знати наші діти. Д. Янда — Поступаймо після науки Франка.

Українське ручне народнє мистецтво.

С. Стечишин — Про писанки. С. Стечишин — Історія українських вишивок. С. Стечишин — Український народній стрій. Р. Драґан — Спосіб писання писанок. Р. Драґан — Писанки. Р. Драґан — Три картки взорів писанок і картка мотивів. Централя Союзу — Проєкт шиття модерного вбрання, стилізованого на народній лад, або з приміненням вишивки; взори й моделі. С. Стечишин — Українське ручне мистецтво. Анастазія Рурик — Українське вишиття.

Домашнє господарство:

С. Стечишин — Урядження і прикраса дому. Д. Янда — Прикраса дому. С. Стечишин — Пожива і здоровля. С. Стечишин — Поживна вартість молока. С. Стечишин — Помідорові страви. С. Стечишин — Смачні та дешеві сендвичі. С. Бубнюк — Теплі шкільні обіди. М. Мадюк — Як ходити коло молока і молочних коров.

Інші різні видання:

Кілька видань взорів писанок. Взори мережок. Картки з бажаннями на День Матері. Картки Мадонни на День Матері. Картки Лесі Українки. Шпильки з відзнакою. Знимка української хати в мініятюрі. Знимки з музейної колекції Союзу.

ЗВ'ЯЗКИ З УКРАЇНСЬКИМИ І МІЖНАРОДНІМИ ЖІНОЧИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.

Від самих початків організаційної праці Союз Українок Канади підносив велику вагу участи українок в міжнародніх організаціях. Так само важним був зв'язок з українськими жіночими організаціями в Україні й на чужині.

Перші кроки в цім напрямі були зроблені в 1925 році, коли Союз Українок Канади перевів у Канаді збірку грошей на покриття коштів подорожі українським делеґаткам з Европи на Конґрес Міжнародної Жіночої Ради до Вашинґтону.

Голова Союзу відвідує Европу.

В 1928 р. голова Союзу, Савеля Стечишин, разом зо своїм чоловіком Ю. Стечишином поїхала відвідати рідний край. І хоч цей виїзд не був від організації, а тільки виїздом за особистими плянами та бажаннями відвідати Україну та побачити Европу, але мав він і корисний вплив на дальший хід праці організації. Серед українського населення в Канаді жеврів промінь любови до рідної землі, до села, до рідні і знайомих. До Канади з Галичини плив живий струмок через море, що підтримував своїми живими соками українське життя в Канаді. Приходили часописи, книжки, були зв'язки з організаціями та людьми.

Голова Союзу своїм побутом в Европі та в рідних сторонах своєю особою ще більше скріпила ті зв'язки, що існували між канадійськими українцями й українцями в Европі. Переїжджаючи через Францію, вона відвідала Ольгу Петлюрову, що жила в Парижі. В Празі С. Стечишин нав'язала ближчі зв'язки з Зінаїдою Мірною. Мала побачення також з письменницею Ольгою Кобилянською. Відвідала редакцію "Жіночої Долі" та Олену Кисілевську. Відвідала Українську Господарську Академію в Подєбрадах. На запрошення Союзу Українок в Галичині, у Львові, С. Стечишин промовляла про Канаду, про українське життя в Канаді і про його жіночий рух. А під час повороту додому, вже в Канаді зупинялася в більших містах: Монтреалі, Торонті, Форт Виліямі, Порт Артурі, Йорктоні, переказуючи свої враження від життя нашого народу на рідних землях. Також на річнім З'їзді Союзу Українок Кана-

ди вона дає звіт і переказує свої враження з побуту в Україні, передає привіт від організованих українок із Галичини. Широко змальований образ життя села, громадських установ в Галичині, настрої провідних людей і т. п. викликають у слухачів глибоке зацікавлення; в'яжуться нитки взаємин між жіночими організаціями в Галичині і в Канаді.

Участь Союзу в конґресах і конвенціях.

Конґрес Міжнародної Жіночої Ради відбувався в Берліні в 1929 р. На тім конґресі мала вирішуватися справа дальшого членства Української Національної Ради, що повстала у 1920 році. Українську Жіночу Раду мали репрезентувати українки з Галичини з Союзу Українок. Польська Національна Жіноча Рада запротестувала, щоб українки були зарепрезентовані, мовляв, вони, Польська Національна Жіноча Рада репрезентує все жіноцтво Польщі. Союз Українок Канади перевів

Олена Кисілевська, Ольга Кобилянська і Савеля Стечишин.
(Знимка З 1928 року в часі побуту Савелі Стечишин в Коломиї.

грошеву збірку між відділами та своїми фондами піддержав справу висилки українських делеґаток. Справа виключення Української Національої Жіночої Ради з Міжнародної Ради на конґресі в Берліні була зреалізована, покликаючись на те, що Україна не є самостійною державою. Головою Міжнародної Жіночої Ради в той час була Лейді Абердін.

На З'їзді Союзу Українок Канади в 1930 році, Союз Українок Канади схвалює протест і висилає телеґраму до Лейді Абердін з проханням привернути членство Українській Національній Жіночій Раді в Міжнародній Раді.

Союз Українок Америки в 1932 році скликав свій конґрес в Ню Йорку. Союз Українок Канади був запрошений взяти участь в конґресі. На цей конґрес поїхали з Канади дві делеґатки в особах — Савелі

Стечишин і Доці Яндової і як гість поїхала третя діяльна в той час членка Тетяна Кройтор. На конґресі Союзу Українок Америки обговорювались ті самі справи, ті самі проблеми, що і в Канаді: питання української молоді було на першім місці.

Підчас повороту з конґресу делеґатки відвідали відділи в східній Канаді та Манітобі.

Конґрес Міжнародної Жіночої Ради в Марселі відбувався в 1933 р. На цей конґрес Союз Українок в Галичині знову висилав делеґацію, щоб взяти участь. Союз Українок Канади знову дуже радо піддержав справу грішми, даючи можливості українкам поїхати на конґрес.

В 1934 році Союз Українок Канади одержав запрошення від Союзу Українок в Галичині взяти участь в Конґресі, який був скликаний у Станіславові з приводу 50-ліття заснування першого жіночого товариства. Того року виїздила на короткий побут до Европи Ганка Романчич, маючи в пляні відвідати рідні сторони. Союз Українок Канади уповажнив Ганку Романчич репрезентувати Союз на конґресі в Станіславові.

Савеля Стечишин і Михайло Матвійчук,
(автор українських читанок)
з часу побуту Савелі Стечишин в Україні в 1928 році.

Конґрес відбувався величаво. Цікавим між іншими привітами був характеристичний привіт Ганки Романчич, що кидає багато світла на виточену лінію праці Союзу Українок Канади.

"Віддавна мріяла я про відвідини Рідного Краю, про який мені стільки батьки оповідали, а якого я сама ніколи не бачила. Не сподівалася я, що відвідаю його в таку врочисту хвилю, як оця. Спомини з цього величавого конґресу і глибоке враження напевно залишаться в мені на ціле життя.

Ваш успіх це — наша радість. Хотіла б я, щоб цей величавий здвиг українського жіноцтва могли побачити всі канадіянки й американки, щоб цей ентузіязм і захоплення огорнули й їх.

Вітаю вас від того загалу українського жіноцтва в Канаді, яке поставило собі за ціль виховати гідних провідників, людей з амбіцією, які зуміли б заняти різне становище, виховати молоде покоління економічно незалежне, з певним фахом у руках.

В Канаді цього року покидає університетські мури 6,250 молодих людей. В цьому дві сотні українських хлопців і дівчат. Це не багато, але з кожним роком їх ряди збільшуються. Ми дбаємо про те, щоб українська молодь памятала свої обов'язки супроти нашої нової батьківщини, Канади, але щоб все памятала і про святий обов'язок супроти Батьківщини батьків наших.

Канада се — новий край; у ньому твориться нова канадійська нація, зливається в одно русло здобуток 67 різних народностей.

Ми українці стараємось, щоб і український нарід в Канаді дав тій новій канадійській нації найкращі свої прикмети — українську працьовитість і витривалість, любов до краси, музики...

Ми свідомі того, що на нас, на молодому поколінню, лежить головний обов'язок прокладати будучність, але рівночасно пам'ятаємо й цінимо з вдячністю ті заслуги, які в тій будові нашої долі положили наші батьки, наше визначне старше громадянство. Запевняю вас, що можете числити на наше молоде жіноцтво! Ми не відкинемо того досвіду, що його ви з таким трудом придбали."

На тім конґресі в Станіславові вирішено створити Всесвітній Союз Українок з централею у Львові. Широко обговорено справу видання журналу "Жінка". А що цей журнал організований на уділах, Союз Українок Канади рішив закупити два уділи і тим справу видання журналу піддержати.

Перша стичність Союзу Українок Канади з Канадійською Національною Жіночою Радою була в 1929 р. в Саскатуні. При кінці травня того року відбулася річна конвенція К.Н.Ж.Р. На запрошення Саскатунської Вищої Школи, Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, приготовляв концертову програму на вечір, улаштований для делеґаток.

Ось що про цей вечір писала преса:

"Се був справді український концерт. Концертові точки всі були українські; були се переважно хори, орхестра, та українські танки укладу балетмайстра Авраменка. По концерті студентки з Інституту були покликані подавати чай делеґаткам Національної Ради. Треба завважити, що всі студентки Інституту ім. П. Могили були одягнені в українські народні строї, які своєю красою додавали вечору чимало принади. Всі столи були застелені вишиваними українськими чаєвими обрусами, частина яких походить з Українського Народного Мистецтва у Львові. Сцена була обвішана українськими народніми килимами.

Деякі делеґатки вперше були познайомились на цьому вечорі з українством і українцями та їх чудовою ручною роботою. Найбільше дивувало їх те, що ця українська молодь, яка виступала в концертовій програмі, належить до студентства і так прекрасно говорить по англійськи. Між присутніми делеґатками були й такі, що бували на всяких міжнародніх жіночих конґресах, вже мали нагоду познайомитися з українськими делеґатками в Европі і висловлювали своє вдоволення з того знайомства."

Це й була перша зустріч членок Союзу Українок Канади з Канадійською Національною Жіночою Радою. Справа співпраці серед жінок демократичних народів вимагала рішучої акції. Було дві важних справи, що спонукували зорганізованих українок до нав'язання зв'язків з національними і міжнародніми жіночими організаціями — по-перше: як горожанки Канади, вони повинні інтересуватися долею Канади і радити над її спільним добром, і по-друге, для інформації та репрезентації України та її народу в світі.

На З'їзді Союзу Українок Канади в 1932 році рішено вступити в члени Канадійської Національної Жіночої Ради. Централна екзекутива Союзу Українок Канади внесла аплікацію в 1933 р. Одержано відповідь, що справа вступу буде вирішена на чергових зборах, які мають відбутися в 1934 році. Треба було також вислати статут Союзу Українок Канади в англійській мові. Отже, членки взялись до праці над переве-

денням статуту і видрукуванням його ще перед зборами. Справи набирала все більшої ваги. На З'їзді Союзу в 1933 році обговорюється справа та гаряче дискутуються способи ведення інформативної служби серед англійців. Рішено, отже, щоб відділи Союзу Українок Канади по більших містах вступали до Льокальних Жіночих Рад. Була пекуча потреба інформувати про політичне положення українського народу під Совітами і в Польщі.

Як Москва, так і Польща гальмували культурний розвиток українського народу ,не говорячи вже про політичні течі, що українській справі шкодили.

На дев'ятім З'їзді 1935 р., Союз Українок Канади виносить таку резолюцію:

"Союз Українок Канади на своїм дев'ятім З'їзді в Саскатуні дня 6 липня, 1935 р. підносить свій протест перед Лігою Націй з-за того, що уряд Польщі не дозволив зорганізованому українському жіноцтву на західних землях України, що включені в польську державу, вислати свою делеґацію на Міжнародній Жіночий Конґрес в Царгороді, хоч Союз Українок Західньої України є складовою частиною Міжнародної Жіночої Організації. Цим своїм кроком уряд Польщі ще раз яскраво знехтував свої зобов'язання зберігати права національних меншин, а спеціяльно права великої частини українського народу, що проти своєї волі попала під зверхність Польщі, хоч у заселенім нею краю, вона не є в меншості, а в більшості."

Справа вступу Союзу Українок Канади в члени Канадійської Національної Жіночої Ради була дещо утруднена. Перш за все треба було дати статут в англійській мові; отже, справа затягнулась. Але коли вже й статут був готовий справа зволікалась. Українці в ті часи не мали такого широкого вступу до організацій чи установ, як це мають сьогодні. Союз Українок Канади пробивав перші стежки в Канаді до співпраці з англійськими організаціями і завдяки витривалій праці проводу Союзу було зроблено багато. В справі вступу Союзу Українок Канади до К.Н.Ж.Р. велась переписка. В 1938 році, користаючи з побуту голови К.Н.Ж.Р. пані Спенсер на Заході Канади, членки Союзу особисто в цій справі повели з нею переговори: В Саскатуні мала побачення з нею голова Союзу, Савеля Стечишин, а в Едмонтоні — голова пров. екзекутиви, Доця Яндова. Зараз по тих переговорах, Союз Українок Канади був принятий в члени.

Витяг з комунікату з 1939 р. про приняття Союзу в члени К.Н.Ж.Р.:

"В днях 29 травня до 2 червня 1939 р. відбулася конвенція Канадійської Національної Жіночої Ради в Гемилтоні, Онт. На цій конвенції формально був принятий Союз Українок Канади в членство цієї федерації канадійських жінок. Пані К. Сакалюк, голова провінціяльної екзекутиви на Східну Канаду, репрезентувала Союз і, як довідуємося із звідомлення, гідно заступила нашу організацію на цьому З'їзді.

Із звіту пані Сакалюк довідуємося, що Канадійська Національна Жіноча Рада дуже радо приняла нашу організацію в членство. Зо своєї сторони, ми є раді, що тепер стаємо частиною такої великої федерації канадійських жіночих організацій, де зможе-

мо і свою частину доложити в розбудові канадійського життя, а разом з тим подавати вірні інформації про українську справу."

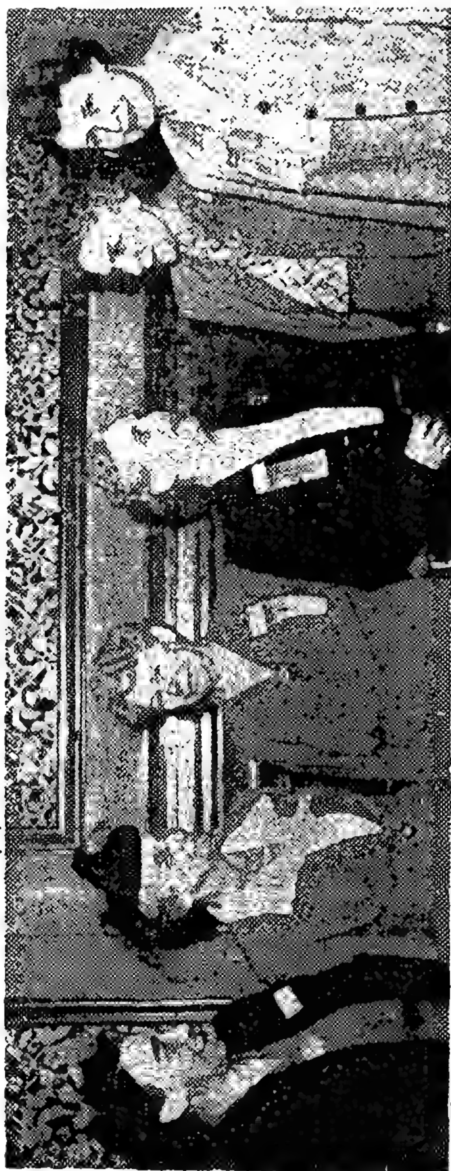
З огляду на далеку віддаль і кошти подорожі голови Союзу з Саскатуну до Гемилтону, централя звернулася до Калини Сакалюк, голови Провінціяльної Екзекутиви в Східній Канаді, щоб вона була офіціяльною делеґаткою від Союзу Українок Канади. Тим більше, що на тій конвенції мало відбутись офіціяльне приняття Союзу в склад Канадійської Національної Жіночої Ради. Наступна річна конвенція Н.Р.Ж.К. в 1940 році відбулася у Вінніпеґу. На цю конвенцію спеціяльно була запрошена голова Союзу Українок Канади Марія Ткачук, щоб дати реферат. Виступ голови Союзу на конвенції зробив

Ольга Войценко і Е. Д. Лонґ, директорка жіночих програм при Радійовій Корпорації Канади С.Б.С., на конвенції Канадійської Національної Жіночої Ради в Ріджайні, Саск., в 1947 році.

дуже гарне враження. Марія Ткачук у своїй промові не лише подала огляд праці Союзу, але й говорила в основному про наші обов'язки і завдання серед зорганізованих жінок Канади. Відтоді Союз Українок Канади кожного року бере участь в річних конвенціях Канадійської Національної Жіночої Ради. Централя все старається вислати на такі річні конвенції голову Союзу, однак це не все вдається тому, що такі конвенції відбуваються по більших містах Канади і кожного року в іншім місці. Так що часом віддаль є дуже далека і кошти виїзду голови сполучені з більшими видатками. Тоді централя поручає комусь із провідних жінок Союзу заступати там організацію.

В праці серед англійських організацій відзначилась Ганка Романчич. Працюючи на державній посаді, спочатку в Алберті, а опісля в Отаві, вона бере активну участь в Канадійській Національній Жіночій Раді, нав'язує зв'язки з провідними впливовими жінками і часто заступає Союз Українок Канади на конференціях, конвенціях або й нарадах.

Визначні жінки Канади на Конвенції Канадійської Національної Жіночої Ради в Ріджані, Саск., в 1947 році.

З ліва на право: Тирвер-Бовн, А. Кармайкер, Дж. Фалкнер, І. Р. Маршал, голова К.Н.Ж.Р., Р. Дорман і Г. Ф. Финлейсон.

В 1941 році в місяці вересні відбувалась в Отаві важна конференція всесвітньої жіночої організації "Ди Асошіейтед Кантрі Вимен оф ди Ворлд", яку скликали жінки Америки й Канади. Ціль цієї конференції була та, щоб спільно порадитись над способами, як жінки можуть допомогти Канаді й Америці в воєнних змаганнях. Почин до скликання

цієї конференції дало правительство обох країн. Союз Українок Канади був офіційно запрошений, щоб вислати делеґатку і щоб вона виголосила доповідь. На цю конференцію в Отаві Союз Українок Канади висилає Ганку Романчич, яка ще тоді мешкала в Алберті, платить кошти її подорожі до Оттави, бо вважає, що участь українки в такій конференції є не лише важною, але й необхідною. Ось яку замітку подала преса з цього приводу:

"Делеґатка Союзу Українок Канади виголосила на цій конференції доповідь про воєнну працю українців Канади та участь українського жіноцтва в тій праці.

"Уважаємо, що в теперішнім часі наша участь в таких конференціях є надзвичайно важна. Мусимо використовувати кожну нагоду, щоб могти сказати кілька слів про свою справу та тим пропагувати наші стремління."

В справі виїзду Ганки Романчич на конференцію до Отави, централя Союзу входить у порозуміння з Комітетом Українців Канади, який тоді стояв на чолі інформативної служби серед державних і впливових кол Канади. По дорозі до Отави Ганка Романчич вступила до Вінніпеґу, відбула наради з екзекутивою КУК, засягнула потрібних інформацій та взяла де-яку інформативну про українську справу літературу. По конференції в Отаві Ганка Романчич, на запрошення англійських жіночих організацій промовляла в Монтреалі, Отаві і Торонті. А під час повороту зо східної Канади відвідує деякі відділи Союзу в Манітобі. Участь Союзу Українок Канади і виступ українки на цій конференції в Отаві мали неаби який відгук і в англійській пресі.

В 1942 році робляться в Отаві заходи створити Комітет Міжнародніх Взаємин. Комітет мав складатися з репрезентації жіночих організацій Канади й Америки. До Комітету Міжнародніх Взаємин увійшов Союз Українок Канади. В 1943 році відбувається в Монтреалі перша конвенція Комітету Міжнародніх Взаємин. На цій конвенції були заступлені жінки Канади, Зєдинених Держав Америки, Великої Британії і держав Полудневої Америки. В цій конвенції бере участь Союз Українок Канади через своїх представниць: Ганки Романчич, Л. Слюзар, А. Колісник і М. Неми.

На цій конвенції Комітет Реконструкції поручує Ганці Романчич висловити свої погляди на загальне становище жінки. У звіті з конвенції в Монтреалі, що його подала Л. Слюзар бачимо другий виступ Ганки Романчич під час конвенції:

"Друга нагода була дана говорити нашій представниці панні Г. Романчич на бенкеті "Юнайтед Найшонс" де виступали представники Зєдинених Держав, Англії, Франції, голова Полуднево-Американського Комітету, чехів, поляків, бельґійців, турків, данців і т. п. Наша делеґатка промовляла відповідно до порушених питань і ходу нарад."

Головою Канадійського Комітету Міжнародних Взаємин була вибрана на цій конвенції сенаторка К. Вилсон.

Від кожної доміняльної організації, що входили до цього Комітету назначувались представниці, через яких дана організація бере

участь. Від Союзу Українок Канади увійшли такі: Ганка Романчич, Ольга Войценко, Марія Симчич, Савеля Стечишин.

По цій конвенції Канадійський Комітет Міжнародніх Взаємин дуже часто відбував свої засідання і конференції в Отаві, бо там знаходився головний осідок. На тих засіданнях від Союзу Українок Канади брала активну участь Ганка Романчич.

Канадійська Національна Жіноча Рада й Американська Національна Жіноча Рада скликали в 1964 році в місяці травні Конференцію світового значення в Ню Йорку. На цій Конференції були заступлені жінки Полудневої Америки, Азії, Австралії, Европи й Африки. Була на ній присутна заступниця голови Інтернаціональної Жіночої Ради д-р Рене Жірод із Швайцарії. В конференції взяло участь 150 делеґаток від 54 націй світу, а також численне представництво від крайових організацій Канади й Америки. Союз Українок Канади висилає на цю конференцію Ганку Романчич, другою делеґаткою була Доця Гуцуляк з Торонта. На цій конференції Ганка Романчич виголошує один із головних рефератів: "Економічні перешкоди у світовому замиренні". Головною точкою доповіді Ганки Романчич була та, що Совітська Росія використовує багатства й засоби України для своїх воєнних цілей і аґресії.

Головною лінією конференції була: роля жінки в розбудові світового миру.

В рік пізніше, 1947 р.,відбувається чергова Конвенція Інтернаціональної Жіночої Ради у Філадельфії. На цій Конвенції було присутніх около 1,000 делеґаток з 25 країн Національних Жіночих Рад. Була це перша по війні чергова Конвенція і на ній були до вирішення важні справи. В складі делеґації Канадійської Національної Жіночої Ради бачимо від Союзу Ганку Романчич. Їй поручають обов'язок в різних комісіях, де вона свої повинності й виконує. Це перший раз українка була виделеґована від Канадійської Національної Жіночої Ради на Конвенцію Інтернаціональної Жіночої Ради.

В 1947 році створилася ще одна всеканадійська жіноча організація Канадійське Товариство Консументів. Ця організація створилася за допомогою уряду і найголовнішою ціллю її був економічний добробут Канади. Перші організаційні збори відбулись в 1947 році в Отаві і на них була присутня представниця Союзу Українок Канади Анастазія Сарчук. Союз Українок Канади взяв чинну участь у придбанню членства до цієї організації через переведення кампанії за членством по відділах і через пресу — сторінку в "Українськім Голосі".

До уряду дирекції Канадійської Організації Консументів входила Ганка Романчич, а опісля Савеля Стечишин.

Крім того, Союз Українок Канади має зв'язки із слідуючими організаціями: Кантрі Вимен оф да Ворлд, Канадійське Товариство Ручних Робіт (Кенедіен Генді Крефт Гилд).

В річних конвенціях Канадійської Національної Жіночої Ради брали участь, як голови Союзу Українок Канади: Марія Ткачук, Анастазія Рурик, Ольга Войценко.

Заступали Союз: Ганка Романчич, Марія Симчич, Анна Токарик Ірина Орищак, Анна Лазарович, Доця Гуцуляк, Юстина Гайовська, Йоганна Михайленко, Калина Сакалюк.

Союз Українок Канади вступив у 1940 році в члени добродійної організації в Канаді — Кенедіен Велфер Кавнсил.

З українських жіночих організацій найбільш живий зв'язок проявляв Союз Українок Канади з Союзом Українок в Галичині. Це по-

Президія і головний Заряд Союзу Українок у Львові, Західня Україна, на загальних зборах в 1930 році. Третя від краю, по середині, сидить Мілена Рудницька.

части був і природній зв'язок з організацією, що існувала на рідних землях України, а по-друге — Союз Українок в Галичині проявляв не аби-яку діяльність, про що, помимо громадської і культурної праці, свідчить участь в численних конґресах, в міжнародніх організаціях.

Згідно з ухвалою конґресу в Станіславові приступлено в 1937 році до створення Всесвітного Союзу Українок, якого центр мав знаходитися у Львові. Союз Українок Канади був покликаний Головною

Радою Всесвітнього Союзу Українок репрезентувати українських жінок Канади й увійти в склад членства. Централя Союзу Українок Канади приняла це покликання, привітала створення Всесвітнього Союзу Українок і зараз же зголосила своє членство. Рішено було поширити в Канаді журнал "Жінка", що був офіційним органом В.С.У.

В 1938 році мала місце неаби якої ваги подія, що викликала чимало хвилювань серед українських жінок, а особливо серед зорганізованих українок. Польський уряд в Галичині розвязав Союз Українок. Відбулись конфіскати багатьох статей у "Жінці". Точилась тиха боротьба за право жити і творити. Польський уряд вже віддавна дивився на українську роботу Союзу Українок, як на небажану для інтересів Польщі.

В той же час, як до Канади дійшла ця вістка, Союз Українок Канади відповідно зареаґував на цей крок польського уряду. Централя дала заклик до відділів улаштувати протестаційні віча. Для віч виготовлено протестні резолюції в англійській і українській мові. Всіх протестаційних віч відбулось поверх сто. В цій справі написано також листа до урядів: Канади, Британії, Польщі, Ліґи Націй і польського посольства. В той же самий час на піддержку жіночої організації в Галичині Союз Українок Канади збирає гроші і піддержує тамошніх українок в боротьбі за свої права.

Чималий зв'язок і співпрацю вів Союз Українок Канади з сусідньою організацією — Союзом Українок Америки. Обидві організації обмінювались плянами праці, а в певних акціях широко-громадського значення піддержували взаїмно.

За поміччю й порадами у справах організаційних зверталися українські жіночі організації до Союзу Українок Канади із Бразилії. Робились там заходи створити Союз Українок Бразилії. Союз Українок Канади дуже радо таку поміч подавав, висилав програми своєї праці, статути й т. п. матеріяли.

З Українським Жіночим Союзом в Чехословаччині Союз Українок Канади держав зв'язки та тісний контакт з провідними українками, як Софія Русова, Зінаїда Мірна.

Союз Українок Канади входить у зв'язок з Об'єднанням Українських Жінок на еміґрації. Ця організація повстала на чужині по війні і проявляла велику діяльність, борючись з невідрадними обставинами життя на скитальщині.

Вів свою роботу Союз Українок і на чужині, продовжуючи працю і традицію організації. Ці зв'язки не були такими тривалими, бо повоєнний час утруднював нормальну роботу.

В 1949 році приїжджає до Канади Ірина Павликовська, голова **Об'єднання Українських Жінок на еміґрації, щоб нав'язати ближчі** зв'язки з канадійськими українцями і де-що зробити в справі допомоги для жінок та дітей, що залишились у таборах на скитальщині. З того приводу заряджує Комітет Українок Канади віча по більших осередках. На вічах промовляють Олена Кисілевська, що вже замешкала в Канаді й Ірина Павликовська. Союз Українок Канади піддержав

всюди ці віча, які заряджувались спільно з іншими українськими жіночими організаціями.

Союз Українок Канади бере участь в Світовім Конґресі українського жіноцтва, що відбувся в Філаделфії в осени 1948 року. На той

Президія і представниці домініяльних організацій на Світовім Конґресі Українських Жінок у Філаделфії в 1948 році.

конґрес поїхала голова Союзу, Ольга Войценко. Згідно з плянами конґресового комітету Ольга Войценко промовляла на конґресі. Вона говорила на тему: "Досягнення української жінки в Канаді." В цім рефераті перший раз на ширшім громадськім форумі була підкреслена й оцінена праця й заслуги української жінки піонерки й посе-

ленки в Канаді. В рефераті з'ясовано здобутки української жінки на полі економічнім, культурнім, просвітнім, науковім, громадськім, мистецькім і взагалі вся праця, що її вложила українська жінка в культурний розвиток українського життя в Канаді.

На тім конґресі заініційовано було створити Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій.

В роковини 100-ліття народин Наталії Кобринської в 1951 р. це свято організується в Канаді жіночими організаціями. Свято заряджує Комітет Українок Канади і Союз Українок Канади бере чинну участь.

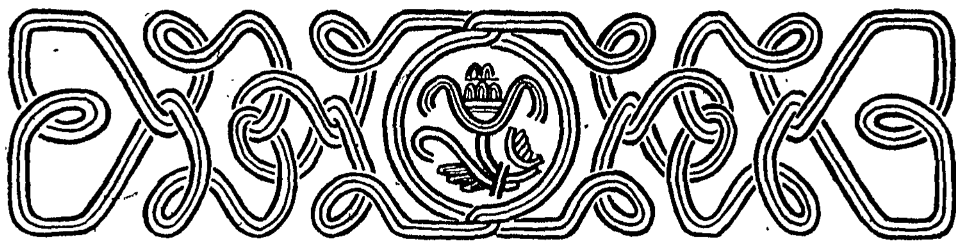
Як завершення 25-ліття зв'язків Союзу Українок Канади з українськими і міжнародніми жіночими організаціями, відбувається в 1951 році в осени в Монтреалі 58-ма Конвенція Канадійської Національної Жіночої Ради; від Союзу Українок Канади на конвенцію до Монтреалу виїжджає голова Союзу, Ольга Войценко. Ця Конвенція зокрема відзначалась тим, що відбулась вона в кілька місяців по конґресі Інтернаціональної Жіночої Ради в Атенах. Голова Канадійської Національної Жіночої Ради здавала звіт з конґресу з Атен. Була на цій Конвенції в Монтреалі присутня й голова Інтернаціональної Жіночої Ради д-р Джін Едер з Ціріху, Швайцарія.

Голова Союзу Українок Канади, Ольга Войценко, використовуючи присутність голови Інтернаціональної Жіночої Ради в приватній розмові з нею поставила питання, яке українок по цілім світі від давна цікавить, а саме участь українок в Інтернаціональній Жіночій Раді. Це питання О. Войценко мотивує тим, що з огляду на теперішню світову ситуацію, багато народів Европи втратили свою державну самостійність, не мають її також і українці. Чи є, отже, які вигляди й можливості таким жінкам бездержавних народів входити в склад Інтернаціональної Жіночої Ради. На це д-р Едер відповіла, що структура Інтернаціональної Жіночої Ради є така, що в її склад можуть входити лише Жіночі Ради державних народів. А у відношенню до цієї проблеми, що по війні багато народів утратили свою самостійність, а враз з тим і членство в І.Ж.Р. зробила замітку, що це питання у них послідніми часами є актуальним, однак, які можливості будуть, тяжко передбачити.

Конвенція в Монтреалі відзначалася й тим, що на ній було піднесене питання економічне і на цю тему промовляв міністер фінансів Канади дост. А. С. Аббот. Другу дуже важну промову виголосив на цій Конвенції міністер заграничних справ дост. Лестер Пірсон.

За 25 років свого існування Союз Українок Канади брав в той час 13-тий раз участь в Конвенції Канадійської Національної Жіночої Ради.

В річній Книжці Канадійської Національної Жіночої Ради поміж звітами інших організацій, появляється кожного року річний звіт діяльності Союзу Українок Канади.

III.

РОЗВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ І ЇЇ ПОБУДОВА

Провід централі Союзу Українок Канади був створений для того, щоб об'єднувати в одну організацію всі ті жіночі товариства, що гуртувались при Народніх Домах, Просвітах і Церквах, щоб організувати тих, які ще не були зорганізовані. Жіночі товариства чи то на фармах, чи по містах, поодиноко не могли б представляти собою тої сили, коли б кожне товариство окремо виконувало свою льокальну роботу на місці. А щоб вийти на широке поле суспільно-громадської праці, щоб взяти повну участь в розбудові громадського життя, щоб служити інтересам свого народу, щоб надати напрям праці членству, треба було об'єднуючого тіла, проводу, який би керував роботою. Жіночі товариства на місцях, що об'єднували себе в Союзі Українок Канади, були власне тими клітинами, що творили організацію. Відділи вибирали центральний провід, вирішували місце осідку централі, дискутували і вирішували плян роботи на біжучий рік. А головний з'їзд Союзу був законодатним тілом і його розпорядкам обов'язані були підпорядкуватись всі — і центральний провід і відділи. Така побудова організації давала великі можливості всім українкам працювати в ній та самим вирішувати свої справи, укладати пляни своєї роботи.

Централя Союзу Українок Канади, як провід організації, поставила своїм завданням повести широку організаційну працю. На місцях, де не було жіночого товариства, там робились старання його зорганізувати, там же, де була вже організація, випливала необхідність, щоб вони вступали до відділів Союзу. Відбуті два з'їзди в роках 1926 і 1927 дали почин, викликали зацікавлення, однак, це все треба було вести вперед, треба було виконувати конкретну працю і дати доказ уміння її виконати. Не бракувало й таких, що на громадську працю жінок задивлялися скептично, або й із цілковитим її маловаженням. А коли взяти під увагу, що організацію започаткували дуже молоді жінки, які ще самі не мали досвіду, а мали перед собою поважні труднощі, де треба було напружити всі свої сили, скупчити всю свою увагу і цілком віддати себе праці.

Завдяки енергічному проводові, число відділів Союзу почало побільшуватись. За рік 1928, старанням централі зорганізовано 10 нових жіночих товариств, які стали відділами.

Ще одна помітна праця Союзу Українок Канади повстала в 1928 році: "Український Голос" проголосив велику кампанію за новими передплатниками, одну в лютім, другу в липні. Союз Українок Канади поставив поширення "Українського Голосу" на загально-громадську площину, уважаючи, "Український Голос" не тільки як часопис, але й як високовартну народню справу. Тому Союз проголосив відділам таку кампанію переводити на місцях. В заклику до відділів централя писала:

> "На сьогорічнім З'їзді Союзу Українок Канади ухвалено поширити "Український Голос" через приєднування якнайбільше передплатників. Це є одна точка нашої програми на слідуючий рік. Коли б ми звернули всю свою увагу на те, щоб поширити добрі часописи, журнали і книжки між тими, з котрими думаємо працювати, оскільки лекше прийшлось би нам робити. Як легко працювати з тими, що читають і оскільки більше роботи можна з ними зробити. Тому в нашім інтересі є заохотити жінок до читання, бо лише таким чином дійдемо до мети, що до неї прямуємо."

Членство по відділах взяло активну участь в цій кампанії за новими передплатниками.

ПРИЇЗД ОЛЕНИ КИСІЛЕВСЬКОЇ ДО КАНАДИ.

Великий ентузіязм викликав приїзд до Канади Олени Кисілевської, редакторки "Жіночої Долі" і широко відомої громадської діячки. Вже раніше Союз Українок Канади постарався, що у Канаді були вже сотки читачок та передплатниць "Жіночої Долі". До Канади О. Кисілевська приїхала літом 1929 року.

Олена Кисілевська.

Союз Українок Канади тепло привітав громадську діячку. В Саскатуні, де знаходилася централя Союзу, порозумівшись із найближчими відділами та саскатунськими товариствами, Союз улаштовував в Інституті ім. П. Могили гостинне приняття для О. Кисілевської. Там і перебувала О. Кисілевська під час свого побуту в Саскатуні. Вечеря відбулася 29 серпня, на якій було поважне число гостей. Вітали Олену Кисілевську від централі Союзу Українок Канади голова, Савеля Стечишин, від місцевого відділу — Салдатова, від відділу з Мічам — П. Клюкевич, від Стрілецької Громади — С. Бубнюк, від жіночого товариства з Ст. Джуліен — голова Гринюк, Юліян Стечишин — від Інституту ім. П. Могили і Зюбрак — від уроджених в Канаді українців. Наспіло було також кілька привітальних листів з ріжних місце-

востей. Гостя, Олена Кисілевська, промовляла про рідний край. Знову захвилювалось багато радісних почувань; знову думка линула через море до обездоленого народу, слухала його скарги і його виконаних у послідній війні державницьких ідеалів і змагань.

Прийняття і відчит О. Кисілевської був також заряджений і в Мічам, Саск., жіночим товариством ім. Ольги Кобилянської; у Вінніпеґу, відділом при Соборі св. Покрови; в Ріджайні — відділом "Доньки України"; в Монтреалі — відділом "Доньки України".

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ ПІДНОСИТЬ СПРАВУ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Питання організації української молоді в Канаді було вперше піднесене Союзом Українок Канади. Ще на другім з'їзді Союзу в 1927 році було виголошено по цій лінії два реферати про організацію дівочих товариств. На з'їзді в 1929 році винесено рішення такого змісту:

"...Щоб відділи Союзу організували товариства молоді під проводом жіночих товариств".

Цю справу на початках було дуже тяжко провести в життя, бо жіноча організація сама щойно звелася на ноги і потребувала великої піддержки, якої не було звідки брати. Все ж таки початок організації молоді був зроблений. Незабаром по тім, в 1930 році Союз Українок Канади опрацьовує статут і програму праці для молоді. В деяких околицях старанням відділів Союзу Українок засновані були товариства молоді. Деякі з них складалися з самих дівчат і вони належали до Союзу Українок, як відділи.

Тоді справою організації молоді зацікавився Союз Українців Самостійників і в 1931 році перебрав опіку над нею, з чого і повстала організація СУМК (Союз Української Молоді Канади).

СОФІЯ РУСОВА СТАЄ ПОЧЕСНОЮ ГОЛОВОЮ СОЮЗУ

З'їзд Союзу Українок Канади в 1929 році зміцнює й остаточно закріплює організацію. Вже виразно можна було бачити характер організації і напрямні її праці. Всі змагання проводу і членок організації повернулись до світла-знання, до науки, до пізнання великої правди свого народу, до праці для нього, для його визволення, до посвяти себе народній справі.

Провід організації шукав символу, шукав поодиноких людей, на яких би можна було вказати, як на взірець, як на приклад у народній роботі і щоб таких людей зв'язати з Союзом Українок Канади. Поміж численними іменами письменниць та громадських діячок Союз Українок вибирає ім'я Софії Русової й іменує її почесною головою. І справді, трудно було б вибрати більш заслужену в народній праці, більш велику у своїй великій любові до народу, більш самовіддану в будові національних ідеалів і більш велику громадянку, як Софія Русова. Сталось це на четвертім З'їзді Союзу Українок Канади, в 1929 році в Саскатуні. Незабаром після того був поміщений на сторінці Союзу в

"Українськім Голосі" короткий її життєпис і фотографія. Була це перша почесна голова Союзу, а надання почесного головства Русовій, свідчило, як глибоко цінили жінки в Канаді заслужених на громадській ниві провідниць й як цінили велику народню працю.

ПОЧАТОК ПРОВІНЦІЯЛЬНИХ З'ЇЗДІВ І ПРОВІНЦІЯЛЬНІ ЕКЗЕКУТИВИ

Вже при кінці 1930 року бачимо два провінціяльних з'їзди. Один з'їзд Союзу Українок Канади відбувається в Вінніпеґу, а другий в Едмонтоні. Спонукою скликання провінціяльних з'їздів було те, що головний з'їзд Союзу Українок Канади відбувся в Саскатуні літом. Через те, що зимові з'їзди відбувались спільно з союзними організаціями і не ставало часу, щоб як слід обговорити та вирішити всі справи. В наслідок цього був скликаний літній з'їзд Союзу зовсім самостійно. З'їзд цей відбувався протягом трьох днів, а головною його атракцією була велика вистава ручних робіт з народного мистецтва. Отже, з'їзду в Саскатуні рішено було не скликати того самого року, а відбути провінціяльні з'їзди. Ця справа стала початком провінціяльних з'їздів, що з часом увійшли в традицію і стали постійними річними з'їздами.

Софія Русова.

Провінціяльні з'їзди покликали до життя провінціяльні екзекутиви для допомоги централі і для догляду над працею в провінції. Хоч від самих початків вибору централі були окремі репрезентантки на провінцію, але не було заряду провінціяльних екзекутив до 1930 року.

Провінціяльні екзекутиви стали великою поміччю в роботі централі. Організація зростала, роботи було багато, рук мало, тай розкидані вони були по цілій Канаді, віддалені далекими просторами одні від одних, і це дуже утруднювало працю. Провінціяльна екзекутива у своїй провінції заступала централю. І взагалі було вже більше людей, що стали в проводі організації та цікавились її долею. Але початкова праця провінціяльних екзекутив була також трудною. Найбільше дошкуляв брак фінансів, щоб провадити працю. Бюджету не було усталеного, централя грошей не мала. Відділи платили дуже маленьку суму членських вкладок, що ледве ставало на папір для обіжників та почтові марки. З часом провінціяльні екзекутиви знаходять способи праці і не лише самі свої видатки оплачують, але й помагають фінансами централі у веденню її роботи. Провінціяльні екзекутиви в чотирьох провінціях: в Алберті, що охоплює також Брітіш

Колюмбію, в Саскачевані, Манітобі й Онтеріо, що охоплює також Квебек, мають сьогодні урегульовану працю, повний склад заряду, комітети і є правою рукою централі. Трудно було б уявити собі працю на провінції без провінціяльних екзекутив. Провінціяльні екзекутиви підпорядковуються рішенням центрального проводу Союзу.

ОКРУЖНІ З'ЇЗДИ

Крім провінціяльних з'їздів стають до помочі також окружні з'їзди, що відбуваються в певних округах на провінції. Кожна округа має свою окружну представницю і ця представниця входить у склад провінціяльної екзекутиви, як урядниця. Початок окружного з'їзду бачимо в 1930 році, а заряджено його було в Давфині, Ман. В той час називався такий з'їзд льокальним з'їздом. Пізніше такі льокальні з'їзди стали дуже популярними, бо вони захоплювали широкі маси жінок, багато таких, що на більші з'їзди не могли поїхати.

НАРАДИ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛЬОК

На з'їзд Інституту ім. П. Могили в Саскатуні в 1930 р. з'їхалися бувші питомки, учительки. І хоч Союз Українок Канади не мав свого з'їзду, там заряджені були наради українських учительок, що учителювали по українських околицях у державних школах. Ці наради дуже цікаві тим, що ті молоді учительки скеровували свою працю на виховальну працю молоді, на організування дівочих товариств, на організацію старших членок. На цих нарадах реферували справу: Савеля Стечишин. Вона сказала, що учительки на провінції мають більше стичності з українськими жінками і тому на них лежить обов'язок вести там просвітню працю. Рівно ж промовляла на тих нарадах Л. Зюбрак підкреслюючи можливості праці українських учительок та їх обов'язки, серед яких організація дівочих товариств ще до зорганізування СУМК була дуже актуальною справою.

Участь у дискусії та нарадах брали такі учительки: Вікторія Масцюх, А. Марковська, І. Палій, М. Ілюк, Д. Вережак, А. Никифорук, Т. Сеньчук і Мисак. На тих же нарадах був створений комітет із трьох головніших округ — Канора, Мічам і Гефорд. До комітету були вибрані Вікторія Масцюх, Анна Марковська і Анастазія Мисак.

Ці наради висвітлюють добру сторінку в нашій історії з діяльности наших учительок.

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В 1930 році, в окупованій большевиками Україні котилася страшна хвиля большевицького терору. Українців переслідувала московсько-большевицька влада. Арешти і тюрми тероризували десятки тисяч українців. Большевики викрили українську підпільну організацію — Спілку Визволення України. В Харкові суд судив 47 провідників, між якими стрічаємо такі імена, як академік Сергій Єфремов, В. М. Чехів-

ський, В. Ф. Дурдуківський, В. В. Удовенко, Г. І. Холодний, О. Г. Черняхівський. Між тими, що стали на суд була також широко знана письменниця і громадська діячка Людмила Старицька-Черняхівська, було ще дві визначні жінки: Н. С. Токаревська і Євгенія Біднова, дружина проф. В. Біднова, письменниця.

Перешукування, суди, тортури, розстріли, заслання був вислід суду. Через цілу Україну, що була під Совітами, котилася хвиля червоного терору.

Українське громадянство в Канаді болючо відчувало ці нові терпіння українського народу. Союз Українців Самостійників разом із складовими організаціями кинулися до праці: протести, апель до вільного світу, до канадійського правительства, як горожани Канади, до Англії, до Ліґи Націй, до совітської амбасади в Лондоні.

Людмила Старицька-Черняхівська.

В Вінніпеґу створився Центральний Протестаційний Комітет, до якого входить також Союз Українок Канади. Цей Комітет видає відозву до українського населення в Канаді такого змісту:

"Протестуймо проти червоного терору в Україні"

"Українці Канади!

З України надходять грізні і тривожні вісті. На українських землях під ярмом большевицької Москви котиться грізна хвиля червоного терору, жертвою якого падають найкращі сини і доньки нашого народу.

Большевицькі наїздники завзялися в послідніх часах змести з лиця землі український нарід, як нарід.

Комуністична диктатура зачала недавно новий з черги, але дуже нагальний масовий і кривавий наступ на українське життя.

Наступ цей іде з повною силою і шаленим розгоном.

Переводяться червоним грабіжником масові арештування, жертвою яких впали визначні діячі української науки й літератури, професори й студенти середніх і вищих шкіл, діяльні члени з поміж українського селянства й робітництва. Заарештовані: С. О. Єфремов, член Всеукраїнської Академії Наук, В. М. Чехівський, голова Всеукраїнської Церковної Ради; О. Ю. Гермайзе, професор Київського Інституту Народної Освіти; А. В. Ніковський, В. Ф. Дурдуківський і багато інш. Арешти тисячів українців переводяться по цілій Україні.

Їм всім грозять, оперті не на доказах, а на доносах ҐПУ (чрезвичайка), люті, безпощадні і кровожадні засуди большевицького суду, катування, розстріли, висилки на Соловецькі острови або на Сибір.

Переводяться безнастанні розстріли українських селян. Чи то

за те, що вони противляться грабіжам большевицьких заушників, чи то для "прикладу", для самого построху українському населенню.

Переводиться насильне вивласнення селян, викидання їх з рідних хат і обертається їх у звичайних "холопів", які мусять відбувати новий рід панщини в т. зв. совхозах і колхозах.

В пляні червоних катів є в цей спосіб цілковито знищити селянство, як основну клясу українського народу, обернувши його в бездомних безпритульних пролетарів, або в форналів на большевицьких совхозах.

Касуються ті установи, які ще мали бодай вигляд самостійний, як комісаріят земельних справ, і передається їх під безпосередню контролю червоної Москви.

Виривають з душі українського народу те, що є основою його моральної сили, його любов до традиції, до своєї культури, до своєї церкви. Новочасні зельмани замикають українські церкви, обезчещують їх, перемінюють на протирелігійні клюби, театри, а навіть менажерії та цирки. Молодь напувають п'яним духом безвірства й аморальности. Виховують серед українського суспільства донощиків, шпіонів, провокаторів.

Ми не сміємо мовчати, коли там таке пекло творять большешевики. Мусимо піднести громовий голос протесту, що його має почути цілий культурний світ.

Ми мусимо шукати і знайти способи боротьби аж доти, доки сліду по них не лишиться.

Кожне українське товариство, кожна українська організація, кожна українська місцевість у Канаді повинна якнайскорше скликати **протестаційне віче.**

Для улекшення загально-народної протестаційної акції, Центральна управа Союзу Українців Самостійників в порозумінню з управами всіх союзних організацій покликає до життя **Центральний Протестаційний Комітет,** до участи в якому запрошується всі українські товариства, що стоять на національному ґрунті через виделеґування своїх відпоручників."

Дальше в відозві йдуть інформації про форму протестів, інструкції і підписи за організації: Союзу Українців Самостійників, Інституту ім. П. Могили, Централя Українських Студентів Канади, Союзу Українських Народніх Домів. За Союз Українок Канади підписані: С. Стечишин, голова; А. Рурик, секретарка.

("Український Голос", 1930 р., ч. 6.)

Опісля появляються в пресі звідомлення з відбутих на місцях віч в яких беруть активну участь відділи Союзу Українок Канади та жіночі товариства.

Процес, що його вели большевики над арештованими українцями в Україні, нові арешти, хід судів за совітською пресою, все це викликало море хвилювань в Канаді. На сторінках "Українського Голосу" в кожнім числі появлялись статті на ці теми, заклики протестів. Кожний, що почував себе українцем, болів разом з тими, що їх мучили, Ось хтось пише:

"Читаю, як судять 45 передових українців в Харкові. Читаю й питаю: Хто судить? Кого судить? За що судить? Як широкий український загал на Україні ставиться до того суду? Де, хто і що робить, щоб віддати большевикам всотеро кров за кров, і муки за муки...

Кого ж судять вони? Судять український нарід в особах його представників! За що ж? За те, що він хоче бути вільним народом, а не рабом.

Суджені — більше сорока їх — це совість народу! Душа народу. Найкращі представники народу. Це ті, що, працюючи над визволенням своїх братів, кожної хвилі сподівалися того, що тепер з ними діється. Але мимо того працювали.

Вони вже нині мученики! Великі святі мученики. Самі большевики кажуть, що Єфремов заявив, що він із своїми товаришами хоче Самостійної України."

А в Великоднім числі "Українського Голосу" появляється поема під заг. "Єфремову і його достойним товаришам привіт у день Воскресення Христового":

З далекого вільного краю
— Не з українських рідних сіл —
Ми Вам привіт отсей складаєм
В признання Ваших славних діл.

Ми писанки отут списали
Тай шлемо Вам в далеку путь;
Коби но ми лишень відали,
Чи ще до Вас вони зайдуть.

Так пишем, пишемо й ридаєм,
І слізми миєм писанки,
Й Христа Воскресшого благаєм,
Щоб дав Вам силу, о Батьки.

Бо тільки Він Один ізможе
Відчути Ваших зміст терпінь,
Бо чи ж не Він, як Ви, о Боже!
Взяв хрест на Себе поколінь?...

І це "Так пишем, пишемо й ридаємо, і слізьми миєм писанки"... котилося по всіх закутках Канади, де тільки билося українське серце. Це був рік жалоби, як і рік 1926, коли був убитий Симон Петлюра. Події потрясли громадянством, десь у глибині душі народу зрів гнів і сталилось до боротьби та праці його серце.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО ТЕРОРУ

Ще громадянство не втихомирилося по процесах та арештах над українцями в Совітах, як на західних землях України Польща собі почала масові арешти українців. Зразу це були арешти поодиноких

осіб, ревізії помешкань. Сотки студентства, молоді були заарештовані. Опісля прийшла черга на народні установи, читальні і дійшло до карних експедицій по селах. Західна Україна переживала польський терор не лекше, як на Великій Україні московсько-большевицький. Найбільш жорстокими були оці карні експедиції по селах, де по розбишацьки на село наїздило військо, грабувало, нищило запаси живности, з землею мішало, а селян, жінок, дітей в брутальний спосіб било. Ріс гнів і обурення.

Союз Українок Канади стає в обороні покривджених з гострим осудом проти Польщі. Друкує кілька-десять тисяч летючок в англійській мові і поширює ці летючки по різних місцевостях в Канаді. Головно апелює до жінок культурного світу.

В пресі появився заклик такого змісту:

"Розкидайте протестаційні летючки 13 грудня 1930"

"В Галичині шаліє польський наїздник. Кожний день приносить нам болючі вісті про страшні варварські катування, арештування, нищення дорогоцінностей нашої культури. Чи сміємо ми спокійно переносити це все? Коли в наших серцях є хоч трохи любови до свого рідного, ми мусимо протестувати проти нечуваного варварства, ми мусимо викрити ката-ляха; ми мусимо показати світові його звірства, його знущання. Для того Союз Українок Канади виробив кілька тисяч летючок про польський терор в Галичині, друкований в англійській мові. Ці летючки розсилаються до всіх більших міст і містечок Канади, де живуть українці, щоб їх масово розкидати поміж англійську публику в означений день.

Дуже просимо всіх провідних людей по більших містах і окремо взиваємо жінок патріоток, постаратися, щоб надіслані летючки були роздані поміж англійську публику в суботу 13 грудня 1930. Для того найкраще скликати хлопців шкільного віку і кожному призначити частину міста, де живе найбільше число визначніших англійців і розвозити летючки по домах. Добре також лишити кілька хлопців, щоб роздавали летючки проходячій публиці в бизнесовій частині міста біля склепів, почти, станції і т. п.

Українки! Кличемо Вас, не віднесіться до цієї справи байдужо! Наш скатований нарід благає помочі! Ми не сміємо мовчати! Ми не сміємо бути байдужі! Протестами, демонстраціями викриємо перед світом **ката-поляка.** Постараймося, щоб у призначений день, 13 грудня, летючки про польські звірства були роздані в тих містах, до котрих їх висилається.

За Заряд Союзу Українок Канади:

Савеля Стечишин, голова; Анастазія Рурик, секретарка.

("Український Голос", ч. 49, 3 грудня 1930).

Летючки, які були видруковані і розіслані по різних містах у Канаді для протесту проти польського терору:

AN APPEAL TO THE WOMEN OF CANADA

Thousands are Suffering!

Inhuman Treatment, Oppression, Humiliation, Outrage, Tortures!

In These Lies the Germ of War.

Women of Canada, you who cherish peace, and who are naturally gifted to feel the sufferrings of others, raise a protest against the Polish Government which sent out four regiments of cavalry, one regiment of light infantry and one thousand police as punitive expeditions to raid over seven hundred peaceful Ukrainian villages in Western Ukraine, and spread a reign of terror in order to intimidate peaceful inhabitants of the Western Ukraine.

Thousands of Ukrainian homes, co-operatives and educational institutions have been destroyed. One of the largest Ukrainian libraries at Tarnopol, consisting of over 40,000 books and manuscripts has been destroyed.

Various educational and sporting organizations of men, women and children have been suppressed. Boy Scouts and Girl Guides organizations, reading clubs and newspapers have been suppressed.

J. Holovinsky, ex-captain of the Ukrainian army, was shot to death by the Polish Police without any provocation, while under arrest.

Thousands of innocent Ukrainian people, among them 23 members of the Polish Parliament and Senate, have been imprisoned and treated like ordinary criminals.

Over seven thousand men, women, and children have been flogged. Ukrainian priests have been flogged in public places until they fainted, then revived with cold water and flogged again until they lost consciousness.

Many Ukrainian Girl Guides have been outraged. Scores of pregnant women and hundreds of helpless old men have been flogged.

Dr. Day, Canadian physician, and Mr. Negley Farson, American newspaper correspondent, who went to see the results of "pacification" by the Polish soldiery, have been arrested.

Such unheard-of atrocities are committed in the days of the League of Nations, when the world prides itself on the achievements of civilization.

Not even barbarian Tartars and Turks in the thirteenth and fourteenth centuries committed such beastly acts.

IN THE NAME OF HUMANITY AND PEACE OF THE WORLD WE APPEAL TO YOU, WOMEN OF CANADA, TO ADD YOUR PROTEST TO OURS AGAINST THE ATROCITIES COMMITTED UPON THE DEFENCELESS 6,500,000 UKRAINIANS UNDER THE POLISH RULE.

UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA.
Sub. 1, Box 111, Saskatoon, Sask.

Крім того, по різніх місцевостях, за старанням Союзу Українок Канади і Союзу Українців Самостійників скликались віча, підписувались протести, писала преса.

В звіті діяльності Союзу читаємо про це таке:

> "В часі польської пацифікації в Галичині Союз Українок Канади видав кількадесять тисяч протестаційних летючок в англійській мові до канадійських жінок, які розкидано по всіх більших містах Канади. Згадані летючки зробили свою роботу, бо звернули увагу англійської публики на нечувані польські звірства, що ділялися в Галичині. Ці летючки більше доконали, ніж різні протестаційні віча. Це можна було судити по відгуках про це по різних англійських часописах, як також і по численних листах, що приходили до централі від многих англійських товариств."

ПЯТИЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ.

Шестим з черги З'їздом, що відбувався в Саскатуні в грудні 1931 року, Союз Українок Канади святкував 5-тиліття свого існування. Була це радісна хвилина в життю ініціяторок і членок Союзу Українок Канади. Треба взяти на увагу, що в 1931 році була в Канаді досить прикра економічна кріза. Тисячі родин були на реліфі, праці не було, фармерські продукти продавались за безцін. Настрій в населенні був пригноблений.

Помимо такого стану на З'їзд з'їхалося поважне число учасниць. Прибуло вже поверх 20 офіціяльних делеґаток від відділів. Ті, що не могли вислати делеґаток з браку фондів, вітали З'їзд листовно. Провінціяльні екзекутиви з Алберти і Манітоби вислали репрезентацію. Всіх учасниць З'їзду з різних частин Канади було поверх сто осіб.

З'їзд відбувався під час загального Народнього З'їзду скликаного Союзом Українців Самостійників і Інституту ім. П. Могили. На загальних сесіях дуже широко обговорювались справи політичного і правного положення українського народу в Україні, про що говорив посол до домініяльного парляменту в Канаді, М. Лучкович.

На жіночих сесіях були виголошені такі реферати: "Огляд нашої дотеперішної діяльності і вказівки на будучє" — Савеля Стечишин; "Здоровля Матері" — П. Ягольницька, репрезентантка від Ордену Норс Вікторії; "Чого вимагає від нас будучність" — Ганка Романчич. Довші привітальні промови виголосили: Юлія Бачинська, представниця пров. екзекутиви в Манітобі і Е. Верхомин, представниця пров. екзекутиви з Алберти. Рівнож промовляли делеґатки; кожна мала багато чого сказати. Відчувався підйом і вдоволення з осягненої праці. При кінці 1931 року Союз Українок Канади числив вже 29 відділів, чотири провінціяльні екзекутиві, офіціяльні звязки з рідним краєм та взагалі вів широку громадську працю.

Ювілейний З'їзд був відзначений святочним бенкетом, що відбувся в салі Інституту ім. П. Могили. На зарядження централі всі учасниці З'їзду відвідали керамічний відділ Музею при Саскачеванськім університеті, а також український відділ. Після того учасниці екскурсії відві-

дали найбільшу в Саскатуні пекарню та оглянули модерний спосіб печення хліба.

Між діловими справами на тім З'їзді була вирішена справа мати платну особу для редагування сторінки в "Українськім Голосі". Так само була вперше піднесена справа провінціяльного фонду для провінціяльних екзекутив. Український відділ Музею при саскачеванськім університеті рішено було побільшити. Також була піднесена справа Недільних Шкіл та їх потреби.

Щоб відзначити ювілейний рік, Союз Українок Канади ще на початку 1931 року робив старання видати з тої нагоди Ювілейний Альманах. Розписано до відділів листи, щоб прислали фотографії і звіти праці. Збір і виготовлення матеріялів протягнуло справу до 1932 року. Та Союз зустрівся з трудною проблемою: видання окремою книжкою Ювілейного Альманаха потягало за собою кошти. Грошей не було ані в централі, ані в товариствах, бо депресія в Канаді все збільшувалась. Щоб вийти з такого прикрого положення, справу рішено відложити до з'їзду і на з'їзді вирішити. З'їзд справу поручив централі, коли б видання Ювілейного Альманаха коштувало більше як $300.00 — окремо Альманаха не видавати.

Порозумівшись з "Українським Голосом" було рішено видати зібрані праці в Календарі "Українського Голосу". Календар присвячено організаційній праці українського жіноцтва в Канаді. Цей Календар є на 1934 рік. Він є багато ілюстрований знимками передових жінок, статтями на організаційні теми, оглядом праці Союзу Українок Канади.

Помимо того, що окремого альманаха не вдалось видати, все таки видання в Календарі "Українського Голосу" мало велику вартість тому, що Календар розійшовся в тисячах примірників і зробив свою працю у дальшому зрості організації.

ПОБОРЮВАННЯ ТРУДНОЩІВ І ШВИДКИЙ РІСТ ОРГАНІЗАЦІЇ...

Пятилітний ювілейний З'їзд не лише закріплював ґрунт Союзу Українок Канади, але і вливав струм нової енергії. Швидко росло імя Союзу Українок Канади. Відділи один за другим вступали до централі. В центральній управі побільшились обов'язки, наспіло більше роботи, платних осіб не було. Ставали такі справи, як виїзд в об'їздку для нав'язання особистого контакту з жіночими товариствами, виконування діловодства в Союзі, ведення сторінки в "Українськім Голосі", на шо потрібно було окремої уваги й часу. Найтруднішою справою було ведення діловодства в самій централі. На семім З'їзді Союзу Українок, секретарка Союзу Анастазія Павличенко у своїм звіті цю справу з'ясовує в такий спосіб:

"Багато часу йде на виготовлення різних рефератів та обіжників на машині. Один реферат та обіжник нераз забирає цілий тиждень часу. А в заряді ніхто не плачений, щоб міг увесь час віддавати роботі організації. Виконується робота більше з почуття обов'язку. Голова, секретарка і касієрка жертвують немало свого вільного часу на різні такі обов'язки, нераз навіть понад міру, що

другим з боку тяжко навіть собі представити. А чейже кожна членка в заряді централі має й свої різні родинні та інші обов'язки. Колись за таку роботу наймалися люди та платилось річно від 30 до 40 долярів. Від послідніх трох років все друкування і подібне виконує самий заряд без найменшої винагороди."

Перед проводом стала порблема фондів на ведення діловодства організації. Тим більше, що праця все побільшувалась із зростом числа відділів. Централя в 1932 році об'єднувала вже 55 відділів. Було вже ясно, що організація мусить мати бодай одну платну урядницю, яка би виконувала всю біжучу роботу в централі.

Друга справа, що плянувала централя, це мати платну редакторку сторінки в "Українськім Голосі". Писання та постачання матеріялів до сторінки Союзу — надто відповідальна робота, що вимагає окремого часу і хисту. На попереднім з'їзді рішено було оподаткувати кожний відділ по $5.00 на платну редакторку. Показалось, що лише частина відділів була в силі дати гроші і за рік на цю працю централя одержала від відділів лише 50 долярів. Така ситуація була спонукою створити Залізний Фонд. Про цей фонд рекорди з'їзду ось що говорять:

> "На внесок панни Романчич ухвалено започаткувати "залізний фонд" при центральній касі. Цей фонд мав би бути в роді щадничої каси. Значиться, всі приходи, які впливали б на "залізний фонд" не мали б бути нарушені. Коли б в протягу кількох років той фонд виносив поважну суму і процент збільшувався, тоді уживався б тільки самий процент на різні організаційні справи, а решта грошей лишалась би непорушеною, хіба в скрайній потребі. Для започаткування такого фонду рішено вложити 50 долярів із центральної каси."

Створення "залізного фонду" не розв'язувало наглої справи фінансів і членки централі знову, напружуючи свої сили, виконували працю в централі; одно було лише надійним, що вкоротці обставини зміняться.

Для побільшення відділів Союзу була конечна потреба нав'язати особистий контакт із жіночими товариствами в різних провінціях. Виїзд у дорогу знову таки був сполучений із видатками. Для такої праці тодішня голова Союзу, Савеля Стечишин, використовувала те, що будучи в об'їздці з рамени Гоммейкерс Департаменту при Саскачеванськім Університеті нав'язувала зв'язки з українськими жінками, поширювала справу жіночої праці в товариствах, організувала жіночі товариства, або відвідувала відділи, що вже належали до Союзу. Цю роботу вона вела лише в провінції Саскачевані. В Алберті організувала відділи Доця Яндова. Вона дуже часто, своїм власним коштом виїжджала на околиці, збирала жінок, промовляла до них і помагала їм започаткувати працю.

Також в Алберті працювала при урядовій праці Ганка Романчич, яка на місцях піддержувала роботу Союзу. Провінції Манітоба і Східна Канада залишались поки що без прямого контакту з централею. Про східну Канаду турбувалась централя зокрема тому, що віддаль її від західних провінцій була дуже велика. Та задум відвідати східну

Канаду й поробити там зв'язки, здійснювався. В повороті з Конгресу Союзу Українок Америки, що відбувся в Ню Йорку в 1932 голова Союзу, Савеля Стечишин, Доця Яндова і Тетяна Кройтор об'їхали з відчитом такі міста: Монтреал, Торонто, Порт Колборн, Виндзор і Гемилтон.

Організаційну працю на околицях розгортали також провінціяльні екзекутиви. В 1932 році в Алберті відвідують в організаційних цілях місцевості передові членки в провінції: Ганка Романчич, М. Михайлишин, Д. Яндова, Е. Сиротюк.

Велику поміч в організаційній праці на місцях робили льокальні, або окружні з'їзди. В 1933 році відбулось таких окружних з'їздів чотири. В таких окружних з'їздах беруть участь з дооколичних місцевостей громадяни, яким на більші з'їзди не було б спромоги виїхати.

На льокальні з'їзди все виїздила представниця від Союзу з централі, а такі з'їзди дуже часто заряджувано спільно з союзними організаціями СУС, як в провінції Саскачевану, так і в других провінціях. Такі спільні з'їзди дуже багато помогли зростові Союзу Українок Канади.

ПЕРЕНЕСЕННЯ ОСІДКУ ЦЕНТРАЛІ

Централя Союзу Українок Канади була в Саскатуні від 1928 року до 1934. Згідно з статутом, осідок централі на бажання центральної управи і за рішенням з'їзду міг бути перенесений до іншої провінції і міста. При кінці 1934 р. на З'їзді вирішено перенести централю Союзу до Едмонтону. Головою Союзу Українок Канади вибрано Доцю Яндову. Почесною головою була іменована Савеля Стечишин.

Центральний провід Союзу Українок Канади в Едмонтоні розгортає працю по виточеній лінії організації. Зараз після перенесення централі до Едмонтону почалася підготовча праця до літнього З'їзду, що відбувся в липні 1935 р. На цім З'їзді улаштовано було величаву виставу з українського народного мистецтва. Зарядженням вистави клопоталась централя сама. Був це величавий З'їзд, на якім було коло 300 жінок з різних частин Канади. На цім З'їзді широко був обговорений наступний ювілейний рік та вирішено відсвяткувати 10-ліття Союзу ювілеєм. Рівнож вирішено було з приводу 10-ліття видати ювілейну книжку. Був вибраний редакційний комітет, що складався з таких осіб: Савеля Стечишин, Л. Слюзар, М. Шевчук, О. Савчук, Ганка Романчич, Д. Яндова, як голова Союзу. Свято рішили відбути в кожнім відділі. Приходи з ювілейних свят мали йти на побільшення залізного фонду. Рішено було відбути з'їзд в Саскатуні в липні 1936 року.

Проблема з виконавчою працею, діловодством в централі і в Едмонтоні знов була така сама актуальна, а до того праці ще збільшилось. Підготовлення до ювілейного свята вимагало точности і пильного догляду. Централя виготовляла збірник програми для улаштування академій. Комітет ювілейної книжки працював над матеріялами.

Грошей на видання книжки також не було. А економічна кріза в Канаді ані трохи не зменшилась, навпаки, брак праці і заробітків, безцін фармерських продуктів доводили громадську працю до великих труднощів. А хід розвитку організації не мав права спинятися. Це знали членки централі і посвячували по кілька годин свого часу на виконавчу роботу. Були такі самі проблеми і по відділах. Приходили листи від жіночих товариств, що членок меншає, бо немають жінки чим членсь-

Доця Яндова.

кої вкладки заплатити. Провід Союзу наказує відділам за всяку ціну зберегти членство. Хто не може заплатити членської вкладки, хай її відробить якоюсь роботою при товаристві.

10-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙНИЙ З'ЇЗД В 1936 РОЦІ

В той час, коли Союз Українок Канади святкував своє 10-ліття, припадало 20-ліття народніх з'їздів в Канаді. Українське громадянство відзначало цю подію дуже святочно. Проголошено два ювілеї — 10-

літній Союзу Українок Канади і 20-літній народніх з'їздів в Канаді.

Свято почалось величавим концертом в Саскатуні в четвер 15 липня. Свято відкрив голова Союзу Українців Самостійників, Мирослав Стечишин святочною промовою. Був присутнім також визначний гість з Европи, проф. І. О. Бочковський, який репрезентував Українську Господарську Академію в Подєбрадах і до Канади прибув за старанням Союзу Українців Самостійників.

Академічна частина ювілею випала величаво та відбулась в одній із більших приміщень в Саскатуні — у Стадіюмі. Щойно на другий день в четвер на 16 липня відбулось формальне відкриття сесії Союзу Українок Канади. Делеґатки від відділів, провінціяльних екзекутив, членство, помимо трудних фінансових обставин, взяли численну участь в ювілейнім З'їзді. Наспілй привітальні листи від установ і орґанізацій

Заряд централі Союзу Українок Канади в Едмонтоні в 1935-6 р.
Перший ряд з ліва на право: Е. Пронюк, Д. Е. Яндова, Ю. Верхомин.
Другий ряд: М. Михайлишин, С. Василишин, К. Зварич.

від редакції "Жіночої Долі", від Союзу Українок з Бразилї, від Союзу Українок з Галичини. Огляд десятьлітньої праці Союзу дала Савеля Стечишин. Святочну промову на тему: "Ціль і значення жіночих товариств" виголосила Анастазія Рурик.

Підсумок десятьлітної праці був найбільшим тріюмфом З'їзду. Щойно по З'їзді жінки мали можливість оглянути свою десятьлітню роботу. В той час Союз Українок Канади об'єднував у собі 90 відділів в чотирох різних провінціях. Поступ організації на всіх ділянках праці, освітно-виховальній, народно-господарській, організаційній, народного мистецтва, був дуже добрий. Видавнича справа також була помітна; за той короткий час Союз успів видати деякі книжки. Мрія кількох

одиниць з-перед 10 літ стала дійсністю та виросла до могутніх наслідків, охопила теплом любови і бажанням праці широкі маси українських жінок, пороскиданих по широких просторах Канади. Одна лише сторона в громадській праці не дописувала, а це брак фондів на ведення організаційної роботи без перешкод і труднощів. Ось наприклад фінансовий звіт з 1935 року показує приходи на суму $731.82. З того пожертв на різні народні установи, які лише перейшли через касу централі було $387.13, для своїх організаційних потреб централя мала всього $344.69. Ці гроші включали поїздки, почтові марки, папір, друкарські роботи та інше.

На цім Ювілейнім З'їзді вирішилось кілька важних організаційно-будуючих справ. Одною з них це рішення оплачувати секретарську працю в централі Союзу. Кореспонденція, друкування обіжників, друкування коверт на обіжники та інша різна виконавча робота потребувала вже більше часу й годі було вимагати такої праці безплатно. Сталого приміщення на канцелярію Союзу також не було, кожна членка екзекутиви мала частину матеріялів у себе вдома. Це також у великій мірі було перешкодою у полагодженню організаційних справ.

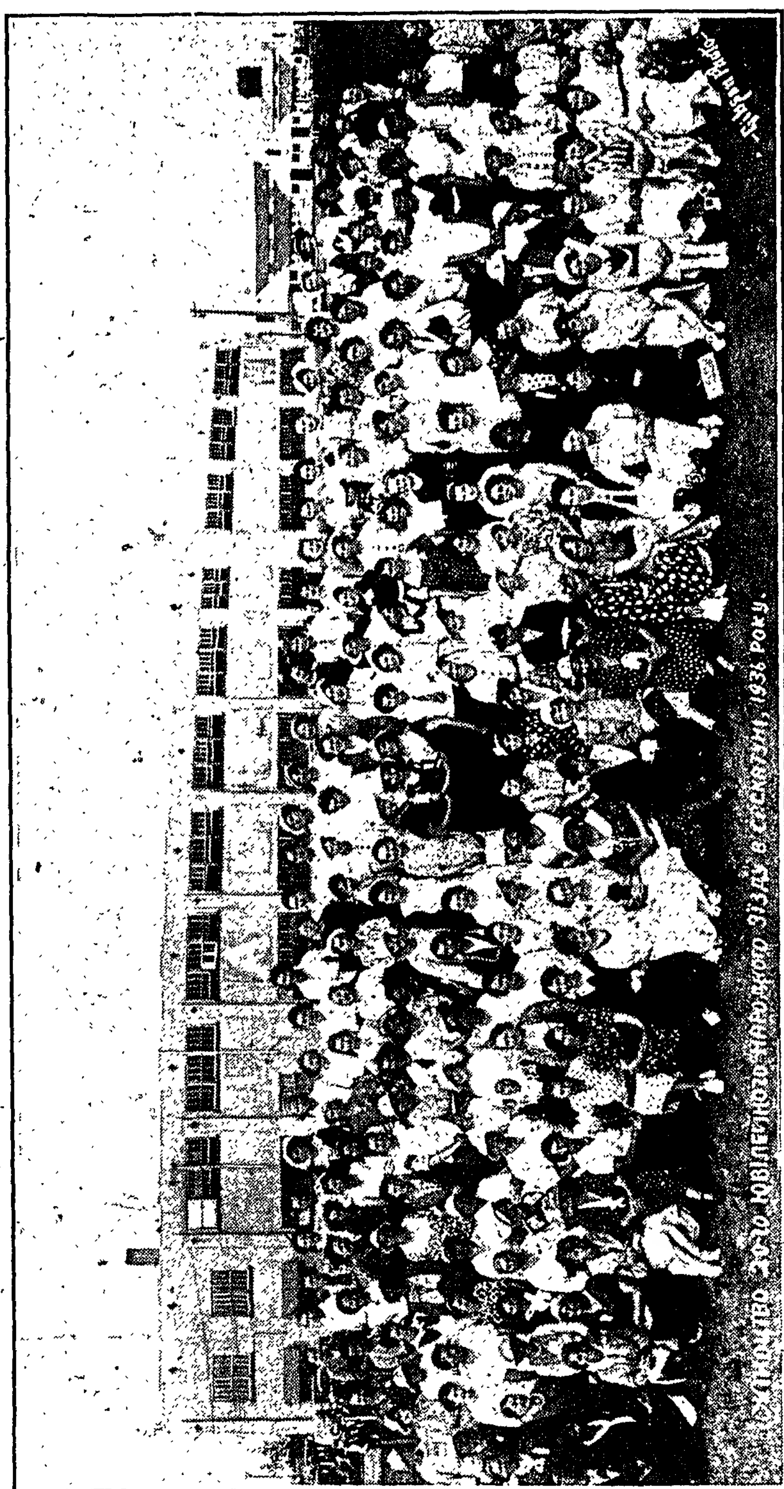
Друга важна справа, що вирішилась на тім З'їзді на користь розвитку організації: З'їзд заявився за тим, щоб членки централі відвідували відділи з промовами, рефератами для нав'язання ближчого контакту, а кошти подорожі товариства будуть старатися покривати з каси. За тим зголосились самі делегатки. Це рішення розв'язувало частинно проблему, давало можливості розгорнути ширшу працю на місцях та дати бажані відчити по товариствах.

На бажання центрального заряду Союзу Українок Канади в Едмонтоні і за рішенням з'їзду, централю знов рішено перенести до Саскатуну. В Едмонтоні централя була один і пів року. Головою Союзу знов була вибрана Савеля Стечишин. Доця Яндова зістала іменована почесною головою.

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕД ШИРШИМ ГРОМАДЯНСТВОМ

Через повних 10 літ Союз Українок Канади вирішував свої організаційні справи на своїх жіночих сесіях. Там здавались звіти з діяльности за рік, там ухвалювались резолюції, там і укладались пляни дальшої праці. Ширше громадянство не було докладно поінформоване про роботу, що її робить жіноча організація. Знали, що "жінки там щось роблять", що є Союз Українок Канади. На Ювілейнім З'їзді в 1936 році Савеля Стечишин давала огляд праці за десять літ, на загальній сесії, а в 1937 році знов дає звіт річної діяльности Союзу вже як голова організації. У цім звіті був виказ не тільки з річної діяльности і праці жінок, але рівночасно були в нім з'ясовані завдання жінки в суспільно-громадській роботі:

> "Участь української жінки в державнім будівництві є не тільки конечною, але навіть незаступною. Інтересуватися своєю батьківщиною є обов'язком всіх членів народу. Лише той нарід може визволитись, де жінки є переповнені патріотизмом і з молоком

Учасниці 10-го Ювілейного З'їзду в Саскатуні, 1936 року.

своїх грудей передають патріотизм своїм дітям. Без патріотичних жінок не маємо чого пориватися вперед, бо напевно зустрінемо невдачі, так як ми вже їх мали в нашій минувшині. Тому то й ціль теперішнього жіночого руху будити найширші кола українських жінок, щоб вони, як велика й важна половина нашого народу, були вповні свідомі своїх завдань і виконували свої обов'язки совісно. Оце є завдання українського жіночого руху і той рух ми всі повинні підтримувати.

Нашою найсильнішою зброєю проти всяких чужих розкладових чинників та впливів є українська душа, виплекана на ґрунті рідної культури. Коли молодь буде вихована на рідній нам культурі, то успіх нашої національної справи буде запевнений. З тої причини Союз Українок Канади поставив завдання патріотичного виховання молоді на першім місці."

(Уривок із звіту Савелі Стечишин, "Український Голос", 1937 р.)

Виказ зробленої праці за рік викликав серед громадянства повагу до організації, а для неодних був несподіванкою. У зв'язку з працею і завданням Союзу Українок Канади, загальний З'їзд виносить резолюції такого змісту:

В справі дитячої сторінки в "Українськім Голосі".

"Йдучи по лінії здорового розвитку і затримання та зросту свідомої молоді, цей "З'їзд рекомендує, щоб "Український Голос" взяв відповідні кроки для поширення дитячої сторінки, щоб та сторінка відповідала вимогам та щоб зацікавила більше число наших дітей.

В справі народного мистецтва.

Цей З'їзд вважає, що народне мистецтво є важне і необхідне і що для його розвитку треба заанґажувати всі наші сили. Закликає всіх до піддержки акції Союзу Українок Канади в започаткуванню музею українського мистецтва при наших Інститутах.

В справі виховання

Союз Українок Канади і цілий З'їзд уважає, що чиста українська мова, звичаї та культурні традиції є дуже важними чинниками в нашому житті і тому закликає всіх до піддержки всякої роботи в напрямі здорового народного виховання й до поборювання всіх неґативних впливів."

Відтоді в програму головних чи провінціяльних з'їздів СУС включувалось промову, чи реферат, який мав бути від Союзу Українок Канади.

Організаційна праця, поборюючи всякі трудноші, йшла вперед. Провід постійно змагав до того, щоб через особистий контакт познайомити членок по товариствах з програмою роботи Союзу Українок Канади. Добачувалось виразно, що жінки по товариствах обтяжені дрібною громадською роботою, на освітньо-виховальну працю не мали часу. А проводові Союзу ходило більше про те, щоб крім сповнювання льокальних обов'язків, жінки могли виховувати себе,

поглиблювати своє знання та присвячувати більше часу для виховання дітей і молоді.

Відвідини відділів з рефератами на актуальні теми передбачувались дуже корисними. В 1938 році голова Союзу, Савеля Стечишин, відвідує ряд жіночих товариств у Манітобі, декотрі з них при її відвідинах вступили до Союзу. В інших провінціях: Саскачевані, Алберті а також і в Манітобі відбулись окружні з'їзди і членки провінціяльних екзекутив, крім з'їздів, виїздили в об'їздку по відділах.

У звіті з діяльности, що його давала на з'їзді Союзу голова, Савеля Стечишин, бачимо деякі висновки у відношенню до розвитку праці жіночих товариств на місцях та поступу. Між іншими заввагами вона каже про те, що на місцях брак провідних сил. Апелює до дружин священиків помогти жінкам вести працю. Кличе батьків, щоб посилали дівчат до Інститутів, де вони повинні виховуватся на провідниць. Звертається також до учительок, що учать по державних школах. На кожнім кроці шукалась дорога, як помогти організації у її зрості й силі та запевнити її будучність.

На тім же З'їзді в 1938 році касієрка Союзу Розина Драґан реферує справу фінансів Союзу.

"Знаючи теперішній стан фінансів в централі, я хочу порушити справу збільшення фондів Союзу Українок Канади. Ця справа є дуже важна не лише в централі, але й для відділів, бо поступ роботи централі залежить до певної міри від фінансів. Чим більше було б фондів, тим більше централя могла б поширити свою діяльність у кожнім напрямі.

З фінансового звіту ми бачимо, що через касу перейшло $870.34, але з цих грошей майже $300.00 прийшли від відділів як жертви до краю, передплати і на поміч Союзові Українок в Галичині. З продажі різного матеріялу, включаючи Ювілейні Книжки, прийшло лише $81.54. Лише з примірників Великодного Печива прийшло досить, щоб лишився дохід в касі. За всі другі матеріяли, що централя висилала на продаж, треба видати з каси, щоб покрити кошти видання й пересилки.

Із вкладок прийшло $312.60 за пів року 1937 і за 1938 рік. Рахуючи, що централя висилає обіжники, відчити і різні матеріяли до поверх 120 товариств, та сума є замала на потрібні видатки, зв'язані з видаванням матеріялів для відділів. До того з тих вкладок треба оплатити всі адміністративні кошти, друкування всіх обіжників, відчитів і вести кореспонденцію з відділами й товариствами.

Обіжників вислано 10, а відчитів 7. Щоб вислати цей матеріял до всіх відділів, самі значки коштують около $33.00. Додавши до цього папір, стенсиль, коверти, ми бачимо, що лише обіжники, відчити коштують централю 70 долярів.

Видатки на секретарку Союзу Українок Канади виносять 180 долярів. За половину 1937 року і за 1938 рік ми отримали від відділів 78 дол., так що з каси прийшлося платити $102.00 на платню секретарки. Маючи другі важні видатки, що конечно треба було заплатити, ми завинили секретарці 40 дол.

Як вам відомо, Союз Українок Канади намітив собі на цей рік звернути спеціяльну увагу на народне мистецтво і в цім на-

прямі започаткував музей. Я не буду входити в цілі і вартість цього музею, але хочу зазначити, що коли хочемо, щоб така робота продовжувалася, конче потрібно більше фондів.

Треба конче застановитися, в який спосіб ми можемо поліпшити фінансовий стан Союзу Українок Канади."

В цім своїм обширнім рефераті, касієрка пропонує проект, як здобути фонди. Над цим вив'язується обширна дискусія. З того западає рішення, щоб, крім членських вкладок до централі, оподаткувати кожний відділ на оплату секретарки Союзу. На оплату редакторки жіночої сторінки в "Українськім Голосі" оподатковано кожну членку. Це оподаткування на редакторку було суґестоване провінціяльним З'їздом Союзу Українок Канади в Манітобі в 1937 році.

Про потребу дальшого організаційного зросту реферувала на тім же з'їзді в 1938 році Марія Ткачук. Вона сильно підкреслила потребу ближчого й особистого контакту з відділами, поїздки репрезентанток від провінціяльних екзекутив та централі.

Та крім турбот про здобуття фондів на організаційні потреби, на З'їзді в 1938 році панував радісний і піднесений настрій. Раділи всі волею Карпатської України. Одна за другою пливуть до Канади вістки про події на клаптику вільної України:

"Карпатська Україна витає свій уряд в Хусті."

"2 грудня у Хусті відбулась маніфестація з нагоди іменування нового уряду Карпатської України у складі премієра о. д-ра Волошина і міністра Ревая. Місто прибрано жовто-блакитними прапорами; всі крамниці були замкнені, у школах перервано науку.

В годині 11 у премієра з'явилися представники громадянства, урядів, війська, жандармерії та поліції.

Від усіх делеґацій промовляв д-р Михайло Бращайко."

У відповідь на промову від делеґації премієр о. д-р Волошин сказав між іншим таке:

"Тепер немов фенікс із попелу відродився наш народ і здобув свою державу у союзі з чехами й словаками, як рівний з рівними. Тепер жде нас ще більша праця закріпити здобуте.

Плятон сказав, що фундаментом держави є культура, а культуру може нести в народ не лише учитель, але й урядовець, вояк, купець. Нарід наш не винен, що вороги спинювали його розвиток, розбивали його на мовні ґрупи, розсварювали його між собою. Тепер, як добрий господар замітає хату, так і ми мусимо повимітати всяке сміття з нашої землі та упорядкувати нашу хату. Запевняю Вас, що помагатиму Вам у Вашій праці."

("Український Голос", 1938, ч. 52.)

Різні вісті про події на Карпатській Україні напливали до Канади ще від м. жовтня, 1938 року. За цю свободу точилась завзята боротьба на землях Закарпаття. Країна переживала економічну крізу, яка повстала в наслідок подій. Уряд Карпатської України звертається до українського громадянства за морем за піддержкою та допомогою. В Канаді твориться Комітет Допомоги Рідному Краєві, який складається

з представників різних угруповань. В допомоговій акції беруть участь жіночі товариства.

Союз Українок Канади, який завжди у важних подіях українського народу йшов назустріч всяким потребам і праці, так і тепер ця подія створення Карпатської України захоплювала його членство. На З'їзді в 1938 році, голова, Савеля Стечишин, у своїй вступній промові сказала таке:

> "Подія створення Карпатської України з автономним правлінням дає нам віру в себе, єднає нас до дальшої спільної праці і вимагає в нас в цім році більше посиленої активности.
>
> Українські жінки є переконані в необхідності вкладу творчости душі і розуму жінки в змаганнях нації. Тому Союз Українок Канади скеровує свою працю в напрямі тої великої національної ідеї, визначивши такі суспільні ділянки, які є актуальними в нашім суспільнім життю й які може найкраще виконати тільки сама жінка."

На цім же З'їзді в 1938 році, головою Союзу Українок Канади стала Марія Ткачук, яка брала активну участь в проводі організації, як блискуча бесідниця, добра організаторка, здібна та глибокоідейна. Почесними головами зістали Софія Русова і Савеля Стечишин.

Продовжуючи працю, провід Союзу далі клопочеться, як повести роботу без фінансових засобів. Обов'язки в центральнім проводі зросли значно. Відчувалась потреба сталої діловодчиці в Союзі. Щоб вийти якось з того положення, провід Союзу розпреділює працю на секції і для кожної секції назначує референтку, яка відповідає за певну ділянку праці. Однак, таку референтуру приділено кожній членці центрального заряду. Кожна особа, що відповідає за певну ділянку, мала дібрати собі до помочі більше осіб і створити комітет.

І так організаційну секцію взяла на себе голова організації, Марія Ткачук. Освітно-виховальна референтка, заступниця голови, Марія Мадюк, референткою господарської економії, кореспонденційна секретарка, Анна Токарик, народне мистецтво, що охоплювало також музейну працю Союзу, касієрка Розина Драґан, референтуру секції здоровля, рекордова секретарка А. Білак. Такий спосіб і розподіл праці між членками заряду централі давав кращі можливості виконувати намічені пляни роботи з обмеженими фондами.

На початку 1939 року централя виготовляє нові проєкти роботи в різних ділянках. Заряджується святкування 125-ліття народин Шевченка, поручено інші народні свята до святкування, комітет мистецтва розвиває працю в музею Союзу, побільшуючи збірку. На сторінці Союзу в "Українськім Голосі" вводиться листування централі з відділами для виказу діяльності жіночих товариств на місцях, видається й висилається друга частина "Українська Господиня" для продажі по відділах.

В другій половині 1939 року вибухає війна в Европі і Канада враз з західними державами Европи у війні проти Німеччини. Все населення Канади скеровує свою працю на воєнні потреби. Союз Українок

Канади стає від перших днів війни при праці для несення помочі державі, Враз з війною прийшли нові обов'язки праці. Провід централі закликає відділи до воєнної роботи, однак дає розпорядження, що організаційна праця не сміє спинятися, що воєнна праця є додатковою лише на час війни. Продовжується зарядження кампанії за новими передплатниками на "Український Голос", продовжується проєкт читання літератури, проєкт урядження та декорація спальні, йде також праця в ділянці народного мистецтва. Союз Українок Канади збирав передплати на видання Історії України в англійській мові, яку видавав Союз Українців Самостійників.

Марія Ткачук.

Сумний був рік 1939-тий. Невеселі були й з'їзди, що помимо війни відбувались в чотирьох провінціях. В Саскатуні відбувався головний З'їзд Союзу Українок Канади. Провід старався в тих часах надати керми організації, щоб задержати її в рівновазі при народній праці і не ховаючи суворої дійсности, що йшла світом. На З'їзді в Саскатуні, голова Союзу, Марія Ткачук, проломує перші леди — з'ясовує дійсний стан, в якім приходиться працювати такими словами:

"В відмінних обставинах приходиться нам відбувати цей З'їзд. Минувшого року радісні вістки приходили про незалежну Карпатську Україну та розвій державного життя, сьогодні ми дістаємо сумні і страшні вісти про нищення всього культурного надбання в Галичині. До того наша країна Канада і ціла Британська Імперія в війні з Німеччиною в обороні свободи. Всі громадяни Британської Імперії напружують всі свої сили, щоб цю війну виграти і якнайскорше повернути до нормального життя. Ми, як вільні горожани Канади, безперечно візьмемо повну участь і зробимо все, що буде в наших силах, щоб виконати обов'язок вільних громадян. На дальше, нас, як організацію чекає більше праці. Маючи за собою 13 літ діяльности, наша організація з вірою в майбутнє вступає до виконання своїх обов'язків."

З такою ж енергією кидається провід до роботи від початку 1940 року. Унормовує свій скромний буджет. Союз має на увазі потребу виготовити взори вишивок для церковного вжитку. Підносить справу подорожуючої бібліотеки. Та вся ця праця в перспективі майбутности. Дійсність і воєнний стан в країні відривають увагу людей. Радіо безперестанно голосить новинки на фронтах, преса запбвнена новинками із світових подій. Тяжко кермувати громадською працею в таких часах, коли такі великі, кольосальні події творяться, коли родини виправляють синів на військову службу, коли з фронтів надходять сумні і загрозливі вістки. Провід, кермуючи роботою Союзу, поручує референткам опрацювати плян праці по своїй лінії, дібрати до комітетів більше осіб і вести роботу на всіх ділянках.

Через цілий рік 1940 слідна інтензивна праця, поширення Історії України, в англійській мові, Союз Українок закуповує підручники і розсилає по наукових установах, або визначних особах, поручує відділам продавати книжку на місцях, помагає Олександрові Луговому видати книжку "Визначне Жіноцтво України" і закуповує наперед в нього певну єкількість примірників. Справа Читанки для Української Школи на черзі. Заряджуються окружні з'їзди в Манітобі і Саскачевані. А на осінь виїжджає в організаційну об'їздку по Саскачевані голова Союзу, Марія Ткачук. Вона промовляє на тему: "Війна і наші теперішні завдання". У воєнний час, головно не занедбати нашої громадської та просвітної роботи попри іншу. А одною з найважніших справ поїздки було нав'язувати ближчий контакт з відділами. Тоді голова Союзу відвідала 27 місцевостей в Саскачевані.

На З'їзді в грудні 1940 року западають деякі важні рішення, які дають корисні можливості для росту організації. Уведено ще один фонд, а саме музейний, який відділи мають складати кожного року для праці на полі мистецтва і музею. Вирішено також, щоб створити сталі комітети різніх ділянок праці Союзу і щоб вибрати головами тих комітетів не членок централі, які й так мають обов'язки, а осіб, які б мали в централі лише обов'язок референтки певної ділянки. Також назначити на З'їзді більше окружних представниць, приділити їм певні округи і щоб вони держали контакт з відділами та допомагали в роботі на місцях.

В році 1940 зайшли деякі важні події серед українського грома-

дянства в Канаді. Того року був створений спільний Комітет з представників українських політичних а то й просвітніх організацій для спільної акції, а головно у справах політичного і правного положення українського народу в Европі, який прийняв назву Комітет Українців Канади, а в скороченню КУК. Организування такого Комітету викликало чимало хвилювань, дискусій, обговорювались принціпи, напрямні праці і т. п. КУК мав стати найвищим представництвом зорганізованих українців на терені Канади. Біжучими подіями в громадськім

Заряд централі Союзу Українок Канади в Саскатуні, в 1941 році.
Перший ряд, з ліва на право: М. Буряник, М. Ткачук — голова, А. Гурик, М. Мадюк.
Другий ряд: Й. Михайленко, А. Мисак, Р. Гнатишин, Р. Драґан, А. Токарик.

житті ввесь час інтересувався Союз Українок Канади. На З'їзді Союзу Українок Канади в Едмонтоні в 1940 році вилонюється думка відповідної участи зорганізованих жінок в Комітеті Українців Канади. Незабаром після того Союз Українок Канади зустрінувся ближче з КУК, а саме підпорядковуючись рішенням громадянства, Союз Українок Канади згідно з бажанням Комітету Українців Канади поручує зібрані гро-

ші на амбулянс для крайової оборони доручити гроші Департаментові Крайової Оборони в Отаві. Оце й був перший крок співпраці жіночої організації у представництві Українців Канади.

На засіданні центральної екзекутиви Союзу в серпні 1941 бачимо, що справу участи жінок в Комітеті Українців Канади порушено і винесено постанову звернутися в цій справі впрост до Комітету з певними суґестіями створити при КУК окрему жіночу репрезентацію, а головно для координування воєнної роботи.

Того ж 1941-го року відвідує відділи в організаційних цілях в Манітобі Ґанка Романчич, яка верталась з конференції з Отави. Також відвідала всі відділи в східній Канаді Марія Ткачук, голова Союзу Українок Канади, яка була присутна на зборах Канадійської Національної Жіночої Ради в Вінніпеґу і на провінціяльнім з'їзді в Торонті, Онт.

ЮВІЛЕЙНИЙ РІК 15-ЛІТТЯ І ЮВІЛЕЙНИЙ З'ЇЗД.

При кінці грудня, 1941 року, відбувся ювілейний З'їзд Союзу Українок Канади. Був це святочний З'їзд з нагоди 15-ліття праці організації, однак саме ювілейне свято було скромне. По цілій Канаді йшла кампанія про ощадність. Населення Канади скромно вбиралося, за заощаджені гроші купувало Бонди Перемоги. Якась печатка турбот і смутку вкладалась на обличчах учасниць З'їзду. Війна затягалась чим раз далі, виглядів на її закінчення не було. Матері блукали думками по далеких дорогах світу, туди, де ходили їх сини, що були на військовій службі. Святочним відзначенням на З'їзді з нагоди 15-ліття була вечеря-бенкет, улаштована для всіх делеґатів і гостей. Ювілей був відзначений написанням короткої історії Союзу, що була поміщена в Календарі "Українського Голосу" за 1942 рік.

В програму ювілейного З'їзду входять реферати і ділові справи, що кидають багато світла на те, що було актуальним в тих важких часах організаційної роботи. На сесіях обговорюються пляни над унутрішнім скріпленням і поширенням організації. В своїй привітальній промові, голова Союзу, Марія Ткачук, з'ясовує стан і рівночасно скеровує думку у цім напрямі та кличе до праці:

> "Сьогодні ми переживаємо критичний та важний час. Для вплянування наміченої праці потрібна найбільша розважність та холоднокровність. Того нам треба притримуватися в дальших дискусіях. Коли сьогодні подумаємо, в якім стані нам приходиться працювати, коли валиться кругом все те, що людство віками будувало, ми тут можемо чутися лише щасливими, що живемо в країні, де маємо можливості свобідного життя та всестороннього розвитку. То й ми можемо не лише будувати своє власне життя, але рівнож свобідно говорити та писати в імени нашого поневоленого народу в Европі, що сьогодні під пануванням других. Використовуймо цю нагоду та радьмо спільно над добром цілого українського народу, де б він не знаходився."

На цім З'їзді з'ясовується й вирішується справа буджету Союзу.

Маючи кращі фінансові засоби, можна б повести ширшу організаційну роботу. І з цього приводу ухвала була така:

"Централя Союзу Українок Канади має уложити буджет і ввести його в життя в найскоршій будуччині. До такого буджету

Учасниці 15-літнього Ювілейного З'їзду в Саскатуні в 1941 році.

входили б такі датки, які досі платилися окремо як фонди: платня секретарки, фонд платної редакторки, музейний фонд, провінціяльний фонд та фонди на організаційні потреби. На кожний відділ централя накладає суму до виплачення в залежності від числа та сили даного відділу."

Оце більш-менш був плян буджету Союзу Українок Канади, який мав дати фінансові можливості, щоб за їх допомогою повести ширшу організаційну роботу.

Однак, це рішення не увійшло в життя на рік 1942 з огляду на те, що починався новий рік і багато відділів уже вплатили свої вкладки ще перед з'їздом і закінченням року.

Промови й реферати на цім З'їзді виголосили: Марія Ткачук на тему: "Минуле Союзу Українок Канади і завдання на будуче", Галя Гнатишин, референтка воєнної праці: "Воєнна праця на місцях", Марія Мадюк, "Моральне виховання молодого покоління", Розина Драґан: "Збереження народніх культурних цінностей", Й. Михайленко: "Жінка на сторожі національного здоровля".

Головою Союзу Українок Канади на 1942-гий рік була вибрана Анастазія Рурик, заслужена в організації. Довгі роки сповняла обов'язок секретарки. На цім ювілейнім З'їзді відбулось офіціяльне відкриття Музею Союзу Українок Канади.

В 1942 році на організаційнім полі продовжується та сама праця, скерована на те, щоб задержати активність по жіночих товариствах. Голова Союзу, Анастазія Рурик, поїхала в 1942 році на провінціяльний з'їзд до Торонта і відвідала відділи у східній Канаді та в Манітобі. Промовляла на теми: "Участь українців у воєнних змаганнях Канади і наші обов'язки". Хоч відчит голови Союзу був на тему допомогової воєнної акції, але поруч вона своїм приїздом оживляла життя в товаристві, а також зібрала невелику частину фондів.

Справа фондів Союзу була надалі проблемою, яку не легко було розв'язати. Поле для праці було дуже широке, можливості також, і тому Союз прямує до того, щоб забезпечити організацію фінансово або принаймні мати такі фонди, які би вистарчили на річний оборот праці в централі.

ПЕРЕНЕСЕННЯ ОСІДКУ ЦЕНТРАЛІ СОЮЗУ ДО ВІННІПЕҐУ

При кінці грудня, 1942 року, на головнім З'їзді Союзу Українок Канади в Саскатуні, за рекомендацією уступаючої централі, вирішено було перенести централю до Вінніпеґу. Головою Союзу Українок Канади стає Наталя Когуська.

Перенос централі з одного місця на друге певчім дезорганізує її роботу, особливо на початку року. Треба було зібрати, спакувати й вислати до Вінніпеґу всі рекорди, листування та матеріяли Союзу. Новий провід мусів це все перебрати, вглянути, познайомитись з ходом і характером праці. У Вінніпеґу показались деякі труднощі у веденню праці. Першою з них був брак відповідного місця на виконавчу роботу Союзу. Шафи з рекордами, листування, книги та все інше було приміщено в домі кореспонденційної секретарки, Ольги Войценко. Нововибрана голова Союзу тоді ще не мешкала в Вінніпеґу і це ще

більше утруднювало працю. Всі біжучі справи організації звалились на секретарку.

Помимо всіх цих труднощей, провід Союзу з ентузіязмом та вірою береться до праці. Перший обіжник виходить вже в лютім, і в ньому подаються ухвали З'їзду та визначається плян роботи для жіночих товариств на місцях.

В Саскатуні при Інституті залишився музей Союзу і працею музею керував комітет.

Анастазія Рурик.

Центральний провід враз із референткою мистецтва, Д. Гуцуляк, переводить випродаж вишивок на военну ціль у Вінніпегу, до якої Союз Українок Канади готувався два роки. Таку ж випродаж вишивок Союз організує на сході Канади — в Торонті й Монтреалі. В травні відбувається провінціяльний З'їзд в Торонті, на який виїжджає голова Союзу, Н. Когуська, з рефератом: "Ідейність української жінки в Канаді".

УЧАСТЬ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ В ПЕРШІМ ВСЕКАНАДІЙСЬКІМ КОНҐРЕСІ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

В 1943 році українське громадянство по цілій Канаді готувалось до великої події — Першого Всеканадійського Конґресу Українців Канади, що його скликав Комітет Українців Канади. Цей Конґрес мав відбутись у Вінніпеґу в червню. Про цей Конґрес широко писала преса, про нього говорили всі ті, кому була дорога українська справа. Саме в той час, коли українці в Канаді готувались до Конґресу, на землях України перекотилась затяжна і кровава боротьба двох ворогів свобідного світу — націстівської Німеччини і комуністичної Москви. Жертвою такої боротьби на землях України падав український нарід. Горіли села і міста, руйнувалась господарська культура народу, залишалась осмалена земля, нарід розпорошився, одних вивозили німці на примусові роботи, інших нищила комуністична Москва. Трирічна війна викликала у політичних колах світового значення розмови про її закінчення, визначались основи миру.

КУК підготовлявся до Конґресу. Всі українські організації, політичні й просвітні з напруженням слідкували за підготовчою працею до Конґресу.

Комітет Українців Канади скликав Конґрес, який викликав серед українського суспільства сподівання й ентузіязм; йшли нові великі дні, наближалися великі історичні події в світі і до них треба було прислухатися, зрозуміти їх і знайти себе.

Союз Українок Канади одержав запрошення від конґресового комітету дати реферат від жіноцтва. Реферат був припоручений голові Союзу, Н. Коґуській. Провід Союзу дає директиви відділам взяти численну участь у наступнім Конґресі КУК у Вінніпеґу. В обіжнику від 3 вересня централя повідомляє відділи про успіхи Конґресу та про участь у нім Союзу Українок Канади:

> "Всеканадійський Український Конґрес, який був скликаний Комітетом Українців Канади, відбувся у Вінніпеґу в днях 22, 23 і 24 червня. Успіх Конґресу був величавий.
>
> Зокрема наша жіноча організація — Союз Українок Канади, яка входить у склад союзних організацій СУС, взяла повну участь в цім Конґресі, чим заманіфестувала свою зрілість і співучасть в розбудові громадського і культурного життя в Канаді.
>
> Всі членки центральної екзекутиви Союзу, як також представниці всіх наших провінціяльних екзекутив входили на цей Конґрес, як делеґатки. Зо всіх частин Канади більші відділи Союзу вислали своїх делеґаток. Опріч делеґаток було поважне число заслужених в нашій організації жінок і з-поза Вінніпеґу, які приїхали на Конґрес, як гості.
>
> Під час сесій Конґресу вносили свої завваги: Анастазія Рурик, делеґатка відділу Союзу Українок Канади з Саскатуну й Доця Яндова, делеґатка відділу Союзу з Едмонтону. На загальній сесії Конґресу, голова Союзу, Н. Л. Коґуська, дала реферат "Жінка в Життю Народу".

По Конґресі, користаючись присутністю такого поважного числа провідного членства, централя Союзу відбула конференцію в Вінніпеґу 25 червня. На конференції був обговорений ряд ділових біжучих справ: видання книжки звітів воєнної роботи, справа платної редакторки, дальший проєкт воєнної праці. Була порушена й широко обговорена справа спільного жіночого комітету, який би діяв разом із Комітетом Українців Канади.

Користаючи з літнього часу, голова Союзу, Наталя Когуська, відвідує офіціяльно відділи в Манітобі, нав'язує зв'язки з членством та розглядає стан організації на місцях. Відвідини були надзвичайно успішні. Не зважаючи на літню пору, на відчитах було поважне число не тільки жінок, але і громадянства взагалі. Війна кожному вже надокучила, громадянство хотіло почути інші думки. На таких відчитах громадянство складало жертви на організаційний фонд, на поширення організаційної діяльности. З огляду на те, що плянований буджет ще не був уведений в життя, грошеві збірки під час відчитів приносили до каси Союзу фінансову піддержку.

Поруч виготовлення плянів праці для відділів, провід Союзу опрацьовує буджет організації, щоб предложити його на найближчим з'їзді. В цій всій роботі виявилась потреба мати свою канцелярію, щоб була можливість виконувати всю цю необхідну роботу і кермувати працею по відділах. Для цієї мети централя наймає перед кінцем 1943 року приміщення для канцелярії в Мек Інтайр Будинку і впорядковує канцелярію.

Тоді ж до Вінніпеґу на сталий побут переїжджає голова Союзу, Наталя Когуська. Провід організації плянує заанґажувати її для канцелярійної й організаційної праці в Союзі.

У новім приміщенні канцелярії Союзу йде підготовча праця до З'їзду, що має відбутися в Вінніпеґу в грудні, 1943 р. Це був перший у Вінніпеґу головний З'їзд Союзу Українок Канади. До тої пори всі головні з'їзди відбувались у Саскатуні.

З'їзд випав дуже успішно. З'їхалося велике число делеґаток з різних частин Канади. Увесь напрям З'їзду був скерований по лінії, як піднести й оживити працю по жіночих товариствах. Багато відділів зовсім підупало, інші звернули увагу на воєнну роботу. Доходи з підприємств ішли то на Червоний Хрест, то на воєнні фонди. Були такі товариства, що віддавали гроші із свят Лесі Українки із свята Шевченка на воєнні потреби. А українська школа, наука дітей рідної мови, освітно-виховальна праця по товариствах, все це припинилось. На такий стан провід Союзу зупинив свою увагу, щоб справу направити. Кореферентка Анастазія Сарчук, реферуючи справу нашої участи в інших організаціях докладає:

> "Так як тепер справа мається, ми мусимо подбати про свою власну організацію, бо є небезпека в тім, що коли звернемо забагато уваги на участь і співпрацю з іншими організаціями, то занедбаємо свою власну, а ми на це не можемо собі дозволити.
>
> Кажемо, що війна викинула нас з рівноваги. Багато жінок захопилися воєнною роботою до такої міри, що лишають все —

дім, організацію і посвячують ввесь свій час і енергію на воєнну працю. Чи так воно повинно бути? Ні, нехай наша воєнна поміч буде додатковою працею до вашої нормальної праці по відділах.

Нашим першим обов'язком є скріпити організацію та придержуватися наміченої програми. Мусимо звернути увагу на освітно-виховальну ділянку нашої праці, на культурне виховання наших дітей . . ."

По цій же лінії реферує справу "Організаційні потреби колись і тепер" секретарка Союзу, Ольга Войценко.

". . . Всім нам ходить про те, щоб наша організація була сильною. Сила організації є в скількості членства, в його свідомості, ідейності, однак ми мусимо пам'ятати, що не менша сила організації є і в тім, щоб вона була забезпечена матеріяльно. Фінансове забезпечення організації — це той ґрунт, на якім матимемо змогу плекати і ростити свої сили та й узагалі є тим ґрунтом, на які можемо попровадити роботу."

З'їзд в 1943 році дуже прихильно поставився до запроектованого буджету. З'їзд доручає централі найняти платну особу для ведення організаційної і канцелярійної праці.

Відділи так само поставились дуже добре до ухваленого на З'їзді буджету. Буджет уведено зараз по З'їзді і він вже був у силі в 1944 році. Був уведений також і організаційний фонд, як добровільна жертва від одиниць і відділів і який спеціяльно був призначений на поширення організаційної діяльности та програми праці.

Провід організації ставить своїм найважливішим завданням вглянути в життя і працю по відділах, подати всю можливу поміч там, скріпити кожну клітину Союзу новими силами. Для того дається заклик перевести кампанію за новими членками по товариствах. Проголошено приняття безпосередного членства в тих місцевостях, де немає жіночого товариства. Таку акцію завершує рішення центральної екзекутиви, щоб голова організації, Н. Когуська офіціяльно відвідала відділи по всіх провінціях.

Ранньою весною 1944 р. голова Союзу Н. Когуська виїжджає в організаційну об'їздку по східній Канаді. Відвідала там відділи, побила зв'язки, вглянула в працю. Того ж року восени, по закінченні жнив, Н. Когуська виїжджає в об'їздку на Захід Канади у Саскачеван і вертає пізньою порою. Свої спостереження з громадської праці на місцях вона поміщує на сторінці Союзу в "Українськім Голосі". На її відчити по відділах приходить громадянство масово. Пляни, проекти праці організації, розмова з членством, зацікавлення роботою на місцях, все це вносить більше життя та охоти до роботи. З фінансової сторони такі об'їздки були дуже корисні. Громадянство вже оцінювало роботу Союзу Українок Канади і складало свої жертви на потреби організації. Покривались кошти дороги і до каси Союзу впливали фонди, що були призначені на розвиток і поширення дальшої роботи Союзу.

З початком 1944 року опрацьовується програма праці для відділів. Даються всякі вказівки і поради.

Того ж року Союз Українок Канади почав працю над поправками і доповненнями до статуту. Були вже нові комітети, наспіли і зросли нові ділянки роботи. Все це потрібно було оформити й надати йому певних кермуючих зобов'язань. Для цього була назначена спеціяльна Статутова Комісія, яка складалася з таких членів: Доця Яндова, голова, членки комісії: Р. Драґан і М. Ткачук, Саскатун; Калина Сакалюк і Марія Гуменюк, Торонто, Онт.; Р. Ґовда і Е. Верхомин, Едмонтон, Алта.

В 1944 році формується у Вінніпеґу Комітет Українок Канади, який складався з представництва жіночих українських організацій. Цей Комітет мав вести свою працю спільно з Комітетом Українців Канади і бути його частиною. В обіжнику з вересня 1944 року централя повідомляє відділи про створення такого комітету:

"Як вже було проголошено в пресі у Вінніпеґу, при Комітеті Українців Канади сформувався Комітет Українок Канади, який складається з чотирьох домініяльних організацій, а саме: Союзу Українок Канади, Організації Українок Канади, Ліґи Українських Католицьких Жінок і Жіночої Секції при Союзі Гетьманців Державників. Ціллю сформування цього комітету — допомогти Комітетові Українців Канади в його праці, як також скоординувати наші сили для воєнної та гуманітарної праці."

Через уведену систему буджету та організаційні об'їздки, а також і окружні з'їзди, фінансовий стан Союзу Українок Канади значно поправився. Коли в 1939 році загальний прибуток був $1.001.57, а в 1943 році він уже виносив $1,924.24, то в 1944 році прибуток централі піднісся був до $3,448.40. Хоч прибуток кожного року складався із значних сум на різні фонди, все ж таки в порівнанню до попередніх років, центральний провід мав вже засоби і кращі можливості повести роботу інтенсивніше. Відвідини відділів знов продовжувались у 1945 р. в Саскачевані й Алберті. В річнім звіті, що його дала на з'їзді кореспонденційна секретарка, Ольга Войценко, з організаційної ділянки подаються такі інформації:

"Крім воєнної роботи найбільш зусиль було звернено на організаційну ділянку, а саме клопотались відділами, помагали відділам піднести свою роботу, збагатити відділи новими членками, а також зорганізувати або приєднати до організації більше число товариств, які стоять поза організацією. Щоб організація постійно розвивалася і скріплювалася, щоб не було застою, треба над тим працювати з року в рік. І приємно нам зарекордувати, що в минулім році зорганізовано й принято до Союзу Українок Канади сім нових відділів... Також відновлено чотири відділи, які через кілька останніх років не проявляли діяльности...

...Поїздки голови по відділах з відчитами і взагалі відвідини в організаційних цілях були дуже корисні. Особистий контакт із членством на місцях дає більше заохоти до праці. У багатьох місцевостях через відвідини голови оживилася робота...

З початком місяця червня пані Когуська виїхала до Саскачевану, відвідала коло 30 місцевостей і виголосила 26 відчитів. Вона теж взяла участь і виголосила промови на двох окружних

з'їздах в Канорі, Саск. і Кадворт, Саск. В місяці жовтні пані Когуська відвідала 22 місцевості в Алберті і в кожній мала відчит. Отже, за час своєї поїздки (в 1945 р.) пані Когуська виголосила 50 відчитів."

За гроші, зібрані на організаційний фонд під час відчитів, центральна екзекутива купує Бонди Перемоги на суму $2,500.00 і цей фонд, як резерву на організаційні потреби, вирішує задержати в бондах до слушного часу, щоб не вичерпувати зовсім каси Союзу.

В 1945 році закінчилася війна в Европі. Та офіціяльне проголошення закінчення війни не звільнило відразу населення Канади від обов'язків. Зросло також напруження щодо умов миру. У Сен Франциско відбувалась перша повоєнна конференція. Українське питання

С. Троян, Н. Когуська і А. Крепякевич; з організаційної об'їздки на відчиті в Народнім Домі в Чиливек, Б. К., в 1948 році.

в Европі було на порядку дня. На з'їздах СУС обговорювалось політичне положення українського народу по війні. Комітет Українців Канади висилав до Сен Франциско свою делеґацію. З того приводу преса була заповнена новинками. Закінчення війни не принесло українському народові ніякої полекші. Україна знайшлася під окупацією комуністичної Москви. Така ситуація в Европі не впливала корисно на українське громадянство в Канаді. Під час війни був хоч би й слабий промінь надії, що Україна стане самостійною державою. Українці в Канаді не могли вповні радіти з закінчення війни, як раділи інші народи.

В 1945 році в серпні відбулася конференція Союзу Українок Канади, що була скликана спільно з СУС в Саскатуні. На цій конференції відбувались важні наради над біжучими світовими подіями й у зв'язку з українською справою в Европі, були доповіді: "Наше відношення до

Радянської України", "Українські воєнні збігці в Европі" і т. п. Союз Українок Канади відбув свою окрему конференцію, на якій був обговорений ряд ділових справ організації, а між ними зміни і додатки до статуту Союзу Українок Канади. Вирішувались ще питання стипендій для студентів від Союзу Українок Канади та дальшого розвитку праці на полі народного мистецтва, музею й інш.

Союз Українок Канади ясно означує своє відношення до Радянської влади в Україні, висилаючи відділам обіжника такого змісту:

> "Говоримо про закінчення війни і радіємо з миру. Не можемо ми нині не згадати про долю нашого народу. Як він нині живе? Яка його будучність? Чи ця остання війна, в якій український нарід поніс найбільше жертв, принесла йому бодай культурну свободу? Україну, ніби то визнано на міжнародній конференції в Сан Франциско, як суверенну державу. І де-хто з нас тішиться, що вже Україна є, однак, ми питаємось, яка це Україна? Україна й так була, але поневолена. І нині вона так само поневолена Москвою і культурно й економічно і політично. Чи можемо ми українці в Канаді радіти, що край наших батьків зістав знов поневоленим? Україну на міжнародній конференції в Сан Франциско репрезентували з наказу Москви москвофіли-комуністи. Це не визволило нашого народу з-під московського панування. Ми бажаємо, щоб наш нарід був господарем на своїй власній землі. В теперішніх часах в наші організації втискаються комуністи та голосять баламутні думки, що ніби то всі українські організації в Канаді визнають радянський уряд на Україні та єднаються з комуністами. Отже, наше відношення до радянської влади на Україні осталось таким самим, як і було до війни, а наше відношення до комуністичної організації в Канаді та її членів є згірдливе, як до зрадників народу і як до рабів Москви."

Союз Українок Канади мусів означити своє становище, бо часи були непевні. Росія була союзницею Великої Британії, а місцеві комуністи старались це "союзництво" використати для своєї пропаґанди на користь Москви. На цю тему також промовляла голова Союзу під час своїх відвидин відділів.

Час і біжучі події в нашім громадськім життю приносять багато праці й обов'язків, які треба доглянути, повести роботу так, як бажалось вже роками. При кінці 1945 року Союз Українок Канади на своїх з'їздах виносить рішення помогти зібрати фонди на купівлю будинку для Дівочого Інституту при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу. На початку 1946 року централя Союзу повела кампанію за збіркою грошей, розсилає тисячі листів з закликами до осіб, до відділів, пише заклики в пресі. Рівночасно почалася в Канаді акція допомоги скитальцям в Европі і Союз Українок Канади повів працю на тій ділянці.

УЧАСТЬ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ В ДРУГІМ ВСЕУКРАЇНСЬКІМ КОНҐРЕСІ.

Другий Всеукраїнський Конґрес Українців Канади проголошено в Торонті на 4, 5 і 6 червня 1946 року. Головною ціллю Конґресу було з'ясувати перед світом теперішнє положення українського на-

роду в Европі, а друге апелювати до уряду Канади за впущенням до Канади українських скитальців, що жили по таборах в Німеччині та Австрії. Союз Українок Канади, як і в попереднім Конґресі бере участь. З централі Союзу, як делеґатка виїжджає Ольга Войценко, секретарка Союзу. Голова Союзу Н. Когуська виголошує на Конґресі реферат. На тім Конґресі було поважне число членок Союзу з різніх частин Канади. А в східній Канаді, відділи Союзу взяли масову участь. Конґрес був величавий. В нім були зарепрезентовані всі українські організації, всіх політичних чи й релігійних переконань. У міжчасі відбулось в Оттаві переслухання української делеґації від Комітету Українців Канади членами **Еміґраційної Комісії Сенату** в

Заряд централі Союзу Українок Канади в Вінніпеґу, в 1946 р.
Перший ряд, сидять: Ольга Войценко, Наталя Когуська, Марія Симчич.
Другий ряд: Марія Залозецька, Анна Гавриш (Сіра), Анастазія Сарчук.

справі допущення до Канади на поселення української еміґрації зо скитальщини. Цілий хід тих нарад було видано брошуркою в англійській мові. Союз Українок Канади закуповує від КУК поважне число цих брошурок і розсилає по відділах для ознайомлення зо справою.

КОЛЕҐІЯ СВ. АНДРЕЯ В ВІННІПЕҐУ.

Того ж року відбулася ще одна великої ваги подія в нашім громадськім житті, а саме святочне відкриття Колеґії св. Андрея в Він-

ніпеґу. З тої нагоди Союз Українок Канади закликає відділи взяти участь в цім святочнім відкритті найбільшої виховавчої і першої такої інституції в Канаді. Проголошує також офіціяльні наради Союзу. Наради скеровані були на успішну працю по жіночих товариствах і відділах.

З'їзд Колеґії св. Андрея відбувся в Роял Александра Готелі в Вінніпеґу, в листопаді. Цей З'їзд знову був величавим, викликав ентузіязм. Кожний радів здобутком такої поважної інституції. На З'їзді можна було бачити поважне число членок Союзу Українок Канади. Одні приїхали, як члени Колеґії, інші, як офіціяльні делеґати на наради Союзу Українок Канади. Були зарепрезентовані три провінціяльні екзекутиви: з Алберти, Манітоби і Східної Канади.

20-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙНИЙ З'ЇЗД

В 1947 році, в днях 6, 7 і 8 липня відбувся святочний З'їзд Союзу Українок Канади з нагоди 20-ліття праці. Був це самостійно скликаний жіночий З'їзд з святочною програмою, що відбувся в Саскатуні в Нютена Каліджет залі, а також частинно в Інституті ім. П. Могили. На цей З'їзд прибула в повнім складі центральна екзекутива Союзу з Вінніпеґу. В З'їзді взяли участь делеґатки відділів з різніх провінцій і членки гості. Були зарепрезентовані всі чотири провінціяльні екзекутиви та голови різніх комітетів. Приїхав спеціяльно на той з'їзд голова Союзу Українців Самостійників посол І. Р. Соломон. Прибули й інші визначні гості-громадяни.

В неділю відправлялась в саскатунській церкві святочна Служба Божа з Молебнем з приводу 20-ліття Союзу. Прекрасна проповідь всеч. о. Ковалишина, в якій він підніс заслуги української жінки громадянки, святочні релігійні обряди викликали піднесений настрій серед учасниць З'їзду. Відчувалось щось могутнє в тім святі, в якім відзначується посвята, пожертва і труди людей; а також відзначується служба народнім ідеалам, що, як світоч для кожної членки Союзу, провадили вперед на протязі двох десятків років.

Тут знову був момент, повний хвилюючої радости і ґордости з витривалої праці та здобутків, з невгасаючої любови до свого народу.

Жінки могли оглядати свою працю та радіти розквітом організації. У своїй святочній привітальній промові голова Союзу, Н. Когуська, підкреслила це такими словами:

> "Ця хвилина для нас всіх є надзвичайно велика. Нас огортає зворушення, радість і почуття вдоволення. І не за себе особисто, а за ті наші спільні народні справи, для яких ми трудилися й які ми нашою спільною працею осягнули. Ми, наче той мандрівник, що вибирається в далеку дорогу, щоб здобути там щастя і принести його своїм близьким. І на тій дорозі стрічає він сотки перепон, однак він переборює усе та витривало прямує до своєї цілі.
>
> Так ніщо не було в силі спинити і нашої живої душі в дорозі до кращого завтра для інших. Працюючи в організації, ми служили народній справі. З'єднавши наші сили в спільну роботу, ми

Учасниці 20-літнього Ювілейного З'їзду Союзу в Саскатуні в 1947 році.

стали добрими сторожами найкращих скарбів нашого народу, сторожами нашої високої культури і зберегли її. Через 20 літ наша народня нива збагачувалася все новими і пліднішими грядками. Сьогодні, в день нашого свята, ми завершуємо наше 20-ліття. Від сьогодні, ми починаємо нову сторінку нашої історії.

Праця наша в минулих двадцяти роках була важка. Та зате ж і наші завдання були великі. І ми українки вірили в них цілим жаром нашої душі і та віра привела нас до того, що в рік нашого 20-ліття ми радіємо нашими здобутками. В рік нашого 20-ліття Союз Українок Канади в силі розквіту своєї творчої праці."

На цім З'їзді були виголошені цінні реферати та вирішені важні ділові справи, які ввійшли, як додатня праця до попередної. І так цінний реферат виголосив голова Союзу Українців Самостійників посол І. Р. Соломон на тему: "Союзні організації Союзу Українців Самостійників". Н. Л. Когуська, голова Союзу Українок Канади, — на тему: "У двадцятьліття культурної праці". Дмитро Мартиновський, декан теольоґічного відділу при Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу — "Роля Церкви в Українськім Життю". Ганка Романчич — "Міжнародні жіночі організації". Софія Василишин: "Стипендії для студентів". С. Стечишин: "Потреба літератури для дітей". Крім того, членки централі здавали звіти з діяльности організації та обговорювали в них дальші напрямні праці.

Софія Василишин,
голова Стипендійної Комісії Союзу.

З поміж важніших справ вирішується давати стипендії українським студентам в наших виховальних інституціях, а саме одну стипендію річно для Інституту ім. св. Івана в Едмонтоні, одну для Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні, одну для Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу. Кожна стипендія по 100 долярів.

По звіті з діяльности та збірок пожертв на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу рішено продовжувати збірку фондів на купівлю будинку для Інституту.

Статутова комісія предложила на тім З'їзді додатки і поправки до статуту Союзу Українок Канади.

А центральна екзекутива Союзу робить З'їздові святочний дар — щойно видану друком книжку про народне виховання під назвою "На сторожі культури" з присвятою 20-літтю праці Союзу Українок Канади.

З'їзд відбувався повних три дні і в кожній справі відзначався змістом і повагою хвилі. Цей святочний З'їзд закінчився бенкетом в Елайт Кафе Блю Рум. На бенкеті виголосили святочні промови бувші голови Союзу, а саме: Савеля Стечишин, Доця Яндова (писемна привітальна

промова), Марія Ткачук, Анастазія Рурик. Кожна з них дала жмуток спогадів, повертаючись думками до тих часів, коли Союз Українок Канади першими кроками щойно виступав на свій шлях. Прекрасну своїм змістом промову виголосив Юліян Стечишин, який сприяв розвиткові цієї організації і на перших початках був одним з тих, що йшов назустріч її організуванню. Промовляли принагідно інші визначні гості. На бенкеті були присутні не тільки провідні жінки різніх місцевостей, але й визначні гості громадяни, провідники СУС і СУМК, які працю Союзу Українок Канади зрозуміли і поважали. На бенкеті був і святочний коровай, що його спекли членки жіночого товариства, "Доньки України" з Ріджайни, Саск. На закінчення бенкету святочну промову сказала тодішня голова Союзу, Н. Когуська.

Того ж вечора була ще ухвалена та вислана телеграма до президента Злучених Держав Америки Г. Трумена з проханням про долю українських скитальців такого змісту:

Mr. H. Truman,
The President of the United States of America,
The White House,

The Ukrainian Women's Association of Canada assembled at the twentieth annual convention at Saskatoon, Saskatchewan, July 5 to 7, 1947, expressed its most sincere appreciation of your decision to admit into the United States a substantial number of Europe's displaced persons who are unwilling by reason of political opinion and fear of persecution to return to the areas where they once had homes. This convention considers that it is a great humanitarian action to offer the distressed and suffering people an opportunity to a new life in a free democratic country and it is the hope of this gathering that this decision will be put into action without delay.

Mrs. N. L. Kohuska, President.
Mrs. P. H. Woycenko, Secretary.

The Ukrainian Women's Association of Canada,
Head Office,
Cor. Church and Charles Street,
Winnipeg, Man.

В англійській пресі "Стар Фенікс" появились були звідомлення з цього святочного З'їзду. Репортажами до англійської преси клопоталась і працювала над ними кореспонденційна секретарка, Ольга Войценко.

В РІК ПО ЮВІЛЕЙНІМ З'ЇЗДІ

В рік по ювілейнім З'їзді, що був заповнений активною працею на всіх ділянках, відбувся в 1948 році головний З'їзд Союзу Українок Канади в Саскатуні, Саск. З'їзд відбувся літньою порою в Бесборо готелі. На тім з'їзді вирішується ряд ділових справ організації. Зокрема був викінчений і схвалений новий статут Союзу Українок Канади.

На тім З'їзді головою Союзу Українок Канади була вибрана Ольга Войценко, яка довгі роки сповняла обов'язок кореспонденційної сек-

ретарки, а в попередніх роках брала активну участь у Союзі Українок Канади та була одною з провідних жінок у Вінніпеґу.

Зараз же по З'їзді в Саскатуні виїжджає в організаційну об'їздку до Алберти Н. Когуська, попередня голова Союзу. Вона відвідує всі відділи в Алберті, бере участь в окружнім з'їзді в Веґревил і відвідує три відділи в Бритиш Колюмбії.

Восени 1948 року центральний провід кладе велику вагу на проблеми Української Школи в Канаді. В тій цілі нав'язує Союз зв'язок з Централею Української Школи в Саскатуні і назначує там свою представницю Марію Ткачук. На своїх засіданнях Союз вирішує зорганізувати за допомогою відділів дитячі гуртки. Подає спис шкільних підручників і закликає батьків, особливо матерів вчити дітей письма і мови дома, поки буде зорганізована українська школа на місцях. А на провінціяльних з'їздах в Саскатуні й Едмонтоні того ж року, голова Союзу Українок Канади, Ольга Войценко, промовляє на тему української школи, де і з'ясовує конкретний плян праці.

Восени 1948 року в місяці листопаді голова Союзу Українок Канади, Ольга Войценко, виїжджає на Світовий Конґрес Українського Жіноцтва до Філадельфії з відчитом про досягнення української жінки в Канаді на полі організаційнім і культурнім. Під час свого повороту до Вінніпеґу вона спиняється в Торонті для нарад з Провінціяльною Екзекутивою про працю відділів на сході та ділиться своїми враженнями з відбутого конґресу.

Організаційну поїздку відбуває голова Союзу, Ольга Войценко, в 1949 році в східній Канаді. Там вона відвідує всі відділи, робить зв'язки та виголошує відчити на організаційні теми. Разом з нею об'їздила відділи заступниця голови Марія Симчич. В той час в Торонті відбувався головний З'їзд Союзу Українців Самостійників. Голова Союзу, Ольга Войценко, виголошує сильний реферат на організаційну тему, в якому підкреслює вагу організованости жінок. Уривки цього відчиту вказують, як сильно розвинулася організація Союзу і в чім лежить її сила.

"...Українська культура, яка жила в нутрі широких народніх мас, рятувала наш нарід від цілковитої асиміляції і загибелі впродовж століть. Вона наче іскра завжди жевріла в глибинах народної душі і в часах найтяжчих, вона все для нас була світочем. Культура наша була прямо таки нашою фортецею, яка спиняла всі пляни наших ворогів, щоб нас знищити.

А що сказати про тих українців, що, чи то з економічних, чи то з політичних причин, покинули рідну батьківську землю і поїхали у світ? І не сотки їх були, а сотки тисяч. Вони ж легко могли були пропасти для свого народу тому, що знайшлись в нових, відмінних обставинах, серед моря чужих звичаїв і чужої культури. А коли вони не втопились у тому чужому морі, то тільки завдяки своїй культурі, яка відразу ставила їх окремим народом серед інших народів.

Ось, як приклад, можна навести сучасну, спричинену послідньою війною, українську еміґрацію, на так званій теперішній скитальщині. Велике зацікавлення серед різних народів світа викли-

кала українська еміґрація — українські скитальці; про них широко розписувалась преса, про них говорилось на зібраннях...

А що найбільше звернуло на себе увагу світа в українських скитальців то їх високо розвинена культура, яку скитальці разом зо своїм приходом до таборів почали творити. В розмірно короткім часі вони збудували церкви, вони прикрасили їх образами найкращих мистців-малярів; пісня, ручне мистецтво, музика, література, театр — все це ожило, засяяло величньою красою серед руїн і смутку людського життя. І хоч українці знали, що їх побут у тих краях дуже короткий, це не спиняло їх у творчій культурній праці. Тим способом вони витворили про себе опінію світу, як працездатного і творчого народу і залишили за собою пам'ятку.

Отже, бачимо, що культура у всій своїй повноті дає нам вартості як народові; вона є свідоцтвом нашої якости. І по стежці нашої культурної праці в нас є широкі можливості вказати світові на державні змагання українського народу — одним словом культурний ґрунт це — база всіх наших можливостей.

Однак, ми ніколи не сміємо забувати того, що наша культура серед іншого оточення дуже швидко могла б стратити свою силу, коли її не підсилювати новими соками, коли її не піддержувати. Ми всі дуже добре знаємо, що, відірвана від дерева вітка, в'яне і всихає — те саме стається з народом: відірваний від рідного ґрунту, він дуже скоро міг би підпасти під чужі впливи і його культурне "я" поодинцем могло б затертись назавжди. А чи ж нам не залежить на тім, щоб зберегти себе як нарід? Де б ми не знайшлись, куди б ми не пішли, ми не маємо права бути ніким іншим лише українцями, наш дім не сміє бути нічим іншим лише українською твердинею. **І лише в організації ми маємо силу зберегти себе як нарід; лише в організації ми маємо спромогу будувати своє майбутнє.**

Вартість і значення культурного ґрунту розбудови громадської праці в Канаді розуміли перші піонерки жіночого руху. Крім того, вони розуміли, що українська жінка у великій мірі має в руках засоби зберігати культуру народу, творити її, плекати і передавати наступним поколінням."

Об'їздки по відділах, виголошувані на з'їздах такі і подібні відчити піддержують працю Союзу Українок Канади, викликають ентузіязм та охоту до дальшої роботи.

Завдяки унормованому буджетові, Союз Українок Канади вводить у життя ще одну важну ділянку праці, а саме: видавання книжок цінної літературної вартости і поширення їх через відділи. Така праця потребувала більших фондів, все ж таки центральний провід рішає, що це завдання є одним із важніших і що його треба переводити в життя.

В тій цілі нав'язує Союз Українок Канади в 1938 році переписку з Савелею Стечишин і доручає їй опрацювати підручник про народне мистецтво. Цю працю Союз плянував видати книжкою. Книжка була опрацьована і видана під назвою "Мистецькі скарби українських вишивок". Її тираж був 3,000 примірників. Збут книжки був дуже добрий і відділи поширили її поміж членок. Закінчивши видання цієї книжки на черзі вже була друга. Біографія і літературна характеристика українських письменниць. Цю книжку опрацовував проф. Л. Бі-

лецький. Поява його праць, що частинно містилась на сторінці Союзу в "Українськім Голосі" викликала зацікавлення серед читаючого загалу. В розмірно короткім часі цю працю закінчено, і вона появляється друком в 1951 році під назвою "Три Сильветки" і присвячена автором Союзові Українок Канади з нагоди 25-ліття його культурної діяльности. Вийшов цей твір напередодні нашого ювілею. Однак до друку готуються нові твори, які своєю цінною вартістю будуть служити справі висококультурній, справі народній.

Праця над організаційною розбудовою ведеться без перерви. В кожній провінції скликається літньою порою по два, або й три окружні з'їзди разом із виставами вишивок і добірною програмою. Такі з'їзди, звичайно, відбувались протягом одного дня в неділю. В таких з'їздах беруть участь представниці з централі як також і членки провінціяльних екзекутив. На тих з'їздах виголошувались відповідні відчити на організаційні і загально культурні та суспільно ідеологічні теми. Об'їздка по відділах відбувалася з метою нав'язування особистого контакту і переводилась у певних сезонах року.

НОВЕ ПРИМІЩЕННЯ КАНЦЕЛЯРІЇ

Канцелярія Союзу Українок Канади з-за браку приміщень у Вінніпеґу, була влаштована тимчасово в Колеґії св. Андрея. В роках 1948 і 1949 йшла перебудова власного будинку "Українського Голосу", куди плянувалось пізніше перенести канцелярію Союзу. Тим більше, що тут знаходилась і редакція "Українського Голосу" і преса. Місце вигідне і є осередком громадського руху. І от, з початком 1949 року Союз Українок Канади уряджує свою канцелярію в одній із кімнат на першім поверсі.

Канцелярія Союзу відогравала дуже важну ролю у виконавчій організаційній роботі. Тут відбуваються всі засідання центральної екзекутиви, тут містяться всі рекорди і матеріяли, тут виконується щоденна праця, сюди часто заїжджають членки, що в переїзді через Вінніпеґ спиняються, щоб порадитись та поінформуватись у громадських справах.

Рік 1949-ий, в нашім громадськім житті був особливим. Тоді саме припадало 40-ліття "Українського Голосу", першого українського народного і самостійного часопису. Українське громадянство відзначувало цю подію особливо, бо "Український Голос" був основою нашого самостійницького руху в Канаді і надалі залишався найсильнішим фундаментом цілої нашої громадсько-організаційної будівлі. На місцях громадянство улаштувало святочні імпрези та відзначували цей важний в історії нашого культурного розвитку в Канаді час. Це ювілейне свято "Українського Голосу" припадало на місяць березень.

З того приводу Союз Українок Канади доручає своїм відділам прилучитись до спільних свят на місцях, а де такого немає, щоб заряджували самі. Для тієї мети Союз видає спеціяльний реферат для відділів, в якім оцінює заслуги преси для загально української справи

і для справ Союзу зокрема. Крім того, Союз проголошує місяць березень — місяцем кампанії на фонд розбудови "Українського Голосу". "Український Голос" видає спеціяльні побільшені ювілейні числа, в яких містяться спомини і статті визначних громадян. Союз Українок Канади пише і поміщує вкоротці свою історію, яка так тісно зв'язана із "Українським Голосом" і з тими ідеями, що їх голосив цей часопис. Ось як розумів Союз Українок Канади свою пресу; й яку ролю вона відогравала в життю Союзу:

> "Українському Голосові треба завдячувати багато з того всього, що ми, як організація, враз з нашими інституціями осягнули і збудували в Канаді. На сторінках "Українського Голосу" ми завжди знаходили місце для своїх громадських та організаційних справ; там ми обмінювались думками, там ми знаходили нашу опору і плекали віру в нашу будучність.
>
> "Український Голос" від перших своїх початків був фундаментом нашого зорганізованого життя; він був нашим провідником і дороговказом через цілих 40 літ. Він стояв на сторожі нашого культурного розвитку; він був інформатором та амбасадором української справи перед світом і боронив інтереси українського народу."

(Реферат з приводу 40-ліття, 1949 року.)

На заклик централі відділи по різніх місцевостях улаштовували свята або святкували спільно з громадянством.

В 1949 році Союз Українок Канади відзначує свято 100-ліття народин Олени Пчілки, української патріотки, громадянки і письменниці.

Відбувалось також свято 100-ліття уродин Наталі Кобринської і в багатьох місцевостях це свято відбувалось спільними силами українських жіночих організацій. В інших таке свято улаштовували відділи Союзу. Початок святкуванню цього свята дав Комітет Українок Канади.

НАПЕРЕДОДНІ 25-ЛІТТЯ

Прийшов 1950-тий рік та приніс із собою знову чимало подій, які позначились успіхами в нашій організаційній праці. На початку року відбувався у Вінніпеґу Третій Конґрес Комітету Українців Канади, на який з'їхалися делеґатки і членки Союзу Українок Канади, щоб узяти участь в загально українських справах. Конґрес відбувався в місяці лютім в Роял Александра готелі. Була, отже, можливість знов обмінятися думками з передовими членками з різніх частин Канади, що на Конґрес приїхали.

Центральний провід видає друком новий статут Союзу Українок Канади та розсилає його по своїх відділах. Виходить книжка "Мистецькі скарби українських вишивок". Організаторка Союзу Н. Когуська відвідує весною всі відділи у східній Канаді. Йде підготовча праця до головного З'їзду Союзу Українок Канади, який має відбутися в Едмонтоні в місяці липні.

З'їзд в Едмонтоні 1950 року випав надзвичайно успішно. Це був вже передювілейний З'їзд і на нім широко обговорювались справи

наступного ювілею, видання історії Союзу Українок Канади і т. п. Уважно була дискутована справа фондів і спільного з СУС буджету. З'їзд ухвалює задержати окремо свої фінансові справи з огляду на поважні завдання Союзу в ділянці культурній. А для скріплення й підсилення дальшої організаційної роботи З'їзд вирішив підвищити членську вкладку, що давало центральному проводові кращі можливості вести дальшу працю без перешкод і труднощів.

Передювілейний 1951 рік заповнений активною працею членства Союзу по цілій Канаді. Відбувались провінціяльні й окружні з'їзди, йшла підготовча праця до ювілейного року.

Українське громадянство в Канаді святкувало того року свято 60-ліття поселення українців у Канаді і на місцях до таких свят прилучувались членки Союзу. Голова Союзу Українок Канади, Ольга Войценко, присвячує 60-літтю українських піонерів реферат, який виголошує на з'їздах в Торонті, Вінніпеґу і Саскатуні "Піонери й ми". Цей реферат, наче лучник, між минулим, теперішнім і майбутнім, кидає нове світло на пройдену дорогу, відмічує рік піонерок і з'ясовує завдання Союзу Українок Канади в тих переломових етапах українського життя в Канаді. Реферат О. Войценко:

"ПІОНЕРИ Й МИ".

"Цього року минає 60 літ з дня прибуття перших українських поселенців до Канади. Українське громадянство відзначує цю важну та історичну подію тим, що у всіх частинах Канади, відбуваються "Свята Піонерів". А вшановуючи так урочисто ці важні роковини, рівночасно ми відслонюємо перед нашими очима широку картину з минулих днів нашого життя тут, в цій країні. Є це радісна й повна життя картина, що будить в нашім серці почуття поваги та гордости за минуле наших батьків, за трудні дні їхнього піонерського життя, за їх витривалу працю, за їх характерність, відданість і посвяту для народної справи — за їх здобутки на полі економічним і культурнім.

Українці в Канаді від початків свого поселення й до тепер зробили велику роботу. Вони розбудували себе економічно в різних ділянках, але найбільше зробили таки на полі господарськім. Була це тяжка праця, бо треба памятати те, що українські поселенці були бідні. Господарство своє вони починали на "гомстеді", цебто на зовсім невиробленій землі, серед дикої природи, серед густих, та непрохідних лісів, без відповідного знаряддя, корчували і прочищували землю під управу майже голими руками.

Убогий був і перший дім українського поселенця в Канаді. Була це землянка або по більшій часті ліплянка з глини й дерева. А перші роки життя родини, це була надмірна тяжка праця серед недостатків. Однак, канадійська земля, що щедро винагороджує працю і труди, так же щедро нагородила вона і поселенців з далекої України. Де ще недавно були праліси, пущі та мочарі, там нині буйні і пишні хвилі ланів пшениці. Де були індіянські стежки, там нині широкі биті дороги. А на місце ліплянок, чи землянок, виросли модерні та вигідні доми. На подвір'ю в господарстві заступили серпа й косу наймодерніші машини. Шпіхлірі повні збіжжя. Разом з економічним добробутом поселенця в Канаді, росла й розви-

валася господарська культура. В розвиток господарської культури, українські поселенці вложили багато хисту і праці.

Та крім дорібку в особистім житті, у власнім господарстві, українські поселенці здобули великий доробок і на полі культурно-громадськім.

Початок руху в громадсько-культурній ділянці почався в перших роках цього століття, а конкретної форми набирає в році 1910, коли повстав перший народній, самостійницький часопис в Канаді — "Український Голос". І як поселенець-господар був піонером у пущах канадійської землі, так "Український Голос" був піонером на ниві громадській, на полі народнім, де починав без нічого і в важких трудах та примітивних умовах, орав той переліг без перестанку.

Довкола цього культурного піонера — "Українського Голосу" — росло все наше громадське господарство, цебто, наші виховальні Інститути, наші церкви, народні доми, організації, музей, українська школа — одне слово, все те, що становить культурно-творчу працю народу.

Завдяки "Українському Голосові" поширився клич між поселенцями "В школі і в науці наша будучність". А клич "до школи, до освіти" став гаслом серед родин українських, порозкиданих по широких просторах Канади.

І діти наших поселенців пішли до школи. Заповнили наші виховальні інституції, наші бурси, де, крім навчання предметів звичайних державних шкіл, побирали науку з українознавства, набиралися національної свідомости та виховувалися на ідейних та розумних членів свого народу. І ці діти з відзначенням покінчили школи, та вибороли собі місце в житті канадійського суспільства — в політиці, в професіях, в бизнесі, шкільництві та промислі.

В розмірно короткім часі, ці бідні та незнані поселенці, завдяки культурно-громадському проводові, виросли в Канаді як нарід з багатою культурою, як нарід творчий, здібний, підприємчивий. Вся ця праця на полі економічнім, господарськім, культурнім надала нашому народові поваги, подив і піднесла його в очах наших співгорожан та відчинила двері до різних можливостей. А такий сприятливий стан дав нам можливість працювати в широкому світі і для політичних цілей нашого народу й на його рідних землях. А це дало нам можливість інформувати світ про бажання українського народу і його змагання до самостійно-державного життя та можливість піддержувати його у тих змаганнях.

Яке ж значення мають ці всі здобутки наших піонерів для нас сучасників і для майбутнього життя?

У відповідь на це питання, ми мусимо насамперед зрозуміти, що праця в культурно-громадській ділянці, що була почата нашими піонерами, є дуже цінною та важною. Коли б не було цього активу, цієї праці, то ледве чи був би сьогодні і слід українства в Канаді. Ми мусимо це признати й оцінити це як великий здобуток. Ми маємо зрозуміти, що ця праця є сильною підвалиною й на цій підвалині ми маємо дальше розбудовувати наше громадське, культурно-творче, духове життя. Ми мусимо пам'ятати, що ми нащадки тих заслужених піонерів і, перебравши їх здобутки, не сміємо занедбувати їх. Навпаки, ці здобутки є нашим капіталом, який треба побільшувати. Наше культурне життя треба ще більше розбудувати і піднести його на вищий ступінь розвитку.

З моїх спостережень, скажу, що в деяких напрямках, ми, сучасники, розбудовуємо й розширюємо ці первісні здобутки наших батьків. Наприклад, на місце перших скромних та убогих церков,

у нас появляються чим раз більші та коштовніші будівлі, прекрасні катедри та церковні храми. Наші світські інституції сьогодні змодернізовані, огріті, освітлені і багато вигідніші, як ті перші домівки, в яких сходилися наші батьки та діди. І це є дуже похвальне та радісне явище, але разом із тим часто встає питання, чи ми рівночасно з розбудовою зовнішньої частини цього громадського добра, ростемо та глибшаємо духово? Чи в ці будівлі, ми вкладаємо стільки серця, стільки душі, як робили це наші піонери? Чи свідомі ми тих первісних та найважніших завдань цих прекрасних народніх інституцій — цих домів, які мали бути нашими святинями і в яких ми мали зберегти все багацтво нашої культури? Бо коли в цих будинках не буде активного громадського життя, коли там не буде української школи, організації молоді з відповідним проводом та програмою роботи, то яка вартість цих будинків, і яка остаточна ціль їхнього існування? І часом мені здається, що в погоні за зовнішньою розбудовою цих будівель, ця найважніша ціль, для потреб якої вони повстали, забувається.

Можна також завважити, що, з доробком та добробутом в нашому особистому житті, є тенденція забувати про духові цінності та вартості. Щоденна праця та заробітки забирають у нас всю силу та увагу, і ми найменше присвячуємо своєї уваги нашій унутрішній духовості, не працюємо над собою, щоб піднести себе духово та інтелектуально, а це, що найбільше ушляхотнює людину та робить її повновартісною. І коли я роздумую над цим, мені здається, що в нас немає вже тої рівноваги та гармонії, якою відзначалися наші піонери, що в розбудові свого матеріяльного стану, в парі із ним із ним ішла й розбудова їхнього духового життя.

Отже, це явище, що більше присвячується уваги матеріяльній стороні нашого життя може з часом фатально відбитися на нашій майбутності, як українців у Канаді. А треба признати, що вже почасті й тепер відчуваємо ці недостачі.

Погляньмо на свою родину, на наших найменших дітей. Це ж вся наша майбутність! І від того, як виховують їх батьки-матері, буде залежати якість майбутнього нашого суспільства. Від того буде залежати вся наша дальша праця в Канаді.

Найбільша відповідальність за виховання дітей спадає на матір, бо вона перебирає духову опіку над дітьми, виховує їх. На ній лежить обов'язок виховати своїх дітей в народнім дусі, вщепити в них змалку любов до свого народу. Церква й українська школа доповнюють це виховання, але початок може дати тільки добрий український дім.

Родичі самі стають прикладом для дітей в українськім житті. Коли родичі цікавляться народніми справами, коли виявляють це зацікавлення конкретною працею, коли діляться цією працею а то навіть з журбою із своїми дітьми, коли враз із ними бувають на українських імпрезах, то там само собою провадиться велика частина виховання в народнім дусі.

"В українськім домі — українська мова" повинно бути гаслом кожної української родини. Без навчання дітей рідної мови, не може бути навіть мови про нашу будучність, як народу. Без знання мови, гине всяка культурна чи творча праця народу.

Дуже важною справою є читання й піддержування своєї преси. Наша преса є найбільш необхідною народньою справою. "Український Голос" був, є і надалі буде підвалиною в нашім громадськім житті і в нашій культурній праці. Без преси, жадний нарід, жадна організація не може проявити себе. І тому, є дуже важним, щоб з

відходом наших піонерів, число передплатників та читачів не маліло, а навпаки, щоб воно збільшувалося. Дуже важним є, щоб молоді люди передплачували й читали свою пресу, бо помимо того, що вони читають канадійські часописи чи які інші в англійській мові, українська преса є провідником для кожного українського громадянина. Вона висвітлює події з українського життя взагалі, яких не принесе ні англійська преса, ні радіо, ні навіть телевізія. А до читання своєї преси треба приучувати дітей з малих літ. Пресу треба постійно поширювати й піддержувати її, як важну народню справу. Одно з конкретних завдань наших організацій СУС є подбати, щоб кожний член передплачував та читав "Український Голос". Це обов'язок кожного члена СУС.

Дальше, необхідною справою є потреба більшого зацікавлення нашою літературою, й замилування до читання творів наших українських письменників. Цю важну справу треба пристосувати до всіх, до наших дітей, до нашої молоді та до нас самих, дорослих. Коли взяти наш загал, то число наших читачів або любителів української книжки є дуже й дуже обмежене. Можливо, що дехто вважає, що ця справа не є такою важною, однак, на мою думку, вона є справою великої ваги.

Література кожного народу визначає найкращу частину його творчих сил і підносить культурну вартість народу, вона є свідоцтвом талановитости народу. І кожний культурний нарід має не лише письменників, як творців літератури, але вибраних читачів, має читаючий загал. А тим більше українська література для українців, що живуть поза межами української землі, дає дуже багато. Вона, власне, є тим духовим лучником, тим духовим зв'язком, що лучить нас з нашим народом.

Справі читання ми мусимо присвятити більше уваги. Так, як гасло "в українськім домі — українська мова" має закріпитися з конкретним та позитивним наслідком, так і гасло "в українськім домі — українська книжка має закорінитися". Український дім без свого часопису, без своїх книжок, не може бути домом культурним, гідним поваги, нехай би там були які інші дорогоцінності в обстановці та меблях.

На нас, сьогоднішнім суспільстві, лежить велика відповідальність за продовження культурно-народньої праці, що її започаткували наші українські піонери. І коли ми занедбаємо хоч одну з тих вище вичислених ділянок, ми ослаблюємо тут наше життя, замість того, щоб скріплювати його.

Наприклад, Президент Манітобського Університету професор Джилсон на зборах Українських Професіоналістів і Бизнесменів в Вінніпеґу, коли говорив, що канадійська культура може розвиватися й мати в майбутнім велику силу тільки на ґрунті гармонійної співпраці культур усіх народів, що заселюють Канаду, з прикрістю звернув увагу на факт, що серед українського студентства на Манітобськім Університеті завважується, що те українське студентство не цікавиться своєю культурою й навіть соромиться свого українства. І чи не соромно нам за цих студентів, що визначний вчений англієць, за ініціятивою якого створився при університеті Департамент Славістичних Студій і де між іншим, викладається й українська мова та історія, подає такий прикрий факт. Безперечно, що ці студенти університету, котрі не хочуть мати нічого спільного з українством а навіть соромляться свого походження, це є ті, котрі не мали жадного виховання в цьому напрямі у своїх домах, це є ті, котрі не побирали науку в українських школах, не були членами своєї церкви та організації. Отже, як дуже важним є домашнє ви-

ховання в національнім дусі. А як дуже важним є доповнювати це виховання в українській школі та в наших організаціях.

І до такого чину, до такої праці на українському ґрунті ніколи не є пізно ставати. Це залежить абсолютно від нас самих, від нашої волі, від нашої свідомости та ідейности.

Тому нехай, цей рік, 60-ліття прибуття українських піонерів до Канади, буде не тільки пригадкою, що було зроблено цими піонерами на ниві громадській, на ґрунті українському, а цей ювілейний рік нехай буде обновою нашого духа, обновою нашої віри, що шлях, котрий вибрали наші піонери, був одинокий доцільний та правдий та що цим шляхом будемо йти і ми й наші нащадки.

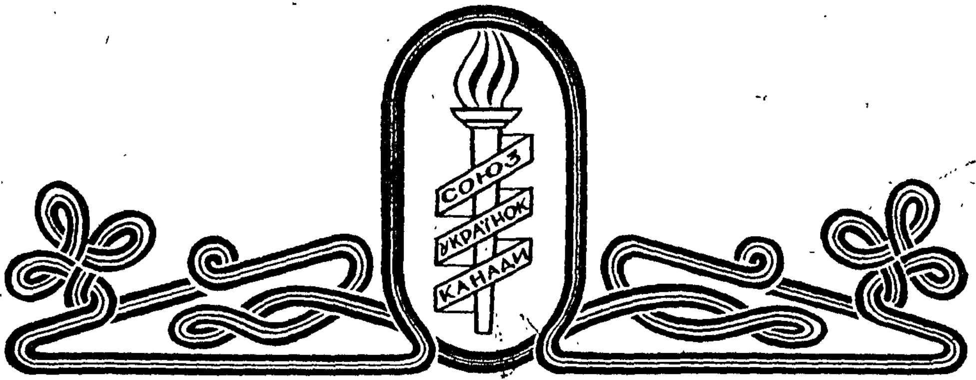
На кінці хочу ще раз звернутися до наших жінок. Українські жінки-матері! Ми повинні все пам'ятати, що в наших руках спочиває ясне й соняшне майбутнє нашого народу в Канаді. Наша матір чи бабка піонерка не зазнали багато радости. Життя їхнє було виповнене важкою фізичною працею, але за те, якою благородною була їхня душа! Якими великими і взірцевими були вони, віддаючи себе всеціло родині, а в збереженні своїх дітей в українськім дусі вони тим самим були на службі цілого свого народу.

Ми тепер маємо далеко кращі можливості й далеко ліпші умовини працювати для добра нашої родини, орґанізаціі й народу. Доложім всіх наших зусиль, щоб створити в нашім домі наше рідне українське огнище! Нехай коло нього огрівають своє серце наші чоловіки, наші діти! Нехай воно плекає буйний зріст нашої культури, нехай воно виконає заповіт, що нам його залишили наші батьки-піонери!"

Велику вагу присвячує Союз Українок Канади в 1951 році Раді Української Школи і українському шкільництву взагалі. Провінціяльні екзекутиви згідно з ухвалами з'їздів, щоб дати поміч Раді Української Школи, ведуть кампанію за членством по відділах у своїх провінціях.

І ось, Союз Українок Канади на порозі свого 25-ліття. Багато подій пройшло за 25 літ; багато зусиль серця й душі вложено в громадську справу. Перейшло через руки Союзу багато праці.

Напередодні нашого ювілею, праця Союзу широко розгорнена. Завдання зміцніли, набрали сили. Членство зросло не лише чисельністю, але й якістю праці в організації. Там воно збагатило себе досвідом, знанням, розумінням своїх обов'язків та дисципліною. Це все є нашим досягненням. Однак, перед нами і надалі стоять ще наші великі завдання — бути на сторожі української душі, берегти скарби рідної культури, служити українському народові у його визвольних змаганнях і служити Канаді, як другій батьківщині, що дала нам повну свободу культурного й економічного розвитку. А найважніше, завжди зберігати українське національне життя в Канаді. Такий наш заповіт для наступних поколінь.

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ.

Заряд централі Союзу Українок Канади в Вінніпеґу в 1951 році.

Ольга Войценко
голова Союзу Українок Канади.

Наталка Л. Когуська,
уступивша голова і редакторка сторінки Союзу.

Марія Симчич
1. заступниця голови.

Анастазія Сарчук
2. заступниця голови.

Ганка Романчич-Ковальчук
3. заступниця голови.

Доця Гаврисишин
кoресп. секретарка.

Анна Фіґус
касієрка.

Ольга Завісляк
рекорд. секретарка.

Розина Драґан
голова Комітету Мистецтва і Музею.

Савеля Стечишин
референтка Домашньої Економії.

Ольга Гамара
референтка відділів молодших.

Катерина Міськів
референтка добродійної праці.

Марія Юрків
членка контрольної комісії.

Ольга Долинчук
членка контрольної комісії.

ПРОВІДНИЦІ — ГОЛОВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ ЗА 25 ЛІТ

Ольга Свистун. На першім організаційнім З'їзді Союзу Українок Канади була вибрана головою і була нею один рік.

Савеля Стечишин. Ініціяторка заснування Союзу Українок Канади та піонерка жіночого руху серед українок у Канаді. Журналістка та лекторка домашної економії при Саскачеванськім Університеті, довголітня настоятелька дівчат в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні.

Головою Союзу Українок Канади С. Стечишин була вибрана два рази: перший раз у 1928 році і була на цій позиції до 1934 р., коли централю Союзу Українок Канади перенесено до Едмонтону. По повороті централі з Едмонтону до Саскатуну в 1936 р., Савеля Стечишин знову стає головою Союзу і виконує цей обов'язок до 1938 року.

С. Стечишин вложила багато своєї праці в розвиток Союзу Українок Канади, як на початках, так і впродовж усього існування Союзу. Клала зосібна велику вагу на виховно-освітню працю по жіночих товариствах. Історія Союзу Українок Канади сама собою висвітлює багато її корисної праці.

Від кількох літ Савеля Стечишин працює як журналістка і дописує до журналів, часописів. На сторінці Союзу в "Українськім Голосі" веде постійно від кількох літ куток "Довкола Дому". Замешкує в Саскатуні. Працею Союзу Українок Канади так же щиро інтересується, як і за часів виконування функцій голови Союзу. Крім того, С. Стечишин відзначилась і як авторка ряду праць, що є видані окремими книжками.

Доця Яндова. Одна з перших основниць Союзу Українок Канади. Вихованка Інституту ім. П. Могили в Саскатуні. Письменниця і журналістка. Одержала відзначення за свої літературні праці в англійській мові. Українка-патріотка, яка велику вагу кладе на виховальну працю серед народу. Але Д. Яндова найбільше цікавиться літературною працею.

Головою Союзу Українок Канади була вибрана в 1934 р. і була нею неповних два роки. Замешкує в Едмонтоні. Хоч віддалена від центру, вона завжди цікавилася долею Союзу Українок Канади та його працею і поступом. Для того вона вела плідну переписку з проводом то в Саскатуні, то в Вінніпеґу. Останніми роками присвятила багато праці скитальцям і дуже багато допомогла в переселенню та інших потребах новоприбулим тут уже в Канаді.

В Союзі Українок Канади, крім голови, займала пост редакторки сторінки в "Українськім Голосі", була головною референткою освітної праці, головою Статутової Комісії, входила до заряду провінціяльної екзекутиви та брала активну участь в жіночім товаристві в Едмонтоні і має зв'язки з англійськими жіночими товариствами в Едмонтоні.

Марія Ткачук. Бувша учителька, дуже здібна орґанізаторка та бесідниця. Працювати в Союзі Українок Канади почала на місцях за часів свого учителювання, організувала жіночі товариства, давала провід. Переїхавши до Саскатуну, увійшла в центр організаційної

праці. Головою була вибрана в 1938 році і була нею протягом трьох років аж до 1941 р. За часів свого головства відзначується у виступах з відчитами серед канадійських (англійських) жіночих організацій. Виїжджала часто в дорогу в організаційну об'їздку по відділах. Положила значні заслуги в розвитку Союзу. Працею Союзу Українок Канади завжди цікавиться.

Анастазія Рурик. Довголітня кореспонденційна і ділова секретарка Союзу Українок Канади. Одна з перших учительок українського походження в Канаді. Свідома українка та ідейно віддана праці організації. В невдовзі по заснуванню Союзу Українок, в році 1928 вона стає секретаркою Союзу і на цім пості була 8 років. Головою Союзу Українок Канади була вибрана в 1941 і була нею до кінця 1942 року.

Відзначилась як голова в воєнній праці, подорожувала на різні конференції і конвенції. Після передачі головства була вибрана як голова Комітету Мистецтва і Музею Союзу.

Наталка Л. Когуська. Головою Союзу Українок Канади була вибрана в 1942 році і була нею до 1948. За час головування багато подорожувала по відділах в організаційних цілях. Виконувала і дотепер виконує також працю ділової секретарки в канцелярії Союзу.

Ольга Войценко, теперішня голова Союзу Українок Канади. Головою була вибрана на З'їзді в Саскатуні в 1948 році. Громадською працею почала цікавитись від ранної молодости. Спочатку брала участь в льокальній праці жіночого товариства у Вінніпеґу, належала до Української Жіночої Ради у Вінніпеґу, до Товариства Українського Народного Мистецтва. Як активна членка Союзу, О. Войценко увійшла 1936 р. до заряду провінціяльної екзекутиви в Манітобі, спочатку як секретарка, опісля як голова. В 1943 році, коли централю перенесено з Саскатуну до Вінніпеґу, О. Войценко приняла обов'язок кореспонденційної секретарки і була нею протягом п'яти і пів років. Після того З'їзд доручає їй важний пост голови Союзу Українок Канади, який вона сповняє до сьогодні.

Інтересуючись широко справами громадського життя, О. Войценко входить й до інших організацій та установ, засвідчуючи тим свою відданість справам, що її покликують. О. Войценко стала членом і англійської жіночої організації Кенедіен Клаб, безпосереднім членом Інтернаціональної Жіночої Ради. Входить до дирекції Фонду Допомоги Українців Канади, є в заряді Ради Української Школи.

Нарешті, О. Войценко займає відповідальну позицію в одній з наших найважніших народніх установ — у Видавництві "Українського Голосу". Ця народня установа вимагає багато уваги, праці і посвяти, і Ольга Войценко сповняє там свої обов'язки віддано на протязі довшого часу.

Заступницями голов Союзу були:

Савеля Стечишин — 1927 р. Ольга Свистун — 1928-9. Стефанія Бубнюк — 1930-31. Анастазія Рурик — 1932-35. Марія Мадюк — 1933-4, 1938-9, 40, 41, 42. Д. Е. Янда — 1933-4. Марія Марко — 1933-4-5. Марія

Шевчук — 1933-4-5. Марія Ткачук — до половини 1935-1937. Софія Василишин — 1935. Галя Гнатишин — 1936. М. Симчич —1943-4-5-6-7-8-9, 50, 51. Ганка Романчич — 1945-6-7-8-9, 50, 51. Евгенія Козяр — 1945-6. Анастазія Сарчук — 1947-8-9, 50, 51.

Секретарками кореспонденційними були:

Ганка Романчич — 1927 р. Анастазія Рурик — 1928-9, 30-1-2-3-4, 1937-8. К. Зварич — 1935-6. Анна Токарик 1939-40, 41, 42. Ольга Войценко — 1943-4-5-6-7. Доця Гаврисишин — 1948-9, 50,51. А. Павличенко — 1932.

Секретарками рекордовими були:

К. Друль — 1934. Емма Верхомин — 1935-6. Анна Білак — 1937-8-9. Анна Токарик — 1940-1. Р. Драґан — 1942. Анастазія Сарчук — 1943-4-5-6-7.

Касіерками Союзу були:

Ольга Савчук — 1927. Р. Драґан — 1928-9, 30-1, 1938-9, 40. Доця Яндова — 1932. Галя Гнатишин — 1933-4. Е. Пронюк — 1935-6. Марія Ткачук — 1937. М. Буряник — 1941-2. А. Павлик —1943-4-5, 1948-9, 1950. А. Гавриш — 1946-7. Анна Фіґус — 1951.

ПРОВІНЦІЯЛЬНІ ЕКЗЕКУТИВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Провінціяльні Екзекутиви в розвою організаційної праці Союзу Українок Канади займають видне місце. Всіх провінціяльних Екзекутив — чотири: Алберта разом із Британійською Коломбією, Манітоба, Онтеріо разом із Квебек і Саскачеван.

Провінціяльні Екзекутиви Союзу Українок Канади були створені для того, щоб можна було краще доглянути роботу по жіночих товариствах в даних провінціях, і тримати тісний контакт із відділами та членством і централею Союзу і, нарешті, активніше ширити в кожній провінції ідеольоґію Союзу Українок Канади та дбати про зріст організації взагалі.

Окремих специфічних цілей Провінціяльні Екзекутиви Союзу не мають, вони є частиною головного проводу Союзу Українок Канади. Правда, життєві обставини українського громадянства в різних провінціях відмінні, як напр., Онтеріо і ціла східна Канада взагалі — індустріяльна; тоді як західні провінції — хліборобські і промислові. В такім сенсі Провінціяльні Екзекутиви припасовують громадську працю до обставин та можливостей, бо такі можливості вони найкраще знають.

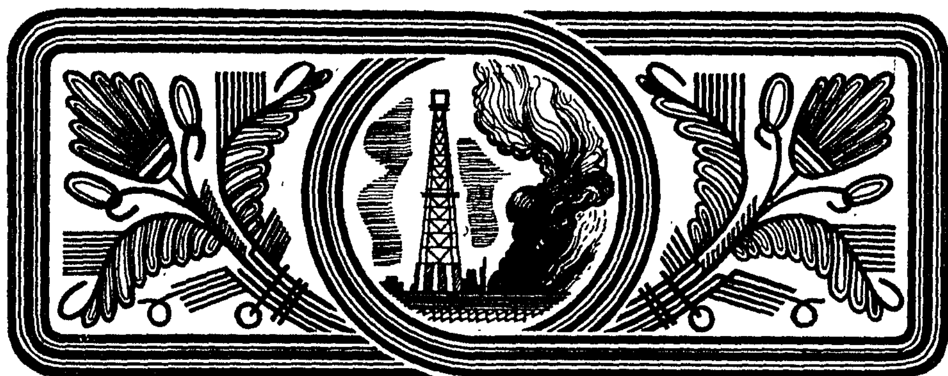
Провінціяльні Екзекутиви скликають провінціяльні з'їзди, виготовляють програму таких з'їздів і кермують ними. Заряджують окружні з'їзди, організують нові відділи, улаштовують час від часу якесь більше підприємство в місці свого осідку.

Провінціяльні екзекутиви мають до помочі окружних представниць і працю у своїй провінції розподілюють по округах. Працю в кожній окрузі доглядає окружня представниця.

В ювілейнім році 25-ліття Союзу Українок Канади Провінціяльні Екзекутиви знаходяться в таких місцевостях: на провінцію Алберта і Б. К., в місті Едмонтоні, на провінцію Манітоба — в Давфин, на провінцію Онтеріо і Квебек — в Торонті, на провінцію Саскачеван — в Саскатуні.

Кожна Провінціяльна Екзекутива, хоч має окремий огляд праці, все таки в загальній історії Союзу Українок Канади і в виказі діяльности організації взагалі вона — нероздільна частина цілої діяльности Союзу.

АЛБЕРТА

ПРОВІНЦІЯЛЬНА ЕКЗЕКУТИВА СОЮЗУ В ПРОВІНЦІЇ АЛБЕРТА

Місцем осідку Провінціяльної Екзекутиви Союзу Українок Канади в провінції Алберта завжди був Едмонтон. Тут знаходиться Інститут ім. св. Івана, який є осередком громадського і культурного руху всіх складових організацій С.У.С. в провінції. В цьому місті кожного року відбуваються провінціяльні, або й головні з'їзди самостійницьких організацій. В Інституті виховується молодь в дусі українськім і самостійницькім.

Початок діяльности Провінціяльної Екзекутиви Союзу Українок Канади в Алберті сягає до 1928 року. На головнім З'їзді Союзу Українок, що відбувся в Саскатуні в грудні 1927 року, було вибрано дві репрезентантки на провінцію Алберту і їх завданням було поширювати працю Союзу Українок Канади. Тими репрезентантками були М. Михайлишин і Тетяна Лазарович, обидві з Едмонтону.

Перший провінціяльний З'їзд Союзу Українок Канади в пров. Алберті відбувся в 1930 році в Едмонтоні під час З'їзду членів Інституту ім. Грушевського (цей Інститут в 1949 році змінив назву на Інститут ім. св. Івана). На цей З'їзд приїхала з Саскатуну голова Союзу Українок Канади, Савеля Стечишин.

Програма З'їзду складалася з рефератів та ділової частини. Савеля Стечишин говорила на тему" Перспективи праці Союзу Українок Канади на будуче" Катерина Пукіш з Ріджайни — "Потреба організації дівочих товариств", Ганка Романчич — "Українське народне мистецтво в Канаді", Тетяна Лазарович — "Обов'язки українських студенток та учительок", М. Михайлишин — "Українська мама і наше молоде покоління в Канаді", С. Романюк — "Відношення родичів до своїх дітей в щоденнім життю."

На тім З'їзді Союз Українок Канади улаштував велику виставу

з українського ручного народного мистецтва. Між іншими справами була вирішена справа, як повести організаційну працю в Алберті між молоддю. Для цеї праці був створений спеціяльний комітет, до якого ввійшли члени (учительки): Онофреїв, Хонько, Ґовда і Н. Романюк.

На тім З'їзді був вибраний також хоч і не повний заряд Провінціяльної Екзекутиви на провінцію Алберта. Головою пров. Екзекутиви була вибрана Тетяна Лазарович, інші ввійшли такі: Ганка Романчич, Янішевська, Бращук і Марія Зварич. На тім першім провінціяльнім З'їзді в Едмонтоні було присутніх 125 жінок. Відтоді такі провінціяльні з'їзди відбувалися кожного року під час з'їздів Інституту ім. М. Грушевського, а опісля Інституту ім. св. Івана та складових організацій СУС.

Провінціяльна Екзекутива Союзу Українок в Алберті насамперед розгорнула працю в напрямі організації жіночих товариств та приєднування їх до Союзу Українок Канади.

Тетяна Лазарович.

Марія Михайлишин.

Коли в 1928 році на головнім З'їзді Союзу Українок в Саскачевані вітала Зїзд Марія Зварич з Веґревил, Алберта, то вона сказала, що: "жалує того, що в Алберті жіноцтво не є так зорганізоване, як в Саскачевані, але жінки всюди працюють разом з мужчинами. Помагають народнім інституціям, церкві, заводять зимові курси для самоосвіти і роблять все, що можуть робити. Сили добірні й охота до праці є, тільки бракує проводу".

В короткому часі інтенсивної праці заряду провінціяльної екзекутиви організаційна робота Союзу зросла і поширилась по цілій провінції Алберта. На провінціяльнім З'їзді 1934 р. в Едмонтоні репрезентувало вже 18 жіночих товариств, що вислали делеґаток. Отже, були офіціяльними відділами. У звіті діяльности тодішна голова Провінціяльної

Екзекутиви, Доця Яндова, дала огляд організаційної праці в провінції:

"Ціль Провінціяльної Екзекутиви Союзу Українок Канади була поширити культурну працю між нашим жіноцтвом, звязати їх з працею централі і звертати спеціяльну увагу на виховання дітей в національнім та народнім дусі. Чим більше буде наших жіночих організацій, тим краще будуть розвиватися наші загальні організації, бо наші матері будуть вміти виховувати здорово думаюче покоління.

"Було старання дати якнайбільше відчитів і заснувати нові відділи. Протягом одного літа повстали нові відділи в Сіба Біч, Карвел і Дервент."

(Український Голос", ч. 12, 1935.)

Далі, в звіті говориться, що членки Провінціяльної Екзекутиви виїздили з відчитами для жінок в той час, коли СУС скликав свої відчити на околицях. Рівнож на спільних окружних з'їздах спеціяльну промову на тему організаційної праці давала представниця Провін. Екзекутиви. На початку праці в організаційній роботі відділів особливо визначилась Доця Яндова, бувша питомка Інституту ім. П. Могили в Саскатуні та одна з перших ініціяторок Союзу Українок Канади. В перших роках на полі організації відділів Союзу Українок Канади в Алберті відзначились: М. Михайлишин, Ганка Романчич, Е. Сиротюк.

В 1933 році на провінціяльнім З'їзді Союзу в Едмонтоні вибрано повний заряд провінціяльної Екзекутиви.

Крім особистого контакту, обїздок і відчитів, для поширення організаційної праці в Алберті, Провінціяльна Екзекутива використала радіову програму: в червні 1937 року Екзекутива передала через радіостацію С.Ф.Р.Н. півгодинну програму з музичними точками. Промову через радіо про організування жіночих товариств, відділів Союзу, виголосила Доця Яндова.

Провінціяльна Екзекутива йшла назустріч всяким проектам праці центрального проводу Союзу у всіх ділянках. Центральний провід Союзу ухвалює на однім з своїх з'їздів провінціяльний фонд, щоб дати змогу провінціяльним екзекутивам розгорнути ще більшу роботу в провінції. Союз Українок Канади розгорнув широку працю на полі українського народного мистецтва, улаштовував вистави народної ноші вишивок, ткацтва, різніх зразків, уводив українську вишивку до модерної обстановки українського дому в Канаді. В 1937 році Провінціяльна Екзекутива Союзу Українок в Алберті заряджує спільно з жіночим товариством при церкві св. Івана в Едмонтоні Весняну Виставу. До такої вистави Пров. Екзекутива готовилась кілька місяців. Членки по відділах в провінції вишивали речі для щоденного вжитку в українськім стилю. Під час вистави відбувалась випродаж речей, а також українського печива. Такі вистави давали прибутки Пров. Екзекутиві і змогу вести свою роботу. Такі Весняні Вистави увійшли вже в традицію Провінціяльної Екзекутиви і відбуваються кожного року. Під час таких вистав відбувалися демонстрації якоїсь частини народного мистецтва, як писання писанок, різьбарства, прикрашування кімнати в українсько-

му стилю, накриття стола на Великдень та інше. В 1950 році під час такої Весняної Вистави був улаштований показ модерної ноші з оздобою української вишивки. Ця сама вистава була повторена під час головного З'їзду Союзу Українок Канади в Едмонтоні в 1950 році.

Провінціяльна Екзекутива піддержувала працю Союзу Українок на полі народнього мистецтва, і між членками виринула думка заснувати філію музею Союзу Українок Канади в Алберті. Філія музею Союзу в Едмонтоні була вирішена на головнім З'їзді Союзу Українок Канади в Вінніпеґу в 1944 році. При Пров. Екзекутиві був створений комітет мистецтва, який перебрав на себе працю коло філії музею і працював над розвитком українського народнього мистецтва в Алберті.

В 1948 році, а також в 1949 році Провінціяльна Екзекутива в Алберті зарядила лекції вишивок по відділах. Лекторками були Анна Підручна з Веґревил і Анна Боєчко з Радвей.

Філія музею Союзу Українок в Алберті приміщена частинно в салі при церкві, а частина в салі ім. М. Грушевського. Маєтковий стан філії музею в Едмонтоні є на 700 долярів. Філія музею Союзу Українок Канади в Алберті кожного року бере участь в весняних та осінніх виставах Канадійського Товариства Ручних Робіт (Кенедіян Генді Крефт Ґилд).

В 1948 році головний Комітет Мистецтва Союзу Українок Канади зарядив проєкт вишивок, і Провінціяльна Екзекутива в Алберті цю працю перевела у відділах по своїй провінції.

Крім праці на полі народнього мистецтва, Провінціяльна Екзекутива в 1939 році зібрала приписи українських страв для "Української Господині", яку видав Союз Українок Канади.

Того ж 1939 року Союз Українців Самостійників видав Історію України в англійській мові і Провінціяльна Екзекутива занялася поширенням цеї книжки. Членки Екзекутиви продали 25 примірників, а 6 примірників закупили і подарували важним установам та визначним особам.

Провінціяльна Екзекутива взяла участь в трьох Конґресах Комітету Українців Канади, які відбулися в Вінніпеґу і в Торонті. Делеґатками на Конґресі були: Леся Івасюк, Стася Порайко і Е. Сиротюк.

Провінціяльна Екзекутива умеблювала своїм коштом дівочу кімнату-відпочивальню в Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу за $285.000 і зложила жертву на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу $200.00. Піддержувала фондами працю центрального проводу Союзу Українок Канади.

Організаційну працю в провінції, Провінціяльна Екзекутива продовжувала ввесь час. Заряджувала окружні з'їзди, на яких улаштовувала вистави вишивок та давала нагороди відділам за найкращі зразки, відвідувала відділи, помагала заряджувати об'їздку головам або представницям Союзу Українок Канади.

На початках праці Союзу репрезентантками на провінцію Алберту були:

1928 року: Т. Лазарович, Едмонтон, Алта.; М. Михайлишин, Едмонтон, Алта.

1929 року: М. Михайлишин, Едмонтон; М. Зварич, Веґревил.

1930 року: Т. Лазарович, Едмонтон; К. Татарчук, Едмонтон; П. Саламандик, Січ-Коломия; М. Семенюк, Редвей, Алта.

1931 року: Т. Лазарович, місто-голова Союзу. Інші членки: Г. Романчич, Г. Янішевська, М. Зварич (Веґревил); М. Бращук (Смокі Лейк). 1932 року: М. Михайлишин, заступниця голови централі Союзу. Інші членки: Г. Романчич, Е. Сиротюк, Т. Лазарович, М. Чарнецька.

В 1933 році вибрано повний заряд Пров. Екзекутиви з таких осіб: Д. Яндова — голова, Е. Сиротюк — місто-голова, Е. Верхомин — писарка, С. Василишин — заст. писарки, Е. Пронюк — касієрка.

Від 1934 року очолювали Пров. Екзекутиву Союзу Українок Канади: 1934, 1937, 1938, 1939 і 1940 — Д. Яндова; 1935 і 1936 — С. Василишин; 1941, 1942 і 1943 — Е. Сиротюк; 1944, 1945 і 1946 — Л. Івасюк; 1947 р. — С. Василишин; 1948, 1949, 1950, 1951 — Е. Сиротюк.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

В ФЕДОРА.

Праця жіночого товариства ім. О. Басарабової сягає ще до піонерських часів. В 1918 році громадяни в Федора й околиці побудували Український Народній Дім, як просвітню інституцію. Цей дім служив також і для релігійних потреб: відбувались тут час від часу Богослуження та інші релігійні треби українців православного віроісповідання. Спочатку жінки помагали у праці громадянам ,а в 1924 році зорганізували жіноче товариство. Організаційні збори відбулися 11 травня. Першого року до товариства вписалось 23 членок, а першою головою була вибрана Анна Воєвідка.

Зорганізувавшись, жіноче товариство почало вести свою роботу при Народнім Домі, допомагало улаштовувати підприємства на потреби своєї народньої інституції, купувало книжки та заложило бібліотеку, передплачувало журнали "Жіноча Доля" і "Нова Хата". Постаралось на ґардеробу для театральних вистав на суму 100 долярів.

Спільно з членами Народнього Дому товариство приготовляло представлення, спільні обіди, базари, помагало прибирати Народній Дім для Богослужень та виконувало іншу льокальну працю.

В 1932 році жіноче товариство ім. Ольги Басарабової вписалося до Союзу Українок Канади, щоб разом з іншими жіночими товариствами працювати на користь не тільки однієї громади, але й на користь розвитку українського громадського життя в Канаді в цілому і помагати українському народові на його рідних землях боротися за свої права і самостійність.

Разом із вступом до Союзу Українок Канади товариство розгортає ширшу освітньо-виховальну роботу. Членки улаштовують освітні вечорі, на яких відбувається спільне читання з української літератури, з преси, читають надіслані централею реферати, обіжники. Опісля заряджують свята українських письменниць і письменників, як Лесі Українки, Ольги Кобилянської, своєї патронки Ольги Басарабової, Свято День Матері, свято Шевченка та ін. В такій праці сприяли і давали їй провід на місці питомці Інституту ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні, Корнило Маґера, Федір Маґера, Йоґанна Маґера, Зоря Фербей (теперішня Савчук).

Членки товариства дбали про виховання дітей в дусі рідної культури, головно сприяли науці рідної мови. Українську школу у Федора піддержували жінки майже від самих початків заснування Народнього Дому. Також піддержували в народній праці організацію СУМК., помагали їм у концертах, представленнях та з'їздах.

В 1947 році через дорогу проти Народнього Дому будують громадяни Українську Греко-Православну Церкву. Всі зусилля і праця мі-

Відділ ім. О. Басарабової в Федора.

сцевих громадян, включаючи і жіноче товариство, іде на будову церкви. Не занедбує жіноче товариство і своєї освітньо-виховальної та організаційної праці. Беруть участь у з'їздах Союзу, держать зв'язок з центральним проводом Союзу, висилають жертви на народні потреби (на фонд Інвалідів в Старім Краю), піддержують свої народні інституції.

Жіноче товариство анґажує себе до воєнної праці в часі війни. Посилає посилки воякам за море. Дає на Червоний Хрест жертви $366.50, шиє і виплітає для Червоного Хреста. По війні висилає допомогу українським скитальцям у Европі.

Головами жіночого товариства за цілий час його існування були такі особи: Анна Воєвідка, Катерина Маґера, Анна Фербей, Стефанія Кузик, Стефанія Кумка (учителька), Анна Крищук, Марія Ожибко, Анна Ласківська, Одарка Маґера, Квітка Лучко, Леонна Ґордіца, Катерина Костів.

Український Народній Дім і церква побудовані на фармі край додоги на полях соняшної Алберти. Членки товариства, більшість, живуть на фармах і працюють по господарству; правда, господарства багаті, але членок немає тепер багато. І лише та широка національна свідомість, посвята і жертвенність громадян дають всім можливість далі працювати для розвитку громадського життя в Канаді і для поневоленого народу в Україні.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Л. Д. Ґордіца, А. Й. Крищук, П. С. Ожібко, Е. С. Ласківська, М. П. Ожібко, Н. В. Белезюк. **Другий ряд:** Т. П. Ласківська, К. В. Костів, К. Ф. Лучка, М. М. Ожібка, О. П. Маґера, Р. Д. Шаваравська, Н. Марчак, К. Й. Кузик.

ВІДДІЛ ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ІВАНА

В ЕДМОНТОНІ.

Майже за десять літ до заснування жіночого товариства в Едмонтоні українське свідоме жіноцтво брало активну участь разом із мущинами в різних народніх і церковних ділянках. А головно брали участь в підприємствах і народніх з'їздах Інституту ім. Мих. Грушевського, а також ще від 1923 року в підприємствах Української Православної Громади.

Жіноче товариство при Українській Православній Церкві Св. Івана в Едмонтоні засноване 26-го серпня, 1926 року. До Союзу Українок Канади товариство вписалося 7-го березня, 1929 року. А до Льокальної Жіночої Ради, "Локал Кавнсил оф Вимен" вписалося в січні, 1933 року.

Головні завдання товариства були й є: 1. Давати моральну й матеріяльну допомогу Українській Греко-Православній Церкві в Едмонтоні; 2. Дбати про релігійне, моральне й національне виховання української молоді через провадження Недільної Школи, Української Школи, Дитячого Садка та через підтримування молодечої організації СУМК;

ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО
ПРИ УКР.
ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ
СВ. ІВАНА, ЕДМОНТОН

3. Ширити просвіту й національну свідомість між українським жіноцтвом через відчити, концерти, читання книжок, журналів і часописів та через освітні й наукові виклади Комітету Матерів та Освітньо-Культурного Комітету; 4. Підтримувати й поширити знання українських вишивок, писанок та інших ручних робіт.

На перших організаційних зборах до жіночого товариства вписалося 16 членок. Першого року членство товариства збільшилося числом поверх 20, а тепер товариство складається із 160 членок. Товариство засновано за ініціятивою Марії Михайлишин та кількох інших провідних жінок, які відразу взялися завзято до праці.

Першою головою товариства була Анастазія Михайлюк. Інші членки, що були головами товариства за час його існування: Варвара Шандро, д-ка Грицина, Софія Василишин, Марія Саїк, Марія Крет, Доця Е. Яндова, Катерина Гарасим, Тетяна Лазарович, Розалія Галюк, Емма Верхомин, Агафія Янішевська, Розалія Ґовда, Варвара Маланчук, Марія Михайлишин і Михайлина Будник.

Від часу заснування аж до тепер товариство працювало як для Української Православної Церкви в Едмонтоні, так і для загальних справ українського народу.

Але найбільше жіноче товариство працювало для Української Православної Церкви, а тепер протягом кількох останніх років — завзято працювало й працює для придбання фондів на будову нової Катедральної Церкви в Едмонтоні. На згадані цілі товариство щороку улаштовувало базари, святочні й громадські спільні обіди, весільні обіди, представлення, дебати, чайні приняття й вечірки, концерти, відчити, пікники, а що-року товариство організувало коляду.

Праця едмонтонського товариства була дуже жива протягом усіх років. Треба згадати, що в час депресії, застою та війни свідомі й активні членки товариства так само завзято працювали як працюють і тепер.

На протязі минулих 25 років жіноче товариство влаштувало: 65 пущень і фамілійних забав з музикою й танцями. 20 товариських пікників. 27 бінґо, часто з перекускою. 60 драматичних вистав і представлень. 10 дебат на різні наукові та жіночі питання. 25 вечорів писання писанок. 20 вечорів науки вишивання з народнього мистецтва. 50 чайних принять і несподіванок. 110 різних чайних вечорів. 40 наукових вечорів з викладом, в салі при церкві або в Інституті. 36 наукових вечорів з викладом в хатах членок Комітету Матерів. 10 спільних вечорів читання. 24 спільних обідів під час Візитацій наших Архієпископів. 17 новорічних спільних обідів і вечер. 33 Святочних, Великодних і храмових обідів на Св. Івана. 10 спільних обідів в "День Подяки". 2 ювілейних обіди для Української Православної Громади в Едмонтоні. 1 бенкет в честь 12-ох фундаторів Української Православної Церкви Св. Івана. 3 ювілейних бенкети жіночого товариства. 10 ювілейних обідів. 2 чайних ювілейних приняття жіночого товариства. 6 бенкетових обідів для наших визначних людей. 102 весільних та інших обідів для збільшення фондів товариства. 20 срібних весіль й принять для членок

й членів Церкви. 3 спільні вечері на Ювілейний Фонд "Українського Голосу". 12 срібних чайних принять на дохід Червоного Хреста. 18 срібних чайних принять для таких організацій та осіб: на фонд Комітету Українців Канади, на Рідну Школу, на дохід Церкви, на амбулянс, для ново-прибулих українців, для Архиєпископа Іоанна і для Архиєпископа Мстислава, для Прот. С. В. Савчука, полковника Кедровського, проф. Дмитра Дорошенка, проф. О. Бочковського, Ірини Павликовської, письменниці Флоренс Лайвсей; Д. Е. Яндової й Марії Ткачук (бувших голов Союзу), Марії Сокіл, М. Голинського, для хору капелі Бандуристів та інших співаків артистів, що виступали в Едмонтоні. 8. Бенкетів для молоді СУМК. 20 розігравок на різні цілі. 18 "Тег Дей" (членки помагали Червоному Хресту та іншим організаціям). 6 продажів перекуски на "Маркеті" на дохід Церкви. 25 3—4 денних базарів на дохід церкви, а на 12 базарах помагали Православній Церковній Громаді. 25 років займалися колядою на церкву а 10 літ — на Рідну Школу. 4 фільми з програмою або перекускою. 12 спільних чайних принять. 6 обідів товариство приготовило спільно з Албертійською Провінціяльною Екзекутивою Союзу Українок Канади для делеґаток і гостей жіночих з'їздів.

Крім того кожного року жіноче товариство приготовляло або помагало приготовляти великі спільні обіди для делеґатів та гостей загальних з'їздів Інституту М. Грушевського, Інституту Св. Івана й Союзу Українців Самостійників.

Жіноче товариство спільно з Провінціяльною Екзекутивою Союзу Українок зарядило й перепровадило 17 великих Вистав Українського Народнього Мистецтва з перекускою та з продажею речей. Поза тим товариство цікавилось і брало активну участь у виставах українського народнього мистецтва Союзу Українок Канади в Саскатуні. В 1935 році товариство виграло другу нагороду за найкращу збірку вишивок на найбільшій всеканадійській виставі українського народнього мистецтва Союзу Українок Канади в Саскатуні. В 1937 році товариство брало участь в маніфестації Ноші Української Піонерки; знову в 1938 році товариство брало участь у виставі української ноші в Саскатуні, а в 1950 році — у виставі в Едмонтоні. В 1938-9 товариство зібрало в шкіряний альбом взори українських вишивок і подарувало до Музею Союзу Українок в Саскатуні. Жіноче товариство також брало участь у всіх проєктах Союзу Українок, які відбувалися в 1942-45-49-50 роках. Також товариство дало на музейний фонд в Саскатуні $35.00 і зробило відповідну шафу на музейні взори вишивок в Едмонтоні. Поза тим членки товариства постійно вишивають для прикраси церкви та для базарів і вистав.

Жіноче товариство не занедбувало свою просвітню і культурну працю, бо за 25 літ існування влаштувало самостійно: 23 святочних концертів в честь Лесі Українки. 13 святочних концертів й академій в честь Ольги Кобилянської. 1 академія-читання в пам'ять Софії Русової. 1 вечір-читання в пам'ять Ольги Басарабової. 1 свято Жалібну Академію пам'яти Л. Старицької-Черняхівської, Олени Теліги й Харити Кононенко. 1 вечір читання в пам'ять письменниці Марка Вовчка. 19

Українська Школа при церкві св. Івана в Едмонтоні.

концертів у Свято Книжки. 23 святочних концертів у "День Матері", з того 7 концертів жіночим товариством, 9 заходом Рідної Школи при жіночім товаристві, 2 спільно з СУМК, а 5 учителями й Комітетом Української Школи.

Жіноче товариство також брало участь майже у всіх національних святах, які були улаштовані спільними силами всіх союзних організацій, як: Інститут М. Грушевського, ТУС, СУМК (а кілька свят спільними силами КУК). Ці народні свята були: Свято Тараса Шевченка, свято 1-го Листопада й Свято Державности, роковини смерти Симона Петлюри, свято Карпатської України, протестаційне віче в справі голоду на Україні, свята пам'яти Івана Франка й Ю. Федьковича, Свято Книжки, Ювілей "Українського Голосу", Свято Піонерів, 950-літні роковини Хрещення України, 50-літній ювілей Ольги Кобилянської й 25-літній ювілей Інституту М. Грушевського і Спільна Академія всіх жіночих організацій в честь Наталі Озаркевич-Кобринської.

На протязі 25 літ товариство мало велике число відчитів і викладів. Реферати були виголошені на різних концертах, святах, публичних сходинах та на зборах товариства такими особами: Д. Е. Яндова 25, Марія Михайлишин 10, Софія Василишин 8, Леся Фербей-Івасюк 5, А. Шевчишин 4, д-р І. Верхомин 4, прот. о. Є. Грицина 4, п. Віктор Купченко 4, Іван Данильчук 3, о. П. Самець 3, прот. о. Мельничук 3, о. Хруставка 3, п. І. Ґорецький 3, проф. Д. Дорошенко 2, Стефанія Пауш 2, Катерина Миськів 2, Наталя Базюк 2, панна Р. Фарина 2, панна М. Верхомин 2, прот. о. С. В. Савчук, п. Лукіянчук, А. Підручна, Н. Когуська, Ганка Романчич, Емма Верхомин, д-р О. Старчук, Володимир Купченко, д-р Анна Демченко, Садецька, Р. Галюк, М. Фербей, В. Маланчук, А. Янішевська, С. Порайко, М. Зварич, А. Челядин, А. Романюк, Глинка, П. Мельник, А. Крамар, М. Головач, посолка Кеселман, п. П. І. Лазарович, д-ка С. Сенишин, Д. Янда.

Реферати й виклади були на такі теми: виховання дітей, збереження культурних цінностей, молодь, організаційні, народне мистецтво, здоровля, домашне господарство, релігійне виховання, Леся Українка, О. Кобилянська, Т. Шевченко, на жіночі й наукові теми, Свято Книжки, на національні теми, ювілей жіночого товариства, День Матері, про різних українських письменників. Всіх рефератів і викладів на протязі 25 літ було поверх 100. Поза те Комітет Матерів при жіночім товаристві на протязі 13 літ мав 76 викладів і два курси по 12 лекцій. А 28 рефератів Союзу Українок Канади були читані на зборах товариства або на концертах.

При жіночім товаристві є добірна бібліотека, яку товариство започаткувало з першим Святом Книжки в 1932 році. М. Михайлишин була бібліотекаркою через 19 літ. Вона що-року добирала добірні книжки і збирала річники. Товариство тепер має 23 річники "Українського Голосу", 4 річники "Нової Хати" й один "Жіночої Долі" та бібліотеку книжок вартости около $500, з якої членки постійно користають. Тепер товариство передплачує "Український Голос" і "Наше Життя", а перед війною від 1923 року передплачувало зі Старого Краю "Жіночу Долю", "Нову Хату" і "Жінку"

До 1942 року Українська Школа існувала при Інституті ім. Мих. Грушевського під проводом членок. В 1942 році за ініціятивою Д. Е. Яндової й Е. Верхомин жіноче товариство перебрало Українську Школу під свою опіку, зреорганізувало її і під проводом Комітету Української Школи, що складався в 3, а тепер з 5 осіб провадить її успішно аж до тепер. В Українській Школі було пересічно від 60 до 80 дітей в 4-ох клясах. Вчили їх одна або дві кваліфіковані учительки-членки товариства по кілька разів в тиждень. Щороку ці учительки приготовляли з дітьми концертові точки на День Матері і Святого Николая.

Заходами Української Школи при товаристві відбулося: 10 концертів Святого Миколая з подарунками для дітей. 9 гарних дитячих концертів на День Матері. 2 Свята Книжки, 2 фільми, 4 пікники, 2 забаві й одно кіно для дітей.

Головами Комітету Української Школи за весь час були: Д. Е. Яндова, Т. Лазарович, Е. Верхомин, С. Маґус і Л. Голубіцька.

Жіноче товариство опікується Недільною Школою ще від самого початку свого існування. Щороку заряджувало для дітей Недільної Школи приняття в салі або прогульку в парку чи коло озера. Діти Недільної Школи мають свій окремий заряд, над яким наглядає голова товариства. Хлопці обслуговують коло престола а дівчата що неділі йдуть з тацою.

В 1942 році прот. о. Мельничук приготовив лекції й покликав на першу учительку Лесю Фербей а пізніше Наталю Базюк. Потім зорганізував Комітет учительок для кращого ведення Недільної Школи. Від 1948 року Комітет Учительок Недільної Школи входить у склад жіночого товариства, як Комітет, і має свою репрезентантку від учительок. Дітей до Недільної Школи ходить поверх 150. При кінці шкільного року діти дістають нагороди за відзначення в науці.

Отець Хруставка, парох, плянує підбирає та приготовляє лекції для учительок.

Головою Комітету Учительок Недільної Школи від 1948 до 1951 р. була Т. Лазарович. Інші членки що вчили або вчать є такі: Л. Івасюк, Н. Базюк, Н. Фарина, П. Сліпчук, О. Фіґол, Н. Мисак, Н. Боднар, Р. Ґовда, С. Фербей, А. Данилович, Л. Феняк, Н. Мельничук, С. Маґус, Е. Верхомин, М. Мельничук, С. Василишин, М. Косташ, А. Чорнел, О. Німчук, Стечишин; п. С. Мисак і М. Маґус — спів.

При жіночім товаристві через 12 літ існував Коімтет Матерів, який остаточно довів до заснования Дитячого Садку при жіночім товаристві. Цей Комітет Матерів, звичайно, складався з пять осіб, які плянували програму й заряджували по хатах членок або в салях двотижневі й місячні наукові сходини, на яких викладали реферати на повище згадані теми, професори з університету, визначні українці, лікарі, дентисти, норси, педагоги, учителі та членки Комітету. На протязі 13 літ таких викладів і рефератів було поверх 76. А поза те підчас війни 50 членок товариства користало з 12 лекцій 6-тижневого курсу "Домашної Помочі" (Гом Норсінґ) та 52 членки користало з 12 лекцій 6-тижневого курсу "Першої Помочі" (Фирст Ид), які викладали лікар

Недільна Школа при церкві св. Івана в Едмонтоні.

і норса й якими займався Комітет. Комітет постарався добірних книжок і журналів за $50, з яких членки постійно користали й які в 1948 році передано до бібліотеки товариства. Головою Комітету Матерів протягом 12 літ була Д. Е. Яндова а Е. Верхомин довголітною секретаркою.

В 1950 році зорганізовано Дитячий Садок при жіночім товаристві для вщеплення в дитині любови до всього свого ріднього та для вщеплення й затримання чистої української мови. Комітет Матерів у тім році змінено на Культурно-Освітній Комітет, якого ціль є надглядати за Дитячим Садком.

Дитячий Садок на протязі двох років мав чотири "сезони" науки для маленьких дітей віком від чотири до шість літ, два весняних "сезони" по два місяці а два осінних по три місяці. Два рази в тиждень від 2 до 5 години пополудні. Новоприбула кваліфікована учителька Лукомська веде науку з дітьми. Членки Комітету або мами чергуються в подаванні дітям перекуску і в помочі учительці. При кінці кожного "сезону" учителька мала виступ з дітьми Дитячого Садку на чайнім принятті. Садок започаткувався при фінансовій допомозі Комітету Матерів і фундації Д. Е. Яндової, а тепер сам себе удержує. Першою головою була Д. Яндова а тепер є Е. Верхомин.

Під опікою жіночого товариства існує Молодечий відділ СУМК. В 1949 році за ініціятивою і старанням: С. Василишин, О. Фіґол і Н. Тріщук зорганізовано при жіночім товаристві Молодечий СУМК, який дуже гарно розвивається. Провідниці й інші членки Комітету СУМК зуміли зацікавити велике число нашої молоді віком 12—16 літ брати активну участь в різних проєктах, як навчення шиття, різьбарства, писання писанок, та в програмах у приготовленню різних концертів.

Їх праця розподілена між кількох провідниць. А їх сходини відбуваються реґулярно раз в тиждень для потреб виконання їх мистецької та освітньо-культурної програми. Головами Молодечого СУМК протягом першого року була С. Василишин, другого — О. Фіґол, а тепер є Н. Тріщук.

Жіноче товариство також завжди цікавилось і помагало старшому відділови СУМК.

Жіноче товариство складається з різних комітетів, які були й є важними допомоговими чинниками у виконанні тої колосальної праці, яку товариство до тепер виконало. Одним з таких комітетів, що за 25 літ причинився дуже багато до просвітньо-культурної праці товариства є Програмовий і Просвітній Комітет. Поза інші згадані комітети, які займалися своїми власними програмами, цей Комітет зарядив і препровадив на різних святах та оказіях поверх 80 концертів, програми на 10 чайних наукових вечірках а також виставах та на святочних і ювілейних обідах.

В проводі й членками Програмового і Просвітного Комітету були: С. Пауш, Д. Е. Яндова й М. Михайлишин, нижче 5-ти літ були М. Саїк, С. Василишин, Л. Івасюк, Т. Лазарович, Н. Тріщук, С. Маґус і О. Фіґол. Поза тим було більше членок, що були по року і по два.

Дитячий Садок при церкві св. Івана в Едмонтоні.

Театральний Комітет також доложив багато труду разом із своїми режісерами, що приготовили й виставили поверх 70 драм та представлень.

Ще один важний комітет, який дуже багато причинився до фінансового зросту товариства. Це був і є Комітет Господинь і його Місячні Комітети. Завдяки кооперації з зарядом і завзятої праці Комітету Господинь та всіх членок, що їм постійно помагали, послідними роками жіноче товариство могло передати тисячі долярів річно на будову нової катедральної церкви в Едмонтоні. Хоч нема тут місця згадати всіх, що так щиро працювали, а все ж таки треба згадати кількох головних, відповідальних господинь, які так довго несли відповідальність й тягар для добра товариства і церкви. А. Янішевська, що поверх двадцять літ варила великі обіди для громади, була 16 літ головною, відповідальною господинею, "шефом" кухаром. Інші головні, відповідальні господині: М. Батюк, Р. Скакун, М. Федорук, П. Мельник, А. Фербей, а помічниці: Слюсарчук, Т. Куриш, Плавюк.

Далі Церковний Комітет при жіночім товаристві також сповняв важну функцію, а головно в прибранню й в прикрашенню церкви. Найдовше активними членками Комітету були: А. Янішевська, М. Фербей, П. Мельник, д-ка Самець, д-ка Мельничук, Невчас, А. Шевчишин, А. Слюсарчук, В. Маланчук, А. Челядин, Плавлюк і Федьо. А тепер вже третій рік головою Комітету є Р. Ґовда.

Велике число членок Комітету, щодо відвідин хворих, також сповняли функцію, купували квіти й часто відвідували хорих та розраджували їх у смутку.

Товариство вже через 19 літ бере участь через свої репрезентантки в всяких жіночих справах Льокальної Жіночої Ради "Локал Кавнсил оф Вимен". Репрезентантками до цеї Ради найдовше були: Д. Е. Яндова (яка є в Екзекутиві), Т. Лазарович, М. Винничук і Е. Верхомин.

Жіноче товариство завжди цікавилось всякою народньою працею й завданнями всіх наших союзних організацій та дбало про зріст та розвій Української Православної Церкви та Інституту ім. М. Грушевського. Товариство цікавилось зростом Провінціяльної Екзекутиви і Централею Союзу Українок Канади, даючи потрібну моральну й фінансову поміч. Товариство мало нагоду найбільше причинитися для Союзу Українок під час з'їздів, що відбувалися в Едмонтоні, приготовляли спільні обіди, приняття, концерти та вистави для делеґаток і гостей з'їзду.

Від початку вступу до Союзу Українок Канади, товариство багато користало з різних матеріялів і вказівок Союзу. А головно, з відчитів, обіжників, з різних плянів, проєктів, з програм на різні свята, із взорів писанок і вишивок, книжечок, звітів, програм на День Матері й Ювілейної книжечки та промов.

Жіноче товариство висилало делеґатки на головні з'їзди Союзу Українок, 16 до Саскатуну, а 4 до Вінніпеґу, а також вибирало делеґаток на провінціяльні з'їзди, 2 до Торонто а 40 на 22 з'їзди в Едмонтоні. Також вислало 2 делеґатки на 2 Конґреси КУК у Вінніпеґу. Товариство

Молодший відділ СУМК при церкві св. Івана в Едмонтоні.

також брало участь в 13 окружних з'їздах в місцевостях: Смокі Лейк 3 рази, Редвей 2, Ту Гилс 2, Веґревил 2, Вилинґдон, Спеден, Торсбі і Васетна.

Сторінка Союзу в "Українськім Голосі" була корисною для членок товарситва тим, що давала відомості з життя і праці по других товариствах, і надавала напрям праці. Членки т-ва найбільше користали з наукових статей: про письменниць, з літератури, самоосвіти, з рефератів про виховання дітей, про здоровля дітей, з нашої історії, про культуру й народне мистецтво, святочні статті, взори вишивок, приписи й поради С. Стечишин і зо звітів з'їздів і відділів.

Членки товариства завжди піддержували вагу виховання молоді в українських Інститутах і Колеґії св. Андрея, тому все давали моральну й матеріяльну допомогу цим виховальним Інституціям. 12 членок були питомками Інституту ім. П. Могили в Саскатуні. 5 членок були питомками Інституту ім. М. Грушевського в Едмонтоні.

Воєнна праця від 1939 до 1946 р. і повоєнна до 1951 р. виконана відділом.

Під час другої світової війни жіноче товариство виконувало багато різної воєнної праці, а також фінансово допомагало деяким воєнним установам. Товариство давало жертви й працю на такі воєнні цілі: На амбулянс, куплений Союзом Українок Канади $100.00. На молоко для Британії — $10.00. Куплено Бондів Перемоги вартости $6,000.00. Товариство улаштувало 9 срібних чаїв в сумі $872.43. До Червоного Хреста й його "Суперфлюіті Шап" членки дарували різне плетення, шиття, консерви й домашне печиво вартости $550.00. Поза тим велике число членок протягом 5 літ війни постійно плели й шили для Червоного Хреста та що-року брали участь в "Теґ Дей". Також від 1943-45 група з 6 членок під проводом Д. Е. Яндової працювали 3 годині тижнево для "Блод Донорс Клинік" Червоного Хреста. А друга група, що працювала один вечір на тижден під проводом Олі Янди, складалася з 6 дівчат, які були або тепер є членками. Членки працювали й в інших англійських воєнних і добродійних установах, як "Стемп Бар", де велике число членок під проводом Ю. Олесько продавали щадничі стемплі й помагали в "Теґ Дей". Велике число членок товариства брало активну участь у праці Жіночої Ради, "Ситизенс Волонтір Бюро" і "Вортайм Прайзес Контрол Борд" та в інших. Д. Яндова була в тих трьох англійських Екзекутивах протягом цілого часу їх існування.

Товариство також підтримувало Українську Військову Кантину в Лондоні. Готівкою дарувало $50.00, а вислало пакунків з біллям та іншими потрібними речами на $100.00. Від початку кантини аж до кінця товариство постійно висилало пакунки з поживою й папіросами для вояків в кантині і поза кантиною, а головно під час українських свят. Таких пакунків вислано 300, вартости $1,151.59. Протягом кількох літ 35 членок гостило велике число українських вояків у своїх домах. Головними референтками Червоного Хреста і взагалі Воєнного Комітету були най-

довше: Д. Е. Яндова, К. Миськів, Р. Ґовда і Е. Верхомин. Також Комітет відвідував хорих вояків.

Для українських скитальців в Европі вислано з поживою й шматтям поверх 300 пакунків вартости около $1,500.00. Поза тим на пакунки через Консисторію Української Православної Церкви $202.89, через КУК $50.00, а через Союз Українок Канади 500 фунтів шмаття. Головні референтки Повоєнного Комітету були: Ґовда, Янда, Будник, Німчук, Лазарович, Пауш, Ґавриш.

Загальний прихід від заснування жіночого товариства в 1926 році до кінця 1951 року був $94,024.30. З того приходу від 1926 року до кінця 1951 року передано ґотівкою і ($6,000.00 бондами) на стару церкву й на будову нової Катедральної Церкви $60,794.38. Решту грошей видано на різні потрібні видатки товариства у звязку з працею, для прикраси й купна речей для церкви й двох саль, та поважну суму грошей передано на народньо-культурні справи й інституції тут в Канаді і в Старім Краю.

Жертви на виховальні Інститути: На Інститут ім. П. Могили в Саскатуні — $25.00. На Інститут ім. М. Грушевського-Св. Івана — $150.00, на прикрасу салі ім. М. Грушевського — $50.00, а на речі до салі $400.00. В Вінніпеґу на Колеґію Св. Андрея — $45.00, на Дівочий Інститут при Колеґії — $200.00. На бібліотеку в салі при Українській Православній Церкві — $500.00. На читанку Української Школи в Саскатуні — $30.00. Товариство дало на фонд Української Школи у Вінніпеґу $115.25. На українську бібліотеку при Албертійськім Університеті — $15.00. На Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу — $25.00. Пресовий фонд "Українського Голосу" — $120.00, а $91.75 на ювілейний фонд "Українського Голосу". На організації в Канаді: Організаційний фонд Союзу $151.00. На Музей Союзу Українок Канади — $35.00, на стипендії Союзу — $55.00. На нову Ювілейну Книжку Союзу — $50.00. На фонд СУС-а — $10.00. Дитячий Відділ Недільної Школи дав $30.00 на видання підручника для дітей. Фонд на КУК — $50.00 і прихід з срібного чаю. Також товариство багато причинилося до збірки фонду КУК — поверх $800.00 підчас піонерського свята в Елк Йланд Парк. Жертви на народні цілі в Старім Краю: На інвалідів — $10.00. На Карпатську Україну — $50.00. На фонд політичних вязнів — $10.00. На Рідну Школу в Галичині — $30.00. Дарунок О. Кобилянській — $12.00. На делеґатку Союзу Українок в Галичині на Міжнародній Конґрес — $26.00. Дар для Ольги Петлюрової — $85.00. Прихід з концерту на викуп хати Лесі Українки. На скитальські сироти в Европі $25.00.

Продано 30 примірників Історії України Дорошенка в англійській мові.

Серпня 26-го, 1951 року, жіноче товариство відсвяткувало величавим бенкетом свій 25-літний ювілей. Приготовленням цього великого ювілейного свята займався Ювілейний Комітет, який очолювала С. Василишин. На цім Ювілейнім Святі відзначено і вшановано "Грамотою", гонораром товарситва таких членок: Марію Михайлишин, Агафію Янішевську, Розалію Галюк і Анну Шевчишин, як перших членок-основательок товариства.

Відділ при церкві св. Івана в Едмонтоні.

Імена членок на знимці.

Перший ряд з гори, з ліва на право: Я. Грабець, В. Школьна, К. Кругляк, А. Перун, В. Леськів, М. Левицька, С. Бойко, М. Фербей, П. Мельник, Г. Янишевська, А. Шевчишин, А. Челядин, К. Давидюк, О. Фарина, Т. Куриш, К. Маґера, Е. Челядин, Е. Плавюк, М. Сліпченко, Д. Спачинська. **Другий ряд**, з ліва на право: С. Порайко, Р. Руснак, П. Лупул, М. Зайчук, Л. Феняк, Л. Голубицька, д-ка З. Хруставка, П. Сліпчук, М. Івасюк, С. Пауш, М. Михайлишин, Р. Галюк, С. Гриник, М. Гавриш, Е. Верхомин, Д. Янда, Н. Базюк, О. Лукомська, Д. Челядин, В. Чумер, Й. Ласійчук, М. Петрук, Д. Малик, О. Данилюк, О. Слюсарчук, Р. Ґовда, Н. Тріщук, Ю. Осипчук, Р. Скакун, М. Щербанюк, М. Гулейчук, Л. Чеглей. **Четвертий ряд:** Д. Веретільник, П. Малицька, С. Фербей, К. Міськів, О. Фіґоль, К. Гарасим, Д. Данилович, С. Маґус, Д. Чоботар, Є. Ревка. **Пятий ряд:** М. Солона, Д. Паранич, В. Криса, І. Вінтоник, М. Мендрик, Е. Ханасик, Е. Сиротюк, М. Будник, М. Солован, М. Федорук, В. Маланчук, Е. Винничук, Т. Дяків, М. Лахман. **Шестий ряд:** П. Мудрий, М. Копоть, К. Костик, М. Винничук, Н. Мисак, Н. Фарина, С. Сенишин, Е. Пронюк, М. Саїк, С. Василишин, В. Шандро, Т. Лазарович, П. Винничук, Д. Данилович, Ю. Олески, Е. Яремчук, О. Пасочка, М. Сорохан. **Семий ряд:** М. Онищук, Е. Войтович, П. Гевко, В. Звіздецька, Й. Тимчишин, Д. Фербей, М. Кривко, М. Батюк, П. Канасевич, Р. Кніскі, М. Чернецька, К. Пенчук, Д. Мельник, Д. Крис, Р. Познанська, Г. Стринатка, М. Олійник, О. Особа, П. Яремчук, Д. Кецкало. **Восьмий ряд:** Л. Мацелюк, Ю. Кей, С. Коренко, Д. Велещук, М. Солима, П. Стечишин, С. Ільків, Ю. Яніщевська, В. Доброліж, Р. Маланчук, Р. Олеськів, Ів. Мельничук, Л. Ґреґорі, М. Палилик, М. Томин, О. Семчук, М. Лазарук, С. Обуловська, П. Хлібецька, І. Федорович.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

В БЕЛІС.

Жіноче Товариство ім. Олени Пчілки в Беліс, Алта., зорганізувалося в 1928 році. Першого року до товариства вписалося 16 членок. Першою головою товариства була Анна Репка.

Головним завданням товариства було: старатися, щоб в Беліс була збудована Українська Греко-Православна Церква. В той час будувався в Беліс гарний Український Народній Дім і, як на будову церкви, так і на викінчення Українського Народнього Дому потрібно було грошей. І от, членки товариства працюють, щоб придбати фондів на потребу цих важних інституцій. Поруч здобування фондів товариство відразу ставить своїм завданням і культурно-освітну роботу. Приготовляють представлення, концерти, базари, пікники, обіди і цим способом здобувають потрібні фонди.

В першу чергу в своїй освітній праці товариство закладає в Народнім Домі бібліотеку. В 1930 році жіноче товариство організує рідну школу і піддержує її матеріяльно. Членки товариства займаються веденням недільної школи і в цій праці відзначаються Анна Репка, Р. Пасічняк, Е. Шевчук, В. П. Тащук, В. Н. Тащук, В. Ропчан, В. Чернівчан, М. Чернівчан, Ф. Пелех.

Відділ ім. О. Пчілки в Беліс.

Свою працю на громадській ниві жіноче товариство веде спільно з членами Українського Народного Дому та членами церковної громади. Народній Дім був тим місцем, де відбувались всякі імпрези, обіди, базари, де велася вся народня робота.

В 1931 році жіноче товариство в Беліс вписалося до Союзу Українок Канади і стало відділом. Народній Дім і церква вже були викінчені, і товариство вело ширшу освітню працю. Членки улаштовували дебати, провадили освітні вечорі із спільним читанням і заряджували лекції українського ручного мистецтва. Дуже радо зустрічали людей, які приїздили з рефератами та відчитами. Товариство брало участь у з'їздах Союзу. Улаштовувало свята: Лесі Українки, День Матері, пам'яти Шевченка, роковини смерти Симона Петлюри, Свято Книжки, свято І. Франка. Крім того товариство випозичало книжки з бібліотеки. На кожнім кроці товариство дбало про освіту та гарне виховання української молоді. В Беліс живуть бувші питомці Інституту ім. М. Грушевського: Стефан Семака, Іван Репка, Іван М. Чернівчан і вони багато помагали в цій праці.

На всякі народні потреби, на інституції, на піддержку праці централі Союзу, відділ в Беліс радо складав жертви. Членки збирали речі музейної вартости і дарували їх до музею Союзу Українок Канади.

Головами жіночого товарситва в Беліс за весь час аж до тепер були такі особи: Анна Репка, Марія Ясенчук, Софія Огурян, Палагна Садова, Евдокія Шевчук, Веронія Кошман, Марія Чернівчан.

На воєнні потреби в часі послідної війни членки в Беліс віддавали багато праці: улаштували 8 підприємств на Червоний Хрест і пожертвували 35 дол. Членки ходили шити до Червоного Хреста, брали шиття й плетиво додому. Висилали посилки воякам за море та посилали посилки з харчами до Европи скитальцям. На цю ціль пожертвували також 100 дол. Рівнож збирали одежу та висилали її до Европи.

Згідно з програмою Союзу Українок Канади жіноче товариство старається вести свою працю взірцево.

Жіноче товариство і надалі піддержує фінансово церкву, Народній Дім; своїм коштом справило сценарій для сцени, начиння до кухні, столи і саму кухню. Рівнож товариство придбало до церкви багато потрібних речей; книжок до громадської бібліотеки товариство купило на $400.00.

Жіноче товариство в Беліс і надалі є живчиком громадського життя. Всі працюють щиро й віддано для культурного розвитку своєї громади та свого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва іа право: Варвара Завадюк, Параска Андрюк, Медорія Чернівчан, Марія Шапка, Марія Чернівчан, Ірина Чорнолюк, Палагна Садова, Марія Кебич. **Другий ряд:** Василина Чернівчан, Василина П. Тащук, Катерина Безуко, Раїфта Пасічняк, Анна Куташ, Фрозина Данилюк, Ґеня Ґорюк. **Третий ряд:** Ілена Столярчук, Василина Н. Тащук, Ольга Чарчук, Февронія Пелех.

ВІДДІЛ ІМ. СВ. ОЛЬГИ

В ВЕҐРЕВИЛ.

В містечку Веґревил було зорганізоване жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в 1927 році, при Українськім Народнім Домі. Коли зорганізувалась Українська Греко-Православна Церква, тоді перестає існувати товариство ім. Ольги Кобилянської, а натомість повстає жіноче товариство ім. Св. Ольги. Такі реорганізаційні збори відбулися в домі Ксені Кирилюк в 1933 р. До товариства тоді було вписано 15 членок, а головою стала Калина Засійбіда.

Головні завдання жіночого товариства були, щоб придбати грошей на будову церкви, помагати Народньому Домові і помагати Українській Школі, яка була зорганізована ще в 1927 році. На ту ціль товариство улаштовувало чайні вечорки по хатах, а пізніше і в Народнім Домі.

Членки сходилися по хатах і робили спільно ковдри, продавали тикети, грали представлення, концерти, улаштовували базари, пікники, а через кілька років членки беруться до тяжчої праці і протягом трьох днів ведуть їдальню під час Вистави в Веґревил, котра відбувається кожного року в м. липні. Щоб повести більшу освітню працю, товариство 1936 р. вписалося до Союзу Українок Канади. Сходились кожного місяця на збори зразу по хатах, а пізніше до Народнього Дому. Читали обіжники, реферати, котрі діставали від централі Союзу, дискутували над деякими точками. Пренумерували "Жіночу Долю", "Нову Хату". Мали кілька соціяльних вечорів, читали по черзі, співали українські пісні, вишивали, гачкували та плели. Товариство приняло на себе обов'язок розпродувати книжки, які централя присилала, як "На сторожі культури", "Мистецькі скарби" і інші. Розпродували ґладіоли, що були прислані з Вінніпеґу, а дохід був призначений на будову Катедри у Вінніпеґу. Товариство жертвувало на Інститут св. Івана в Едмонтоні, на СУМК, на погорілців, на каліку, на повінь у Вінніпеґу. Пренумерували "Вістник" до шпиталю. Справляли обіди в часі візитацій Преосв. Владик, гостини для Владики, о. і добродійки Савчук, для панства Дікур, для Н. Когуської. Справляли приняття витання і прощання для священиків. приняття славних едмонтонських хористів, аматорів, сумківців. Для Капелі Бандуристів робили приняття разом із католицьким товариством. Відвідували хорих, жертвували квіти до церкви і самі робили. До Червоного Хреста робили ковдри, плели рукавиці, панчохи, шалики і шили суконки. Членки товариства помагали збизбирати на фонд поборювання недуги рака і по англійських організаціях вчили вишивати хрестиками, а також робили пуляреси.

Жіноче товариство у Веґревил вело широку освітно-виховальну працю, а зокрема працю над вихованням української молоді. Таке виховання відбувалося не лише дома, і не лише в українській школі, але родичі посилали своїх дітей до своїх українських інститутів. Питомцями Інституту ім. (М. Грушевського) Св. Івана в Едмонтоні були з Веґревил: М. Шевчук, Нестор Зварич, Нестор Байдала, др. Евген Зварич,

Ольга Фійчук, Василько Підручний. З Веґревил була молодь на літніх українських курсах в Саскатуні в Інституті ім. П. Могили і в Вінніпеґу в Колеґії Св. Андрея. Жіноче товариство опікувалось молодечою організацією СУМК, стараючись дати молоді всяку поміч і заохоту до народної праці. Для того устроювали для молоді СУМК приняття, помагали фінансово, давали нагороди за пописи.

Членки товариства ведуть рідну школу, опікуються недільною школою, самі вчать в недільній школі. На цій ділянці особливо визначається членка Калина Засійбіда.

Жіноче товариство у Веґревил було поступовим у своїй громадській праці. Воно живо інтересувалося громадським рухом, справами загального характеру, програмою праці Союзу Українок Канади і само йшло на зустріч такій праці. На кожнім важнім з'їзді Союзу Українок Канади відділ висилав делеґаток, репрезентував себе взірцево, брав участь в нарадах. На поклики чи поручення центрального проводу Союзу заряд товариства виконував поручену працю. Здавалося, що сотки миль простору не ділять нас, що живемо однодушно певними стремліннями в дорозі народної роботи.

Жіноче товариство у Веґревил за час свого існування зложило на місцеву церкву 2,600 долярів, на Народній Дім 320 долярів, на парафіяльну хату для священика 458 долярів. Опріч цього товариство постаралось своїм коштом до Народнього Дому: столове начиння, срібне начиння, купило кухню і шафи на начиння. До церкви жіноче товариство постарало обруси на престіл, кивот, диван перед престолом, хідник та диван на хори, лавки до церкви, купували й вишивали підризники та стихарі.

Товариство жертвувало щедро й на інші народні цілі: На Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу і Дівочий Інститут при ній 400 долярів, на пресовий фонд "Українського Голосу", не семинар у Вінніпеґу, На Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу, на організаційні фонди на з'їздах, також винагороджували провідних осіб, що приїздили з відчитами.

З поміж ділянок культурної праці членки товариства визначаються плеканням українського народнього ручного мистецтва, вишивок, писанок, килимів. По домах членок можна побачити прегарно, артистично викінчені вишивки.

У воєнній роботі жіноче товариство у Веґревил зробило такий самий поступ і досягнення, як і в інших ділянках праці. На амбулянс Союзу Українок Канади зложило 15 дол., на Червоний Хрест 77 дол., на молоко для дітей Британії 50 дол., на посилки воякам за море 50 дол., на піддержку української кантини в Анґлії 50 дол. Купило Бондів Перемоги за 1000 долярів. Улаштовували різні підприємства на користь Червоного Хреста, вишили і виплели 112 речей та вшили три ковдри. Разом з іншими організаціями членки товариства брали участь в "теґдей", робили приняття для вояків.

Товариство висилало посилки з харчами для потерпівших у війні українських скитальців, зложило на Фонд Допомоги Українців Канади через КУК 65 долярів.

Відділ ім. св. Ольги в Веґревил.

Головами жіночого товариства від початку до тепер були такі особи: Калина Засійбіда, Анна Шевчук, Марія Зварич, Розалія Мицак, Юстина Кирилюк, Філіс Павлюк, Мирося Дікур, Михаліна Далаврак.

Жіноче товариство у Веґревил пройшло довгу дорогу на громадськім шляху, має багато заслужених жінок в народній праці. Членки разом йшли до народної роботи з любов'ю в серці, з почуттям обов'язку у своїй душі і з вірою в гарне майбутнє нашого народу в Канаді та бажанням волі українському народові на його рідних землях

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: М. Чернявська, І. Северин, Ф. Онгуран, І. Кошман, В. Підручна, І. Березан. **Другий ряд:** І. Мандрик, Ю. Шевчук, І. Смук, П. Порайко, П. Чернявська, В. Саверин. **Третій ряд:** І. Мицак, С. Павлюк, А. Зварич, П. Далаврак, В. Кирилюк, д-ка Улян, С. Никифорук. **Четвертий ряд:** В. Горобець, Н. Байдала, І. Малофій, В. Стринатка, П. Мішенюк, В. Самотюк. **Пятий ряд:** П. Татарчук, С. Дякун, І. Шпак, С. Запорожан, Н. Касіян, І. Федорук, Ю. Фуярус. **Шестий ряд:** В. Сенюк, І. Гоголь, І. Шапка, П. Дячук, Ф. Музика, Ф. Рупташ, Р. Шандро.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ
В ТОРСБІ.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової в Торсбі було зорганізоване в 1928 році. До Союзу Українок Канади вписалося в 1945 році. Першого року до товариства було вписано 16 членок, а першою головою була Павліна Фаращук.

З початку товариство працювало для місцевих потреб. В Торсбі будувалася Українська Греко-Православна Церква, а згодом Український Народній Дім. Жіноче товариство устроювало базари, вечірки, концерти, представлення, пікники і цим способом здобували фонди та передавали їх на оплату церкви та Народного Дому.

До Народнього Дому членки постаралися про куліси, сценарію, куртину. На піддержку Народного Дому дали грішми $1,400.00.

На потреби церкви жіноче товариство дало грішми $1,800.00. Крім того, поставили в церкві іконостас та заплатили за малювання образів на іконостасі, купили кивот, 3 фелони й інші дрібні речі, які потрібні в церкві.

Поза такою працею, жіноче товарситво цікавилось також просвітньою роботою. Товариство дбало про побільшення бібліотеки при Українськім Народнім Домі і купило книжок на суму $250.00. В 1943 році зорганізувало українську школу а також і недільну школу й опікувалося нею протягом чотирьох років. Товариство заряджувало освітні сходини для членок, на яких відбувалось спільне читання, заряджувались лекції українських вишивок, або виголошувались реферати на різні теми.

Жіноче товариство що-річно відбуває свято Ольги Басарабової, свято День Матері, улаштовує Свято Книжки. Разом з членами Народ-

Відділ ім. О. Басарабової в Торсбі.

нього Дому улаштували такі свята: Шевченка, Першого Листопада, роковини смерти Симона Петлюри, Івана Франка та відбули ювілей заснування "Українського Голосу".

Жіноче товариство жертвувало на Інститут ім. Св. Івана в Едмонні, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу". На Карпатську Україну в 1938 році товариство пожертвувало $243.00. На піддержку музею Союзу Українок Канади $40.00.

У воєнній роботі товариство брало активну участь. На Червоний Хрест товариство пожертвувало $152.00, висилало посилки воякам за море, піддержувало посилками українську кантину в Анґлії. Разом з іншими жіночими товариствами брало участь в "теґ дей". По війні висилало допомогу скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства від початку до тепер були такі особи: Павліна Фаращук, Юлія Марійко, Антонія Фаращук, Мотря Світлик, Анна Сташко, Франка Сенечко, Катерина Бабяк.

В Торсбі є гарна церква, Український Народній дім, отже, є де сходитися і вести народню роботу. "Ми радіємо успіхами цього громадського майна, яке є нашим спільним добром і яке повинно послужити для дальшої і ще більшої праці в користь нашому народові".

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Р. Мельничук, Ю. Марійка, П. Фаращук, К. Бабяк, М. Світлик. **Другий ряд:** А. Фаращук, М. Ривінська, Е. Хариш, М. Адамець, М. Бабяк, А. Сташко. **Третий ряд:** Г. Хруник, Е. Ривінська, К. Назар, А. Савіцька, А. Хруник.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В РАДВЕЙ.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Радвей зорганізувалося 1930 року. Тоді товариство робить заходи вступити до Союзу і стати відділом. Це сталось на початку 1931 року в м. січні. Тоді в товаристві було 20 членок. Активною в проводі товариства була секретарка Люся Голубіцька. Товариство розпочало активну працю. Вже в травні членки готуються до свята День Матері, замовляють реферати та святкують свято Лесі Українки.

Але з початком 1932 р. зв'язок жіночого товариства в Радвей з централею Союзу припиняється і щойно в 1943 році товариство відновлює працю. Відновлене товариство мало 47 членок. Як відділ Союзу, товариство повело жваву і дуже цікаву роботу, якою звернуло на себе увагу, як способами, так і успіхами праці. Товариство працювало для церкви, купувало для неї прикраси, Євангелію, килими, хоругви, образи, фелони, обруси, слюбні корони та інше. Для Народнього Дому постаралося до кухні начиння. Для тієї мети товариство влаштовувало забави, базари, спільні обіди, пікники і тим способом збирало гроші на ці видатки.

Відділ ім. Лесі Українки в Радвей.

Не менше зацікавлення виявило товариство і в загально-народній праці. На кожнім з'їзді Союзу в Едмонтоні відділ брав участь через своїх делеґаток, а в окружних з'їздах членки товариства брали участь масово. Жіноче товариство зацікавилось народнім театром і часто в Народнім Домі давало представлення. Товариство власним коштом набуло на суму $125.00 книжок до бібліотеки при Народнім Домі.

Українським народнім мистецтвом в Радвей цікавиться майже кожна членка і всі вишивають з дійсно мистецьким хистом. В 1945 році в контесті вишивання Союзу членки відділу одержали першу нагороду. У цій ділянці особливо визначились Анна Боєчко, Марія Клебак та інші. Товариство працює і в освітній ділянці не менше, як і в інших ділянках. Отже, за той час відбулось 20 освітніх сходин, на яких провадились: спільне читання, виклади, реферати. За той час відбулось 29 лекцій про вишивання з українського народнього мистецтва, святкували 5 разів пам'ять Лесі Українки і Ольги Кобилянської свято Жалібної Академії в пам'ять українок, що загинули в останній війні і пять разів свято День Матері. Майже кожного року спільно з членами Народнього Дому відбуватєься свято Шевченка.

Товариство опікувалось українською школою та піддержувало її від 1944 р. до тепер. Жіноче товариство складало жертви на народні потреби й інституції. На Інститут Св. Івана в Едмонтоні зложило $25.00, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу $25.00, на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу, на Катедру Пресвятої Тройці у Вінніпеґу $30.00. Крім того, жертвували на потреби української школи, на стипендії Союзу Українок Канади та на організаційний фонд. На фонд музею Союзу Українок Канади товариство зложило $25.00.

Під час війни жіноче товариство виказало чимало праці. Шили та плели речі і влаштовували підприємства на користь Червоного Хреста і пожертвували готівкою $23.00. На допомогу скитальцям дали $152.50, на Фонд Допомоги Українців Канади $25.00. Висилали посилки воякам за море та з поживою до Европи скитальцям.

Головами жіночого товариства в Радвей за цілий час були такі особи: Люся Голубіцька, Марія Чорна, Марія Снайчук, Анна Боєчко, Марія Клебак, Зоря Савчук, Надія Боднар.

Містечко Радвей положене на рівних полях попри залізницю і замешкале в переважаючій більшості українцями. Частина членок т-ва мешкають на фармах, але більшість — в місті. Є тут гарний Народній Дім, в якім відбуваються всякі підприємства, є дуже гарна викінчена церква та парафіяльна хата для священика.

Членки щиро й віддано працюють в організації і ця праця дає їм моральне вдоволення, бо ж вони прикладають свої руки до розвитку громадського життя в Канаді.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Марія Клебак, Анна Іващук, Марія Чорний, добр. Марія Василів, Надія Боднар, Катерина Венґер, Анна Боєчко. **Другий ряд:** Е. Обал, Анна Кападь, Маґда Коваль, Анна Письменна, Франка Безбородько, Анна Рудик, Серафима Квацук, Зоря Савчук.

Третий ряд: Марія Кулібаба, Марія Бойко, Вікторія Торончук, Паранька Мартин, Катерина Терефенко, Гаська Литвин, Марія Снайчук. Нема на знимці: Анна Коваль, Дорош, Ольга Небожинська, Л. Ластівка, Л. Дубета, Анна Юрків, Ольга Возімірська, Паранька Онищук, Т. Щур, Олена Мулик.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

В СМОКІ ЛЕЙК.

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в Смокі Лейк зорганізувалося в 1930 році в листопаді місяці. Того самого року товариство вписалося до Союзу Українок Канади і було активним членом увесь час. Першого року до товариства вписалося 22 членки, а першою головою була Василина Чумер.

Товариство від першого року поставило себе на висоті своїх завдань: давати морально-релігійне та національне виховання своїй молоді. Членки товариства через організацію мали можливість пізнавати свої виховні обов'язки дома та ставати на сторожі своєї культури, мови, традиції, щоб в їх домах виростали статечні горожани Канади і свідомі члени українського народу.

Поруч таких обов'язків товариство не було байдуже до місцевої роботи в Смокі Лейк. Церква і Народній Дім це були дві важних інституції, для виховальної праці молоді.

Український Народній Дім в Смокі Лейк повстав у 1921 році. Цей дім був дійсною народньою виховальною інституцією. Тут відбувались народні свята, концерти, представлення; тут знаходилася гарна бібліотека, з якої можна було випозичати книжки і читати часописи. Жіноче товариство купило із своєї каси книжок до неї на суму $250.00. Отже, працюючи, товариство помагало сплачувати довг Народньому Домові, купило потрібні меблі, помагало удержувати Народній Дім в порядку і чистоті, оплачувало податок.

Церква в Смокі Лейк почала будуватись в 1928 році. І для сплати довгів на церкві товариство так само віддано працювало, щоб прибрати церкву, членки робили квіти, покупили обруси, повишивали рушники, покупили образи, справили ризи.

Щоб здобути фондів, товариство улаштувало базари, забави, чайні приняття, і членки складали добровільні жертви.

Від 1930 року до тепер товариство дало грошеву піддержку церкві в Смокі Лейк $3,852.00. На Народній Дім $522.00.

В 1930 р. товариство зорганізувало українську школу і піддержувало її ввесь час. Також опікувалося недільною школою, в якій вчили членки товариства, Катерина Лазарук і Марія Колотайло. Жіноче товариство в 1948 році вислало своїм коштом студента з Смокі Лейк на літні українські курси до Колегії св. Андрея у Вінніпегу.

Громадянство в Смокі Лейк сприяло культурно-виховальній робо-

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Смокі Лейк.

ті товариства; знаходяться там питомці Інституту ім. Мих. Грушевського в Едмонтоні — Іван Радомський, Николай Паламарик, Михайло, Ольга, Вікторія й Іван Ґавінчуки, Пилип Галіцький. Поміч, в такій праці, подавали священики, бо в Смокі Лейк знаходиться резиденція для пароха цілої округи.

Товариство давало жертви на народні та добродійні цілі. На Інститут ім. М. Грушевського (св. Івана) в Едмонтоні $150.00, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу $233.00, на Централю Української Школи до Саскатуну $91.00, на пресовий фонд "Українського Голосу" $35.34, на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу $25.00. Крім того, товариство давало поміч центральному проводові Союзу Українок Канади організаційним фондом.

Жіноче товариство в Смокі Лейк цікавиться українським ручним мистецтвом. Брало участь в проєктах вишивок.

За час війни товариство жертвувало, на Червоний Хрест $177.15 та устроїло в користь Червоного Хреста 11 підприємств. Членки виплели і вшили для Червоного Хреста 200 речей. Куплено Бонд Перемоги на $50.00.

На допомогу українським скитальцям в Европі товариство вислало посилок з харчами на $231.88. На переселенчий фонд через КУК $100.00.

Головами жіночого товариства від 1930 до тепер були такі особи: Василина Чумер, Катерина Лазарук, Ольга Романюк, Анна Ґорецька, Марія Рацой, добр. Горбай, Тетяна Тивонюк, Галя Федорків, Анастазія Шемелюк, Марія Лазарук, Єлена Романчук, Пар. Палилик, Стеф. Пауш, Анна Підручна.

Смокі Лейк дуже гарне містечко, положене в мальовничій околиці албертійської природи при головній дорозі в долині. Поміж прегарними невеличкими домами мешканців видніються дві прекрасних інституції, викінчені, упорядковані, побудовані власними руками українського громадянства в Смокі Лейк — церква і Український Народній Дім.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: К. Дмитрів, М. Лазарук, М. Рацой, А. Шемелюк, М. Котик, Р. Сембалюк, М. Шрайдер, М. Антонюк. **Другий ряд:** добр. Кульчинська, М. Вовк, Е. Романчук, В. Страшок, Г. Федорків, М. Паламарек, А. Лазарук, М. Кокотайло, Р. Стрембіцький. **Третий ряд:** Е. Кузімська, Ю. Тихон, Е. Старчук, О. Романюк, А. Лисак, М. Нацюк, П. Варвара.

ВІДДІЛ ІМ. НАТАЛІЇ КОБРИНСЬКОЇ

В ВИЛІНҐДОН.

Жіноче товариство ім. Наталії Кобринської в Вилінґдон зорганізоване в 1931 році. Організаційні збори відбулись в квітню. До товариства тоді вписалось 13 членок. Першою головою була вибрана Олександра Ґордійчук. В 1933 році товариство вписалося до Союзу та стало активним відділом.

Прибравши собі імя заслуженої громадської діячки та піонерки жіночого руху, Наталі Кобринської, товариство поставило собі за найголовнішу ціль вести культурно-освітню працю серед членок. А що Союз Українок Канади найбільше дбав про освітню працю, товариство відразу розпочало діяльність на ширшу громадську скалю, як активний відділ Союзу Українок Канади.

Товариство льокується при Українськім Народнім Домі, де відбувало свої підприємства, а що Народній Дім був і просвітною інституцією, мав свою бібліотеку, то в ньому відбувалася уся громадська праця тієї української колонії. І ту діяльність Народнього Дому матеріяльно піддержувало й жіноче товариство. Рівночасно жіноче товариство у Вилінґдон, спільно з церковною громадою Української Греко-Православної Церкви клопоталось церквою та її потребами. Отже, льокальна праця придбання фондів на потреби церкви і Народнього Дому була одним із важних завдань товариства.

Щоб придбати фонди на свої місцеві потреби, жіноче товариство приготовляло концерти, вистави, базари, обіди, улаштовувало забави. На місцеву церкву товариство передало готівкою $1,500.00, крім того купило лавки до церкви, обруси на престіл. Кожного року товариство прибирало церкву й окрашувало її квітами й інш.

На Український Народній Дім у Вилінґдон, товариство передало готівкою $1,500.00. Крім того купило куртину для сцени, кухню і все начиння до кухні.

Виконуючи програму своєї праці, товариство уряджувало дискусійні сходини, заряджувало вечірки спільного читання, відбувало лекції вишивання з українського ручного народнього мистецтва. Членки товариства приготовляли короткі реферати на різні теми, як виховання дітей, збереження культурних цінностей, організаційні справи, запрошували з відчитами провідних осіб, дбали про придбання книжок до бібліотеки.

Жіноче товариство самостійно або спільно з членами Народнього Дому улаштовували різні народні Свята, як свято Шевченка, Франка, Симона Петлюри, Свято Книжки, свято Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Наталії Кобринської, День Матері та інш.

В 1933 році жіноче товариство організує у Вилінґдон українську школу і без перерви піддержує її морально і фінансово. Членки товариства займалися веденням недільної школи, а також помагали пароxові вести дітям науку релігії. Товариство дбало також і про свою доростаючу молодь, клопоталось організацією Союзу Української

Відділ ім. Наталії Кобринської в Вилінґдон.

Молоді, улаштовувало для молоді прогульки, відчити, заохочувало молодь до участи в хорі.

Як активний відділ Союзу, товариство живо цікавиться життям і поступом цілої своєї організації, бере участь у з'їздах Союзу через висилку делеґаток; членки читають і поширюють "Український Голос", йдуть назустріч праці центрального проводу у всіх його ділянках. Товарситво особливо відзначилось на полі українського народнього мистецтва і все брало участь у проектах, або контестах вишивок Союзу.

Жіноче товариство у Вилінґдон складає свої жертви і на громадські та культурні цілі: на Інститут ім. Мих. Грушевського в Едмонтоні $20.00, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу $60.00, на фонд "Українського Голосу" $60.00, на Раду Української Школи у Вінніпеґу $20.00, на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу $10.00.

У воєнній роботі товариство в Вилінґдон проробило дуже гарну працю. На амбулянс Союзу Українок Канади зложило $20.00, на фонд Червоного Хреста $97.00. Крім того, висилало посилки з поживою за море воякам, висилало посилки до української кантини в Англії, улаштовувало різні підприємства разом із іншими жіночими організаціями в Вилінґдон. По закінченню війни товариство висилало посилки з поживою та одежою українським скитальцям в Европі.

Головами товариства за ввесь час до тепер були такі особи: Олександра Ґордійчук, Христина Савич, Анна Підручна, Євдокія Лупул, Рахіля Скакун, Єлисавета Цимбалюк-Бабюк, добр. Марія Василів, Анеля Ткачук, Василина Фещук.

Гарне містечко Вилінґдон все славилося широкою українською свідомістю. Тут у переважаючій більшости перебували українські вчителі, а також більше число бувших питомців Інституту ім. Мих. Грушевського в Едмонтоні. Український Народній Дім, хоч і належить ще до піонерських народніх інституцій, все таки він упорядкований, як з надвору, так і в середині. Церква — нова, гарно викінчена й є окрасою цього невеличкого містечка. Для будови цих двох інституцій жіноче товариство положило значну частину своєї праці.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марта Ткачук, Єлисавета Симбалюк, Василина Фещук, Катерина Тріска, Марія Шевчук, Олена Федюк. **Другий ряд:** Катерина Ґордей, Евдокія Шевчук, Катерина Романко, Марія Ґерик, Анна Оґленіца, Марія Карбашевська, Кристина Шевчук. **Третий ряд:** Василина Івоняк, Анна Кузик, Параскевія Тащук, Анна Боднар, Сарра Своб, Анастасія Федорак, Василина Каланча. **Четвертий ряд:** Евдокія Івоняк, Катерина Каланча, Анна Новальковська, Анна Бідняк.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В КАЛМАР.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Калмар зорганізоване в 1931 році в серпні місяці. Першого року до товариства вписалося 9 членок. Головою товариства була того року Анна Пирч. Найголовнішим завданням товариства було виховання української молоді в народнім дусі. Для того товариство дбало про церкву та її прикраси, щоб діти полюбили свою батьківську віру та шанували свою традицію.

Праця на початках була досить трудна, бо всі членки мешкають на фармах у віддалі кільканадцять миль одні від одних. Залі для сходин не було. Тому сходились по хатах і там відбували збори та наради.

Українська Греко-Православна Церква в Калмар почала будуватись в 1929 році, і після свого зорганізування жіноче товариство помагало громаді фондами.

В 1935 році жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади, як його відділ. Тому, що на фармах трудно було вести українську школу, бо не було власного приміщення, членки товариства самі учили своїх дітей дома. На місячних зборах або товариських сходинах читали обіжники від централі, реферати, в яких постійно закликали до народнього виховання дітей, заряджували спільне читання та відбували лекції вишивання українського народнього мистецтва. На з'їзди Союзу Українок Канади до Едмонтону членки виїздили, як делеґатки і як гості.

В 1945 році громадянство в Калмар почало будувати Український Народній Дім. Всяку народню працю спиняло те, що не було де сходитись та щось робити. Будова Народнього Дому викликала загальне зацікавлення а зокрема в членок жіночого товариства. Число членок товариства за той час побільшилось. Почали лаштувати базари, пікники, забави, розіґравки. Всі ці гроші товариство давало на сплату довгу за Народній Дім. Отже, на місцевий Народній Дім жіноче товариство передало 4,500 дол., на церкву 1,600 долярів. Крім того, купило до церкви павука на свічки, справило ризи, обруси, постаралось про цвіти.

В 1947 році товариство організувало і від тоді все піддержує украньську школу. Кожного року улаштовує воно народні свята, або свята українських письменниць та письменників. Отже, товариство святкувало такі свята в своїй місцевості: Лесі Українки, Академію в память погибших українок-патріоток, що загинули в останній війні, День Матері, а спільно з членами Народнього Дому — свято Шевченка та ювілей "Українського Голосу". Жіноче товариство радо запрошувало та приймало провідних осіб з відчитами. В Калмар знаходяться і бувші питомці українських інститутів — Анна Фіцович, питомка Інституту ім. Мих. Грушевського в Едмонтоні, Ярослав Олекшій — питомець Інституту ім. П. Могили в Саскатуні.

Товариство все жертвувало на народні цілі, як Інститути, "Український Голос", Карпатська Україна, українські інваліди та інше.

Відділ ім. Лесі Українки в Калмар.

Жіноче товариство від початків війни в 1939 році і протягом цілого часу працювало на користь Червоного Хреста, зложило жертву на амбулянс, висилало посилки воякам за море та висилало жертви на посилки потерпівшим у війні скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства у Калмар від 1928 до тепер були такі особи: Анна Пирч, Євка Олекшій, Марія Фіцович, Анна Захарко, Анна Вуркун, Марія Сич, Анна Хариш, Катерина Васюта, Йосипа Лаба.

Членки товариства у Калмар дуже гарно працюють, як одна родина. Їх нема дуже багато, але кожна з них свідома тих великих обовязків, що спадають на неї і в громаді, як членка, і дома, як мати та виховаелька молодшого покоління на свідомих та ідейних громадян.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Анна Вуркун, Євка Олекший, Йосефа Лаба, Катерина Васюта, Марія Фіцович. **Другий ряд:** Франка Осьмак, Марія Сич, Анна Гариш, Євка Фіцович, Катерина Олекший. **Третий ряд:** Катерина Гичурко, Анна Загарко, Емілія Сікора, Аделя Мамчак, Євка Когут, Марія Януш. На знимці нема членок: Катерина Лайнц, Анна Манчак, Анна Яремко, Катерина Рубись, Марія Чубоха.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

В КЕЛҐАРИ.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової в Келґари було зорганізовне в 1932 році. Перші організаційні збори відбулися в м. січні. Головні завдання товариства були: давати матеріяльну поміч Українській Греко-Православній Церкві св. Володимира, яку громада щойно бажала будувати; заохочувати жінок брати участь в громадській праці; піддержувати українську школу та дбати про науку дітей в ній.

Першого року до товариства вписалось 16 членок, а першою головою товариства була вибрана Анна Данилович. До Союзу Українок Канади вписалось товариство в 1933 році.

Товариство почало працювати, щоб придбати грошей на будову церкви. Отже почало улаштовувати різні підприємства, як базари, обіди, чайні приняття, пікники, карнавали, улаштовувало соціяльні вечірки, приготовляло представлення, робило випродаж печива та інш.

Одначе, товариство в Келґари не обмежує своєї праці виключно до льокальних потреб. Воно розгортає широку громадську роботу, як активний відділ Союзу Українок Канади. В 1933 році товариство організує українську школу та піддержує її протягом дев'яти років. Користуючись освітньо-виховальною програмою Союзу, товариство улаштовує освітні вечорі, відбуває народні свята, як свято Лесі Українки, Ольги Басарабової, Ольги Кобилянської, свято Жалібної Академії в память загинулих українок, свято День Матері, а разом з місцевою

Відділ ім. О. Басарабової в Келґари.

громадою улаштовують свято Шевченка, Свято Книжки, роковини смерти Симона Петлюри, Першого Листопада та інш.

Членки товариства помагають парохові вести релігійну науку з дітьми в недільній школі: Вчили там С. Слюсаренко і Доця Корпан.

Товариство бере участь у з'їздах Союзу Українок Канади, висилаючи делегаток. А коли приїжджала представниця централі з відчитом, то товариство робило всі приготування до відчиту, улаштовувало прийняття в її честь і давало взагалі місце на відчити і реферати провідним особам. Просвітній праці сприяли також громадяни, бувши питомці Інституту ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні, як Петро Світик, Петро Петращук, Марта Малярчук, Д. Кобильник і його дружина Надя Кобильник, Анна Тодорук.

Жіноче товариство опікувалося молодечою організацією СУМК, заряджувало для сумківців прогульки, вечірки з забавами, давало їм фінансову поміч в поширенні праці, піддержувало організаторів молоді.

На церкву в Келґари за всі роки праці товариство передало поверх $8,000.00. Крім того купило до церкви килим на підлогу перед Великим Престолом і хідники на підлогу в церкві. Справило ризи для священика, купило павука на свічки, хоругви та багато інших речей, обруси на престоли, образи святих та інш.

Товариство складало жертви і на загальні народні установи поза своїм містом: на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу $50.00, на Інститут ім. Мих. Грушевського в Едмонтоні $25.00; піддержувало фондами також "Український Голос", Інститут ім. Петра Могили, Раду Української Школи у Вінніпеґу, а також дало жертву на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу.

Перед війною товариство давало жертви на народні потреби в Старім Краю: на фонд інвалідів, на Просвіту, на Визвольний Фонд, на Карпатську Україну.

Жіноче товариство цікавиться ручним народнім мистецтвом, брало три рази участь в проєктах та контестах вишивок Союзу, збирає і дарує речі до музею Союзу Українок Канади, склало гроші на ту ціль $25.00.

Крім всеї цієї праці, жіноче товариство в 1947 р. вписалося до Локал Кавнсил і через свою представницю Надію Кобильник взяло активну участь у відділі Канадійської Національної Жіночої Ради в Келґари.

У воєнній і повоєнній роботі товариство виказало неабияку діяльність. Працювало на користь Червоного Хреста, улаштовувало на ту ціль різні підприємства, збирало жертви, шило і плело речі для Червоного Хреста, висилало посилки воякам за море, складало жертви на фонд Королеви, на молоко для дітей Британії. На піддержку української кантини в Англії товариство дало $75.00.

По закінченню війни товариство помагало грішми і посилками потерпівшим у війні українським скитальцям. Робило також прийняття та давало поміч новоприбулим у Келґари.

Від початку існування до тепер головами товариства були такі особи: Анна Данилович, Анна Боянівська, Магдалина Бойко, Катерина

Білява, Д. Петращук, Катерина Комарницька, Калина Зварич, Петрук, Марія Лисак, Юлія Курчаба, Надія Кобильник, Марія Смельська.

Саме місто Келґари одно з найкращих міст у західній Канаді. Багате, мальовничо роскидане по узбіччах гористої околиці, потопає в блеску сонця і чаруючо ніжної краси природи. Положене на порозі гір славетного Бенфу та гір Бритіш Колумбії, воно тоне в синявій імлі гір та манить до себе своєю красою.

В Келґарах церква вже побудована і викінчена. Під церквою — гарна і простора саля для сходин та підприємств. До цеї всеї праці доложили свої руки і свідомі та ідейні українки міста Келґари.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Смельська, Магдалина Бойко, Катерина Білява, Анна Данилович, Катерина Комарніцька, Д. Корпан, Марія Данилович, добр. Н. Фляк, Марія Лисак. **Другий ряд:** І. Мартенюк, Ольга Сайко, Юстина Подідворна, Софія Стодола, Анна Путник, Надія Кобильник, Анастазія Світик, Катерина Маларчук, Василина Бурак, Марія Олійник. Нема на знимці: Юлія Курчаба, Марія Курчаба, Василина Козак, Марія Якібовська, Маруся Бзова, Варвара Комарніцька, Анна Козелик, Розалія Стефанчук, Анна Тодорук, Д. Бідняк.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В СІЧ-КОЛОМИЯ.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Січ-Коломия зорганізоване в 1932 році в січні і того самого року вступило до Союзу Українок Канади. Першого року до товариства вписалось 33 членок. Першою головою товариства була Марія Н. Чернявська.

Товариство міститься при Українській Греко-Православній Церкві, для якої працювало цілі ці роки. Піддержувало церкву грішми та працею. Більша частина фінансування різних потреб церковної громади спочивало на жінках. Базари, пікники, обіди, підприємства, представлення, концерти, забави, розігравки, все це було джерелом доходів на церкву. Воно постаралось своїм коштом кивот, чашу, свічники, хоругви, плащеницю та інші менші потрібні речі. Гроші з кожного підприємства передавало прямо до церковної каси.

Крім цеї праці, жіноче товариство в Січ-Коломия є активним відділом Союзу. Кожну поручену централею Союзу працю відділ старався виконати. В з'їздах Союзу Українок Канади товариство брало активну участь через своїх делеґаток. Улаштовувало свята: День Матері, Лесі Українки. Товариство поширювало між членками значну скількість книжок, які централя Союзу висилала. А на своїх сходинах прочитували реферати та обіжники централі.

"Наше жіноче товариство в Січ-Коломия має й деякі труднощі у виконуванні своєї роботи. Наші членки пороскидані по фармах, далеко одні від одних. Літом всі при тяжкій праці в господарстві, а зимою

Відділ ім. Лесі Українки в Січ-Коломия.

зимно, дороги тяжкі. Наші сходини відбуваються в невеличкій салі під церквою. Окремої салі своєї не маємо. Поминаючи, однак такі різні перешкоди, ми всі щиро працюємо, як одна родина.“

Поміж членками товариства є старші жінки-піонерки, які від самих початків працювали в товаристві, які несли свої спрацьовані руки на народню ниву, щоб доложити і свою цеголку на розбудову громадського життя. Але є також і молодші сили жінок, які цінять заслуги старших і які своєю участю в праці товариства дають старшим охоти до дальшої праці.

Жіноче товариство в Січ-Коломия давало жертви і на інші народні потреби, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу товариство зложило $75.00, на Інститут ім. св. Івана в Едмонтоні $20.00. На різні добродійні цілі, як фонд для сліпих, фонд для дітей калік, на повінь у Вінніпеґу та інше зложили $135.00.

Членки товариства цікавляться українським народнім мистецтвом, і товариство брало участь в проектах та контестах вишивання Союзу.

Жіноче товариство в Січ-Коломия багато попрацювало на воєнні потреби, особливо членки багато шили та виплітали для Червоного Хреста. Грішми на Червоний Хрест дали $68.00, висилали посилки воякам за море, висилали посилки з харчами до української кантини в Англії для українських вояків. На посилки з харчами для українських скитальців товариство видало $150.57.

Головами жіночого товариства від початку до тепер були такі особи: Марія Н. Чернявська, Анна Винничук, М. Чернявська, Анна Харук. Ганя Чернявська, Марія Гаврилюк, Анна Ґреґорій, Софія Воробець.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Марія Воробець, Марія Семотюк, Марія Тодорів, Софія Воробець, Параня Саламандик, Леся Онищук, Анна Косташ, Калина Петрук, Марія Петрук, Равлюк. **Другий ряд:** Д. Біялюк, Анна Винничук, Іва Цар, Олена Фодчук, Домка Семотюк, Марія Саламандик, Анна Харук, Анна Івасюк, Марія Мойсюк. **Третий ряд:** Анна Петрук, Наталка Харук, Катерина Ярмій, Анна Косташ, Ольга Семотюк, Текля Гойтинук, Софія Ворощук, Анна Петрук, Соня Семотюк. Домка Фодчук. **Четвертий ряд:** Ольга Ярмій, Марія Бойчук, Анна Ґриґорій, Анна Порайко, Ліна Жук, Олена Юськів, Марія Пилипчан, Марія Никифорук, Анна Вахнюк, Анна Колоткевич.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В ЕНДРУ

Жіноче Товариство ім. Лесі Українки в Ендру, зорганізоване в 1934 році. Головним завданням товариства на початку було помагати церковній громаді Української Греко-Православної Церкви, щоб побудувати церкву.

Першою головою товариства була пані В. Лесик. Членки сходилися та радились, яким способом придбати фондів на будову церкви. По-

Відділ ім. Лесі Українки в Ендру.

чали, отже, приготовляти обіди, базари, улаштовувати соціяльні вечірки, як гра в бінґо. Пізніше почали заряджувати випродаж вишивок, а на Різдво ходили колядувати. Коли церква вже будувалася, товариство почало старатися про потрібні прикраси до церкви.

В 1941 році товариство вступило до Союзу Українок Канади, як відділ. Тоді праця його прибрала ширшого характеру: відбувались освітні сходини за програмою Союзу, заряджувались спільні читання.

З часом прийшли ще важніші обов'язки, — як недільна і рідна школа, якою опікувалось жіноче товариство. Почали святкувати народні свята, як свято Лесі Українки, День Матері, Шевченка.

Жіноче товариство вело свою роботу в кооперації з церковним зарядом і членами громади. До освітньої роботи багато причинились українські вчителі, що вчили в державній школі; а також вихованці Українського Інституту ім. М. Грушевського в Едмонтоні, як Іван Гуцуляк, Николай Мельник, Юстина Романюк, Розалія Гуцуляк, Е. Сиротюк.

В Ендру провадилась дуже гарна і взірцева українська школа, як також і недільна школа. Тут багато праці положив учитель Іван Гуцуляк, а пізніше Никола Мельник, учителі державної школи, які по годинах науки клопоталися вихованням української молоді.

Членки жіночого товариства інтересувались працею організації Союзу Українок Канади; на з'їзди висилали своїх делеґаток, сповняли свої зобов'язання до центрального проводу та старались вести свою роботу по програмі Союзу.

Товариство в Ендру цікавилось українським ручним народнім мистецтвом, вело навчання українського вишивання, писання писанок та ткацтво. Брало участь в проєктах і контестах вишивання, що їх заряджував Комітет Мистецтва Союзу.

Головами жіночого товариства від початків до тепер були такі: В. Лесик, Вероня Сироник, Анна Кирстюк, Мафта Андрух, Марта Радомська, Василина Мелинка, Анна Олениська, Настасія Лопатка, Василина Требіш.

За 18 літ свого існування жіноче товариство дало 10 тисяч долярів на місцеву церкву. Крім того, товариство жертувало на інші народні установи в Канаді; на Інститут св. Івана в Едмонтоні подарувало 20 дол.

Під час війни жіноче товариство працювало на користь воєнних зусиль Канади та добродійних установ. На Червоний Хрест подарувало 80 дол., На посилки воякам 45 дол. Членки плели і шили речі для Червоного Хреста, посилаючи посилки воякам та посилки потерпівшим у війні українським скитальцям в Европі. Збирали і посилали одежу скитальцям.

Церква, для якої жіноче товариство так багато працювало — майже на укінченню. Ведеться дальше успішна, як льокальна, так і освітньо-виховальна праця. Товариство має тепер 22 членок.

Містечко Ендру гарне, положене на рівнині розлогих піль коло залізної дороги. Є тут гарна школа, є свідомі та ідейні громадяни, які віддають свій час, гроші і труд на потреби культурної та громадської праці свого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Лопатка, Марія Олійник, Василина Требіш, Анастазія Воробець, Анастазія Лопатка, Розалія Гуцуляк, Марія Івасюк, Катерина Лопатка, Марія Сибуляк. **Другий ряд:** Катерина Фрунчак, Марія Бабюк, Розалія Андроник, Параня Шулько, Марія Марчук, Софія Дмитрук, Марта Андрук, Софія Гнідан, Ілена Федорак, Марія Вакарук, Василина Мельник, Евгенія Гамалюк.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

МОРЕКЕМБ.

Жіноче товариство ім. Олени Пчілки в Моркемб було зорганізоване в 1937 році в м. жовтні і того самого року стало відділом Союзу Українок Канади.

Першого року до товариства вписалося 10 членок, а першою головою була вибрана Емілія Чорнейко.

Того самого року в містечку Морекемб будувався Український Народній Дім і спільно з членами Народнього Дому жіноче товариство приступило до народної праці. Членки спільно приготовляли й давали представлення, концерти, заряджували розігравки українських вишивок, так само приготовляли обіди, улаштовували базари. З прибутків із тих підприємств помагали виплачувати будинок Народнього Дому. Жіноче товариство постаралося до Народнього Дому ґардеробу, сценерію, купило до кухні все потрібне начиння. Народній Дім став місцем сходин просвітньої роботи. Жіноче товариство подбало про бібліотеку і на закупно книжок до бібліотеки дало $100.00. А грошей готівкою на Народній Дім дало за ввесь час $900.00.

Жіноче товариство так само помагало церкві: купило до церкви образи, постаралось про вишивані рушники, квіти, килими. Також дало жертву в сумі $200.00.

Час від часу членки товариства заряджували освітні вечірки, лекції вишивання українського народнього мистецтва, заряджували відчити, коли околицю відвідували відповідні особи з відчитами.

Товариство піддержувало пляни праці центрального проводу Союзу та старалося вести освітню роботу. Членки брали участь в проекті вишивок від музейного комітету Союзу.

В военній роботі жіноче товарситво в Морекемб працювало від 1939 року і до закінчення війни. Жертвували гроші на Червоний Хрест, на молоко для Британії, на посилки воякам. Купили Бондів Перемоги з каси товариства на $50. Шили і плели для Червоного Хреста і зробили для нього 4 вовняних ковдри.

Членки товариства виконували багато різної дрібної громадської роботи. "Ми працюємо, пишуть вони, далі для громадських потреб. Наш Народній Дім в містечку гарний, викінчений. Членки нашого товариства: одні в містечку, другі живуть на фармах. А на збори сходимось всі в Народнім Домі".

Відділ ім. О. Пчілки в Морекемб.

Головами жіночого товариства від 1937 року до тепер були такі особи: Емілія Чорнейко, Марія Лакуста, Параня Стоцкі, Євдокія Гриців, Ганка Мандрусяк, Ганка Елков, Марія Саґанюк.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Домка Мандрусяк, Домка Вакарук, Кася Ґоліновська, Фрозина Ґоліновська, Евдокія Гринів. **Другий ряд:** Анна Елков, Марія Саґанюк, Елена Чомик, Марія Кіндрачук, Люба Мандрусяк, Анна Саґанюк.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

В ВАСЕТНА.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової в Васетна зорганізоване стараннями добр. Марії Василів в 1941 р. Організаційні збори відбулися 8 лютого. Першого року до товариства вписалося 15 членок. Першою головою товариства була Юлія Попіль. Того самого року товариство вписалося до Союзу Українок Канади.

Праця жіночого товариства на початках була трудна, бо не було де сходитися для народної роботи. Час від часу винаймали в містечку залю, де відбували збори, або підприємства. Більша частина членок живе на фармах, а далека віддаль утруднювала працю. Однак свідомість та бажання творити культурне огнище переборювали всі трудноші.

Громадяни в Васетна, згуртовані в церковній громаді Української Греко-Православної Церкви, укладали пляни будувати церкву. До помочі громаді ставало жіноче товариство. Для придбання фондів на будову церкви жіноче товариство уряджувало базари, пікники, забави, приготовляло обіди, давало концерти, представлення.

Як активний і поступовий у своїй народній праці, відділ Союзу, жіноче товариство, дбало і про освітню роботу. Були все раді, як хто з провідних осіб заїжджав з відчитом. Святкували народні свята — Лесі Українки, День Матері, а свято Шевченка приготовляли спільно з відділом Союзу Української Молоді Канади. Членки товариства дбали про гарне, в народнім дусі виховання своїх дітей і молоді. В 1949 році товариство організує українську школу та піддержує її по мірі своїх сил. Панна Марія Швець учила дітей в недільній школі. Членки товариства піддержували релігійне життя особливо у виховальній праці молоді. На з'їздах Союзу Українок Канади товариство брало активну участь, заряджували лекції вишивання українського народнього мистецтва.

На церкву в Васетна від початку до тепер товариство передало грішми 3,900 долярів. Також постарало до церкви павука на свічки, купило обруси, ліхтарі, хреста, ризи для священика.

Жіноче товариство жертвувало і на інші народні потреби, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу, на музей Союзу Українок Канади.

Відділ ім. О. Басарабової в Васетна.

Хоч жіноче товариство у Васетна зорганізоване в часі війни, все таки воно положило поважну частину праці для воєнних потреб. На Червоний Хрест жертвувало 71 дол., посилало посилки воякам за море, піддержувало грішми українську кантину в Англії та жертвувало на Принцес Елис Фонд. По війні товариство висилало посилки з поживою та одежою для українських скитальців, передплачувало "Український Голос" для скитальців.

Довголітня праця громадян на народній ниві увінчалася успіхами. У Васетна побудована гарна церква, при якій гуртується жіноче товариство. Членки відділу Союзу ім. Ольги Басараб віддають свій час і працю для громадського і культурного нашого життя.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Ольга Котиляк, Павліна Летерська, Катерина Зіник, Евгенія Семенюк, Тетяна Швець, Палагія Павелчук. **Другий ряд:** Денесюк, Анна Петрик, Ольга Зіник, Василина Вірун, Бозняк, Якімчук, Марія Яхімець. **Третий ряд:** Якімчук, Карпюк, Катерина Муляк, Зонь, Текля Дегодь, Анєля Ванечко, Анна Захарко, Маловська. Нема на знимці: К. Репка, Розалія Котиляк, Анна Зіник, Олена Зіник, Фещук, Олена Вірун, Е. Дирипапа, Песклевець.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

В МИРНАМ.

Жіноче товариство ім. Олени Пчілки в Мирнам зорганізувалося в 1942 році в листопаді й того самого року вписалося до Союзу Українок Канади. Спочатку до товариства вписалося шість членок. Першою головою жіночого товариства в Мирнам була Параскева Ящейко.

У Мирнам, саме в той час, починала будуватися Українська Греко-Православна Церква, і жіноче товариство рішило допомагати церковній громаді, щоб церкву побудувати, а головно помагати грішми. Для тої цілі почали приготовляти обіди, базари, розігравки і коли громада приступала до будови церкви, жіноче товариство дало на початок своїх 300 долярів.

В 1943 році в товаристві вже було 37 членок. Крім льокальної роботи для церкви, жіноче товариство старалось вести освітньо-виховну працю: заряджувало освітні сходини, спільне читання, лекції українських вишивок, радо заряджувало відчити провідних осіб, які зголошувалися, а також висилало делегаток на з'їзди Союзу Українок Канади. Товариство старалося піддержувати українську школу в Мирнам. Крім того, час від часу улаштовувало народні свята, як Свято Матері, Свято Шевченка. Улаштовувало чайні приняття по домах членок, і дохід з них ішов на народні цілі.

Жіноче товариство жертвувало гроші на народні справи. На Інститут ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні дало $50.00, на Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні $25.00, на Централю Української Школи

Відділ ім. Олени Пчілки в Мирнам.

в Саскатуні $21.00, на пресовий фонд "Українського Голосу $18.00, на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу $25.00, на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу $25.00. Членки товариства дарували речі до музею Союзу та брали участь в проєктах і контестах вишивок Союзу.

На місцеву церкву в Мирнам від початку до тепер товариство передало $2,413.50. Крім того, купило своїм коштом дзвін до церкви, справило хоругви; помагало сплачувати ліхтарі, престіл під кивот та інші дрібні прикраси для церкви.

Головами жіночого товариства були: Параскева Яшейко і Христина Саковська.

Під час війни жіноче товариство давало жертви на Червоний Хрест, а членки шили та виплітали речі. Давали жертви на посилки воякам і самі пакували та висилали посилки воякам за море, піддержували українську кантину в Англії. Потім, по закінченню війни, посилали посилки потерпівшим у війні українським скитальцям. На переселенчий фонд через Фонд Допомоги Українців Канади товариство зложило $50. Крім того збирало і висилало одежу до Европи.

Жіноче товариство в Мирнам льокується в салі при церкві, де відбуває свої збори, сходини та веде всяку громадську роботу. В 1951 році відбувся в Мирнам окружний З'їзд Союзу Українок Канади.

Як відділ Союзу, товариство все оцінювало працю централі, користувалося вказівками та програмами праці, складало жертву на організаційну роботу централі.

Тепер церква в Мирнам вже майже викінчена, однак жіноче товариство дальше працює, як для потреб свого храму, так і для загальних народніх потреб.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Гафія Личак, Юлія Навальковська, Параска Яшейко, Анна Щербань, Єрина Максимюк. **Другий ряд:** Анастазія Мельник, Фрозина Максимюк, Анна Мисеньчук, Оксана Ханасик, Варвара Саверин, Текля Бойко, Єтефані Солован. **Третий ряд:** Леся Гунька, Параска Романчук, Зеновія Тимчук, Марія Митрунець, Павліна Кіндрачук, Катерина Шимко.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В ТУ ГИЛС.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Ту Гилс належить до молодших відділів Союзу Українок Канади, однак воно проявило дуже гарну працю на всіх ділянках громадського життя. Воно було зорганізоване в 1942 році і того самого року вписалося до Союзу. Першого року товариство мало 35 членок, а головою була Софія Гриник.

Тому, що товариство зорганізувалося в роках війни, воно виявило себе в воєнній праці, як одно з активних жіночих товариств в Алберті. В Ту Гилс в той час не було ані народнього дому, ані церкви; отже член-

Відділ Ім. Лесі Українки в Ту Гилс.

ки сходилися по хатах на збори та відбували сходини. Коли улаштовували яке підприємство, або імпрезу, то винаймали салю. Це в певній мірі утруднювало роботу, однак не відбирало охоти до народньої праці.

Від першого року свого існування, товариство цікавилось загально громадськими справами та вело освітню роботу; воно заряджувало освітні вечерки, спільне читання, відбувало лекції українських народніх вишивок. На кожний заклик центрального проводу Союзу жіноче товариство йшло назустріч та виконувало поручену працю.

Як відділ, жіноче товариство бере участь у з'їздах та конференціях Союзу. А коли в 1947 році Союз Українок Канади видав книжку "На сторожі культури", заряд товариства закуповує таку скількість книжок, скільки є членок, себто — для кожної членки. Улаштовує свята: Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Жалібну Академію в пам'ять погибших у війні українок, Свято Книжки, День Матері. В році 1946-7 організує українську школу та піддержує її, а в році 1949-50 організує недільну школу.

Крім цеї праці, жіноче товариство мріяло і про те, щоб в Ту Гилс побудувалась Українська Греко-Православна Церква. Хоч час від часу відбувалось таке Богослуження в винаймленій салі, все таки побудувати власну церкву було бажанням громадян в Ту Гилс.

І от в 1948 році громада приступає до будови церкви. Жіноче товариство помагає грішми, купує до церкви хоругви, постаралось про вишиваний обрус на престіл та інші дрібні потрібні речі. А грішми на місцеву церкву зложило $500.00.

Товариство за недовгий час своєї праці давало жертви й на інші народні потреби. На Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу жертвувало $35.00, на фонд розбудови Українського Голосу $25.00, на Централю Української Школи в Саскатуні $10.00. Крім того давало жертви на з'їздах на організаційні цілі.

Найбільший виказ жертв є на воєнні потреби Канади. На Червоний Хрест дали грішми $400.00, на молоко для Британії $75.00, на добродійний фонд Королеви $50.00, на посилки воякам за море з околиці Ту Гилс видали $700.00, посилки з поживою до української кантини в Анґлії $90.00. Виплели та вишили для Червоного Хреста 168 кусників.

Скитальцям через централю вислало товариство одежі на 100 фунтів, так само і висилало пакети поживи на скитальщину час від часу по війні.

Свій обов'язок, як горожанки Канади, членки сповнили вповні, не жаліючи ні праці, ні грошей.

Головами товариства за цілий час були: Софія Гриник, Ольга Понич, Йоанна Будник-Йонґ, Параска Одинська.

Саме містечко Ту Гилс є дуже гарне, положене на горбі попри залізну дорогу. Є там народні і вищі школи. На успіх громадської праці товариства впливає те, що є тут поважне число українських учителів, декотрі з них є питомцями наших виховальних інститутів.

Нова церква ще не скінчена вповні. Жіноче товариство ім. Лесі

Українки доложило своїх рук до тої будови і радо несе дальші обов'язки супроти своєї громади, народу і Канади.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: П. Довганюк, О. Понич, О. Хонько, Р. Колисняк, Й. Йонґ, М. Довганюк, П. Мулька, К. Міськів, М. Дадинська. **Другий ряд:** Т. Шевчук, Е. Елко, О. Ганочко, М. Подіялок, П. Одинська, Ф. Бачинська, Р. Довганюк, В. Нікіфорук. **Третій ряд:** А. Іфтоній, А. Стоґер, А. Російчук, Л. Ґелета, А. Храпко, С. Гунька, М. Данчук, П. Стоцька, О. Чепига. Нема на знимці: К. Кіт, Михалюк, П. Паламарук, М. Петецька, Павлю, Т. Тен.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В МУСІДОРА.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Мусідора заснувалось у 1944 році в місяці жовтні. Головним завданням товариства було вести освітню та громадську працю для свого народу. Насамперед заряд товариства вирішив стати відділом Союзу Українок Канади і після програми організації разом із іншими жіночими товариствами працювати на користь громадянства. Отже, в 1945 році товариство внесло аплікацію до Союзу і стало відділом.

Першого року до товариства вписалось 14 членок, а першою головою була Параска Гуменюк.

В 1944 році в Мусідора будувався Український Народній Дім ім. Івана Котляревського. Було це просвітнє товариство, яке дбало про просвіту, читальню, про українську школу і мало аматорський гурток. Жіноче товариство ім. Лесі Українки прилучилось до праці, щоб матеріяльно помогти в будові Народнього Дому. Жінки організували вистави українських вишивок, приготовляли обіди, брали участь в представленнях, улаштовували базари, під час забав подавали перекуску, а під час Різдва ходили колядувати. Цим способом товариство помагало сплачувати довг Народнього Дому та старалось про потрібні речі, а власне: купили своїм коштом обруси на столи, начиння до кухні і столів.

Крім праці для Народнього Дому, жіноче товариство працювало також для потреб церкви. До церкви товариство постаралось про килими, про обруси до вівтаря, на престіл, про вінки для слюбних обрядів і про церковні ризи.

Поза льокальною роботою товариство вело освітню працю згідно з пляном централі Союзу: заряджувались освітні сходини, на яких відбувалось спільне читання, відбувались лекції українського вишивання. Товариство вважало необхідним знайомитися з українськими письменниками через читання їх творів; з тією метою піддержувало та побільшувало книжками бібліотеку при Народнім Домі.

Жіноче товариство все користувалося рефератами тих осіб, які приїздили до місцевости, заряджуючи їх відчит та відповідне приняття.

Відділ ім. Л. Українки в Мусідора.

Крім того, уряджували народні свята та свята письменників. Улаштували свято Жалібної Академії в пам'ять українок, що загинули в останній війні, свята Лесі Українки, свята День Матері. Спільно з членами Народнього Дому приготовляли свята пам'яти Шевченка, 40-літній ювілей "Українського Голосу", 30-ліття Української Греко-Православної Церкви в Канаді, 60-ліття українських Піонерів. Товариство зорганізувало й піддержувало Рідну Школу в роках 1948-9.

Товариство все цікавилось загально-громадськими справами свого народу, дбало завжди про зріст Союзу Українок Канади та фінансово піддержувало центральний провід Союзу. Від товариства виїжджали делеґатки на з'їзди до Едмонтону, Ту Гилс та Мирнам.

Членки жіночого товариства користувались і користуються сторінкою Союзу в "Українськім Голосі" та все цікавились різнородним змістом сторінки, особливо виховним.

Товариство складало жертви на народні потреби; наприклад, допомагали Інститутові Св. Івана в Едмонтоні, Дівочому Інститутові при Колеґії Св. Андрея у Вінніпеґу, дарували на Централю Української Школи в Саскатуні, на пресовий фонд "Українського Голосу".

Товариство завше цікавиться українським народнім мистецтвом і брало участь в проєктах вишивок Союзу та дарувало до музею писанки.

Головами товариства від початку до тепер були такі особи: Параска Гуменюк, Марія Костюк, Ольга Качмар, Андріяна Богайчук.

Товариство видало на воєнні цілі: на Червоний Хрест $134.05, на молоко для дітей Британії $25.00, на піддержку української кантини в Англії $17.00. Комітет Червоного Хреста в Мусідора складався з членок жіночого товариства і містився в Народнім Домі. Товариство улаштовувало на Червоний Хрест базари, розіґравки, членки шили та ґачкували речі. На посилки воякам за море членки дали $61.50. На посилки скитальцям — $69.82, на Фонд Допомоги Українців Канади — $20.00. Також збирали й висилали одежу скитальцям, що потерпіли у війні.

Жіноче товариство числом членок невеличке, але працюють усі охоче. Кожна членка свідома своїх обов'язків в громаді, в родині і в суспільстві.

Імена членок на знимці.

З ліва на право: Ольга Качмар, Андріяна Богайчук, Марія В. Ф. Ільків, Катерина Лащовська, Марія Костюк, Юстина Лизанчук, Анна Кшик.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ТОРГИЛД.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової в Торгилд належить до наймолодших відділів Союзу, бо до часу написання своєї історії воно мало неповних два роки праці.

В містечку Торгилд і околиці почали заселюватись українці коло 1914 року, хоч на Еґремонт яких пять миль від Торгилд на полудне були люди ще в 1910 році. Більшість свідомих українців замешкали на північ біля школи Тудор, де коло 1924 року заснували Народній Дім, а 1930 року почав доїжджати до них священик з Української Православної Церкви. Ця околиця назвала себе Торгилд. Тут не було церкви, але священики доїжджали протягом дальших дванадцять літ. В рекордах можна побачити такі імена, як Остафійчук, Білик, Борко, Фіцуляк, Довгань і інш., котрі ще й до сьогодні беруть участь, або є активними членами в самім містечку Торгилд, або помагають по змозі, коли потрібно. В містечку перший з таких членів П. Коваленко замешкав тут в 1914 р. а бл. п. Віктор Савка заклав склеп мішаних товарів в 1919 р.

В міжчасі українське населення в містечку почало зростати. Спочатку їхали люди на відправи на північ до Тудор школи або на полудне до Еґремонт. Але коло 1943 року такі громадяни, як Якимець, Олійних, Микитей, Самиця, Ґавалко, Коваленко і другі почали думати про будову церкви таки в місті Торгилд. Громада була зорганізована в 1944 році і почалася жива праця. Сестрицтво заснувалося 1945 року, але не мало окремої організації, тільки працювало разом в церковній справі. В 1947 році вже почалася будівля, і хоч не була закінчена, все таки було приміщення на відправи. Фінансові трудноші та потреби заставляли до праці і жінок, які, як і всюди, мають можливість придбати фонди для громадських потреб. Обіди, базари, перекуски, збирання жертв, продаж білетів і т. д. забирали час жіноцтва. Крім такої допомоги громаді, жінки в Торгилд цікавились організаційним рухом: приїздили на з'їзди до Едмонтону, або виїжджали часто на різні підприємства до сусідних околиць: Редвей, Редватер, Еґремонт і інш.

В 1950 році в місяці квітні українки в Торгилд заснували жіноче товариство. Після промові Зорі Савчук з Редвей вписалось тоді відразу 20 членок. Головою товариства була вибрана Марія Радомська. Незадовго після того жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади і стало відділом.

По зорганізуванню жіночого товариства громадська праця зараз же скріпилась. Вступивши в відділи Союзу, членки товариства в Торгилд ведуть також культурно-освітню роботу.

Крім фінансової помочі церкви, жіноче товариство купило обруси на столи та постаралося про начиння до кухні.

"Наше товариство хоч і не має за собою великих здобутків, все таки маємо за те великі обов'язки перед собою, до яких йдемо з великою

Відділ ім. Ольги Басарабової в Торгилд.

вірою та надіями в досягненні того, що є так важним в нашім громадськім і культурнім життю в Канаді."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Д. Безубка, М. Климчук, Е. Мікітей, П. Якімець, А. Пеленко. **Другий ряд:** Ю. Садляк, К. Молайко, М. Радомська, А. Ґорецька, К. Олійник. **Третий ряд:** Ф. Шевчук, М. Самоїл, Р. Мікітей, М. Савка, К. Ґавалко, К. Опульська, А. Томанюк, М. Доменко. Нема на знимці: М. Якімець, Н. Самиця, А. Коваленко.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В ВАСЕЛ.

Ще від 1937 року дух українства прокидався серед поселенців околиці Васел. Були українські учителі — вихованці Інституту, котрі збуджували у молоді охоту до народньої праці. Довший час існував СУМК під проводом учителя п. Ґеоргія Гавриляка, котрий щиро працював, щоб поширити українську свідомість. Були і громадяни старшого віку, між котрими заслуговує на признання п. Ґеорґій Фуштей, який клопотався народньою справою — старався ввести навчання рідньої мови у школі, українські Богослуження в церкві, примірне виховання по українських домах.

Та праця одиниць мало визначна, коли нема піддержки загалу. Однак, ця праця не пішла на марне, бо збудила і зміцнила думку про єдність при народній праці, і хоч жін. товариство заснувалося аж 1949 року, все таки це сталось завдяки тим одиницям, котрі ще від 1937 року старалися піднести українську свідомість.

27 березня, 1949 року, гурток 7-ох жінок заснував жіноче товариство у Васел. Вибрали заряд і скликали загальні збори, щоб познайомити більше число жіноцтва із Союзом Українок Канади. Ті, що читали "Український Голос", вже раніше були познайомлені й охоче вписалися у члени. Першого року товариство числило 24 особи.

"Це було щось нового в околиці. Нова організація, нові членки, всі завзято взялися до виконання громадських обовязків скільки було можливо. Мусимо признатись, що не було в нас повних можливостей виконати більше. Народня праця в околиці надзвичайно трудна, коли немає Народнього Дому, ні рідньої церкви. Є тільки мала публична школа. Однак робимо все те, що можливо. Спільно із ново-зорганізованою громадою Української Греко-Православної Церкви відбуваємо Богослуження по домах щирих громадян. Народні свята святкуємо Богослуженням, обідом і відповідною програмою.

Звичайно, початки трудні, і саме тепер їх переживаємо. Віримо, що наші початки приведуть нас до кращої будучности під проводом такої організації української жінки в Канаді, як Союз Українок Канади. Багато робиться для поліпшення самих себе, виховання дітей, піднесення культури, поліпшення загального життя, і ми віримо, що тільки при Союзі Українок Канади, котрий так клопочеться добробутом

Відділ ім. Лесі Українки в Васел.

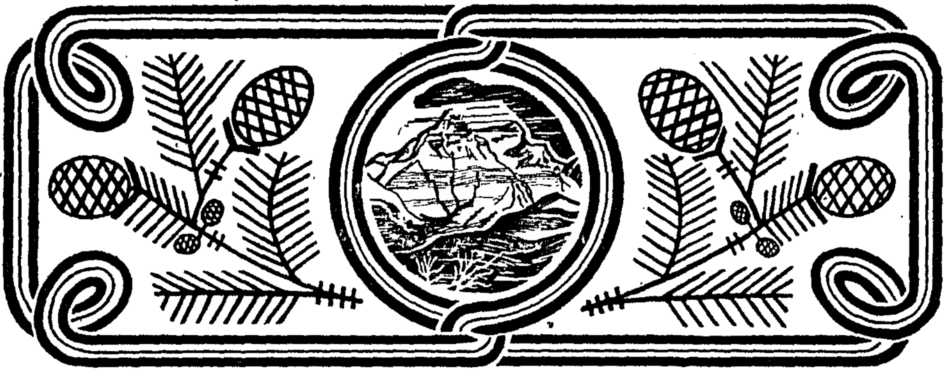
не тільки української жінки, але взагалі всього українського народу в Канаді, ми здобудемо ту, дуже потрібну нам, поміч і науку та зуміємо піднести себе і майбутнє покоління на вищий ступінь культурного життя.

Бути членками Союзу Українок Канади є гордістю для нас і кожна з нас повинна старатися осягнути ту пошану, на яку членка Союзу заслугує.

Можа сказати, що рік 1949 є історичним для нас Васелців. З початком року заснувалося жіноче товариство, а 17-го березня повстала наша українська православна громада."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Катерина Ільчук, Парасина Фуштей, Уляна Онґуран, Марія Гнатюк, Катерина Кусяк, Настасія Онґуран; Марія Рипчук. **Другий ряд:** Марта Мосійчук, Марія Воевітка, Марія Попович, Олена Катеринчук, Парасина Воевітка, Анна Фуштей, Ангелина Російчук. Нема на знимці: Анна Ткачук, Одокія Мінайло, Павліна Тхір, Вікторія Рипка.

БРИТІЙСЬКА КОЛУМБІЯ

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В ВЕНКУВЕР, Б. К.

Громадське життя українців у Венкувер почалось дещо пізніше, як в інших великих містах Канади. Венкувер відділений високими горами від західніх провінцій Канади та досить далеким простором і щойно з часом почали оселюватись українці, які заїжджали з різних частин Канади.

Природній красі Венкуверу майже не дорівнює жадне місто в Канаді. І та своєрідна краса зустрічається тільки серед гірської природи з її могутньою величчю. Саме місто не має величавих будинків, але дуже чепурне, чисте і майже все потопає в квітах і деревах. Воно міститься над морською протокою й здалека окружене шпилястими горами, що тонуть в синявім сумерку, а на їх шпилях часто спочивають білі хмари... Клімат у Венкувері дуже лагідний, квіти починають цвісти в березні. Отже, весна там дуже рання, літо довге й осінь кінчається пізно, тому снігу дуже мало і вік його короткий. Є це, справді, Божа країна повна кольорів, гармонії барв, могутньої величі сонця й тепла.

Громадська праця жіночого товариства ім. Л. Українки у Венкувері почалася в 1933 році. Організаційні збори відбулися 6 липня. В 1934 році товариство вписалося до Союзу Українок Канади та стало активним відділом. Першого року товариство мало 19 членок, яких число постійно зростало. Першою головою товарситва була вибрана Марія Лобай.

Головним завданням товариства було виховання молоді в народнім дусі, тому на перше місце була поставлена освітня праця. Але ця праця зустрінулась з труднощами, бо не було свого власного будинку, не було де сходитися і на більші підприємства винаймали салю. Все таки, жіноче товариство вже в 1935 році зорганізувало українську школу, піддержувало її фондами і школа не припиняла своєї праці аж до сьогодні. Не менше важною справою була недільна школа, якою займалося

жіноче товариство, а членки помагали парохові Української Греко-Православної Церкви вести науку з дітьми. В недільній школі вчили добр. Марія Симчич, Галя Токарик, Евгенія Козяр і Катерина Лабюк.

Коли громадяни у Венкувері купили будинок для Народнього Дому, в якім також відбувалися і Богослуження, то цей будинок задовольняв і релігійні, і культурні потреби. Будинок дуже гарний. Але, щоб стати таким, він потребував більшого ремонту, досить грошей і праці. Жіноче товариство багато попрацювало спільно з членами Народнього Дому, щоб придбати фондів. І щоб ці фонди здобути, членки товариства улаштовували базари, обіди, забави, продаж печива, пікники, робили вистави українського ручного мистецтва, приготовляли і давали концерти, представлення. І внаслідок такої запопадливої праці жіноче товариство передало на потреби цеї установи $9,000.00. Крім того, справило ґардеробу для театральних виступів, купило до кухні начиння, а для церкви придбало обруси, образи, квіти, фіранки і інш.

Крім тих всіх місцевих потреб, товариство не занедбувало і своєї найважнішої ділянки — освітньо-виховної праці; членки відбували освітні сходини, заряджували спільне читання, дебати, приготовляли короткі реферати на різні теми, як виховання дітей, організаційні справи, виклади про українське народне мистецтво, лекції про українські вишивки, про здоровля і інш. Реферати і виклади ці давали: Марія Лобай, Вікторія Симчич, Евгенія Козяр, Марія Паланич, Анна Бойчук.

Кожного року товариство улаштовувало народні свята: Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Ольги Басарабової, Свято Книжки, свято День Матері. Одні свята виповнювались урочистою концертовою програмою, інші святочними сходинами. Товариство брало активну участь в святах спільно з членами Народнього Дому.

Як активний відділ Союзу Українок Канади, товариство все цікавилось широким громадським життя: не зважаючи на віддаль, воно висилало делеґатку на з'їзди Союзу. Брало участь у двох з'їздах СУС, що відбулись у Венкувері.

Жіноче товариство опікувалось молодечою організацією СУМК, заряджувало для них сходини, на яких відчитувались корисні реферати, а для дівчат давались лекції українського вишиття та писання писанок.

У воєнній праці товариство брало активну участь. На амбулянс, що його купив Союз Українок Канади, дало $50.00, а на Червоний Хрест $110.00. На посилки воякам за море $65.00. Членки товариства ходили шити для Червоного Хреста і брали таку роботу додому. Всіх речей виплетено і вшито членками 900 штук. Крім того посилано посилки скитальцям. На Фонд Допомоги Комітету Українців Канади товариство зложило $85.00. Брало участь у збірці одежі для потерпівших у війні.

Жіноче товариство дало $200.00 на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні $25.00, на фонд розбудови "Українського Голосу" $30.00, на фонд "Вістника" $27.00, на Раду Української Школи у Вінніпеґу $35.00.

Головами жіночого товариства за весь час його існування до тепер

Відділ ім. Лесі Українки в Ванкувер.

були такі особи: Марія Лобай, Міля Робчак, Роза Лаховецька, Марія Мекмилен, Параска Мельник, Анна Сорока, Вікторія Симчич, Софія Ясенчук, Евгенія Козяр, Т. Гарасимчук, Текля Лукач, Анна Лазарович.

Послідними роками в Венкувері будується Українська Греко-Православна Церква, і жіноче товариство радо піддержує цю будову невсипущою працею.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Ю. Новосад, Р. Лаховецька, А. Гуцуляк, С. Ясенчук, А. Лазарович, Г. Зузак, Е. Козяр, Т. Гарисимчук, П. Стефюк. **Другий ряд:** М. Швайківська, К. Бабійчук, В. Герман, М. Мекмилин, А. Ферлей, М. Оленюк, О. Стасюк, М. Наконечна, В. Стечишин, М. Паланич. **Третий ряд:** М. Стогрин, Г. Токарик, С. Аврам, М. Горудко, Ю. Рабчак, П. Клюкевич, К. Кирстюк, Н. Боярчук, А. Бойчук.

ВІДДІЛ ДОНЬКИ УКРАЇНИ

В ВЕРНОН, Б. К.

Обставини, серед яких зорганізувалось жіноче товарситво Доньки України в Вернон, не були найкращі. Це були роки тяжкої депресії в Канаді. Праці не було, а продукти платились по низьких цінах. Від того терпіли всі: і професіоналісти, і промисловці, і ремісники, і торговельники, рільники та робітники. Було це в 1935 році. І хоч обставини були тяжкі, все таки перед українськими жінками у Вернон повстало питання: чи ходити отак самопас і нічого не робити, чи лучитись в жіноче товариство і працювати над самоосвітою, національним освідомленням та ставати в ряди громадської праці разом з іншими.

На сторінках "Українського Голосу" час від часу появлялись заклики, щоб українські жінки організували себе в жіночі товариства та спільно працювали для українського народу. Невеличкий гурток рішив заснувати жіноче товариство під іменем "Доньки України". Організаційні збори відбулись в 1935 році в березні місяці. До товариства вписалось 19 членок. Головою була вибрана Докія Ільків. По зорганізуванню виринула справа статута. Були голоси за тим, щоб приняти статут Союзу Українок Канади, інші хотіли працювати льокально і мати лише свій місцевий статут. Товариство льокувалось при Українськім Народнім Домі в Вернон. Отже було де сходитись і вести свою роботу. До кінця 1935 року товариство вело активну працю, опісля прийшов застій. Аж в 1938 році відвідала жіноче товариство Доця Яндова в повороті з Венкуверу до Едмонтону. Вона виголосила дуже гарну промову про потребу жіночого товариства і повстала потреба конче відновити працю. Жінки відбули ще наради з Д. Яндовою і того самого, 1938 року, товариство відновило свою працю та вписалось до Союзу Українок Канади.

Жіноче товариство стало активним відділом Союзу, а рівночасно було воно живчиком громадського життя на місці. Український Народній Дім у Вернон служив також і за церкву, де відбувались Бого-

Відділ “Доньки України” в Вернон.

служення. Отже жіноче товариство працює і для Народнього Дому, і для Церкви. Членки його улаштовували різні підприємства, як базари, приготовляли спільні обіди, чайні приняття, заряджували розігравки, і дохід передавали на потреби громади.

В 1944 році Український Народній Дім у Вернон погорів і жіноче товариство докладає своїх сил для відбудови своєї народньої установи, щоб було де сходитися та вести народню справу далі. Отже, треба було купувати деякі нові речі для Народнього Дому. Товариство своїм коштом купило фортепян, дві кухні, куртину, постаралось про фіранки, начиння до кухні, обруси і бібліотеку на суму $125.00. В 1946 році громадяни Вернон побудували церкву. Але обіди чи збори, чи інші підприємства відбувались далі в Українськім Народнім Домі. Жіноче Товариство "Доньки України" надалі брало активну участь в тих підприємствах на користь церковної громади.

Та товариство працювало не тільки для того, щоб придбати гроші на місцеві потреби. Воно цікавиться широкою народньою роботою. В 1935 році організує товариство українську школу і в міру сил своїх піддержує її напротязі семи років. Членки товариства помагають пароховi Всеч. Кирстюкові вести недільну школу. Освітньо-виховальна праця стає нарівні з іншою громадською. Товариство заряджує освітні сходини, відбуває спільні читання, лекції українського вишивання та улаштовує час від часу свята українських письменниць: Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Ольги Басарабової. Спільно з членами Народнього Дому улаштовує свято Шевченка, Свято Державності, роковини смерти Симона Петлюри.

Членки товариства, як горожанки Канади, беруть участь і в загально-канадійських підприємствах, як наприкалд, під час будови 1948 року в Вернон нового шпиталю членки жіночого товариства зібрали на нього $329.00, а з каси товариства додали ще $40.00.

Товариство піддержувало працю місцевого відділу Союзу Української Молоді Канади, втягало їх до праці тим, що запрошувало молодь до участи в представленнях, концертах, улаштовувало для них соціяльні вечорі. Прибутки з таких молодечих підприємств жінки передавали на потреби церкви.

Товариство передало на Український Народній Дім готівкою $2,500.00, на церкву $593.33, жертвувало на Колегію св. Андрея у Вінніпегу $115.60, на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпегу $57.40, давало на фонд "Українського Голосу", на памятник бл. п. І. Данильчука, на ювілейний фонд бл. п. Д. Дорошенка, на стипендії Союзу Українок Канади.

Перед війною товариство жертвувало на фонд Інвалідів, на Просвіту, на Карпатську Україну.

Вчасі війни товариство брало активну участь в праці на Червоний Хрест, членки шили потрібні речі і пожертвували грішми $125.00. Дали на фонд амбулянса Союзу Українок Канади, висилали посилки воякам за море з харчами та одежою. Посилок до української кантини в Англії товарисво вислало на 65 долярів.

"Ми можемо бути лише горді з того, що ми не змарнували нашого

часу ані наших сил. Ми обернули їх на користь громадських потреб на всіх ділянках нашого життя. А зробилось багато. На будуче просимо Господа Бога, щоб поміг нам в нашій дальшій праці для нашого поневоленого народу."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Микитюк, Єлисавета Пясецька, Катерина Третяк, Анна Кучарська, Анастазія Микитюк, Стефанія Пясецька, Докія Ільків. **Другий ряд:** Марія Николайчук, Катерина Мойсюк, Варвара Савіцька, Параска Іванчук, Тетяна Димида, Марія Дудчак, Анна Рупташ. **Третий ряд:** Марія Гупан, Василина Хриптул, Марія Предій, Марія Стусик, Одарка Качеровська, Василина Несміла. Нема на знимці: Домка Осатенко, Марія Грийгем.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

В ЧИЛІВЕК.

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в Чилівек започаткувало свою працю 16 березня 1947 року. За почином свідомих громадян були скликані перші збори, які відбулися в домі громадян Візнюків. На тих перших зборах було присутніх 9 жінок, які стали першими членками товариства. Першою головою товариства була вибрана Василина Візнюк. В короткім часі до товариства вписалося більше членок. І до кінця 1947 року товариство мало 15 членок.

Чилівек, це прегарне, положене між горами, містечко, де в кількох останніх роках почали осідати українські родини з інших провінцій, головно із Саскачевану й Манітоби. Плекають там хміль, овочі, ярину. Отже, з приїздом туди українців, розпочинається творитись громадське життя, яке для давніх мешканців Чилівек не було відоме. Задумали будувати Народній Дім. Жіноче т-во стало допомагати в тій праці, особливо фінансами. І хоч ще не було де сходитися та відбувати свої підприємства, все таки жіноче товарситво знаходило вихід. Перше підприємство товариства було чайне приняття, які улаштували членки в домі громадян Феняків. І на цім принятті збірка дала $7.70.

Жіноче товариство не обмежувало своєї праці тільки місцевими потребами. Зараз по перших зборах товариство внесло аплікацію до Союзу Українок Канади і того самого року було приняте в склад Союзу, як його відділ.

Коли побудувався Український Народній Дім, тоді вже було де сходитися і для більших підприємств. Почалася дуже гарна просвітня праця; улаштовувались свята: Лесі Українки, Ольги Кобилянської, свято День Матері, а спільно з членами Народнього Дому свято Шевченка, свято Першого Листопада. В 1947 і 1948 році товариство організує та піддержує українську школу. Членки товариства заряджували освітні вечірки, де вони вели спільне читання, або слухали реферати.

Зокрема жіноче товариство повело дуже гарну працю на полі

Відділ ім. О. Кобилянської в Чилівек, Б. К.

українського народнього мистецтва. За почином членки Стефанії Троян, яка має гарну колекцію народніх вишивок, була можливість, як особисто, так і від товариства випозичати на різні вистави в місті. І ці вистави знайомили англійців з українським мистецтвом та культурою взагалі. Освітня праця і взірцево ведені забави в Українськім Народнім Домі, викликали повагу серед давніх мешканців Чилівек, які ще так мало знали українців і щойно тоді почали з ними знайомитись.

Жіноче товариство стало активним відділом Союзу Українок Канади та активною силою в місцевій громаді. За тих кілька років праці товариства передало готівкою на потреби Народнього Дому $232.96. Крім того, товариство купило передню куртину для сцени, частину начиння, придбало і вишило фіранки на вікна.

"Наше містечко положене далеко від осередку громадського руху. Найблища наша сусідня громада на захід — Ню Вестминстер та Венкувер. Однак праця наша тут є важною, потрібною, і ми виконуємо її, оскільки дозволяють наші сили."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Р. Григірчук, С. Троян, А. Крепякевич, В. Крепякевич. **Другий ряд:** В. Візнюк, К. Федорук, М. Ковалюк, А. Равлик, М. Процик, М. Пилат. Нема на знимці: Ґеня Григірчук, М. Марчук.

ВІДДІЛ СЕСТРИЦТВА ПРИ ЦЕРКВІ

ВЕРНОН, Б. К.

Місто Вернон — це чи не серце полудневої частини Бритиш Колумбії серед долини Оканаґан, славної зо своїх овочів, городини і квітів, як також реґістрованого насіння, що розходиться по цілій Канаді. Долина буває то широка кілька миль, то знов звужується до самого озера там, де стрімкі скелі миють своє обніжжа в воді... На узбіччях гір пишаються сади й городи. Їх наводнюють гірські озера, з яких вода рурами та коритами — збудованими вмілими руками — розходиться десятками миль і наводнює-підливає ті сади й городи, бо дощів тут буває мало, а води треба таки багато, бо земля — гірська і воду перепускає скоро.

Українське поселення почалося в Вернон в двадцятих роках цього століття. Організоване церковне життя православних українців датується від 1936 року, а Сестрицтва від 24-го березня, 1947 року. Згаданого дня о. Є. П. Симчич по Богослуженню, підчас спільного обіду, пояснив значення й користь організованих жіночих сил при церкві. Церква тоді вже будувалася, але громада була не велика, тому треба було скупчити всі свої засоби й сили для однієї цілі: викінчення будови Божого дому.

На початку вписалося до Сестрицтва 18 жінок. До першого заряду

Відділ при церкві Успення Пресв. Богородиці у Вернон.

увійшли: Христина Миськів — голова, Василина Малиш і Катерина Никифорук — заступниці, Стефанія Пісецька — рекордова секретарка, Павліна Гакман — скарбник, Василина Кучер — фінансова секретарка. Контрольна комісія складалася з таких осіб: Марія Сокол, Єлисавета Пісецька і Гафія Лучак.

Перша ціль Сестрицтва — це поміч будові церкви. Церква гарна, простора, коштує поверх 20,000 долярів. Збудована при головній вулиці, вона звертає на себе очі не тільки своїх людей, але й чужих. Тому, що в парафії є менше, як сорок родин, треба було причинитись до будови і жіноцтву.

Жінки ходили колядувати, справляли празники, приготовляли обіди, базари, пікники, домашнє печиво для чужих, різні розігравки, а все для того, щоб роздобути засоби на будову. І так від початку організованого життя жінки придбали для церкви більше, ніж 4,000 дол.

Сестрицтво завжди бере участь у всіх церковних чи народніх концертах. Чи то різдвяні вистави, чи концерти Шевченка, чи День Матері, чи інші, завжди потребують помочі членок, щоб кожний виступ випав і краще й успішніше.

Корисними бувають також тижневі сходини-вечірки. Так членки сестрицтва, як і інші, по осінніх працях сходяться одного вечора на тиждень чи то в приватнім мешканні, чи то в церковній салі. Там одні шиють, інші вишивають, чи виплітають речі на громадські базари. І І часто при тім слухають читання чи оповідання. Звичайно дві членки приготовляють перекуску — не за дармо її дають — і користь за зиму буває гарна, так фінансова, як і культурна.

За минулі два роки кожний обіжник централі Союзу Українок Канади находив цікавих слухачок, бо подавав вісті з життя і праці жіноцтва з різних частин Канади. Ті обіжники приносила й читала добр. Мельничук.

Поза свої власні справи, деякі членки Сестрицтва, головно сестра Калина Винничук, виучувала молодь українських танків і виступала з ними на фестивалах націй в сусіднім місті Келовна, як також і на своїх концертах.

Літому 1948 року відвідав громаду бл. п. о. Прот. Кусий. Він довідавшись, що тут не було недільної школи, порадив як вести недільну школу, а також прислав деякі книжечки, Від тоді Василина Кучер почала недільну школу. Незадовго потім прибула туди родина Микитюків. П. Ярослав Микитюк купив крамницю, а його дружина, Настуня, з роду Павлишин, кваліфікована учителька, погодилася вчити дітей недільної школи. Так повстало дві клясі дітей. З приходом сталого пароха, о. Прот. Мельничука, недільна школа ведеться пляново і то вже трьома клясами. Кожна дитина дістає друковану лекцію і читає її разом з учителькою, чи учителем, бо третю клясу веде п. Дмитро Лучак, укінчений богослов з Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу. Учителі пояснюють дітям слова і вчать правильної вимови і таким робом діти вчаться так релігії як і рідньої мови. При тім старші кляси мають свої зшитки, прикрашують їх візерунками, чи образками,

як також відповідають на питання по лекціях вже дома. Менші діти вчаться вимови слів, молитов на пам'ять, або слухають оповідань.

Рідна школа також провадиться. Діти приходять два рази тижнево по урядовій науці, а в суботу з раня третій раз. Вчаться читати, писати, співанок, колядок, віршів, як також різдвяних чи інших концертів, чи вистав дитячих. Сестрицтво дбає про всякі потреби обох шкіл, як також устроює дітям пікники і роздає нагороди тим дітям, що собі заслуговують, як поступом в науці, так і поведенням.

Сестрицтво бере участь у збірках для Червоного Хреста, для Інституту Сліпих, причинилося до умеблювання двох кімнат в місцевім шпиталі, як також вшило в 1949 р. поверх 500 кусників шпитальних приладів. Готівкою дало 30 долярів.

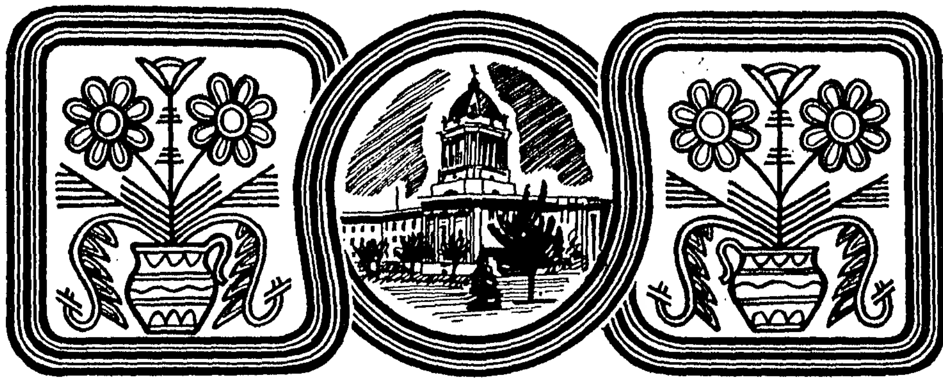
Підчас візитації о. Владики Мстислава, 4 квітня, 1948 р., Сестрицтво приготовило обід і на заклик о. Владики перевело збірку для скитальців. Зібрано $119.16. Половину тої суми вислано до Консисторії на пакунки для скитальців, а другу половину віддано на спровадження до Канади когось із скитальщині. Для "Українського Голосу" вислало сестрицтво 5 долярів.

Злука із Союзом Українок Канади. Під час місячних зборів Сестрицтва, 10 травня, 1951 р., рішено внести просьбу до централі Союзу про приняття Сестрицтва до Союзу.

Заряд Сестрицтва 1951 р. такий: Калина Винничук — голова, Гафія Лучак — заступниця, Василина Кучер — секретарка, Павліна Гакман — писарка.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Г. Гаврилюк, З. Будніцька, Ст. Мазій, Г. Пенюк, добр. Мельничук, прот. П. Мельничук, М. Микитюк, П. Гакман, В. Кучер, К. Винничук, Г. Лучак. **Другий ряд:** М. Попович, М. Сокол, Н. Синенька, І. Малиш, В. Малиш, М. Дучук, М. Кучуран, М. Ромак, А. Домент, Д. Гакман. **Третий ряд:** Н. Микитюк, Є. Долицой, П. Андрусів, К. Лучак, М. Ґіґлюк, А. Библов, К. Никифорук, О. Коваль, М. Попільчак.

МАНІТОБА

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВІНЦІЯЛЬНОЇ ЕКЗЕКУТИВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК В МАНІТОБІ

Союз Українок Канади почав свою громадську працю в провінції Манітоба враз із заснуванням централі Союзу в 1926 році. Був це початковий організаційний рух серед українок у Канаді, що виходив поза рамці льокальних інтересів, а у своїй програмі обіймав широкі обрії народної праці — служити справам свого народу та працювати для нього на всіх ділянках громадського життя.

Першого року існування Союзу половина центрального проводу перебувала в Вінніпеґу, Ман.; Вінніпеґ був центром українського громадського руху в Канаді від 1910 року, коли повстав перший український народний часопис — "Український Голос". Вінніпеґ, як столиця провінції Манітоба, був також колискою українства в Канаді і через "Український Голос" був дороговказом самостійницької думки.

Перший, 1927-ий, рік праці Союзу Українок Канади був майже у всіх провінціях однаковим. Найголовнішим завданням його було ширити думку про жіночу організацію та дбати про організування жіночих товариств. Щоб така праця успішно розвивалась, на з'їзді Союзу в 1927 році, що відбувся в Саскатуні було рішено назначити для кожної провінції провінціяльних репрезентанток, яких головним завданням було звернути увагу на організаційну роботу серед жінок у своїй провінції. На провінцію Манітобу першою репрезентанткою була вибрана в 1927 році Ганка Романчич, яка мешкала у Вінніпеґу. Опісля кожного року, через кілька років головний з'їзд назначував по кілька таких репрезентанток, аж до 1934 року, коли на першім провінціяльнім з'їзді Союзу Українок в Манітобі, який відбувся у Вінніпеґу, вибрано повний склад провінціяльної екзекутиви, якої осідок знаходився у Вінніпеґу.

Такими провінціяльними репрезентантками до 1934 року були: Ганка Романчич, М. Угринюк, Ольга Савчук, Марія Марко, М. Боянівська, А. Овсяник, М. Танчак, Юлія Бачинська, А. Якиміщак і М. Грицина. В 1931 році Марія Марко була вибрана заступницею голови Союзу на провінцію Манітоба і була нею до 1934 р.

Перший Провінціяльний З'їзд Союзу Українок Канади на провінцію Манітоба відбувся 10 і 11 листопада, 1934 року в салі Українського Православного Собору у Вінніпеґу. В цім першім у Манітобі З'їзді Союзу Українок Канади взяли численну участь жінки не лише з провінції Манітоба, але й із Саскачевану. Була також дуже гарна репрезентація від відділів у Манітобі, що за той час встигли зорганізуватися і розвинути свою працю. В той час у Манітобі було вже 12 офіціяльних відділів і кілька жіночих товариств, що входили в зв'язок із Союзом. Відділи Союзу в той час були в таких місцевостях: Роза, Вінніпеґ (при Соборі св. Покрови), Давфин, Вайта, Овкборн, Роблін (Зелена), Пайн Ривер, Ледвин, Вінніпеґ (відділ ім. О. Кобилянської), Тиндал, Косів (Келд), Транскона. Пороблені були зв'язки з жіночими товариствами в таких місцевостях: Поплар Філд, Толстой, Слейтер, Вимі Ридж.

Марія Марко.

Центральну екзекутиву Союзу Українок Канади репрезентувала на тім З'їзді Анастазія Рурик, кореспонденційна секретарка Союзу. З'їздом керувала Марія Марко, яка була заступницею голови Союзу Українок Канади в провінції Манітоба.

На цім першім провінціяльнім З'їзді були виголошені реферати на різні суспільно-громадські теми: Анастазія Рурик, представниця централі говорила на тему: "Наші цілі і дальші завдання"; Г. Галицька — Завдання української жінки в відбудові національного життя"; Ольга Савчук — "Яку ролю відограють народні звичаї в поборюванні асиміляції"; Онуфрій Івах — "Недуга нашого життя"; Мирослав Стечишин — "Кооперація"; Марія Танчак — "Відношення родичів до дітей"; М. Антонійчук — "Що грозить молодим дівчатам в місті". Між писемними привітами від поодиноких осіб і товариств був привіт від голови Союзу Українок Канади, Савелі Стечишин з Саскатуну. З'їзд вітали делеґатки від відділів у Манітобі. Всі раділи зростом організації Союзу Українок Канади та першим успішним З'їздом Союзу Українок Канади в провінції Манітоба, який давав можливість жіночим товариствам взяти участь у з'їзді Союзу. В тих роках у Канаді була економічна депресія, безробіття, і брак фінансових засобів в організації не

дозволяв на висилку делеґаток на головні з'їзди, які в той час відбувались у Саскатуні.

На цім першім провінціяльнім З'їзді в Вінніпеґу були присутні гості (п-во) Вутенки з Шангаю, Китай. Пані Вутенко зложила привіт від українських жінок в Шангаю і передала дарунок від тамошніх жінок — прекрасно вишитий хрестиковими стібами український прапор. Цей дарунок зберігається в музею Союзу Українок Канади в Саскатуні. Вітав З'їзд Союзу Українок Канади і пан Вутенко, переказавши про життя і змагання української громади в Шангаю, яка не має фінансових засобів на свою роботу. Для тої цілі було переведено збірку і суму $18.50 передано п-ву Вутенкам для Української Громади в Шангаю.

Перший день З'їзду закінчувавався чайним приняттям, що його улаштовувало Дівоче Товариство "Веселка", яке містилось при Соборі св. Покрови в Вінніпеґу. Чайне приняття відбулось в будинку Консисторії Української Греко-Православної Церкви в Вінніпеґу.

На тім З'їзді був вибраний повний склад Провінціяльної Екзекутиви Союзу Українок Канади на Манітобу. До Екзекутиви ввійшли такі особи: Марія Марко — голова, Ольга Савчук — заст. голови, Юлія Бачинська — рекордова секретарка, А. Якиміщак — кореспонденційна секретарка, Доця Гуцуляк — касієрка. Контрольна комісія: Г. Галицька, Д. Угринюк і М. Танчак.

Галина Галицька.
Положила значні заслуги в розвитку Союзу Українок Канади.

Щоб розгорнути працю в провінції, а головно в організуванні жіночих товариств та приєднуванню їх до Союзу Українок Канади, потрібно було фондів. В цій цілі Провінціяльна Екзекутива веде переписку з центральним проводом в Саскатуні, шукаючи способів, як створити фонд для провінціяльних екзекутив. Централя Союзу робила старання створити провінціяльний фонд в оподаткуванні відділів у кожній провінції. Помимо браків фондів Провінціяльна Екзекутива вела свою працю — ширила програму Союзу тим способом, що висилала свою представницю з промовою на окружні з'їзди СУС, які відбувались у провінції Манітоба. В 1934 році, голова Провінціяльної Екзекутиви в Манітобі, Марія Марко, була на чотирьох окружних з'їздах СУС: в Овкборн, Давфині, Фрейзервуд і Вайті, де говорила про завдання і працю Союзу Українок Канади. Виступали членки з промовами та рефератами на провінціяльних з'їздах СУС.

Крім праці над поширенням програми Союзу Українок Канади в провінції, Провінціяльна Екзекутива виявила зацікавлення діяльністю молодечої організації, якою був Союз Української Молоді Канади

та старалась допомагати їй у праці. Пров. Екзекутива постаралась своїм коштом гарний стрій для королеви СУМК з нагоди Карнавалу. А що готових фондів не було, то був улаштований чай, що відбувся в домі п-ва Угринюків і дохід з того чаю ужито на цей стрій.

Провінціяльна Екзекутива допомагала збирати речі на вистави народнього мистецтва, що відбувались у Саскатуні під час з'їздів Союзу Українок Канади, а також призначувала від себе нагороди за найкращі речі на виставах. На кожний головний з'їзд Союзу Провінціяльна Екзекутива висилала представницю, а також виявляла зацікавлення жіночою сторінкою в "Українськім Голосі", чим допомагала центральній екзекутиві у постачанню матеріялів.

Ширшу працю розгортає провінціяльна екзекутива в 1938 році по відбутім Провінціяльнім З'їзді в Вінніпеґу в січні. На тім З'їзді була намічена програма праці — навязувати ближчий контакт з жіночими товариствами в Манітобі, а також відвідувати існуючі вже відділи. На протязі літа представниця відвідала такі місцевості в Манітобі: Сондавн, Фрейзервуд, Ґардентон, Ледвин, Толстой, Вайта і Роза. В об'їздку з промовами до тих місцевостей виїздили такі особи: Ольга Савчук, Марія Марко, Юлія Бачинська, Ганка Романчич. Головою Провін. Екзекутиви була Юлія Бачинська.

На тім З'їзді також було вирішено кілька актуальних справ і до праці треба було заанґажувати всі сили, як у провінціяльних екзекутивах, так і по відділах. Перша з тих справ була: звернути особливу увагу на виховання молоді в українськім дусі, на плекання українського народнього мистецтва, на збірку речей для музейної колекції Союзу Українок Канади і на справу поліпшення жіночої сторінки в "Українськім Голосі" із окремою для неї платною редакторкою. Справа жіночої сторінки на Провінціяльнім З'їзді в Вінніпеґу була широко дискутована і вирішена в тім сенсі, щоб оподаткувати кожну членку Союзу по 10 центів на фонд платної редакторки. Це рішення мало бути схвалене на головнім з'їзді Союзу. У той час Провінціяльна Екзекутива в Манітобі на сторінці в "Українськім Голосі" вела вже відділ "Довкола Домашнього Огнища", однак уважала, щоб праця ведення сторінки, як органу Союзу Українок Канади була більше систематична.

В 1938 році Провінціяльна Екзекутива також допомагає в провінції Манітоба зарядити об'їздку голови Союзу, Савелі Стечишин, яка мала відвідувати відділи в Манітобі.

Для ведення успішної праці в провінції в 1939 році на Провінціяльнім З'їзді, що відбувся у Вінніпеґу, рішено було розпреділити працю на округи і вибрати для кожної округи окружну представницю з тої місцевости. І для тієї цілі були створені округи в таких місцевостях: Роза, Розборн, Брендон і Давфин. Першими окружними представницями були: Роза — Марія Танчак, Розборн — Вікторія Симчич, Брендон — С. Павлишин, Давфн — Марія Білоус і (панна) Грицюк. Головою Провінціяльної Екзекутиви була вибрана Ольга Савчук.

В 1940 році Союз Українців Самостійників видав "Історію України" проф. Д. Дорошенка в англійській мові. Провінціяльна Екезутива

рішила допомогти розпродати "Історію України". Успіх в цій праці був дуже добрий; Провінціяльна Екзекутива продала 80 примірників книжки на суму 240 долярів. Два примірники купила і подарувала до двох англійських щоденників — "Трібюн" і "Фрі Прес", які помістили рецензії про вихід цієї цінної праці.

Юлія Бачинська.

В 1940 році Провінціяльна Екзекутива зарядила окружний Зїзд у Вайті, який відбувся дуже успішно. Під час З'їзду була влаштована вистава українських вишивок і тканин. Більша частина промов на З'їзді була скерована на воєнну допомогу в Канаді, бо це був час війни. Однак були старання вести організаційну роботу на всіх ділянках та не дати їй із причини війни занепадати. Провінціяльна Екзекутива хоч і боролась з фінансовими труднощами, але все таки мала маленький провінціяльний фонд, на який складали відділи, або час від часу улаштовувала чайні приняття чи розігравки під час З'їздів.

Греко-Православну Церкву св. Михаїла в Вінніпегу 27 квітня 1941 року відвідав Губернатор Манітоби, Достойний Р. Ф. МекВиліямс із Дружиною. З нагоди цієї почесної візити Громада при тій церкві при допомозі Провінціяльної Екзекутиви подарувала Достойним Гостям у гарно прибраній шовковій скринці п'ять у формі п'ятикутної звізди писанок.

Провінціяльна Екзекутива в Манітобі занялася розпродажею книжок "В полеті до волі "і "Мати", чим дала авторці, Н. Когуській, моральну й матеріяльну піддержку у її праці. Всіх книжок було продано 152. Провінціяльна Екзекутива також суґестувала централі Союзу Українок Канади, щоб допомогти письменникові Олександрові Луговому видати книжку "Визначне Жіноцтво України".

Марія Танчак.

На святочнім З'їзді з нагоди 15-ліття Союзу Українок Канади, за старанням Провінціяльної Екзекутиви реферувала справу жіночої сторінки в "Українськім Голосі" Н. Когуська. Провінціяльна Екзекутива приписувала велику вагу пресі у

поширенню програми організації та взагалі у ширенню думки участі жінки в розбудові громадського життя. Для такої праці треба було відповідальної і платної особи, якої поки що Союз Українок Канади не мав. На тім з'їзді головою Провінціяльної Екзекутиви була вибрана Ольга Войценко.

В 1942 році Провінціяльна Екзекутива в Манітобі заряджує ряд відчитів для голови Союзу, Анастазії Рурик. В тій цілі вона нав'язує зв'язки з окружними представницями — Є. Білич у Сондавн, Марією Юрків у Давфині та з відділами в інших місцевостях. Веде широку переписку з централею в Саскатуні в справі сторінки в "Українськім Голосі".

В 1943 році до Вінніпеґу переноситься централя Союзу Українок Канади. Провінціяльна Екзекутива на Манітобу перенесена з Вінніпеґу до Давфину. Головою її була вибрана Марія Юрків. Того

Заряд Провінціяльної Екзекутиви в Манітобі в 1941 році з осідком у Вінніпеґу.

Перший ряд, з ліва на право: Доця Гуцуляк, Ольга Войценко, Ольга Савчук, Марія Симчич. Другий ряд: Анна Стечишин, Марія Козак, Вікторія Ґоряк.

року Провінціяльна Екзекутива зарядила окружний З'їзд Союзу Українок Канади в Етелберт з виставою ручних робіт а членки відвідали місцевості з відчитами в організаційних цілях: Рорктон, Дрифтон, Ривер, Ґарленд, Слейтер, Галич і Венлав.

Провінціяльна Екзекутива вислала делеґатку на Конґрес Комітету Українців Канади до Вінніпеґу в особі Анастазії Григорчук.

Від того часу Провінціяльна Екзекутива кожного року заряджувала щонайменше два окружних з'їзди в провінції, які приносили і фінансову піддержку та помагали в поширенню праці Союзу Українок Канади. Також членки відвідували відділи або місцевості, де не було

жіночого товариства, з метою там його зорганізувати. Провінціяльна Екзекутива в Манітобі, розгортаючи все ширше свою працю, ставала помічною централі в її організаційній роботі, бо, крім праці по відді-

Заряд Провінціяльної Екзекутиви Союзу Українок в Манітобі в 1951 р.
Перший ряд, сидять з ліва на право: Юстина Дух — заст. голови, Мар'я Біхоус — голова, Галина Бабій — рек. секретарка, Анна Чайковська — касієрка.
Стоять: Зеновія Ситник — кореспонд. секретарка, Анна Мазур, Марія Андрійчук, Анна Гринькїв — контрольна комісія.

лах, вона піддержувала фінансами з окружних з'їздів потреби центрального проводу.

В 1945 році осідок Провінціяльної Екзекутиви був перенесений з Давфину до Етелберт. Частина заряду залишилась у Давфині. Голова

Провінціяльної Екзекутиви, Анастазія Григорчук, часто виїздила в організаційних цілях до жіночих товариств і за її старанням були зорганізовані нові відділи. Того року Пров. Екзекутива зарядила Провінціяльний Базар за допомогою всіх відділів у провінції. Базар відбувся дуже успішно і приніс прибутку $392.70. З тих грошей Провінціяльна Екзекутива пожертвувала на Червоний Хрест 50 долярів, на українську кантину в Лондоні, Англія — 23 доляри. Наступного року Провінціяльна Екзекутива відбула два окружних з'їзди і прибуток із них, як також прибуток із вище згаданого базару призначила на умеблювання їдальні в Колеґії Св. Андрея в Вінніпеґу. На умеблювання їдальні передано 585 долярів. Крім організаційної праці голова Провінціяльної Екзекутиви, Анастазія Григорчук, причинилась багато до збірки на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу, яку в той час переводив Союз Українок Канади.

В 1947 році Провінціяльна Екзекутива переноситься з Етелберт до Брендону. Того ж самого року був заряджений окружний З'їзд у Брендоні з виставою українського народного мистецтва. Голова Провінціяльної Екзекутиви, Ф. Новосад, відвідувала відділи в організаційних цілях та вела помічну працю в провінції взагалі. В 1949 році на припоручення Комітету Мистецтва і Музею Союзу Провінціяльна Екзекутива занялася проектом вишивок по відділах у Манітобі, розсилала полотно, відрисовувала взори та давала поради відділам у цій роботі. На закінчення проекту вишивки, вишивані відділами в Манітобі були виставлені на виставах кількох окружних з'їздів, що їх зарядила Провінціяльна Екзекутива.

В кінці 1949 року осідок Провінціяльної Екзекутиви знову переноситься до Давфину. Давфин, з окрема, надається на такий центр у провінції; по-перше, там громадське життя вже досить розвинене; по-друге, там є поважне число ідейного громадянства, і по-третє, українські околиці знаходяться навколо Давфину та дають можливість мати кращий контакт із ними й ліпшу організаційну працю взагалі. Головою Провінціяльної Екзекутиви стала Марія Білоус.

З початком 1950 року Провінціяльна Екзекутива в Давфині повела активну працю. Із зростом відділів у Манітобі, Провінціяльна Екзекутива зробила розподіл тих відділів на округи, і таких округ було вже чотири. Округ призначувався в тій місцевості, де була окружна представниця. З окружними представницями були навязані зв'язки в справі праці на місцях. Провінціяльна Екзекутива опрацювала програму окружних з'їздів і поробила всі приготування до скликання їх у літній порі. Того літа відбулось два окружних з'їзди: в Давфині і Толстой.

Того самого року Союз Українок Канади видав книжку "Мистецькі Скарби Українських Вишивок", і Провінціяльна Екзекутива взяла на себе обов'язок поширити цей цінний твір у Манітобі між українськими жінками; в цей спосіб було продано 30 примірників.

На Провінціяльнім З'їзді при кінці 1950 року в Вінніпеґу запала ухвала створити при Провінціяльній Екзекутиві філію Музею Союзу Українок Канади з осідком філії в Вінніпеґу. Був це новий здобуток

Провінціяльної Екзекутиви. Обраний Комітет Мистецтва з референткою А. Павлик був у Вінніпеґу. І як Комітет, так і Провінціяльна Екзекутива повели в Манітобі акцію за збіркою речей до філії Музею. Внаслідок такої акції на наступнім Пров. З'їзді в Вінніпеґу музейні експонати, зібрані в Манітобі, були виставлені в числі 50 різних цінної вартости речей.

Найбільшим проєктом праці в 1951 році був Провінціяльний Базар, який зарядила Провінціяльна Екзекутива й який відбувся в Давфині 16 червня. Під час базару була вистава експонатів з українського народного мистецтва. Речі на базар за проєктом і підготовкою Провін. Екзекутиви вишивали відділи в Манітобі, інші дарували речі. Базар відбувся з дуже добрим успіхом.

Анастазія Григорчук.

Марія Білоус.

Того самого року Провінціяльна Екзекутива Союзу в Манітобі вступила в члени Провінціяльної Жіночої Ради.

Голова Провінціяльної Екзекутиви Марія Білоус зокрема присвячувала багато праці в організації: вона відвідувала відділи, промовляла на зібраннях, давала поради, помагала у праці над поширенням народного мистецтва. Під час об'їздки представниці централі по Манітобі, Провінціяльна Екзекутива помагала в зарядженні для неї відчитів.

Провінціяльна Екзекутива виказала поважну діяльність під час війни та по війні у допомоговій праці. Відділи в Манітобі всі разом зложили на фонд амбулянсу, що його купив Союз Українок Канади для краєвої оборони $440.05. Членки Провінціяльної Екзекутиви в Манітобі взяли участь у проєкті вишивання на воєнні цілі в 1942 році. Того ж року Провінціяльна Екзекутива вислала представницю, Ольгу

Арсенич, із промовою на бенкет Червоного Хреста до Дуфрост. Пізніше, Провінціяльна Екзекутива давала із своєї каси пожертви на Червоний Хрест, піддержувала воєнну працю по відділах та висилала посилки з біллям та харчами до української кантини Союзу Українських Вояків у Лондоні.

Завдяки так широко розгорненій праці Провінціяльної Екзекутиви в Манітобі, та найкращій кооперації з центральним проводом Союзу, Екзекутива давала поважну матеріяльну піддержку централі в її діяльності. Треба взяти також під увагу виконану роботу на окружних з'їздах, у відвідинах відділів, в організуванні жіночих товариств, відчитах, в особистих контактах тощо. Отже, така праця була ґрунтовно будуюча, що зміцнює сили організації та заобезпечує її будучність.

Окружні представниці.
Марія Мандзюк, Марія Неґрич, Франя Новосад.

Провінціяльних зїзді Союзу Українок Канади в Манітобі відбулось девять в роках 1394, 1938, 1939, 1941, 1942, 1946, 1949, 1950 і 1951.

Окружних зїздів відбулось 11: в Вайті — 1940 р., в Етелберті — 1943 р., в Венлав — 1944 р., в Роблін — 1946 р., в Косові — 1946 р., в Брендоні 1947 р., в Етелберті — 1949 р., в Овкборн — 1949 р., в Вайті — 1950 р., в Давфині — 1950 р., в Толстой — 1950 р. Відбулось також два провінціяльних базари — в місточку Давфині в рр. 1945 і 1951.

Провінціяльна Екзекутива знаходилася до 1943 року в Вінніпеґу. В роках 1943 і 1944 — в Давфині, в 1945 і 1946 — в Етелберті, в роках 1947, 1948 і 1950 — в Брендоні, в роках 1950, 1951 — в Давфині.

Заряди Провінціяльних Екзекутив на Манітобу.

1934—1947 рр. Марія Марко — голова, Ольга Савчук — заст. голови, Ю. Бачинська, рек. секретарка, А. Якиміщак, кореcп. секретарка, Д. Гуцуляк, касієрка.

Контрольна комісія: Г. Галицька, Д. Угринюк і М. Танчак.

1937 р. Юлія Бачинська, голова; Е. Запаринюк, заступниця голови;

Марія Марко, рек. секретарка; Ольга Войценко, кореcп. секретарка; А. Павлик, касієрка.

Представниці, пані: Ю. Бачинська, д-ка О. Савчук, панни Г. Романчич і М. Марко.

Контрольна комісія: Гамулка, Олійник, Е. Угринюк.

1939 р. Юлія Бачинська, голова; А. Лучик, заст. голови; Марія Марко, рек. секретарка; О. Войценко, кореcп. секретарка, А. Павлик, касієрка.

Контрольна комісія: Е. Угринюк, Гамулка, О. Арсенич.

Представниці: Юлія Бачинська, Ольга Савчук, Ганка Романчич і Марія Марко.

1940 р. Д-ка О. Савчук, голова; Ю. Бачинська, заст. голови; О. Войценко, кореcп. секретарка; А. Овсяник, рек. секретрка, М. Симчич, касієрка.

Контроьна комісія: Е. Угринюк, Д. Гуцуляк, Семенюк.

Представниці: М. Танчак — Роза; В. Симчич — Розборн, С. Павлишин — Брендон; М. Білоус — Давфин і панна Грицюк.

1941 р. Ю. Бачинська, почесна голова; д-ка О. Савчук, голова; О. Войценко, заст. голови, панна М. Марко, рек. секретарка; М. Симчич, кореcп. секретарка; Д. Гуцуляк, касієрка.

Контрольна комісія: А. Стечишин, М. Козак, В. Криштанович.

1942 р. О. Войценко, голова; Семенюк, заст. голови, М. Симчич, кореcп. секретарка; А. Єарчук, рек. секретарка, Д. Гуцуляк, касієрка.

Контрольна Комісія: А. Стечишин, М. Козак, В. Криштанович.

Осідок Пров. Екзекутиви в Давфин.

1943 р. М. Юрків, голова; М. Присунька, заст. голови, панна О. Клим, кореcп. секретарка; О. Ярема, рек. секретарка; Ю. Дух, касієрка.

Контрольна комісія: А. Ґродзік, А. Сирник, М. Марко.

Організаційна референтка: Анастазія Григорчук, Етелберт.

1944 р. М. Юрків, голова; М. Присунька, заст. голови; Ю. Дух, кореcп. секретарка; О. Ярема, рек. секретарка; А. Прошак, касієрка.

Контрольна комісія: А. Ґродзік, М. Гикава, Процюк.

Організаційні референтки: А. Григорчук — Етелберт ,Е. Білич — Сондавн, М. Мельничук.

1945—1946 рр. Осідок Пров. Екзекутиви в Етелберт, Ман. Анаст. Григоруч, голова; Ґняздовська, заст. голови; О. Ярема, рек. секретарка; М. Гикава, кореcп. секретарка; Ю. Дух, касієрка.

Контрольна комісія: М. Токар, А. Чайковська, А. Слизюк.

Референтки: Вовк, Процюк, М. Юрків.

Осідок Пров. Екзекутиви в Брендон, Ман.

1947—1948 рр. А. Григорчук, почесна голова; Ф. Новосад, голова; М. Шміґельська, заст. голови; Д. Корпан, кореcп. секретарка; А. Касюрак, рек. секретарка; К. Дічка, касієрка.

Контрольна комісія: А. Гануля, Ш. Шедляк, Я. Зік.

Окружні представниці: М. Неґрич — Вайта, М. Юрків — Давфин, д-ка Федак — Овкборн.

1949 р. (Зміна в заряді). Ф. Новосад, голова; Ю. Бурачок, заст.

голови; Е. Скорий, кoресп. секретарка; О. Вайт, рек. секретарка; К. Дічка, касієрка.

Контрольна комісія: А. Гануля, Я. Зік, Б. Шедляк.

1950 р. Осідок Пров. Екзекутиви в Давфин, Ман. М. Білоус, голова; Ю. Дух, заст. голови; З. Ситник, кореcп. секретарка, О. Ярема, рек. секретарка; А. Чайковська, касієрка.

Контрольна комісія: А. Гриньків, А. Ситник, М. Скомаровська.

Представниці: А. Григорчук — Етелберт, Ф. Новосад — Брендон, М. Неґрич — Вайта.

1951 р. (Зміна в заряді). Рек. секретарка Г. Бабій на місце О. Ярема. Контрольорки: А. Мазур і М. Андрейчук на місце Ситник і Скомаровської.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

КОСІВ.

Перші початки жіночого товариства були такі, що українські жінки з Келд і з Косова заснували жіноче товариство ім. О. Кобилянської в 1921 році. Головною ціллю товариства було піддержувати українську школу. Таку школу на початку провадили панни Кордяк і Г. Романчич та пані Маланюк. Школу примістили в коморі п. М. Ґоїка.

В 1922 році громадяни скінчили будову Українського Народнього Дому у Келд і там жіноче товариство примістилось з народною працею, туди також було перенесено українську школу.

Молоді жінки, не маючи досвіду в громадській роботі, поволі поступали вперед і раділи, що можна щось корисного робити і так таку працю вели коло десять років. В 1932 році дехто з членок виявили бажання вписатися до Союзу Українок Канади, щоб черпати для себе більше знання і разом з іншими жіночими товариствами розгорнули ширшу народню працю. На жіночих зборах вже читали жіночу сторінку в "Українськім Голосі", де писалось про пляни і працю та програму жіночої організації, читали й інші статті в "Українськім Голосі". Членок в жіночім товаристві було тоді 17. На зборах справу вступу до Союзу взяли під голосування і більшість була за тим, щоб прилучитися до Союзу Українок Канади. На наступні збори товариства вписалось 36 нових членок і ці всі нові членки були проти впису до Союзу. Тоді ті членки, що бажали бути відділом Союзу, відлучилися, осталось 9: А. Ґиділевич, А. Ґаляберда, Ю. Бабій, А. Служик, П. Кошовська, М. Кошовська, М. Броракoвська, А. Самець, Ю. Маловська і рішили заснувати окреме жіноче товариство. Збори відбулися 25-го червня, 1933 року. Жіноче товариство приняло назву ім. Лесі Українки, і зараз після того внесло заяву до централі Союзу Українок Канади та стало відділом. Головою зістала вибрана Юстина Маловська.

В 1934 році товариство відбуло свої річні збори і на тих зборах було вже 18 членок. Сходилися по хатах і так вели свою культурно-освітню роботу. Передплачували журнали із Старого Краю "Жіночу Долю", "Нову Хату", хотіли розвинути ширше свою роботу і для того треба було відповідного приміщення. Товариство звернулося з проханням до Народнього Дому в Косів, щоб дозволили вести там свою роботу. Народній Дім в Косів радо погодився на пропозицію і членки почали працювати при Народнім Домі, як активний відділ Союзу Українок Канади. Вписалося більше членок, так що всіх в 1932 році було 32 членки.

Відділ ім. Лесі Українки в Косів.

В просвітній роботі товариства помагав пан Лазарук, при його помочі відбували національні свята, приготовляли концерти, представлення. Також помагали Народньому Домові і церкві. Членки читали багато, приготовляли реферати і виголошували їх на освітних сходинах: П. Кошовська, М. Кошовська, А. Скакун, М. Чайковська. Устроювали протестаційні віча проти розвязання Союзу Українок і польської пацифікації в Галичині, збирали гроші на народні потреби в Галичині.

Товариство цікавилося широкою працею Союзу Українок Канади, висилало делеґаток на з'їзди, перечитувало сторінку в "Українськім Голосі" і взагалі йшло по лінії просвітної та виховальної праці.

Товариство, коли ще було при Народнім Домі в Келд, купило куртину для сцени за 65 дол., шафи для бібліотеки за 60 дол, начиння за 35 дол. і позичили 35 дол.

Членки товариства згадують память заслуженої в товаристві Анастасії Самець, яка відійшла на вічний спочинок в 31 році життя.

До Народнього Дому в Косів товариство постаралось про фіранки, 2 зеркала, шафи на начиння і ґардеробу, начиння, портрети. Товариство також піддержує Українську Греко-Православну Церкву в Косів. На Народній Дім в Косів дало готівкою $155.90.

Для Музею Союзу Українок Канади зібрали і подарували 15 різних речей та 1 тузин писанок. Грішми на музей дали 15 дол.

Жіноче товариство виявило активну працю у военній роботі. На Червоний Хрест дали жертви $133.88. Зложили жертву на Амбулянс Союзу Українок Канади, на посилки воякам за море, а по війні посилали посилки з поживою й одежою до кантини українських вояків в Англії, куди товариство вислало 10 коців, 10 пар пошивок, 10 пар простиралів. Ходили до Червоного Хреста шити убрання для потерпівших у війні.

На Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу товариство жертвувало 80 дол., давало жертви на Український Інститут ім. П. Могили в Саскатуні і на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу.

Головами жіночого товариства за весь час його існування були: Юстина Маловська, П. Кошовська, Анна Скакун, Йосифа Лазарук, Марія Слижук, Анна Ґаляберда, Юстина Гусак.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: О. Ґижик, Ю. Гусак, А. Буртняк, К. Бураковська, В. Паламар. **Другий ряд:** А. Ґижик, Р. Ґижик, А. Галяберда, А. Маґаляс, Л. Гусак, М. Токар, Ю. Маловська, М. Бураковська.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ДАВФИН.

Місто Давфин положене посеред рівнин родючих піль Манітоби, чепурне, чисте і вліті потопає в зелені розкішних дерев. Природню красу Давфину доповнюють здалека лагідні гори Райдинґ Мавнтинс, що простяглись на полудневій стороні, окутані синяво-сивим серпанком.

Громадське життя серед українців в Давфині почалось давно; сягає воно ще до часів прибуття наших піонерів і має за собою поважні досягнення.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Давфині було зорганізоване в 1928 році. Організаційні збори відбулися 9 жовтня. В першім році до товариства вписалося 35 членок. Першою головою була Анна Мороз. Через рік по зорганізованню товариство вписалося до Союзу Українок Канади і протягом цілого часу було активним відділом.

Головним завданням жіноче товариство поставило собі виховання дітей в релігійнім та народнім дусі. Тому від самих початків товариство займалося організацією української школи і підтримкою її. Рівночасно товариство дбало, щоб діти одержували релігійну науку. Для того воно займалося недільною школою та помагало в цій справі пароховi Української Греко-Православної Церкви.

Жіноче товариство взяло активну участь в розбудові громадського життя на місці. Будувався в Давфині Український Народній Дім, і членки працювали, щоб придбати фондів на будову. На ту саму ціль жіноче товариство передало готівкою $653.50. Придбало також шафи на начиння і купило начиння; придбало обруси на столи, срібне столове начиння, фіранки, лавки і таблицю для української школи. В Народнім Домі товариство могло розгорнути свою працю: улаштовувало базари ,обіди, чайні приняття, розігравки і давало представлення.

Громадяни в Давфин будували Українську Греко-Православну Церкву, і жіноче товариство докладало всіх зусиль, щоб помогти у тім так важнім ділі. За час свого існування жіноче товариство передало готівкою на потреби церкви $1,348.04. Крім того, покупило до церкви хоругви, образи, ризи, свічники, стихар, придбало обруси та інші потребні речі. Опісля помогло громаді в будові та умеблюванню парафіяльного дому для священика.

Як активний відділ Союзу Українок Канади, жіноче товариство в Давфин пішло на зустріч програмі праці Союзу. Членки розгорнули культурно-освітню працю. На освітніх сходинах членки заряджували спільне читання української літератури, заряджувало лекції вишивання з українського народнього ручного мистецтва, запрошувало бесідників на теми виховальні, громадські, здоровля і господарські. З місцевих промовців відчити виголошували Марія Білоус, о. Лещишин, д-р М. Потоцький, добр. Марія Грицина.

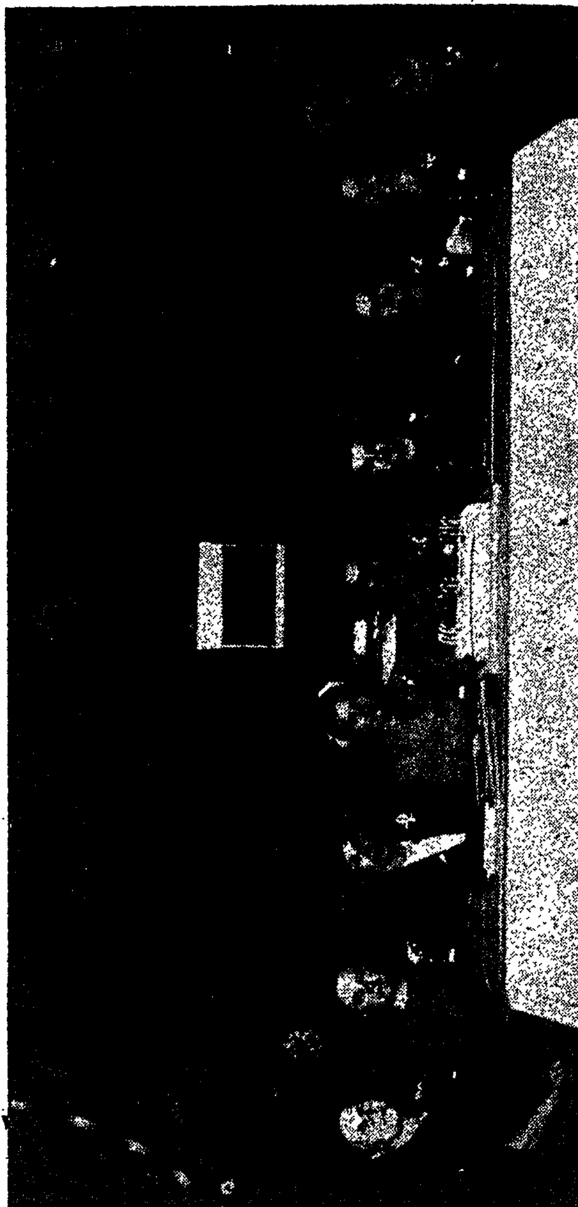
Товариство улаштовувало народні свята, як роковини Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Свято Книжки; відсвяткувало 20-літній ю-

Відділ ім. Лесі Українки в Давфин.

вілей товариства. Спільно з членами Народнього Дому улаштовувало свято Шевченка, свято Державности, роковини смерти Симона Петлюри, Першого Листопада та інші.

В з'їздах Союзу товариство брало активну участь. Крім висилки делеґаток на головні з'їзди, в Давфині відбулось кілька окружних з'їздів

З ювілейного свята 20-ліття відділу ім. Лесі Українки в Давфині.

З ліва на право, сидять, бувші голови товариства: А. Кіндрат, Д. Ярема, Ю. Дух, гість-бесідниця Савеля Стечишин з Саскатуну, голова товариства Марія Білоус, голова Союзу Українок Канади Ольга Войценко з Вінніпеґу, і знову бувші голови товариства: М. Огрин, Ю. Стокотельна і почесна членка І. Шемелюк.

Союзу. Давфин і тепер є осередком громадського руху Союзу Українок в провінції Манітоба. Тут знаходиться Провінціяльна Екзекутива Союзу і членки відділу присвячують свій час для праці в Екзекутиві. Відбулось тут два провінціяльні базари, в яких членки товариства брали активну участь.

Жіноче товариство все піддержувало організацію молоді СУМК. Місцевому відділові СУМК помагало фінансово, устроювало для молоді підприємства і забави та заохочувало молодь до організаційної роботи.

Товариство давало жертви на загально народні потреби й українські виховальні інституції, на визвольний фонд України, на Карпатську Україну. Збирало фонди на будинок Дівочого Інституту при Колеґії св. Андрея і жертвувало на фонд Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу $325 на фонд "Українського Голосу" $54.90, на Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу 50 дол. Піддержувало Музей Союзу Українок Канади, дарувало речі до Музею. Брало участь в проєктах та контестах вишивання Союзу.

У воєнній праці під час війни жіноче товариство в Давфині було таке ж активне. Членки брали участь в загальних підприємствах міста Давфину на цілі Червоного Хреста і добродійної праці. Шили, виплітали речі і давали жертви для Червоного Хреста. Посилали посилки воякам за море, піддержували фондами і посилками українську кантину в Англії. Брали участь в "теґ дей" і в приняттях для вояків. По війні висилали посилки до Европи потерпівшим у війні українським родинам.

Головами жіночого товариства в Давфині за час його існування були: Анна Мороз, Емілія Шкварок, Марцеля Ґаджоса, добр. Лещишин, добр. М. Грицина, Марта Огрин, Ю. Стокотельна, Марія Юрків, Анна Кіндрат, Юстина Дух (одна з основниць товариства), Марія Білоус, Анна Чайковська.

"Наша церква в Давфині нова і гарна. Маємо гарний церковний хор під управою добр. Новицької. Український Народній Дім просторий і вигідний. В цю працю жіноче товариство вложило частину своїх зусиль.

Нехай же наші досягнення будуть для нас заохотою до дальшої народної праці, бо лише ця праця поставила нас на рівні з другими народами і дає нам право бути гордими на нашу батьківську культуру."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Лилик, А. Гавриш, П. Тибак, Я. Дутчишин, А. Гриньків, добр. О. Новицька, Ю. Дух, А. Чайковська, А. Павлюк, Базай, Вюн. **Другий ряд:** А. Саранчук, А. Прошак, Т. Фик, А. Кіндрат, А. Дроздович, Ю. Стокотельна, А. Симчич, А. Ґродзік, А. Бурла, А. Слижук, А. Фіцич, Розалія Ковальчук, А. Кирилюк. **Третий ряд:** Г. Смельська, А. Геник, З. Ситник, М. Білоус, Г. Бабій, А. Мазур, А. Мимка, А. Ковальчук, А. Годована, М. Андрейчук, М. Ковальчук, Камфолія. Нема на знимці: О. Арсенич, Лазарук, Підлипна, А. Пресунька, Тихолаз, А. Ситник, А. Бординюк, М. Демчук, М. Бординюк, Г. Бординюк, Р. Ґеник, Г. Ковальчук, Ґорчинська, А. Клим, М. Угрин, Ю. Бабій.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

РОЗА.

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в Роза належить до давніших і в своїй народній роботі заслужених. Товариство зорганізувалося в 1928 році в квітні. Першою головою була вибрана Марія Танчак. Першого року до товариства вписалося 15 членок.

Роза, це фармерська околиця. Членки всі жили на фармі та працювали в господарствах. Сходитися на збори, або яке будь підприємство було досить трудно. Помимо того жінки взялися до праці. Того самого 1928 року товариство вписалося до Союзу Українок Канади, щоб разом з другими жіночими товариствами працювати на користь громадських потреба на місці та для добра свого народу взагалі.

Своєю головною метою жіноче товариство в Роза ставить моральне, релігійне та національне виховання дітей, ширення просвіти між українськими жінками матеріяльна і моральна допомога народнім інституціям та поміч в праці на місці.

Для того жіноче товариство улаштовує вечорки, базари, забави, приготовляє концерти і спільні обіди, щоб тим способом придбати потрібні фонди. Сходилися в Народнім Домі в Роза і там відбували свої підприємства. Збори часто відбувались по домах членок.

Громадяни в Роза задумували будувати Українську Греко-Православну Церкву і для тої цілі працювали всі, щоб придбати фондів на цю будову. Товариство піддержувало грішми і Народний Дім, на який дало готівкою $483.75. Закупили туди начиння, справили шафи.

Коли громадяни в Роза приступили до будови церкви, жіноче товариство дало грішми 650 дол., покупило до церкви хоругви, дзвін, ліхтарі, підставники, вишили обруси на престіл та постарались про інші дрібні речі.

Не занедбували членки товариства і загально-народньої праці, особливо освітньої. Улаштовували народні свята, як свято Лесі Українки, Ольги Кобилянської, свято День Матері, свято Шевченка, Франка, Свято Книжки. Коли трудно було приготовити концерт, то святкували сходинами, читали реферати і так вели свою освідомлюючу працю. Членки в Роза всі зберігають свої прадідівські звичаї, шанують свої народні та релігійні традиції, а особливо кожна членка пильнувала, щоб її діти знали рідну мову та шанували свою народність.

Товариство брало активну участь у з'їздах Союзу Українок Канади та складало жертви на потреби своєї організації. На Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу товариство зложило 55 дол., на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні $25.00.

Жіноче товариство працювало і на воєнні потреби Канади,; воно зложило 20 дол. на амбулянс Союзу Українок Канади, на Червоний Хрест 55 дол., висилало посилки воякам за море, виплітало та шило речі для Червоного Хреста, а по війні висилало допомогу потерпівшим у війні українцям на еміґрації.

Головами жіночого товариства були: Марія Танчак, Анна Баран, Марія Палій.

Хоч число членок товариства не велике, бо деякі виїхали з Роза, все таки всі щиро працювали і дальше поступають у своїй народній роботі.

ВІДДІЛ ІМ. СВ. ОЛЬГИ

ТОЛСТОЙ.

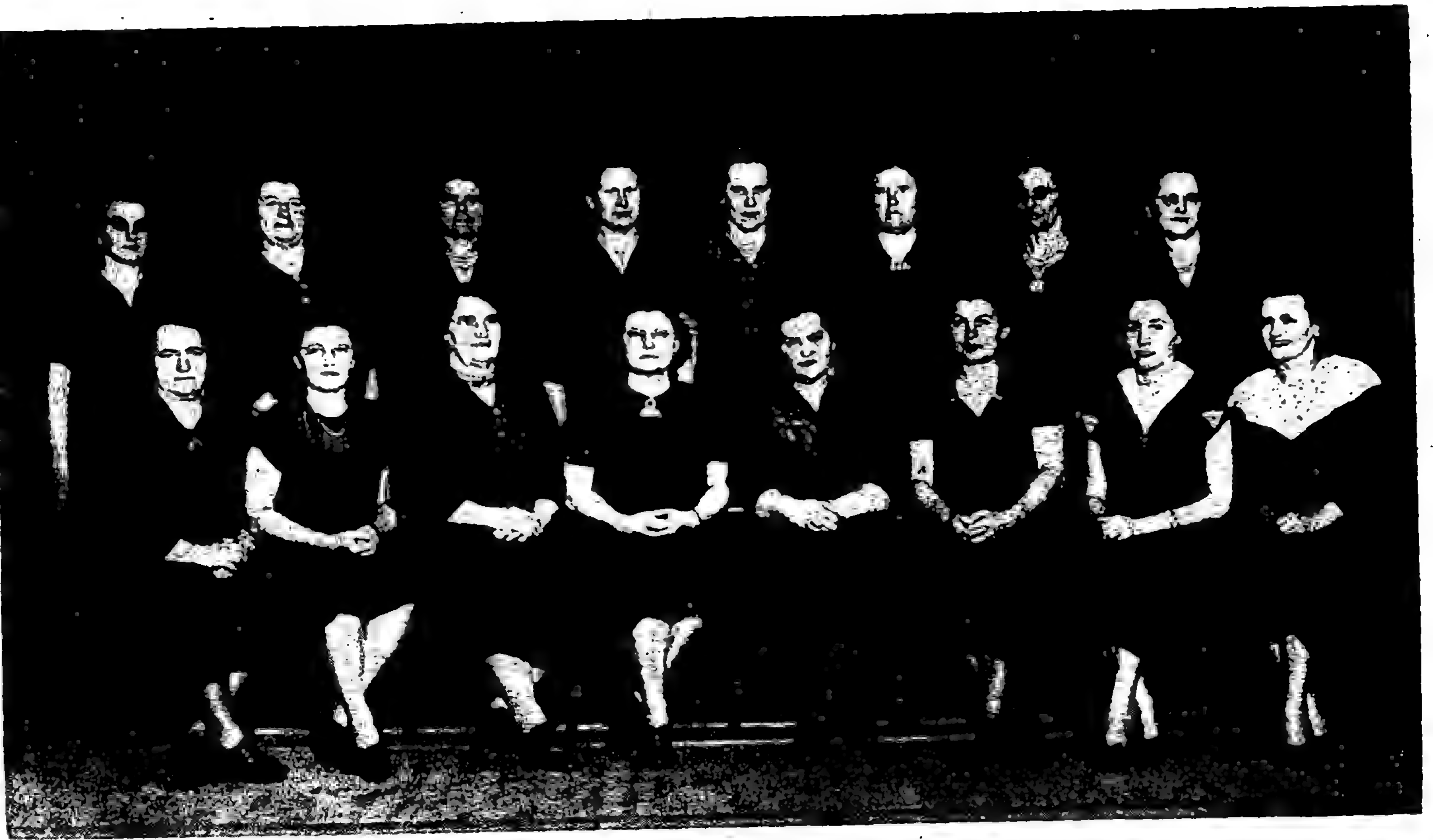
Жіноче товариство ім. Св. Ольги в Толстой, Ман., належить до одного із перших товариств. Правда, воно зорганізувалося в 1928 році, але громадський рух у Толстой почався далеко скорше. Вже в 1914 році громадяни в Толстой побудували Український Народній Дім для просвітної праці. Жінки вже тоді поодиноко цікавились громадською роботою. І щойно в 1928 році в жовтні місяці відбувалися організаційні збори, на яких вибрано заряд і засновано жіноче товариство ім. Св. Ольги. Першою головою була вибрана добр. Марія Грицина. На початку вписалось 33 членки.

Зорганізувавшись, жіноче товариство поставило перед собою широкі цілі: виховальна праця, самоосвіта через організацію, збереження рідної мови, плекання народнього мистецтва й інш. Однак поруч тих завдань виринали й інші потреби. Громадяни в Толстой в 1927 р. почали будувати церкву і повстала потреба придбати фонди на церкву та на її потреби. Отже, жіноче товариство взялось до праці. Улаштовували базари, розігравки, забави, приготовляли обіди, давали представлення і концерти. А коли був Народній Дім, то було де сходися і таку роботу вести. Упоравшись трохи з потребами місцевої праці, жіноче товариство в 1934 році вписується до Союзу Українок Канади і стає відділом. Від тоді праця жіночого товариства прибирає конкретні форми в освітно-виховальній роботі. Централя у першім листі до товариства повідомляє про висилку рефератів до відділу й оцінює бажаня членок працювати над поглибленням знання і інш.

Жіноче товариство почало заряджувати освітні сходини, на яких відбувалось спільне читання, займається поширенням "Українського Голосу". Членки товариства також багато читають і дискутують прочитане, улаштовують народні свята, свято Лесі Українки, День Матері, свято Шевечнка та інш. Спільно з членами Українського Народного Дому піддержують українську школу, дбаючи про релігійне і народне виховання молоді.

Жіноче товариство все цікавилось працею своєї організації, брало участь у з'їздах Союзу Українок Канади. Крім того, відбувся один окружний з'їзд Союзу в Толстой, де членки товариства взяли участь та дали повну піддержку у підготовці та переведенню того з'їзду.

На потреби церкви в Толстой, жіноче товариство, від 1928 до 1951 року зложило грішми 1,317 долярів. Крім того, купило хоругви до цер-

Відділ ім. св. Ольги в Толстой.

кви, поставило іконостас, справило ризи, постаралось про рушники, обруси на престіл і квіти.

В 1936 році громадяни в Толстой побудували новий Український Народній Дім. Товариство дарувало готівкою на ту ціль 721 дол. Придбало також крісла, провело електрику та інші дрібні речі.

Жіноче товариство давало жертви й на інші народні потреби в Канаді і в Старім Краю. На Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу зложило 75 долярів, складало жертви на пресовий фонд "Українського Голосу", на організаційний фонд Союзу Українок Канади, на Карпатську Україну та інше.

У воєнній роботі для Канади товариство відзначилось особливо. На Червоний Хрест зложило жертви 400 дол., дало 20 дол. не амбулянс Союзу Українок Канади, висилало посилки з харчами і папіросами для вояків за море на 150 дол., давало жертви на молоко для дітей в Британії, піддержувало українську кантину в Англії, виплітало і шило речі для Червоного Хреста, робило приняття для вояків та переводило іншу працю.

Для українських скитальців в Европі товариство вислало посилок на суму 105 дол., також висилало одежу до Европи.

Головами товариства за цілий час існування були: добр. Марія Грицина, Марія Назаревич, Катерина Костинюк, добр. Маєвська, Тереса Малиник, добр. Апонюк, Оля Долинчук, добр. Березіцька, Анна Шидловська, добр. Марія Улян, Марія Воронюк, добр. Ґліцька, Анна Титор, Клавдія Долинчук, Домка Олійник.

"Від заснування жіночого товариства у Толстой минуло 23 роки. Цею нашою спільною працею ми вкладали цеголки у розбудову громадського життя на місці і служили народнім потребам, як в Канаді, так і для визвольних цілей нашого народу в Україні. Нехай же ця наша праця стане прикладом і для молодшого покоління, бо часи в яких ми почали нашу роботу, були ще піонерські, без великих достатків і вигод. Поруч наших здобутків, як церква, Народній Дім, поруч нашої праці, яку ми туди вложили, у нас в товаристві витворились певні традиції, громадські звичаї, пошана до народної праці і пошана до тих, що свій труд посвячують для загального добра. Нехай ці звичаї зберігаються у нас та виховують нових народніх робітників на користь українському народові і канадійському суспільству."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Воронюк, Параска Косован, Анна Титор, Марія Арсеній, добр. М. Стефюк, Домка Олійник, Клявдія Долинчук, Олеся Колодзінська. **Другий ряд:** Юстина Фостій, Оксана Велшмен, Гафія Матійчук, Марія М. Арсеній, Анастазія Танчак, Мотрина Дутка, Анна Слободян, Катерина Яремій.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ОВКБОРН.

Околиця Овкборн заселена майже самими українцями, які сюди заїхали ще в 1899 році.

Саме містечко Овкборн начислює тепер около 500 мешканців. Спочатку в містечку було мало українців, аж щойно від 1915 року почали українці щораз більше поселюватись, як в околиці, так і в місті.

Найстарша організація поміж нашими людьми в Овкборн, що давала початок народній праці, був так званий "Аматорський Кружок", хоч у той час вже існувала українська кооператива так званий "Руський Склеп". Аматорський Кружок виставив кілька представлень та улаштував кілька інших підприємств в англійській салі.

Український Народній Дім в Овкборн був побудований в 1926 році. Відтоді почалася просвітня і культурна праця в цій околиці, було вже де зійтися і вести роботу.

Думка про зорганізування жіночого товариства в Овкборн виринула в 1929 році. Були скликані збори і засновано жіноче товариство ім. Олени Пчілки. Вписалось тоді 40 членок. Через брак практики у веденню праці жіноче товариство не встоялось.

В 1931 році в квітні місяці знову жінки Овкборн скликали збори і заснували жіноче товариство ім. Наталії Кобринської. Це товариство відразу вступило до Союзу Українок Канади, як відділ. Першою головою того товариства була Варвара Вовк.

Це жіноче товариство ім. Наталії Кобринської за час свого існування зробило багато праці на народній ниві, бо помагало членам Народного Дому у всіх потребах.

Членки приготовляли обіди на різні оказії, заряджували й відбували базари, приготовляли різні підприємства а тим самим піддержували фінансово Народній Дім та жертвували на інші народні потреби. Через різні місцеві причини жіноче товариство обмежувало свою роботу до місцевих потреб і стратило зв'язок з Союзом Українок Канади. В 1945 році громадяни в Овкборн будують українську Греко-Православну Церкву, і жіноче товариство знов стає до праці. Відновлюються звязки з центральним проводом Союзу Українок Канади. Жіноче товариство в Овкборн змінило імя товариства, ставши товариством ім. Лесі Українки. Свої реорганізаційні збори відбули в 1947 році в листопаді. Товариство числило 33 членки. Головою була вибрана Марія Мандзюк.

Відтоді жіноче товариство ім. Лесі Українки стає одним з найактивніших відділів Союзу в Манітобі. Працюють членки для Народного Дому і працюють для церкви. Інтересуються ширшою народною працею і беруть участь в з'їздах Союзу. В кожній справі організація Союзу знаходить відгук і піддержку в відділі в Овкборн. Провадиться дуже гарна освітня праця, відбуваються святочні академії в память

Відділ ім. Лесі Українки в Овкборн.

українських письменниць і письменників, товариство улаштовує свято День Матері.

Членки товариства цікавляться українським народнім мистецтвом, а також піддержують Музей Союзу Українок Канади.

Хоч жіноче товариство зробило багато корисної роботи в себе вдома в розбудуванню Українського Народнього Дому і Української Греко-Православної Церкви, даючи на ці дві інституції багато жертв і праці, все таки воно не забувало і про загальні народні справи, на які висилало жертви. Жертви давало на такі інституції: на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу, на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея, на пресовий фонд "Українського Голосу". В передвоєнний час збирало фонди на Карпатську Україну. В часі війни — на Червоний Хрест і на Комітет Українців Канади. Збирали одежу і висилали посилки з поживою потерпівшим у війні українським воєнним збігцям в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були такі: Варвара Вовк, Настя Коваль, панна А. Ґреґор, К. Ґолець, Роз. Гірак, Марія Польова, Марґарета Ременда, Марія Мандзюк, Т. Яник, Марія Матієшин, Анастазія Грицак.

Членок товариства в 1951 році було 30. Всі щиро і віддано працюють для дальшого розвитку громадського життя. Обидві інституції церква і Народній Дім викінчені і упорядковані, однак перед членками лежать ще інші завдання та обов'язки, до яких кожна з членок йде з вірою в серці та надіями на кращі успіхи.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Анна Ковальчук, С. Стратійчук, Марія Бородій, Оксана Бородій, Анастазія Грицак, Марія Мандзюк, Анна Ґерелюс, Анастазія Карасевич. **Другий ряд:** Анастазія Мануляк, Марія Матієшин, Марія Польова, Розалія Сівіцька, Анна Матієшин, Анастазія Друль, Франка Бойчук, Евдокія Надольська, Марта Грубенюк. **Третій ряд:** Марія Зюбрак, Софія Яриш, Василина Слонь, Анна Боклащук, Анна Сітко, Анастазія Коваль, Анна Івашко, Марця Івашко, Михайлина Зюбрак.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ВАЙТА.

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської зорганізувалося в 1930 році. Організаційні збори відбулися в грудні місяці. І на тих перших зборах товариство рішило вписатись до Союзу Українок Канади. Товариство мало першого року 28 членок. Першою головою товариства була Анастазія Кадинюк.

Вписавшись до Союзу, товариство відразу поставило себе у площині широкої громадської праці. Одною з головних цілей товариства було ширити просвіту. Членки жіночого товариства взялись до організації української школи, щоб виховувати своїх дітей в народнім ду-

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Вайта.

сі. Такій праці сприяли в Вайті громадяни, які посилали своїх дітей до Інституту ім. П. Могили в Саскатуні або в Вінніпеґу, де ці питомці опісля причинились до успішної праці в організації: Марія Симчич, Іван Боднарчук, Оніфат Лукіянчук, Стефан Друль, Гелен Кулачковська, Марія Мандзюк, Модест Кадинюк.

Український Народній Дім у Вайті був побудований в 1910 році. Отже, товариство мало де сходитись для своеї народньої роботи. А в 1930 році побудувалася Українська Греко-Православна Церква. Жіноче товариство стає активним в роботі для церкви. Щоб придбати фондів, устроювано базари, пікники, забави. На роковини товариства приготовляли обіди, з чого були добрі приходи.

Крім льокальної роботи, членки товариства багато читають, приготовляють короткі промови на різні просвітні, організаційні та виховальні теми і виголошують їх на своїх сходинах, заряджують лекції вишивання українськими стібами. Такі промови приготовляли: Маґда Тимчук, Марія Кулачковська, Анастазія Кадинюк, Гафія Олійник, Василина Кулачковська, Марія Пробіжанська, добр. Ґерус, Филис Кадинюк. Членки дбали головно про те, щоб їх діти знали рідну мову та зберігали свою культуру і шанували свою народність. Членки помагали вести недільну школу.

Жіноче товариство улаштовувало свята українських письменниць: Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Свято Книжки, а спільно з членами Народнього Дому свято Шевченка, свято Державности та інш. Також приготовляють представлення.

Товариство опікується і своєю старшою молоддю. Для місцевого відділу СУМК жіноче товариство приготовляло забави, обіди, постаралось також про дитячу бібліотеку.

Не менше активним було жіноче товариство в Союзі Українок Канади, як відділ: на з'їзди Союзу товариство висилало делеґаток і приїздили членки, як гості. А коли відбувались окружні з'їзди в Вайті, або в окрузі, то відділ давав повну піддержку в зарядженню та переведенню.

Жіноче товариство жертвувало на народні цілі, або переводило збірки між громадянством. На Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу товариство дало 350 дол. Складало жертви на пресовий фонд "Українського Голосу". На Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу, на Музей Союзу Українок Канади, скаладало жертви на з'їздах на організаційні потреби.

На місцеву церкву у Вайті товариство жертвувало грішми $533.08. Крім того, покупило до церкви хоругви, стихарі, обруси на престіл, рушники і кожного року членки дбають про прикрасу церкви квітами.

На Народній Дім у Вайті товариство дало $577.12, крім того, придбало шафу, начиння, срібло, обруси, три кухні і ґардеробу для театральних виступів. На міський шпиталь у Вайті дало 160 долярів.

Жіноче товариство брало активну участь в праці на военні потреби. На амбулянс Союзу Українок Канади зложило 40 дол. На Червоний Хрест жертвувало 365 дол. Висилало посилки воякам за море та піддержувало грішми і посилками українську кантину в Англії. По-

силок з харчами для скитальців вислало на 100 дол. На фонд переселення через КУК дало 30 дол. Висилало одежу та подавало іншу поміч.

Головами товариства від початку до 1951 року були: Анастазія Кадинюк, Евгенія Угринюк, Стефанія Гуменюк, Катерина Мигайчук, Анастазія Дикун, Єлизавета Білич, Анна Онисько, Вероня Божик, Агафія Олійник, Марія Пробіжанська.

Жіноче товариство нараховує тепер 50 членок. Є активним відділом. Кожна членка товариства сповняла свій народній обов'язок по можливості своїх сил. Спільні досягнення товариства є гарними і нехай вони будуть заохотою для дальшої громадської праці товариства.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Н. Цибуляк, А. Цесмиструк, Г. Олійник, М. Пробіжанська, М. Неґрич, С. Сторожук. **Другий ряд:** Н. Подольська, А. Фіґус, А. Боднарчук, А. Кадинюк, К. Боднарчук, К. Андрушко, В. Кулачковська, Д. Косован, М. Подольська. **Третий ряд:** К. Стечка, П. Підлубна, К. Костинюк, А. Микитяк, В. Прокіпчук, Н. Подольська, А. Школьна, А. Тесарська, М. Чорна, М. Кадинюк. **Четвертий ряд:** А. Фейкас, В. Боднарчук, В. Божик, Е. Маковецька, А. Цесмиструк, А. Подольська, К. Мігайчук, А. Подольська. **Пятий ряд:** В. Музика, Г. Боднарчук, А. Онисько, Ф. Кадинюк, М. Кадинюк, М. Тимчук.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ВІННІПЕҐ

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської у Вінніпеґу було зорганізоване в 1931 році. Організаційні збори відбулися 18 березня. Першого року до товариства вписалось 30 членок. Головою була вибрана пані Бриндзій.

Головні цілі товариства були помагати церковній громаді Української Греко-Православної Церкви св. Михаїла, при якій товариство льокувалося.

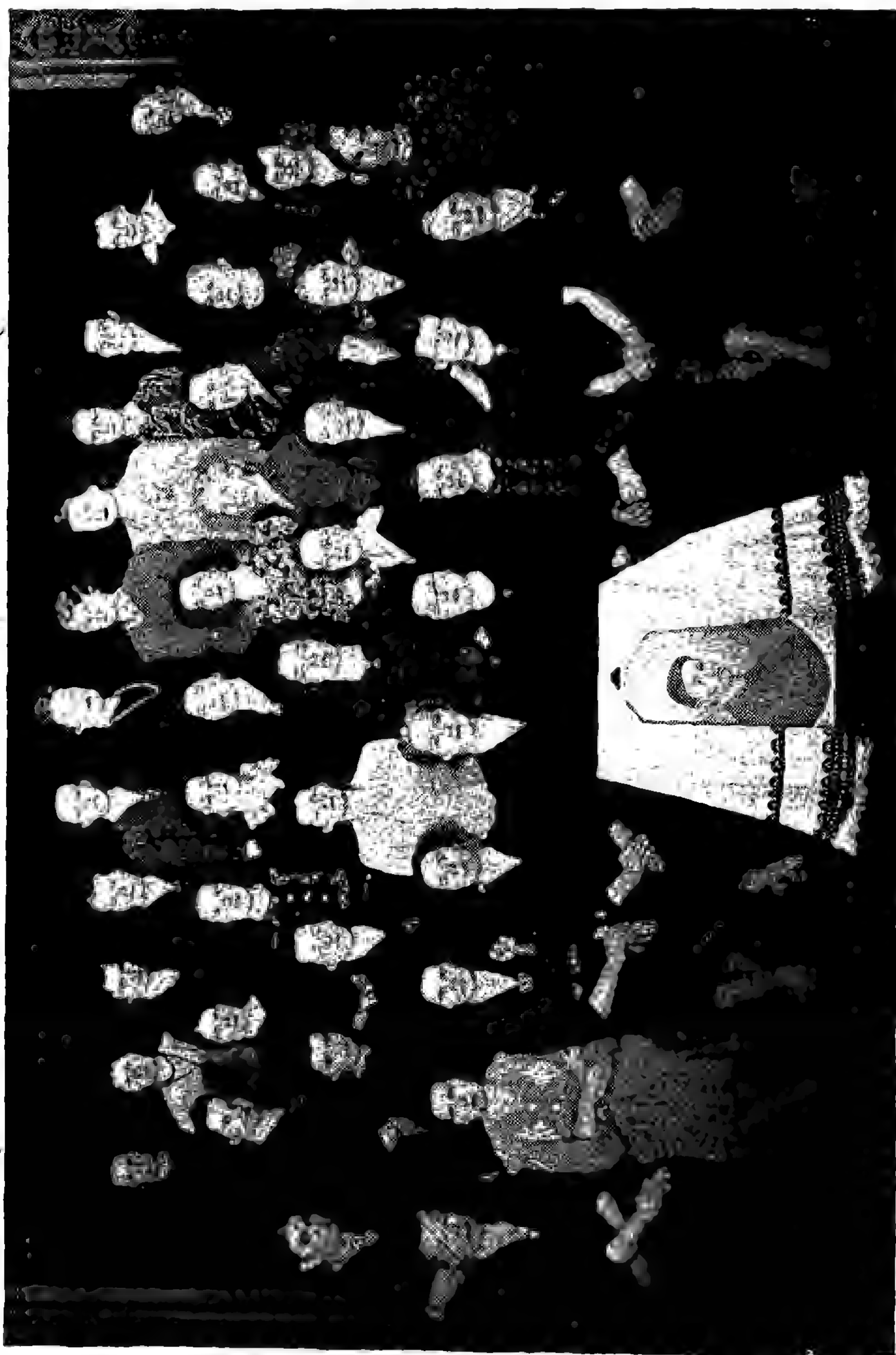
В 1933 році товариство вписалося до Союзу Українок Канади та стало відділом.

Щоб придбати фондів на потреби Церкви, товариство улаштовувало базари, забави, чайні приняття, пікники, а під час Різдва членки ходили колядувати.

Крім такої праці, товариство опікувалось українською школою і недільною школою. Наука відбувалася в церковній салі і таку школу вів завжди парох громади. Під час вакацій жіноче товариство заряджувало прогульку дітей над озеро і на ту ціль давало фонди. Товариство цікавилось просвітною роботою: закупило до бібліотеки книжок на суму 100 долярів. Кожного року товариство урочисто святкує свою річницю, на яку запрошує осіб з рефератами на теми дня організаційні або про патронку товариства, Ольгу Кобилянську.

Відділ ім. Ольги Кобилянської брав активну участь в ширшій народній праці. Відбувались тут з'їзди Союзу Українок Канади спочатку провінціяльні, опісля і головні з'їзди, тому відділ завжди брав

участь, як через своїх делегаток, так і цілим складом товариства. На кожний такий з'їзд товариство приготовляло обіди, давало приміщен-

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Вінніпегу.

ня делегаткам по своїх домах, а що з'їзди все відбувались в салі під церквою св. Михаїла, де товариство льокується, членки товариства

все дбали про порядок і чистоту салі, а також любили погостити людей, що приїжджали на з'їзди.

Від початку своєї праці до тепер товариство передало грішми на потребу церкви 11,000 долярів. Крім того, помагало фондами у будові парафіяльного дому, а також у закупні потрібних меблів. Для церковної салі купило фортепян, фіранки, все начиння, кухню, обруси на столи, ґардеробу для театральних вистав, для церкви, ризи для священика, хоругви. Майже кожна членка товариства є так само сестрицею при церкві і всі помагають у прикрашенню церкви кожного року, роблять квіти та дбають про окрасу Божого Дому.

Жіноче товариство своїм коштом умеблювало одну кімнату в Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу. Членки ходили збирати фонди на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу. На пресовий фонд "Українського Голосу" жіноче товариство кожного року на своїх річних зборах ухвалює певну суму і передає, як піддержку цій важній народній установі, До цього часу на пресовий фонд "Українського Голосу" дало 250 долярів. Жіноче товариство складало жертви і на потреби рідного краю, давало жертви на фонд Інвалідів, на Карпатську Україну та інш.

У воєнній роботі жіноче товариство було також активним. Членки товариства ходили до головної робітні Червоного Хреста і там шили, приносили звідти вовну і виплітали речі для Червоного Хреста. Збирали жертви на різні добродійні установи. Вислали посилок воякам за море на 300 долярів. Товариство зложило жертву на амбулянс Союзу Українок Канади, зложило жертву в грошах на Червоний Хрест; членки відвідували хорих вояків по шпиталях. По війні помагали фондами українським скитальцям в Европі, висилали посилки з поживою та одежою.

Головами жіночого товариства від 1930 до 1951 року були: Бриндзій, Е. Запаринюк, А. Лучак, А. Семенюк, Бойчук, А. Волошин, В. Ґоряк.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Ілюк, Шаховська, Ничук, добр. Дмитрів, Е. Андрейчук, Семенюк, Бурдейна, Стечишин, Константинюк. **Другий ряд:** Гринчук, О. Войценко, Бойчук, В. Ґоряк, Ярема, М. Симчич, Дячук, Ґордійчук, Дарій. **Третий ряд:** Стасишин, Палагнюк, Палагнюк, Давидюк, Калас, Крищук, Таска, Кольба, Демянчук, Лісова, Галіцька. **Четвертий ряд:** Буґера, Ґрапко, Колтик, Івасик Ковальчук, Олійник, Холодрубська, Арсеній, Кол, Лучик, Гамулка, Морис.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ПАЙН РИВЕР.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової в Пайн Ривер зорганізувалося в 1932 р. Організаційні збори відбулися 28 лютого. Головою товариства була вибрана Г. К. Гуменна. Членок вписалося 13.

Відділ ім. Ольги Басарабової в Пайн Ривер.

Жіноче товариство організувалося за допомогою і вказівками централі Союзу; отже, тим самим відразу товариство ставало у своїй праці на широкий громадський ґрунт.. Перші кроки у своїй роботі товариство спрямовувало на культурно-освітню ділянку. Членки почали приготовлятися до свята День Матері на травень, готують концертову програму, просять у централі Союзу реферати. Відбувши свято День Матері, жіноче товариство приготовляється до Свята Книжки на осінь а також до свята Ольги Кобилянської.

Помітний сильний зв'язок товариства з центральним проводом; товариство засилає на потреби централі, на сторінку Союзу в "Українськім Голосі", і дає жертву на покриття коштів української делеґації з Галичини на конґрес Інтернаціональої Жіночої Ради до Марсилії.

Свої сходини та підприємства жіноче товариство відбувало в Народнім Домі, який був уже побудований. Для цієї інституції працювало на місці та піддержувало її фондами. Членки улаштовували базари, пікники, приготовляли громадські обіди та іншу подібну роботу.

Жіноче товариство дбало, щоб в місцевості була українська школа і цю школу піддержували фінансово, часом така наука відбувалась по четвертій годині, або літом через вакації. Вчили учителі державної школи.

Членки товариства сходилися два рази на місяць, на одних сходинах мали місячні збори, а на других заряджували товариські сходини для читання та обговорення різних громадських справ і подій. Цим способом членки набували світогляду і ставали свідомими українськими матерями у виховній праці своїх дітей. Зокрема інтересувалися українською літературою, постарались про книжки до бібліотеки при Народнім Домі, поширювали "Український Голос" у своїй околиці.

Жіноче товариство в Пайн Ривер виявило надзвичайно велику активність у военній роботі. На жаль, товариство не задержало повних рекордів своєї праці. В звідомленню зо своєї военної роботи в 1942 році товариство подає, що пошили для Червоного Хреста 3 ковдрі, 15 подушок, на які членки давали і дерли пір'я, пошили 25 кавалків одежі, виплели 11 пар панчіх, одну пару рукавиць, 6 светрів, пошили 20 бандажів та зробили дві дитячих ковдрі. Також дали готівкою жертву на Червоний Хрест 15 дол і приготовили спільно з Народнім Домом пікник на користь Червоного Хреста. Всі членки товариства належали до місцевого Комітету Червоного Хреста протягом шости літ і помагали в праці. Представницями в Комітеті Червоного Хреста були: К. Костюк чотири роки і С. Хмельовська два роки.

Товариство вислало 72 пакунки воякам за море на суму 228 дол., до кантини в Англії для українських вояків вислали пакунків на 100 дол., папіросів на 72 дол. На допомогу українським скитальцям 110 дол. та висилали одежу до Европи для потерпівших у війні.

В 1949 і 1950 році жіноче товариство присвячує більше уваги на потреби церкви, жертвує фонди та улаштовує підрприємства.

Число членок в товаристві не є велике, багато членок виїхало до інших околиць, але праця і обов'язки остаються завжди незмінними а

головно освітньо-виховальна праця над молоддю, і ці обов'язки членки сповняють й надалі з вірою в добрі успіхи.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: добр. З. Туржанська, О. Соловій, Ц. Кравчук, С. Ясентюк, А. Кравчук. **Другий ряд:** В. Цюник, М. Долінська, А. Ґалай, М. Ґалай, А. Ґарболінська, А. Я. Цюник, М. Тихоліз. Нема на знимці: П. В. Цюник, К. Венґер, П. Арсенчук, А. Бодз.

ВІДДІЛ „ЯСНА ЗОРЯ"

ТИНДАЛ.

Жіноче товариство "Ясна Зоря" в Тиндал, Ман., було зорганізоване в 1933 році. Організаційні збори відбулися в місяці серпні. Першого року до товариства вписалося 10 членок. Першою головою була вибрана Катерина Причун. Того самого року 1933 товариство вписалося до Союзу Українок Канади, щоб спільно з другими жіночими товариствами працювати для добра українського народу.

Головні цілі членок товариства були помагати церковній громаді Української Греко-Православної Церкви в Тиндал для потреб церкви. В першій мірі членки дбали про окрасу своєї церкви і про придбання фондів на її потреби. Для тої цілі приготовляли спільні обіди, базари, пікники, чайні приняття і т. п. підприємства. Прибутки з таких підприємств передавали до церковної каси.

Крім такої роботи в місцевій громаді, товариство старається вести освітню працю. Обставини для такої роботи були трудні, бо число членства невелике і тягар обов'язків спадав на одиниць. Помимо тих труднощів товариство цікавиться просвітньою роботою, улаштовує свята: День Матері, свято Державности, помагає молодечій організації СУМК в їх роботі, заряджує освітні сходини. Членки присвячують увагу українському народньому мистецтву, поширюють відповідну цілям Союзу літературу.

Головами жіночого товариства "Ясна Зоря" в Тиндал були: Катерина Причун, Марія Дячина, Катерина Карпець, Анастазія Мамчур. Слідна також праця членок, які займали інші позиції в заряді, як довголітня секретарка, Анна Сабат, М. Кацалай, А. Гнатюк, К. Стержук, Н. Тепило, Анна Чирко.

Хоч в теперішній час в товаристві є мале число членок, то вони всі з посвятою працюють як для місцевої церкви так і для потреб загально українських.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ВИМІ РИДЖ (ПАЙН РИВЕР).

Жіноче товариство ім. Лесі Українки кількістю своїх членок належить до невеликого числа відділів Союзу. однак воно завжди проявляло активну працю, а зокрема цікавилось культурно-освітньою ро-

Відділ ім. Лесі Українки в Пайн Ривер (Вимі Ридж).

ботою. Товариство зорганізувалося в 1935 році. Оргарнізаційні збори відбулись в березню і зараз по цім товариство вписалось до Союзу Українок Канади. В першім році існування до товариства вписалося 17 членок. Першою головою товариства була В. Присяжнюк.

Просвітній праці товариства сприяли учителі, які брали активну участь в громадськім житті М. Ситники, М. Гикаві й ін.

Для освітної праці членки сходились по домах, де заряджували спільне читання, обговорювали громадські справи, заряджували лекції українських вишивок. Більші підприемства жіноче товариство улаштовувало в Українськім Народнім Домі в Пайн Ривер. Товариство піддержувало фінансово потреби цього Народного Дому та давало жертви на церкву в Пайн Ривер.

Жіноче товариство приготовляло свята Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Свято Книжки, свято День Матері, свято Шевченка, Франка та ін.

Відділ в Вимі Ридж завжди інтересувався працею Союзу Українок Канади, брав активну участь в з'їздах через своїх делеґаток, виконував доручену централею Союзу працю, поширював українську літературу, "Український Голос" та піддержував фінансово потреби організації.

На церкву в Пайн Ривер товариство дало жертви 450 дол., на Український Народній Дім 50 дол., купило книжок до бібліотеки на 75 дол., піддержувало жертвами Музей Союзу Українок Канади та збирало й дарувало речі до Музею.

Активну працю виявило товариство в часі війни. На Червоний Хрест жертвувало 150 дол., на амбулянс Союзу Українок Канади — 30 дол., на посилки воякам за море — 100 дол. Членки товариства шили і виплітали речі для Червоного Хреста. По війні висилали допомогу українським военним збігцям в Европі.

Головами жіночого товариства в Вимі Ридж були: В. Присяжнюк, А. Румак, Т. Маюк, П. Возьна.

Число членок т-ва зменшилось: деякі членки, як Зеновія Ситник, М. Гикава, які були активними та провідними членками товариства й ін., виїхали з Вимі Ридж. Однак членки стараються вести працю по цій самій лінії і ця праця дає їм моральне вдоволення, що помимо всіх трудних обставин, товариство витривало й віддано працює для громадських потреб і свого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Кравчук, А. Маюк, М. Маюк, Н. Возьна, А. Присяжнюк, А. Румак. **Другий ряд:** А. Румак, Е. Маюк, А. Мармач, С. Корчинська, М. Фидирчук, А. Возьна.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ПОРТЕДЖ ЛЯ ПРЕРІ

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в Портедж ля Прері було зорганізоване в 1936 році і працювало при Українській Греко-Православній Церкві Св. Михаїла. Організаційні збори відбулись 19 грудня. До товариства вписалось 12 членок. Першою головою товариства була Анна Рудей.

Головні цілі товариства були: працювати для церкви, помагати церковній громаді у всякій праці і фондами піддержувати церкву.

Збори товариства відбувалися по домах членок, також по домах членок улаштовували чайні приняття. Співпрацювали в загальних справах з англійськими жіночими товариствами.

Через брак приміщення й помочі у веденню праці на місці жіноче товариство не мало спромоги розвинути своєї роботи на ширшім народнім полі і занепадало у своїй льокальній роботі. За старанням добр. Марії Улян, яка відвідувала відділ підчас Богослужень в Портедж ля Прері, жіноче товариство вписується до Союзу Українок Канади, та стає відділом.

Жіноче товариство почало одержувати різні помічні вказівки у веденні праці товариства, помагала у цій праці також і Марія Улян. Праця товариства скріпилася. В 1943 році жіноче товариство дає на направу церкви 275 долярів, жертвує фонди на Червоний Хрест, висилає гроші на посилки воякам за море через централю Союзу Українок Канади. При відновленій праці головою товариства була В. Цуркан. Число членок побільшилося на 19.

Вступивши як відділ до Союзу, членки на своїх сходинах читали реферати, що їх висилала централя, обіжники та знайомилися із завданнями й обовязками української жінки громадянки. Членки помагали парохові вести науку релігії з дітьми в недільній школі, а в 1945 році піддержували українську школу.

До церкви товариство купило Євангелію та інші потрібні речі в церкві. На Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу товариство дало 55 дол., жертвувало на пресовий фонд "Українського Голосу".

Головами жіночого товариства за час його існування були: Анна Рудей, Василина Цуркан, Параска Кушнярик, Анна Макійчук, Катерина Бобик, Михаліна Ковальчук, Марія Самець.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Анна Рудей, Параска Слободян, Параска Кушнярик, Катерина Бобик .**Другий ряд:** Марта Садніцька, Настя Тилізин, Марія Тарновецька, Параска Стебельська, Оля Задорожна, Рузя Плішка, Михайлина Ковальчук, Марія Самець. Нема на знимці: Стефка Плішка, Зоська Бобик.

Відділ ім. О. Кобилянської в Портедж ля Прері.

ВІДДІЛ ІМ. СВ. ОЛЬГИ

ЕТЕЛБЕРТ.

Жіноче товариство ім. св. Ольги в Етелберт почало свою працю в 1937 році. Того року українські громадяни в Етелберт організували Українську Греко-Православну Громаду. Справа церкви вимагала активної участі жінок в громаді.

З ініціятиви Анни М. Ґняздовської і Марії Григорчук були скликані організаційні збори в м. березні. До товариства вписалося 21 членок. Головою товариства була вибрана Анна М. Ґняздовська. В 1938 році жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади та стало одним з активних відділів в Манітобі.

В місцевій роботі товариство поставило собі за ціль піддежувати фінансово свою церкву. Для тієї цілі улаштовувало базари, чайне приняття, приготовляло обіди, давало представлення, улаштовувало концерти.

Крім праці на місці, членки в Етелберт були свідомі своїх загальнонародніх обов'язків. І, вступивши до Союзу Українок Канади, почали вести освітньо-виховальну працю, піддержуючи загально народні потреби та цікавились розвитком культурного життя українців в Канаді.

В Етелебрт був побудований Народній Дім, в якім відбувались збори товариства, та різні інші підприємства. В товаристві були дуже популярними освітні сходини, які відбувалися після уложеної програми: там були спільні читання з української літератури і преси, відбувались лекції вишивання з українського народнього мистецтва, членки товариства приготовляли і виголошували реферати або промови на теми дня, як збереження культурних цінностей, на теми організаційні, давали виклади з історії України. В такій праці в Етелберт особливо відзначились членки: Анастазія Григорчук, Анна М. Ґняздовська, Марія Григорчук, Анастазія Сарчук. Поширювали також часопис "Український Голос" та українські книжки. Мають частину бібліотеки при Народнім Домі.

Товариство час від часу улаштовувало свята з ділянки української культури і для ширшої публики, як свята письменниць, Свято Книжки, День Матері, свята Шевченка та інші.

Членки товариства присвячували працю релігійному й національному вихованню своїх дітей, помагали провадити науку в недільній школі, піддержувала українську школу, займалися приготуванням дитячих концертів і взагалі опікувалися своєю молоддю; посилали своїх дітей до українських Інститутів. Питомцями Інституту ім. П. Могили в Саскатуні з Етелберт були: Михайло Григорчук, Василь Григорчук, Мирослав Карпяк, Іван Карпяк, Михайло Карпяк. Питомцями Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу були: Мирослав Джаман, Володимир Шевчук, Юрій Шевчук, Орест Шевчук, Савеля Шевчук.

Жіноче товариство завжди брало участь у з'їздах Союзу Українок Канади, а в Етелберт відбулося два окружних з'їзди Союзу. Анастазія Григорчук, членка товариства, була головою Провінціяльної Екзеку-

Відділ ім. св. Ольги в Етелберт.

тиви Союзу Українок в Манітобі і в організуванню відділів положила багато праці.

Для місцевого Народнього Дому в Етелберт жіноче товариство жертвувало готівкою $179.73, купило також начиння і фіранки.

Для церкви в Етелберт товариство жертвувало $436.06. Крім того, вишило 4 хоругви, купило дві парі риз, вишило стихар, купило павука для свічок, вази, килими, доріжку, ліхтарі, лавки і своїм коштом помалювало церкву в середині. Церква в Етелберт тепер за мала, і громада задумала будувати нову. Жіноче товариство складає фонди на будову нової церкви і для тої цілі працює вже кілька років.

На заклик централі Союзу Українок Канади жіноче товариство повело кампанію за збіркою фондів на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу і зібрало 301 дол. Воно жертвувало на пресовий фонд "Українського Голосу"; на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу жертвувало 50 дол. До музею Союзу Українок Канади товариство збирало музейні речі і кожного року дає 5 дол. на фонд Музею Союзу. Передплачує "Український Голос" для місцевого шпиталю.

Членки відділу ім. св. Ольги в Етелберт біля праці для Червоного Хреста в часі війни.

В часі війни жіноче товариство працювало для воєнних потреб держави. На Червоний Хрест жертвувало 165 дол., на амбулянс Союзу Українок Канади 40 дол. Висилало посилки воякам за морем. Вшило і виплело для Червоного Хреста 764 кавалків різних речей.

По війні товариство висилало посилки з поживою і одежою потерпівшим українським родинам на еміґрації в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: А. М. Ґняздовська, Анастазія Григорчук, Марія Бурдейнна, Марія Григорчук, Анна Н. Савчук.

Містечко Етелберт невелике, положене при головній дорозі, а в громадськім житті рухливе. Роки праці товариства на народній ниві, хоч і були трудні, але були для жінок великою школою та збагатили їх

знанням і досвідом. Товариство має надію, що в скорім часі в Етелберт буде красуватися нова святиня Української Греко-Православної Церкви.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: А. Царук, А. М. Ґняздовська, М. Мельничук, А. Н. Савчук, М. Симчишин, Д. Пелехата, Н. А. Григорчук. **Другий ряд:** Г. Федорчук, В. Площанська, О. Григорчук, М. Карпяк, М. Григорчук, О. Ґняздовська, П. Карпяк, В. Бурдейна.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ШОРТДЕЙЛ.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Шортдейл зорганізувалося в 1937 р. Організаційні збори відбулися 7 лютого. На тих перших зборах товариство рішило вписатися до Союзу Українок Канади. В той час праця Союзу Українок Канади була вже широко відома. В "Українськім Голосі" постійно писалось про завдання жінок, про їх обов'язки і працю серед громадянства.

Першого року до товариства вписалось 11 членок. Першою головою товариства була Анна Павлюк.

Головним завданням товариства було працювати над вихованням української молоді, плекати українську культуру, зберігати українські традиції і працювати на користь розвитку громадського життя в Канаді та для добра українського народу взагалі.

В 1933 році, громадяни в Шортдейл побудували просвітню інституцію, "Рідна Школа". При цій "Рідній Школі" гуртувалось і жіноче товариство. Члени "Рідної Школи" особливо дбали про просвітню працю, а жіноче товариство помагало в цій роботі. Будинок "Рідної Школи" потребував фондів, щоб виплатити його та постаратись для нього всі потрібні речі. Жіноче товариство спільно з членами "Рідної Школи" приготовляло концерти, відбувало народні свята, приготовляли представлення. Членки самостійно приготовляли громадські обіди, базари, забави, розігравки.

До будинку "Рідної Школи" жіноче товариство купило електричну кухню, начиння, вистарало своїм коштом всю сценерію, купило куртину для сцени та оплатило малювання будинку "Рідної Школи". Пожертвували готівкою 525 долярів.

Крім праці для "Рідної Школи" жіноче товариство працювало для місцевої Української Греко-Православної Церкви. Жертвувало 165 долярів, купило Євангелію, повишивало обруси на Великий Престол, повишивало рушники на образи та взагалі дбало про прикрасу церкви.

Крім цього, жіноче товариство піддержувало українські установи і поза Шортдейл: давало жертви на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на Раду Української Школи у Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу". Товариство брало участь в з'їздах Союзу Українок Канади і жертвувало на організаційні потреби.

Для военних потреб Канади жіноче товариство працювало в міру своїх сил. Давало жертви на Червоний Хрест. Посилало посилки воякам за море. По війні висилало допомогу українським скитальцям в Европі та передплачувало для них "Український Голос".

Відділ Ім. Лесі Українки в Шортдейл.

Головами жіночого товариства в Шортдейл були: Анна Павлюк, Марія Герман, Евдокія Мимко, Варвара Скоморовська.

Околиця Шортдейл невелика. Більшість членок товариства живуть на фармі, інші в містечку, яке, хоч і маленьке, але всі членки дружно працюють для добра й потреб нашого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: В. Яцюк, М. Яловеґа, А. Клапоущак, М. Герман. **Другий ряд:** Е. Мимко, Ю. Яловеґа, Г. Пітро, В. Скоморовська, Ґ. Мельник, А. Панасюк.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

МЕНЗІ.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Мензі було зорганізоване в 1937 році. Організаційні збори відбулися на початку місяця грудня. Товариство відразу зорганізувалось, як відділ Союзу Українок Канади. На других зборах, що відбулися 12 грудня 1937 року товариство прийняло статут Союзу. Першого року до товариства вписалося 16 членок, а першою головою товариства була вибрана С. Симчич.

В скорім часі, себто в 1938 році товариство відвідує з відчитом тодішня голова Союзу Українок Канади, Савеля Стечишин, зв'язки між відділом в Мензі і централею Союзу закріплюються.

Головне завдання товариства — вести народню роботу згідно з програмою Союзу Українок Канади. Тому праця товариства була широка, а в ній найважніше те, що централя Союзу давала різні вказівки та поради у народнім вихованню дітей, у збереженню рідної мови, у навчанню дітей свого письма і т. п.

В Мензі був уже побудований Народній Дім. І товариство гуртувалось при Народнім Домі. Була також побудована Українська Греко-Православна Церква. Як Народній Дім, так і церква потребували фінансової піддержки. Жіноче товариство займалося приготовленням представлень, улаштуванням концертів, "пайових балів", приготовленням спільних обідів, а прибутки з таких підприємств передавали на сплату довгів за Народний Дім і Церкву.

До Народнього Дому товариство покупило крісла, українські строї до ґардероби, вложило своїм коштом нову підлогу і нові вікна та оплатило малювання Народнього Дому, а також дало готівкою 250 долярів.

До місцевої церкви товариство купило лавки, павуки на свічки; своїм коштом побудувало іконостас та помалювало церкву. Готівкою на церкву передало 400 долярів.

Членки товариства в Мензі все цікавились просвітньою роботою. Крім місячних зборів, на яких обговорювались місцеві громадські справи, членки заряджували освітні сходини, на яких прочитували реферати, статті з "Українського Голосу" або читали українські книжки.

Відділ ім. Лесі Українки в Мензі.

Деякі з членок самі приготовляли реферати, коли була потреба обговорити — обговорювали певні проблеми. Реферати давали: Михайлина Чвалюк і о. С. Симчич. Товариство опікувалося бібліотекою при Народнім Домі і закупило для неї книжок на суму 100 дол. Передплачувало журнали "Жіноча Доля і "Нова Хата". В 1947 році Михайлина Чвалюк за піддержкою товариства провадила українську школу.

Спільно з членами Народнього Дому та церковної громади членки влаштовували народні свята: Лесі Українки, Т. Шевченка, День Матері.

У праці на воєнні потреби жіноче товариство взяло активну участь та виказало багато роботи. Членки товариства працювали разом з англійськими жіночими товариствами, і з ними влаштовували спільні підприємства на користь Червоного Хреста. Зокрема на ту саму ціль улаштували шість підприємств. Дали готівкою жертви на Ч. Х. 100 долярів. Виплели і пошили 1000 речей для Ч. Х. На амбулянс Союзу Українок Канади дали 50 дол. Висилали посилки воякам за море. Висилали посилки до української кантини в Англії.

По війні слали посилки потерпівшим у війні українським родинам в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: С. Симчич, Михайлина Чвалюк, Наталя Пелешок.

Містечко Мензі маленьке, околиця хліборобська, заселена свідомими та ідейними українцями. Народній Дім побудований в містечку, гарний, викінчений і просторий. Церква побудована за милю від міста. Це ті дві інституції, що для їх будови й удержання жіноче товариство віддало багато праці.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Анастазія Друль, Олена Ґрошок, Наталія Пелешок, Михайлина Чвалюк, Марія Тутkалюк, Марія Чвалюк,, Емілія Пелешок. **Другий ряд:** Катерина Роздеба, Юзефія Друль, Марія Друль, Оля Друль, Анна Друль, Каська Друль, Юзефа Друль, Анастазія Друль, Розалія Пелешок, Наталя Скоцеляс, Анна Кізь.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

СОНДАВН.

Початки заснування жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Сондавн були ще в 1939 році. В травні того року Марія Вепрюк, секретарка товариства, пише до централі Союзу Українок Канади, щоб прислати їм інформації для ведення організаційної праці в жіночім товаристві. В цьому листі пробивається щире бажання працювати для свого народу та прилучитися до тої широкої громадської праці, що її веде жіноча організація Союз Українок Канади. Членок, що бажали працювати в товаристві було тоді 10.

В 1941 році жіноче товариство в Сондавн веде вже народню працю, як відділ Союзу Українок Канади. Головою була А. Костинюк.

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Сондавн.

Членки готували базар і за один рік праці постарались про куртину для сцени в Українськім Народнім Домі.

Трудні обставини і мале число членок в товаристві стають причиною того, що робота в товаристві на яких три роки припиняється. В 1945 році жіноче товариство відновлює свою працю. Головою стає енергічна й заслужена в Союзі Українок Канади Єлисавета Білич, дружина учителя в Сондавн. Товариство вже числило 19 членок і праця почала дуже гарно розвиватися. Членки товариства поставили своїм найбільшим завданням працювати для церкви і піддержувати фінансово Український Народній Дім.

Крім місцевих обов'язків на свої потреби, жін. товариство, як відділ Союзу Українок Канади, веде широку народню роботу, святкує свята Ольги Кобилянської, свято День Матері, свято Шевченка. Заряджує освітні сходини, організує українську школу в місцевості і піддержує її на протязі двох років. В життю Союзу Українок Канади відділ виявив щире зацікавлення, товариство вело живу переписку з центральним проводом; дописувало про свою діяльність до сторінки в "Українськім Голосі", висилало делеґатку на з'їзди провінціяльні, головні, або окружні. Коли провінціяльна екзекутива Союзу робила зарядження якогось підприємства в провінції, як пров. базар, або інше, то вона завсіди знаходила піддержку у відділі в Сондавн.

На місцевий Народній Дім Жіноче товариство в Сондавн передало $296.96. Також купило начиння до кухні в Народнім Домі та обруси на столи.

Для церкви постаралось про кивот, цвіти та різні дрібні речі.

Жіноче товариство взяло участь в повоєнній допомоговій праці, давало жертви на потерпівших у війні українських збігців, висилало посилки з поживою та одежою, давало жертви.

Головами жіночого товариства були: А. Костинюк, Єлисавета Білич і Софія Чорнописька.

Хоч праця в жіночім товаристві з причин несприятливих і припинювалась на короткий час, але не надовго. Свідомі своїх громадських обов'язків членки товариства завсіди піддержували народні справи, виконували свої повинності. В рік 25-ліття Союзу Українок Канади відділ в Сондавн побільшився числом свого членства та веде дуже гарну культьурно-освітню і місцеву громадську працю.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Ґеня Ілюк, Марія В. Ілюк, Анастазія Костинюк, Єлисавета Білич, Марія Т. Ілюк, Анна Паскарук, Аксенія Бордун. **Другий ряд:** Анастазія Березюк, Соня Гарасим, Василина Алексюк, Єлена Гершфілд, Катерина Андрусяк, Анастазія Ілюк, Марія Білавчук, Єлисавета Халатурник, Марія Соколюк. Нема на знимці: Зойка Алексюк.

ВІДДІЛ ПРИ ЦЕРКВІ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ

ҐАРДЕНТОН.

Жіноче товариство при церкві Пресв. Богородиці в Ґардентон, було зорганізоване в 1939 році. Організаційні збори відбулися в м. січні. Першого року до товариства вписалося 9 членок. Першою головою товариства була вибрана Маґда Онисько.

Спочатку товариство почало працювати для потреб церкви, щоб придбати фонди на її потреби. В Ґардентон був побудований Народній Дім, в якім товариство мало змогу повести свою працю. Членки почали улаштовувати чайні приняття, приготовляти перекуску під час забав, улаштовували представлення, пікники, пайові балі і прибутки давали на потреби Церкви в Ґардентон, а також піддержували Український Народній Дім.

В 1943 році до Ґардентону загостила тодішня голова Союзу Українок Канади, Н. Когуська, з відчитом. Відчит відбувся в Українськім Народнім Домі. Н. Когуська говорила про працю й обовязки українських жіночих товариств та пояснила, яку роботу веде Союз Українок Канади. Того року товариство вписалося до Союзу Українок Канади і, крім льокальної праці, почало вести ширшу народню роботу.

Число членок товариства значно зростало, праця також значно побільшилась. Товариство почало ушатовувати свята Лесі Українки, День Матері, улаштовано жалібну академію в память тих українських жінок-патріоток, що загинули в останній війні. Спільно з членами Народнього Дому приготовляло свято Шевченка.

На своїх зборах, або товариських сходинах товариство заряджуджувало освітню програму, в яку було включене спільне читання, як реферати з централі Союзу Українок Канади, статті з "Українського Голосу", або читання якоїсь доброї української книжки. Час від часу членки товариства самі приготовляли реферати на різні теми й виголошували їх на сходинах, а потім цю саму тему обговорювали. Такі членки товариства виголошували реферати: Марія Танчак, Маґда Онисько, Анна Божик...

Товариство в 1949 році помагало організувати українську школу та помагало вести недільну школу.

За роки своєї праці товариство передало грішми на потреби церкви в Ґардентоні 9,350 дол. Покупило також до церкви різні потрібні речі та взагалі дбало про прикрасу церкви.

До Народнього Дому товариство купило столи, кухню, начиння.

Жіноче товариство жертвувало й на інші народні потреби; на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу, на Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу.

В часі війни жіноче товариство посилало посилки воякам за море, улаштовувало підприємства в користь Червоного Хреста. Членки товариства брали роботу з Червоного Хреста і вшили та виплели 100 речей. По війні висилали допомогу українським скитальцям в Европі.

Відділ при церкві Пресв. Богородиці в Ґардентон.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Маґда Онисько, Марія Ковалюк, Марія Танчак і Анна. Бурик.

Товариство веде дуже гарно свою роботу, як для церкви, так і для Народнього Дому і по змозі своїх сил піддержує загальну народню працю серед українського загалу в Канаді.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Настя Тисарська, Сафта Крішка, Василина Дикун, Анна Бурик, Маґда Онисько, Марія Загара. **Другий ряд:** Люба Онисько, Настя Сапач, Ольга Ликопой, Василька Подольська, Марія Ковалюк, Докія Божик. **Третий ряд:** Василина Ковалюк, Ольга Божик, Анна Панчук, Марія Воронюк, Анна Крилата, Марія Гасюк.

ВІДДІЛ ДОНЬКИ УКРАЇНИ

ФЛИН ФЛОН.

Жіноче товариство "Доньки України" в Флин Флон, Ман., було засноване і вписане до Союзу в січні 1940 року. Ф. Новосад зайнялася організаційними зборами. Головою вибрано Л. Несторенко, на секретарку Ф. Новосад. Членок було лиш 8, тому що в тім часі ще мало було українців в Флин Флон. Ті, що були, то працювали не стало.

Товариство працювало разом з церковною громадою Української Греко-Православної Церкви св. Юрія. Працювало більше льокально. В 1941 і 1942 році мало виставу українських вишивок. На першій виставі членки мали свої експонати і більшість речей було В. Ґереґи. На другу виставу всі речі випозичили з музею Союзу з Саскатуну.

В 1943 році вели рідну школу спільно з церковною громадою. В 1941 році почали роботу на Червоний Хрест, і за той час, що тривала війна, вшили 1078 речей. На амбулянс вислали $17.75. За цю працю дістали признання від Червоного Хреста за більшість виконаних речей і таке признання дістали слідуючі членки: Ґеня Гордій, Любов Киба, Катерина Сіра, Кольцан, Катерина Сторожук і Катерина Стиба.

В 1948 році відбулися збори, щоби відновити відділ. Вже більше прибуло до Флин Флон українців, і вигляд був, що буде вже з ким працювати. Анна Сіра, бувша касієрка Союзу Українок Канади, пере провадила збори і з'ясувала ціль товариства і дещо про діяльність централі Союзу. Вписалось 17 членок. Заряд вибраний був такий: голова — В. Ґереґа, заст. голови — К. Сторожук, секретарка — А. Сіра, Фінансова секретарка — Л. Киба, Касієрка — Ґ. Ґордій.

Сестриці: В. Ґереґа, К. Сіра.

Завдяки солідній праці В. Ґереґи і заряду, така кооперація членок товариства зробила добрий поступ від 1948 року до 1951. Належить тут згадати, що голова т-ва В. Ґереґа невтомно працює, не жалує часу, ані труду і тим дає більше охоти членкам до праці. Заряд від 1948 року до цього часу майже той самий, лиш зміна секретарки і

заст. голови А. Сіра від'їхала і на її місце вибрано Л. Кибу. На заст. голови — Р. Малюту.

Крім льокальної праці, товариство вело освітну роботу з плянами та за програмою централі Союзу.

Відділ "Доньки України" в Флин Флон.

Для дітей що року справляли свято Миколая. Г. Ґордій вчила їх коляд та пісень. На місцеву церкву дали 500 долярів. Покупили килим і вази на квіти. Також з членок В. Ґереґа подарувала вишиваний

обрус на престіл. Відбувались освітні сходини, спільне читання, лекції вишивання з українського народного мистецтва. Реферати виголошували членки. Свята письменниць і народні свята улаштовували спільно з церковною громадою. Від жін. товариства виїжджали делеґатки на головні і провінціяльні з'їзди. До Едмонтону В. Ґереґа, до Саскатуну А. Сіра, до Вінніпеґу Л. Киба і В. Ґереґа. Товариство жертвувало і збирало пожертви на Колеґію св. Андрея, до централі на стипендію. Товариство цікавиться українським народним мистецтвом, брало участь у проекті вишивання. Для музею вишила один взірець Л. Киба, за який одержала першу нагороду. В. Ґереґа подарувала для Музею два річники "Жіночої Долі" і три числа "Нової Хати". Для скитальців вислали 6 пакунків. Також і грошево помагали льокально, улаштовували по два базари на рік, весняний і осінній, на яких мали вистави українського вишивання й писанок Продаж печива улаштовують майже що місяця. Членки дарують речі на розігравки.

Прихід від 1948 року до 1951 $1,795.51, розхід за той час $1,130.63.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Е. Перепелюк, Л. Киба, В. Ґереґа, Ґ. Гордій, М. Лекопой. **Другий ряд:** М. Дида, А. Хахура, М. Клевчук, К. Сіра, А. Перепелюк, А. Олійник, К. Сторожук. **Третий ряд:** М. Дубчинська, А. Качур, Р. Малюта. Нема на знимці: В. Знамерачек, В. Долинська, М. Долинська, М. Калинчук.

Відділ Сестрицтво при Церкві св. Ілії

РОСБОРН.

В містечку Росборн за старанням добр. Вікторії Симчич в 1940 р. зорганізувалося жіноче товариство імени Ольги Басарабової. Першого року вписалося 20 членок і з тих майже половину були дівчата. Жіноче товариство ще в часі свого організування увійшло в контакт із централею Союзу Українок Канади, яка вислала різні вказівки й поради для праці на місці.

В початках в роботі жіночого товариства бачимо такі імена: К. Слободецька, Н. Скоробогач, М. Грошко, А. Пасерб, А. Сторожук, М. Мамалиґа, М. Дичаковська. Першою головою була К. Слободецька.

Тоді в Росборн не було ще своєї церкви, ані Народнього Дому. Членки сходилися по хатах, а працю свою скеровували на українське ручне мистецтво. Підприємства відбувалися в міській салі. Першого року товариство улаштовувало дуже гарну виставу з українського народнього мистецтва. Того самого року Вікторія Симчич виїхала з Росборн, однак почата праця вже скріпилася, і членки її провадили далі.

Друга важна праця, що держала членок і вимагала активности — це була воєнна робота, яку виконували жінки по цілій Канаді. Зразу жіноче товариство в Росборн робило воєнну працю спільну з іншими англійськими жіночими товариствами, а опісля почали заря-

Відділ при церкві св. Ілії в Росборн.

джувати окремі підприємства в користь Червоного Хреста, щоб задержати в рекордах свій вклад у воєнні зусилля Канади. Однак, далі кооперували з англійськими жіночими товариствами. Отже на Червоний Хрест дали жертв $77.53. Вислали посилок воякам за море на $313.42, складали фонди на піддержку української кантини в Англії, а по війні висилали посилки українським збігцям на еміґрації.

Коли в Розборн будували шпиталь, жіноче товариство робило старання умеблювати одну кімнату. На ту ціль товариство пожертвувало $172.75.

Як відділ Союзу Українок Канади, товариство виконувало й іншу працю, відбувалися сходини, на яких прочитувались обіжники від Союзу, реферати; улаштовувало свято День Матері, свято Шевченка та інш. Членки час від часу організували й вели українську школу. Устроювали базари, розіґравки, забави і прибуток з того призначували на різні народні потреби.

В 1950 році громадяни в Росборн побудували свою Українську Греко-Православну Церкву. Праця жінок була дуже важною для потреб церкви так само, як і по інших місцевостях: помогти грішми в будові церкви, покупити до неї потрібні речі, обслужити громадян спільними святочними обідами.

В 1951 році жіноче товариство ім. О. Басарабової реорганізує себе на сестрицтво при церкві, залишаючись відділом Союзу Українок Канади.

Головами жіночого товариства в Росборн були: К. Слободецька, Друль, Лисайчук.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Довган, Іванчук, Одайська, Солтус, Стринатська. **Другий ряд:** Марія Друль, Марія Мамалиґа, Стефанія Кізь, Марія Павчук. **Третий ряд:** Софія Корник, Домка Українець, Леся Кізь, Емілія Кізь. Нема на знимці: Катерина Слободецька.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ВІННІПЕҐ.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Вінніпеґу засноване 27 лютого 1941 р., як молодший відділ Союзу Українок Канади. Збори свої протягом першого року відбували в будинку Консисторії, пізніше до 1948 року відбували збори два рази на місяць по хатах членок. Нарешті перейшли до Колеґії св. Андрея. Перші збори, як відділ Союзу Українок Канади при Катедральній Громаді Пресв. Тройці, відбулися 6-го листопада 1946 р. в Колеґії св. Андрея.

Головні завдання товариства були: зацікавити молодих жінок товариством, щоб стали членкинями Союзу Українок Канади; прикрасити кімнату в будинку Консисторії Української Греко-Православної Церкви меблями та другими речами, умеблювати кімнату бібліотеки

Відділ ім. Лесі Українки в Вінніпегу.

Колеґії св. Андрея і нарешті придбати все, що потрібне, до кухні в новозбудованій Катедрі Пресв. Тройці.

Першою головою товариства була А. Павлик, яка була головою товариства протягом 3-ох років, далі у проводі були: по три роки: Доця Гаврисишин, один рік — Марія Залозецька, два роки — добр. Ольга Савчук, два роки — Марія Симчич. Першого року до товариства вписалося 21 членок, тепер є 51 членок.

Товариство вело освітню роботу по програмі централі Союзу: дебатувало із студентським кружком "Прометей", вело освітні сходини, мало спільне читання, реферати, які були виголошені такими визначними людьми, як: проф. Кондра, д-р Черевик, д-р Бачинський, п. Бойко, Н. Дорошенко, п. Йосиф Богоніс, о. Є. Грицина, Т. Кошиць, К. Власовська, Анастазія Рурик, М. Ткачук, Ольга Войценко, Ірина Павликовська, Д. Мартиновський, Н. Когуська, А. Паскарук, Марія Симчич, А. Павлик, А. Мисак, А. Сарчук. Теми: виховання дітей, питання організаційні, народнє мистецтво, здоровля, домашнє господарство, український стрій, жінка, життя при маринарці, вплив предків, про книжку, городництво і інші.

Свята, які товариство влаштовувало спільно і самостійно, були: Лесі Українки, О. Кобилянської, жалібну академію, Свято Книжки, День Матері, Т. Шевченка, 1-го Листопада, свято Державности.

Товариство відсвяткувало свої власні 10-літні роковини, 22 квітня 1951 року в сполуці із весняним чайком.

Рідну школу товариство зорганізувало і піддежувало від 1948 року. Членки товариства брали активну участь в провадженню недільвої школи, учительками були А. Сарчук, О. Саранчук, Марія Богоніс, добр. М. Керніцька і О. Завісляк.

В час головних і провінціяльних з'їздів в Едмонтоні, Саскатуні, Вінніпеґу, Торонті і окружних з'їздів, товариство висилало делеґаток.

Від 1942 р. товариство працювало для Червоного Хреста: членки плели панчохи, шалики, приготовляли бандажі для ранених жовнірів, а також членки ходили до приміщення Червоного Хреста шити, приготовляти пакунки для посилок. На Червоний Хрест жертвували $47.95.

Під час війни членки працювали для Юнайтед Сервис Сентер. Посилали пакунки для українських вояків за море з харчами і папіросками. Спільно із жіночим товариством при Українськім Народнім Домі, приготовило три приняття для українських вояків. Брало участь і піддержувало фінансово в чайних приняттях на користь українських скитальців. Членки помагали в канцелярії Фонду Допомоги при пакуванню пакунків, пересилці листів і інш. Посилали пакунки до Европи через CARE. Збирали жертви на скитальців, на воєнну допомогу в квітні 1943 р. членки продавали українські вишивки і печиво в склепі Годсон Бей. Запренумерували "Український Голос" для двох скитальців в Европі.

Членки помагали поза працею в свойому товаристві також в чайках на інститут сліпців, чайок Жіночої Ради, причинилися до вечері в честь Олени Кисілевської, ходили збирати пожертви на "Комюнити

Чест", збирали українські книжки для шпитальної бібліотеки, помагали умеблювати кімнату "Матерніти Вард" в Дженерал Госпитал. Разом з товариством СУМК заряджували концерт для Зоні Лазарович, а пізніше на приняттю в її честь обдарували її дарунком. Брали участь від 1943 року у "Теґ дейс", Червоному Хресті, Ґрейс шпиталі, "Ґуд Нейборс", "Папи дей" і Український День. Прилучилися грошевою допомогою на удержання диріґента хору від 1948 року. Брали участь в контесті ручної роботи від 1944 року.

Членкині займалися збіркою на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея і зібрали 700 долярів. Помагали підчас бенкету для студентів Колеґії і приготовляли обід і вечерю в користь Колеґії. Товариство дало 325 долярів на умеблювання бібліотеки в Колеґії. Всіх грошей переданих до тепер на Колеґію $641.23. Товариство постаралось для Дівочого Інституту про лекторку для українського вишиття і писанок. Також під час літніх курсів Колеґії членки товариства були лекторками українських вишивок, писанок і домашнього господарства.

Коли почалася будова Катедри Пресв. Тройці у Вінніпеґу, членки побачили, що їм треба ще більше працювати на те, щоб будова живіше поступала вперед, тому членки улаштовували чайні приняття по хатах і садках членок, та робили "вист. драйвс". Приготовляли обіди: під час посвячення площі під Катедру, посвячення угольного каменя, вечерю під час Собору і помагали під час пікнику церковної громади. А під час базарів на катедру помагали продажею печива, продажею квитків, збіркою речей, буфетом, шиття і продажею фартушків. На Катедру передали до цієї пори $2,096.33.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: добр. М. Керніцька, добр. М. Грицина, добр. О. Савчук, О. Завісляк, М. Симчич, О. Войценко, А. Сирник, добр. О. Бойчук. **Другий ряд:** А. Черевик, Д. Міхоцька, С. Закус, Д Павлюкевич, М. Богоніс, М. Бучковська, М. Совсун, М. Руда, А. Вишневецька, О. Саранчук. **Третий ряд:** М. Марко, А. Сарчук, І. Паньків, Страшок, З. Харовська, М. Масцюх, А. Фіґус, Д. Гаврисишин, М. Левицька. **Четвертий ряд:** М. Богоніс, П. Циганевич, С. Юськів, С. Вахняк, О. Ярема, М. Юрків, П. Кревецька, А. Новак, Н. Скоробогач. Нема на знимці: М. Угринюк, Зеня Богоніс, Е. Угринюк, А. Соломон, С. Угринюк, А. Павлик, Д. Паліброда, М. Барилюк, Ґ. Соломон, А. Данильчук, Ф. Комарніцька, А. Воробець, П. Кондра, С. Тисарська, П. Кірнац, М. Колтек, М. Козак, Л. Стасишин, К. Пасічняк, Н. Когуська, Ф. Якиміщак, Драбиняста, О. Кирдяк, С. Касіян, М. Гикава, Олійник, А. Стечишин, М. Боянівська, Н. Лехів, Ф. Яремко.

ВІДДІЛ ДОНЬКИ УКРАЇНИ

РОБЛІН.

Жіноче товариство Доньки України було зорганізоване в 1944 р. Перші організаційні збори відбулися 25 травня. На тих сходинах товариство мало велику приємність вітати Анастазію Григорчук, тодіш-

ню голову провінціяльної екзекутиви Союзу Українок Канади на Манітобу. Присутні на тих зборах вислухали цінний відчит Анастазії Григорчук. Цей відчит дав членкам більше відваги починату таку важну народню працю. До товариства вписалося 21 членок. Головою зістала

Відділ "Доньки України" в Роблин.

вибрана А. Воробець, М. Мендро — заст. голови, О. Візняк — секретарка, В. Лисак — заст. секретарки, М. Корпан — фін. секретарка, Г. Шаско — касієрка. Від самого початку свого існування товариство рішило вписатися до Союзу Українок Канади і стати відділом.

Збори товариства почали відбуватися по домах членок, бо в місті Роблін нема своєї народньої інституції. А що праця почалася в часах війни, жіноче товариство почало працювати разом із льокальним відділом Червоного Хреста. Що четверга сходилися жінки з різних жіночих товариств, перерóблювали одежу, шили і висилали до Европи потерпівшим у війні. Товариство улаштовувало чайні приняття й інші підприємства, а прибуток ішов на пакунки для українських вояків за море.

Поза цею працею членки товариства почали вести свою роботу згідно з програмою Союзу. Заряджували освітні сходини, на яких мали спільне читання. Кожна членка товариства дбала про виховання своїх дітей в рідній культурі. Для того, крім домашнього впливу у вихованню дітей, жіноче товариство організувало українську школу під час літніх вакацій та піддержувало її фондами.

Членки товариства живо цікавились роботою Союзу Українок Канади, висилали делеґаток на з'їзди Союзу, брали активну участь у програмі з'їздів. Улаштовувало народні свята, як свято Шевченка, Лесі Українки, Свято Книжки, різдвяний концерт з участю дітей української школи та інш. Товариство причинилося до провінціяльного базару, з чого прибуток був переданий на умебльовання їдальні в Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу. На Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу зібрано 65 дол. Товариство піддержувало фондами іншу працю Союзу Українок Канади. Громадяни в Роблін дбають і про вищу освіту для своїх дітей в українськім дусі. В Колеґії св. Андрея виховувались такі питомці: Богдан Лисак, Галя Барабаш, Дмитро Пурич, Василь Соломон і Кирило Філевич.

Головами жіночого товариства за сім років були: Анна Воробець, Марія Гаврищук, Василія Лисак, Франка Гадевич, Олеся Піць.

Жіноче товариство цікавиться українським народнім мистецтвом: членки вишивають та заряджують час від часу лекції вишивання.

І так товариство хоч і не велике числом, але всі вдоволені з того, що віддають свою цеголку до розбудови громадського життя в Канаді.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Л. Піць, Ф. Гадевич, добр. Горбай, О. Піць, М. Лебедович. **Другий ряд:** П. Чернецька, В. Шкварок, О. Пурич, М. Мендро, В. Лисак, В. Хіць. **Третий ряд:** М. Гаврищук, В. Гаврищук, Ф. Новосад, Ґ. Барабаш, Н. Кулик. Нема на знимці: Боднарук, А. Горбай, С. Збитнюк, Корчак.

СЕСТРИЦТВО ПРИ ЦЕРКВІ

ДУФРОСТ.

В Дуфрост і околиці, що знаходяться в полудневій частині Манітоби, громадське життя серед українців почалось в 1934 році, коли громадяни побудували Український Народній Дім ім. Івана Франка.

З огляду на те, що членів Народнього Дому було невеличке число, вони працювали разом всі і чоловіки, і жінки. Головною справою було виплатити Народній Дім, постаратись для нього потрібні речі та вдержувати його в порядку. В Народнім Дом час від часу відбувалися народні свята або улаштовувались роковини товариства. У цій праці жінки брали активну участь і помагали в роботі. Особливо, коли треба було приготовити обід чи вечерю в громаді, або базар, чи пікник, то жінки прикладали свої руки до такої роботи. А одною з активних

Сестрицтво при церкві в Дуфрост.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Г. Савчук, Є. Волошин, С. Ворбанська. **Другий ряд:** М. Влад, Л. Діжняк, Ф. Буґера, Павліна Ткачик, Г. Влад.

членок Народнього Дому в Дуфрост була Єлизавета Волошин, яка також є членкою відділу Союзу ім. О. Кобилянської у Вінніпеґу.

В 1949 році громадяни в Дуфрост почали будувати Українську Греко-Православну Церкву. Тоді ж виринула потреба розпочати організовану працю жінок. В 1949 році жінки в Дуфрост зорганізувавшись у сестрицтво при церкві. Головна ціль сестрицтва була: допомогти гро-

маді виплачувати церкву, постаратись про потрібні для церкви речі, подбати про прикрасу церкви.

Сестрицтво, невеличке числом своїх членок, але всі щиро почали працювати. Після кожного Богослуження вони приготовляють обід або перекуску, приготовляють обіди на храмові свята і так само працюють при Народнім Домі.

Поодинокі членки сестрицтва, М. Влад, Є. Волошин, Павліна Ткачик все цікавились працею Союзу Українок Канади, приїжджали на з'їзди Союзу до Вінніпеґу. Кожного року сестрицтво ухвалює жертву на потребу Союзу Українок Канади, а з централі Союзу одержує реферати, обіжники та поміщує звіти своєї діяльности на сторінці Союзу в "Українськім Голосі".

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

СЕНДІ ЛЕЙК.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Сенді Лейк зорганізувалося в 1945 році і того самого року вписалося до Союзу Українок Канади та стало відділом.

Хоч громадська праця свідомих жінок в Сенді Лейк провадилась раніше, все таки ще не було жіночого товариства. Жінки не були так зорганізовані, щоб вести в себе просвітню громадську роботу.

До товариства в першім році вписалось 21 членок. Першою головою була добр. П. Федак. Головним завданням товариства було працювати і помагати місцевій громаді Української Греко-Православної церкви відбудувати свою церкву, що була згоріла.

Сходини товариства відбувались в Українськім Народнім Домі, отже приміщення для праці було. Жіноче товариство взялось щиро до роботи: улаштовує базари, продає білети на розігравки, збирає жертви, організує забави, соціяльні вечорі, приготовляє обіди з нагоди церковних свят. Прибутки з того йшли на будову церкви. Коли церква вже було побудована, жіноче товариство купує до неї килими, підсвічники, павука, оправлену Євангелію, обруси на престоли, петропод, пару хоругов й оплачує фарбу для малювання церкви.

За кілька років праці жіноче товариство передало на потреби церкви готівкою $3,177.00.

Крім цеї праці на місці для церкви, жіноче товариство старається вести освітньо-виховальну роботу. Такій праці допомагають учителі, як Пінюта та інші громадяни. В 1945 році жіноче товариство піддержує також недільну школу і взагалі членки товариства дбають про національне, культурне та народне виховання своїх дітей, навчаючи їх рідної мови та виховуючи пошану до свого походження. Жіноче товариство не менше щедро піддержувало молодечу організацію СУМК. Членки товариства брали участь в представленнях СУМК, приготовляли обіди під час окружного з'їзду СУМК в Сенді Лейк в 1948 р.

Відділ ім. Лесі Українки в Сенді Лейк.

і взагалі виявляли зацікавлення громадською роботою молоді, щоб заохотити їх до праці.

Жіноче товариство, як відділ Союзу Українок Канади, виявляє зацікавлення загальною роботою Союзу. На з'їзди Союзу висилає делеґаток, які беруть живу участь в нарадах та рішеннях, складає фонди на потреби організаційної праці Союзу.

На різні народні потреби жіноче товариство жертвувало по змозі своїх сил; воно зложило жертву на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу; на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея. Жертвувало на прес. фонд "Українського Голосу" та інш.

На допомогу українським скитальцям в Европі жіноче товариство висилало посилки з поживою та складало жертви в грошах.

Головами жіночого товариства в Сенді Лейк були: добр. П. Федак, П. Матвійчук, Л. Лободовська, А. Ґреґораш, К. Доманська.

Сенді Лейк, це гарне містечко, яке знаходиться при головній дорозі, посеред родючих піль західньої Манітоби. Частина членок живе на фармах, а частина в місті. Церква гарна і вже закінчена, виплачена і є окрасою міста Сенді Лейк.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Риштефанюк, Г. Гнатюк, М. Пінюта, К. Доманська, Прокопчук, М. Солонична, Мудра, М. Яковенко. **Другий ряд:** Ю. Залєщук, А. Ґреґораш, Антюк, Демчук, Ярема, Р. Мулявка, К. Бас, Л. Безчеревна. **Третій ряд:** М. Соловій О. Левандовська, М. Гнатюк, Вансель, Рошко, А. Сторожук, А. Федорків. Нема на знимці: М. Шпалер, М. Данчук, П. Ярич, А. Колцун, К. Колтуцька.

ОНТАРІО

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВІНЦІЯЛЬНОЇ ЕКЗЕКУТИВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК В СХІДНІЙ КАНАДІ

Провінціяльній Екзекутиві в Східній Канаді, якої осідок безперервно знаходиться в Торонті, припала додатня функція й обов'язки репрезентативного характеру заступати час від часу централю Союзу в канадійських жіночих організаціях, особливо в Канадійській Національній Жіночій Раді та інш.

У Східній Канаді — Онтаріо і Квебек знаходяться всі важніші державні установи, там розвинена індустрія. Там же рівночасно скупчені і різні організації, які відограють чималу ролю в житті канадійського суспільства. В Оттаві, столиці Канади, знаходиться головний центр Канадійської Національної Ради, якої Союз Українок Канади є членом. В більших містах Східньої Канади відбуваються різні збори — річні, або квартальні, конференції та наради, на які запрошують і Союз Українок Канади. Східна Канада віддалена далекими просторами від трьох західних провінцій — Манітоба, Саскачеван й Алберта, де є осідок найповажніших наших організацій. На долю Провінціяльної Екзекутиви і припала праця заступати час від часу центральну екзекутиву Союзу Українок Канади, або цілу організацію, якої центр до тепер знаходиться в західних провінціях. Однак, Провінціяльна Екзекутива Східньої Канади проявила себе також на полі організаційнім у різних ділянках.

Початок праці Провінціяльної Екзекутиви датується від 1934 року, коли відділ Союзу Українок Канади в Торонті на своїх річних зборах виніс рішення створити Провінціяльну Екзекутиву, якої завданням було б краще повести розвиток праці в провінції. Ще перед створенням Провінціяльної Екзекутиви були провінціяльні репрезентантки, яких назначував з'їзд. Першою такою репрезентанткою на Східну Канаду була Леоніда Слюзар, яка, як дружина священика, мешкала в Мон-

треалі, людина заслужена в організації ,а зокрема в Союзі Українок Канади. На першім організаційнім З'їзді в 1926 році вона була назначена редакторкою сторінки і зв'язковою між жінками у Східній Канаді і Централею Союзу Українок Канади.

На з'їзді в 1928 році були вибрані ще три репрезентантки: Оксана Білон з Форт Віліям, і Калина Єремійчук (теперішня Сакалюк) з Торонта та Н. Юрійчук з Монтреалу. Щойно на З'їзді в 1929 році рішено на кожну провінцію вибрати заступницю голови Союзу, і заступницею зістала вибрана Марія Шевчук з Торонта, а інші — Марія Гуменюк, Калина Сакалюк, Леоніда Слюзар, М. Лиса та Т. Лиса були репрезентантками, аж поки не був вибраний склад Провінціяльної Екзекутиви, до якого в 1934 р. були вибрані: Марія Шевчук — голова, Емілія Деренюк — секретарка, Марія Гуменюк — касієрка. Цей склад проіснував чотири роки.

Початкова організаційна праця, хоч у великому зо скупченим населенням місті є досить трудною, бо пробиваються лише ті перші стежки, в яких бракує виробленої думки на справи. Все таки голова Пров. Екзекутиви М. Шевчук виїздила в різні місцевості, де тільки була можливість зорганізувати жіноче товариство, або хоч понести думку про потребу такого товариства. Вона відвідала Престон, Гемилтон, Порт Колборн і їздила до Монтреалу. Виголосила кілька промов у місті Торонті по різних просвітних інституціях.

При кінці 1938 року, на річних зборах відділу в Торонто головою Провінціяльної Екзекутиви Східної Канади була вибрана Калина Сакалюк. У скорім часі потім, в 1939 році, голова Провінціяльної Екзекутиви, Калина Сакалюк, на припоручення централі Союзу була першою делеґаткою на річній конвенції Канадійської Національної Жіночої Ради, яка відбулась в Гемилтоні, Онт. На тих зборах Союз Українок Канади вступив у члени Канадійської Національної Жіночої Ради.

В 1939 році, Провінціяльна Екзекутива скликала перший Провінціяльний З'їзд, який відбувся під час З'їзду Союзу Української Молоді в Торонті. Цей перший З'їзд відбувся успішно. Провінціяльна Екзекутива перед скликанням З'їзду порозумілась в цій справі із відділами в Онтеріо та відділом в Монтреалі, Кве., чим викликала більше зацікавлення З'їздом. На тім першім З'їзді Союзу Українок у Східній Канаді Теофіля Дяковська з Монтреалу виголосила реферат на тему "Завдання української матері перед своїм народом". На тім З'їзді була переведена збірка на видання підручників для ведення Недільних Шкіл. Цею справою клопоталась централя Союзу Українок Канади в Саскатуні. З того часу провінціяльні з'їзди в Східній Канаді відбувалися кожного року. Вибір Провінціяльної Екзекутиви відбувався вже не на зборах відділу, а делеґатками — на з'їзді.

По відбутім З'їзді в Торонті, Провінціяльна Екзекутива намітила собі плян праці, який ставив завдання: скріпити життя жіночих товариств на місцях, що через економічну депресію було ослабло. На весні в 1940 році, голова Провінціяльної Екзекутиви, Калина Сакалюк, виїхала в обїздку по жіночих товариствах. Відвідала вона такі місцевості Торолд Савт, Форт Віліям, Порт Артур, Форт Френсес,

Су Лукавт, Вест Форт Віліям, Кенору. Жіноче товариство в Ню Торонті відвідала Пульхерія Мошук, секретарка Провінціяльної Екзекутиви.

У всіх тих місцевостях, що їх відвідала Калина Сакалюк були виголошені відчити на тему "Участь української жінки в громадськім житті", а також були заряджені майже в кожній місцевості наради в справі праці на місцях та як успішно вести роботу. Такі відвідини були корисними і з фінансової сторони себе оплатили. Кожна місцевість зложила жертву на покриття коштів подорожі.

Щоб придбати хоч трохи фондів до провінціяльної каси, Провінціяльна Екзекутива за поміччю відділу ім Кн. Ольги влаштувала в Торонті бенкет і забаву. Екзекутива робила зв'язки через кореспонденцію в майнерських околицях з метою організувати там жіночі товариства.

Провінціяльна Екзекутива Східньої Канади в 1941 р.
З ліва на право: А. Чумак, Е. Охітва, К. Сакалюк — голова, П. Мошук.

В 1941 році, Провінціяльна Екзекутива Східньої Канади, через делеґатку, Калину Сакалюк, голову Екзекутиви, взяла участь в трьох зимових з'їздах Союзу Українок Канади: в Саскатуні на головнім З'їзді, у Вінніпеґу та Едмонтоні на Провінціяльних З'їздах, де на загальних сесіях СУС виголосила промову на тему "Участь жінки у визвольних змаганнях поневолених народів". Того ж року на Провінціяльний З'їзд Союзу в Торонті, Онт., Провінціяльна Екзекутива запросила голову Союзу, Марію Ткачук. Присутність голови Союзу на Провін-

ціяльнім З'їзді зближувала членство й відділи з центральним проводом Союзу, бо ~~хоч вони~~ пов'язані одною програмою народньої праці, але розділені далекими просторами.

На припоручення Комітету Мистецтва і Музею Союзу з Саскатуну, Калина Сакалюк і Пульхерія Мошук відвідали Департамент тканин та ноші в Онтерійськім Музею в Торонті, де є цінна збірка українських експонатів з українського народнього ручного мистецтва. Калина Сакалюк написала статтю про цю збірку до української преси.

На припоручення централі Союзу голова Провінціяльної Екзекутиви, Калина Сакалюк, заступала Союз Українок Канади на конференції довірочного характеру, яку скликало Міністерство Праці й яка складалася з представниць жіночих організацій. Конференція мала інформативний характер про виробництво военних потреб.

Починаючи від 1940 року й до кінця війни, Провінціяльна Екзекутива Східньої Канади заряджувала кожного року об'їздку по українських осередках у Східній Канаді, Ганки Романчич, яка працювала в Державнім Департаменті Фінансів і виїздила в цілях продажі Бондів Перемоги.

На Провінціяльнім З'їзді, що відбувся в Торонті в 1943 році, головою Провінціяльної Екзекутиви була вибрана Марія Шевчук. Організаційна праця Провінціяльної Екзекутиви продовжувалась. Головним центром було місто Торонто. Того року відбулась у Торонті Конвенція Канадійської Національної Жіночої Ради, яка святкувала своє 50-ліття. На припоручення централі з Вінніпеґу, Союз Українок Канади заступали на цій Конвенції Марія Шевчук, голова Пров. Екзекутиви, і Юстина Гайовська.

Провінціяльна Екзекутива спільно з відділом Союзу ім. Кн. Ольги в Торонті влаштовували чайне приняття для делеґаток цеї Конвенції. Чайне приняття відбулося в будинку Української Православної Громади на Бетерст вулиці. На тім прийняттю була дана коротка концертова програма для гостей.

Провінціяльна Екзекутива взяла участь в 1943 р. у Першім Всеукраїнськім Конґресі в Вінніпеґу. Делеґаткою на Конґресі була Юстина Гайовська, заступниця голови. В двох дальших Конґресах Українців Канади Провінціяльну Екзекутиву репрезентувала Доця Гуцуляк. Того самого року, Провінціяльна Екзекутива вписалася до Провінціяльної Жіночої Ради в Східній Канаді, в якій протягом цілого часу проявляла активну діяльність, в наслідок чого деякі членки Союзу входять навіть до заряду Провінціяльної Жіночої Ради в Торонті.

В 1943 році Союз Українок Канади зарядив продаж вишивок на военну ціль. Дві більші продажі було рішено влаштувати в більших містах Східньої Канади: в Монтреалі, Квебек і Торонті, Онтаріо. Продаж вишивок у Монтреалі поручено відділові "Доньки України", а в Торонті — Провінціяльній Екзекутиві. Екзекутива занялась всім зарядженням і приготуванням до продажі. Продаж відбулася у будинку церкви "Метрополітан". Тому, що ввесь дохід з тої продажі йшов на военні цілі, на офіціяльне відкриття її були запрошені визначні ка-

надійські жінки, а виставу офіціяльно відкрила дружина майора міста пані Канбой.

Перед З'їздом 1944 року голова Союзу Українок Канади, Н. Когуська, відвідувала відділи у Східній Канаді. Провінціяльна Екзекутива помагала в зарядженні відчитів та подавала централі різні поради у справі таких відвідин на місцях.

На З'їзді в Торонті, який відбувся в 1944 році в травні, головою Провінціяльної Екзекутиви була вибрана Доця Гуцуляк. За роки активної праці Провінціяльної Екзекутиви, праця її значно зросла. Число урядниць в Екзекутиві побільшилось. При централі Союзу та при Провінціяльних Екзекутивах існували різні комітети, як-то: воєнної праці, мистецтва і музею, домашнього господарства, Червоного Хреста, освітньо-виховальної праці. Кожний з тих комітетів мав окрему референтку, яка входила у склад провінціяльного заряду Союзу.

Того самого, 1944 року, за рішенням головного З'їзду Союзу, в Торонті була відкрита філія Музею Союзу Українок Канади. Управу над філією передано Провінціяльній Екзекутиві. Хоч Екзекутива вибирала для цеї праці окремий комітет, все таки він підпорядковувався рішенням Провінціяльної Екзекутиви. Частина експонатів, що знаходилась у філії, була придбана жіночим товариством ім. Княгині Ольги. Провінціяльна Екзекутива розгортає широку працю над придбанням більше речей до філії і над поширенням знання про українські вишивки та ручне мистецтво взагалі. Голова Провінціяльної Екзекутиви, Доця Гуцуляк, спеціяльно цікавилась українським ручним народнім мистецтвом і до свого виїзду з Вінніпеґу до Торонта була референткою мистецтва Союзу.

В скорім часі після відбутого З'їзду, Провінціяльна Екзекутива влаштувала чайне приняття, з виставою музейних експонатів та гру в бінґо, щоб придбати фондів на потреби музею. На тім вечірку, Доця Гуцуляк і Калина Сакалюк реферували справу про потребу побільшення музейної колекції.

Через Канадійське Товариство Ручних Робіт (Кенедіен Генді Крефтс Ґилд) комітет музейної філії брав участь у виставах того Товариства, які були улаштовані: в Роял Йорк готелі з нагоди конвенції Товариства Сільського Господарства; також у склепі Ітона в Торонті, в Ґалерії Штуки, в Монтреалі та Ню Йорку. Праця над побільшенням музейних експонатів та над поширенням народного мистецтва велась при всякій нагоді: членки реферували справу на з'їздах, обговорювали у відділах, збирали й купували речі до музею. Визичали також музейні речі на вистави. Улаштовували вистави на провінціяльних з'їздах в Торонті. За старанням Провінціяльної Екзекутиви під час Другого Конґресу Українців Канади в Торонті була виготовлена Петром Зваричем українська хатка і поставлена в Онтерійськім Національнім Музею в Торонті, де перебувала протягом двох тижнів. В 1948 році Провінціяльна Екзекутива і Комітет Мистецтва занялися проектом вишивок в провінції, який зарядив Комітет Мистецтва Союзу.

На З'їзді в 1947 році головою Провінціяльної Екзекутиви була вибрана Анна Токарик, що була довголітною секретаркою в централі Со-

юзу в Саскатуні. На Ювілейнім 20-літнім З'їзді Союзу Українок Канади, який відбувся в Саскатуні, Анна Токарик, голова, і Ірина Орищак, заступниця, репрезентували Провінціяльну Екзекутиву Східньої Канади.

В 1947 році створилася нова жіноча канадійська організація Канадійське Товариство Консументів (С.А.С.) з центральним осідком в Оттаві. Союз Українок Канади з першого дня праці цієї організації включився в її працю. Праця була поділена на провінції. В Торонті був створений Провінціяльний Комітет (С.А.С.), до якого заряду ввійшла членка Провінціяльної Екзекутиви, Т. Олійник, як касієрка. В Союзі вона займала позицію референтки Домашнього Господарства. Членки Провінціяльної Екзекутиви брали участь у кампанії за збільшення членства цеї організації.

Крім того, Провінціяльна Екзекутива брала участь у річних або піврічних зборах Провінціяльної Жіночої Ради, а також час від часу на припоручення централі Союзу вона репрезентувала через своїх делеґаток Союз Українок Канади.

Провінціяльний З'їзд в 1948 році вперше відбувся поза Торонтом, в Монтреалі, провінції Квебек. З'їзд відбувся з найкращим успіхом, помимо того, що Монтреал знаходиться на боці від осередку скупчення жіночих товариств у Східній Канаді. Другий такий З'їзд поза Торонтом відбувся в 1950 році в Гемилтоні, Онт.

Під час літніх Українських Курсів членки Провінціяльної Екзекутиви занялися викладами про українське народне мистецтво і вчили вишивання та писання писанок. Провінціяльна Екзекутива робила спроби організувати Дитячі Садки в більших містах.

Провінціяльна Екзекутива купила і подарувала книжку "Мистецькі скарби українських вишивок" до Торонтонського Університету і Міської Бібліотеки.

На Провінціяльнім З'їзді в 1950 році в Гемилтоні головою Провінціяльної Екзекутиви була вибрана Ірина Орищак. На тім З'їзді було рішено скликати окружні з'їзди в Східній Канаді. До того часу такі з'їзди на сході Канади не відбувались. Перший такий окружний З'їзд скликано в Ст. Кетерінс, Онт. 18 лютого, 1951 р., другий відбувся у Виндзорі 29 і 30 червня.

Провінціяльна Екзекутива взяла участь в Торонті в 1951 році у Святі Українських Піонерів. Зі своєї музейної збірки вона визичила багато гарних речей на спільну виставу з нагоди того свята. Екзекутива зарядила чайне приняття для співачки Юни Ковальчук. А Комітет Мистецтва зарядив дуже гарну виставу ручних робіт для загальної публики в Брентфорд.

Провінціяльна Екзекутива виказала поважну працю під час війни. Референтки воєнної і допомогової праці брали активну участь у продаванню щадничих цертифікатів, брали участь у різних добродійних установах, в Червонім Хресті, співпрацювали з канадійськими жіночими організаціями в "теґ-дей", в улаштовуванню різних підприємств, в грошевих збірках на воєнні цілі і мали нагляд над воєнною працею у провінції по відділах.

Членки Провінціяльної Екзекутиви Східньої Канади.

Організаційне життя серед членок Союзу в східній Канаді зросло і розвинулось. В самім тільки Торонті є два, поважних числом відділи. Замітним і відрадним явищем є те, що в східній Канаді по відділах є велике число молодих, роджених у Канаді жінок та дівчат. Всіх відділів у Східній Канаді є 22 з поважним числом членства. 20 з них є в провінції Онтаріо, 2 — в провінції Квебек. Найстаршими відділами Союзу Українок Канади є: товариство Доньки України в Монтреалі, товариство ім. Княгині Ольги в Торонті та товариство ім. Ольги Басарабової в Форт Віліям при Просвіті. Всі три товариства вписалися 1929 року до Союзу Українок Канади.

Провінціяльна Екзекутива в рр. 1934-5-6-7-8: Марія Шевчук — голова, Емілія Деренюк — секретарка, Марія Гуменюк — касієрка.

В рр. 1939-1940-41-42: Калина Сакалюк — голова, Анна Глинка — заступниця голови, Пульхерія Мошук — секретарка, Марія Гуменюк — касієрка. В міжчасі чотирьох років Провіціяльна Екзекутива доповнювалась такими особами: заст. голови Теофіля Дяковська, Анастазія Чумак і Юстина Гайовська — кореспонденційні секретарки; Єлисавета Охітва — касієрка, Розалія Фарина — референтка домашнього господарства, Марія Шевчук — референтка народнього мистецтва.

В р. 1943: Марія Шевчук — голова, Юстина Гайовська — заст. голови, Гафія Габа — рекордова секретарка, Оксана Гуменюк — кореcп. секретарка, Анастазія Біла — касієрка, Розалія Фарина — референтка домашнього господарства. Контрольна комісія: Єлисавета Охітва, Марія Колодій, Софія Романюк — референтка народнього мистецтва, Марія Мартин — референтка добродійної і военної праці.

В рр. 1944-45-46. Доця Гуцуляк — голова, Ірина Орищак — заст. голови, Стефанія Юрківська — рекордова секретарка, Калина Сакалюк — кореcп. секретарка, Емілія Деренюк — касієрка, Софія Романюк і Орися Садова — референтки народнього мистецтва, Галина Яремій — референтка Червоного Хреста, Оля Хемій — референтка домашнього господарства, Марія Мартин і Іванна Чарнецька — референтки военної праці. Контрольна комісія: Анна Романко, Єлисавета Охітва, Анна Євчук.

В рр. 1947-48-49: Уступ. голова — Д. Гуцуляк, голова — А. Токарик, заст. голови — І. Орищак, рек. секретарка — А. Євчук, кореcп. секретарка — К. Сакалюк, касієрка — М. Яремко. Референтка домашнього господарства — Т. Олійник, референтка мистецтва — П. Мошук, С. Ялова, референтка добродійної праці — М. Мартин, Музейний Комітет: А. Чумак — голова, П. Гаврилюк — секретарка, Д. Гуцуляк — касієрка. Контрольна комісія: А. Романко, А. Чумак, А. Гарасимюк.

В рр. 1949-50: А. Токарик — голова, І. Орищак — заст. голови, панна Леся Кобітович — кореcп. секретарка, А. Євчук — рек. секретарка. М. Яремко — касієрка. Контрольна комісія: А. Романко, А. Гарасимюк, Є. Охітва. Референтка мистецтва — М. Улян, П. Мошук, Грабовська. Добродійна праця — М. Шередан. Освітня — К. Сакалюк. Організаторка молодечих відділів — О. Гамора. Музейний комітет — А. Чумак, П. Гаврилюк, Д. Гуцуляк.

В 1951 р.: Уступивша голова — А. Токарик, голова — І. Орищак, перша заст. голови — Олеськів, друга заст. голови — М. Яремко, рекордова секретарка — О. Химій, кореспі. секретарка — Л. Олійник, касієрка — Е. Деренюк. Музейний комітет: Д. Гуцуляк — голова, А. Токарик — секретарка, М. Ясінська — касієрка. Референтки: добродійна — М. Шереден, здоровля — І. Дехівська, організаторка молодших відділів — А. Гамара, освітньо-виховальна — К. Сакалюк, мистецтва — П. Мошук, домашнього господарства — С. Охітва. Контрольна комісія: С. Просимяк, А. Олійник, Г. Довбета. Представниці: М. Ґорґула — Виндзор, А. Демитряк — Монтреал.

Імена членок Провінціяльної Екзекутиви на Східну Канаду на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Яремко, 2-га заст. голови; А. Токарик, бувша голова від 1947—1950, тепер секретарка Музейного Комітету; К. Сакалюк, бувша голова від 1938—1944, тепер реф. Освітньо-виховальна; І. Орищак, голова від 1950 р.; Д. Гуцуляк, бувша голова від 1944—1947, тепер голова Музейного Комітету; М. Шевчук, перша голова від 1934—1938 і 1943 р.; С. Просимяк, членка контр. комісії; Е. Деренюк, касієка; О. Гамара, організаторка молодших відділів; О. Химій, рек. секретарка; П. Мошук, реф. Мистецтва; М. Ясінська, касієрка Музейного Комітету; Л. Олійник, кор. секретарка. Нема на знимці: М. Шереден, реф. Добродійної праці; С. Охітва, реф. Домашнього господарства; Д. Лехівська, реф. Здоровля; Олеськів 1-ша заст. голови з Гемилтону; Довбета і Олійник, членки контр. комісії з Гемилтону, М. Ґорґули з Виндзору, А. Демитрак з Монтреалу, окружної представниці.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ФОРТ ВІЛІЯМ.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової в Форт Віліям належить до перших жіночих товариств у Канаді і має за собою великі заслуги на полі громадськім та культурно-виховальнім. Засноване було в 1925 році при Просвіті. Надзвичайно цінним у діяльності товариства є те, що членки його, працюючи при місцевій інституції, цікавились широким громадським життям, як у Канаді, так і в рідних землях. Коли в 1927 році відбувався другий З'їзд Союзу Українок Канади в Саскатуні, товариство, хоч ще й не було в той час відділом, привітало цю першу в Канаді українську жіночу організацію дуже теплим

З Ювілейного свята 25-ліття відділу ім. О. Басарабової.

На знимці основательки т-ва. З ліва на право: Розалія Андрусь, Катерина Горбачевська, Юзефина Василик, Ева Венґер, Марія Чехова, Анастазія Ландяк.

листом за підписом Емілії Гайовської та Марії Ончуленко. В цім привіті підкреслювалась консолідація жіночих сил, потреба централізації й одного проводу для жіночих товариств.

Товариство вступило, як відділ, до Союзу Українок Канади в 1929 році. З переписки з централею можна бачити, як членки товариства цікавились так само й долею українського народу в окупованій Україні і розвитком громадського життя в Канаді. За старанням членок товариства було зорганізовано дівоче товариство ім. Софії Галечко. Отже членки опікувались молоддю і готовили її заздалегідь до громадських обов'язків.

Відділ ім. О. Басарабової в Форт Віліям.

Першого року, як товариство зорганізувалось, воно мало 23 членок. Першою головою товариства була Текля Лиса. Інші членки, що були головами за цілий час його існування, були такі: Емілія Гайовська, Ева Венґер, Анастазія Ландяк, Марія Чехова, Іванна Деренівська, Юзефіна Сторожук, Катерина Урищик, Марцеля Сторожук, Катерина Мадяр, Наталка Вацик, Юзефина Василик.

Льокуючись при Просвіті, товариство піддержувало також і потреби цеї інституції. Членки влаштовували різні підприємства, як пікники, базари, приготовляли спільні обіди, чайні вечірки, приняття, забави, давали представлення й концерти і прихід з тих імпрез давали на потреби Дому Просвіти, місцеву Українську-Греко-Православну Церкву та жертвувало на загально народні цілі, як в Канаді, так і в Старім Краю (під окупацією Польщі), дар для письменниці Ольги Кобилянської, на Рідну Школу в Галичині, дар для Ольги Петлюрової, жертву на висилку української делеґації на конґреси Міжнародньої Жіночої Ради, на пресовий фонд, передплату "Жіночої Долі" і "Нової Хати".

В Канаді складало жертви: на потреби домівки Просвіти в сумі $2,000.00; на Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні — $25.00; на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу — $36.35; на пресовий фонд "Українського Голосу" — $41.00. Жертвувало товариство і на місцеву Українську Греко-Православну Церкву у Форт Віліям, на Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу, на музей Союзу Українок Канади, на організаційний фонд Союзу.

Крім того, товариство помогло у купівлі речей на потреби Просвіти: як крісла, начиння до кухні, ґардеробу для театральних виступів, обруси на столи і всякі інші дрібні речі.

Як відділ Союзу Українок Канади, товариство вело освітню роботу серед членства. Від початку заснування, себто від 1925 року, товариство постійно піддержувало українську школу. Членки по своїх домах дбали про релігійне і в рідній культурі виховання дітей, помагали у веденню недільної школи. В товаристві часто заряджували освітні сходини, на яких викладали лекції про українське народне мистецтво. Членки товариства приготовляли реферати, виголошували їх та обговорювали порушені в них справи. Кожного року товариство улаштовувало свята письменниць, День Матері, або спільно з членами Просвіти святкувало загальні народні свята. В 1950 році товариство святкувало свій 25-літній ювілей. Спільно з членами Просвіти товариство допомогло придбати книжок до бібліотеки на суму 2,000 дол.

Під час війни товариство працювало на потреби Червоного Хреста, висилало посилки з поживою воякам за море, а опісля висилало посилки тим, що потерпіли у війні, українським скитальцям в Европі.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової пройшло свій шлях чверть-століття активно і з великими здобутками праці. Членство його, хоч і в тяжких обставинах піонерського життя, але на дусі не занепадало, а навпаки, працювало щиро з посвятою трудилося на громадській ниві. Нехай же цей почесний труд і вклад буде прикладом

для молодшого покоління українців, як треба жити і працювати для піднесення себе, і для поступу й волі свого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Ева Венґер, Марія Майданюк, Марія Чехова, Софія Василик, Марія Турґет, Розалія Андрус. **Другий ряд:** Анастазія Люба, Катерина Грицак, Марія Бабяк, Анастазія Ландяк, Ева Федорович, Анна Ґриф, Анна Верстюк. **Третий ряд:** Параскевія Балабан, Василина Олійник, Евгенія Верстюк, Катерина Горбачевська, Катерина Дутка.

ВІДДІЛ ІМ. КНЯГИНІ ОЛЬГИ

ТОРОНТО.

Перші кроки до з'організування українських жінок в Торонто були зроблені 1926 року. Свідоміші жінки чи то ті, що приїхали дорослими із рідних земель, чи ті, що попідростали вже на вільній канадійській землі, усвідомили собі, що без з'організованого життя, вони пропадуть, як нація, розплинуться в чужому морі. Станули плече в плече без різниці територіяльного походження, до громадської праці з'організовано.

Свята і чиста любов, яку принесли із рідної землі, заставляли наше жіноцтво шукати себе, гуртуватися, творити своє рідне середовище... В тому середовищі плекали свої традиції, свою рідну культуру, горнулися до своєї віри. Треба було велетенської віри в свій правильно вибраний шлях, щоб не збитися з нього на самих початках.

Коли тільки з'організувалася Українська Православна Громада, жіноцтво відразу стало біля неї і для неї працювати. В житті нашого народу Українська Православна Церква відогравала велику ролю. Вона була носієм української культури, вона була джерелом найвищих християнських чеснот в його житті. І тут, на цій вільній канадійській землі вона стала матір'ю і вихователькою нашого народу. Вона евангельською наукою на рідній мові вникає в саму глибину душі і промовляє до серця.

І так жіноцтво, знаючи й оцінюючи велику ролю своєї Рідної Церкви в житті народу, з самих початків горнулося до неї і щиро їй допомагало. Коли сьогодні в Торонто пишається гарна святиня — катедра, то немало праці, труду і жертвенности вложили до неї і членки товариства. Коло 20,000 дол. — це неаби яка жертва. А чи можна моральну піддержку оцінити словами? Вона завжди була повна любови, відданости і посвяти. Бо чи не заслуговують на слова відданости і посвяти такі випадки, як мати грає ролю на сцені, а немовлятко хтось бавить за сценою? А скільки їй треба було те немовлятко носити на руках із собою, коли вона ще на проби ходила? А милями йти на проби церковного і світського хорів, чи це не варто згадати? Не жаліли

Відділ ім. Княгині Ольги в Торонті.

труду. не жаліли гроша, щоб тільки росла громада матеріяльно та стояла високо морально.

Тільки ідейні працівники могли встоятися і не заломатися. Тільки ті, що мали сильну віру у свій правильно вибраний шлях і непохитне бажання бачити свою організацію і церкву на висоті, знаходили в тій праці суть свойого життя і рідний куточок серед чужого моря.

Велику увагу організація звертає на виховання дітей. Ця справа є найболючішим місцем в кожній українській організації. Членки цікавляться цими справами, запобігають чим тільки можуть, щоб українська молодь була тільки нашою, щоб любила свою церкву, говорила українською мовою та шанувала придбані батками установи.

Щоб дати релігійно-національне виховання діточкам, при церкві існує недільна школа під опікою членок. Знаючи, яку кольосальну вартість має для нас у Канаді, "Рідна Школа", членки товариства радо і щиро допомагають в її провадженні.

Придбання фондів, як для потреб самої організації, так і для парафії, це головне завдання членок т-ва. Для цієї цілі влаштовуються базари, пікники, вистави, концерти, чайні вечорі і їм подібне.

В товаристві було виголошено багато доповідей, як самими членками, так і запрошеними гостями на всякі теми.

Улаштовували національні свята, свята української книжки і другі.

Членки т-ва брали участь в з'їздах — провінційних і головних.

В читанні рідної преси знаходять членки цікаві статті, що входять в біг дискусій на сходинах. Знаючи вагу рідної преси, товариство висилає час-від-часу пожертви для неї.

Також і матеріяльну поміч висилали до Колеґії св. Андрея та висилали кількох Сумківців до Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні.

Не тільки внутрішні місцеві справи забирали час і увагу членок товариства. Скільки клопоту, турбот і щирого заінтересування вкладало наше жіноцтво, піддержуючи воєнні зусилля Канади в минулій війні! Поміч була щира, як моральна, так і грошова. Робили прийняття для вояків висилали гроші на посилки, робили збірки на Червоний Хрест, шили, плели вовняні речі для вояків.

А скільки турбот і зусиль понесли членки, коли затихли останні стріли війни і донеслося, що там в Европі по таборах є сотні тисяч братів! Яке хвилювання було! Як хотіли якнайскорше довідатися та допомогти їм! І поплила допомога щедра, від серця, до тих скитальчих таборів. Посилки з харчами, речі, і щирі повні розради слова. То були часи, коли потапаючим людям у безнадії подавали надію, витирали сльози, привертали здоровля і рятували життя. Коли прибували скитальці до Канади, їх радо вітали, обдаровували та допомагали підшукати працю.

В Торонті, як осередку громадського руху в східній Канаді відбувались з'їзди союзних організацій СУС, зокрема Союзу Українок Канади, де членки відділу Кн. Ольги брали активну участь, опікувались приїжджими гостями, видавали обіди й інше. Провінціяльна Екзекутива Союзу на Східну Канаду складається з членок відділу і

жіноче товариство піддержувало працю Союзу, співпрацювало із зарядом Провінціяльної Екзекутиви. Товариство входить у склад Льокальної Жіночої Ради і членки, як горожанки Канади, цікавляться загально суспільними потребами цього краю, беручи участь в різній добродійній праці.

Жіноче товариство ім. Княгині Ольги завжди було активним відділом Союзу Українок Канади. Не було справи, або проєкту Союзу, на які товариство не відгукнулось би. Членки завжди піддержували свій провід морально і фінансово.

Головами товариства за ввесь час його існування були такі особи: Калина Єреміўчук (теперішня Сакалюк) була першою головою, а в міжчасі опісля знов була вибрана як Калина Сакалюк. Інші — А. Кунікевич, А. Євчук, А. Чумак, М. Шевчук, О. Гуменюк, М. Лещишин, М. Гуменюк, Е. Деренюк, О. Мандзюк, П. Гаврилюк, М. Танчак, К. Грабовська, К. Христинець, М. Колодій, А. Романко.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, бувші голови т-ва, сидять з ліва на право: М. Колодій, П. Гаврилюк, К. Сакалюк, добр. Самець, А. Євчук, добр. Фотій, Е. Деренюк, А. Романко. Нема присутних бувших голов: М. Танчак, О. Мандзюк, К. Грабовська, К. Христинець і бл. п. М. Гуменюк. **Другий ряд:** Н. Бельбас, О. Езерніцька, О. Левінська, Е. Охітва, С. Просимяк, Ю. Юсипчук, Н. Пелешок, А. Сікорська. **Третий ряд:** С. Іваницька, Т. Гладун, А. Гнідець, М. Йонґ, Т. Тутчак, М. Йонка, М. Квас. **Четвертий ряд:** А. Токарик, Д. Гуцуляк, П. Ясінська, А. Бойко, Е. Деренюк, А. Чумак, Н. Ковальчук, П. Мошук. **Пятий ряд:** А. Мишкевич, А. Свергун, М. Карплюк, А. Дацишин, К. Василів, К. Метельська, О. Цалин, А. Чулій. Нема на знимці: К. Кульчик, М. Волосевич, Поплайська, М. Поліха, М. Гавричинська, Ю. Тринда, І. Никорчук, М. Палій, К. Олійник, К. Прокопович, П. Рачинська, М. Ґужда, А. Біла, Е. Воробець, М. Стефанюк, М. Макітра, П. Сиротюк, К. Богута, М. Чорнюк, А. Гладун, А. Ковтун, П. Остапчук, М. Кримко, К. Материн, А. Гуменюк, Побута, О. Храпко, М. Волиняк, Д. Козак, М. Шаремета, А. Федун, М. Швечук, М. Самчук, Е. Матієшин, Д. Кульчицька.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ФОРТ ФРЕНСЕС.

При Читальні Просвіти в Форт Френсес у 1932 році зорганізувалося жіноче товариство ім. Лесі Українки. Організаційні збори відбулися в місяці березні, а місяць пізніше товариство вписалося до Союзу Українок Канади і було протягом цілого часу активним відділом. Першого року до товариства вписалося 12 членок. Першою головою товариства була Тетяна Олійник.

Дім Читальні Просвіти був побудований в Форт Френсес в 1928 р. Є це дуже гарна на вигляд і внутрішнім змістом народня інституція, яку громадяни Форт Френсес піднесли на дуже культурний рівень. Така сама гарна і корисна праця провадиться в ній і тепер. В Просвіті мі-

Відділ ім. Лесі Українки в Форт Френсес.

ститься і читальня, випозичальня з бібліотеки книжок, провадиться українська школа, улаштовуються тут різні народні свята, імпрези, обговорюються громадські та народні події. Одне слово, в цій інституції зростає свідома громадська сила.

Коли зорганізувалося жіноче товариство, його членки почали вести і добру культурно-освітню роботу. Вони заряджували освітні вечорі, на яких одна з членок читає вголос, інші вишиваючи слухають. Другим разом деякі членки виголошують реферати, в яких обговорюються громадські, виховальні та суспільні проблеми. Такі реферати читали з членок товариства Веронія Фійчук, Шевчук, В. Олійник. Товариство користувалося освітніми програмами, що їх висилала централя Союзу Українок Канади. Членки т-ва улаштовували свята Лесі Українки, свято День Матері та інш. Передплачували "Жіночу Долю" і "Нову Хату".

Крім освітньої роботи, членки товариства працювали і для матеріяльної підтримки Читальні Просвіти: приготовляли представлення улаштовували забави, базари, пікники, розігравки, приготовляли обіди, спільне свячене, ходили колядувати. На дім Читальні Просвіти готівкою т-во передало $939.25. Крім того, купили фіранки, кухні, обруси на столи, начиння, постарались про ґардеробу для театральних виступів. Помалювали своїм коштом будинок.

В 1946 році громадяни в Форт Френсес почали будувати Українську Греко-Православну Церкву і на членок жіночого товариства спало багато більше щоденних обов'язків, та й потреби громади були тепер далеко більші. Жінки звернули всю свою увагу на те, щоб придбати якнайбільше фондів на потреби церкви. За тих кілька років праці для церкви жіноче товариство передало на церкву $3,050.00. Крім того, т-во купило ризи для священика, вишило обруси на престол, купило образ Пресв. Діви Марії та інші дрібні речі.

Поруч цих всіх обов'язків і праці на місці — жіноче товариство було завжди активним відділом Союзу Українок Канади, сповняло все точно своє зобов'язання, жертвувало на потреби організації, брало участь у з'їздах Союзу. Товариство зібрало речей до музею Союзу Українок Канади та жертвувало на фонд музею. Давало жертви на різні народні потреби: на Рідну Школу в Галичині, на допомогу письменниці О. Кобилянській, на Карпатську Україну, на українських інвалідів, на пресовий фонд "Жіночої Долі", на фонд "Українського Голосу" та інш.

В часі війни жіноче товариство давало жертви на Червоний Хрест, висилало пакунки воякам за море, піддержувало фондами, посилками українську кантину С.У.К.В. в Менчестер, в Англії. Шило та виплітало речі для Червоного Хреста, жертвувало на амбулянс Союзу Українок Канади. По війні багато помагало українським скитальцям в Европі, висилало їм посилки з поживою та давало на Фонд Допомоги.

Головами жіночого товариства за час його існування були такі особи: Тетяна Олійник Маланія Наринська, Веронія Фійчук, Марія Луцюк, Марія Осадчук, Домка Библів.

Форт Френсес — це невеличке, але спокійне містечко в провінції Онтеріо. Живе тут гарне число українських родин і більшість із них гуртується при Просвіті та церкві. Довголітня праця громадян на народній ниві у Форт Френсес має за собою гарну історію та чималі досягнення. А в цих досягненнях поважну частину своєї праці вложили членки жіночого товариства ім. Лесі Українки.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з права на ліво:Катерина Роґожа, Павліна Татарин, д-ка Стефанія Юрківська, Марія Осадчук, Домка Библів, Катерина Підлубна, Анастазія Демянів, Василина Котик, Анна Масик. **Другий ряд,** з права на ліво: Тетяна Олійник, Домка Ґоґоша, Марія Крішка, Марія Табінська, Марія Бадюк, Оксана Чорна, Василина Плаксій, Василина Мігайчук, Анна Ґурська, Домка Ілик, Марія Бадюк. **Третий ряд,** з права на ліво: Катерина Ковальчук, Марія Куцак, Анна Кашута, Марія Сокіл, Марія Сокіл, Маланя Зелена, Маланя Лялюк, Василька Ґушуляк, Анна Гуменюк, Анна Пліхта, Єлисавета Ґушуляк. Нема на знимці: Веронія Фійчук, Анна Койцан, Анна Парипа, Марія Андрушко, Єлена Ґринол, П. Барилюк, Параска Осадчук, М. Винниченко, Марія Настюк, Василина Ґаврилюк, Анна Коцюба, Параска Корман.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ВИНДЗОР.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Виндзор, Онт., було зорганізоване в 1932 році. Організаційні збори відбулися 8 лютого. До товариства першого року вписалося 20 членок. Першою головою товариства була Марія Стецій. До Союзу Українок Канади, як відділ, товариство вписалося в 1934 році.

Головним завданням товариства була: освітньо-виховальна праця серед членок товариства і фінансова поміч для потреб церкви на місці.

Членки товариства особливо клопоталися потребами церкви і помогли громаді Української Греко-Православної Церкви сплачувати довги за будинок, зразу церковної салі, в якій приміщувалась Просвіта, а коли громада побудувала нову церкву, то й за церкву.

Для придбання фондів на ці народні потреби жіноче товариство улаштовувало базари, обіди, розіграви, підприємства. За ввесь час праці жіноче товариство ім. Л. Українки передало готівкою на потреби: з початку церковної салі і Просвіти $4,500.72, а опісля церкви $8,684.48. Крім того, товариство закупило до церкви: килим, павука на свічки, вишило два великих обруси, вишило рушники. Дало 25 дол. на дзвін, 350 дол. на лавки до церкви, 50 дол. на посвячення угольного каменя. Закупило меблі до парафіяльного дому.

Для церковної салі і Просвіти Товариство придбало ґардеробу для театральних виступів, для тої цілі членки вишивали жіночі і мужеські сорочки, купували спільно з членами Просвіти, як до театральної так і для загальної бібліотеки книжки.

Відділ ім. Лесі Українки в Виндзор.

Як відділ Союзу Українок Канади, товариство виконувало загальну громадську працю. Членки дбали про виховання дітей в рідній культурі. Для тої цілі товариство займалося організацією української школи та піддержувало цю установу в Виндзорі від 1932 року аж до останнього часу.

Заряд товариства заряджував освітні сходини, вечірки спільного читання, під час яких відбувались також лекції про українське ручне народнє мистецтво, читали реферати або запрошували з відчитами провідних жінок і представниць Союзу Українок Канади. Кожного року товариство улаштовувало свято українських письменниць, особливо своєї патронки — Лесі Українки, свято День Матері та інші. Спільно з членами громади товариство святкувало загально народні свята. Товариство, як відділ, брало участь у з'їздах Союзу Українок Канади. Крім фінансової піддержки льокальних інституцій, товариство жертвувало і на загальні народні потреби в Канаді і Старім Краю, а власне: інвалідів, на Просвіту, на Рідну Школу в Галичині, на Конґрес Союзу Українок в Станіславові, на Карпатську Україну та інш. В Канаді товариство підержувало фондами: Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, Інститут ім. (М. Грушевського) св. Івана в Едмонтоні, Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу, жертвувало на пресовий фонд "Українського Голосу", на Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу, на музей та організаційний фонд Союзу Українок Канади.

В часі війни товариство брало активну участь у воєнній роботі для помочі державі. Працювали членки на потреби Червоного Хреста, брали участь у "теґ дей", висилали посилки воякам за море, піддержували посилками і фондами українську кантину в Лондоні, в Англії. А по війні висилали посилки потерпівшим у війні українським скитальцям в Европі з поживою й одежою, передплачували для скитальців "Український Голос" і "Вістник". Посилок скитальцям вислали на 200 долярів і 500 фунтів одежі.

Головами товариства за цілий час його існування були: Марія Стецій, Мар'яна Теліґа, Анастазія Бойко, Евдокія Цебінь, Аделя Шпитковська, Петруня Степчук, Вікторія Чаборик, Марія Ґурґула, Анна Момотюк, Марія Рижак, Олена Венґер, Емілія Прокопчук.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право. К. Костинюк, М. Боділ, В. Загарія, Е. Прокопчук, Іванна Римар, О. Боднарчук, А. Гаврилюк. **Другий ряд:** К. Лацик, О. Сенчук, Д. Лазарович, Ю. Прокопчук, М. Кирилюк, І. Маркус, А. Підручний, А. Стетковська. Нема на знимці: М. Ґурґула, М. Синейко, М. Трач, О. Венґер, М. Турко, П. Василишин, А. Петришин, М. Гладиш, Д. Постах, М. МекҐреґор, М. Різак, М. Калун, М. Поберезна, П. Гарасимів, А. Кропивницька, добр. Запаринюк, В. Доброволоська, Ю. Слизюк, А. Приймак, О. Сіра. Почесні членки: А. Фурґаль, Т. Скоренька, Юзик.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ГЕМИЛТОН.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Гемилтоні належить до заслужених у своїй довголітній праці відділів Союзу. Товариство зорганізувалося в 1930 році в місяці січні і спочатку мало назву О. Кисілевської, опісля змінило свою назву на товариство ім. Лесі Українки. Того самого 1930 року товариство вписалося до Союзу Українок Канади і в своїй громадській праці, зокрема на полі освітньо-культурнім має великі заслуги.

Першого року до товариства вписалося 12 членок, а першою головою товариства була Оксана Фастриґа.

Щоб можна було виконувати загально-народню працю, товариство звертає увагу на розбудову свого громадського життя на місці. Працює, щоб придбати фондів і помогти тим церковній громаді Української Греко-Православної Церкви побудувати церкву. Для тої цілі приготовляє спільні обіди, улаштовує концерти, представлення та інші підприємства. І коли в Гемилтоні була побудована церква, жіноче товариство за минулих п'ять років передало на церкву $8,376.45. Крім того, купило до церкви свічники, справило 2 пари риз для священика, рушники, обруси на престіл, килими.

До кухні товариство придбало начиння, кухню, куртину до салі для сцени. Ґардеробу для театральних виступів. Товариство швидко зростало числом свого членства, звертаючи також увагу на виховання молоді в народнім дусі.

Крім праці для льокальних потреб, членки товариства цікавилися загальними народніми справами і дбали про зріст та розвиток своєї організації — Союзу Українок Канади. Згідно з програмою Союзу, товариство улаштовувало дебати, освітні сходини, на яких слухали реферат або відбували спільне читання з української літератури і преси, заряджували лекції українського народного мистецтва, вишивання. Улаштовували свята українських письменниць, Свято Книжки, свято День Матері, а також прилучувались до спільних з членами Просвіти і церковної громади народніх свят. Товариство прилучилося фондами до закупна добірної бібліотеки в громаді, яка має книжок на 1000 долярів. Товариство передплачувало "Жіночу Долю", "Нову Хату" та інші часописі; членки його багато читали самі і ширили книжку під час своєї просвітньої праці. В з'їздах Союзу Українок Канади товариство брало активну участь.

Як горожанки Канади, членки товариства брали участь в різних підприємствах міста Гемилтону, особливо під час війни в "теґ дей". Працювали в користь Червоного Хреста, висилали посилки воякам за море. Зложили на амбулянс Союзу Українок Канади 25 дол. Висилали посилки з харчами потерпівшим у війні українським збігцям в Европі і вислали 1,500 фунтів одежі.

Під теперішній час товариство опікується українською і недільною школою.

Відділ ім. Лесі Українки в Гемилтон.

З ініціятиви товариства повстав в Гемилтоні Відділ Союзу Українок Канади молодший — "Калина". Товариство співпрацює з місцевим відділом КУК.

Основоположницями жіночого товариства були такі особи: Оксана Фастриґа, Йосифа Сойка, Анна Тюхтій, Катря Олійник, Марія Тулевітрів, Марія Коновальчук, Марія Гладун, Тереса Харій, Євгенія Щебець, Маргарета Варварук, Анна Марусяк і Анна Ковальчук.

Першою головою жіночого товариства була Оксана Фастриґа. Інші членки, що були головами на протязі 20 років, були: Марія Будник, Бронислава Цибульська, Василина Сусла, Марцеля Волковська, Галя Олексюк, Галя Довбета, Емілія Завадовська, Юлія Стецик, Марія Пилипяк, Оля Свистун, Анастазія Дмитрусь, Агафія Сохацька, Ядвига Курилів, Марія Йонґ, Марія Квас, Марія Баран, Варвара Підсадна, Анна Тюхтій і Юлія Новак.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Волковська, О. Фастриґа, М. Баран, М. Будник, Ю. Новак, П. Федак, М. Тулевітрів, Й. Сойка, Е. Завадівська. **Другий ряд:** Г. Олексюк, М. Пилипяк, Г. Довбета, А. Левітська, О. Радчук, А. Кучма, А. Радчук, Т. Ходак, М. Глущенко. **Третій ряд:** А. Бабіон, А. Олексюк, Ю. Стецик, Г. Антонюк, М. Менькин, А. Січова, В. Смит, Л. Сапентів.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ПРЕСТОН.

Громадська праця в Престон, Онт., почалася в 1928 році, коли громадяни, зорганізовані в просвітнє товариство, купили будинок для Народнього Дому. В 1932 році цей будинок побільшили з цілею вести громадську та просвітню працю. Спочатку жінки помагали членам Народнього Дому в підприємствах, а в 1934 році зорганізували жіноче товариство ім. Лесі Українки. Організаційні збори відбулися в місяці листопаді. Першою головою товариства була Юлія Храбатинка. Першого року до товариства вписалося 45 членок.

На будинкові Народнього Дому був довг, і жінки взялися до праці, щоб помогти сплатити довг та покупити до Народнього Дому потрібні речі. Для тої цілі улаштовували різного роду підприємства, як базари, пікники, театральні вистави, переводили збірки фондів. На потреби Народнього Дому жіноче товариство передало готівкою 5,000 долярів. Крім того, купило: куртину для сцени, шафи, столи, кухонне і столове начиння. В тім Народнім Домі відбувалось також Богослуження, отже, служив він також і за церкву для вірних Української Греко-Православної Церкви.

В початковій праці жіноче товариство висилало жертви до Старого Краю: на українських інвалідів вислало 60 дол., на Просвіту — 25 долярів, на Визвальний Фонд — 120 дол., на Музей Визвольної Бороть-

Відділ ім. Лесі Українки в Престон.

би в Празі — 30 дол, на Карпатську Україну — 75 дол., сиротам — 94 долярів та інші дрібні пожертви. Своїми пожертвами піддержувало також інші народні установи в Канаді: на пресовий фонд "Українського Голосу" —50 дол., на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу — 100 дол., на фонд Комітету Українців Канади — 100 долярів. Купило книжок до бібліотеки Народнього Дому за 600 долярів.

Жіноче товариство вело і культурно-освітню працю: улаштовувало вечірки сходин з освітньою програмою, на яких відбувалось спільне читання. Займалось зарядженням відчитів для представниць централі Союзу, або інших осіб, що загостили до Престон. Товариство піддержувало українську школу, коли була можливість її зорганізувати; цій праці присвятила найбільше часу М. Кисілюк (добр.), що вчила по-українськи протягом трьох років.

Жіноче товариство в Престон працювало і для воєнних цілей. Під час війни давало жертви на Червоний Хрест, висилало пакунки воякам за море, а по війні висилало до Европи допомогу українським скитальцям.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Юлія Храбатинка, Марія Сплавник, Марія Богдан, Марія Галіцька, Катерина Туров, Павліна Нич.

Обставини громадського життя в Престон дещо змінилися. Частина ідейних громадян разом з родиною виїхала з міста. Число членок товариства зменшилось. Однак, вони далі так же витривало несуть відповідальність за громадську працю на місці і, як відділ Союзу Українок Канади, віддають свої сили і для загально народніх потреб.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: М. Нич, добр. Марія Кисілюк, Павліна Нич, Вікторія Антонишин. **Другий ряд:** Юлія Храбатинка, Катерина Малиняк, Ґаля Ґолець, Катерина Ільків, Анна Кашуба. На знимці нема: Катерина Туров.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ВОТЕРФОРД.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Вотерфорд, Онт., було зорганізоване в 1941 році. Організаційні збори відбулися в травні. Того самого року товариство вписалося до Союзу Українок Канади. Першого року до товариства вписалося 11 членок. Головою була вибрана Марія Шебець.

Саме в той час громада в Вотерфорд почала будувати Українську Греко-Православну Церкву, і товариство стало до помочі, щоб придбати фондів на потреби церкви. Український Народній Дім в Вотерфорд був уже побудований, отже товариство містилось при Народнім Домі, і там улаштовувало різні підприємства і на потреби Народнього Дому та церкви. За час своєї активної праці товариство переда-

Відділ ім. Лесі Українки в Вотерфорд.

ло готівкою на Народній Дім $1,385.00, на церкву 500 долярів. Крім того, покупило до церкви свічники, престольний хрест, обруси на престоли, килим, заплатило за малювання церкви. До кухні в Народнім Домі купило начиння і дві кухні.

Товариство вело освітню працю. Зорганізувало і від 1946 року піддержувало українську школу постійно. Товариство улаштовувало свято День Матері, радо витало в себе представниць централі Союзу, що приїздили з відчитами та висилало делеґаток на з'їзд Союзу до Торонта і Гемилтону. Піддержувало працю молоді СУМК.

Крім пожертв на льокальні установи, жіноче товариство жертвувало на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу $133.25, на пресовий фонд "Українського Голосу" 55 дол., а кожного року, як повинність, давало на організаційний фонд Союзу Українок Канади.

Товариство під час війни працювало для Червоного Хреста, посилало пакунки воякам за море, висилало пакунки до Европи українським скитальцям.

Головами товариства ім. Лесі Українки були: Марія Шебець, Анна Галик, Параска Щербань, Настя Оробко.

Товариство має тепер 24 членок, які щиро працюють для піддержки своїх релігійних і просвітних інституцій та для українського народу взагалі.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Федірчук, Ф. Панасюк, Г. Дмитрук, П. Залуцька, А. Кондрат, А. Стахник, М. Залуцька, Н. Оробко. **Другий ряд:** М. Перетятко, А. Завальська, Р. Галик, К. Погорецька, М. Литвин, А. Галик, М. Сокирка. **Третий ряд:** Рис, Д. Дворняк, М. Жибальська, М. Дроздовська. Нема на знимці: П. Щербань, Нівранська, М. Блажийко. Г. Данилевич, С. Цюник, Ковальчук, Гуцул, М. Ярмій.

ВІДДІЛ ІМ. СВ. ОЛЬГИ

СОДБОРІ.

Жіноче товариство ім. св. Ольги зорганізувалося в місяці червні 1939 р. при новозорганізованій Українській Греко-Православній Громаді Церкви св. Володимира. Організаційні збори відбулися в домі п. Р. Онищука, де відбувалися сходини церковної громади. До Союзу Українок Канади товариство вписалося в 1942 році.

На початку діяльности відділу головні завдання його були: помогти церковній ґромаді придбати церковний дім, а також улаштовувати культурно-освітні вечірки і курси вишивання, улаштовувати відчити з рамени Союзу Українок Канади. Спочатку т-во офіціяльно не належало до Союзу, все таки співпрацювало з централею Союзу. На перших організаційних зборах до товариства вписалося 8 членок: Анна Конічковська, Анастазія Погранична, Катерина Довга, Фрозина Непорон, Анастазія Непорон, Євдокія Цьотка і Розалія Жулковська.

Відділ Ім. св. Ольги в Содборі (знимка з 1947 р.).

Першою головою т-ва від червня 1939 до місяця лютого 1941 року була Анна Конічковська. Від лютого 1941 до січня 1943 р. головою була Марія Гавричинська. Від січня 1943 р. до квітня 1943 — Павлина Стадник. З різних причин праця товариства була ослабла аж до місяця березня 1947 року. Березня 29-го 1947 р. товариство відновило свою працю. Від березня 1947 р. до 1951 р. головою була Анна Конічковська.

Як сказано вище, церковна громада робила заходи придбати церковний дім. І коли такий церковний дім повстав, то товариство мало можливість для придбання фондів: улаштовувати чайні вечірки, спільно з громадою базари, коляди, різного роду розігравки, бінґо, а також переводило збірки між місцевим громадянством, давало обіди в честь священиків і епископів. Таким чином, товариство передало до каси церковної громади готівкою $1,002.95. Слід також зазначити, що ця сума на 90% передана в роках від 1947 до 1951 р. Одначе від початку зорганізовання товариства до 1943 р. місяця квітня всі збірки майже не записані, бо передавалися вони до церковної каси безпосередньо. Крім тієї передачі готівки, товариство купило до церкви одну Плащеницю, одну пару хоругов, передню куртину до церковної салі, обруси на престол, образи і інші церковні речі. Членки занялися колектою і зібрали на чорні ризи до церкви.

Крім льокальної праці, товариство в міру своїх сил вело просвітньо-культурну роботу. Відбулося 28 освітніх сходин, спільних читань — 8, лекцій вишивання із взірців українського мистецтва — 10.

Були виголошені в товаристві реферати такими особами: Ганка Романчич, Марія Ткачук, Анастазія Рурик і Наталя Когуська (2 рази) на теми: "Участь українців в сучасній війні", "Збереження культурних цінностей", "Наші обов'язки супроти Канади в теперішній війні" і "На порозі другого півстоліття".

Разом з церковною громадою т-во улаштовувало народні свята: Свято Т. Шевченка — 11 разів), 1-го Листопада — 5, Свято Державности — 2, Роковини смерти С. Петлюри — 1. Самостійно т-во святкувало: Свято жалібних академій: Л. Старицької-Черняхівської, О. Теліги і Х. Кононенко — 1, свято День Матері — 7.

Товариство в міру своїх сил морально і матеріяльно помагало централі Союзу Українок Канади, щоб зміцнити розвиток організації. Членки цікавилися звітами із з'їздів, після яких із більшою охотою бралися до праці. На жаль, через різні труднощі, не мали змоги висилати делеґаток на всі з'їзди за виїмком одного тільки в Торонто, в якому брала участь і наша делеґатка.

Членки т-ва інтересувалися Інститутами, та, на жаль, через довг, який тяжив на місцевому церковному домі, вони не могли дати більшої матеріяльної помочі, як дали, а саме: на Колеґію св. Андрея — 20 дол., на Катедру Пресв. Тройці — 25 дол., на Музейний Фонд Союзу Українок Канади в Саскатуні — $15.27, також на Українську Греко-Православну Церкву в Торонто — 50 дол. і на пресовий фонд "Українського Голосу" — $20 дол, Анні Данильчуковій — 10 дол. і на фонд Ольги Петлюри — 10 дол. Товариство брало участь у Допомоговім

Комітеті Карпатської України по придбанню грошей, куди вислано від комітету 82 долярів.

Піддержуючи воєнні зусилля Канади в минувшій війні, т-во із збірки дало 25 долярів на посилки воякам, також брало участь у концерті на цілі Червоного Хреста, який улаштовував КУК. Брало участь в "тег дей" на цю саму ціль. Вислало до Консисторії Української Греко-Православної Церкви 25 долярів на посилки для скитальців.

Як в кожній ділянці громадського життя, початки його є дуже трудні, так і в різних галузях праці т-ва в Содборі були великі труднощі. По-перше, на початках не було власного приміщення і членки були змушені початкову працю провадити по приватних домах членок. Подруге, не було жінок із вищою освітою, які вели б перед у товаристві. Одначе, маленький гурт зрозумів завдання української жінки, а також завдання організаційного життя, і членки підбадьорували себе і працювали в міру своїх сил; в першу чергу для Рідної Церкви. Та всі ці труднощі вже далеко лишились позаду. Членки горді, що перемогли їх.

"Це такий коротенький спомин нашого товариства, який свідчить про наші обов'язки на початках, що ми таки переможемо всі труднощі, які нас чекають. І тепер ми свідомі того, що за вказівками нашого проводу мусимо працювати для добра нашого народу і нашої Рідної Церкви."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Анастазія Тимирівська, Домка Щербій, Магдалина Гриців, Анна Konічковська, Анастазія Семенчук, Марія Шкрабек. **Другий ряд:** Катерина Довга, Марія Запаринюк, Сарафима Рибак, Домка Бординюк, Олександра Курик, Ольга Дубінська. Нема на знимці: Ольга Ойстрик, Анастазія Непорон, Єфимія Громляк, Марія Байдак.

ВІДДІЛ ІМ. СОФІЇ РУСОВОЇ

НЮ ТОРОНТО.

Перші організаційні збори жінок при Українській Греко-Православній Церкві в Ню Торонті відбулися 14 листопада 1943 року. На тих зборах була присутня голова Провінціяльної Екзекутиви Союзу на Східну Канаду, Марія Шевчук, При її допомозі був зорганізований відділ Союзу Українок Канади ім. Софії Русової.

Однак, ще до часу свого зорганізування, жінки в Ню Торонто клопоталась потребами церкви і тому, як тільки повстало жіноче товариство, найважнішою справою було помагати церковній громаді сплачувати довг, що був на церковнім будинку. Членки товариства так само дбали про організацію та ведення української і недільної школи. А через освітньо-культурну працю в товаристві членки пізнавали

культурні цінності свого народу, плекали пошану до своїх батьківських традицій, знайомились з українською літературою й інш.

Членки заряду Провінціяльної Екзекутиви Союзу відвідували товариство час від часу, давали поради та піддержували членок на дусі. Заходами Юстини Гайовської, голови Пров. Екзекутиви Союзу та М. Ґаби, секретарки, була зорганізована українська школа, яка існує без перерви до тепер. Першою учителькою української школи була Стефанія Юрківська (добр.), а коли вона від'їхала, то вчила до 1950 року Юстина Гайовська. Тепер провадить українську і недільну школу Всеч. о. Ю. Цукорник.

За час існування число членок товариства не дуже збільшилось, але праця стала більш активна. Товариство здавало собі справу, що на його плечах лежить частинний обов'язок сплачувати довг церкви,

Відділ ім. Софії Русової в Ню Торонто.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Д. Ковач, Я. Леник, Р. Двирнечук, Ю. Гайовська, Е. Ілащук, Е. Козуб, Р. Слонь. **Другий ряд:** М. Лукасевич, К. Кидик, Р. Балабан, А. Кріль, М. Школьна, Н. Витвицька, К. Дяк.

а тепер — будови нової церкви. Товариство улаштовувало різні підприємства, щоб здобути грошей: концерти, представлення, коляди, чайні приняття, вечерниці, пікники, базари, розігравки, продаж писанок.

За короткий час існування, товариство купило до церкви ризи, чашу, плащеницю, Євангелію, кадильницю, хрест, свічники, всякі покривала і всі потрібні до церкви речі, до того ще й готівкою передали на церкву 850 долярів.

Крім льокальної праці, товариство вело освітню роботу за програмою централі, улаштовувало дебати, освітні сходини та лекції ви-

шивання. Товариство вело освітні вечірки, на яких були виголошені реферати такими особами: Е. Ілащук, Ю. Гайовською та Д. Василів.

Народні свята, як Лесі Українки, Кобилянської, Басарабової, свята жалібних академій, День Матері, і всі інші, товариство урочисто святкувало.

Товариство все мало на увазі розвиток та зріст праці як льокальної, так і центральної. Від товариства виїжджали делеґатки на з'їзди до Торонта, Ґримсбі, Ошави, Гемилтону та Ст. Кетерінс.

Товариство уважало необхідним у своїй культурній праці знайомити своїх членок з українською літературою ,тому і на бібліотеку товариство видало поверх 200 дол. Не менше уваги присвячувало товариство українській молоді і по змозі помагало молодим Сумківцям. Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу т-во жертвувало 50 дол. а на Дівочий Інститут 100 дол. На Музей Союзу Українок Канади товариство жертвувало речі, як сорочки, коди і ширинки. У воєнних зусиллях Канади членки брали участь, шили та плели для Червоного Хреста, піддержували українську кантину в Лондоні, куди вислали 200 дол. На фонд українських скитальців товариство дало 250 дол., а вислало одежі поверх 2,000 фунтів.

Отак вкоротці представляється скромна праця, хоч і невеличкого в числі а сильного духом товариства ім. Софії Русової.

ВІДДІЛ ІМ. КНЯГИНІ ОЛЬГИ

ҐРИМЗБІ.

Жіноче товариство ім. Княгині Ольги в Ґримзбі було зорганізоване в 1943 році. Організаційні збори відбулися на 12 грудня. Товариство мало тоді 8 членок. До першого заряду були вибрані: Марія Фай (Костів) — голова, Марія Миронюк — заст. голови, Марія Романів — рек. секретарка, Марія Краєцька — фінансова секретарка, Маґдалина Туртяк — касієрка, Текля Марущак і Марія Дроздович — господині. Товариство на своїх перших зборах рішило вписатися до Союзу Українок Канади і ще того самого 1943 року стало відділом.

За свої головні завдання товариство поставило працювати в користь громади Української Греко-Православної Церкви в Ґримзбі, щоб помогти набути будинок для церкви. Громада була купила Народній Дім, який тимчасово служив і за церкву, і в тім домі жіноче товариство льокувалося та вело громадську і просвітню працю. З часом громада відпродала будинок Народнього Дому й купила церкву.

Жіноче товариство зросло числом членок і всі щиро працювали, щоб допомогти громаді сплачувати довг. Для тої цілі переводили збірки пожертв, ходили з колядою та щедрівкою під час Різдвяних свят, приготовляли спільні обіди, базари та інші підприємства. За час свого існування товариство передало готівкою на сплату довгу церкві $1,518.52. Також покупило до церкви обруси, справило ризи для свя-

Відділ ім. Кн. Ольги в Ґримзбі.

щеника. Купило фелон, постаралось про квіти, а для потреб кухні купило різне потрібне начиння.

Крім льокальної праці, товариство, як відділ Союзу Українок Канади, виконувало загально народню працю, давало жертви на потребу позамісцевих українських народніх інституцій, брало участь у з'їздах Союзу Українок Канади, улаштовувало свята українських письменниць, а спільно з членами громади брало участь в різних підприємствах та святочних імпрезах. Піддержувало українську і недільну школу.

Відділ в Ґримзбі все оцінював працю центрального проводу Союзу, стараючись вести свою освітню роботу по мірі можливости. Товариство вело активну працю у воєнний час, як поміч Червоному Хресту, висилало пакунки воякам та інш.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Марія Фай, Теофіля Дяковська, Марія Миронюк, Емілія Степова, Михаліна Шелепюк, Маґдалина Туртяк.

Закінчуючи огляд своєї діяльности, членки товариства в Ґримзбі вітають Союз у 25-літню його річницю такими словами:

"В двадцятьпять-ліття існування Союзу Українок Канади, який поклав значні заслуги для розвитку громадського життя українського народу в Канаді і дбав про потреби народніх установ в Старім Краю, шлемо сердечний привіт піонеркам жіночого руху та бажаємо їм стояти далі на сторожі українського життя в Канаді. Тих, що відійшли від нас на вічний спочинок, згадуємо з пошаною за їх невтомні труди для свого народу. Ми ж будемо працювати з вірою і надіями діждати пятьдесять-ліття Союзу Українок Канади."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на раво: Ленько, М. Шелепюк, М. Туртяк, К. Баюс, Х. Яцишин. **Другий ряд:** Т. Дяковська, П. Міґус, К. Кузь, А. Шувера. Нема на знимці: К. Тиньовська, М. Шпитковська, Ю. Черевик П. Стахів, М. Романів.

ВІДДІЛ „ТРИЗУБ"

ТОРОНТО.

З молодшої генерації серед українців в Канаді в більших містах, виявили себе чи не найкраще молоді жінки і дівчата в Торонті, Онт. У відділі "Тризуб" гуртуються молоді, роджені і виховані в Канаді українки, які пізнавши красу рідньої культури і її значення для кожної одиниці, захопились громадською працею в організації і стали прикладом для багатьох, як повинна жити і працювати кожна культурна українка.

Відділ "Тризуб" був зорганізований у 1944 році. Організаційні збори відбулися 3 лютого і того самого року це товариство вступило до Союзу Українок Канади. Першою головою товариства була Оля Гамара. Товариство мало 17 членок. Організації товариства, відділу молодших, сприяло також старше і заслужене в громадській праці товариство, відділ ім. Княгині Ольги.

Відділ "Тризуб" в Торонто.

Як старше товариство так і відділ "Тризуб" містяться в будинку Української Греко-Православної Церкви на Бетерст вулиці. Головну увагу звернули членки молодшого відділу на культурно-освітню працю. Своє головне завдання і діяльність товариство з'ясовує таким уступом: "вести культурно-освітню працю через ознайомлення своїх членок з кращими творами української літератури; поширювати знання про українське рукне народне мистецтво, щоб зацікавити ним молодих українських жінок, поширювати працю та завдання Союзу Українок Канади; брати участь в канадійських жіночих товариствах і організаціях, щоб інформувати про українські справи і працювати для добра Канади".

У веденню такої праці товариство улаштовувало освітні сходини, на яких членки товариства або запрошені гості виголошували промови, або реферували якусь справу. З членок промовляли такі: Калина Сакалюк, Анна Токарик, А. Ковбель, Мирослава Яремко, Ірина Орищак, Оля Гамара, О. Олійник, М. Улян, Леся Кобітович.

Товариство звертає особливу увагу на релігійне виховання дітей через ведення недільної школи, яку піддержує й нею опікується. В недільній школі ведуть науку такі членки: Оля Гамара, Леся Кобітович, Славка Охітва, Ірина Орищак, Анна Балан, Олена Пелешук, Юлія Кулачковська, Оля Олійник.

Між членками товариства є гарне число бувших питомок Інституту ім. П. Могили в Саскатуні, а також питомок Інституту ім. св. Івана (М. Грушевського) в Едмонтоні. Питомки Інституту ім. П. Могили в Саскатуні: Галя Яремій, Оля Химій, Мирослава Яремко, Оля Гамара, Славка Охітва, Ірина Орищак, Марґарета Котелко. Питомки Інституту ім. св. Івана в Едмонтоні: Славка Охітва, Параня Комгир, Параня Ісаєнко.

Кілька членок товариства учащали на курси українознавства при Торонтонськім Університеті: Брониcлава Смильська, Теодора Олійник, Оля Химій, Юлія Боднарчук.

Святкування народніх свят, включаючи свята письменниць, членки "Тризуб" улаштовують спільно з старшим відділом. Вони зайнялися також збіркою українських книжок для Торонтонського Університету.

Відділ і його членки так само працюють для потреб церкви в Торонті: улаштовують різні підприємства на сплату довгів за будинок нової церкви, купили дуже гарні позолочені вази до церкви, а кожної неділі дарують живі квіти на престол. Готівкою на потреби церкви товариство передало 701 дол. Товариство жертвувало й на інші народні потреби та установи: на пресовий фонд "Українського Голосу", на організаційний фонд Союзу Українок Канади, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу.

Членки товариства особливо виявили себе в суспільній праці серед англійських жіночих і добродійних організацій. Відділ є членом Льокальної Жіночої Ради, бере участь у кампаніях для поборювання недуги рака, Нейві Ліґ, Теґ Дей, Вименс Волюнтір Сервис. В кампанії збірки для сліпих товариство збирає кожного року 3,000 долярів.

Бере також активну участь в кампаніях Червоного Хреста. На початку свого існування товариство працювало багато для воєнних потреб держави, продавало щадничі значки, цертифікати, висилало від себе пожертви на потерпівших у війні в Британії, висилало посилки воякам, а по війні висилало допомогу потерпівшим у війні українським еміґрантам в Европі.

Головами товариства за час його існування були: Оля Гамара, Віра Лазар, Ірина Орищак, Марія Стокало, Оля Олійник, Мирослава Яремко, Леся Кобітович.

Число членок товариства значно зросло, бо числить тепер 45 членок. Є активними відділом Союзу Українок Канади, а молоді членки з посвятою працюють, як у користь Канади, так і для добра свого українського народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Яремко, Ю. Кулачковська, О. Пелещук, О. Тиновська, Л. Кобітович, Т. Олійник, П. Комгир, Ю. Ласько. **Другий ряд:** А. Павлик, Г. Ласько, А. Воробець, Ю. Боднарчук, Т. Лазарович, Є. Коча, А. Голота, С. Охітва. **Третий ряд:** О. Ковбель, Л. Школьна, І. Орищак, Е. Немеровська, О. Гамара, С. Карпяк, М. Стефанюк, А. Дучак, О. Химій, А. Якимишин.

ВІДДІЛ „ДОНЬКИ УКРАЇНИ"

ФОРТ ФРЕНСЕС.

Другого квітня 1944 року, В. Фійчук, довголітня і заслужена членка Читальні "Просвіти "і церкви св. Юрія у Форт Френсес, Онт., скликала групу молодих жінок, переважно дружин вояків при Канадійській Армії, і помогла створити відділ Союзу Українок Канади під іменем "Доньки України" молодший.

Спочатку фонди збіралися з продажі печива, гри в бінґо, улаштування чаїв, розігравок, обідів, танців, концертів, базарів і колядування. З цих фондів відділ фінансував висилку пакунків і папірос, які висилав воякам українського походження. Пізніше, коли ці вояки повернули додому, їм улаштовували приняття. Також відділ жертвував на Дитячий Шпиталь і на допомогу дітям, які потребували медичної обслуги.

Від часу започаткування церкви св. Юрія у Форт Френсес переважна частина фондів призначувалася на її викінчення й утримування. Відділ купив для церкви кришталевий павук на свічки, жертвував на церковні лавки, постарався про всі меблі для парафіяльної резиденції і пожертував готівкою на будову церкви й хати.

Відділ справляє забави для дітей Недільної і Рідної Школи на "Геловін" і в день св. Николая. Членки сходяться що-другий тиждень, по домах членок, де виплітають або шиють речі, які, звичайно, пізніше жертвують на користь організаційного фонду. Членки з більшим досвідом в гачкуванню, українських вишивках і т. п. помагали і

Відділ "Доньки України" в Форт Френсес.

вчили других. Також відбувались виклади по вихованню дітей.

Хоч членки ще не мають великого організаційного досвіду, однак працюють з доброю волею і надією, що ця праця буде продовжуватися через многі роки на спільну користь церкви й громади.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Марія Бадюк, Анастазія Пасерб, Домка Крестанович, Оксана Ковальчук, Марія Н. Андрушко, Анна Буяр, Марія Демянів. **Другий ряд:** Марія Демянів, Марія В. Андрушко, Домка Долині, Марія Кітсул, Гелинка Наринська, Домка Мельничук. Нема на знимці: Катерина Зуб, Ґеня Соколитюк, Калина Бадюк, Ольга Вічнин, Елва Осадчук, Гелинка Кинджирська, Марія Галабурда.

ВІДДІЛ „ДОНЬКИ УКРАЇНИ"

ФОРТ ВІЛІЯМ.

Для виконання завдань праці, що їх поставив у своїй програмі Союз Українок Канади, показалось, що у Форт Віліям потрібно згуртувати в окреме товариство молодших жінок, які змогли б ці завдання Союзу пристосувати до сучасних вимог життя міста, а особливо до місцевих потреб і інтересів молодих жінок, уже роджених у Канаді. З такими цілями зорганізувався в 1944 р. відділ "Доньки України". Товариство повстало за згодою старшого й заслуженого з своєї довголітної праці відділу ім. Ольги Басарабової при "Просвіті".

Відділ "Доньки України" не обмежив своєї праці до одної якоїсь льокальної інституції, а бажав працювати в користь українського суспільства, піддержуючи всякі громадські та культурні справи. Насамперед членки звернули увагу на потреби піднести українське народне ручне мистецтво, зацікавити тим молодше покоління та виявити себе в цій мистецькій і культурній праці серед горожан Канади.

Тому то від самого початку праця товариства мала дві виразних напрямних: зберігати свою культуру і всі її цінності та виховувати в ній нове покоління, а друге — як горожани Канади, співпрацювати з іншими організаціями й установами для добра Канади.

В першім році свого існування товариство вписалося до Льокальної Жіночої Ради, де членки брали активну участь в діяльності цієї організації. Зв'язки з Льокальною Жіночою Радою вплинули корисно на громадське життя. Членки товариства мали нагоду знайомити впливових канадійських жінок з українською культурою. Вироблялася взаїмна толеранція і співпраця. Одна з провідних членок товариства Олеся Венґер, виконувала обов'язки секретарки в Льокальній Жіночій Раді. Інші членки товариства, Анна Стасів і М. Пресунька, референтка, входили до заряду Ради.

Перший заряд товариства в 1944 році складався з таких осіб: Наталка Вацик — голова, Анна Стасів — заст. голови, Олеся Венґер — секретарка, А. Кібзей — касієрка, Р. Андрус — фінансова секретарка.

Сходини відбувалися по черзі в домах членок, які закінчувалися чайним приняттям. Важніші імпрези відбувалися у будинку Товариства Просвіти, або в приміщенні тих організацій, з котрими товариство співпрацювало.

Курс вишивання, який переводили членки відділу "Доньки України" в 1950 році.
Учениці і чотири інструкторки в послідній раді, з ліва на право: А. Стасів, О. Венгер, І. Шиповик, М. Дутка.

Поруч культурно-освітньої праці товариство виконувало воєнну працю. На воєнні допомогові потреби товариство пожертвувало 375 долярів. Вишило й виплело для Червоного Хреста 250 різних речей. Вислало 800 фунтів одежі для скитальців в Европу. Брало участь в різних добродійних збірках у місті.

Відділ "Доньки України" в Форт Віліям.

Товариство допомогло грошевою жертвою при будові нового будинку Товариства Просвіта в сумі 600 долярів. Придбало також кухонні речі та посуду. Членки товариства занялися придбанням кращої ґардероби для театральних виступів; у тій праці, головно про те, щоб мати правдиві взірці народніх строїв, вишивали сорочки та інше. Товариство помагало також Просвіті в улаштуванню концертів, народніх свят, академій, театральних вистав, спільних обідів та інших підприємств. Часто на різних імпрезах членки товариства улаштовували вистави народнього мистецтва, які були атракцією, та притягала увагу публики.

Відділ Доньки України один рік опікувався українською школою й видано було 340 долярів. Місцевим церквам дав грошеву піддержку в сумі 120 дол. Відділ пожертвував на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу 50 долярів. На Колеґію св. Андрея і Дівочий Інститут при Колеґії у Вінніпеґу — 206 дол. На фонд "Українського Голосу" — 75 дол., на Комюніти Чест — 75 дол. Закупив також до міської бібліотеки в англійській мові Історію України.

Членки товариства часто дораджували й помагали молодечій організації СУМК. Протягом двох років уряджували для дівчат курси вишивання по взірцям українського народнього мистецтва. Курси закінчувалися виставою виконаних курсантками вишивок.

Товариство виконувало й іншу працю, як приняття для визначних гостей, родинні прогульки, забави, освітні вечірки, привітальні та прощальні для членок забави, відвідування хорих і інш.

Вся ця згадана праця відділу була виконана протягом кількох років свого існування. Товариство має членок 20. Чотири активних членки виїхали з Форт Віліям, а саме: Олеся Венґер, Ірина Шиповик, Д. Войтко і Галя Підручна. Успіхи своєї праці товариство завдячує найкращій кооперації членок та проводові централі Союзу Українок Канади, що з посвятою працюють для добра українського народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Паробій, М. Пресунька, І. Шиповик, М. Дудка, Я. Голушевська, Р. Андрус. **Другий ряд:** А. Стасів, А. Тацюн, М. Олійник, Г. Лисак, Н. Вацик, М. Пачовська. **Третий ряд:** Й. Сурмай, Р. Жиромська, А. Пуляк, Д. Войтко, Г. Підручна.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

ВЕСТ ФОРТ ВІЛІЯМ.

Громадська праця жінок у Вест Форт Віліям почалася ще кільканадцять років перед заснуванням відділу Союзу Українок Канади. Жінки помагали в праці при Просвіті, інші — при громаді Української Греко-Православної Церкви. Вони цікавились ширшим громадським життям, особливо освітньою роботою, читали книжки, часописи і мали вже вироблений організаційний досвід.

Відділ ім. О. Пчілки у Вест Форт Віліям.

В 1945 році, на організаційних зборах, які відбулися 18 лютого, зорганізовано відділ Союзу Українок Канади ім. Олени Пчілки при церкві св. Володимира. Першого року до товариства вписалося 19 членок. Першою головою була вибрана Розалія Вийванко.

Головним завданням товариства було давати фінансову допомогу церкві. Тим більше, що громада в Вест Форт Виліям плянувала приступити до будови нової церкви. Для придбання фондів на потреби церкви жіноче товариство приготовляло обіди, вечері, базари, забави або освітні підприємства. І за той короткий час своєї активної праці товариство передало на церкву $2,322.66. Крім того, товариство постаралось про ризи для священика, хоругви, обруси та інші дрібні речі.

Таку саму активну працю виявило товариство і як відділ Союзу Українок Канади. Членки улаштовуваи святочні імпрези на свято Лесі Українки, на День Матері а також спільно з членами церковної громади святкували народні свята. Час-від-часу улаштовували освітні вечірки, на яких членки товариства приготовляли і виголошували реферати. Членки, що виголошували промови, або реферували якусь думку для дискусій, були: К. Ємчук, Анна Стасів, Олеся Венґер, Ірина Шиповик. Товариство займалося наукою недільної школи, в якій вчили: С. Музика і Анна Стасів. Цікавились українським народнім мистецтвом, заряджуючи лекції вишивання.

Всяку піднесену централею Союзу Українок Канади справу товариство виконувало. Членки займалися ще поширенням книжок "На сторожі культури", "Мистецькі скарби українських вишивок". Товариство жертвувало на потреби своєї центральної установи не тільки свій час і сили, але і гроші.

Крім того, товариство давало жертви на інші народні установи; жертвувало на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу, на стипендії Союзу. Товариство жертвувало і на добродійні цілі: на Червоний Хрест, на Комюніти Чест. Висилало посилки скитальцям до Европи з харчами й одежою.

Головами товариства за час його існування були: Розалія Вийванко, Анна Ґельмич, Варвара Бойко, Стефанія Музика.

У Вест Форт Віліям громада побудувала дуже гарну нову церкву. Під церквою є заля для сходин та освітньо-культурних підприємств. Жіноче товариство вложило частину своєї праці в цю так важну інституцію і заслуговує на пошану за свою невтомну народню працю.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: А. Глуханюк, О. Слюзар, А. Стасів, В. Бойко, Ю. Сурмай, К. Ємчук, А. Найдук, К. Ґайоска. **Другий ряд:** А. Роберецька, А. Ґельмич, М. Багрій, Т. Черешньовська, В. Тиран, Ю. Чепесюк, А. Кирилюк, М. Манорик, В. Липова. **Третій ряд:** К. Біла, П. Юріїв, Д. Стенсер, А. Лозінська, М. Боднар, А. Сташинська, Е. Гусяк, Ф. Новосад, М. Дацків. **Четвертий ряд:** М. Івах, О. Шиповик, М. Присунька, К. Кохалик, С. Захарій, С. Музика.

ВІДДІЛ „КАЛИНА"

ГЕМИЛТОН.

Жіноче товариство ім. "Калина", відділ Союзу Українок Канади, молодший, в Гемилтоні, Онт., був зорганізований в 1948 році. Організаційні збори відбулися 23 лютого в домі п-ва Калинюків. На тих зборах були присутні молодші жінки і дівчата, а також членки старшого відділу ім. Л. Українки. На тих зборах й вирішили зорганізувати молодший відділ. До товариства вписалося 25 членок.

Перший заряд товариства складався з таких осіб: О. Качур — голова, П. Олеськів — заст. голови, М. Фастриґа — секретрка, Н. Калинюк — фінанс. секретарка, Вас. Папіш касієрка. Контрольна комісія: О. Мойсюк, Д. Смильська, Р. Стоґрин.

На тих зборах Юлія Новак від старшого відділу ім. Л. Українки висловила вдоволення, що молодші жінки і дівчата створили відділ та заохочувала їх до праці. Старший відділ, радіючи працею молодших жінок, на початках їх молоденького господарства, купив і подарував книжки для рекордування діяльности, даючи також моральну піддержку. В свою чергу жіноче товариство "Калина" рішило співпрацювати з відділом старшим. Товариство містилося при церкві св. Володимира і його завданням було помагати в льокальній роботі та вести освітньо-виховальну роботу серед членок товариства.

В 1949 році товариство вписалося в члени Льокальної Жіночої Ради в Гемилтоні. Три членки товариства, як представниці, учащають на збори Ради, в якій через своїх делегаток товариство бере участь у загально-канадійській жіночій організації.

Діяльність товариства має за собою чотири роки праці, в яку включена також праця і для місцевих потреб. Власними силами членки товариства улаштували дві вистави модерної ноші ("фешон шов"), заряджували випродаж домашнього печива під час базарів, приготовляли чайні вечірки та улаштували ряд забав для придбання фондів на організаційні потреби. Членки товариства приготовляли і передавали через "Сенатеріян Клаб" пакунки для хорих в санаторії. Зарядили успішну розігравку жіночого костюму, з чого дохід був зужитий на купно десяти столиків і сорока крісел для церковної салі.

Жіноче товариство "Калина" гуртує в своїх рядах молодих жінок і дівчат, які щиро працюють для дальшого розвитку нашого життя і для українського народу взагалі.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: А. Блащук, О. Галюк, Г. Пилипюк, Р. Стогрин, Р. Климашко, А. Олійник. **Другий ряд:** Е. Ґорук, О. Качур, Й. Шорт, Г. Лазарович, О. Мойсюк, Мар. Краєцька. Нема на знимці: Д. Смильська, П. Олеськів, О. Іванець, Р. Українець, А. Цибак, Ґ. Пасєка, С. Бойчук, П. Баран, М. Пеленяк, К. Дах, М. Віра, Вас. Папіш.

Відділ "Калина" в Гемилтон.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

СТ. КЕТЕРІНС.

Жіноче товариство ім. Л. Українки в Ст. Кетерінс зорганізувалося в 1949 році. За старанням Сахніри Віндзяк і Розалії Олеськів були скликані організаційні збори, які відбулися 16 січня, 1949 року. На тих перших зборах були присутні 11 жінок: С. Віндзяк, Р. Олеськів, Р. Петрук, М. Мандзюк, А. Віндзяк, Е. Рушіо, Ф. Боднар, Д. Маланич, В. Мессон, А. Бойчук, А. Швець. Перший заряд складався з таких осіб: С. Віндзяк — голова, Р. Олеськів — рекорд. секретарка, М. Мандзюк — фінансова секретарка, Р. Петрук — касієрка.

В 1947 році зорганізувалася в Ст. Кетерінс громада Української Греко-Православної Церкви. Отже, жіноче товариство взяло собі за ціль помагати громаді для будови церкви. Початки були трудні, свого приміщення для сходин та імпрез не було, тож сходилися по домах членок. Крім того, товариство зростало числом членок, а при кінці року число членок було вже 17.

В лютому 1950 року, православна громада переходить у свою новозбудовану, власну домівку, і жіноче товариство, у власному приміщенні береться до праці з новою енергією та ентузіязмом. Жіноче товариство вважає себе частиною православної громади, а тому і тягар боргу, який лежить на членах православної громади, в зв'язку з будовою домівки, відчуває на своїх раменах. Кооперуючи з членами православної громади та членами СУМКу, жіноче товариство спрямовує свою роботу так, щоб придбати фінанси для покриття боргу.

5 березня 1950 року товариство на свох місячних зборах вирішило вписатися до Союзу Українок Канади. Включаючись в організоване життя ширшого масштабу, членки товариства прикладають всі свої сили та уміння для розбудови та росту своєї православної громади, а також для добра справи українського загалу.

Проіснувавши рік, як відділ Союзу Укранок Канади, відділ зріс кількісно і має на 1951 рік 24 члени, а також виявив поступ і в культурно-освітній ділянці. Крім багатьох всяких імпрез, відділ зоранізував перше величаве свято своєї патронки, Лесі Українки, День Матері, а також зроблений початок театрального мистецтва. На майбутній навчальний рік є в пляні зорганізувати при православній громаді українську школу.

Головою товариства на 1951 р. була вибрана Ф. Боднар.

Відділ Союзу Українок Канади ім. Л. Українки в м. Ст. Кетерінс ще молодий, членки його, працюючи, вчаться, як треба працювати на громадській ниві, але є надія і певність в тім, що цей відділ при активній праці всіх членок вийде міцною та свідомою організацією.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: А. Бойчук, В. Казанівська, С. Віндзяк Ф. Боднар, Г. Ковальчук (Романчич), Ю. Нєма, В. Мессон,

Відділ ім. Лесі Українки в Ст. Кетерінс.

О. Васильців. **Другий ряд:** М. Зарецька, О. Балан, В. Брензій, М. Буляк, О. Рушіо, Р. Петрук, А. Погранична, М. Кей. **Третий ряд:** А. Ткач, Л. Титенич, А. Швець, Р. Лакуста. Нема на знимці: Н .Лисой, М. Светко, М. Мандзюк, А. Шоцька, М. Демко.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

БРЕНТФОРД.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Брентфорд, Онт., зорганізувалося в 1949 році. Організаційні збори відбулися 29 травня в домі Николи й Марії Іванець. На тих зборах були присутні: Анна Токарик з Торонта, голова Провінціяльної Екзекутиви Союзу Українок Канади на Східну Канаду, М. Колодій, голова відділу Кн. Ольги з Торонта і М. Кісілюк (добр.), дружина пароха громади Української Греко-Православної Церкви з Престон. Першого року до товариства вписалося 12 членок. Першою головою була вибрана Броніслава Цибульська. В червні, 1949 року, жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади.

В 1949 році, громада Української Греко-Православної Церкви в Брентфорді плянувала будову своєї церкви в місті і головною ціллю жіночого товариства було помогти придбати фондів на будову. Приміщення для сходин будь-якої громадської праці не було, і сходини відбувалися по домах членок. Крім сходин, відбувалися по домах членок соціяльні вечірки, чайні прийняття, а літом улаштовували фестини (пікники), щоб тим способом придбати фонди на церкву. В 1951 році громада набула церковний будинок і жіноче товариство міститься тепер при церкві св. Михаїла.

Жіноче товариство придбало для церкви обруси на престол, фляkони на цвіти, рушники та інші дрібні речі. Членки К. Паньків і Бюзик купили свом коштом свічники на престол.

Товариство також придбало всі потрібні речі для кухні при церковнім будинку, як начиння, кухню та інше.

Крім праці для льокальних потреб, жіноче товариство живо цікавилось організаційною діяльністю Союзу Українок Канади та вело культурно-освітню працю. В 1949 році зорганізувало воно українську школу та піддержує її. Членки дбають про релігійне та народне виховання дітей. Народні свята, як свято Шевченка, Лесі Українки, свято Державности, Свято Книжки, День Матері, Вечір св. Николая та інші улаштовували спільно з громадою. Більшість таких свят відбувалися концертовою програмою з відповідними рефератами.

Жіноче товариство брало участь у з'їздах Союзу Українок Канади та взагалі цінило й цінить роботу жіночої організації, в якій кожна українка знаходить для себе ціль служити свому народові та працювати для нього.

"Нашу громадську працю ми недавно почали. Отже, хоч і не маємо за собою великих досягнень, та зате маємо великі обов'язки перед со-

Відділ ім. Лесі Українки в Брентфорд.

бою. До тих громадських і народніх обов'язків йдемо ми, всі членки, в жіночім товаристві з вірою та надіями, що наша праця увінчається гарними успіхами."

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: М. Савіцька, М. Стефура, М. Іванець, добр. Кисілюк, Б. Цибульська, К. Паньків, А. Завальська, М. Довголіс. **Другий ряд:** А. Горбуль, Ю. Яремій, З. Віґберґ, Р. Осьмак, М. Цесмиструк, А. Федак. **Третий ряд:** Л. Неміровська, А. Перожак, А. Мороз, С. Романюк, Бюзик. Нема на знимці: Н. Бабічук, А. Цесмиструк, Г. Никифорук, А. Завальська.

ВІДДІЛ ІМ. МАРКА ВОВЧКА

ВИНДЗОР.

Жіноче товариство ім. Марка Вовчка, що складалося з молодих жінок і дівчат, зорганізувалося в 1950 році.

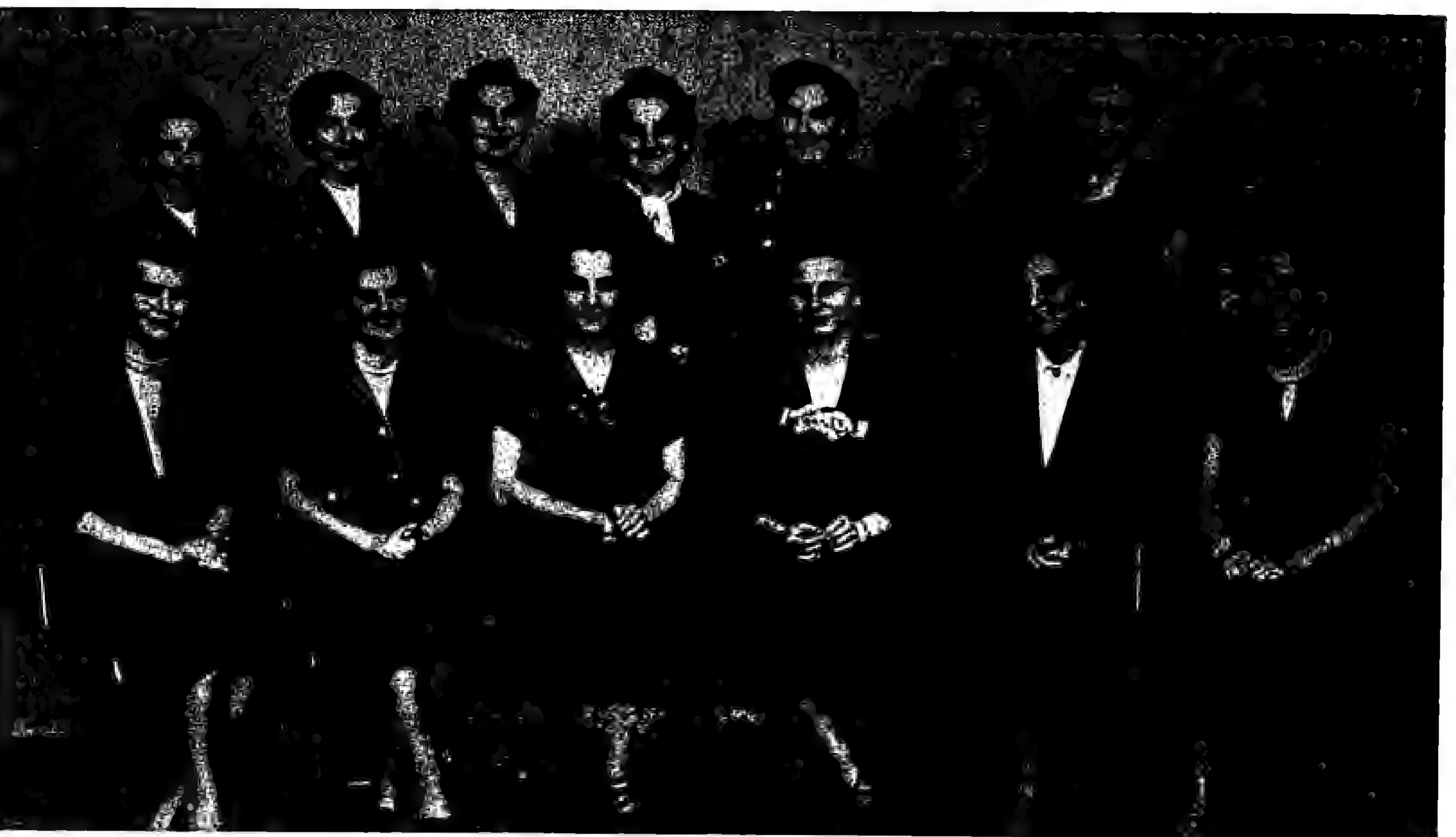
По кількох організаційних зборах і нарадах із старшим відділом ім. Лесі Українки, жіноче товариство ім. Марка Вовчка було 20 травня 1950 р. приняте як відділ у склад Союзу Українок Канади. Першого року до товариства вписалося 18 членок. Першою головою була вибрана Оля Стечишин. Інші членки, з яких складався заряд товариства, були: Анна Ткачук і Ливія Свиптак. При кінці 1950 року відбулись річні збори відділу, на яких був вибраний повний заряд товариства: Галя Вахна — голова, Соня Гейзел — заступниця голови, Франя Федчун — касієрка і Ганя Бадьол — секретарка.

Першого року товариство пожертвувало зо своїх скромних фондів на купно дзвона до Української Греко-Православної Церкви в Виндзорі. Так само дало жертву на сплату морґеджу тої-ж церкви. На заклик централі Союзу Українок Канади товариство зложило датку на Раду Української Школи в Вінніпеґу.

Спільно із старшим відділом ім. Лесі Українки членки відділу ім. Марка Вовчка святкували свято Лесі Українки, влаштувавши на її честь концерт. Під час вистави Гендікрефт Ґилд в Виндзорі членки брали активну участь в українській виставі. Відділ також улаштував танці і забаву-гру, з чого весь прибуток був переданий на Різдвяні дарунки хорим по шпиталях.

Найважнішою працею відділу, запляньована на 1951 рік, була недільна школа. Членки, що вчили в недільній школі, старалися якнайбільше зацікавити дітей і затримати їх у недільній школі. Успіхи були задовільні, бо кожної неділі все більше і більше приходило дітей на науку, так що число їх дійшло до 35. Показалося потреба розділити дітей на дві клясі, але вже по літнім сезоні, як почнеться рік науки.

Відділ ім. Марка Вовчка є ще дуже молодий, має за собою всього один рік існування, тож і історія його скромна. Членки відділу вважають для себе за честь належати до першої і так заслуженої серед

Відділ ім. Марка Вовчка в Виндзор.

укранїського суспільства жіночої організації — Союзу Українок Канади. Вірять, що у 50-ліття Союзу товариство дасть багату своїм змістом працю, яку викаже у своїй далеко багатшій змістом історії.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Оля Стечишин, Ганя Бодюл, Галя Вахна, Соня Гейзен, Франя Федчун, Анна Ткачук. **Другий ряд:** Юзя Цибак, Валерія Касюрак, ОляВаринчук, Стефанія Конопацька, Марія Вахна, Ливія Свинтак, Оля Німчук, Веронія Костинюк. Нема на знимці: Соломея Гавриш, Ганя Вахна.

ВІДДІЛ ІМ. КНЯГИНІ ОЛЬГИ

ЛОНДОН.

Жіноче товариство ім. Княгині Ольги в Лондон, Онт., належить до наймолодших відділів Союзу Українок Канади, бо зорганізувалося в рік ювілею 25-ліття Союзу Українок Канади. Громадське життя в місті Лондон, в східній Канаді, щойно почалося з приїздом до Лондону більше українських родин. Зорганізовано там церковну громаду Української Греко-Православної Церкви.

Відділ ім. Кн. Ольги в Лондон.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Катерина Софійчук, Віра Яремченко, Емілія Бернацька. **Другий ряд:** Анастазія Кудловська, добр. Клеоника Квасницька, Розалія Ковальчук **Третий ряд:** Галина Порохня, Ксеня Маслюк, Ірина Паращенко, Вікторія Калюжна, Надія Ващенко, Галина Володченко, Галя Пирожак, Параска Пищенко, Єлена Дикий.

Почин до заснування жіночого товариства дала Клеоніка Квасницька, дружина пароха Всеч. о. Квасницького. Організаційні збори відбулись в домі о. і добр. Квасницьких на 20 січня, 1952 року. На тих зборах було оформлене жіноче товариство, принято статут Союзу Українок Канади, рішено стати відділом Союзу та вибрано заряд з таких осіб: Анастазія Кудловська — голова, Ірина Пращенко — заст. голови, Галя Володченко — рекорд. секретарка, Віра Яремченко — заст. секретарки, Розалія Ковальчук — касієрка. Контрольна комісія: Таня Педенко, Вікторія Калюжна, Надія Ващенко. Членки: Клеоніка Квасницька, Параска Пищенко, Емілія Бернацька, Катерина Софійчук, Ксеня Маслюк, Єлена Дикий, Галина Порохня, Галя Пирожак, К. Рибка, Анна Киптіло.

Ціль і завдання жіночого товариства є поширювати освіту між своїми членками й їх родинами, зберігати народні і релігійні звичаї і традиції, дбати про релігійне і моральне виховання молоді. Велику частину праці присвячує товариство допомагати церковній громаді набути або побудувати свою власну церкву в Лондоні.

Започаткувавши працю на таких завданнях, жіноче товариство згідно з програмою Союзу Українок Канади випрацьовує плян способів переведення його в життя через заряджування освітньо-виховальних викладів, відчитів, дебат, включаючи літературу, домашнє господарство ,народне мистецтво (вишивання народніми взорами), улаштовування вистав та курсів ручних робіт. В програму праці товариства включено — улаштовувати товариські сходини і вечорі, святочні обіди, відвідини хорих членок, а між собою в товаристві плекати дух товариського життя.

ВІДДІЛ ІМ. СВ. СОФІЇ

ОТТАВА.

Жіноче товариство ім. св. Софії в Оттаві зорганізувалось напередодні Ювілейного З'їзду Союзу Українок Канади. Організаційні збори були скликані за ініціятивою Миросі Дікур, дружини посла до домініяльного парляменту в Оттаві з Веґревил, Алберта. Збори відбулися на 6 лютого, 1952 року.

До першого заряду товариства були вибрані такі особи: Мирося Дікур — голова, Іванна Петрівська — заст. голови, Ірина Мушка — секретарка, І. Шандро — секретарка для англійської кореспонденції, П. Крокош — касієрка. Контрольна комісія: Г. Дорофій, А. Кубишевська, Т. Чала. Господиня — Г. Дорофій.

Жіноче товариство зорганізоване при Українській Греко-Православній Церкві Усп. Пресв. Богородиці в Оттаві. Є це нова церква, яку громадяни в Оттаві набули в 1950 р.

Велику частину своєї праці членки товариства присвячують для церкви, для її потреб і для розвитку громадського життя в Оттаві.

Відділ Союзу Українок Канади ім. св. Софії в Оттаві, Онт.

Маючи своє приміщення для сходин та імпрез в залі при церкві товариство почало вести дуже гарну освітню роботу. За той короткий час існування, членки приготовили два концерти з дітьми, один на свято День Матері, другий на академію в пам'ять Лесі Українки. Приготовили також спільне свячене під час Великодних свят. Членки беруть участь в церковнім хорі та виконують іншу конечну роботу в громаді.

Жіноче товариство, яке числить 23 членок від перших днів свого організування увійшло в контакт з Союзом Українок Канади і тим самим його членки відразу стали на становищі консолідації своїх сил в народній праці для добра Канади і на користь українському народові.

Оттава це серце Канади — столиця канадійської держави, багате, повне блеску і краси місто з памятниками, старинною архітектурою, мистецтвом і надзвичайно мальовничими видами околиць та лагідним підсонням.

Нехай же і в цім, так важнім столичнім місті Канади, відділ Союзу Українок Канади ім. Св. Софії буде носієм багатої української культури і сповняє місію представництва жінки української нації серед інших народів цієї країни.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: І. Петрівська, І. Шандро, М. Дікур, П. Крокош, І. Мушка, А. Кубишевська. **Другий ряд:** Н. Наркевич, І. Токарик, В. Кубишевська, Мек, А. Сидор, Л. Данчул, Г. Дорофій. Нема на знимці: Е. Гардінґ, Т. Чала, А. Сотник, Н. Гадінка, І. Білецька, В. Коханська, Н. Монкевич, Іванюк, Єлиняк, Єлійчук.

КВЕБЕК

ВІДДІЛ „ДОНЬКИ УКРАЇНИ”

МОНТРЕАЛ.

Жіноче товариство “Доньки України” в Монтреалі — дивиться на свій пройдений 25-літній шлях з певним задоволенням. Заснувавшись 1926 року, товариство поставило собі за мету в своїм первіснім статуті — ще до появи зразкового статуту Союзу Українок Канади — служити двом головним цілям: 1. Взявши на себе ролю Сестрицтва при ново-заснованій Церковній Громаді Української Греко-Православної Церкви в Монтреалі, тим самим взяло на себе й обов’язок виконувати завдання, які на них Церква наложить, і 2) працювати над зорганізованням жіноцтва та піднесенням його до височин всебічної національної свідомости.

Початкова праця так, як в кожному молодому господарстві та в комірному — була надто тяжка. В той час ще не було зорганізованого провідного тіла, яке давало б директиви для праці ,і яким під цю пору являється централя Союзу Українок Канади. Всю працю, хоч і невелику — треба було проробльовати в товаристві власними силами. Така праця — сама собою — не могла приносити великої користи. Брак свого власного приміщення рівнож відбивався від’ємно не тільки на нашім, а й на загально церковно-організаційнім житті. Такий стан тривав аж до 1929 року. До того часу треба було скитатись по маленьких невигідних льокаликах-“шториках” і в одній і тій самій кімнаті, бо годі це приміщення назвати залею, — провадилась Рідна і Недільна Школи, відбувались різні наради, проби співу, представлень та навіть маленьких одно-й-двоактівок з нашого театрального репертуару а то і скромних концертів. За тих перших трьох років провадилась так організаційна праця в трьох різних льокалях. Найбільший був з них останній. Там була і сцена “на курячій лапці” і в тій залі можна було вже вмістити приблизно 60—70 осіб.

Всі ці труднощі зменшились з набуттям власного теперішнього церковного будинку, бо до вжитку членки мали дійсну залю, в якій можна легко вмістити 400 осіб з гарною й просторою сценою. Та далеко лекше стало аж тоді, коли горішня частина церкви була вповні викінчена й Богослуження вже відбувались в церкві, а не в залі. Цей щасливий період наступив аж у 1931 році. Згадуємо це для того, щоб нашій молоді, в Канаді родженій ґенерації й нашим Братам та Сестрам, що недавно прибули до нас — залишити згадку про те, як їхнім Батькам і Матерям приходилось ставити перші кроки під цю Святиню, щоб довести до теперішнього скромного виду. Та рівночасно заохотити до дальшої ще кращої праці на будуче.

Жіноче товариство "Доньки України" в Монтреалі заснувалось у 1926 році, і на перший початок вписалось 21 членок. Першою провідни-

З воєнної праці для Червоного Хреста членок відділу "Доньки України" в Монтреалі.

цею товариства була д-ка Л. Слюзар, яка протягом перших 14 літ вела його успішно до гарного розквіту. Сама рухлива — заохочувала всіх навкруги себе до праці. Її наступниці: Т. Дяковська, М. Нєма, М. Томащук, а вкінці теперішня довголітня провідниця А. Колісник — продовжувала гідно провід жіночого товариства.

Коли 1929 року був закуплений церковний будинок, товариство мало перед собою нове завдання: поміч сплати поважного на ті часи довгу, та рівночасно внутрішньої прикраси церковці і т. п. Сама свідомість, що вже буде свій власний притулок, наповняла всіх членок певністю та почуттям господині у власній, хоч скромній хаті. В залі під церквою зароїлось від молодого жіноцтва, яке, наче бджоли в улію, поралось біля чайних вечірок, базарів, концертів,

представлень, забав, розігравок та різного роду святочних обідів. Все це робилось для того, щоб допомогти церковній управі у сплаті різних грошових з'обвязань. Діловите жіноцтво прикрасило церкву двома чудовими фанами: св. Рівноапостольного Кн. Володимира Великого й св. Кн. Ольги, вишитими в Українськім Базарі у Львові по взорах нашої славної мисткині, Олени Кульчицької, три парі риз, вишило рушники для прикраси образів, гарний килим-хідник, як рівнож і гарний великого формату мальований образ св. кн. Ольги, пензля артиста-маляра Івана Кучмака з Ню Йорку. Матеріяльно допомогло товариство на протязі 25 літ сумою 12,000 долярів у сплаті довгу та інших потреб церковної громади.

Крім цієї, мовляв, звичайної, чорної роботи, вело товариство й просвітню працю під умілим і систематичним проводом своїх місцевих провідниць та централі Союзу. Вказівки та матеріяли, якими приходилось користуватись від часу знаснування Союзу, але й по всіх відділах розкинених по широкій та розлогій Канаді, були невичерпаною криницею свіжої й цілющої води, що заспокоювала спрагу наших членок, які шукали в розгарі своєї організаційної праці за відповідними дороговказами.

Не можна оминути ще одного й дуже важного чинника, який будив до життя і праці, це персональний контакт із централею Союзу Українок Канади і його відділами. Відвідини й особисте знайомство провідних одиниць, лучили членок ідейно з цілим жіночим рухом в Канаді й поза її границями. Жіноче товариство вітало в себе таких жінок-провідниць, як Савеля Стечишин, що своїми статтями "Довкола Дому" на жіночій сторінці в "Українськім Голосі" вложила й далі вкладає багато труду, щоб своїми добрими порадами допомогти українській жінці знайти кращий спосіб ведення домашнього господарства та вказати шлях до бездоганного виховання нашого молодого покоління. Остання її поважна праця "Мистецькі скарби українських вишивок" — гідна того, щоб знаходилась в кожній хаті, та щоб з неї користала кожна жінка — прибираючи свій дім в стилевім українськім дусі. Гостювали в т-ві ще Марія Ткачук, Анастазія Рурик, Ганка Романчич-Ковальчук, Ольга Войценко та Наталя Когуська. Всі вони очолювали свого часу Союз Українок Канади й приносили з собою багато цінних думок та вказівок, які членки старались пристосовувати до свого організаційного життя.

В обсяг освітньої праці входили принагідні промови та заплановані реферати на різнородні теми, як різнородне на канадійській землі життя-буття української жінки-матері. Природнє її призначення накладало на ню обов'язок дбати про здоровля своїх діточок, про їхнє виховання в релігійному та національну дусі, про збереження в домі культурних цінностей: звичаїв й обичаїв свого народу. Жиючи в обставинах канадійської дійсності — треба було познайомитись її з законами цієї країни, та з правами й обов'язками свого горожанства. В цілі поширення загального світогляду та обзнайомлення з проблемами щоденного життя тут — треба було шукати відповіді на запит нашого безсмертного поета Т. Шевченка: "... Хто ми, ким і за що

"ДОНЬКИ УКРАЇНИ"
ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО
В МОНТРЕАЛІ.
Добр. Л. Слюзар.
Прот. о. В. Слюзар.
А. Колісник.
А. Димитрак.
Г. Еймос.
Г. Мельник.
С. Мединська.
М. Кардаш.
М. Залуцька.
Е. Гукало.
Г. Мушинська.
К. Іванишин.
А. Гринів

К. Савіцька

М. Тимчак

Н. Вікарчук

М. Нема

М. Редчук

Е. Якович

А. Русин

А. Бабляк

К. Олексів

Ю. Гриців

Т. Бучак

М. Сметанюк

М. Бучак

Я. Бучак

Т. Цитульська

А. Дронюк

М. Попіль

Ф. Юрійчук

А. Мокринська

К. Вікарчук

М. Гладиш

А. Кузишин

І. Береза

П. Літепло

А. Тхір

А. Твердун

А. Герич

М. Бентковська

О. Ярушевська

М. Якович

К. Кошлай
М. Пушкар
П. Хомик
М. Грицишин
Т. Білоніжка
М. Гонсов
А. Кілибіда
П. Ракоча
Т. Кобітович
М. Клим
А. Барабаш
А. Карпів
М. Серединська
А. Влагос
К. Сосницька
Г. Біловус
Н. Романишин
М. Крисюк
М. Байдак
М. Котик
К. Валентин
М. Гнатів
О. Мигаль
Е. Лах
Ю. Жила
Е. Суп
П. Кирнична
А. Прокопюк
А. Окопна
А. Куровець

закуті" та передавати відповідь нашому ширшому загалові, а зокрема молодому, в Канаді родженому, поколінню. В тій цілі жіноче товариство улаштовувало різні національні свята та академії, що мали відношення до проблем. Коли до цієї праці додати піклування Рідною і Недільною Школами та молодечою організацією СУМК, то у висліді покажуться чималі зусилля і праця, які вкладалися з дня на день в загальну культурно-освітню скарбницю. Свідомість відповідальности української жінки перед будучністю — нераз заставляла нас всі членок до праці — часто і понад сили.

Крім фінансової піддержки, що була уділювана місцевій церкві, — товариство стралось по своїй змозі йти назустріч потребам централі Союзу Українок Канади та допомагало своїм канадійським, та — певного часу — й старокраєвим інституціям. В Канаді користувались такими жертвами: наші Інститути, Дієцезальний Дім, Колеґія св. Андрея, Дівочий Інститут, "Український Голос", "Вістник", Музей Союзу Українок Канади та КУК, а до старокраєвих: наші Українські Інваліди, Карпатська Україна, Тов. Просвіта у Львові, Музей Визвольної Боротьби, Жертви Повені, Жіночі Видавництва — "Нова Хата", "Жіноча Доля", "Жінка", передплатницями яких було поважне число членок жіночого т-ва. Ще далеко до другої світової війни — членки вирішили заснувати при товаристві бібліотеку з творів наших визначних українських письменниць. Майже, все, що появилось було на книжковому ринкові в згаданім періоді, все це є в книгозбірні, з якої користають членки. Крім цього, жіноче товариство уфундувало при двох місцевих лічницях — Монтреал Дженерал і Вікторія — із творів наших найкращих письменників бібліотеки, з яких і тепер користають хворі українські пацієнти. За цим приміром пішли й інші місцеві товариства, які своїми жертвами збагатили цю книгозбірню до поважного числа книг.

Одною з поважних ділянок праці в товаристві було те, щоб заохочувати та ставити певний обов'язок українським матерям на збереження своїх традицій, чи з нагоди різних релігійних свят, як: Різдво Христове, Великдень та інші свята, чи з нагоди родинних подій. З жалем треба ствердити на цьому місці, що багато вже з наших звичаїв затрачується — головно по великих містах, а присвоюється чуже, дешевеньке та зовсім без значення та змісту.

Поширюючи добру славу про українське народнє мистецтво, товариство майже кожного року збагачувало вистави місцевого "Гендікрефт Ґилду" своїми експонатами, які звичайно високо оцінується знавцями ручного мистецтва. В себе дома в часі Великого Посту членки заохочували своїх молоденьких дівчаток до писання писанок. Багато з них мають небуденні здібности, коли б їх тільки належно розвивали і продовжували зокрема у вишиванні. — До музею Союзу в Саскатуні вислали проєкти вишивок, які було припоручено відділові, долучуючи дар два манекини (козака й дівчину). Було вирішено пожвавити збірку до музею. Багато з теперішніх новоприбулих сестер має прекрасні стилеві вишивки та інші вартісні речі нашого народнього мистецтва, які можна було б використати для цієї цілі.

Воєнна заверюха другої світової війни втягнула в свій вир Канаду, а з нею й все її населення. Всім стало ясно, що у цій війні вояк на фронті, в якій формації він не був би, не встоїть проти свого противника, коли запілля не виявить своєї повної піддержки. Львину частину цієї праці виконувала жіноча рука по різних воєнних індустріях, а у вільних годинах віддавала свій труд добровільно, подаючи всяку моральну та фінансову допомогу державі, співпрацюючи з її допомоговими та воєнними установами. На припоручення централі Союзу відділ пожертвував на амбулянс, куплений Союзом 100 долярів, на молоко до Великої Британії 25 дол., на піддержку української кантини в Лондоні в грошах і пакунках — 200 долярів.

При товаристві був зорганізований окремий комітет для праці при Червоному Хресті. Майже всі членки спричинювались до того, щоб як найбільше допомогти цій інституції шиттям та плетенням різних речей для вояків на фронті. Всіх речей, переданих до Червоного Хреста, було дві тисячі, а грошима 300 долярів. Крім цього, брали членки товариства участь разом із англійськими товариствами в організації різних підприємств, як чайних вечорів і т. п. На посилку харчів для українських скитальців т-во склало жертвами 300 долярів, а одежі вислало одну тисячу фунтів. Коли взяти під розвагу те, що майже кожна українська родина мала своїх близьких, чи далеких кревних та знайомих приятелів-односельчан у таборах, що були розкидані по цілій Німеччині та інших краях, то зусилля й жертви для загальних збірок гроша й одежі дійсно були подібні до жертви євангельської вдови, що віддала все, що мала зо своїх заощаджень.

Підсумовуючи все те, що товариство у своїй скромності зробило, виходить зовсім ясно й недвозначно, що воно по суті оправдало вповні своє існування та ті надії, які покладали на нього перші його основниці. Здається, що для всіх здорово думаючих людей все останеться незмінною правдою, що: "громада — великий чоловік", та що вона, ця громада може багато доброго зробити, коли як казав наш славний гетьман Мазепа, буде тягнути в "оден гуж".

"Тому кріпім свої сили новим допливом свіжої крови, щоб хто дочекає 50-тиліття існування нашого місцевого товариства, а з ним і Союз Українок Канади, міг з гордістю сказати, що праця перших піонерок не пропала даремно, а навпаки, дала ще кращі результати, що були здобуті за перше чверть століття!

Тож з Богом вперед!"

ВІДДІЛ ІМ. СВ. КН. ОЛЬГИ

ЛАШІН, КВЕБ.

В 1946 році в місяці березні при церкві св. Юрія було засновано сестрицтво. До Союзу Українок Канади вписалось воно в 1951 р., 20 грудня, як відділ ім. св. Кн. Ольги. Першого року вписалось до сестрицтва 13 членок. Першою головою була обрана Домникія Некля. Потім вже були обрані на голову такі особи: Ґеньґа Анна, Михайлюк Євдокія, Мельничук Ольга та добр. Чижів Стефанія.

Головні завдання т-ва були: Обладнання церкви. Для цього сестриці та членки вишивали рушники, обруси, робили штучні квіти, шили цінні вбрання на аналої, як постове так і святочне.

Влаштовування імпрез, принять, бенкетів та чайних вечірок, як самостійно, так і в допомогу церковній громаді. Прибутки з цих імпрез ішли на будову церкви, на сплату боргів та на купівлю матеріялу для прикрас церкви. Грошей готівкою передали на церкву 200 дол. Крім того жіноче товариство купило до кухні все потрібне начиння.

Підвищення релігійної та національної свідомости серед членів товариства, шляхом відзначення церковних свят, та шляхом збереження традицій українського народу. Товариство допомагало в улаштуванні національних свят, як свяо 1 Листопада, свято Соборности України, роковини Шевченка, Петлюри та Коновальця. Свято Матері товариство улаштовувало з першого року.

При громаді існує українська школа, яку підтримує й про яку турбується товариство. Протягом минулого року українську школу провадила членка товариства Білоцерківська Олена. В цьому році школу провадить добр. Чижів Стефанія.

Протягом останнього року товариство мало честь приймати в себе голову Союзу Українок Канади Ольгу Войценко, яка подала звіт із праці конвенції Канадійської Національної Жіночої Ради у Монтреалі. Разом з нею прибула А. Колісник, голова т-ва при церкві св. Софії в Монтреалі та секретарка Димитрак.

Члени т-ва уважали необхідним знайомитись із творами української літератури, як минулої, так і сучасної. Сторінка Союзу в "Українському Голосі" була дуже корисна для челнок т-ва. Своїми інформаціями про життя та працю інших відділів Союзу, вона давала напрям праці й членкам молодого відділу. Найкраще членки користалися з порад про виховання молоді та дітей.

Товариство ім. св. Кн. Ольги молоде, невелике своїм складом, але при спільній праці може та й мусить вийти на ширший шлях. Запорукою цьому є наявність старших членок, що в організації перебувають довший час та мають досить енергії працювати й надалі на користь Української Греко-Православної Церкві та на користь українському суспільству. Крім того, до товариства прийшла співпрацювати молодша ґенерація. Працюючи в товаристві, членки поглиблюють свій досвід на церковній та громадській праці, як також і набувають знан-

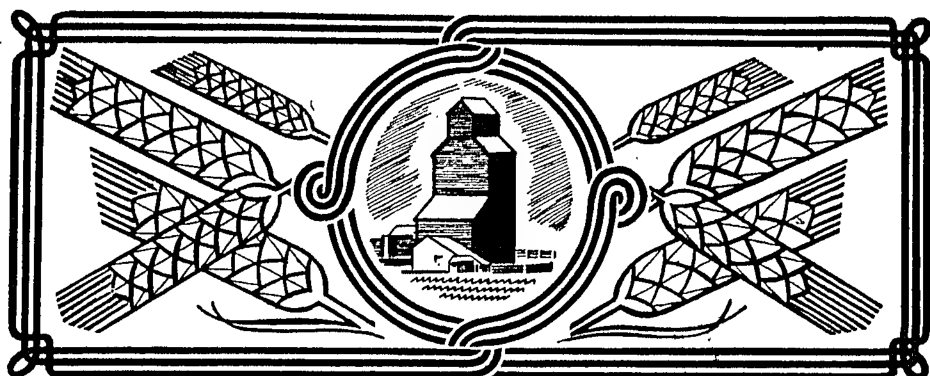

Відділ ім. Кн. Ольги в Лашін.

ня з історії України, з історії жіночого руху та діяльности канадійських піонерів. Але найголовнішим чинником є енергійне та досвідчене керівництво централі Союзу, що свідоме своєї відповідальности перед історією, виявляє багато розуміння, щоб переконати загал жіноцтва, об'єднати його, не дати розпорошитись в чужинецькому світі та виробити з кожної членки свідому жінку-громадянку та жінку — українську матір.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Євдокія Гела, Олена Чабан, Теофілія Романко, добр. Стефанія Чижів, Анна Данилевич, Тетяна Оборонів, Олена Мица. **Другий ряд:** Наталка Івак, Марія Лишик, Марія Животко, Анна Ґенька, Катерина Вепрук, Ольга Розум, Анна Декер, Доміцеля Максимич.

САСКАЧЕВАН

ОГЛЯД
Діяльности Провінціяльної Екзекутиви Саскачевану

В перших роках заснування Союзу Українок Канади не передбачувались провінціяльні екзекутиви. Більшість відділів Союзу в той час знаходилася в Саскачевані, де переважаюче число їх було зорганізовано за ініціятивою учительства, бувших питомців Інституту ім. П. Могили. Ці відділи висилали своїх делеґаток на щорічні з'їзди, де вони брали участь в уплянуванню загальної праці Союзу Українок Канади.

На Саскачеван вперше була вибрана Пров. Екзекутива 1934 р., яка складалася із таких осіб: Марія Мадюк — голова, Катерина Пукіш — місто-голова, Евгенія Козяр — кореcп. секретарка, Анна Титенич — рекордова секретарка, Марія Корпан — касієрка. Осідок Пров. Екзекутиви був у Ріджайні. тому що, окрім Марії Мадюк, членки екзекутиви були з тої місцевости.

На початках обов'язки Пров. Екзекутиви не були ясно окреслені, особливо в Саскачевані, де знаходилася й централя Союзу Українок Канади. Пров. Екзекутиву вибрано до помочі централі, але тому, що тоді були невідрадні часи кризи, а в Саскачевані ще й часи страшної посухи, Екзекутиві неможливо було розвинути свою діяльність. На окремі поїздки чи відвідини околиць бракувало фінансів. Все ж таки представниці Союзу використовували окружні з'їзди, які були скликані СУС. тим, що давали промови на жіночі організаційні теми. Такі з'їзди відбулися в Канорі, Кридор і Вакав. Промови на них дали Евгенія Козяр, Савеля Стечишин і Анастазія Рурик.

В грудні 1934 р. централю Союзу Українок Канади перенесено з Саскатуну до Едмонтону. Пров. Екзекутиву вибрано в Саскатуні в такому складі: Анастазія Рурик — голова, М. Буряник — містоголова, Галя Гнатишин — кореcп. секретарка, Анна Токарик — рек. секретарка, Розина Драґан — касієрка.

Першим завданням Екзекутиви було поліпшити фінансовий стан провінціяльної каси. Членки вишили декоративну подушку, яку дали на розігравку. Не великий то був прибуток, але все таки гроші прийшли до каси. Централя тоді також переходила прикрі часи. Отже, щоби помогти централі, Пров. Екзекутива улаштувала забаву, з якої ввесь прибуток, в сумі $6.30 вислала на організаційний фонд. Також Екзекутива помогла вишити великий килим, який був розіграний у користь Інституту ім. П. Могили.

В місяці липні 1935 року відбувся З'їзд союзних організацій. Тому що З'їзд був скликаний в Саскатуні, а централя Союзу Українок Канади була в Едмонтоні, Пров. Екзекутива занялася приготуванням до З'їзду на місці. Вигляди були на велике число учасників на З'їзд. Отже, щоби відзначити та звеличати цей З'їзд, Союз Українок Канади рішив улаштувати виставу українського ручного мистецтва. Пров. Екзекутиві припав обов'язок занятися приготуванням та переведенням вистави. Всі речі, вислані на виставу, мали йти на руки Виставового Комітету, котрий складався з членок Пров. Екзекутиви і голови централі, Д. Яндової. На покриття видатків, сполучених з виставою Саскачевану, централя виасигнувала десять долярів.

Вистава випала надзвичайно успішно. На заклик централі на руки Пров. Екзекутиви прийшло поверх пів тисячі різнородних експонатів з цілої Канади. Під час З'їзду всі речі були розложені в одній із великих заль будинку на Виставовій Площі Саскатуну, де відбувався і З'їзд союзних організацій. Учасників З'їзду було надсподівано багато, понад дві тисячі. На оглядини вистави люди мусіли заходити групами по черзі. Без сумніву вистава була одною з важніших атракцій З'їзду і викликала почуття гордости, подиву, та задоволення так оглядачів, як й аранжерів вистави. Велика скількість і різнородність ескпонатів захоплювавала всіх учасників З'їзду, а членкам Союзу Українок Канади ця вистава дала додаткову причину серйозно взятися до збирання цього, так прекрасного плоду українських рук, щоб зберегти його для будуччини.

Під час вистави був поданий чай і цукорки, які Екзекутива робила в домі Розини Драґан. Весь прибуток ужито на покриття коштів вистави.

Підйом, який був на З'їзді, годі було затримати. В Саскачевані обставини через депресію та посуху не ліпшали, але погіршились. Відділи не могли дати матеріяльної піддержки, бо самі переживали крізу та матеріяльну недостачу. При таких обставинах Пров. Екзекутива була безрадна. Виїхати куди, а тим самим поширити діяльність по провінції, було абсолютно неможливо. З тої причини, коли в липні 1936 р. на десяти-літнім ювілейнім З'їзді, централю Союзу Українок Канади знова перенесено до Саскатуну, уступаюча голова, А. Рурик, піднесла думку про потребу осідку Провінціяльної Екзекутиви в місцевости ближче до українського населення. Перебуваючи ближче до українських околиць, Пров. Екзекутива мала б ліпшу нагоду бути в контакті з жіночими товариствами та відділами Союзу і була б в силі поширити свою працю без великого кошту. На цім ювілейнім З'їзді вибрано Пров.

Екзекутиву з жінок з Канори й околиці. До цеї Екзекутиви увійшли слідуючі: Анеля Стратійчук — голова, Анастазія Стечишин — містоголова, Франя Новосад — рекордова секретарка.

Провінціяльна Екзекутива відразу взялася до праці. Помимо несприятливих обставин, посухи та браку фондів, заряджено відвідини ближчих місцевостей, як Рама, Амстердам і Дробот, де голова екзекутиви дала відчити на організаційні теми. Рівнож Пров. Екзекутива Союзу Українок Канади значно причинилася до успіху льокального З'їзду в Канорі, скликаного Союзом Українців Самостійників тим, що розіслала запрошення до всіх дооколичних жіночих товариств взяти участь у З'їзді. Що запрошення жіночі товариства приняли і зрозуміли, показалось тим, що половина учасників З'їзду складало жіноцтво.

Пам'ятаючи завжди на потреби централі, Пров. Екзекутива купила гарний вишитий обрус на розігравку на користь централі.

З трьох заряджених з'їздів в 1937 р. відбувся лише один в Арран. З приходом весни членки Екзекутиви відвідували ближчі околиці та організували жіночі товариства, чим придбали кілька нових відділів для Союзу Українок Канади.

Пров. Екзекутива помогла багато в збиранню та випробовуванню куховарських приписів, які централя приготовляла до видання в формі памфлетів під іменем "Українська Господиня". Далі, Екзекутива помагала в зарядженні об'їздки голови Союзу Українок Канади, Марії Ткачук, по відділах і жіночих товариствах в Саскачевані.

На рік 1941 осідок Пров. Екзекутиви був у Йорктоні в такому складі: Анастазія Стечишин — голова, Пернеровська — містоголова, Н. Мороз — рекордова секретарка, Семанців — фін. секретарка, А. Ягольніцька — касієрка.

Року 1942 Пров. Екзекутива була в Гефорд, в склад якої входили такі: Наталя Іванишин — голова, А. Вережак — містоголова, С. Маґус — рек. секр., Д. Корпан — кор. секр., А. Цибак — касієрка.

Того року Союз започаткував проєкт вишиття на продаж, прибуток з якого був призначений на Кан. Червоний Хрест. Пров Екзекутива зобов'язалася доглянути роздачу кусків полотна, які централя вислала для вишивання на цей проєкт у своїй околиці. Дальше, щоб збільшити зацікавлення вишиттям, Пров. Екзекутива спільно з місцевим відділом, улаштувала виставу на місці зібраних речей в додатку до експонатів з музейної збірки Союзу в Саскатуні.

Року 1943 осідок Пров. Екзекутиви знаходився в Канорі, а екзекутива складалася із слідуючих осіб: Павля Данильчук — голова, Охітва — містоголова, Н. Свинарчук — рекордова секретарка, С. Стратійчук — кор. секр., Динес — касієрка. Контрольна комісія: Свинарчук, Келєр і Обадяк. Пров. Екзекутива занялась розпродажею книжок "Українська Господиня" та наглядом проєкту вишивання.

При кінці 1942 р. централю перенесено до Вінніпеґу, Пров. Екзекутива мусіла приняти на себе обов'язок ведення праці в провінції.

З початком 1944 р. Пров. Екзекутива складалася із таких членок: Павліна Клюкевич — голова, В. Павлюк — містоголова, А. Тріщук — кор. секр., Е. Залещук — рек. секр., П. Олекшин — касієрка.

В свойому складі екзекутива гуртувала жінок з довголітним досвідом організаційної праці. Її члени були обзнайомлені з напрямними організації і не раз брали участь у плянуванню і переведенню праці Союзу Українок Канади в життя. Пров. Екзекутива поширювала свою діяльність з року в рік. Свій осідок в Мічем Пров. Екзекутива мала від початку 1944 до кінця 1946 року. За той час зробила дуже гарну роботу і значно поширила вплив Союзу Українок в Саскачевані.

За той час Пров. Екзекутива скликала чотири окружні з'їзди: в Мічем, Гефорд, Ейлшем і Йорктоні, на які були запрошені референти з Саскатуну, Вінніпеґу та з других місцевостей з промовами на різні теми, як організаційні, виховальні, про здоровля, мистецтво і т. п. На з'їздах відбувалися концерти силами дооколичних відділів. Для більшого зацікавлення, на з'їздах улаштовували вистави українського ручного мистецтва, на яких в додатку до тих зібраних на місці, були речі з музею Союзу Українок Канади.

В кількох місцевостях заряджені були збори жінок у цілях зорганізовання нових відділів або відновлення відділів, котрі не проявляли активности. На таких зборах членки Пров. Екзекутиви мали промови та наради. Рівнож й помагали в переведенню Контесту Вишивок, котрий централя разом з комітетом мистецтва і музею улаштовувала з ціллю побільшити збірку взірців, а також й фондів музею. Живо цікавились справами молоді. Пров. Екзекутива старалася мати хоч одну представницю на фестинах і з'їздах СУМК. Делеґатки, котрі Пров. Екзекутива висилала на різні народні конвенції, як центральні з'їзди Союзу Українок Канади, СУС, СУМК, Конґреси КУК в Вінніпеґу і Торонто.

Багато причинилася до успішної праці Пров. Екзекутиви й кількаразова об'їздка Наталі Когуської, голови Союзу Українок Канади. Особистий контакт, обговорення проблем та спільні наради з головою організації, вияснювали справи і додавали охоти до праці.

Зо своїх прибутків Пров. Екзекутива висилала щедрі жертви на різні цілі. Наприклад, на "Український Голос", Дівочий Інститут, Колеґію св. Андрея, Рідну Школу, Дар на фонд допомоги, дар для Наталі Когуської, голови Союзу Українок Канади, дар для Мир. Стечишина, редактора "Українського Голосу", на скитальці, СУС, організаційний фонд Союзу Українок Канади й інш.

Згідно з бажанням Пров. Екзекутиви в Мічем, на зїзді 1946 року Пров. Екзекутиву перенесено до Саскатуну, в склад якої увійшли такі особи: Йоганна Михайленко — голова, Маруся Гуменюк — містоголова, Анастазія Сирник — рек. секр., Анна Семко — кор. секр., Галя Гнатишин — касієрка, д-ка Ковалишин — референтка мистецтва.

На першім засіданні Пров. Екзекутива рішила звернути увагу на молодь, особливо на дівчат, що приїхали до міста на науку чи до праці, і СУМК. В тій цілі запросила місцевих Сумківок до тіснішої співпраці з Пров. Екзекутивою. Далі, улаштувала чайне приняття для Мо-

гилянок в Інституті ім. П. Могили. Зимовою порою д-ка Ковалишин учила дівчат в Інституті вишивання та мереження.

Пров. Екзекутива вложила багато праці в зарядженні вечірок вишивання для Сумківок та других дівчат в місті, на яких одна з членок екзекутиви вчила їх вишивати і давала інформації щодо цеї ділянки мистецтва. Далі, за ініціятивою Йоганни Михайленко, голови Пров. Екзекутиви, Сумківки помагали вишивати речі на продаж вишивок, яку місцевий відділ улаштовує щороку під час чайного приняття для загальної публики.

Одним з важніших чайних принять, заряджених Пров. Екзекутивою при участи Сумківок, був чай в Інституті на поміч скитальцям. Під час чайного приняття відбулася вистава, на якій, між іншим, були речі, привезені до Канади скитальцями. Дуже цікавою частиною вистави була колекція різнородних експонатів проф. Луцького, бо в додатку до вишивок, було кілька посуд української кераміки, прекрасні гуцульські різбляні речі і кілька образів, визначних українських малярів. На виставі також були виложені альбоми взірців, що приготовили собі студентки Інституту підчас науки вишивання.

В липні 1947 року відбувся в Саскатуні 20-літній ювілей Союзу Українок Канади. Тому, що централя Союзу Українок Канади знаходилася в Вінніпеґу, обов'язок зорганізувати ввесь порядок на три дні з'їзду взяла на себе Пров. Екзекутива.

Багата програма З'їзду була добре зорганізована і відзначалася кількома новинками, що збагатило програму З'їзду, а заразом дало учасникам нагоду ближче познайомитися й приємно провести час. Вистава експонатів філій музею Союзу з Торонто і Едмонтону була влаштована в одній із кляс вищої школи "Нютена Каліджіет", в авдиторії якої відбувався З'їзд. Виставу можна було оглядати перед і по сесіях З'їзду. Далі, вечорами були оглядини музею в Інституті, де одного з вечорів відбувалося чайне приняття. Заряджено теж прогульку автами й автобусами на площу експериментальної фарми близько Саскатуну, де подавали й перекуску.

Голова, Й. Михайленко, була представницею на конвенції Пров. Екзекутиви Національної Жіночої Ради, яка відбулася в Ріджайні. Рівнож була й на конвенції Організації Консументів, на якій була вибрана до Кампанійного Комітету цієї організації як одну з голов на провінцію Саскачеван.

Оскільки було можливо, членки Пров. Екзекутиви відвідували відділи. Голова відвідала відділ в Ріджайні два рази. Один на запрошення дати промову на двадцять-літнім ювілею жіночого товариства, одного з перших відділів Союзу Українок Канади. Також й референтки провінціяльні відвідували відділи. Наприклад, д-ка Керніцька, референтка освітньо-виховальної ділянки відвідувала відділи і давала промови в ближчих до неї околицях.

Заходом Пров. Екзекутиви, при помочі відділу, зорганізовано окружний з'їзд в Принс Алберт, на якому було велике число громадян

з дооколичних місцевостей, Відбулась там дуже гарна вистава народнього мистецтва.

Приведено також до порозуміння із завідуючою жіночої секції університету в Саскатуні в справі висилки лекторки до відділів в Саскачевані з наукою шиття, вишивок, крою і т. п. А до відділів вислано заклик, щоби вони покористовувалися цею обслугою. Дальше, щоби заохотити відділи вишивати, екзекутива приготовила альбом гарних і легких взорів, подаючи в ньому вказівки про правильне розміщення, відповідні кольори, стіби і т. п. Цей альбом відділи позичали і взорувалися після вказівок.

В своїх обіжниках Пров. Екзекутива подавала відділам Саскачевану вказівки та поради, щодо їхньої праці, як також звертала увагу на важні справи, наприклад, Рідну Школу, літні курси при Інституті ім. П. Могили та контест вишивок, який екзекутива мала під своїм доглядом в Саскачевані.

На Провінціяльнім З'їзді Союзу Українок Канади в грудні 1948 року, осідок екзекутиви перенесено до Канори. В склад Екзекутиви увійшли такі особи: Павля Данильчук — голова, П. Кушнір — містоголова, Е. С. Кирилюк — рек. секр., А. Стратійчук — кoресп. секр., С. Хрептул — касієрка.

Місто Канора є осередком околиць заселених головно українцями, де також знаходиться багато відділів Союзу, так що Екзекутива мала нагоду поробити особистий контакт з як найбільшим числом не тільки відділів, але також і з великим числом членок.

Були зорганізовані три окружні з'їзди: в Виніярд, Інсінґер і Ґронлід. На кожному з'їзді була присутна представниця централі Союзу, що говорила на організаційні теми і напрямні праці. В додатку на кожнім з'їзді, на запрошення Екзекутиви були бесідниці з Саскатуну: А. Лис, С. Стечишин та Й. Михайленко, тодішня референтка мистецтва на Саскачеван. На з'їздах були улаштовані вистави, нагляд над якими мала сама референтка або заступниця, що також промовляла на тему мистетцва.

Підчас обїздки в Саскачевані предстаниці централі Союзу Н. Когуської, Пров. Екзекутива помагала заряджувати об'їздки. А. Стратійчук, секретарка Екзекутиви, виїжджала з нею до відділів, де мала організаційні наради з членками, як наприклад, в Мікадо, де відбувся також чайний вечір, на якім були присутні всі членки Екзекутиви і там промовляла Павля Данильчук, голова Екзекутиви.

Протягом року Екзекутива вислала два обіжники до відділів, пригадуючи їм про проєкт вишивання та інші організаційні справи. Референтка мистецтва Йоганна Михайленко поклала багато праці, викладаючи про вишивки та мистецтво взагалі.

Восени 1949 р. Провінціяльний З'їзд відбувся в Саскатуні, на якім головною бесідницею була голова Союзу Українок Канади Ольга Войценко. В своїй промові О. Войценко дала велике признання Пров. Екзекутиві та відділам Союзу за так обширну і щиру працю по цілій провінції.

А. Стратійчук, даючи свій звіт діяльности Пров. Екзекутиви, вка-

зала на заслуги комітету мистецтва і музею за їх співпрацю з Екзекутивою, головно через точне висилання музейних речей готових для вистави, на окружних з'їздах, що звичайно збагачувало програму та в великій мірі спричинювало успіхи з'їздів. Зокрема зложила признання Провінціяльному Комітетові Мистецтва, головою котрого була Й. Михайленко референтка мистецтва. Комітет складався із таких осіб: Й. Михайленко — референтка. Члени комітету: А. Лис, А. Ковалишин і Никифорук. Цей комітет доложив багато праці в переведенню проєкту вишивання в Саскачевані і також приготовив збірку Яворівських взорів для випозичування їх відділам.

Йоганна Михайленко, референтка мистецтва, брала активну участь в виставі, яку комітет мистецтва й музею улаштував під час приняття голови Національної Жіночої Ради І. Р. Маршал із Оттави під час її візити в Саскатуні та в виставі, зарядженій місцевим відділом під час продажі вишивок. Рівнож, як референтка мистецтва, відвідала два рази відділ в околиці Борден, де вчила членок вишивати. Далі, викладала про українські вишивки на літньому курсі при Інституті ім. П. Могили в Саскатуні.

Під час З'їзду в 1949 р. відбулася вистава речей з проєкту зо всіх провінцій, музейної колекції та взірців і випозичених речей від поодиноких осіб. Ціла вистава була багата та цікава.

На цьому З'їзді була вибрана Пров. Екзекутива на 1950 рік, що містилась у Принц Алберт, у складі таких осіб:

Марія Савіцька — голова. А. Романович — місто-голова. Маруся Гуменюк — рек. секр., Марія Дячина — кор. секр., М. Ґаук — касієрка. Беручи під увагу конечність тіснішої кооперації та особистих зв'язків між відділами, Екзекутива випрацювала плян поділу провінції на 8 округ, визначивши представницю на кожний округ; представницям дала директиви, щодо їх обов'язків та плян праці самої Екзекутиви. Щоб цей плян успішно перепровадити в життя, Екзекутива заряджувала наради із представницями на місцях, на які також запрошувала представниць ближчих відділів. Такі наради відбувались у Вірдейл, коли Екзекутива плянувала окружні з'їзди. На ці наради прибувало коло 25 представниць з ближчих відділів а завершенням цих нарад був успішний З'їзд, який відбувся в місяці жовтні того року. Подібні наради і з'їзди відбувалися в Ріджайні, Вакав і других околицях.

На окружнім З'їзді в Ріджайні офіціяльною репрезентанткою Пров. Екзекутиви була Маруся Гуменюк. Від Централі Союзу Ольга Войценко, голова Союзу, яка виголосила цінну промову на тему "Союз Українок Канади і обов'язки українського жіноцтва супроти української культури". Інші промови виголосили о. прот. І. Кусий та п. Д. Добровольський. З'їздом керувала окружна представниця А. Корпан.

Під час З'їзду відбулася вистава речей із музейної колекції в Саскатуні, як також багатьох речей випозичених приватно від членок відділу.

Другий окружний з'їзд відбувся у Вакав, третій у Вірдейл.

Як на інші окружні з'їзди, так само й на цей, комітет мистецтва і

музею вислав добірні речі із музею для вистави, улаштованої зарядчиками З'їзду. В додатку цікавою була концертова програма, точки якої булий приготовані силами сімох окремих відділів цієї округи Вірдейл.

Провінціяльна Екзекутива Союзу Українок Канади в Саскачевані.
Перший ряд, з ліва на право: Р. Драган, Г. Гнатищин, голова; Н. Лис. **Другий ряд:** А. Ситко, М. Добровольська, М. Мадюк.

На цім З'їзді зібрано 130 долярів на ювілейний фонд "Українського Голосу".

Щоби зацікавити молодь українською мовою, Екзекутива уложила плян змагання на драматичнім полі. Перше таке змагання відбулося в Принс Алберт між членками відділу Союзу Українок Канади і відділом

СУМК, котре випало дуже успішно та додало охоти членкам Екзекутиви дальше поширити цей плян. Для тіснішої співпраці між молоддю, Марія Савіцька ввійшла як членка до Керуючої Ради СУМК. Дальше, Екзекутива висилала свою представницю, містоголову Екзекутиви, А. Романович, на З'їзд союзних організацій в Едмонтоні та на Собор Української Православної Церкви в Саскатуні.

Щоб заохотити курсанток на літніх освітніх курсах при Інституті ім. П. Могили в Саскатуні, Екзекутива визначила нагороди в сумі 15 долярів за вишивання, а А. Рурик, що вчила писати писанки, подарувала гарні писанки, як нагороди для курсанток.

Протягом року Екзекутива гостила в себе Марію Мадюк, референтку добродійної праці, Наталю Когуську, представницю централі, в честь якої заряджено бенкет.

За час свого урядування в Принс Алберт, Екзекутива вислала до централі Союзу $245.30 на організаційний фонд.

Слідуючий річний З'їзд відділів відбувся в Саскатуні в лютім 1951 році.

Пров. Екзекутива на рік 1951 була вибрана в складі таких осіб: Галя Гнатишин — голова, Розина Драґан — 1-ша заступниця голови, А. Стратійчук — 2-га заступниця голови (з Канори), О. Гавриш — рек. секретарка, Марія Мадюк — кореспонденційна секретарка, А. Лис — касієрка.

Того року Марія Мадюк відвідала відділ в Ріджайні, де мала наради з членками, а Галя Гнатишин була представницею Екзекутиви на Соборі Української Православної Церкви в Вінніпеґу.

Пані Р. Драґан, містоголова, зложила привіт в імени Пров. Екзекутиви на святі відкриття площі СУМК в околиці Вакав.

В ціллях співпраці та інформування ширших кругів про українців та їхню роботу, Екзекутива вписалася до Національної Жіночої Ради Саскачевану.

Провінціяльний З'їзд Союзу відбувся в листопаді 1951 року разом з З'їздом союзних організацій. Сесії провінціяльного З'їзду Союзу Українок Канади, згідно з рішенням З'їзду 1950 року, відбулися день перед загальним З'їздом, що дало учасницям більше часу на обширнішу дискусію і на обговорення важних організаційних справ.

На одній з сесій Пров. З'їзду Ольга Войценко піднесла справу Української Школи, вказавши на невідрадне фінансове становище Ради Української Школи і що брак фондів утруднює розвій так важної установи: школи. В своїй промові закликала учасниць З'їзду до інтенсивнішої праці в користь Української Школи по околицях. З цього вивязалася жива дискусія над способами роботи і збірки грошей для піддержання праці Ради Української Школи.

Далі, були дискусії над іншими ділянками праці: Здоровля, Мистецтва і Освітньо-виховальної, які були рефераовані С. Луцюк, М. Добровольською і Лідією Боднарчук та застановлялися над справою драматичних змагань, яку реферувала А. Романович. Делеґатки давали цінні суґестії щодо праці по відділах.

Вистава, яка відбулася під час З'їзду, була дуже цікава своїм складом, бо в додатку до прекрасно вишитих різними стібами речей модерного ужиткового мистецтва, були й цінні давніші речі, привезені ще з Рідного Краю. Всі експонати Вистави були випозичені від поодиноких осіб в Саскатуні, Принс Алберт і Ніпавин. На одному із столів були виложені книжки дитячої літератури і п'єс, що разом із вишивками робили виставу більше цікавою і різнородною.

По вечірній сесії відбулося чайне приняття для всіх учасників З'їзду. Галя Гнатишин, голова Пров. Екзекутиви, звернула увагу на те, що місцевий відділ ім. О. Кобилянської кожного року вгощає учасників з'їзду і дала належне признання членкам за їхню працю.

В перегляді рекордів замітним стає, що праця і впливи Провінціяльної Екзекутиви постійно розвивалися. Хоч несприятливі обставини в перших роках існування Екзекутиви не позволяли на переведення повних плянів праці, все таки, коли обставини змінилися і фінансовий стан взагалі, а українців зокрема, поліпшився, Пров. Екзекутива розгорнула акцію на ширше поле своєї діяльности. Своїми широко закроєними плянами зацікавила жіноцтво організаційною роботою, що само собою причинилося до успіху різних підприємств, заряджених Провінціяльною Екзекутивою.

Успішне завершення плянової праці додавало охоти до роботи, а заразом допомогло і в оформлюванні програми по напрямній лінії. До цієї програми праці кожна нововибрана Екзекутива додавала точки і поширювала роботу в міру того, як потреба вимагала і обставини позволяли.

Провінціяльні Екзекутиви і Репрезентантки.

На рік 1934: М. Мадюк — голова, Катерина Пукіш — містоголова, Е. Козяр — кореспонденційна секретарка, Анна Титенич — рекордова секретарка, Д. Корпан — касієрка. Контрольна комісія: Улян, Цибак і Мисак. Репрезентантки: Ф. Новосад, М. Зюбрак і А. Стечишин.

1935 р .і до половини 1936 р.: А. Рурик — голова, М. Буряник — містоголова, Г. Гнатишин — кореспонденційна секретарка, А. Токарик — рекордова секретарка, Р. Драґан — касієрка. Контрольна комісія: Е. Козяр, П. Клюкевич і М. Сліпченко. Репрезентантки: Н. Стратійчук, К. Пукіш і К. Пернеровська.

На другу половину 1936 р. до кінця 1939 року: А. Стратійчук — голова, А. Стечишин — містоголова, Ф. Новосад — рекордова секретарка, К. Пернеровська — кореспонденційна секретарка, Ф. Стратійчук — касієрка.

На рік 1940: А. Стратійчук (Канора) — голова, К. Пукіш (Ріджайна) — містоголова, д-ка М. Апонюк (Канора) — секретарка, Ф. Стратійчук (Канора) — касієрка, Е. Козяр (Ріджайна) — заступниця секретавки і касієрки. Контрольна комісія: М. Свинарчук, Ф. Новосад і А. Денис. Репрезентантки: д-ка Дячина — на околицю Арран, А. Цибак — на околицю Гефорд, М Бендас — на околицю Принс Алберт.

На рік 1941 в Йорктон: А. Стечишин — голова, К. Пернеровська

— містоголова, д-ка Н. Мороз — рекордова секретарка, Семанців — фінансова секретарка, А. Ягольницьа — касієрка.

На рік 1942 (Гефорд): Н. Іванишин — голова, А. Вережак — містоголова, С. Маґус — рекордова секретарка, Д. Корпан — кореспонденційна секретарка, А. Цибак — касієрка.

1943 рік (Канора): П. Данильчук — голова, Охітва — містоголова, Н. Свинарчук — рекордова секретарка, С. Стратійчук — кореспонденційна секретарка, А. Денис — касієрка. Контрольна комісія: М. Свинарчук, Килер, Ободяк.

1944-1946 (Мічем): П. Клюкевич — голова, В. Павлюк — містоголова, А. М. Тріщук — кореспонденційна секретарка, Е. Залещук — рекордова секретарка, П. Олексин — касієрка. Контрольна комісія: О. Гавриш, М. П. Залещук, Д. Клюкевич. Референтки: д-ка Керніцька Освітньо-виховальної ділянки, Кушнір — повоєнної праці. Представниці: д-ка М. Апонюк — на округ Арран, д-ка Керніцька — на округ Йорктон — А. Козунь — на округ Ніпавін, Корпан, пізніше Андрущак — на округ Гефорд.

1947: Й. Михайленко — голова, М. Гуменюк — містоголова, А. Сирник — рекордова секретарка, А. Семко — кореспонденційна секретарка, Г. Гнатишин — касієрка.

Рік 1948: Й. Михайленко — голова, О. Гавриш — містоголова, А. Семко — кореспонденційна секретарка до травня. До кінця року М. Никіфорук; А. Лис. рек. секретарка, Ковалишин — касієрка. Референтки: Р. Драґан — Мистецтва, А. Білак — Здоровля, А. Дібровська — Повоєнної праці, д-ка Керніцька — Освітньо-виховальної ділянки. Репрезентантки: Папіш — Бруксбі, А. Стратійчук — Канора, Андрущак — Гефорд, Скоробогач — Прілейт.

На рік 1949: П. Данильчук — голова, П. Кушнір — містоголова, Е. С. Керилюк — рекордова секретарка, С. Хриптул — касієрка. Контрольна комісія: Хохоляк, Ортинська і д-ка Стратійчук. Референтки: д-ка Л. Боднарчук — Освітньо-виховальної ділянки, А. Вережак — Здоровля, М. Мадюк — Повоєнної праці, Й. Михайленко — Мистецтва. Репрезентантки: Скоробогач — Прілейт, д-ка Апонюк — Гефорд, Кивиреґа — Бруксбі, А. Лис — Саскатун.

На рік 1950, Принс Алберт: Марія Савіцька — голова, Анна Романович — містоголова, Маруся Гуменюк — кореспонденційна секретарка, д-ка Дячина — рекордова секретарка, Марія Ґаук — касієрка. Референтки: Савеля Луцюк — Здоровля, Йоганна Михайленко — Мистецтва, М. Мадюк — Добродійної праці, д-ка Л. Боднарчук — Освітньо-виховальної ділянки. Представниці округів — А. Корпан — Ріджайна, А. Лис — Саскатун, Скоробогач — Прілейт, Курилюк — Йорктон, К. Луцюк — Вакав, Мекмилан — Вірдейл, Д. Ортинська — Канора, д-ка М. Апонюк — Гефорд.

На рік 1951: Г. Гнатишин — голова, Р. Драґан — 1-ша заступниця голови, А. Стратійчук (Канора) — 2-га заступниця голови, О. Гавриш — рекордова секретарка до місяця липня, А. Семко заняла її місце; М. Мадюк — кореспонденційна секретарка, А. Лис — касієрка. Референт-

ки: д-ка Дячина — Драматичних змагань, д-ка Л. Боднарчук — Освітньо-виховальної ділянки, М. Добровольська — Мистецтва. Окружні представниці — Д. Ортинська і Ременда — Канора, А. Лис — Саскатун, С. Луцюк — Вакав, Мекмилан — Вірдейл, Скоробогач — Прілейт, Курилюк — Йорктон, А. Корпан — Ріджайна, д-ка М. Апонюк — Гефорд.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

САСКАТУН.

Перша українська жіноча організація в Канаді домініяльного значення, Союз Українок Канади, сформувалася в місті Саскатуні, де зародок жіночого руху знайшов свій вияв три роки скорше в першім жіночім товаристві ім. О. Кобилянської, яке заснувало ще 23-го вересня 1923 року, як окрема жіноча організація. Хоч у той час були при церквах сестрицтва і був теж жіночий гурток при Українськім Народнім Домі в Вінніпеґу, все таки їх діяльність не виходила поза господарські потреби тих установ, при яких вони діяли. Жіноче товариство в Саскатуні перше в Канаді виступило на ширше громадське поле, як незалежне тіло й діяло самостійно. Тому в історії жіночого руху в Канаді, воно було тією першою жіночою організацією, що почала жінок у Канаді організувати. З цього становища українки Саскатуну мають причину гордитися своїм славним минулим, а крім того, ще й тим, що їхнє товариство брало активну участь у перших кроках формування центральної організації, Союзу Українок Канади, і стало одним із його перших відділів і служило за взір іншим жіночим товариствам. Очі жінок Канади були звернені на Саскатун.

Колискою жіночого товариства в Саскатуні був Інститут ім. П. Могили, де горів палкий вогонь служити народові. Під впливом кличів Інституту, його студентки, зорганізовані в дівочім кружку "Могилянки", скеровували всю свою увагу на жінок. Бо ж тільки через жінку можна засягнути до родини і просвітити їй шлях до кращого майбутнього. І ось, за ініціятивою "Могилянок" і при співучасті свідомих місцевих жінок було зорганізовано в м. Саскатуні перше жіноче товариство ім. О. Кобилянської.

Хоч на той час поява окремого жіночого товариства уважалася чимсь дуже революційним, однак українки міста Саскатуну виявили свідомість і готовість ставати в ряди і разом спільно працювати.

Рік після заснування товариства до Саскатуну приїхала молода студентка з Праги, Харитя Кононенко (розстріляна німцями в останній війні). І вона на рік 1925 була вибрана головою. Через неї товариство нав'язало зв'язки з Українською Національною Жіночою Радою в Празі, яку очолювала Софія Русова. Саме того року мав відбуватися Світовий Конґрес у Вашінґтоні Інтернаціональної Жіночої Ради, і Українська Жіноча Рада в Празі, бажаючи вислати свою представницю на Конґрес, вдалася до жіночого товариства в Саскатуні за фінансовою допомогою. Жіноче товариство взяло на себе ініціятиву збірки фондів на делеґацію. В тій справі був навязаний контакт з українками в Америці та з різними культурно-освітніми організаціями в Канаді. На Конґрес прибула делеґатка, Ганна Келер-Чикаленко, і при її співучасти був заснований Союз

Українок Америки. В той самий час провідниці жіночого товариства в Саскатуні обговорювали потребу центральної жіночої організації в Канаді і були пляни запросити до Канади українську делеґатку, Ганну Келер-Чикаленко, щоб і в Канаді приступити до зорганізування одної загальної жіночої організації з центральним проводом. Але ця остан-

З 25-літнього ювілею жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні в 1948 році.

При святочнім столі сидять бувші голови товариства, з ліва на право: М. Мадюк, К. Салдат, С. Стечишин, С. Грещук, Г. Гнатишин, М. Сілченко.

ня потреба не була здійснена, бо час не дозволяв на таку скору акцію.

Восени 1925 року Харитя Кононенко рішила вернутись назад до Европи. З її виїздом товариство втратило активну і провідну членку.

Бажання йти впарі із зорганізованими українками в Галичині, на еміґрації в Чехії і в Америці, виявилось у тім, що був скликаний пер-

ший жіночий З'їзд у Саскатуні в році 1926, на якім зорганізувалась краєва організація, Союз Українок Канади. І ось так жіноче товариство імени Ольги Кобилянської поклало угольний камінь у заснуванні першої загальної жіночої організації в Канаді і було нерозлучно з її розвитком від перших років зв'язане.

Зпоміж перших членок, що осталися при товаристві до сьогодні є такі особи: С. Стечишин, С. Ґрещук, К. Салдат, К. Чимборик і П. Великоч. Всі вони займали відповідні становища в організації. Багато з перших членок виїхало з Саскатуну в різні сторони Канади, і кожна з них виявила ініціятиву в громадській праці на новім місці побуту.

У своїй праці жіноче товариство має причину гордитися. Від початків звернена була найбільша увага на освітню ділянку і для переведення її в життя вироблялись програми. Численні виклади на місячних сходинах, читання, дебати, громадські свята й академії освічували шлях, підносили рівень знання, поширювали світогляд, розбуджували віру у власні сили і викликали готовість служити народові.

Жіноче товариство поклало багато праці на піднесення народнього мистецтва на належне йому місце. Курси вишивання, вистави і продажі вишитих речей поширювали й популяризували мистецтво не тільки серед своїх, але і серед чужих, що з причини непоінформованості уважали українські вишивки московськими. Рік річно товариство заряджує продаж вишивок, писанок і українського печива між анґло-саксонцями, і це робило добру опінію українським вишивкам і писанкам між неукраїнцями.

Хоч жіноче товариство в Саскатуні засновано на засадах загальних, одначе перед другою світовою війною воно прилучилось до місцевої Української Греко-Православної Церкви св. Духа, бо ж місія жінки і Церкви нерозлучні. Зокрема в Канаді саме життя викликає необхідність розвивати українське життя при церквах, щоб молодь не розпорошувалась по чужих церквах. Тому жіноче товариство скерувало свою увагу на розвиток життя при церковній громаді і взяло на себе такі ділянки праці, які вимагають жіночого нагляду і проводу.

Товариство віддало багато праці й часу на придбання фондів для будови нової церкви. Від року 1946 до 1951 через касу товариства перейшло 13,000 долярів на ту ціль. Своїм власним коштом товариство викінчило кухню при церкві з наймодернішим приладдям і постаралось про відповідну кухонну посуду.

Вже від давних років жіноче товариство входить у склад Льокальної Жіночої Ради. Деякі членки займали поважні уряди в тій Раді, чим зближували взаємини між нами і нашими співгромадянами англійцями.

В часі другої світової війни жіноче товариство підняло на себе багато военних обов'язків. На збірку амбулянсу, заряджену Союзом Украінок Канади, зібрано $60.75. Крім того, давались жертви на такі фонди: Твідсмюра, королеви, фінський, скандинавський, тенковий та інші. Для Червоного Хреста, особливо, віддано багато праці шиттям, за що десять членок отримали спеціяльні відзнаки за їх заслуги. Военна праця

А Ковалишин

В. Васильців

О. Гавриш

П. Чимборик

Г. Гнатишин

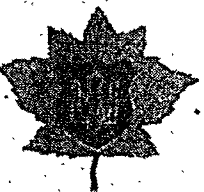

Й. Михайленко

Р. Драган

П. Турецька

К. Чимборик

М. Піган

С. Стечишин

А. Рурик

К. Саллаг

М. Маюк

С. Грещук

1923
1951

УКР. ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО ІМ.О. КОБИЛЯНСЬКОЇ В САСКАТУНІ

А. Вурянік

Д Великоча

А. Гавриш

П. Гавриш

А. Гарасимчук

А. Гнатюк

А. Дібровська

М. Добровольска

В. Катеринич

Відділ ім. О. Кобилянської в Саскатуні.

покривала багато ділянок, як служба в кантинах, громадські чаї на Червоний Хрест та інші воєнні цілі, продажа воєнних значків, цертифікатів і бондів. Товариство тісно співпрацювало з різними англійськими організаціями, покликаними до життя для воєнної праці. Тій праці членки віддали багато часу і виказали велику відданість та готовість до послуг. Пакунки для вояків становили ще додаткову працю.

У повоєннім часі жіноче товариство скерувало багато уваги на рятування українських скитальців в Европі. Безнастанні збірки харчових продуктів, убрання, взуття і грошей переходили через руки товариства. Самого вбрання зібрано 800 фунтів. А крім того, поодинокі членки особисто перебирали опіку над багатьома особами і родинами на скитальщині, а дехто спонсорував приїздові скитальців до Канади. З прибуттям новоприбулих до Саскатуну, як товариство, так і поодинокі членки допомагали новоприбулим різними способами, як відшукання помешкання, знайдення заробітної праці, поміч харчами, меблями й убранням. Заходом товариства, новоприбулим була заряджена соціяльна вечірка в салі Y.W.C.A.

В році 1951 в Саскатуні був заснований відділ при комітеті Українців Канади, до якого входить жіноче товариство ім. О. Кобилянської і разом з іншими співпрацює в ділянках праці загального українського характеру.

В кожній організації найбільша відповідальність падає на голову. Жіноче товариство в Саскатуні було щасливе тим, що кожна голова вив'язувалася із своїх обов'язків дуже добре і кожна віддано керувала працею. Від початку до тепер слідуючі особи очолювали товариство: С. Стечишин, Х. Кононенко, П. Ведмедик, А. Рурик, К. Салдат, Д. Янда, Г. Улишин, А. Токарик, М. Буряник, М. Сліпченко, Г. Гнатишин, С. Ґрещук і М. Мадюк. Деякі з них, як М. Мадюк, кількома наворотами виконували обов'язки голови.

Вступаючи у 29 рік свого існування, жіноче товариство ім. О. Кобилянської лишає за собою великі осяги не тільки льокальної вартости, але й ширшого значення. Ота перша ціль служити українському народові дальше остається живою й актуальною. Жіноче товариство дуже вдячне централі Союзу Українок Канади за вмілий провід і високу ідейність цілей та напрямних, які освітлювали шлях всім зорганізованим жінкам у Канаді.

Імена членок на знимці.

Перший ряд з гори, з ліва на право: Д. Ковалишин, В. Васильців, О. Гавриш, П. Чимборик, Г. Гнатишин, Й. Михайленко, Р. Драґан, П. Турецька, К. Чимборик, М. Пігач. **Другий ряд,** бувші голови: С. Стечишин, А. Рурик, К. Салдат, М. Мадюк, С. Ґрещук. **Третій ряд:** А. Буряник, Д. Великоча, А. Гавриш, П. Гавриш, А. Гарасимчук, А. Гнатюк, А. Дібровська, М. Добровольська, В. Катеринич. **Четвертий ряд:** Т. Кіндрачук, Г. Ковальчук, М. Козовик, Д. Ковалюк, І. Король, Н. Король, Ф. Кравченко, Н. Кухар, Н. Лис. **Пятий ряд:** Г. Максимюк, В. Михайленко, Т. Москаль, Е. Мисак, Д. Олексин, В. Павлюк, К. Притула, К. Свик, А. Семко. **Шестий ряд:** Г. Стратійчук, Т. Рак, Т. Рихва, М. Теслик, М. Ткачук, М. Тріщук, М. Чайковська, П. Хомин, М. Шліхта.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

МЕЛВИЛ.

Громадську працю українських жінок у Мелвил, Саск., треба вважати піонерською. Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської було зорганізоване ще в 1924 році. В той час було ще мало жіночих товариств в Канаді. Організаційні збори відбулися 22 липня, 1924 року. Головою товариства була вибрана А. Вівчар. Членок тоді товариство мало 12.

В 1925 році громадяни в Мелвил побудували Український Народній Дім, а зараз після того церковна громада Української Греко-Православної Церкви почала будувати церкву. Жіноче товариство стало працювати для церкви. Хоч і невелике число членства, але жіноче товариство перебрало на себе поважні обов'язки. Будова церкви потребувала фондів і для придбання фондів членки приготовляли громадські обіди, чайні приняття, базари, забави, давали театральні вистави, концерти і взагалі виконували різну помічну працю в громаді.

В 1936 році жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади. Централя Союзу Українок Канади давала провід в освітній та широко-громадській народній праці, помагала відділам різними порадами, а через сторінку Союзу Українок в "Українськім Голосі" інформувала про працю та завдання жінки-громадянки, висилала реферати, та інші корисні матеріяли. Тож поруч льокальної праці, жіноче товариство повело також освітньо-виховальну працю. Сходилися по домах членок, відбували освітні вечірки, збори, раз на тиждень мали спільне читання, поруч відбували по домах членок свята українських письменниць, чи інші народні свята.

За час своєї праці жіноче товариство в Мелвил передало на потреби церкви $4,920.50; справило ризи для священика, образи, обруси на престоли, вишивані рушники та хоругви.

Підчас війни товариство працювало для воєнних потреб Канади. На Червоний Хрест зложило жертви 50 дол., дало 20 дол. на амбулянс Союзу Українок Канади, висилало пакунки до української кантини в Лондоні, а також брало участь у воєнній праці серед англійських організацій в Мелвил.

Головами жіночого товариства з ввесь час його існування були: А. Вівчар, Т. Вівчар, Марія Даців, Юлія Козубська, А. Шкрийбері, М. Вівчар. Між членками жіночого товариства була також Марія Адамовська, яка дописувала часто до сторінки Союзу в "Українськім Голосі", спомини, статті й поезії, за свої праці була широко знана та загально поважана.

Членки товариства у Мелвил, поборюючи свої труднощі у праці, виконують свій громадський обов'язок, працюючи для церкви і для свого українського народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Катерина Козакевич, Марія

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Мелвил.

Вівчар, Анна Вівчар. **Другий ряд:** Анастазія Сафронюк, д-ка Пахолків, Марія Пилипів, М. Паньків, Теод. Вівчар. **Третій ряд:** В. Гудій, Н. Ґриґорчук, Пилат, С. Вальчук, В. Стягар, В. Галик, Й. Вівчар, О. Островерха, М. Пилипів. Нема на знимці: М. Березовська.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

МІЧЕМ.

На першім З'їзді Союзу Українок Канади в 1926 році в Саскатуні були присутні членки жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської з Мічем, Саск. Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в Мічем було одним із перших відділів Союзу, що на перший поклик центрального проводу віддали свої сили і для широкої громадської праці. Таким чином, 26-літня історія діяльности товариства показує, що членство цього товариства відзначується глибокою ідейністю, посвятою й увагою до своїх громадських обов'язків та многократним виявом підтримки центрального проводу Союзу.

Жіноче товариство в Мічем було засноване в 1925 році. Організаційні збори відбулися в місяці січні. В першім році товариство мало 23 членки. Першою головою товариства була Юстина Токарчук.

Містечко Мічем і його околиця від самих початків громадського руху серед українців славились широкою національною свідомістю, діяльністю, жертвенністю та організаційним хистом. Майже всі громадяни були членами Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні, а також поважне число молоді, сини і доньки піонерів з Мічем виховувались в цім Інституті.

В 1925 році громадяни в Мічем приготовлялись будувати Український Народній Дім, щоб було де сходитися для провадження народньої праці. В Мічем вже була побудована Українська Греко-Православна Церква, яка потребувала також і грошевої піддержки. І жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської дає ту піддержку, прилучивши свої сили, щоб насамперед розбудувати своє організаційне життя на місці і потім працювати для потреб свого народу. Початки, як звичайно, бувають трудні. Але, коли вже повстав Народній Дім, робота пішла швидко вперед.

Членки товариства займалися приготовленням театральних вистав, давали концерти з нагоди свят письменниць або історичних свят, улаштовували базари, пікники, забави; провадили навіть торгівлю споживчих товарів, вугілля та дров і прибутками з того виплачували уділи за будинок Народнього Дому. З того готівкою на Народній Дім жіноче товариство в Мічем передало $1,363.32, що на тодішню грошеву валюту було величезною сумою. Крім того, товариство купило до Народнього Дому фортепян, софку, стіл, фіранки, столове й кухонне начиння, дві кухні.

Товариство рівночасно дбало і про потреби церкви; разом з

сестрицтвом купило до церкви образ, свічники на престол, престол, повишивало настільники, фелон, мировник, свічки, шафу на фелони й інші дрібні речі, а готівкою передало $558.16.

Жіноче товариство зуміло погодити свої льокальні інтереси і сполучити свою працю на місці із загально-народніми потребами. Союз Українок Канади, його розвиток і праця, його завдання й цілі, — все це було близьким для членок товариства у Мічем. Як провід, так і членство товариства згідно з програмою праці централі Союзу вводять у себе освітні сходини, на яких відбуваються: спільне читання з української літератури, дебати на актуальні теми, святкують свята українських письменниць, поширюючи поміж своїх членок книжки для читання. При Народнім Домі існувала вже бібліотека-випозичальня, з якої користали членки. А товариство придбало своїм коштом книжок до бібліотеки на 170 долярів. Українська школа провадилася в Мічем після шкільних годин у державній школі, і діти з такої науки багато користали, а цей спосіб облегчував громадянам клопотатись школою. Зате дім кожної членки товариства був першою виховальною інституцією для молоді. Членки читали часописи, передплачували "Жіночу Долю", "Нову Хату" і "Жінку" та читали "Український Голос". В 1929 році, коли до Канади загостила Олена Кисілевська, редакторка "Жіночої Долі", письменниця та громадська діячка, жіноче товариство справляє для неї прийняття та її сердечно вітає. Кожна представниця централі чи голова Союзу знаходила приготовлене місце для відчиту та теплу і сердечну гостинність. А найголовніше, що приємно вражало, то добра поінформованість членок про справи Союзу, глибоке зацікавлення плянами його праці і готовість кооперувати в виконанні нових проєктів. Членки товариства не пропустили ані одного річного з'їзду Союзу в Саскатуні, і на з'їздах делеґатки завжди брали участь у дискусіях, як би краще повести роботу по товариствах.

Товариство радо жертвувало на народні потреби. Перед війною складало датки на висилку української делеґації на конґреси Інтернаціональної Жіночої Ради, на Просвіту, на політичних вязнів, на Карпатську Україну. В Канаді товариство жертвувало на Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні, на Інститут ім. св. Івана в Едмонтоні, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу зібрало пожертв 757 долярів, на Централю Української школи, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу 162 доляри та щедро жертвувало на організаційний фонд Союзу Українок Канади. До музею Союзу збирало і дарувало товариство речі, пожертвувало на цілі музею 80 долярів, та брало активну участь у проєктах вишивання.

В Мічем через три роки був осідок Провінціяльної Екзекутиви, якої головою була Павліна Клюкевич й яка положила багато праці для зросту організації в провінції. Працювали так само й інші членки Екзекутиви (імена яких поміщені у виказі Провінціяльної Екзекутиви в Саскачевані), і членки товариства піддержували працю Провінціяльної Екзекутиви. В 1944 році був скликаний у Мічем окружний З'їзд Союзу, який за старанням членок товариства відбувся з найкращим успіхом.

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Мічем.

У праці на воєнні потреби жіноче товариство в Мічем було не менше активним. На Червоний Хрест пожертвувало 292 доляри, на амбулянс зложило 42 дол. Давало пожертви на молоко для дітей у Британії, на фонд королеви, висилало посилки воякам за море, висилало посилки до української кантини в Лондоні, улаштовувало різні підприємства на користь Червоного Хреста, а по війні давало допомогу потерпівшим у війні українським збігцям в Европі, складало пожертви на Фонд Допомоги Українців Канади.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Юстина Токарчук, Василина Білінська, Марія Новосад, Павліна Клюкевич, Олена Шевчук, Юстина Папіш, Анастазія Боднарчук, Анна Тріщук, Варка Павлюк, Єлисавета Заліщук, Галя Токарчук, Василина Заліщук.

Містечко Мічем маленьке, але чепурне. Стоїть воно серед розлогих рівнин Саскачевану. Народній Дім і церква побудовані на полях, щоб громадянам, що мешкають на фармах, не було далеко з'їжджатися.

Числом членство товариства значно зросло, хоч в кількох послідніх роках деякі заслужені членки виїхали з Мічем. Однак ті, що живуть на місці, продовжують почату тому 26 років працю, зберігаючи набуті традиції. Товариство ім. Ольги Кобилянської в Мічем та його членки вложило в розвиток громадського життя в Канаді багато праці, якою послужило свому народові та його високим ідеалам.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право:. Е. Заліщук, А. Токарчук, П. Олексин, М. В. Заліщук, В. Заліщук,, О. Козак, М. Боднарчук, О. Троян, Ю. Папіш, М. Никифорук, О. Кріпкий. **Другий ряд:** А. Рачій, А. Клюкевич, З. Марковська, О. Токарчук, А. Тріщук, П. Коновалик, О. Борса, Г. Новосад, К. Неґрий, М. Козак. **Третий ряд:** В. Климишин, В. Бакуряк, О. Васкул, Мих. Заліщук, Е. Кріпкий, П. Боднарчук, Д. Клюкевич, Ю. Дяків, Ю. Парчевська, Р. Томащук, А. Марковська. Нема на знимці: А. Боднарчук, В. Дупчак, П. Костинюк, О. Максимишин, Ю. Токарчук, Т. Олеськів.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ШІГО.

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в Шіго, Саск., було зорганізоване в 1925 році. Почин до зорганізовання товариства дала Леоніда Слюзар, дружина священика, що був парохом Української Греко-Православної Церкви в Шіго. Організаційні збори відбулися в місяці лютім. До товариства вписалося 15 членок, а головою товариства членки вибрали свою провідницю, заслужену тепер в організації Союзу, Л. Слюзар.

В тих роках це були на полі просвітнім початки громадської праці серед народу. На місцях всюди починалась будова Народніх Домів і церков. В Шіго також будувався Український Народній Дім, щоб було де сходитися для народньої праці. Будова Народнього Дому та потреби церкви вимагали фондів на необхідні речі. І жіноче товариство

стає до праці, щоб піддержувати розбудову цих двох інституцій в Шіго.

В короткім часі після того парох Всеч. о. Слюзар виїхав з Шіго разом із родиною, а членки товариства, маючи підготовлений ґрунт, ведуть свою роботу далі: приготовляють базари, забави, пікники, громадські обіди, дають театральні вистави, концерти. В 1936 році жіноче товариство в Шіго стає відділом Союзу Українок Канади, щоб повести також просвітню та виховальну працю. Багато помочі в такій роботі подавали учителі або дружини учителів, як Томащук, П. Ґорчинська, Єлизавета Керелюк, Лідія Боднарчук дружина священика та інші.

З ювілейного свята 25-ліття відділу ім. О. Кобилянської в Шіго 1950 р.

За святочним столом перші членки товариства, з ліва на право: Д. Гарас, Ґ. Савчук, М. В. Кирилюк, К. Коропатніцька, А. Мороз.

Жіноче товариство почало святкувати народні свята, свята українських письменниць, Свято Книжки. День Матері та інші народні свята відбувались спільно з членами Народнього Дому. Жіноче товариство зокрема опікувалось українською школою, яку піддержувало та недільною школою, чим давало можливість молоді виховуватись у релігійнім та народнім дусі. Просвітній праці сприяли також питомці Інституту ім. П. Могили в Саскатуні з Шіго: Василь Федак (тепер о. В. Федак), О. Коропатницький, О. Керелюк, Леся Керелюк, Іван Хриптул, В. Гудима, М. Копровська, М. Якімчук.

В короткім часі товариство збільшилося числом членства і стало одним із активних відділів Союзу Українок Канади. Воно висилало делеґаток на з'їзди Союзу до Саскатуну та брало участь ув окружних з'їздах.

До Народнього Дому товариство купило крісла, начиння до кухні, кухню, шафи на начиння, справило куртину для сцени та дало готівкою 300 долярів.

Відділ ім. О. Кобилянської в Шіго.

На церкву дало готівкою 1,800 долярів і справило два фелони, хоругви, ризи, павука-свічника, поставило своїм коштом фігуру коло церкви і купило дзвона. До парафіяльної хати купило кухню й шафу. А тепер працює при будові нової церкви.

Товариство давало пожертви й на народні цілі в Старім Краю: на інвалідів, на політичних в'язнів, на Карпатську Україну, на фонд повені в Галичині. В Канаді піддержувало свої виховальні інституції і давало жертви на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу, на Централю Української Школи в Саскатуні, на пресовий фонд "Українського Голосу", на шпиталь у Фом Лейку, на радіо до державної школи у Шіго; піддержувало пожертвами музей Союзу Українок Канади, як також збирало і дарувало речі до музею Союзу.

У праці на воєнні потреби товариство взяло активну участь. На Червоний Хрест пожертвувало 350 долярів, на амбулянс Союзу зібрало 50 долярів, на молоко для дітей в Британії — 75 дол., на фонд Королеви — 25 дол. Посилок воякам за море вислало на 365 долярів і до української кантини в Лондоні — на 100 долярів. До Червоного Хреста пошило 5 ковдр і шило та виплітало убрання. Посилок для скитальців до Европи вислано на 550 долярів, на Фонд Допомоги Українців Канади зложило 50 долярів, вислало 200 фунтів одежі і передплачувало "Український Голос" для скитальців.

Головами жіночого товариства в Шіго були: Леоніда Слюзар, Марта Савчук, Василина Хриптул, Марія Анака, Софія Стратійчук (добр.), Е. Коропатніцька, Томащук, П. Ґорчинська, А. Спринжинатик, Марія Улян (добр.), М. Б. Керелюк, К. Коропатніцька, Лідія Боднарчук (добр.), Д. Гаріс.

В 1950 р. товариство святкувало свій 25-літній ювілей, на якім відзначили своїх перших і заслужених членок; на цім ювілею була присутна Н. Когуська, представниця централі Союзу Українок Канади.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Ґ. Пікуш, А. Спринжинатик, М. Керелюк, Д. Гарас, Ґ. Клевчук, К. Коропатніцька, Е. Кучерява, М. Королюк, Костинюк. **Другий ряд:** Одевейчук, А. Семенюк, Ґ. Петрущак, М. Остапович, А. Терновецька, І. Копровська, А. Мороз, Ґ. Їжак, М. Копровська, Ґ. Савчук, А. Кучерява.

ВІДДІЛ „ДОНЬКИ УКРАЇНИ"

РІДЖАЙНА.

На золотокосих степах полудневого Саскачевану розложилась столиця провінції місто Ріджайна. Як і скрізь зростали міста, до котрих з'їздилися українці, так зростала і Ріджайна. У 1922 році члени Тов. Просвіта побудували Народній Дім, у 1926 році збудували Українську Православну Церкву св. Духа. І в 1926 році, в місяці березні, з ініціятиви Евгенії Козяр і Катерини Пукіш (Міськів) заснувалось жіноче товариство "Доньки України". На перших зборах вписалось 28 членок.

Першою головою була Евгенія Козяр. Опісля головами товариства були: О. Шевчук, А. Ґрещук, П. Гаврилюк, В. Мойсюк, М. Бучковська, А. Титенич, К. Пукіш, А. Кут, М. Юзик, М. Корпан, Г. Сторожинська.

Головні завдання товариства були: вести та ширити культурну працю між жіноцтвом, помагати фінансово і морально просвітнім інституціям. Щоби придбати фінансів на потреби організації, членки улаштовували базари, спільні обіди, чайні приняття, вистави українського мистецтва, представлення, концерти, забави і танці. Ці прибутки передавали на піддержку Української Православної Церкви і Народнього Дому в місцевості.

Анна Титенич,
довголітна активна членка відділу в Ріджайні.

Крім льокальної праці товариство вело освітню працю за проводом і програмою централі Союзу. Улаштовували дебати, освітні сходини, спільні читання, лекції вишивання, українського народнього мистецтва, як також давали реферати на теми виховання дітей, здоровля, домашнього господарства. Відбувались свята і жалібні академії письменниць і визначних українських жінок.

Товариство святкувало 5, 10 і 20-літні ювілеї свого заснування. Улаштовувало спільно з Народнім Домом і церковною громадою народні свята.

Членки товариства займалися навчанням в українській і недільній школі. З'їзди Союзу Українок Канади були дуже корисні для товариства, через які членки набирали досвіду та знакомились з завданнями, що їх ширила жіноча організація, обмінювались думками, користали з відчитів, які підкріплювали їх на дусі і додавали нової сили й охоти до дальшої праці.

Товариство висилало делеґаток на з'їзди до Саскатуну і Вінніпеґу, як також відбули місцевий окружний з'їзд. Членки піддержували організацію СУМК і давали їм поміч у громадськім і народнім вихованні.

Не забуваючи і освітньої праці, членки дбали головно, щоб познайомитись з творами української літератури. Товариство придбало поважну скількість книжок до своєї бібліотеки. Також давало жертви на такі інституції в Канаді: Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, Інститут ім. М. Грушевського в Едмонтоні, Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу, Українську Школу в Саскатуні й Вінніпеґу, пресовий фонд "Українського Голосу" і "Вістника", на Консисторію Української Греко-Православної Церкви в Вінніпеґу. В старім краю жертвували на інвалідів, на Просвіту, Дівочу Бурсу у Львові, пресовий фонд "Жіночої Долі".

Передплачували часописи "Жіночу Долю", "Нову Хату", "Жінку", "Світ Дитини", "Дзвіночок", "Літературно-Науковий Вістник" і "Наше Життя" (видання Союзу Українок Америки).

Відділ "Доньки України" в Ріджайні.

Товариство цікавилось українським народнім мистецтвом і брало участь в проєктах вишивання. Також піддержувало музей Союзу Українок у Саскатуні. До музею дарувало речі і давало фінансову поміч.

Товариство передплачує "Український Голос" і "Вістник" до Форт Санаторії в Саскачевані. Відділ має 46 членок, між якими є поважне число молодих дівчат Сумківок, які беруть активну участь в товаристві.

Відділ брав участь в военній праці: членки купували бонди і щадничі марки, жертвували на амбулянс, на Червоний Хрест, висилали грошеву поміч на піддержку української кантини в Лондоні, шили і плели речі для вояків. Брали участь разом з англійськими товариствами в різній праці на военні цілі. Висилали пакунки з харчами й одежою українським скитальцям; жертвували до Комітету Українців Канади.

Товариство жертвувало на різні місцеві, державні і повоєнні фонди.

Відділ входить у склад Льокальної Жіночої Ради в Ріджайні і через своїх представниць бере активну участь в праці Ради.

Членки товариства цінять працю централі Союзу і стараються виконувати всі свої зобов'язання та поручену централею Союзу програму праці.

В історії Союзу Українок Канади, відділ "Доньки України" в Ріджайні займає одно з перших місць серед відділів Союзу. Належить це товариство до перших відділів Союзу Українок Канади, і брало участь в першім з'їзді в 1926 р. Членство товариства відзначалось широким світоглядом в громадській праці. Воно було поступовим у просвітній, культурній та виховальній роботі, а в початкових роках діяльности Союзу Українок Канади було опорою, бо своєю взірцевою працею давало приклад другим товариствам. Особливо слід відзначити дебати, реферати, прекрасний хор, яким із мистецьким хистом керувала членка Евгенія Козяр, концертові виступи та звідомлення з діяльности в пресі.

Деякі з перших членок товариства в Ріджайні виїхали в інші місцевости, як Евгенія Козяр, здібна довголітня дириґентка до Венкуверу, Катерина Пукіш (Міськів), талановита організаторка і бесідниця до Едмонтону, Анна Титенич, довголітня голова і провідниця — до Ст. Кетеринс й інші. Однак, всі вони, прибувши на нове місце, стають такими ж активними в відділах Союзу на місцях. Між членками товариства є заслужена з довголітньої праці піонерка Параня Анклевич і є молоденькі членки — третє покоління, що його зуміли виховати свідомі й глибоко ідейні матері. В жіночім товаристві "Доньки України" в Ріджайні, наче в живій інституції росли духово, морально сильні й національно свідомі жінки. Їх праця, посвята, жертвенність, нехай будуть прикладом для прийдешньої молодшої ґенерації, як треба жити і працювати для великих ідей і великих справ свого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: А. Матуляк, К. Ґреґорій, К. Труфан, В. Мойсюк, О. Марчук, П. Анклевич, А. Сторожинська, М. Шупинюк, Р. Мандрик, М. Залуцька. **Другий ряд:** А. Лузецька, Ґ. Кушнір, А. Катрусяк, М. Овадюк, М. Корпан, Ґ. Сторожинська, А. Кут, О. Масиник, В. Загарук, М. Шевчук, К. Харук. **Третий ряд:** Т. Хомик, А. На-

місник, М. Сирник, Н. Зинчишин, А. Палиґа, Ю. Онишко, О. Патрилюк, М. Сторожинська, П. Челяк, М. Лисейко, М. Середюк. **Четвертий ряд:** О. Лапчук, П. Оматюк, М. Щипиляк, Д. Кирилюк, Ґ. Кошовська, М. Юзик, О. Овадюк, А. Синюк, С. Саґаш, М. Шевчук, Д. Ґреґорій, Н. Шипиляк. Нема на знимці: А. Ґриба, Е. Процюк, Т. Туткалюк.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

МАЗЕПА.

В провінції Саскачевані великий вплив на розвій громадського життя по околицях мав Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, який, крім виховальної праці молоді, старався також, щоб до українських околиць висилати свідомих та ідейних учителів.

І так громадська праця серед жінок в Мазепі почалася за почином учительки, Тетяни Кройтор, яка приїхала до околиці за старанням Інституту ім. П. Могили й яка хоч ще молода, віддає багато свого часу для піднесення народньої праці серед жінок. Перші організаційні збори жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської відбулися 1926 року в місяці червні. До товариства вписалося 15 членок. Головою була вибрана Тетяна Кройтор, яка своїм впливом і добрим проводом дала найкращий початок до народньої праці. Після того в 1928 році товариство вписалося до Союзу Українок Канади. По недовгім часі Тетяна Кройтор виїжджає з околиці, але початок праці був зроблений. Жіноче товариство та його свідоме й ідейне членство продовжувало почату роботу.

Жіноче товариство в Мазепі, хоч вело серед членок і освітню працю, все таки брало на увагу й потреби фінансової допомоги для церкви, яку побудувала в Мазепі громада Української Греко-Православної Церкви. З тією метою членки улаштовували різні підприємства, щоб придбати фондів на сплату довгу й на придбання до церкви потрібних речей. Отже, до церкви жіноче товариство постаралось про ризи для священика, про обруси на престол, образи, хоругви, килими та інші дрібніші речі. Передали також поважну суму готівкою.

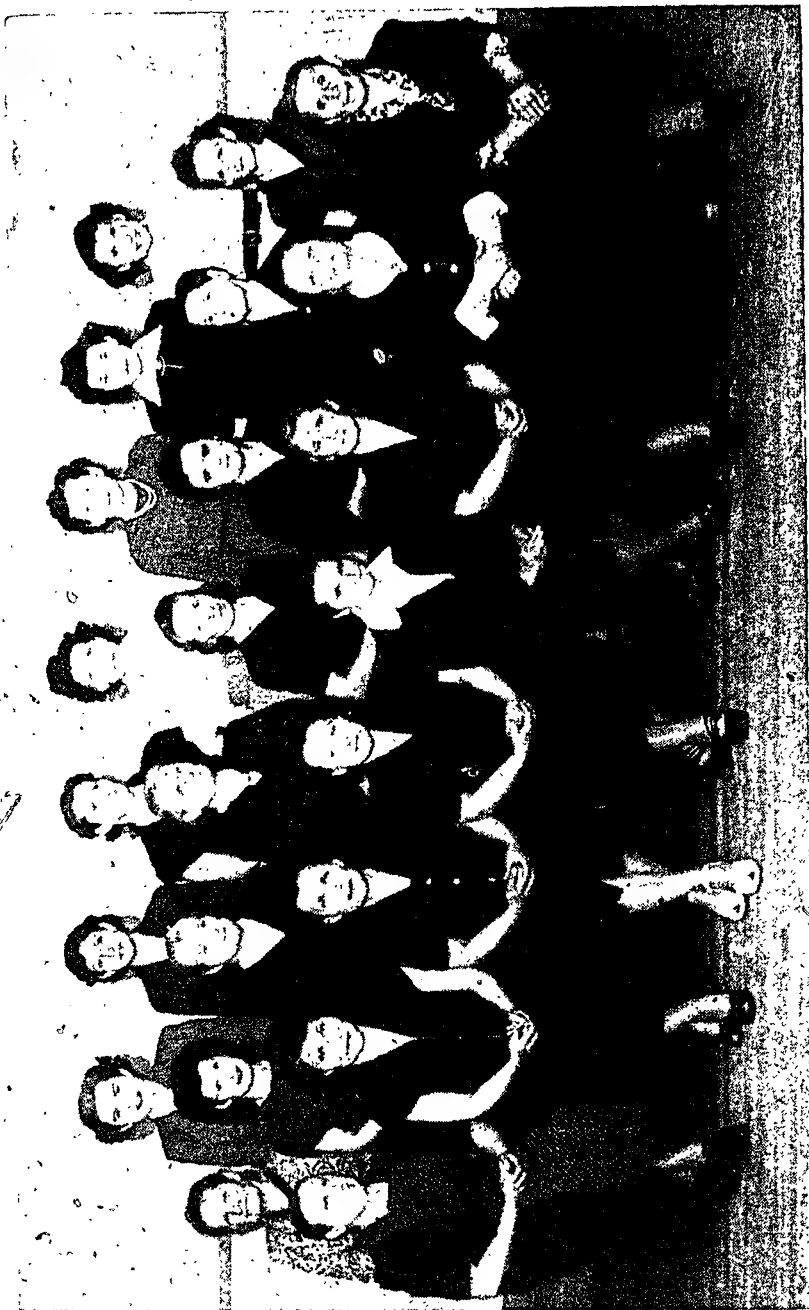
Членки спільно з церковною громадою дбали про виховання дітей в народнім дусі, опікувались українською школою та помагали священикові в недільній школі. Улаштовували народні свята, цікавились своєю літературою і заснували бібліотеку при товаристві. Передплачували "Жіночу Долю" і "Нову Хату".

Крім своїх місцевих потреб, товариство жертвувало на інші народні інституції: на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні 25 дол., на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу 247 долярів, на Українську Школу 10 долярів, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Катедру Пресвятої Тройці в Вінніпеґу, та інші.

У воєнній праці товариство з посвятою віддавало свої сили і працю. І як наслідок, товариство пожертвувало на Червоний Хрест 100 долярів, на посилки воякам за море 167 долярів, піддержувало фондами українську кантину в Лондоні, давало жертви на молоко для дітей у

Британії, на фонд Королеви, а по війні висилало посилки з харчами й одежою скитальцям у Европу.

Кожного року членки шанують память тих членок, що відійшли у

Відділ ім. О. Кобилянської в Мазепа.

вічність, а саме: бл. п. Н. Король, Е. Кондра, Я. Киба, В. Деренівська, В. Коржиновська, З. Бойчук.

В Мазепі завжди був дуже гарний хор, який започаткував бл. п. Вол. Снятинський, яким опісля керували інші диригенти. У тім хорі спі-

вали і членки товариства. Вони з охотою вчащали на проби співу, і Мазепа славилась своїм хором на цілу околицю.

Головами жіночого товариства за 25 років були такі членки: Тетяна Кройтор, Анна Черевик, Марія Ягольницька, Олеся Черевик, Стефанія Путерія, Василина Тимрик, Віра Ягольницька, Катерина Бортняк, Марія Король, Марія Юрків, Петруня Пацернюк, Катерина Маковська.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Король, М. Снятинська, А. Ягольницька, К. Маковська, М. Юрків, Ю. Тимрик, С. Путерія, П. Друшка. **Другий ряд:** К. Душемінська, М. Король, П. Маковська, Д. Снятинська, К. Малинська, К. Ягольницька, А. Пацернюк, А. Ковалишен. **Третій ряд:** Н. Король, Д. Малинська, О. Маковська, К. Корній, Ф. Путерія, А. Ягольницька. П. Пацернюк.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ВИТКОВ.

В першім році діяльности Союзу Українок Канади, між першими відділами Союзу, є також жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської з Витков, Саск.

Громадська праця серед громадян околиці Витков почалася в 1926 році, коли громадяни побудували Український Народній Дім. Спочатку Народній Дім був на фармах в місцевості Сквир Гил, Саск. Коли побудувалось містечко Витков, громадське життя перейшло до містечка. В скорім часі після того громада побудувала в містечку Витков також Українську Греко-Православну Церкву.

Жіноче товариство в числі 16-ти членок знайшло приміщення для себе при Українськім Народнім Домі. Місцева громада мала нараз дві потреби: сплату довгу за церкву і за Народній Дім. До тих двох інституцій треба було, крім будинків, постарати всі потрібні речі, умеблевку й довести все до порядку.

Жіноче товариство, зорганізувавшись, стало на допомогу в виконуванню різньої роботи. Для придбання фондів членки товариства улаштовували базари, спільні обіди, пікники, забави, приготовляли концерти, театральні вистави. Як у співжиттю членок товариства, так і в домах родин членок панував дух громадськости, посвяти в народній праці, переважала пошана до рідньої культури, мови, звичаїв. Діти виховувались у дусі рідньої культури, вчились письма й мови вдома, або в українській школі. Громадяни в тих околицях також жили життям й інтересами Інституту ім. П. Могили в Саскатуні; посилали своїх дітей до Інституту. Питомцями Інституту ім. П. Могили були такі з околиці Витков: Федь Андрущак, Марія Котик, Василина Кіндрачук, Петро Кіндрачук, Федь Котик, Роман Свистун, Орест Решітник, Зеновія Ничик, Фіялка Гарбуз, Луць Шпак.

В часі війни членки товариства сповняли свій горожанський обов'язок віддаючи частину своєї праці на воєнні зусилля Канади. Жер-

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Витков.

твували на Червоний Хрест, на фонд Королеви; висилали посилки воякам за море, жертвували на КУК, а по війні висилали допомогу українським скитальцям в Европі харчами й одежою.

За ці всі роки праці товариство виконало поважну частину праці і при місцевій громаді і як відділ Союзу Українок Канади. На місцевий Народній Дім товариство дало готівкою 390 долярів. Крім того купило фарбу на малювання будинку, ґрамофон, мікрофон, придбало ґардеробу для театральних виступів, куртину для сцени, образ Лесі Українки, кухню, книжки до бібліотеки на 96 дол. На Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу т-во зложило 50 дол., і на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні 25 дол.

До церкви товариство придбало процесійний образ, декоративні пальми, хоругви, заслони до вікон, обруси на престол, ризи, срібні свічники, таци. Готівкою передало 650 долярів. Тепер має товариство в банку $2,338.55. Ці гроші призначені на будову в містечку Витков нової церкви.

Головами жіночого товариства за його існування були такі членки: Текля Свистун, Марія Іванчук, Марія Мартинюк, Каролька Деміон, Катерина Войтюк, Катерина Сорока, Харитина Саранчук, Анна Іванчук, Марта Штокалко, Палагна Никіфорук, Анелька Ничик.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Т. Гаргара, Т. Михайловська, Е. Свистун, А. П. Іванчук, М. Гарбуз, А. Ничик, Г. Г. Іванчук, С. Ковальська, В. Токарик. Д. Котик. **Другий ряд:** М. Стокалко, М. Ґоян, Г. Шимбаб, М. Іванчук, К. Сорока, М. Войтюк, В. Решітник, Р. Никіфорук, М. Мартинюк. **Третий ряд:** П. Петерсон, Н. Свистун, М. Багрій, Х. Саранчук, С. Ворох, Г. Олексюк, М. Саранчук, М. Й. Войтюк, О. Козакевич, О. Іванчук, М. Сорока, С. Харко. Нема на знимці: М. Іванчук, М. Никіфорук, Н. Волошин, Н. Козакевич, Т. Саранчук.

ВІДДІЛ ІМ. МАРІЇ МАРКОВИЧ

КАНОРА.

Організація товариства ім. Марії Маркович в Канорі, Саск., мала надзвичайний початок. В часах поселення українців в цій місцевости не мали ні православної, ні католицької церкви, ані Народнього Дому. Але, маючи бажання жити зорганізованим, соціяльним життям, громадяни зорганізували загальне товариство ім. Тараса Шевченка. До нього належали члени православної і католицької віри.

При тій самій громаді жінки бажали мати своє власне товариство. І в серпні, 1926 року, зорганізували товариство ім. Марії Маркович. В т-ві було мішане членство, але хоч поміж членками були греко і римо-католики, православних була більшість. З православних складався заряд.

До товариства вписалося 12 членок. Вступ був 1 доляр, а місячна вкладка — 25 ц. Головою була вибрана Палася Котик, заступницею Анна Свинарчук, секретаркою Анна Динис, касієркою Анна Гомонюк. На других зборах членки поробили певні пляни праці. Хоч не були

певні себе і своїх завдань, вони бажали випробувати свої сили і стати до громадської праці. На тих зборах були переведені слідуючі резолюції: 1) Щоби працю вести самостійно. 2) Самим собі виготовляти пляни праці, мати свою окрему касу. 3) Освідомляти себе через читання книжок і народньо-гуртовий спів на зборах 4) Збори мати що-тижня і запрошувати на збори членів товариства ім. Шевченка. 5) Помагати товариству ім. Т. Шевченка в народній роботі.

Жінки купили твори Марка Вовчка (М. Маркович) і читали на сходинах ,уряджували відчити, вшили ковдру і подарували на базар українській греко-православній громаді в Канорі. Зложились по 25 ц. і купили речей на базар до сусідньої греко-православної церкви в Йорктоні. Мали приходу $33.75, а розходу $21.50. І так почалася товариська праця в Канорі в першім році.

Однак, помимо того, що так гарно товариство було зорганізувалося, не довго та плянована робота йшла успішно і гармонійно. Заряд т-ва хотів відчит про те, як поляки знущалися над українцями. Римо-католицькі жінки, що були в товаристві, образилися і відступили, а в симпатії до них і греко-католицькі членки, виступили.

Така подія дуже ослабила товариство. Лишилося тільки 12 членок, але ті, що лишилися, стояли твердо на своїм. Перевели резолюцію не приймати членок, що не є цілковито віддані українській справі і за всяку ціну не розв'язувати товариства. І хоч було тяжко, але працювали далі.

Спільно з товариством ім. Т. Шевченка відсвяткували 30-літній ювілей українського поселення в Канорі й околиці. Тут, перший раз членка виступала з привітом. Жіноче товариство гостило Авраменкових танцюристів, дало прощальну забаву о. Кирстюкові з родиною, відограло 5 представлень і жертвувало на Собор і на шпиталь.

В 1928 році жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади. Тоді вже дістало багато ліпший провід і багато ширші цілі.

Мабуть найстаршою працею в товаристві були вечірки. Вони почалися ще в 1926 р. і відбувалися по хатах охочих членок, де жінки вишивали чи читали, вже пізніше, обіжники і реферати надіслані централею; потім полагоджували біжучі ділові справи. А господиня дому гостила перекускою. З часом ці вечірки мінялися і все щось більше і інтересніше додавалося до них. Часто жіноцтво відсвяткувало різні свята цими вечірками; на них запрошували мужчин і бесідників на тему свята. Пізніше жінки зобов'язували кожну членку постаратися про цікавий додаток до вечірки в формі промови, припису на печиво і з того виринуло рішення вибрати комітет, котрий мав займатися програмою на кожну вечірку й тоді цей комітет вибирав охотників з-поміж членок, котрі заповняли програму охочо.

На кожній такій вечірці жінки робили ручну роботу, а в послідніх роках розвинулися до такого степеня, що вимагали, щоб уся робота була українського стилю, а спеціяльно українське вишивання. Вишивані речі ішли на базар або на продаж ручної роботи і домашнього печива при срібнім чаю, що жінки мають тепер що-річно. Також і тепер

на кожній вечірці подається перекуски. Членки платять за неї ,і гроші йдуть до каси.

Посліднього року такі вечірки розвинулися до кращого. Їх звали просвітні вечірки. Публика була загальна, а на програмі стояли дві або три концертові точки і бесідник на освітню тему, здоровля, релігії, історії і так под. Вечір закінчували продажею перекуски і розігравкою якоїсь маленької речі, котра ішла на тикети.

Всі вечірки були дуже цікаві, але ці послідні були найбільше успішні. Вони притягали публику і тримали зацікавлення.

Щоб просвітні вечірки занадто не наприкрилися, то на зміну жіноцтво мало гру в карти і перекуску. Це ішло за вступом і було отворене для загальної публики. Це не було так корисне з культурної сторони, але фінансово більше поплачувалося і служила на відміну.

Рідна школа почалася ще в 1928 році і в один спосіб, чи в другий, з малими перервами велася аж до цієї пори. По більшій части членки добачували потребу української школи і добровільно віддавали свій час на цю ціль. Були випадки, що товариство спромоглося платити учительці, але це не було багато, ані довго.

Посліднього року церковна громада найняла учителя, який провадив рідну і недільну школу, хор, драматичну працю і в цім часі українська школа піднеслася.

Про недільну школу почали робити старання в 1942 році. Жіноче товариство постаралося, щоб її зорганізувати, і членки а часом і члени церковної громади, вчили в недільній школі при помочі пароха. Спочатку один учитель вчив усіх дітей, а тепер вчащає 57 дітей і кляси є поділені на три і три учителі вчать недільну школу одну годину в неділю рано. Ця система найбільше подобається, бо є можливість розподілити дітей відповідно до віку і мати для них відповідні виклади. Жіноче товариство багато працює для недільної школи і робить всі старання, щоб її удержувати. Купує всі потрібн книжки і матеріяли та заряджує прогульки для дітей.

Рідна і недільна школа співпрацюють в загальній роботі. Разом відбувають концерти на День Матері і на Різдво. Жіноче товариство кожного року приготовляє дарунки на Різдво для всіх учащаючих дітей. А літом улаштовують прогульку до озера. Минулого року недільна школа мала прогульку на лижвах у місцевім "скейтінг рінк" заходом учителів недільної школи, і випала дуже успішно.

Найбільшу прислугу жіноче товариство зробило для молоді, зарядивши лекції українського вишивання. Це було зроблено два рази давніше, а минулого року жіноче товариство рішило мати лекції вишивання для дівчат і різьби для хлопців. Різьба підупала через брак інструментів, але дівчата дістали повний курс українського вишивання. Кожна дівчина має кавалок полотна з вишитими нею різними стібами українських вишивок. До цього курсу належали дівчата шкільного віку. В наступнім році плянується навчити ручної роботи цих малих дівчат, щоб мати на виставу при срібнім чаю.

Жіноче товариство цінить українське мистецтво і помагає його

поширювати. Три рази була улаштована вистава вишивок та писанок при помочі музею в Саскатуні. Посліднього разу, як була вистава, то при тім був чай, і продаж ручної роботи та українського печива.

Жіноче товариство в Канорі було все готове жертвувати на добрі цілі у своїм льокалі і на потребу української справи. Фонди щиро жертвували на церкву, на парафіяльну хату, на Народній Дім, шпиталь, Колеґію св. Андрея, на Дівочий Інститут, на Червоний Хрест, воякам, скитальцям, на фонд О. Кобилянської, на амбулянс та інші потреби. Кожного року жертвує речі на базар церковної громади і бере повну участь у цім базарі.

В соціяльнім життю членок відділу увійшли вже певні звичаї. Вже здавна членкам, що від'їжджають, справляється прощальна забава і дається дарунок на пам'ятку. Кожну членку з першою народженою дитиною жінки відвідують гуртом і з дарунком для новонародженої. Хорих членок відвідують з овочами та квітами. На Різдво відвідують цілий шпиталь з кутею, а на Великдень з писанками. Це розвиває більшу приязнь між членками і плекає більше почуття приналежности до товариства.

Всіх гостей, бесідників та артистів товариство все гостить перекускою чи обідом. Дуже часто відбуваються спільні обіди, як підчас з'їздів, візитацій, спільного свяченого, пущення і інш.

Надзвичайних таких обідів, опріч вище згаданих, було чотири, що варта описати. Перший, святкували 10-літній ювілей. Другий, жіноче товариство відсвяткувало свій 20-літній ювілей. Рано Богослуження, потім величавий обід, по обіді концертова програми з промовами. Під час концертової програми найстарша членка покликала всіх членок по черзі їх вписання. А вийшовши всі, вони мали коротку молитву за тих, що вже відійшли на вічний спочинок. Була фінансова збірка на Дівочий Інститут.

Третій такий обід відбувся, коли жіноче товариство улаштувало величавий бенкет на умеблювання кімнати в Колеґії св. Андрея. На програмі була вечеря, концертові точки, бесідники й забава з танцями. Вступ був $1.50 і зібрали 196 долярів.

Четвертий обід був при святі спалення морґечу. Канорська громада тяжко працювала, щоб побудувати і виплатити один із найкращих Народніх Домів у цілім Саскачевані. При будові його мусіли заморґечувати церкву, щоб позичити грошей на будівлю. Морґеч був тягарем для всіх членів і коли вже, нарешті, його виплатили, то справили спільний обід, щоб спільно потішитися тим здобутком. Відсвяткували свято Богослуженням, а відтак обід і бесідники. На програмі була переказана історія будови Народнього Дому. Тому, що всі гроші з каси пішли на сплату морґечу, відбулась збірка на новий початок. Громада на заклик щиро відгукнулася.

Жіноче товариство мало в себе Провінціяльну Екзективу три рази і окружні з'їзди Союзу Українок Канади, церковні, соборчики, сумківський і самостійників. Цей відділ все сповняв свій буджет до централі Союзу, жертвував на організаційний фонд та посилав делеґаток на з'їзди.

Опріч своєї роботи, членки відділу все готові кооперувати з другими товариствами, як КУК, "Кенсер Драйв", "Госпитал Дей", "Стейдіюм фонд", "Т. Б.". Членки шиють шмаття до льокального шпиталю і склали жертву на умеблювання кімнати в шпиталю.

До цієї пори товариство приєднало 56 членок, найбільше число в

історії товариства ім. М. Маркович в Канорі. Членки є свідомі своїх завдань і щиро виконують свою роботу. Осягнули той стан, що праця йде зорганізованим кроком швидко вперед. Всі членки охоче помагають і чуються щасливими, що належать до так гарної організації Союзу Українок Канади.

За цілий час існування, окрім семи років, з котрих рекорди є загублені, дохід до кінця 1950 р. виносив $12,316.14, а розхід — $10,625.73.

Головами жіночого товариства за цілий час його існування були такі особи: Пелася Котик, Маруся Будинська, Евгенія Козяр, Марія Мадюк, Сліпченко, Михаліна Стефанюк, Броніслава Конкаль, Марія Свинарчук, Анєля Стратійчук, Франя Новосад, Соня Стратійчук, П. Кушнір.

Імена членок на знимці.

Перший ряд з гори, з ліва на право: А. Горечка, О. Келлер, М. Худяк, С. Стратійчук, А. Денис, А. Стратійчук, М. Свинарчук, П. Данильчук, С. Хохоляк, Е. Дарагой, М. Дучак. **Другий ряд:** М. Шепко, М. Лодба, Е. Антимюк, О. Копельчук, С. Хриптул, П. Кушнір, Л. Боднарчук, Б. Кусий, К. Анака, А. Романов, К. Дутка. **Третий ряд:** М. Васильків, С. Данильчук, А. Гривків, Д. Ортинська, Е. Кирилюк, О. Куруляк, Д. Джаман, Р. Глинська. **Четвертий ряд:** М. Ободяк, К. Реваковська, П. Чабан, А. Реваковська, А. Козоріз, Н. Дучак, К. Берегуля, В. Козак, А. Гоменюк, Р. Скібінська, М. Демчук, Г. Анака. **Пятий ряд:** О. Анака, А. Анака, Г. Микуляк, К. Кітар, М. Мельничук, С. Баран, Д. Лопошук, М. Скібінська, І. Лесик, П. Смутило, Г. Денис.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ГЕФОРД.

Перші кроки зорганізування жіночого товариства ім. Ольги Басарабової в Гефорд, Саск., були пороблені в 1927 році. В тій цілі вела переписку з жінками в Гефорд Савеля Стечишин із Саскатуну. В 1928 році централя Союзу Українок Канади з Саскатуну вислала статут і програму праці. Організацією жіночого товариства клопоталися жінки на місці. Переписку в тій цілі вели Анастазія Прокопюк і Анна Лазарович. В 1929 році заходами місцевих жінок і за допомогою централі Союзу Українок зорганізувалось жіноче товариство ім. Ольги Басарабової, яке стало відділом Союзу.

В діяльності товариства всюди видно зацікавлення просвітньою працею, а з окрема виховальною працею молоді в народнім дусі. При жіночім товаристві був зорганізований Дівочий Кружок, якому давали провід членки товариства. В 1930 році жіноче товариство дуже врочисто святкує День Матері. В приготовленні такого першого в околиці свята взяв провід Всеч. о. Мельничук, що був парохом Української Греко-Православної Церкви в Гефорд і добр. Ю. Мельничук.

Від першого року свого існування жіноче товариство було активним відділом Союзу Українок Канади. На з'їзди Союзу Українок Канади, що відбувались в Саскатуні, товариство висилало делегаток, також

Відділ ім. О. Басарабової в Гефорд.

виїжджали членки, як гості. З централею Союзу велася часта переписка в різніх справах і фондами та жертвами товариство піддержувало свій центральний провід.

Від самих початків жіноче товариство взяло на себе поважний обов'язок в місцевій роботі для Української Греко-Православної Церкви в Гефорд помагати церковній громаді фінансами та взагалі виконувати всяку працю при церкві. В 1929 році жіноче тоариство зорганізувало базар, з якого мало $296.25 доходу і з того 135 долярів передало на потреби церкви. Подібні базари відбувались кожного року, і ними займалося жіноче товариство.

В 1930 році відбулася перша Місія Української Греко-Православної Церкви в Гефорд. В цій місії взяли участь доокoличні місцевості і в ній жіноче товариство виявило велику енергію, щоб допомогти в усіх потребах під час перебування місії в Гефорді.

Для придбання фондів на церкву і на свої організаційні потреби товариство улаштовувало чайні приняття, приготовляло спільні обіди для різних оказій, як храм, спільне свячене, Свята Вечеря, бенкети під час учительських конвенцій, пущення, улаштовувало вистави українського ручного мистецтва, випродаж вишивок, писанок та різного печива, розігравки, забави; приготовляло театральні вистави; під час Різдва членки ходили колядувати й виконували багато іншої праці.

Жіноче товариство дуже скоро розвинуло свою працю і стало необхідним у громадській діяльності в Гефорді, бо воно виконувало одну з головних ділянок в українській громаді своєї місцевости.

Як відділ Союзу Українок Канади, жіноче товариство завдяки своїй працьовитості і жертвенності здобуло собі дуже гарну опінію. Делеґатки товариства з Гефорд брали активну участь в нарадах на з'їздах Союзу, чим виявляли своє широке зацікавлення життям цілої організації й народньою працею взагалі.

Українське ручне народнє мистецтво знайшло дуже сприятливий ґрунт серед членок товариства; вони багато вишивали, а головно дбали про те, щоб взірці народнього мистецтва були правдиві, а їх мистецьке викінчення було досконалим. Зимовою порою членки заряджували сходини, на яких мали лекції про народнє мистецтво, і разом із тим, вишивали. В такій праці багато допомагала своїми інструкціями централя Союзу. Товариство вишило до своєї церкви дуже гарні хоругви та інші речі. Членки часто давали свої речі на вистави Союзу Українок Канади, дарували багато речей до музею Союзу та брали участь в проєктах і контестах вишивання Союзу Українок Канади.

Жіноче товариство жертвувало фонди і на по-за місцеві народні потреби: на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, на Колеґію св. Андрея і Дівочий Інститут в Вінніпеґу, на Раду Української Школи, на музей Союзу Українок Канади, на ювілейний і пресовий фонд "Українського Голосу", на організаційний фонд Союзу Українок Канади. Перед війною товариство висилало жертви до старого краю на інвалідів, на політичних в'язнів, на Карпатську Україну, на Рідну Школу і т. д.

В праці на воєнні потреби, членки товариства сповнили вповні свій

горожанський обов'язок. Кожного року під час війни вони складали жертви на Червоний Хрест, дали жертву на амбулянс Союзу Українок Канади; виплели 40 пар панчіх, 5 светрів, 8 пар рукавиць, вшили 11 ковдр і вислали 141 кавалків білля для вояків. Все це товариство передало до Червоного Хреста. Членки висилали також посилки воякам за море. По війні висилали допомогу українським скитальцям.

Активність членок жіночого товариства, широка громадська діяльність, культурно-освітня праця, — все це безперечно причинилось до розвитку українського життя в Канаді. Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової здобуло собі гідне місце серед українського суспільства і одно з перших місць серед відділів Союзу Українок в Саскачевані.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Текля Палагіцька. Анна Клапоущак. Марія Смитанюк, Анна Лазарович, Марися Яківчук, Катерина Заячковська, Марія Калин, Анна Симчич, Олена Бартко, Олена Галькович, Софія Трофяк. **Другий ряд:** Параска Гнядий, Анна Калин, Параска Барабаш, Марія Бабич, Клявдія Івасюк, Наталя Вережак, Єлисавета Щербань, Михайлина Симчич. Анна Яківчук. **Третій ряд:** Маланя Ґудзак, Олена Багрій, Василина Лакуста, Ірина Мартин, Ольга Андрущак, Анна Орлецька, Михайлина Гавриш, Анна Горбай, Анна Коцюба.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

ЙОРКТОН.

Жіноче товариство ім. Олени Пчілки зорганізувалося в 1927 році й відразу записалося до Союзу Українок Канади. Зорганізовано його при помочі студенток, що вчащали до нормальної школи, а перед тим були в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні. Організаційні збори відбулися в Народньому Домі при Першій вулиці. Першого року до товариства вписалося 16 членок. Праця товариства пішла дуже гарно до червня того самого року. Але коли студентки роз'їхались учителювати, лишилося пять місцевих жінок, на яких спав тягар всієї праці.

Незадовго після того почалася в Канаді фінансова депресія. Багато ділянок праці не було можливости виконати. Треба було і самим вчитися, і провадити працю, часом взоруватися на товариствах англійських жінок. В місті українок було багато, але до товариства не вписувалися.

В ті часи товариство працювало для придбання фінансів при помочі базарів, представлень і концертів, та других народніх підприємств. Було в Йорктоні кожної зими багато студентів, які цікавилися громадським життям. Товариство співпрацювало з членами Народнього Дому і студентськими кружками і помимо недостач та перешкод, праця увінчувалася успіхами. Того ж року була побудована й Українська Греко-Православна Церква в Йорктоні, всі працювали спільно. Не було поділу. Всі купували тикети на розігравки, а гроші товариство виплачувало туди, де було треба, чи на Народній Дім, що був тоді тяжко задовже-

ний, чи на церкву, що вимагала великої помочі на її будову й викінчення.

Між студентами працювали такі люди як теперішний д-р Черевик, проф. Кондра, а відчити давав теперішний суддя Мих. Стечишин. Найбільше студентів походило з активної кольонії Мазепа, себто з Мікадо.

Йорктон в тих часах був центром цієї частини Саскачевану. Перші два Собори Української Греко-Православної Церкви в 1924 і 1930 роках відбулися в Йорктоні. Жіноче товариство все старалося приготовляти обіди і прийняття для великого числа делегатів і священиків. Так само було під час місцевих з'їздів Союзу Українок Канади, храмів та інших імпрез; тих кілька жінок, що були у товаристві всім тим клопоталися. з посвятою працювали і витривало йшли вперед.

З початком другої світової війни почали з'їздитися до міста громадяни з фармів і товариство почало зростати числом членства. Комуністи організували Робітничий Дім, одначе Народній Дім, церква і жіноче товариство зискало так багато членів, що комуністи не мали навіть на початок нікого в Йорктоні. З 5 членок членство зросло до 25, а дальше й до 40.

Жіноче товариство відбувало освітні вечірки кожного тижня через кожну зиму у приватних домах членок по черзі. На таких сходинах читали добрі книжки, часописи, "Жіночу Долю", "Нову Хату", "Жінку", "Український Голос", "Вістник". Вчилися шиття і вишивання. Провадили Українську Школу і помагали Недільній Школі. Добродійки: Улян і Мельничук положили багато праці для розвитку товариства.

Під час другої світової війни товариство співпрацювало зо всіма англійськими жіночими товариствами при Червоному Хресті, при гостинниці в Сити Гал для летунів, котрих було в Йорктоні до 1,500. Жінки йшли служити коло столів при "лонч кавнтерах" приготованих для вояків. Зібрали на початку війни 43 долярів на амбулянс Союзу Українок Канади. Вислали багато пакунків за море для скитальців з їжою, убранням, за що товариство дістало подяку і признання. Місто Йорктон офіційно віднеслося з особливою подякою за добру активність у воєнній праці.

За 25 літ своєї невтомної праці товариство передало грішми на місцеву церкву 10 тисяч долярів, купило до церкви образи, ризи, чашу, плащеницю, павука для освітлення церкви, приклади для іконостасу, свічники, настільники, великий килим українського виробу коло престолу, килим-хідник для церкви.

До Народнього Дому членки передали готівкою 1,000 долярів, справили куртину, ґардеробу для театральних виступів, фіранки, столи, настільники, лавки, драматичну літературу, начиння, кухню й інші дрібні речі.

Першою головою товариства була Анастазія Стечишин, яка сповняла цей обов'язок протягом 16-ти літ і то в найтяжчих роках праці. Вона з посвятою працювала сама й інших кликала. А коли й інші членки були головами, то вона дораджувала і не менше щиро помагала. Членки товариства ім. Олени Пчілки оцінили заслуги своєї довголітньої провідниці, надали її почесне членство на ціле життя.

Інші членки, що були головами товариства: Галя Галицька, Анна Ґулька, М. Керніцька, Марта Деркач, Катерина Королюк.

Місто Йорктон є місто середньої величини і гарне в провінції Саскачеван. Між многими і гарними будинками оздобою Йорктону є гарна Українська Греко-Православна Церква, парафіяльний дім для священика і Народній Дім. Все це пcбудоване зусиллями і працею місцевих громадян, і в ту будову багато вложили і членки жіночого товариства ім. Олени Пчілки.

Відділ ім. Олени Пчілки в Йорктоні.

Імена членок на знимці.

Перший ряд з гори, з ліва на право: Д. Кадещук, М. Блага, К. Курилюк, М. Деркач, Д. Скрипник. **Другий ряд:** А. Ґулька, А. Ягольницька, А. Стечишин, Н. Кадещук. **Третий ряд:** П. Гарвий, М. Ахтимійчук, А. Владійчук, А. Крикливець, Р. Кушнірук, А. Демчук. **Четвертий ряд:** А. Трафиненко, Г. Костинюк, К. Сайн, А. Іванюк, А. Гаврилюк, В. Король. **Пятий ряд:** М. Блага, А. Гарвий, А. Білокрила, А. Ворощук, А. Єремко.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

РЕДФІЛД.

Громадська праця членок жіночого товариства почалася в 1927 р. в місцевості Витков на фармах. Коли в 1932 році побудувались нові містечка — Витков і Редфілд, товариство розділилось, бо Народній Дім перенесли громадяни до околиці Редфілд, а другий Народній Дім був у містечку Витков. Ті, що мешкали в околиці Редфілд, почали працю у своїм Народнім Домі. Жіноче товариство приняло назву товариство ім. Лесі Українки, як відділ Союзу Українок Канади.

Членки жіночого товариства звертали головну увагу на виховальну працю молоді в рідній культурі. На фармах обставини не були приятливі для ведення української школи. Тому обов'язок навчання дітей рідної мови й письма припадав на родинний дім. Жіноче товариство все піддержувало молодечу організацію СУМК, помагало їм у приготовленню концертів, давало обіди під час окружних з'їздів молоді та заохочувало до громадської праці при Народнім Домі. Громадяни в Редфілд оцінювали виховальну працю Інститутів. Питомцями Інституту ім. П. Могили в Саскатуні з Редфілд були: Марія й Ольга Никіфорук, Анна і Параска Никіфорук, Марія, Анна, Катерина, Петро і Василина Кіндрачук, Одарка Токарик, Софія Садовська, Савеля Дмитрук, Ярослав Котик. Питомцями Інституту ім. св. Івана (Грушевського) в Едмонтоні були Марія Максимюк і Дмитро Максимюк.

Жіноче товариство та його членки працювали і для льокальних потреб, спочатку у Витков для піддержання Народнього Дому і церкви, а опісля на Редфілд. Заряджували базари, обіди, пікники, давали театральні вистави, святкували народні свята концертовими програмами. До Народнього Дому товариство постаралось про ґардеробу для театральних виступів, купило шафу і столове начиння, а також передало готівкою 365 долярів. Для церкви купило хоругви, лавки, декоративні пальми, фелон, ліхтарі, диван, свічки, фіранки, образи, куфер та готівкою передало 1,630 долярів.

Жіноче товариство як відділ Союзу Українок Канади цікавилось працею своєї організації, вело свою освітню працю згідно з програмою Союзу, піддержувало фондами потреби організації та брало активну участь у з'їздах Союзу, складало також пожертви на народні інституції: на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, на пресовий фонд "Українського Голосу". Перед війною давало пожертви на народні потреби в Старім Краю.

Відділ ім. Лесі Українки в Редфілд.

У праці на воєнні потреби членки виконували свої горожанські обов'язки, жертвували на Червоний Хрест, висилали посилки воякам за море, а по війні висилали допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Анна І. Кіндрачук, В. Никіфорук, М. Никіфорук, Е. Мочульська, К. Малицька, О. Ружецька, М. Дмитрук, К. Войтюк, А. Кіндрачук, Ю. Дмитрук.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Ковальська, Н. Никіфорук, Ю. Дмитрук, Н. Заболотна, В. Никіфорук. **Другий ряд:** Д. Дмитрук, О. Никіфорук, О. Ружецька, Ю. Підвербецька, К. Маліцька, П. Котик, Д. Підвербецька, М. Плюта, О. Ковальська, М. Дмитрук.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ГОНЕЙМУН.

Гонеймун є 20 миль на північний схід від Принс Алберт. Перші піонери околиці було Йоганна й Ілько Палідвор, Стефан і Настя Кравець, Марко і Варвара Палідвор, та Іван і Марія Кацюба. Всі вони приїхали 1907 р. з Ст. Норберт, Ман.

Часи були тяжкі, доріг не було і не раз господарі несли муку, сіль, цукор і другі речі на плечах аж із Принс Алберт, щоб їх діточки і жінки не були голодні.

Пізніше приїжджали нові родини й околиця зростала.

Насамперед у 1917 р. почали будувати школу і назвали її "Подоля". Ця школа ще й досі так називається. Пан І. Грицюк учителював у ній. Богослуження відбувалось у школі, а пізніше в читальні, що була збудована 1925 року. Молоді господарі забавлялися, справляли кошикові балі і збирали гроші на церкву.

1926 року почали будувати Українську Греко-Православну Церкву св. ап. Петра і Павла. Всі щиро працювали, щоб її скоро скінчити. П. Бучко пізніше артистично її помалював.

Як тільки церква була збудована, треба було жіночої праці, щоб прикрасити, придбати потрібні речі і в 1928 р. жінки зійшлися до читальні і зорганізували жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської. Піонерки товариства були: В. Палідвор, М. Урбан, Т. Урбан, А. Подольська, З. Горчун (тепер З. Доскоч), Б. Стецій, А. Палідвор, Д. Павлишин, М. Кацюба (тепер М. Піхлик), А. Криховець, А. Возня, Р. Григор, М. Мудра, Ю Бучко, Д. Мудра, Ю. Березовська, М. Сарабін і Н. Кравець. Першою головою була Б. Стецій.

Обов'язком товариства було кооперувати з церковним зарядом громади, що була ще дуже бідна. Жінки придбали рушників, квіти і постаралися про такі речі, як кивот, кадильниця, фелон і інш. Що року справляли храм на Петра і Павла. Були запрошені такі визначні організаторки, як Анастазія Рурик і С. Стечишин. Вони давали відчити. Льокальна праця поволі відходила. В 1944 р. Наталя Когуська від-

Відділ ім. Лесі Українки в Гонеймун.

відала товариство і того самого року товариство змінило ім'я і назвалось ім. Лесі Українки й записалось до Союзу Українок Канади.

Хоч товариство було при церкві, воно вело також освітню працю. Вже в 1938 р. вперше відсвяткувало свято Тараса Шевченка і День Матері. Відтоді що-року відбуваються ці самі й інші народні свята, рівнож й інші підприємства.

Товариство тепер працює по змозі своїх сил. У воєнній праці членки висилали пакунки воякам та давали жертви на Червоний Хрест. Прибутків великих нема, бо околиця мала.

Товариство купило вже пятий фелон до церкви, похоронний фелон з гарного чорного брокату й обшитий золотою корункою.

Церква в Гонеймун вже викінчена і може похвалитися найгарнішим іконостасом в північнім Саскачевані. Жіноче товариство старається тримати чистоту в церкві.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Давискиба, К. Кривяк, А. Палідвор, Є. Палідвор, Є. Богач. **Другий ряд:** Н. Горчун, М. Доскоч, Т. Урбан, С. Карпіш, П. Чамбула, З. Давискиба, З. Доскоч.

ВІДДІЛ ІМ. КН. ЯРОСЛАВНИ

БРУКСБІ.

Жіноче товариство ім. Княгині Ярославни в Бруксбі, Саск., було зорганізоване в 1928 році. Організаційні збори відбулися в місяці липні. До товариства вписалося 31 членок. Першою головою товариства була Галина Галицька (добр.).

Товариство мало перед собою важні завдання: подати поміч місцевій громаді Української Греко-Православної Церкви в будові Народнього Дому і церкви, що тоді будувалася.

Для тої цілі воно приготовляло концерти, представлення, давало спільні обіди, улаштовувало вечірки та базари. На потреби Народнього Дому передало готівкою 862 доляри ,на церкву 1,025 долярів.

Крім того, постаралось до Народнього Дому про все кухонне і столове начиння, про ґардеробу та інші дрібніші речі.

В 1931 році товариство вписалося до Союзу Українок Канади і згідно з програмою праці Союзу повело також освітньо-виховальну ділянку роботи. Членки багато читали, приготовляли й виголошували реферати на організаційні або виховальні теми, святкували кожного року українських письменниць та помагали членам Народнього Дому в улаштуванні народніх свят, як роковини Шевченка, Симона Петлюри, Свято Державности й інш. Реферати були виголошені такими членками: Д. Панчук, В. Кивиреґа, К. Возняк, Е. Натошак. Крім того громадянство старалось відповідно виховувати свою молодь. Родичі посилали своїх дітей до Інститутів. Питомцями Інституту ім. П. Могили в Саска-

Відділ ім. Кн. Ярославни в Бруксбі.

туні з Бруксбі були: Докія Ціпивник, Докія і Настя Ціпивник, Онисько і Марія Возняк, Андрій Ярмій, Мирослав Кивереґа, М. Натошак, Анна Ярмій, Семен і Стефан Клач, Ю. Нівриянська. В Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу Дмитро Ціпивник.

Жіноче товариство давало жертви на народні цілі і поза Бруксбі, на організаційний фонд Союзу Українок Канади, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Раду Української Школи в Вінніпеґу. Висилало делеґаток на з'їзди Союзу Українок Канади.

Під час війни товариство складало пожертви на Червоний Хрест, на молоко для дітей у Британії, висилало воякам посилки. По війні давало допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Галина Галицька, Анна Яківчук, Анастазія Оробко, Кароліна Возняк, Текля Ярмій, Домка Панчук, Докія Папіш, Василина Кивиреґа.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Анна Ціпивник, Михайлина Ярмій, Домка Панчук, Евгенія Натошак, Василина Кивиреґа. **Другий ряд:** Анна Ціпивник, Марія Фульмас, Гафія Нівриянська, Марія Фенюк, Марія Натошак, Марія Воронюк, Марія Залещук, Параска Оробко, Анна Погорецька, Єрина Клач, Марія Дідич, Фрозина Кантомір. Нема на знимці: Кароліна Возняк і Докія Возняк.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ТАРНОПОЛЬ.

Громадське життя в Тарнополі, Саск., славного своєю українською назвою й українським духом у нім, почалося досить рано. В 1922 році громадяни в Тарнополі побудували Українську Греко-Православну Церкву, а в 1928 році — Український Народній Дім.

При Народнім Домі в тім же 1928 році зорганізувалось і жіноче товариство ім. Ольги Басарабової. Організаційні збори відбулися в грудні. До товариства вписалося 23 членки. Першою головою товариства були Санда Кушнірик. В 1929 році жіноче товариство вписується до Союзу Українок Канади і стає одним з активніших відділів в Саскачевані. Головну увагу звертають членки на те, щоб виконати якнайбільше просвітньої праці, щоб з кожного підприємства, яке вони влаштовували, була не лише фінансова, але й моральна та освітньо-виховальна користь. Під час спільних обідів можна було почути корисні промови; представлення, що їх давали членки, були багаті змістом із української культури, історії й побуту народу.

Членки влаштовували дебати, відбували на освітніх сходинах спільні читання, виголошували реферати, перечитували інструкції із праці від централі Союзу. А такі членки товариства, як Марія Стельмащук, Докія Папіш, Марія Лебедович, Марія Фіцич виголошували реферати. Товариство врочисто відбувало свята українських письмен-

ниць, День Матері, з чого виносили для себе науку; читали багато українських книжок, часописів та дбали про народне виховання своїх дітей: учили їх дома писати, читати. Питомцями з місцевости Тарнополя в Інституті ім. П. Могили були: Олександер Савчук, Анастазія Савчук, Ольга Войціховська, Зеновія Будник, Маруся Лисиця, Анна Войціховська, Володимир Стельмащук, Наталя Войціховська.

Відділ ім. О. Басарабової в Тарнополі.

Жіноче товариство своїми жертвами відгукувалось на національні потреби в Старім Краю і в Канаді: висилало жертви на українських інвалідів, на Просвіту, Рідну Школу, на політичних в'язнів та Карпатську Україну. В Канаді: На Інститут ім. П. Могили в Саскатуні пожертвувало 55 долярів, на Колегію св. Андрея (Дівочий Інститут) — 116 долярів, на Централю Української Школи в Саскатуні — $33.50, на пре-

совий фонд "Українського Голосу" і на організаційний фонд Союзу Українок Канади.

Під час війни, членки жіночого товариства працювали і на воєнні потреби краю. Шили й виплітали речі для Червоного Хреста. Готівкою пожертвували на Червоний Хрест $45.87, висилали пакунки воякам за море, а по війні висилали допомогу українським скитальцям в Европі.

При цій всій праці не занедбувало товариство і своїх місцевих громадських обов'язків. На Народній Дім передало готівкою 225 долярів, купило також столове і кухонне начиння, придбало куртину для сцени, фіранки, ґардеробу для театральних вистав, бібліотеку і т. д.

До церкви дало грішми $450 долярів і купило павука на свічки, ризи, образи, свічники, плащаницю, Євангеліє, хоругви й інші дрібні речі.

За ті роки своєї громадської активної праці товариство виконало багато корисної роботи, вкладаючи в неї любов до всього свого рідного та високу пошану до своєї культури. Багато членок виїхало з Тарнополя, оселились в інших місцевостях, а ті, що залишились, продовжують розпочату працю та зберігають традиції поступового товариства, що вложило багато праці в розбудову, як громадського життя в Тарнополі, так і українського суспільства в Канаді.

Членки, що були головами товариства за час його існування: Санда Кушнірик, Марія Будник, Параня Кіндрачук, Марія Лисиця, Євка Кухта, Марія Кухта, Михайліна Войціховська, Марія Стельмащук, Марія Лебедович, Анна Фіцич, Михайлина Солонинка, Ольга Сенчина, Марія Гнатюк.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Лебедович, Марія Гнатюк, Ольга Сенчина, Олена Хитик. **Другий ряд:** Докія Колиндрицька, Марія Стельмащук, Катерина Грицак, Марія Савчук, Мокрина Сенчина, Оксана Войціховська. **Третий ряд:** Стефка Войціховська, Олена Лисиця, Василина Піпчик. Нема на знимці: Марія Москі, Марія Стефанюк, Марія Лисиця, Марія Папіш, д-ка Желішкевич, Маґда Ґриба, Михайлина Солонинка.

ВІДДІЛ ІМ. КНЯГИНІ ОЛЬГИ

ҐРОНЛІД.

Поруч багатьох активних відділів Союзу Українок Канади, жіноче товариство ім. Кн. Ольги в Ґронлід, Саск., займає одно з передових мість завдяки своїй активній праці й широкоглядності у всіх питаннях громадського життя. Глибока ідейність, беззастережена посвята, щедра жертвенність — оце прикмети членок товариства, що за 22 роки своєї невпинної праці не втратило цієї своєї цінної прикмети.

Орґанізаційні збори товариства відбулися 27 вересня, 1929 року. Першою головою товариства була вибрана Галина Галицька (добр.). До товариства вписалося 18 членок.

Відділ ім. Княгині Ольги в Ґронлід.

В містечку Ґронлід й околиці в той час почалася жива громадська праця. Громадяни будували Український Народній Дім, а згодом і церкву. Будова таких необхідних інституцій вимагала багато праці та пожертви зо сторони громадянства. Жіноче товариство взяло на себе обов'язок помагати фінансово. Для придбання фондів улаштовувало базари, на які членки дарували речі, приготовляли обіди, спільні святочні вечері, пікники, ходили з колядою та щедрівкою, улаштовували різні забави, давали театральні вистави і т. п.

Як Народній Дім, так і церква потребували гроші не тільки на сплату за будинок, але й на різні речі для прикрас та практичного ужитку. Отже, для Народнього Дому жіноче товариство придбало кухню, столове і кухонне начиння, фіранки, шафи для ґардероби, столи; купило книжок до бібліотеки і передало ґотівкою $753.05. До церкви жіноче товариство постаралось про хоругви, заслони, дивани, образи, декораційні пальми, про дві парі риз, дві чаші, кадильницю, заплатило за фарбу для підлоги, вишило до церкви на престол та аналої обруси, накривала, рушники й інше, а готівкою передало $1,027.62.

Крім льокальної роботи в громаді, жіноче товариство вело широку освітню працю. Насамперед дбало про українську школу, піддержувало її та старалось виховувати дітей удома на національно-свідомих і релігійних, помагало також у недільній школі.

Товариство все цінило широку громадську працю централі Союзу і виконувало працю у своїй місцевості по програмі. Товариство улаштовувало дебати, спільне читання на освітніх вечірках, відбувало лекції з ділянки українського ручного народнього мистецтва, приготовляло концерти на свята українських письменниць та інших українських діячів. Зріст і пошану до просвітньої праці треба завдячувати тим громадянам, що посилали своїх дітей до Інституту ім. П. Могили в Саскатуні, бо з набутим там знанням й вихованням вони приїздили у свою околицю і там працювали. Питомцями з Ґронлід в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні були: Петро, Веронія, Йосиф і Маґда Щербії, Ілля, Ольґа і Ґеня Панчуки, Зеновія Ґурська, Марія і Вікторія Панчуки, Володимир Тарнопольський і Марія Ткачук.

Жіноче товариство все цікавилось з'їздами Союзу Українок Канади, висилало делеґаток, і членки його приїздили, як гості. Жіноче товариство знане також своїми пожертвами на народні потреби; воно жертвувало на потреби Інституту ім. П. Могили в Саскатуні, на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Централю Української Школи в Канаді, на Катедру Пресв. Тройці та давало різні жертви ще перед війною до Старого Краю: на інвалідів, політичних в'язнів, повені, на Просвіту, на Рідну Школу, на потреби Карпатської України, на витрати по протестах в обороні українців й інш. Товариство передплачувало журнали, як "Жіноча Доля", "Нова Хата", передплачує ввесь час "Український Голос" для санаторії та піддержує фондами збирання експонатів для музею Союзу Українок Канади. Число членства в товаристві зросло на 39 членок.

У праці під час війни товариство виявило себе не менше, як і в

іншій ділянці. На Червоний Хрест зложило $199.48, на посилки воякам за море 198 долярів, зложило жертву на амбулянс Союзу, посилало також посилки з харчами до української військової кантини в Лондоні; членки шили та виплітали речі для Червоного Хреста. По війні висилали допомогу скитальцям до Европи грошами, харчами і одежою.

Головами жіночого товариства за ввесь час його існування були: Галина Галицька, Параня Химій, Анна Финюк, Ольга Корчинська, Вікторія Щербій, Марія Тарнопольська, Анна Яківчук, Текля Ґурська, Анна Петрів, Доротея Панчук.

Народній Дім і Церква в Ґронлід — це гордість українських громадян і є пам'ятником їх довголітньої праці. Побудовані вони на полях поруч одна одної, куди в свята, або на якісь підприємства з'їжджаються українці, члени громад дальших і ближчих околиць.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Анна Вахняк, Текля Іванусь, Василина Смитанюк, Василина Черній, Анна Панчишин, Марія Тарнопольська, Доротея Панчук, Вікторія Щербій, Анна Петрів, Юлія Панчук, Марія Боднарчук, Анна Чокан, Євдокія Ковалюк. **Другий ряд:** Марія Данилюк, Текля Письменна, Марія І. Данилюк, Мотря Бетц, Євдокія Кобилянська, Веронія Іванусь, Стефанія Іванусь, Катерина Швець, Стефанія Щербій, Анна Петрів, Зеновія Панчук, Текля Пшик. **Третий ряд:** Марія Копач, Параскевія Щербій, Федора Кульчицька, Василина Щербій, Текля Жук, Христина Щербій, Марія Ґрипюк, Анна Тодорів. Нема на знимці: добр. Ґреділь, Василина Вахняк, Марія Скварчук, Текля Ґурська.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

СТ. ДЖУЛІЄН.

Церква і Народній Дім, це тих дві інституції, які потребували пильної праці громадянства; спочатку, щоб їх збудувати, а опісля, щоб їх як слід прибрати та заобезпечити.

І жіноче товариство ім. Лесі Українки в Ст. Джуліен вкладало свою працю на потреби і Народнього Дому ,і своєї церкви. Товариство зорганізувалося в 1929 році і того самого року вписалося до Союзу Українок Канади, щоб вести також і культурно-освітню працю. Першого року до товариства вписалося 17 членок. Першою головою була вибрана Марія Гринюк. Саме в той час в Ст. Джуліен громада Української Греко-Православної Церкви приступила до будови церкви, і членки піддержували будову фондами. Улаштовували базари, спільні обіди, пікники, заряджували розігравки, займалися приготовленням театральних вистав, приготовляли й давали концерти з нагоди роковин письменників або інших народніх свят.

На потреби церкви жіноче т-во передало готівкою $1,355.75. Купило також стихар, фелон; членки повишивали обруси на престол та рушники й інші дрібні речі. До Народнього Дому купило товариство

кухню, фіранки, справило ґардеробу для театральних вистав, купило книжок до бібліотеки, шафи, начиння і заплатило за нову підлогу. Готівкою на Народній Дім дало 285 долярів.

Відділ ім. Лесі Українки в Ст. Джуліен.

Як відділ Союзу, товариство цікавилось ширшими громадськими справами, брало участь у з'їздах Союзу. Членки відбували освітні вечірки, на яких вишивали й читали щось доброго з української преси чи книжок.

Товариство давало жертви на народні цілі, висилало допомогу українським інвалідам, давало на політичних в'язнів, на Рідну Школу, жертвувало на музей Союзу Українок Канади фондами і зібраними до музею речами, на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні. Громадяни цінили виховальну працю Інституту та посилали своїх дітей на вищі студії. З околиці Ст. Джуліен були питомцями Інституту ім. П. Могили. такі: П. Процюк, Анна Пігач, Докія Рокшован, Докія Михайлюк, Савеля Михайлюк.

Членки товариства працювали на воєнні потреби Канади. Під час війни жертвували на Червоний Хрест, на молоко для дітей в Британії, на фонд Королеви, вислали пакунків воякам за море на суму $179.21, а на піддержку української кантини в Лондоні $51.86.

Товариство жертвувало на шпиталь в Ростерн і на фонд поборювання туберкульози. Помагали хорим у Рочестер шпиталі: Зоні Михайлюк і Ф. Заячковській.

За ввесь час існування жіночого товариства головами були: Марія Гринюк, Ірина Котелко, Анна Малкович, С. Олексин, Марія Кіндрачук, Анна Пігач, Михайліна Місюра, Анна Стефанюк, Михайліна Табашнюк, Параска Чуганюк, Михаліна Сорокан.

Членки жіночого товариства мешкають на фармах, частина з них в Альвена. Народній Дім і церква побудовані на фармах. Обидва будинки в добрім порядку, викінчені, і ними клопочеться жіноче товариство. В товаристві є тепер 21 членок, які з посвятою віддають свою працю на потреби свого народу і дальшого зросту громадського життя в околиці.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: В. Хомин, Параска Бокшован, Настя Михайлюк, Михайліна Місюра, Михайліна Сорокан, Анна Пігач, Доця Буджак, Анна Ю. Михайлюк. **Другий ряд:** Софія Михайлюк, Анна Олексин, Тонька Боднар, Д. Олексин, П. Хомин, Марія Чуганюк, Доця Олексин, Марія Дутчак, Параска Чуганюк, Анна Кіндрачук. **Третій ряд:** Ґеня Калинка, Параска Грицюк, Доця Бокшован, Василина Михайлюк, Анна Сорокан, Олена Ільков, Михайлина Токарик, Михайліна Табашнюк, Анна Місюра. Нема на знимці: Софія Олексин, Марія Жарий, Анна Д. Михайлюк, Доця Калин, Доця Місюра, Софія Калинка, Софія Процюк, Анна Стефанюк.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ВАКАВ.

Широка громадська свідомість, ідейність, жертвенність і посвята для народніх справ — це основа праці українських громадян у містечку Вакав і околиці. Організаційна праця в Вакав почалась досить рано, бо в 1922 році вже був побудований Український Народній Дім і Українська Греко-Православна Церква.

Жіноче товариство ім. Ольги Басарабової було зорганізоване в 1930 році. Першого року до товариства було вписано 26 членок. Першою головою була Меланія Буряник. До Союзу Українок товариство вступило по рокові існування, в 1931 році.

Тому, що в околиці від початків еміграції були впливи москвофільські через обслугу московфільських священиків, жіноче товариство взяло собі за ціль поборювати ті впливи, переконати жіноцтво, що воно належить до великого українського народу, і що вони є доньки України. Спосіб праці жіночого товариства був освітньо-виховальний. В часі святкування народніх свят виголошувались реферати, в яких з'ясовувалось поодинокі події з історії нашого народу. Членки улаштовували дебати, на освітніх вечірках відбували спільне читання з української літератури, заряджували лекції з українського ручного народнього мистецтва, давали театральні вистави, концерти і т. п., а толеранція і пошана в товариськім життю членок зблизили до себе всіх українок. Москвофільські впливи впали. Жива праця захопила всіх і старших, і молодших.

Громадяни в Вакав звертали особливу увагу на виховальну працю своєї молоді в народнім дусі. В Інституті ім. П. Могили в Саскатуні виховувались діти вакавських громадян: Др. Михайло Савіцький, Іван Е. Луцюк, Андрій Михайлюк, Василь Кіндрачук, Марія Баер, Володимир Ференюк, Ольга Ференюк, Роман Ференюк, Анна Е. Луцюк, Марія Желішкевич.

Не меншу увагу звертало жіноче товариство на домашнє виховання молоді в рідній культурі та піддержувало молодечу організацію СУМК. У Вакав тепер знаходиться площа "Зелений Гай", спеціяльно побудована для молоді в провінції, а відкриття її відбулось величаво в 1949 році.

Не занедбувало жіноче товариство і своїх обов'язків на місці, улаштовувало базари, пікники, справляло громадські обіди, заряджувало весняну випродаж ручних робіт, справляло чайні приняття, і прихід з таких підприємств передавало на потреби церкви й Народнього Дому. Для церкви за ті роки праці товариство передало $2,800.20, крім того, на свій кошт придбало ризи, павук на свічки, накривало на престол, обруси, Євангелію і тетрапод.

До Народнього Дому товариство постаралось про потрібну обстановку, придбало книжки до бібліотеки за 75 долярів і готівкою дало $127.55. В останніх кількох роках у Вакав була побудована нова гарна і простора церква із залею під нею.

Жіноче товариство жертвувало на народні цілі до Старого Краю і на народні установи в Канаді: жертвувало на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу. Перед війною висилало жертви на Рідну Школу в Галичині, передплачувало журнали "Жіноча Доля" і "Нова Хата".

Членки товариства, як горожанки Канади, працювали для воєнних потреб цього краю. Давали жертви на Червоний Хрест, на молоко для дітей у Британії, посилали посилки поодиноким воякам за море і до

Відділ ім. О. Басарабової в Вакав.

кантини в Лондоні. По війні висилали допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Меланя Буряник, Євдокія Баєр, Санда Лазарович, Людвіна Сарчук, Анна Ференюк, Катерина Михайлюк, Анна Кіндрачук, Савеля Луцюк.

В товаристві є тепер 35 членок. Між членками жіночого товариства є багато молодих жінок, які родились і виховались у Канаді й які з посвятою продовжують почату тому 21 рік народню працю.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Р. Котелко, А. Луцюк, Мих. Луцюк, Сав. Луцюк, Галина Желішкевич, Марія Михайлюк, Варвара Дика. **Другий ряд:** Пар. Баєр, С. В. Луцюк, Матушак, Пар. Серновська, А. Ференюк, Санда Е. Луцюк, Доця Михайлюк, С. В. Луцюк, А. Голіната. **Третий ряд:** Санда Олексин, Остафійчук, Кат. Михайлюк, Маланія Бальон, Параска Луцюк, Пар. Печерська, Марія Монюк, С. Федорук, Костецька. **Четвертий ряд:** Анна Костенюк, А. Білокура, М. Марковська, Мар. Білокура, Кат. Е. Луцюк, Кат. Чернявська, Настуня Бальон, Олена Шевчук, Настуня Луцюк, Марта Бурихайло.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ЄЛОВ КРІК.

Громадська праця серед українців в містечку й околиці Єлов Крік має за собою дуже гарну історію. Організаційне життя почалось там досить рано. Спочатку громадяни цікавились життям Інституту ім. П. Могили та всією тією працею, що було зв'язана з Інститутом, а також підготовляли ґрунт для організаційної праці на місці. В 1930 році побудували громадяни в містечку Єлов Крік Український Народній Дім.

При Народнім Домі, в 1931 році зорганізувалося жіноче товариство ім. Лесі Українки, відділ Союзу Українок Канади. До товариства вписалось 24 членок. Свої завдання та пляни праці жіноче товариство відразу поставило на належну височину: "Працювати на потреби українського народу й розвивати громадське життя в Канаді, плекати рідну культуру, виховувати молодь в народнім і релігійнім дусі, провадити українську і недільну школу, піддержувати організацію молоді, давати поміч виховальним Інститутам та місцевим інституціям."

І от, враз із заснуванням жіночого товариства в 1931 році в містечку Єлов Крік, організується в сам перед українська школа, яка безперервно ввесь час від початку й до сьогодні веде свою навчальну працю по годинах науки в державній школі. І цю школу товариство стало піддержує. Членки товариства зорганізували також і недільну школу, в якій вчили: Текля Романів, Ґаук, В. Лесько, Слонецька, М. Дорош і п. І. Пилипець.

Свою підростаючу молодь громадяни посилали до Інститут ім. П. Могили в Саскатуні. Питомцями з Єлов Крів були в Інституті: М. Войціховський, Б. Зіп, М. Ґой, Н. Войціховський, В. Щиґіль, Я. Сенів, Леся

Відділ ім. Лесі Українки в Єлов Крік.

Дорош, Маруся Гриневич, Марія Ґриба, О. Сороківська, Ірина Кіндрачук, Одарка Кіндрачук, Благодарія Грицак, Михаліна Новак, Софія Савіцька, Орест Савчук, Іван Шевчук, Стефка Дорош, Н. Романов, Т. Ґой, О. Новак.

Жіноче товариство попровадило дуже гарно освітню працю; воно відбувало освітні вечірки, дебати, лекції про українське ручне народнє мистецтво, святкувало День Матері, роковини Лесі Українки, Свято Книжки та інші. А на кожнім річнім з'їзді Союзу були делеґатки і членки товариства, які брали активну участь в нарадах над працею Союзу.

Не менш активну працю виконувало жіноче товариство для місцевих потреб. В 1936 році громада Української Греко-Православної Церкви в Єлов Крік почала будову церкви. І як Народний Дім, так і церква потребували фондів. Тим більше ті фонди були потрібні, що часи були дуже тяжкі, депресія і безробіття давалось у той час відчувати всюди.

Жіноче товариство давало театральні вистави, приготовляло громадські обіди, улаштовувало забави, базари, розігравки, продавало перекуску, збирало пожертви. Отже, на будову церкви жіноче товариство передало тільки готівкою 2,028 долярів, а до того ще купило ризи для священика, обруси, рушники, килими, хоругви, вази, свічки, образи, фарбу на помалювання церкви.

До Народнього Дому передало товариство готівкою 1,612 долярів, купило фіранки, начиння, кухню, шафу, обруси, книжки до бібліотеки за 160 долярів, ґардеробу для театральних вистав, портрети для прикраси залі, куртину для сцени, лямпи і фарбу на помалювання будинку. В 1945 році Український Народній Дім погорів, але в скорім часі був побудований новий, на що знову пішло багато зусиль і грошей.

У воєнний час членки жіночого товариства від 1939 року до 1946 працювали на воєнні потреби краю. На Червоний Хрест пожертвували 108 долярів, висилали пакунки воякам за море і до української кантини в Лондоні, виплели та вишили до Червоного Хреста 142 кавалків білля. По війні висилали допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Людвина Ґабора (перша голова), Анна Ґой, Анна Дорош, Марія Липчук, Текля Романов, Марія Зіп, Настя Ґриба, О. Бюрса, Анна Войціховська, Марія Дорош, Е. Коваль, П. Кіндрачук.

Деякі членки товариства виїхали з Єлов Крік, а на їх місце прийшли молоді, виховані в домах свідомих матерів, членок Союзу Українок Канади, щоб продовжувати ту велику роботу, яка була розпочата 20 літ тому.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: А. Борса, Ю. Воціховська, М. Савчук, Ю. Ґой, О. Борса, Н. Спелей, В. Вербна, М. Новак. **Другий ряд:** А. Романов, П. Голіната, А. Борса, А. Войціховська, М. Щиґіль, М. Дорош, П. Войціховська, А. Сороківська, П. Стельмащук. **Третий ряд:** М. Зіп, М. Новак, П. Кіндрачук, А. Дорош, К. Грицак, Н. Ґриба, О. Стельмащук, В. Лесько, З. Зіп, А. Костюк. Нема на знимці: А. Папіш, Сенів, А. Гоборевич, С. Попіль.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ВИМЕР.

Вимер є гарна околиця. Північна частина заселена переважно українськими громадянами. Але початки були трудні і тяжкі, як звичайно на нових господарствах. Поза господарськими обов'язками нічочого більше не було. Завдяки цьому життя стало таке одноманітне і сумне, що повстала велика потреба організації місцевих громадян. Клопіт був у тім, що не було відповідного місця на громадські сходини. Не було відповідної хати, ні Народнього Дому, ані церкви.

Так як у тої сироти, що тиняється по світі не маючи дому, так і вимерські громадяни почувалися на початку в новій околиці. Такі обставини спонукали до будови Народнього Дому. Хоч і невеликий, все ж таки була уже своя хата. Взялись і побудували. Від тоді пішло інакше. В цім Народнім Домі почала розвиватися культурно-освітня і релігійна праця. Цей Народній Дім служив і за церкву, бо в нім відбувалося Богослуження, храмові свята, спільні обіди, відчити, представлення і базари.

В тім часі почався рух організаційний українського жіноцтва в Канаді. Почали організуватись по фармах. Отже, і вимерське жіноцтво з поміччю місцевого священика, котрий пояснив значення організації і в 1931 році зорганізоване було жіноче товариство ім. Ольги Басарабової. При помочі місцевих учителів і свідоміших одиниць почало жіноче товариство перші дні праці на народній ниві. Приходилося переживати різні невдачі, критики та нарікання, одначе це все побороли витривалою працею.

Хоч число членок було невелике, були всі щирі та трудящі, не жаліючи дорогого часу ані труду і ніколи не відмовлялися від праці. Нераз приходилося йти на збори болотами та ще й пішки, бо їхати не було чим. Автами ще мало хто послугувався, а до того ще й доріг не було, і котрим було далеко, то й возом задоволялися. В тих часах ще й господарство не було так модерно розвинене, як у теперішнім часі. Всюди треба було прикладати рук, а без жіночих рук не обходилося. Отже, жіноцтво, перетяжене господарськими клопотами, старалося працювати і на народній ниві і взаїмно себе освідомлювати через освітні вечірки, на яких відбувалися читання і вишивання потрібніших речей для місцевої церкви, про яку всі мріяли. Ті мрії нарешті сповнилися. Церкву побудовано і жіноче товариство ще більше жертвує часом і працею, щоб якнайкраще церкву прибрати та викінчити.

Пізніше громадяни побудували великий Народній Дім, і там жіноче товариство подає свою поміч, щоб помогти викінчити якнайкраще, щоб молодше покоління не соромилося, а гордилося своїми батьками і продовжувало ту працю батьків своїх, і дітей своїх навчали, щоби свого не цуралися, а щиро любили і не звертали з дороги, яку їм батьки промостили.

Відділ ім. О. Басарабової в Вимер.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Розалія Комякевич, Катерина Ксьондзина, Марія Франко, Марія Дробот, Марія Кинащук, Дора Бойчук, Марія Снятинська. **Другий ряд:** Анна Романюк, Михайліна Токарська, Анна Охітва, Гафія Романюк, Анна Дутчак, Ольга Процько, Гелена Чиж, Веронька Лукий, Дора Топоровська, Катерина Кліш. **Третий ряд:** Домка Франко, Домка Москалюк, Текля Кудрик, Анна Полович, Домка Франко, Розалія Маґас, Домка Маґас, Анна Стрелик. Нема на знимці: Катерина Сліпець, Антоніна Пісяк, Ольга Токарська, Розалія Тутка, Марія Гирбенюк, Марія Маґас, Михайліна Мартенюк.

ВІДДІЛ ІМ. СВ. КН. ОЛЬГИ

ПРИНС АЛБЕРТ.

Місто Принс Алберт находиться в Північнім Саскачевані. Має за собою дуже цікаву історію піонерських часів. Задержано в музею цінні пам'ятки з Рієлської революції, як також в своїх архівах записки про здобутки цієї північної території, першими поселенцями.

Деякі українські піонери прибули сюди коло 1908 року і далі поступнево прибували. Саме місто не дуже заманювало українців. Тільки в пізніших роках осідали в місті. Причина та, що місто не було центром комунікаційних доріг і це було причиною, що й український рух не розвивався так скоро, як у других місцевостях. Тому коли жіноче товариство ім. Кн. Ольги в Принс Алберт цього року святкує двадцять літ свого існування, то в своїй історії має тяжкі піонерські спогади.

Перші збори заснування жіночого товариства відбулися 28-го жовтня 1932 року в домі Марії Мадюк; на тих зборах було присутних 10 членок. Тоді ще не було православної громади ані Народнього Дому і церкви, щоб можна було де зійтися. Малий гурток православних українців постарався винайняти невеличкий будинок на сходини. Коли ж відбулися четверті збори, то вже в цій малій салі. Тут вже можна було проявляти активність і дати почин до праці. Найважніші засади та ідеали жіночого товариства були такі самі як і в інших відділах в початковій праці Союзу Українок Канади. І коли Марія Мадюк, як перша голова цього товариства, пояснювала напрям праці, то поставила навчання недільної та рідньої школи на перше місце: самоосвідомлення, освітня і культурна праця. Дальше завдання — цікавити членок читанням "Українського Голосу" та "Вістника". Поширення знання про українське ручне народнє мистецтво. Жіноче товариство йшло так впарі з рухом діяльних православних громадян, котрі прямували до зорганізування церковної громади та здобуття фінансів на свій власний будинок.

Розвиток товариства за двадцять літ під зглядом освітньо-культурним можна з'ясувати так: Ввесь час провадилася недільна і рідня школа; опікування студентами, що приїжджали до міста вчитись у вищій школі. Їх треба було зорганізувати в студентський кружок. Учителями були: Марія Мадюк і панство Зюбраки. Старалися, щоб кожно-

Відділ ім. Кн. Ольги в Принс Алберт (частинна знимка).

го року відсвяткувати національні свята; в святах брали участь як старші, так і молодші. Час-від-часу грали представлення та влаштовували концерти. Купували книжки до бібліотеки та сходилися на освітні вечірки.

На полі релігійнім велася, як згадано, недільна школа. Кожної неділі сходилися всі і вчили церковний спів і катехизм. Михайло Зюбрак в додатку до цього співу давав відчити на релігійні теми Греко-Православної Церкви. При цій нагоді жертвували гроші на спровадження священика раз у місяць. Жіноче товариство перебирало обов'язок сестрицтва і почало збирати речі для церковного вжитку. Старалися виконувати всі релігійні обряди й повинності, як наприклад, спільне свячене, свячення пасок, коляду і інш.

Відділ ім. Кн. Ольги в Принс Алберт (друга знимка).

На полі мистецтва від самих початків сходилися вишивати по українських взірцях для прикраси церкви, виконували поручену Союзом Українок Канади працю. Писали писанки на розпродаж між іншими народностями. Марія Савіцька і А. Романович ввійшли до екзекутиви місцевого виставового комітету, де протягом кількох літ завдяки вистави повстав відділ українського ручного народнього мистецтва. Заходом Пров. Екзекутиви відбувся окружній З'їзд Союзу, де також була вистава мистецтва.

Протягом двадцять літ Принс Алберт став осередком громадського руху північного Саскачеьану. Громада та жіноче товариство значно

зросло і спільними силами побудували Народній Дім, парохіяльну хату, цвинтар, а тепер будується величава і прекрасна церква візантійського стилю вартости около 60 тисяч долярів, яку видно здалека і яка служить окрасою цього міста.

Імена членок на знимці.
(Більша знимка).

Перший ряд, з ліва на право: П. Кішкан, А. Марусяк, Л. Зюбрак, М. Строган, А. Марковська, М. Бендас, М. Дячина. **Другий ряд:** П. Дах, С. Сметанюк, М. Гринюк, Т. Мантика, М. Савіцька, Ю. Рузніцька, М. Рузніцька, М. Гуменюк, Є. Фучко, Ю. Піт. **Третий ряд:** М. Павлович, К. Загаєвич, В. Марковська, М. Ґаук, М. Журавінська, М. Хитик, З. Самика, Е. Мескин.

Імена членок на знимці.
(Друга знимка.)

Перший ряд, з ліва на право: Г. Лукащук, М. Андрусяк, Б. Баєр, М. Диґнерис, М. Боднарчук. **Другий ряд:** І. Воронюк, Г. Литвинець, Р. Луцюк, К. Сарабін, Г. Кардаш.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ВЕСТБРУК, ТІОДОР.

На фармах в місцевості Вестбрук, околиця Тіодор, зорганізувалося в 1933 році при Українськім Народнім Домі жіноче товариство ім. Лесі Українки. Почин до зорганізування дали українки з містечка Тіодор, які опісля заснували в місті товариство ім. Ольги Кобилянської. В першім році до товариства вписалося 18 членок. Першою головою була вибрана Марія Павчук. До Союзу Українок Канади товариство вступило в 1934 році.

В тих роках українське громадянство в Вестбрук будувало Український Народній Дім. Часи були трудні, бо було безробіття, а в фармерських околицях посуха і брак збуту продуктів. Мимо того, громадяни будували Народній Дім, щоб було де провадити громадську працю.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки, зорганізувавшись, стало до помочі громаді. Головною ціллю його було придбати фондів на будову Народнього Дому та купити потрібні речі. За поміччю жінок з містечка, що приїжджали зза кільканадцять миль, жіноче товариство почало розгортати свою працю. Членки його приготовляли спільні вечері, базари, продавали білети на розігравки, устроювали забави та давали представлення. Така праця приносила зиски. За роки свого існування товариство передало на потреби Народнього Дому готівкою 600 долярів і справило все начиння до їдальні і до кухні, обруси на столи. На потреби церкви в Вестбрук жіноче товариство дало готівкою 400 долярів, купило кивот, Євангелію, фелон, фіранки, заплатило за фарбу до малювання й інші дрібні речі.

Під час війни членки працювали для потреб Червоного Хреста, ви-

силали пакунки воякам за море, а по війні давали допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Марія Динесик, Катерин Сайн, Катерина Квасниця, Катерина Чоропіта, К. Павчук, Марія Кітцул, Анна С. Половик, Анна Половик.

Деякі з членок жіночого товариства виїхали в інші місцевості. Ті, що живуть на місці, виконують свої громадські обов'язки зберігаючи набуті традиції в громадськім життю, працюють в міру своїх сил на потреби своєї громади та свого народу взагалі.

Відділ ім. Лесі Українки в Тіодор.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Василина Павчук, Анна М. Половик, Ліна Денесик, Анна Михальчук. **Другий ряд:** Юлія Петрів, Докія Павчук, Анна С. Половик, Софія Половик, Ірина Квасниця, Марія Віндзяк, Анна Воловідник.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

ҐРОНЛІД.

Друге жіноче товариство ім. Ольги Басарабової в околиці Ґронлід, у так званій "Над річкою", зорганізоване в 1933 році. Організаційні збори відбулися в серпні. До товариства першого року вписалося 20 членок. Першою головою була Текля Ґурська.

Громадська праця серед громадян цієї околиці почалася в 1924 р.,

Відділ ім. О. Басарабової в Ґронлід (над рікою).

коли в ній побудували Народній Дім ім. Тараса Шевченка. А в 1935 р. громада побудувала Українську Греко-Православну Церкву св. Вознесення.

Жіноче товариство, зорганізувавшись, стало до праці ,щоб піддержувати і церкву, і Народній Дім, які містяться на фармах. Членки товариства так само живуть на фармах, і далека віддаль дуже часто утруднює працю. Поборюючи такі перешкоди, жіноче товариство за ті роки вложило багато своєї праці, як для місцевих потреб, так і для загальних справ в розвиткові культурно-просвітньої праці в Канаді. Як в сусідній околиці Великого Ґронлід, так і в "Ґронлід над річкою" громадянство відзначається жертвенністю на народні цілі і посвятою до громадської праці.

Жіноче товариство перебрало на себе обов'язок удержувати порядок і чистоту, як в церкві, так і в Народнім Домі, помагати членам в улаштовуванню підприємств, як базари, пікники, театральні вистави, чайні вечірки, забави, з чого прихід ішов на сплату довгу за Народній Дім та будову церкви. Жіноче товариство купило до Народнього Дому кухню, обруси на столи, кухонне і столове начиння, шафи, фіранки та інші дрібні речі. Готівкою передало $153.75. До церкви купило процесійний образ, хреста, кадильницю, Євангеліє, фелон, крісло, диван; членки вишили обруси на престол і готівкою дали на потреби церкви $444.07.

Товариство не обмежувало своєї праці тільки до місцевих потреб. Як відділ Союзу Українок Канади, воно вело живу освітню працю. Улаштовувало освітні сходини, на яких мало спільне читання, лекції українського вишивання, членки читали, або приготовляли й давали реферати на організаційні теми; такі реферати давали: Петруня Українець, Анна Фірман, Надія Щербій. Товариство святкувало свята українських письменниць, День Матері, або спільно з членами Народнього Дому Шевченківське свято й інш. Громадяни взагалі цінили національне виховання своїх дітей і посилали своїх дітей до Інституту ім. П. Могили в Саскатуні. З цієї околиці були питомцями Інституту такі: Гаврило Добровольський, Василь Данильчук, Дмитро Добровольський, Михайло Добровольський, Володимир Боднарчук, Ярослав Боднарчук, Віра Яцишин.

Жіноче товариство піддержувало своїми пожертвами централю Союзу Українок Канади, Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу. Перед війною висилало жертви на українських інвалідів, на політичніих в'язнів, на Просвіту, Карпатську Україну й інші потреби.

Головами жіночого товариства за ввесь час його існування були: Текля Ґурська, Анна Козак, Петруня Українець, Михайліна Кузик, Анна Панчишин, Марія Романюк, Анна Копачівська, Ольга Боднарчук, Марія Добровольська, Анна Українець.

Імена членок на знимці.

Перший ряд: з ліва на право: Марія В. Боднарчук, Надя Й. Щербій, Євгенія Й. Боднарчук, Ольга В. Боднарчук, Анна Українець, Марія І. Мікульська, Юстина С. Добровольська. **Другий ряд:** Анна К. Копачів-

ська, Анна Козак, Марія П. Боднарчук, Анна І. Панчишин, Марія П. Слюсарчук. **Третий ряд:** Настя П. Гандзюк, Катерина Ю. Николюк, Василина, Н. Романко, Олена І. Добровольська, Петріна Ю. Українець, С. Николюк.

ВІДДІЛ ІМ. СВ. КН. ОЛЬГИ

АЙТУНА.

Народня праця громадян в Айтуні, Саск., почалася в 1923 році, тоді коли громада побудувала Українську Греко-Православну Церкву. В праці для придбання фондів працювали всі громадою. Одначе, така праця обмежувалась лише для місцевої громади і фінансових потреб церкви.

В 1934 році зорганізувалося при церкві жіноче товариство (сестрицтво) ім. св. Княгині Ольги. Почин до зорганізування товариства дав бл. п. о. прот. Кусий. Був це щирий народній працівник; поруч своїх пастирських обов'язків, він дбав про народню просвіту. Обслуговуючи громади в окрузі Айтуні, він по Богослуженню скликав громадян, давав їм цінні відчити світського характеру, зокрема вчив патріотизму, праці для свого народу, пошани до своєї культури, рідньої мови, заохочував до читання книжок та часописів в рідній мові, а зокрема підносив потребу жіночої організації, щоб жінки при церквах чи Народніх Домах організувалися в товариства та вели, крім льокальної, і культурно-освітню працю. Цінив також працю Союзу Українок Канади. Отже, Коли в Айтуні зорганізувалося товариство, воно зараз того самого 1934 року вписалося до Союзу Українок Канади та стало одним з активних відділів в Саскачевані.

Членки товариства радо вітали представниць з централі, які приїжджали з відчитами, улаштовували свята українських письменниць, або інші народні свята, помагали парохові у недільній та українській школі, устроювали освітні вечірки, на яких читали кращі твори з української літератури, вишивали українськими взорами, слухали лекцій або обговорювали місцеву працю, укладаючи плян роботи.

В такій просвітній роботі заслуговує на увагу поміч Евдокії Буряник з Джесмину. Вона належить до відділу в Айтуна і, як одна з провідних членок Союзу, завсігди дбала про просвітню працю членок товариства, сама брала участь з членками і в льокальній роботі, давала поради, помагала, де була лише потреба. Була першою головою товариства і цей обов'язок виконувала протягом 10 літ.

Товариство та його членки, як горожанки Канади, цікавились також загально суспільними потребами. Отже, коли в Айтуні побудували шпиталь, товариство своїм коштом умеблювало кімнату.

В часі війни членки товариства працювали на користь Червоного Хреста, жертвували на амбулянс Союзу Українок Канади, на молоко для дітей у Британії, висилали посилки воякам за море, піддержували пожертвами і посилками українську кантину в Англії, виплітали та ши-

Відділ ім. св. Княгині Ольги в Айтуна.

ли речі для Червоного Хреста, а по війні висилали пакунки з поживою та одежою для українських скитальців в Европі.

Першого року існування товариство мало 18 членок; опісля число членок зросло, хоч деякі членки виїхали з околиці. Заслуженою членкою є Єлена Коваль, яка виїхала з Айтуни до Вернон, Б.К., й яка була головою товариства протягом 5 літ.

Головами товариства були: Евдокія Буряник, Єлена Коваль, Марія Левко, Софія Давидюк, Юлія Спільчак.

Місце де збудована церква в Айтуні, дуже гарне, зараз коло містечка на полі, на горбі, звідки відкривається чудова панорама широких ланів Саскачевану. Надзвичайно приємно вражає взірцевий порядок, чистота й окраса церковного подвір'я коло церкви, обсадженого деревами, виплеканих травників та квітів. Надає той порядок у великій мірі жіноче товариство ім. св. Княгині Ольги.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Евдокія Буряник, Марія Гребенюк, Анна Громик, Юлія Спільчак, Параскевія Смиснюк, Марія Кривий. **Другий ряд:** Лорентія Ткач, Галина Чорний, Катерина Луцюк, Марія Мартинюк, Софія Давидюк, Анна Козій, Маня Левко, Павліна Обух. **Третий ряд:** Павліна Смиснюк, Параскевія Кривий, Стефанія Самець, Марія Березюк, Марта Базюк, Софія Базюк, Кароля Швед, А. Татарин. Нема на знимці: Текля Яців, Марія Чайка, Параня Крик.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

БЕНКЕНД.

В околиці Бенкенд на фармах, в 1934 році, було зорганізоване при Українськім Народнім Домі жіноче товариство ім. Лесі Українки. Організаційні збори відбулися в місяці квітні. До товариства в першім році вписалося 17 членок. Першою головою товариства була вибрана Василина Сирник. В 1936 році товариство вписалося до Союзу Українок Канади.

Головна ціль товариства була помагати Народньому Домові, в якім громадяни провадили просвітню працю. Жінки помагали в приготовленню концертів на народні свята. Відбувались базари, приготовлялись спільні обіди, як спільне свячене, або Свята Вечеря, членки продавали перекуску під час різних забав, улаштовували пікники.

Жіноче товариство своїм коштом для сцени купило куртину, кухонне й столове начиння, ґардеробу для театральних вистав, фіранки, заплатило за фарбу на малювання Народнього Дому й дало готівкою 275 долярів. Купило книжок до бібліотеки на 35 долярів.

Церковна громада разом із жіночим товариством набули землю, де плянують будову Української Греко-Православної Церкви

Жіноче товариство в Бенкенд, як активний відділ Союзу Українок Канади, провадило освітню працю: на освітніх вечірках відбувало спільне читання, святкувало День Матері, роковини Лесі Українки, читало

обіжники та реферати на організаційні та культурно-виховальні теми, висилало делеґаток на з'їзди Союзу Українок Канади до Саскатуну.

Громадяни цінили виховальну працю Інституту ім. П. Могили, в якім питомцями з Бенкенд були: Іван Лещук, Іван Салій, Петро Клемашко, Стефан Клемашко, Тарас Кіцул, Вікторія Кіцул і Аделя Сорохан.

Жіноче товариство жертвувало на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні 50 долярів. Давало також жертви на Централю Української Школи в Саскатуні, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу.

В часі війни жіноче товариство жертвувало на Червоний Хрест, на амбулянс Союзу Українок Канади, висилало пакунки вoякам. По війні висилало допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства до тепер були: Василина Сирник, Олена Сорохан, Софія Базюк, Марія Сорохан, Анна Шевчук, Марія Клемашко, Маланка Береза і Ольга Мельничук.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

ПРІЛЕЙТ.

Як зелена оаза серед широкої пустині, що притягає й дає прохолоду утомленому подорожньому, так, віддалене від інших осередків громадського руху, жіноче товариство ім. Олени Пчілки в Прілейт, вабило до себе, збирало і приютило в своїй збірній родині українок з Прілейт і Септер. Положена ця околиця в західнім Саскачевані і сягає до албертійської границі. Надзвичайно ориґінальне природне положення околиці — безмежні рівнини родючих піль-чорнозему, наче вигладжена людською рукою без горбків, без лісів. Дуже рідко можна побачити дерево, що не видержує сухого клімату, часто і ціле літо без дощів, росте тільки одна кереґена, але й та потребує старанної опіки. Околиця фармерська, землі родючі і люди багаті. Як управа землі, так і збір жнив йдуть безперервно машинами. Одинока сусідня околиця, це Ітонія, віддалена 20 миль і розмежована широкою рікою Саскачеван Ривер, по якій пороном перевозять мешканців обох сторін. Фармерські хутори розкидані один від другого далеко і відзначаються гарними модерними домами й будовами. Містечко невеличке, і попри нього проходить залізниця.

Праця жіночого товариства ім. Олени Пчілки почалася в 1934 році після того, як у місяці травні відбулися організаційні збори і сформувалось жіноче товариство. До товариства вписалося 16 членок. Першою головою товариства була Анна Скоробогач, одна з провідних жінок, яка положила багато своєї праці на різних ділянках громадського життя й яка була головою товариства 10 і пів років. Через рік, у 1935 році, товариство вписалося до Союзу Українок Канади. Інші членки, що були головами товариства — М. Філик, Текля Райчиба, А. М. Скора.

Спочатку товариство працювало при Народнім Домі, в якім місти-

лась і церковна громада Української Греко-Православної Церкви, і відбувались Богослуження. Пізніше громадяни побудували церкву. Жіноче товариство працювало для потреби цих обох інституцій, улаштовувало різні підприємства для придбання фондів на виплату будинків і для церкви, купило лавки, чашу, членки вишивали обруси, рушники та інші дрібні речі. Товариство пожертвувало на церкву готівкою — $1,731.60, на Народній Дім — $350.50, на закупно книжок для місцевої бібліотеки в Народнім Домі 80 долярів.

Жіноче товариство в Прілейт, як відділ Союзу Українок Канади, було все поступовим і діяльним. Культурно-освітня праця серед членок товариства стояла все на першім місці: велись там освітні вечірки, на яких було спільне читання, лекції про українське народне мистецтво,

Відділ ім. О. Пчілки в Прілейт (знимка ч. 1).
Перший ряд, сидять з ліва на право: П. Салик, О. Райчиба, Анна Скоробогач, Т. Скоробогач, Анна М. Скоробогач. **Другий ряд:** К. Чарнецька, Ф. Чарнецька, О. Товста, М. Паланьчук, О. Скрипець, Н. Бозик.

або реферати на громадські та виховальні теми. Членки товариства помагали у недільній школі провадити навчання і вчили: Оля Райчиба і Анна Ф. Скоробогач. Так само членки дбали про релігійне і національне виховання своїх дітей. В Інституті ім. П. Могили в Саскатуні виховувались діти громадян з Прілейт: О. Чернецький, Анна Райчиба (тепер Підручна), Н. Райчиба, Ю. Райчиба, Іван Райчиба, Я. Канасевич, Іван Скоробогач, Іван Чернецький, І. Паланчук і В. Паланчук. В Інституті ім. М. Грушевського в Едмонтоні: Марцеля Чернецька і Віра Чернець-

ка, а останніми часами були і питомцями Колеґії св. Андрея у Вінніпеґу: Никола Чернецький, Марійка Скоробогач і Марцеля Скора. Це свідчить, що свідомі громадяни знали ціну виховальній праці у своїх Інститутах.

Святкування народніх свят, свята письменників входили в програму освітньої роботи. Товариство піддержувало пожертвами і загально-народні справи та установи в Старім Краю і в Канаді: висилало допомогу на українських інвалідів, на Просвіту, на визвольний фонд, на Карпатську Україну. Жертвувало на українські Інститути в Канаді, піддержувало пресовий фонд "Українського Голосу".

Товариство під час війни віддало багато праці на воєнні потреби; жертвувало на Червоний Хрест, на молоко для дітей у Британії, на фонд

Відділ ім. О. Пчілки в Прілейт (знимка ч. 2).
Перший ряд, з ліва на право: М. Філик, Анна Скоробогач, К. Доля.
Другий ряд: М. Шал, М. Вус, О. Райчиба, М. Я. Філик.

Королеви, на амбулянс Союзу Українок Канади; висилало посилки воякам за море та піддержувало посилками українську кантину в Лондоні. По війні давало багато допомоги українським скитальцям в Европі, висилало пачки з харчами й одежею.

Число членок товариства — не велике, однак переважає в нім висока свідомість, відданість для потреб свого народу і Канади та посвята й ідейність.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

КЕНДІЯК.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Кендіяк, Саск., було зорганізоване в 1934 році. Організаційні збори відбулися в місяці квітні. Першого року до товариства вписалося 9 членок. Першою головою товариства була Анастазія Шипиляк.

Спочатку товариство працювало для місцевої церкви. Членки його влаштовували базари, чайні приняття, забави, спільні обіди і прибутками з таких підприємств піддержували потреби церкви. Товариство

Відділ ім. Лесі Українки в Кендіяк.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Т. Вараниця, Ева Шишковська, Анна В. Ілюк. **Другий ряд:** Анна Вараниця, Марія Чорненько, Юстина Шипиляк, Одарка Шишковська, Анна Т. Ілюк, Ольга Анака.

передало готівкою на церкву 250 долярів. Крім того товариство купило до церкви диван, обрус, хоругви, павук-свічник, стихар, ризи, чашу, лямпу та інші дрібніші речі.

В 1939 році товариство вписалося до Союзу Українок Канади і вело насамперед освітню працю. Святкувало роковини Лесі Українки, День Матері, Жалібну Академію в пам'ять Старицької-Черняхівської, Олени Теліги й Харити Кононенко. Відсвяткували 15-ліття заснування товариства. На своїх зборах читали реферати на організаційні або виховальні теми.

Спочатку членки мали труднощі у своїй праці, бо не мали де відбувати свої підприємства. Сходились по хатах. Число членок не було велике, бо й сама громада Української Греко-Православної Церкви числом своїх членів не була велика. Всі громадяни в Кендіяк мешкають на фармах, відділені одні від одних на кілька миль дороги.

Кожна членка товариства, як мати, дбала про національне виховння своїх дітей у себе вдома. Тим більше, що української школи в Кендіяк не було можливости зорганізувати. Зате родичі посилали своїх дітей до Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу. І так із Кендіяк учились студенти: Марія Вурениця, Ева Шипиляк і Олена Шипиляк.

Товариство жертвувало на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу та на організаційний фонд Союзу Українок Канади.

Під час війни товариство працювало на користь Червоного Хреста і пожертвувало $82.50. Зложило також жертву на амбулянс Союзу Українок Канади, висилало посилки воякам за море, а по війні висилало допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства в Кендіяк були: Анастазія Шипиляк, Олена Лесько, Софія Шинюк, Марія Шипиляк і Анна Хорт.

Більшість членок жіночого товариства були молоді жінки, доньки свідомих українок, які, виховуючи їх, прищепили їм любов до свого рідного. Ці молоді членки ведуть, хоч в невідрадних умовах, почесну працю на культурній ниві серед українського народу.

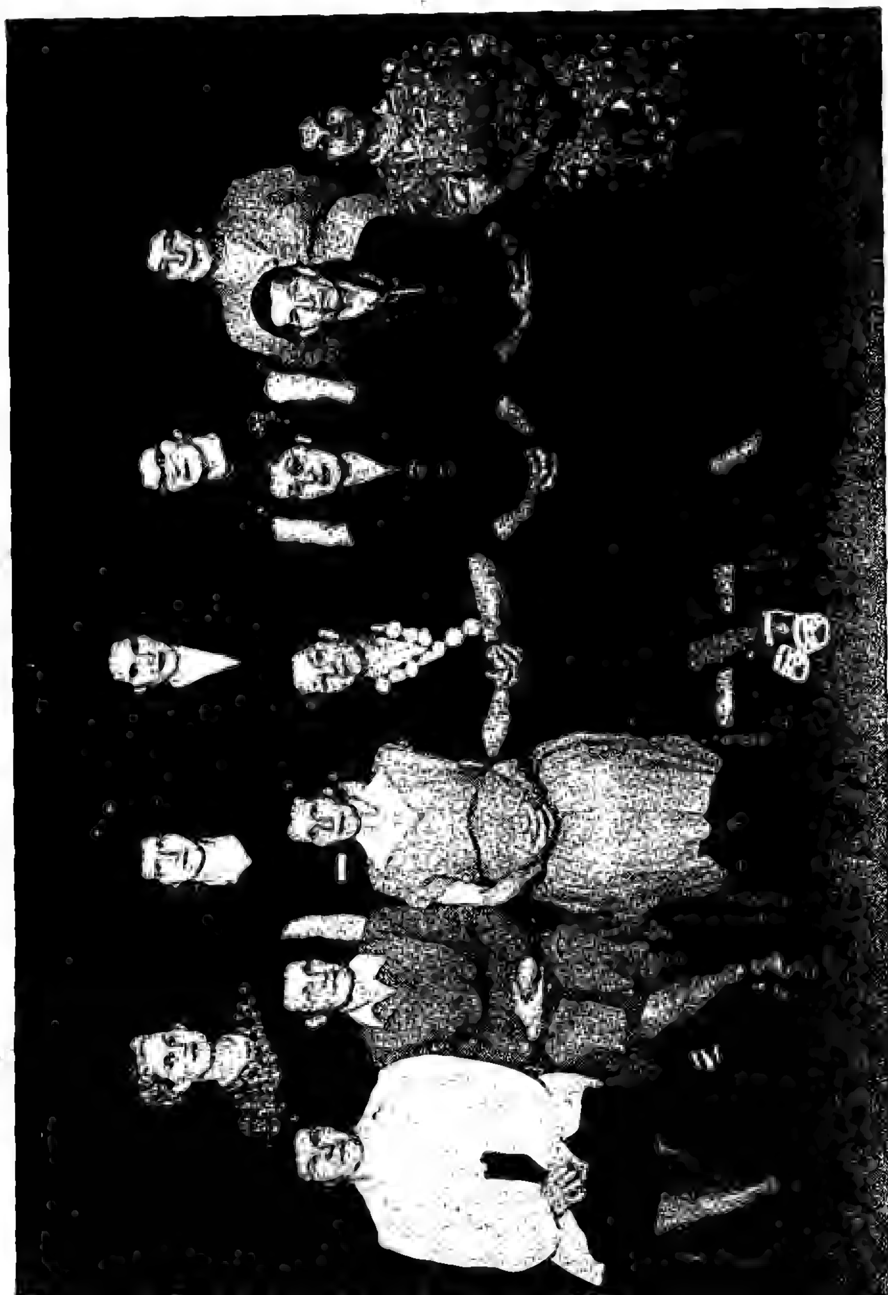
ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ІНСІНҐЕР.

Містечко й околиця Інсінґер віддавна заселені українцями. Громадська праця серед них починається з того моменту, як вони задумали побудувати Народній Дім, а пізніше й Українську Греко-Православну Церкву. До цих задумів і їх зреалізування багато спричинились й українські жінки в Інсінґер. Спочатку жінки помагали членам в роботі, коли ж духові потреби українців збільшились і розвинулися до такої міри, що повстало вже питання про жіночу організацію, то в 1935 році жінки зорганізували жіноче товариство ім. Лесі Українки і того самого року вступили до Союзу Українок Канади. До товариства першого року вписалося 28 членок. Першою головою товариства була Сахніра Віндзяк.

Головною ціллю товариства було помагати членам Народнього

Дому і церковній громаді. Членки товариства займалися приготовленням театральних вистав, приготовляли й відбували базари, громадські обіди, забави, удержували порядок і чистоту в Народнім Домі та Церкві. За цілий час свого існування товариство передало готівкою на бу-

Відділ ім. Лесі Українки в Інсінґер.

дову церкви $4,302.30, купило ризи для священика, чашу, хрест, постаралось про обруси на престол. До Народього Дому товариство купило крісла, фортепян, справило куртину і передало готівкою 300 дол.

Крім такої праці товариство 10 років піддержувало українську школу.

Товариство брало участь у з'їздах Союзу Українок Канади. Членки дарували речі до музею Союзу Українок Канади, заряджували відчити для представниць централі Союзу та помогли зарядити окружний З'їзд в Інсінґер.

Членки товариства взяли активну участь в праці на потреби війни. На Червоний Хрест пожертвували 100 долярів, на молоко для дітей в Британії 25 долярів. Вислали посилок воякам за море на 75 долярів, а також для Червоного Хреста виплітали та шили одежу.

Головами товариства за ввесь час його існування були такі членки: Сахніра Віндзяк, Марія Січова, Фрозина Копан, Катерина Білоус, Анна Цибульська, Петруня Молдован, Лікерія Федорчук, Параскевія Копан, Веронія Стратійчук, Василина Максимюк.

Багато активних членок виїхало з Інсінґер, як Сахніра Віндзяк, Софія Сенишин (добр.), Анна Цибульська, Веронія Стратійчук. І хоч через їх від'їзд товариство зменшилось числом свого членства, все ж таки ті, що залишились на місці, продовжують далі розпочату народню працю.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ІТОНІЯ.

Околиця Ітонія подібна своїм природнім положенням до Прілейт. Ці дві околиці, хоч і розділені широкою рікою Саскачеван Ривер, існують поруч одна одної. Поля рівні, родючі землі, дерева не ростуть, навіть і посаджені дерева скоро гинуть. Причина — сухе підсоння. Саме ж містечко Ітонія виглядає, як справжня оаза, бо літом зеленіє на цілу околицю виплеканими деревами, яких доглядають з найбільшою опікою.

Громадське життя серед українців в Ітонії відбувається на фармах. Окрасою цього фармерського громадського життя є дуже гарний Народній Дім, який був побудований у 1942 році, а члени Народнього Дому це заможні господарі-фармері, свідомі громадяни, що живо цікавляться громадським життям та зв'язаними з ним подіями.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки було зорганізоване в 1935 році, ще перед тим, як побудувався Народній Дім. Будова своєї власної народньої інституції, де можна було б сходитися для народньої праці, була одним з проєктів праці жіночого товариства, і членки працювали, щоб придбати фондів. Першого року до товариства вписалося 18 членок, а першою головою була вибрана Катерина Мисик. Того самого року товариство вписалося до Союзу Українок Канади.

Зразу членки сходилися по домах, де відбували збори та плянували роботу. Устроювали пікники, давали речі на розігравки, приготовляли вечері, а коли вже побудували Народній Дім, який знаходиться 6

Відділ ім. Лесі Українки в Ітонія.

миль від містечка, праця пішла скоріше, бо було де відбувати підприємства.

Одним із важних завдань жіночого товариства було виховання своєї молоді в народнім дусі, членки вели науку в недільній школі, вчили дітей дома письма або заохочували молодь та давали їм обов'язки в підприємствах у Народнім Домі.

В Народнім Домі відбувалися Богослуження. Отже, служив він також і за церкву. Жіноче товариство придбало необхідні речі для церковних відправ, постарались про обруси на престол й інше. До Народнього Дому купили фортепян, куртину для сцени і начиння до кухні; готівкою передаи $240.30.

Вели членки й освітню роботу в товаристві: святкували народні свята, через які знайомились ближче з українською культурою, на сходинах читали або вишивали.

Під час війни товариство жертвувало на Червоний Хрест, висилало посилки воякам за море, а по війні висилало допомогу скитальцям. Товариство давало жертви на добродійні цілі в місцевості Ітонія, жертвувало на будову шпиталю в Кіндерслей.

Ґоловами товариства за час його існування були: Катерина Мисик, Юлія Канашевич, Катерина Гриневич, Єлизавета Канашевич, Текля Капустяник, Анна Василик, Марія Бойчук, Анна Гарасимчук.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: М. Гладиш, А. Гарасимчук, М. Дутка, А. Гуменна, А. Паламар. **Другий ряд:** А. Охрей, М. Гуменна, О. Гуменна, К. Бойчук, Е. Бойчук, Т. Капустяник, М. Піць, М. Кучер. Нема на знимці: Ю. Ґондз, М. Бойчук, К. Мисик.

ВІДДІЛ „ДОНЬКИ УКРАЇНИ"

ВИНЯРД.

Жіноче товариство "Доньки" України" в Винярд, Саск., було зорганізоване в 1936 році в той час, коли в містечку будувався Український Народній Дім. Першого року до товариства вписалося 15 членок. Першою головою була Марія Анака.

Головною ціллю товариства було вести просвітню працю і помагати членам Українського Народнього Дому сплачувати довг за будинок.

Для придбання фондів на потреби Народнього Дому і взагалі для провадження організаційної праці членки товариства улаштовували базари, приготовляли обіди, давали театральні вистави, чайні приняття, забави й іншу подібну працю.

В 1945 році жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади й, як відділ Союзу, провадило освітню працю: святкувало День Матері, улаштовувало освітні сходини, відбувало лекції українського вишивання.

Відділ "Доньки України" в Винярд.

Членки цікавилися працею Союзу Українок Канади, висилаючи на з'їзди до Саскатуну делеґаток, а в 1949 році відбувся у Винярд окружний З'їзд Союзу Українок Канади, до якого членки доложили багато праці.

Жіноче товариство зложило жертви на Дівочий Інститут при Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу 112 долярів. Перед війною висилало жертви на українських інвалідів, на Карпатську Україну й інш.

Під час війни жіноче товариство дало жертву на Червоний Хрест 100 долярів, на молоко для дітей в Британії, прилучувалось у цій праці до інших жіночих товариств в місті, вислало посилки воякам за море на 25 долярів. По війні висилало товариство допомогу українським скитальцям в Европі. На переселенчий фонд через КУК товариство зложило 100 долярів. Членки вислали також на 300 фунтів одежі й опікувалися новоприбулими в Канаді.

На місцевий Народній Дім у Винярд жіноче товариство передало готівкою 900 долярів; купило також куртину для сцени, всю умебльовку і начиння до кухні, крісла до салі Народнього Дому, ґардеробу для театральних виступів, столове начиння.

Головами товариства були за час його існування такі членки: Марія Анака, Ірина Дацків, Анна Ріпак, Павліна Остапович, Марія Смицнюк, Василина Пилипюк, Анастазія Стечишин.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Мочульська, Марія Анака, Василина Пеленюк, Анастазія Стечишин, Марія Дмитрук, Параска Остапович. **Другий ряд:** Анна Ріпак, ~~Марія~~ Липка, Катерина Лисак, Марія Лисак, Попович, Анна Боднар, Дверничук, Стефанія Кушнірук, Йосифа Кравчук, Домна Марцишин, Ганкевич, Грушка.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

АРРАН.

В містечку Арран, Саск., у 1936 році зорганізувалося при Українськім Народнім Домі жіноче товариство ім. Лесі Українки. Організаційні збори відбулися в листопаді. До товариства вписалося 20 членок. Першою головою товариства була Марія Дячина (добр.). Того самого року товариство вписалося до Союзу Українок Канади.

На початках своєї діяльности товариство звернуло найбільшу увагу на працю для Української Греко-Православної Церкви, що в той час в Арран щойно будувалася. Для придбання фондів на будову церкви членки займалися приготовленням театральних вистав, забав, вечірок з музикою, базарів, чайних принять, обідів, ходили колядувати, а також помагали церковній громаді і в іншій праці. За ті роки товариство передало на церкву готівкою 1000 долярів. Крім того, товариство придбало обруси й інші покриття, купило ризи, образ, дві чаші, павука-свічника, а тепер плянує купити дзвона.

Відділ ім. Лесі Українки в Арран.

До Народнього Дому товариство купило кухню, кухонне і столове начиння, обруси й інші дрібні речі.

Жіноче товариство було не менше активним відділом Союзу Українок Канади. Згідно з програмою Союзу членки провадили освітню працю, відбулися спільні читання на освітніх сходинах, дебати, заряджували лекції українського вишивання й радо приймали представниць із централі Союзу з відчитами. Товариство улаштовувало свята українських письменниць, а спільно з членами Народнього Дому помагало в організації народніх свят, як Свято Державности, роковини Шевченка й інші. Членки товариства помагали й парохові в науці релігії в недільній школі.

Молодь українських громадян, що виховувалась в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні: Петро і Богдан Стрільчуки, Іван Савчук, Іван і Ярослав Рубашевський, Наталка, Михайло й Ігор Чорнейко.

Жіноче товариство опікувалося відділом СУМК в Арран, допомагаючи їм у праці.

Товариство складало пожертви на народні цілі в Старім Краю і в Канаді. На українських інвалідів вислало 50 долярів. В Канаді вислало жертви на організаційний фонд і музей Союзу Українок Канади, на пресовий фонд "Українського Голосу".

Під час війни товариство працювало для Червоного Хреста, і на нього пожертвувало 300 долярів, висилало на молоко для дітей в Британії, вислало посилки до української кантини в Лондоні на суму 200 долярів і місцевим воякам на 30 долярів. Дали членки три театральні виставі в англійській мові для загальної публики; ці представлення приготовила Марія Киба. По війні висилали допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Марія Дячина, Лідія Боднарчук, А. Зварич, Апонюк, Марія Киба, Е. Чорнейко, А. Майструк, П. Рубашевська.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Т. Савчук, А. Горохолин, К. Бродер, П. Рубашевська, М. Киба, М. Чорнейко, добр. Майба, В. Прокопчук, М. Марцинюк. **Другий ряд:** Н. Буґера, А. Чорнейко, К. Лабюк, Л. Пітсула, В. Фостей, Т. Стрільчук, К. Чиж, А. Кирилюк, А. Данилюк, А. Ґисвайн.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

ЕЙЛШЕМ.

Невеличке числом свого членства, але активне у своїй широкій громадській праці жіноче товариство ім. Олени Пчілки в Ейлшем, Саск., на фармах було зорганізоване в 1936 р., як відділ Союзу Українок Канади. Організаційні збори відбулися в м. грудні. Членок вписалося 9. Першою головою була вибрана Марія Глуханюк.

Відділ ім. О. Пчілки в Ейлшем.

Головними цілями товариства було: працювати для потреб свого народу, поширювати таку працю між українцями в околиці й допомагати громадянам побудувати Український Народній Дім і церкву.

Околиця Ейлшем положена близько Ніпавин, Саск., надзвичайно багата родючими землями. Українські родини в тих околицях оселились уже пізніше. Тим самим і громадська праця почалась пізніше, ніж в інших місцевостях Саскачевану.

Не маючи Народнього Дому, де б можна було відбувати підприємства, праця на початках була трудною. Сходились по хатах, радились і провадили просвітню роботу, або влаштовували невеличкі підприємства. Коли був побудований Народній Дім, праця пішла жвавіше. Членки товариства влаштовували забави, базари, давали концерти, театральні вистави і прибутками з тих підприємств сплачували довг за будинок Народнього Дому. Готівкою на Народній Дім товариство передало 800 долярів. Крім того, членки справили ґардеробу для театральних вистав, сценерію, начиння до кухні і столове, портрети визначних людей для прикраси залі. Купили книжок до бібліотеки на 200 долярів. Пожертвували і на церкву 40 долярів.

Членки товариства відбули 50 освітніх сходин, на яких читали реферати, твори з української літератури, обговорювали організаційні справи. Відбули також дві дебати. В Народнім Домі святкували День Матері та роковини українських письменниць. По домах членки вели навчання дітей української мови. Брали активну участь в з'їздах Союзу Українок Канади.

Питомцями Інституту ім. П. Могили в Саскатуні з Ейлщем були: Василина Григор, Ольга Козунь, Тарас Григор, Володимир Сірий і Анна Мадриґа, а в Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу — Мирослав Григор.

Жіноче товариство жертвувало на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу 65 долярів, на ювілейний фонд "Українського Голосу" 25 долярів. На Червоний Хрест $43.13. Членки товариства брали участь в проєктах вишивання Союзу Українок Канади і жертвували на музей Союзу.

Головами жіночого товариства до тепер були: Марія Глуханюк, Марія Григор, Гафія Пронич, Анна Козунь (була головою 10 років), Анна Звоздецька.

Протягом усіх цих років існування товариства тягар праці часто спадав на одиниць. Однак, поборюючи всі труднощі, членки з вірою у свої сили і в саму справу йшли вперед, як одна родина, в якій все жеврів промінь любови до своєї культури і свого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Григор, Анна Звоздецька, Анна Козунь, Анасія Рудей, Докія Воронюк, Ольга Шевчук. **Другий ряд:** Василина Звоздецька, Юстина Шпільчак, Параня Рудей, Олена Козунь, Зеновія Звоздецька, Марія Григор, Марія Звоздецька, Домна Воловідник.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ІНСІНҐЕР (ЛИСЕНКО).

В околиці Лисенко, почта Інсінґер, на фармах у 1936 році зорганізувалось жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської. До товариства вписалось 14 членок. Першою головою була вибрана Теодозія Крикливець. Того самого року товариство вступило до Союзу Українок Канади.

В тих роках громадяни в околиці Лисенко будували на фармах

Відділ ім. О. Кобилянської в Інсінґер.

Перший ряд, з ліва на право: Фрозина Копан, Марія Пентелюк, Марій Середюк, Марія Месенчук. **Другий ряд:** Вікторія Пентелюк, Ганя Мороз, Марія Ґара, Катерина Козак, Марія Минтян.

Український Народній Дім. Жіноче товариство стало до праці, щоб докінчити будову Народнього Дому, в якім вони гуртувалися. В місцевости також була Українська Греко-Православна Церква, в якій членки так само працювали.

Щоб придбати фондів на потреби своїх народніх інституцій, членки товариства робили базари, представлення, давали концерти, приготовляли громадські обіди. Отже, товариство за час своєї праці пе-

редало на потреби Народнього Дому 1000 долярів, Купило також начиння, шафи, купило фарбу до малювання будинку, заплатило за малювання сценічної декорації, купило книжок до бібліотеки.

На церкву товариство передало готівкою 400 долярів. Купило ризи для священика, Євангелію, свічники та оплатило фарбу для малювання церкви.

Товариство вело й освітню працю. На сходинах читались реферати; що року відбувались свята: День Матері та свята українських письменниць.

Жіноче товариство по змозі своїх сил складало пожертви на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу", на місцевий шпиталь в Інсінґер, на фонд сліпих та музей Союзу Українок Канади. Членки дарували речі і до музею Союзу.

Під час війни товариство давало жертви на Червоний Хрест, на амбулянс Союзу Українок Канади, висилало пакунки воякам за море, на молоко для дітей в Британії. По війні висилало допомогу українським скитальцям в Европі.

Головами жіночого товариства від початку до тепер були: Теодозія Крикливець, Марія Козак, Марія Пентелюк, Марія Ментян.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ФОСТОН.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Фостон, Саск., було зорганізоване в 1937 році. Організаційні збори відбулися в місяці листопаді. До товариства вписалося 14 членок. Головою товариства була вибрана Марта Ситко. Того самого року товариство вписалося до Союзу Українок Канади.

Громадяни з містечка Фостон й околиці побудували в 1930 році Український Народній Дім. І, хоч невеликі числом свого членства, вони все активно й доцільно провадили і провадять у себе народню працю. На таку невелику скількість членів, будова Народнього Дому була поважним придбанням і жіноче товариство, зорганізувавшись, помагало виплачувати будинок та купувало потрібні речі, як ґардероба для театральних виступів, лавки, оплатило кошти малювання сценарії, купило до кухні столове начиння.

Членки жіночого товариства працювали спільно з членами Народнього Дому, приготовляли театральні вистави, базари, обіди, продавали перекуски під час забав, приготовляли концерти і ходили колядувати під час Різдва.

Громадяни в Фостон рівнож клопочуться потребами церкви, яку готуються тепер будувати. Богослуження відбувалися в Народнім Домі. Жіноче товариство купило для церкви два хрести, чотири свічники, Євангелію, чашу, процесійний хрест, кадильницю. Членки вишили обруси на престол і стихаря.

Відділ ім. Лесі Українки в Фостон.

Громадяни у Фостон у своїй народній праці плянували виховання своєї молоді в народнім дусі. Питомцями Інституту ім. П. Могили в Саскатуні з Фостон були: Г. Мелещак, Параска Мелещак, Анна Ситко, Маруся Ситко, Маруся Стронська, Михайло Ситко.

Жіноче товариство на місці вело також і освітню роботу. Купило книжок до бібліотеки Народнього Дому на 120 долярів. Улаштовувало освітні сходини, на яких читались реферати і членки товариства вишивали, відбували свята українських письменниць.

Перед війною товариство складало жертви на інвалідів в Старім Краю, на політичних в'язнів, на Карпатську Україну. Піддержувало пожертвами і народні інституції в Канаді: Колегію св. Андрея в Вінніпегу, пресовий фонд "Українського Голосу". На Червоний Хрест під час війни зложило 125 долярів.

Головами жіночого товариства в Фостон за час його існування були: Марта Ситко, Анна Фарбатюк, Наталка Стронська, Афійка Мелещак.

Жіноче товариство працює тепер, щоб допомогти церковній громаді Української Греко-Православної Церкви побудувати свою власну церкву.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: К. Смертюк, Д. Лисишин, К. Чипига, О. Мелещак, А. Мелещак, Н. Рипка, О. Фарбатюк, М. Ситко. **Другий ряд:** Е. Чурило, А. Запороцька, О. Ганкевич, А. Стронська, Д. Мелещак, Н. Стронська.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ТІОДОР.

В містечку Тіодор в 1937 році зорганізувалось жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської. Організаційні збори відбулись 27 січня. До товариства першого року вписалося 8 членок. Першою головою товариства була Аделя Савчук. Того самого року товариство вписується до Союзу Українок Канади, щоб поруч інших відділів вести народню працю.

З поміж багатьох відділів у Саскачевані це жіноче товариство мало чи не найбільші труднощі у своїй праці. В містечку не було жадної народньої інституції, при якій би товариство льокувалось, а ціллю членок товариства було працювати спільно, щоб збудувати Українську Греко-Православну Церкву. Для такого малого числа членок товариства це був поважний обов'язок. Тим більше, що в місцевості не було навіть зорганізованої церковної громади.

Членки сходилися по хатах, де відбували свої збори та плянували роботу. Приготовляли базари, спільні обіди, давали перекуску під час забав, дарували речі на розігравки; коли ж уся підготовча праця була зроблена для якогось підприємства, то винаймали в місті залю і так працювали безвпинно тринадцять років. І щойно в 1950 році купили

в містечку дуже гарний будинок на церкву. Число членок товариства збільшилось до 14. Готівкою на церкву зложили 2,500 долярів. Крім того, покупили до церкви Євангелію, обруси на престол, свічники та багато інших дрібних необхідних речей.

Відділ ім. О. Кобилянської в Тіодор.

Життя товариства в невеликім містечку вимагає співпраці з міськими установами, і товариство своїм коштом умеблювало одну кімнату в шпиталі, на яку видало 655 долярів.

Не менше активним було жіноче товариство, як відділ Союзу Українок Канади. Членки цікавились розвитком і проектами праці цілої організації, вели в себе освітні вечірки, на яких відбувалось спільне читання. Членки час від часу приготовляли та давали реферати на актуальні теми; реферати давали: Ірина Мінкен і Ірина Гарасимюк. В проводі товариства цих дві членки клали багато праці; толеранція, взаємовідношення та заохота до народньої роботи була в них завжди для спільного добра і вони своєю працьовитістю давали приклад іншим.

Жіноче товариство, крім своїх потреб, піддержувало народні інституції. Перед війною посилало жертви на українських інвалідів в Галичині, на Карпатську Україну. На Інститут ім. П. Могили в Саскатуні пожертвувало 50 долярів, на музей Союзу Українок Канади складало жертви і збирало між членками речі, які дарувало до музею. Піддержувало також своїми фондами централю Союзу Українок Канади.

Поважну працю виконало товариство в часі війни для воєнних цілей Канади. На Червоний Хрест пожертвувало 418 долярів, на амбулянс Союзу Українок Канади зложило 25 долярів, на молоко для дітей в Британії 150 долярів. Посилок воякам за море вислало товариство на 125 долярів, на піддержку української кантини в Лондоні 50 долярів. Крім того, членки товариства пошили 350 речей білизни і виплели 150 пар панчіх та рукавиць для Червоного Хреста, а для вояків своєї околиці вислали посилок на суму 400 долярів. Вшили 25 ковдр і вислали до Европи потерпівшим у війні. На фонд поборювання недуги рака пожертвували 150 долярів.

Головами товариства за час його існування були: Аделя Савчук, Марія Мінкен, Ірина Гарасимюк, Марія Демків, Ірина Мінкен, яка була головою 10 років.

Членство товариства ім. Ольги Кобилянської, хоч і невелике числом, але за ті роки своєї невсипущої праці досягнули своєї цілі: мають свою власну церкву, а поруч виконували поважну громадську працю в інших ділянках, чим і заслужили собі на повагу серед українського суспільства.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: І. Гарасимюк, І. Чорнописка, Ірина Мінкен, Д. Ісарр, Т. Остапович, М. Кошман, А. Доголіс. **Другий ряд:** К. Палій, Г. Загайко, К. Кошман, М. Демків, Я. Кусей, Н. Пужняк, М. Делей. Нема на знимці: Франко і Снятинська.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБОВОЇ

КАДЕТ.

В околиці Кадет на фармах, серед родючих піль Саскачевану, знаходиться невелике число українських родин, які в 1935 році побудували Український Народній Дім, а в 1939 році ці самі громадяни побудували Українську Греко-Православну Церкву.

Жіноче товариство було зорганізоване в 1939 році в місяці квітні.

Відділ ім. О. Басарабової в Кадет, Саск.

Вписалось до нього 12 членок. Першою головою товариства була Гафія Пронич.

Товариство льокувалося при Народнім Домі і працювало на користь Народнього Дому та церкви. Членки улаштовували базари, пікники, забави, давали театральні вистави, приготовляли обіди під час більших імпрез, як храм, або спільне свячене. Під час забав продавали перекуску і прибутки з того передавали на сплату довгу за будинок Народнього Дому та купували потрібні речі; справили дві куртини, купили начиння, обруси на столи, фіранки, придбали ґардеробу для театральних вистав, а готівкою дали 249 долярів.

Жіноче товариство також дбало про оздобу церкви, купило два оксамитових обруси на престол, два малих дивани й образ Божої Матері.

Спільно з членами Народнього Дому членки товариства відбували народні свята, брали участь у з'їздах Союзу Українок Канади та піддержували жертвами централю Союзу Українок Канади. Товариство жертвувало на пресовий фонд "Українського Голосу", на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу. В часі війни товариство жертвувало на Червоний Хрест, на амбулянс Союзу Українок Канади, посилало посилки воякам за море. По війні висилало допомогу для українських скитальців в Европі.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Гафія Пронич, Марія Дмитерко, Софія Черапущак, Василина Мандриґа, Павліна Пронич.

Хоч число членок не велике, однак спільною працею та посвятою вони вложили багато праці в розбудову громадськоко життя в Кадет; а як відділ Союзу Українок Канади працювали і для загальних справ свого народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марія Романиця, Анна Глуханюк, Анна Козунь, Гафія Пронич, Марія Дмитерко, Марія Глуханюк. **Другий ряд:** Анна Вилк, Марія Шутер, Марія Мельничук, Софія Черапущак, Анна Нівранська, Санхіра Гудима, Павліна Глуханюк, Павліна Пронич.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ВІРДЕЙЛ.

Перші спроби зорганізувати жіноче товариство у Вірдейл були в 1942 році. Організаційні збори відбулися в домі (пані) Д. Запаринюк. Головою товариства була вибрана А. Присяжна. Інші членки заряду: М. Лисак — заст. голови, К. Боднарчук — касієрка, М. Ґривінська — секретарка. Членок вписалось 16. Це товариство по кількамісячнім існуванні прилучилося до загального товариства, де громадяни у Вірдейл задумували будувати Український Народній Дім. Протягом кілька років працювали всі спільно, але жінки не кидали своїх намірів мати окре-

Відділ ім. Лесі Українки в Вірдейл.

ме жіноче товариство і належати до Союзу Українок Канади, щоб вести просвітню роботу під проводом своєї жіночої організації.

В 1945 році, в липні місяці відвідала Вірдейл з відчитом тодішня голова Союзу Українок Канади з Вінніпеґу, Наталя Когуська, де по відчиті окремо щирими словами заохочувала жінок до народньої праці у своїй жіночій організації, бо жінка громадянка має великі виховальні завдання, які можна успішно виконувати тільки по програмі проводу організації.

Того самого 1945 року громадяни у Вірдейл побудували Український Народній Дім, для якого будови працювали всі спільно. До зорганізування чи скорше відновлення жіночого товариства ставилися прихильно й давали всякі поради: Всеч. о. Желішкевич, Всеч. о. Л. Дячина. І в неділю 6 березня, 1948 року, відбулися збори жінок в Українськім Народнім Домі. На тих зборах відновлено працю жіночого товариства, яке прибрало назву ім. Лесі Українки. Зараз по тих зборах товариство вписалося до Союзу Українок Канади. В організуванні і праці жінок у Вірдейл присвятила чимало уваги заслужена у своїй громадській праці по околицях учителька і щиро-ідейна людина Катерина Мекмилен, яка всюди, куди лише переїздила, давала своєю тихою працею початок продуктивній роботі.

В 1949 році громадяни у Вірдейл купили будинок для Української Греко-Православної Церкви. Крім праці при Народнім Домі, жіноче товариство занялось прикрасою церкви, купило образи, свічники, хрести, рушники та інші дрібні речі. Жіноче товариство помагало виплачувати довги, що обтяжували обидва будинки. До Народнього Дому постаралось товариство про всі потрібні кухонні речі та справило оксамитову куртину для сцени.

В 1950 році відбувся у Вірдейл Окружний З'їзд Союзу Українок Канади, в якім членки товариства взяли активну участь.

Жіноче товариство, за той недовгий час свого існування виконало дуже корисну працю. Членки сподіваються, що в будучому, вони зможуть повести більше освітньо-культурної праці над вихованням української молоді на ідейних громадян і вірних синів та доньок свого українського народу.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Стацій, Р. Паліброда, Ю. Косован, Н. Панчук, Малимок. **Другий ряд:** М. Лисак, М. Керніцька, М. Шкляр, А. Сахарчук, А. Присяжна, С. Сас, С. Стацій, М. Стацій.

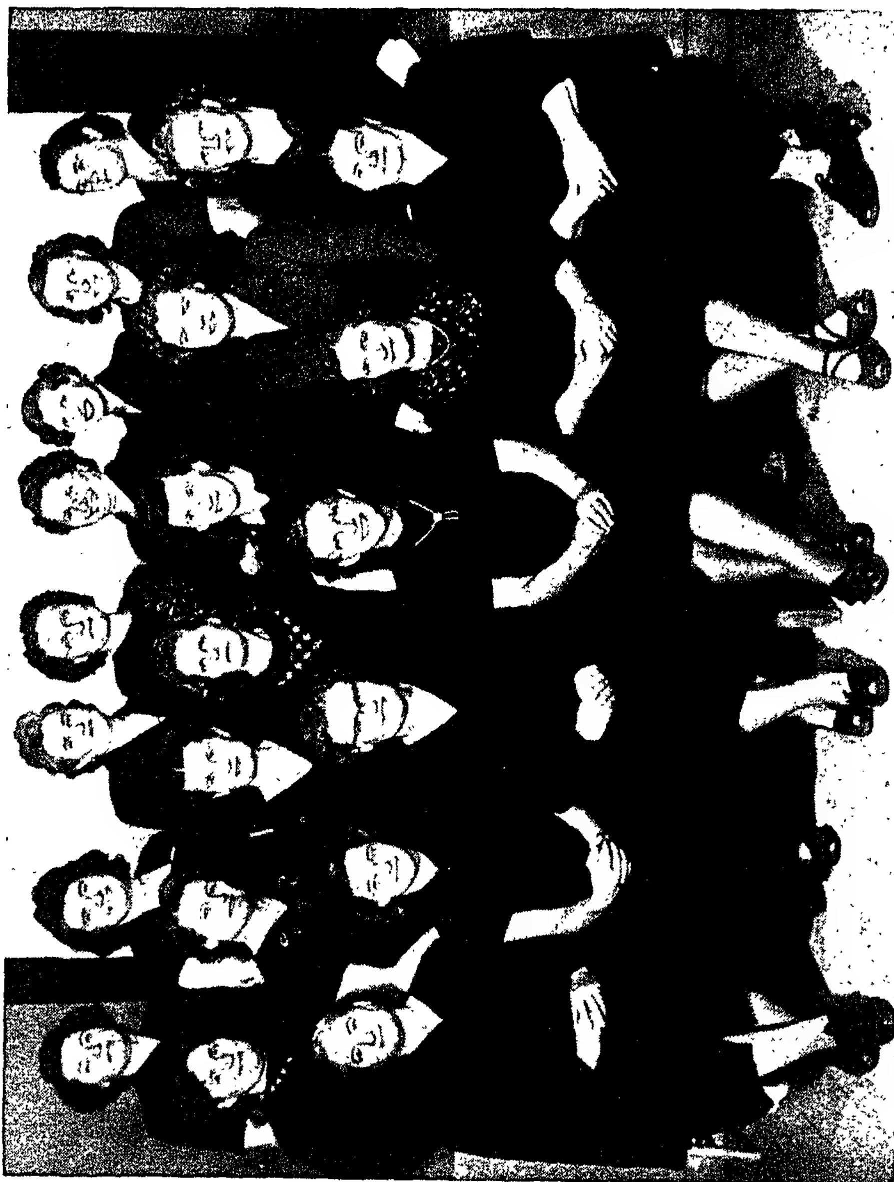
ВІДДІЛ ІМ. КНЯГИНІ ОЛЬГИ

КАДВОРТ.

В містечку Кадворт в 1943 році зорганізувалося жіноче товариство ім. Княгині Ольги. Організаційні збори відбулися в місяці липні. Першого року до товариства вписалося 32 членки. Першою головою това-

риства була Людвина Сарчук. До товариства належали членки з фармів і з містечка.

Головним завданням членок товариства було працювати для церкви. А що своєї залі вони не мали, то сходилися на збори по окремих домах членок, де плянували працю. Більші підприємства відбувались у міській залі, яку винаймали.

Відділ ім. Кн. Ольги в Кадворт.

Для придбання фондів товариство улаштовувало випродаж домашнього печива, робило забави, кошикові балі, продавало українські вишивки, давало представлення, приготовляло спільні обіди й базари. Одне слово, праця товариства розвивалася гарно.

В 1945 році товариство вписалося до Союзу Українок Канади. Член-

ки товариства були ознайомлені із працею Союзу Українок Канади, бо приїжджали на з'їзди Союзу до Саскатуну. В Інституті ім. П. Могили виховувались діти громадян з Кадворт: Ольга Іванишин, Оксана Котелко, Стела Галамай, Мирослав Ковбуз, Петро Котелко, Леся Іванишин, Катерина Котелко.

Перші роки праці товариства проходили в часах війни, і членки його виконували працю на воєнні потреби: жертвували на Червоний Хрест, на молоко для дітей у Британії, висилали посилки воякам за море, а по війні давали допомогу харчами, одежою й фондами українським скитальцям в Европі.

Жіноче товариство жертвувало також на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні, на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу" і на організаційний фонд Союзу Українок Канади.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Людвіна Сарчук, Ольга Гавриш, Софія Котелко і Анна Тріщук.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: П. Котелко, А. Трембач, В. А. Тріщук, О. Трасковська, М. Іванишин, Котелко. **Другий ряд:** С. Котелко, П. Грицюк, Л. Сарчук, Д. Бовкові, С. А. Тріщук, М. Івасюк, М. Табашнюк. **Третий ряд:** Д. Тріщук, К. Гутняк, Маєр, А. Коваленко, С. Грицюк, М. Котелко, Івасюк, Біскал.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ДОНВЕЛ.

Завдання велике, святеє
На нас накладає наш край
І кожна з нас щиро й охотно
До цього береться, нехай.

Ми мусимо, щоб силу підняти
Із давніх віків.
Зростити дочок українок
І щирих вкраїнців-синів.

Оце буде тая заплата,
Що від нас вимагає наш край.
Тому усі щиро до праці
І кожна всю силу для неї віддай

Оце є мотто членок жіночого товариства відділу ім. Ольги Кобилянської в Донвел, Саск. Виховати синів і дочок на свідомих, ідейних українців, на гідних горожан Канади для піднесення слави й імені українського народу серед широкого світу. І хоч жіноче товариство в Донвел зорганізувалося в 1944 році, все таки громадська праця серед жінок почалась там давніше.

Околиця Донвел положена серед родючих піль Саскачевану в сусідстві з Канорою, з Мікадом та Мазепою, належить чи не до найстарших де почалось українське громадське життя серед українців. Український Народній Дім побудовано там в 1921 році; в нім велась жива і

діяльна праця: аматорський гурток давав театральні вистави, відбувались концерти в пам'ять письменниць, спільні обіди, відбувалися збори громадян. Більш заможні і свідомі громадяни виховували своїх дітей в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні: з родини Вархоляка було чотири доньки в Інституті: Ольга, Юлія, Марія і Параска. Пізніше два сини Хохоляків — Славко і Іван, Віктор Ленько, Лелія Цимбаліста, Тарас Король і Леся Король. Опісля будувалася в Донвел Українська Греко-Православна Церква.

У громадській праці в Донвел брали активну участь жінки. Почат-

Відділ ім. О. Кобилянської в Донвел.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Василина, Мазур, Оксана Копильчак, Стефанія Хахоляк, Александра Розновська, Ольга Копильчак. **Другий ряд:** Анна Лозинська, Марія Стиранка, Анна Марцінків, Катерина Вархоляк, Розалія Скибинська, Василина Габора, Ірина Король, Петруня Процишин.

кова праця жіночого товариства помітна ще в 1935 році. Членки товариства помагали тоді фінансово Народньому Домові, який поправляли і до якого прибудували кухню; закупили своїм коштом крісла для залі. Також для церкви купили ризи, підризник, хреста, лінолеум на підлогу, лавки, дали гроші на малювання церкви та на інші потреби. Членки з Донвел одні виїжджали в інші місцевості, інші через певні труднощі не могли проявляти діяльности, і праця дещо припинилася. В 1944 році обїжджала в організаційних цілях голова Союзу Українок Канади, Наталя Когуська ,і своєю промовою заохочувала жінок, щоб відновити працю в товаристві, хоч би з малим числом членок. І в скорім часі відбулися організаційні збори, на яких була присутня окружна представниця, Марія Керніцька. Членок вписалось 14. Головою була вибрана Стефанія Хохоляк, Оля Копильчак, молода місцева учителька — секретаркою.

В той час по жіночих товариствах велась робота на воєнні потреби в допомогу державі. Товариство висилало посилки з поживою воякам за море, збирало жертви і працювало в користь Червоного Хреста та виконувало іншу добродійну працю.

Число членок невелике, але всі щиро із посвятою працювали. В 1947 році Стефанія Хохоляк, що була одною з провідних жінок товариства, виїхала з Донвел до Канори, і товариство болючо відчуло її від'їзд, однак членки праці не залишали. Натомість до Донвел переїхала родина Процишин, Петруня Процишин, обнявши уряд секретарки товариства, була все там провідною силою, на яку можна числити. В проводі голови товариства відзначились: Олександра Розновська і Маруся Склярук, які, крім відповідальности за провід товариства, виконували роботу членок, бо число їх не є велике.

З вірою у свої сили працюють ті немногі одиниці, а перед очима у них завжди ті завдання, які так гарно з'ясовані у невеликій поезії, поданій на початку цієї історії жіночого товариства в Донвел.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ШИПМЕН.

В північній частині Саскачевану, в околиці Шипмен і Сматс на фармах свідомі українські громадяни мають, побудовану в 1943 р., Українську Греко-Православну Церкву і Народній Дім новий, що був побудований у 1950 році. Громадська праця серед громадян почалася в Шипмен давніше і провадилась просвітня та церковна робота аж до 1950 р. в старім, невеличкім піонерськім Народнім Домі-ліплянці. І от, у такім Народнім Домі почали свою скромну, але повну посвяти діяльність і членки жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Шипмен. Зорганізувалося це товариство в 1939 році в місяці грудні і того самого року вписалося до Союзу Українок Канади. Всіх членок на початку товариство мало 8. З таким невеличким числом свого членства приступило жіноче товариство до помочі громаді в її роботі.

Членки улаштовували різні підприємства, як базари, обіди, давали представлення і тим способом здобували фонди, що йшли на закупно потрібних речей до церкви чи Народнього Дому. На потреби Народнього Дому товариство передало готівкою 688 долярів, на церкву 309 долярів та купило деякі речі, як хоругви, фелони, стихар та інше.

Жіноче товариство зокрема дбало про те, щоб у народнім дусі виховувати молодь, вчити її грамоти і зокрема української мови. Для того товариство піддержувало українську школу в місцевости від 1946 р., також допомагає парохові у недільній школі. Членки товариства все виявляли зацікавлення народньою працею Союзу Українок Канади, радо вітали в себе представниць централі Союзу і брали участь в провінціяльних та окружних з'їздах.

Товариство в міру своїх сил жертвувало на культурні потреби, як напр., на Колеґію св. Андрея у Вінніпеґу, на пресовий фонд "Українського Голосу", на музей Союзу Українок Канади. Під час війни товариство висилало пакунки воякам за море.

Головами товариства за ті роки праці до тепер були: Домка Копач, перша голова, Олена Кучірка, Юлія Гуцуляк, Василина Боднарчук.

До товариства приступили й молодші членки. Але, хоч число членок невелике, бо й громада невелика в цій околиці, все таки і з цим невеличким числом жінок пророблена гарна народня праця тому, що між ними панує згода, посвята і свідомість своїх обов'язків супроти свого народу.

Н. Когуська вручує дарунок 4-літній Олі Гуцуляк, доньці активної членки т-ва в Шипмен, пані Гуцуляк, після деклямації, яку Оля віддеклямувала на Окружнім З'їзді Союзу в Вірдейл в 1950 році.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ЕНДЕВОР.

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської в Ендевор, Саск., було зорганізоване в 1945 році старанням Катерини Мекмилен, учительки державної школи. Організаційні збори відбулися 4 березня, 1945 року. До товариства вписалося 23 членки. Першою головою товариства була Килина Ґреба, секретаркою — Катерина Мекмилен, а Анна Корній — касієркою. Тому що товариство зорганізувалося в роках війни і ріжні організації працювали для воєнних зусиль Канади, жіноче товариство в Ендевор послало пакунки з харчами на 83 доляри для вояків, що служили за морем у канадійській армії. Жертвувало на Червоний Хрест, на інші добродійні установи під час війни, а по закінченні війни давало допомогу українським скитальцям в Европі, висилаючи їм посилки з харчами й одежою.

Громадська праця в Ендевор почалася дещо пізніше, як в інших околицях в Саскачевані тому, що українці тут оселилися пізніше. Церковна громада Української Греко-Православної Церкви в Ендевор побудувала свою церкву в 1942 році, а в 1948 році на місці старого, який згорів, побудувала новий Український Народній Дім.

Як церква так і Народній Дім потребували праці жіночих рук, а головно фінансової підтримки, яку жіноче товариство мало можливість дати, улаштовуючи різні підприємства, як обіди, вечері, чайні приняття, пікники, базари й розігравки. Кожного року товариство займалося колядою та помагало, де було треба, і членам Народнього Дому, і церковній громаді. До Народнього Дому жіноче товариство купило начиння столове і кухонне та дало готівкою 1,946 долярів. Постаралось про ґардеробу для театральних вистав. До церкви справило хоругви, два хрести, обрус, чашу, ліхтарі та дало готівкою 350 долярів.

Крім праці на місцеві потреби, жіноче товариство вело освітню роботу, святкувало роковини в пам'ять українських письменниць: Ольги Кобилянської й інш.; Жалібну Академію в пам'ять погибших у послідній війні заслужених діячок, свято День Матері; брало участь в інших народніх святах спільно з членами Народнього Дому. Крім місячних зборів, Товариство відбувало сходини членок, на яких було спільне читання, займалося організуванням української школи.

Жіноче товариство піддержувало фондами централю Союзу Українок Канади, пожертвувало на Колеґію св. Андрея, на пресовий фонд "Українського Голосу", на Катедру Пресв. Тройці в Вінніпеґу.

Обов'язок голови товариства виконувала в тих роках Калина Ґреба. Помагали в веденні товариства — Павліна Чорнобай, Марія Причун, Олена Вівчарук, Параска Кашуба, Анна Корній, Оля Пушка, Анна Шаланська, Марія Юрків.

Містечко Ендевор положене на горбі попри залізниці. В містечку поміж немногими будинками є гарний Народній Дім, церква також гарна стоїть трошки осторонь на широкій площі. До будови та прикраси

Відділ ім. Ольги Кобилянської в Ендевор.

цих двох інституцій доложило багато своєї праці і жіноче товариство та його ідейне членство.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Марта Гарас, Олена Вівчарук, Марія Причун, Анна Корній, Катерина Гарас. **Другий ряд:** Павліна Чорнобай, Марія Чорнобай, Ольга Пушка, Анна Шаланська, Марія Юрків, Калина Ґреба. **Третий ряд:** Анна Вівчарук, Веронія Дащук, Марія Мельничук, Анна Щур, Параска Кашурба. Нема на знимці: Марія Гарас, Марія Бучинська, Антошка Савчук.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

БЮКЕНЕН.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки повело активну працю, щоб громадяни містечка Бюкенен мали свою Українську Греко-Православну Церкву. Саме тоді українські громадяни готувались до такої будови. І в допомогу їм у тій праці і стало жіноче товариство ім. Лесі Українки.

Правда, це жіноче товариство має свій осідок в Народнім Домі, що вже був у цім містечку. Там членки товариства сходились, відбували свої збори та різні підприємства. І той дім служив також і за православну церкву. І в нім жіноче товариство, зорганізувавшись в 1945 році в числі 23 членки під проводом першої голови, А. Мисак, повело свою корисну громадську і культурну працю. Воно влаштовувало базари, спільні обіди, театральні вистави, вечірки, чайні принняття і забави.

В тім же 1945 році це товариство стало відділом Союзу Українок Канади.

За такий недовгий час своєї діяльности товариство зібрало на будову церкви 5,000 долярів, купило кухню, шафи, кухонне та столове приладдя. Дбало про бібліотеку, до якої закупило книжок на 200 долярів.

Як відділ Союзу Українок Канади, товариство провадило й культурно-освітню працю. Воно влаштовувало освітні вечорі, спільні читання, різні свята, як День Матері, і навіть помагало парохові вести науку релігії в недільній школі. Під час з'їздів Союзу Українок Канади в Саскатуні і в Вінніпеґу завше брало в них активну участь.

Жіноче товариство радо відгукувалось своїми добровільними жертвами й на культурні та народні цілі. Воно склало жертву в сумі 125 долярів на Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу, посилало на пресовий фонд "Українського Голосу" і на орґанізаційний фонд Союзу Українок Канади, дало жертву в сумі 50 долярів і на Червоний Хрест в Канаді.

Членки жіночого товариства ім. Лесі Українки в переважаючій більшості — молоді жінки. Але серед них поважне місце займають і старші членки, піонерки. А всі членки товариства, виховані вріднім побуті, звичаях, вірі і в рідній культурі, свідомо віддають свої сили, час і жертви

Відділ ім. Лесі Українки в Бюкенан.

на народню справу, бо знають, що праця для свого народу — то шлях до його поступу і кращого майбутнього.

Головами жіночого товариства ім. Лесі Українки в Бюкенен були: А. Мисак, К. Сирник, К. Василів і М. Каменецька.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Тріщук, М. Рурак, В. Господарчук, А. Мисак, Ю. Талпаш, М. Одов'йчук, Ґаба Збітнів, Романчук. **Другий ряд:** Сенишин, М. Цуркан, Р. Скорець, А. Федак, А. Грицай, Боднарчук, Пасічник. **Третий ряд:** Р. Стефанишин, М. Дорошенко, Руснак, Білан, М. Біблов, К. Василів, М. Реваковська, В. Василович.

ВІДДІЛ ІМ. СОФІЇ РУСОВОЇ

КЕМСЕК.

Жіноче товариство ім. Софії Русової засноване в Кемсек, Саск., дня 19 травня, 1946 року. Зорганізування Української Греко-Православної Церковної Громади, рік перед цим, виявило потребу такої жіночої організації, яка помагала б під час будови церкви. На перших зборах жіноцтва чи сестрицтва, вписалось 17 членок, а до уряду обрано Катерину Вербовецьку головою, Теклю Барабаш — секретаркою, а Марію Скрипничук — касієркою. Церковну громаду обслуговував у той час Всеч. о. прот. Д. Ф. Стратійчук.

Через рік після заснування товариство вписалось до Союзу Українок Канади. За п'ять років свого існування, жіноцтво вложило багато праці для церкви. Членки його справляли обіди, празники, базари, помагали в колядах, концертах Шевченка і Дня Матері і т. п., представленнях, вечерницях і продажі домашнього печива та переводили збирання добровільних жертв. Жіноцтво постаралось про фелон, плащеницю, лавки, кивота, як особиста жертва від пані В. Собастіянович, свічники, диван, хрести, образи й інші прилади і речі, як обруси та рушники. В наслідок такої праці церква прибрана й гарно репрезентується. Під церквою є заля, до якої жіноцтво придбало начиння, срібло, кухню, шафи, крісла та столики. Коли ці всі жертви грошево почислити на гроші, то вони винесли б 3,205 долярів.

Крім праці при церкві, товариство розвивалось і на культурнім полі. Культурно-освітніх сходин відбуто 40, вечерів спільного читання — 15 і дві дебаті. Товариство вислухало реферати таких гостей, як Наталі Когуської, ґен. В. Сікевича, Ів. Ґорчинського, проф. Григорієва, К. Горохолин, С. Михасів, Є. Чорнейко, о. прот. Д. Ф. Стратійчука, о. Ів. Майби й о. М. Боднарчука.

На загальнім домашнім полю у співжиттю з сусідами жіноцтво допомагало у збиранню фондів на Червоний Хрест, пакунків для війська, давало жертви на поборювання недуг, як сухоти, рака та на фонд невидющих; дали також жертву на ціль місцевого шпиталю. Жертвенність на наші загальні цілі ще не розвинена, але після скріплення своїх

громадських сил у себе вдома ,і ця ділянка буде заспокоєна по змозі наших сил.

Від 1947 до 1950 року Стефанія Мяхасів була головою товариства, а 1951 року обрано Марію Скрипничук.

Існування цього товариства ще коротке, але, завдяки його піклуванню і жертвенності його членів, є поважна ознака того, що товариство працює на користь Рідної Церкви і загального добра, як громади в Кемсеку, так і Союзу Українок Канади.

Відділ ім. Софії Русової в Кемсек.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, зліва на право: Катерина Джескар, Марія Колачковська, Марія Скрипенчук, Стефанія Михасів, Катерина Горохолин, Анна Перик. **Другий ряд:** Франя Робчак, Людвіка Себастинович, Анна Великголова, Марія Гарасин, Марія Филипчук, Марія Чорнявка. **Третий ряд:** Анна Магера, Маланка Момона, Марта Ґнип, Параскевія Чорнейко, Ліна Актимійчук, Динка Месенюк. **Четвертий ряд:** Марта Королюк, Марія Бобик, Марія Франко, Йоанна Ґнип, Сташка Ґнип, Василина Себастинович, Анна Клапстюк. Нема на знимці: Заланська, Катмір, Смендич, Стефанюк, Зоя Великголова, Марія Великголова, Джансон, Дереворіз, Барабаш.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ГОДСОН БЕЙ.

Годсон Бей — це невеличке і гарне містечко в провінції Саскачеван. Воно положене попри рухливу залізничу лінію. Околиця його лісиста, подекуди видніються соснові бори; все таки переважають у ній вироблені землі та добрі фармарські господарства із відповідними будовами.

Українське громадянство, хоч і не велике числом між мешканцями міста, однак, громадське життя розвинене. В Годсон Бей є гарний Народній Дім і Українська Греко-Православна Церква.

Жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської зорганізувалось у 1946 році. Організаційні збори відбулися в січні. Того самого року товариство вписалося і до Союзу Українок Канади. Першою головою товариства була Анна Топоровська. Членок було 19.

Громадська праця для членок товариства не була новою. Всі вони трудилися раніше для потреб громади. Коли ж ставши відділом Союзу, членки звернули увагу і на освітню працю. Улаштовували свята українських письменниць, День Матері, цікавились українським ручним народнім мистецтвом. Улаштовували освітні сходини, на яких членки промовляли на громадські теми. Деякі членки товариства давали реферати. Із цих останніх найбільше відзначились: Домка Ґоґоль, Клеоніка Квасницька, Анна Словська. Освітня праця скріпилася тоді, коли в Годсон Бей замешкав парох громади Всеч. О. Квасницький. Дружина пароха, доб. Клеоніка Квасницька разом з членками товариства вели серед своїх громадян просвітню працю.

За той недовгий час цієї праці жіноче товариство справило ризи для священика, куртину на райські двері в церкві, павук-свічник, повишивали рушники, килим, заплатили за фарбу для помалювання церкви. Товариство умеблювало парафіяльний дім для священика, дало готівкою 25 долярів на будову парафіяльного дому та $273.30 на церкву.

Головами товариства за той час були: Анна Топоровська, Марія Гуменюк, Надія Стрільчук, Анастазія Саранчук, Анна Словська.

Жіноче товариство співпрацювало з англійськими товариствами в містечку, є активним віділом Союзу Українок Канади. А найбільше

Відділ ім. О. Кобилянської в Годсон Бей.

своєї праці віддає товариство на потреби українського громадського життя в Годсон Бей.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Д. Ґоґоль, М. Гоменюк, добр. К. Квасницька, А. Словська, А. Топоровська, І. Гоменюк. **Другий ряд:** М. Письменний, Е. Кулик, Н. Стрільчук, С. Візняк, М. Держак, К. Джовнс, П. Кудляк, М. Медвідь, М. Малюта.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

МІКАДО.

Мікадо — невеличке містечко, положене серед розлогих і родючих піль Саскачевану в сусідстві з Канорою, Донвелом та Мазепою.

Громадське життя серед українців в Мікадо почалось давніше. Поодинокі громадяни піддержували громадську працю в сусідніх околицях, цікавились культурно-освітньою та виховальною працею Інституту ім. П. Могили в Сасактуні, вони побудували в містечку гарний Український Народній Дім, в якім велась загально-організаційна і просвітня праця; а від кількох останніх років, коли зорганізувалось жіноче товариство, то час-від-часу відбуваються Богослуження. Отже, Народній Дім служить також за церкву для громади Української Греко-Православної Церкви.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Мікадо зорганізувалося в 1949 році, як відділ Союзу Українок Канади. Організаційні збори відбулися 23 березня, на яких вписалося до товариства 24 членок. Першою головою товариства була вибрана Стефанія Путерія, заслужена в цілій околиці піонерка та громадянка. Членки жіночого товариства в Мікадо завдячують її багато, бо завдяки її рішучим стараннм та переконливою думкою в Мікадо існує відділ Союзу Українок Канади. Першою рекордовою секретаркою вибрано Марґарету Ременду, яка рівнож цілою душею піддержувала працю товариства .

До цього часу жіноче товариство працює півтретя року. Членки сходяться кожного місяця на свої місячні збори, що відбуваються по домах членок. По закінченню ділових справ відбувається чайне прийняття, що є соціяльною частиною зборів, бо витворює між членками товариські і приязні відносини.

Головна ціль товариства ім. Лесі Українки в Мікадо працювати над збереженням рідної культури, опікуватися українською і недільною школою, помагати церкві. Богослуження відбувалися три рази на рік; до них членки товариства приготовляли та прибирали відповідню залю, заряджували великодну сповідь, свячення пасок; ведуть вони також іншу культурно-релігійну працю, щоб зберегти традиції й культуру нашого народу.

Жіноче товариство приготовляло та святкувало роковини українських письменниць, День Матері та інші народні свята.

Відділ ім. Лесі Українки в Мікадо.

Т-во дало на Український Народній Дім в Мікадо 150 долярів, на цілі церкви в зв'язку з Богослуженнями в Мікадо — 175 долярів, на Катедру Пресв. Тройці у Вінніпеґу, на фонди поборювання недуги рака, сухіт, поліо і ревматизму, на стипендії Союзу Українок Канади, на Червоний Хрест; відсилало й річний бюджет до централі та жертви на інші дрібні потреби.

На закупно фортеп'яна до Народнього Дому т-во подарувало 100 долярів, на фільмовий апарат для школи 27 долярів, на радіо для школи 30 долярів. Товариство щедро відгукується своїми жертвами на різні проєктовані в місті підприємства, як спорт, кампанії збірок на добродійні інституції, чим виконує горожанський обов'язок. Найголовнішу вагу кладуть членки товариства на виховання своєї молоді. А в своїй громадській праці, в своїм жіночім товаристві членки знаходять для себе глибоке моральне задоволення, яке зміцнюється ще й дружнім відношенням членок між собою і тим творять ніби одну велику родину, в якій панує єдність думки, любов і самопошана. І цим дуже сприяє розвиткові дружнього громадського життя в Мікадо.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, з ліва на право: Олена Стінка, Стефанія Путерія, Гафія Кошман, Марґарета Ременда. **Другий ряд:** Софія Катемир, Ірина Деренівська, Марія Охітва, Павліна Остафій, Олена Козоріз, Катерина Гнатишин, Евгенія Ґуляк. **Третий ряд:** Текля Ременда, Марія Деркач, Софія Цимбаліста, Анна Шинківська, Анеля Корній, Варвара Охітва. Нема на знимці: Людвіна Ґабора, Павліна Ахтимічук, Катерина Мадяр, Василина Бойчук, Михайлина Ременда, Павліна Малишевська, Галина Хабун.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

СЕМБУРҐ.

Жіноче товариство ім. Лесі Українки в Сембурзі, Саск., зорганізувалось у 1948 році. Організаційні збори відбулися в серпні. Головою товариства була вибрана Н. Косован. Потім головою була Ольга Денисик. Товариство має 11 членок.

Невеличке числом свого членства, товариство мало перед собою завдання, які зорганізовано могли краще виконувати. За свою найважнішу ціль постановило воно працювати для громадських потреб свого народу, подавати поміч церковній громаді Української Греко-Православної Церкви, піддержувати Народній Дім, який потребував направи, та плекати дух товариського життя між членками.

На направу Народнього Дому товариство за той недовгий час своєї праці передало 400 долярів ,покупило також начиння столове і кухонне, обруси для столів. На церкву передало 150 долярів і купило 3 образи, 2 хоругві, свічки та інші речі.

Членки товариства через тих неповних три роки відбували базари, спільні громадські обіди та інші подібні сходини.

Вони вели також освітні вечірки, на яких читали реферати з нагоди свят українських письменниць або народніх свят ,обіжники та іншу літературу.

По війні членки товариства висилали посилки потерпівшим від війни українським збігцям і давали свої жертви на ту ціль через Фонд

Відділ ім. Лесі Українки в Сембург.

Допомоги Українців Канади. Складали жертви на організаційний фонд Союзу Українок Канади, на пресовий фонд "Українського Голосу". Вони збирали і дарували речі також і до музею Союзу Українок Канади.

Околиця Сембург — невеличка числом мешканців, що живуть на фармах. Членки хоч і тяжко працюють по своїх господарствах, але ви-

соко цінять народню працю і вважають своїм обов'язком працювати на народні потреби в міру своїх сил і в залежності обставин.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Розалія Молдован, Єлисавета Лабюк, Ольга Денисик, Марія Сафрук, Аксенія Денисик. **Другий ряд:** Софія Рипула, Анна Денисик, Юлія Якупчак, Зеновія Калиновська, Василка Саффрук, Марія К. Косован. Нема на знимці: Марія Н. Косован, Вероня Старчук, Розалія Петращук.

ВІДДІЛ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ВАТСОН.

Українські громадяни в Ватсон зорганізували в 1949 році громаду Української Греко-Православної Церкви, яку тимчасово обслуговував Всеч. о. К. Желішкевич з Ґронлід. Від того часу почалося у Ватсон організаційне життя і праця. Відбувались Богослуження, по яких вірні сходились на спільну перекуску, відбувались вечірки-сходини, на яких багато говорилося про будову церкви у Ватсон, а також про потребу зорганізувати жіноче товариство.

Порадившись спільно, скликали організаційні збори, які відбулися 23 січня 1949 року в домі Анни Процько. Присутні на тих зборах були: Катерина Хома, Анна Полович, Лисогірська, Анастазія Заґвольська, Ольга Юніловська, Михаліна Котик, Олена Стрілець, Павлина Глек, Марія Маґас, Марія Королюк, Марія Никифорук. На тих зборах промовляла про значення і конечність жіночої організації Анна Полович. Присутні на зборах з одушевленням привітали промову і плян праці і рішили зорганізувати жіноче товариство. До заряду були вибрані такі особи: Анна Полович — голова, Ольга Юніловська — секретарка, Катерина Хомич — касієрка. Першого року до товариства вписалося 27 членок.

Головним завданням товариства на початках було придбати фондів і помогти тим у будові церкви у Ватсоні. На ту ціль членки товариства уряджували різного роду підприємства, як обіди, базари, випродаж домашнього печива, вечірки, концерти, — все це приносило гарні доходи, які йшли на потреби будови церкви. За тих неповних три роки товариство передало готівкою на церкву 1,670 долярів. Купили також дві пари риз для священика, справили дві хоругви, процесійний хрест, кадильницю, чашу й інш. У Ватсоні тепер стоїть дуже гарна Українська Греко-Православна Церква, до будови якої у великій мірі причинилося жіноче товариство ім. Лесі Українки.

Літом 1949 року членки товариства у Ватсон довідались з "Українського Голосу", що у Винярд відбудеться окружний З'їзд Союзу Українок Канади і що на нім буде присутня представниця централі Союзу з Вінніпеґу, Наталя Когуська. З огляду на те, що членки товариства у Ватсон цікавились широкою громадською працею та діяльністю

Відділ ім. Лесі Українки в Ватсон.

Союзу Українок Канади, кілька членок товариства поїхало на цей З'їзд і, вислухавши кілька рефератів та вернувшись до дому, обговорювали справу приналежности до Союзу. В 1950 році жіноче товариство вписалося до Союзу Українок Канади і стало відділом.

Жіноче товариство веде культурно-освітню працю, улаштовує академії на народні свята. Зимовою порою відбуваються сходини, на яких є спільне читання з української літератури і преси. Членки товариства займаються навчанням в недільній і українській школі. В 1949 році в недільній школі учила Анна Полович, в 1950-51 в тих же школах науку провадила Емілія Фляк.

Головами жіночого товариства за час його існування були: Анна Полович, Павліна Глек, Михаліна Котик.

В ювілейний рік Союзу Українок Канади жіноче товариство ім. Лесі Українки в Ватсон бажає централі Союзу найкращих успіхів в дальшій праці.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Анна Манчур, Марія Гребенюк, Михаліна Котик, Анна Сакундяк, Марія Маґас. **Другий ряд:** Анна Полович, Катерина Андросин, Василина Котик, Ольга Юніловська, Марія Королюк, Дора Прокопець, Катерина Комановська. **Третий ряд:** Катерина Манчур. Нема на знимці: добр. Марія Хомяк, Олена Стрілець, Ольга Манчур, Анна Сакундяк, Гелена Процько, Марія Процько, Марія Никифорук, Ірина Волошин.

ВІДДІЛ ІМ. ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

НОРТ БЕТЛФОРД.

До нових осередків громадського руху серед українців в Саскачевані належить і Норт Бетлфорд. Громадське життя в нім почалось особливо тоді, коли в кількох останніх роках до міста прибуло більше українських родин. Зорганізувавшись у громаду, члени плянують будувати Український Народній Дім для ведення в нім громадської та культурної праці. І хоч праця в місті Норт Бетлфорд нова, щойно започаткована, все таки громадяни, що ту організацію заклали були особи заслужені, бо працювали перед тим в інших місцевостях.

Жіноче товариство ім. Олени Пчілки, що зорганізувалось у 1950 році, визначило такі цілі громадської праці: помагати фінансувати членам будівлю Народнього Дому та вести культурно-освітню працю. Організаційні збори товариства відбулися в місяці березні 1950 року. До товариства на початку вписалося 20 членок. Головою була вибрана Катерина Друль. Членки першого заряду: В. Білик — заст. голови, Д. Срайчук — друга заст. голови, В. Крам — секретарка рекордова, Д. Кіндрачук — секретарка фінансова, М. Сохацька — касієрка. Контрольна комісія: В. Білик, В. Багрій, Л. Срайчук.

За той короткий час свого існування товариство улаштувало один

Відділ ім. Олени Пчілки в Норт Бетлфорд.

базар; приготовило обід, весняний чай, святкувало День Матері та придбало до каси поверх 2,000 долярів. Товариство числить тепер 30 членок і є активним відділом Союзом Українок Канади, а членки його з посвятою працюють для розвитку і зросту громадського життя в Норт Бетлфорд.

Імена членок на знимці.

Перший ряд, сидять з ліва на право: Данилюк, Марія Лутцак, В. Крам, К. Друль, М. Лутцак, М. Вермінська. **Другий ряд:** В. Ґрамняк, Г. Срайко, М. Сохацька, П. Величко, В. Білик, М. Григорчук, П. Никіфорук, А. Пашкович, В. Багрій. **Третий ряд:** Д. Кіндрачук, Срайчук, Богданська.

БЕЗПОСЕРЕДНІ ЧЛЕНКИ.

Крім відділів Союзу Українок Канади в яких гуртується членство в жіночих товариствах, до Союзу належать безпосередно, поодинокі українки, як безпосередні членки. Такі членки живуть в таких місцевостях, де немає відділу Союзу Українок Канади, а деякі з них живуть одинцем серед сусідів інших народностей.

Безпосередні членки, це широко свідомі й ідейні одиниці, які не згубилися серед чужого оточення, а своєю приналежністю до організації служать справам свого народу і є рівновартними членками Союзу Українок Канади. Таки сталих членок Союз Українок Канади ще немає великого числа, а ці що є й яких згадуємо такою скромною згадкою, положили свої заслуги в розвитку Союзу. Імена безпосередніх членок:

Олена Шевчук, Вишарт, Саск.
Ольга Семенюк, Амесбурґ, Онт.
Анастазія Погранична, Ніяґара Фалс, Онт.
Анастазія Самець, Ніяґара Фалс, Онт.
П. Гладинюк, Ніяґара Фалс, Онт.
Оксана Вонітова, Ред Лейк, Онт.
Катерина Ґути, Герст, Онт.
М. Зазулик, Сарнія, Онт.
В. С. Ковбуз, Ренджер, Саск.
М. Цьона, Блейн Лейк, Саск.
Анастазія Марцинюк, Вунсокет, ЗДА.
Мирослава Гавриш, Бісет, Ман.
Анастазія Волкер, Детройт, ЗДА.

Олена Ф. Д. Лотоцька.

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Союз Українок Америки займає визначне місце серед українських громадських об'єднань у ЗДА. З малих початків він виріс протягом чвертьвікового існування в поважну організацію, широко розгалужену по цілій державі й відограє неабияку ролю в загально-українськім житті ЗДА. Нічого, розуміється, й говорити про те, яку велику вагу має він у житті американсько-українського жіноцтва, яке він організує й виховує в різних напрямах: розбуджує й плекає національну свідомість, прив'язання до рідної церкви, рідної мови, любов до рідного краю, далекої, але так любої матері України, та рівночасно вчить жінок бути добрими, чесними й морально вартісними громадянками ЗДА.

Але СУА не є якась замкнена в собі організація, що не виходить поза рямки українського життя, українського середовища. Варто піднести, що є він — едина етнічна жіноча спілка в ЗДА — членом дуже впливової загально-американської жіночої організації — "Генеральної Федерації Жіночих Організацій ЗДА", що визначилася своєю вельми активною діяльністю головно на культурно-освітньому й гуманітарному полі, а через свою велику організовану силу має теж помітний і значний вплив на політику уряду Злучених Держав. В січні 1952 р. Союз Українок Америки став членом такої могутньої "Національної Ради Жінок ЗДА".

Повстав СУА чверть століття тому, в 1925 р., але історія жіночого руху й жіночих організацій в Америці старша. Вже більш як пів століття тому бачимо тут першу спробу організації українського жіноцтва. Цілком природньо, що жіноцтво почало гуртуватись навколо церкви, засновуючи сестрицтва. Прив'язання до своєї віри тримало наших людей також і при своїй народності. Церква була тоді единою організованою й організуючою силою. Оскільки знаємо, перше сестрицтво повстало в 1897 р. в Джерзи Ситі. Це було сестрицтво ім. св. княгині Ольги. Згодом кількість таких сестрицтв, що носили ім'я св. Ольги, зросла, і вони в 1905 р. влаштували навіть свій з'їзд (конвенцію) та заснували централю. Але та централя в скорому часі розпалася через інтриги москвофілів, що намагалися захопити товариство у свої руки. Проте, змагання українських жінок до самоорганізації не

завмирали. В міру зросту національної й політичної свідомости українського жіноцтва зростало і його зацікавлення загально-українськими й американськими громадськими справами, а рівночасно спроби його організування. Визначніші з поміж самих жінок вказували їм на потребу йти згорганізовано рука в руку з мужчинами на громадсько-політичному полі, а для того засновувати свої власні товариства. З цього погляду заслуговує на згадку невтомна пропаганда покійної Ірини Січинської, яку вона розвела в ЗДА, приїхавши сюди в 1910 р. В результаті тих змагань тут і там повстають чи то самостійні жіночі організації, чи то жіночі відділи при існуючих загально-українських товариствах: Жіноче Товариство "Розвій" у Ню Йорку (1916), пізніше тамже "Жіноча Громада", "Жіноча Поміч" (Скрентон), Жіночий Гурток при "Стрілецькій Громаді" у Филаделфії. Разом з тим жінки беруть чим раз більшу й живішу участь і в загально-українському національно-політичному та культурному житті. Так у 1916 році українське жіноцтво бере діяльну участь у "Всеукраїнському Соймі" (Конґресі) в Ню Йорку. Незабаром після того конґресу відбулося в Шикаґо велике жіноче віче, на якому рішено оснувати окрему жіночу організацію, а в 1918 р. організується там Союз Українських Жінок, який видає свій орган "Рання Зоря". Це був перший жіночий часопис у ЗДА. На жаль, він виходив тільки два місяці (січень-лютий).

Олена Ф. Д. Лотоцька,
голова СУА.

Так підготовлявся ґрунт до заснування всежіночого українського товариства для цілого ЗДА. У травні 1925 р. мав бути у Вашинґтоні. Конґрес Міжнародньої Ради Жінок. На заклик канадійського жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні, нюйорська "Жіноча Громада" скликала ширшу нараду, яка рішила виступити перед широким світом і взяти участь у Конґресі. Делеґатками були Ганна Келлер-Чикаленко й Олена Лотоцька. З Галичини мала прибути Марія Донцова, але польський уряд не дав їй пашпорту на виїзд закордон. Як гостя, на конґресі була також Юлія Яремова. Не зважаючи на спротив польських делеґаток , Конґрес признав українську делеґацію, яка брала жваву участь у працях Конґресу.

Після Конґресу скликано українське жіноче віче в Ню Йорку і на ньому Г. Келлер-Чикаленко піддала думку заснувати в ЗДА Союз Українок. Присутні жінки з ентузіязмом відгукнулись на її заклик і незабаром за почином кількох окремих жіночих організацій був створений центральний Союз. — Дня 30 травня 1925 р. вибрана перша управа

Союзу, до якої увійшли: Юлія Шустакевич — голова, Олена Лотоцька — секретарка й Катерина Шустаківна (пізніше пані Кедровська) — скарбничка. Одначе пані Шустакевичева у скорому часі зрезиґнувала і тоді була вибрана Юлія Яремова, яка урядувала в рр. 1925-31. Після неї головували за чергою: Олена Лотоцька 1931-34, Анастазія Кмець 1934-35, Анастазія Ваґнер 1935-39, потім знову А. Кмець 1939-43, а від 1943 р. й досі — Олена Лотоцька.

Початки СУА були, розуміється, досить скромні. Треба було почати від засад організації: притягати жінок до гурту, розбуджувати в них громадське зацікавлення, приучувати до переведення імпрез і сходин. Це ж було все молоде жіноцтво, що виїхало з краю без організаційного досвіду та громадського вироблення. Провадило їх тільки почуття прив'язання до всього, що було своє. Скоро вже показались корисні наслідки цієї роботи. Членки Союзу відчули, що їх праця потрібна загалові, що на них тяжить також відповідальність, як і на чоловіках. Бистріші одиниці скоро привчились організаційних засад та практики громадської роботи, бо назагал наше жіноцтво дуже понятливе. І так поволі витворився жіночий актив Союзу, що йшов у громадській ділянці нога в ногу з іншими організаціями.

Завдяки запопадливій праці провідниць, Союз невпинно ріс, щораз ширше розгортаючи свою діяльність. Заразом збільшується й кількість членок та відділів. Коли при заснуванні було всього 5 відділів, то тепер СУА має вже 58 відділів і понад 5,000 членок. Варто піднести, що відділи СУА є членами Українського Конґресового Комітету і всі співпрацюють з ним на місцях.

Спочатку Централя СУА була в Ню Йорку, де в 1934 р. Союз мав свою домівку, але в 1944 р. Централю перенесено до Филаделфії, де вона має власну гарно влаштовану домівку, яка виглядає справжнім музеєм українського народнього мистецтва. Тут, крім збірок цього мистецтва, містяться: архів і бібліотека Союзу, відбуваються сходини й наради Централі й місцевих відділів, доповіді, тощо. Діяльність СУА розгорталась одночасно в різних напрямках, головно в ділянках — організаційній та пропагандивній, громадсько-політичній, допомогово-доброчинній і нарешті культурно-освітній та видавничій. Ще перед заснуванням СУА українське жіноцтво, як про це вже згадано, брало активну участь в громадському житті. Ця участь значно пожвавилася від 1917 року у зв'язку з подіями на рідних землях — відродженням української державности на Україні, визвольною боротьбою українського народу та наїздами сусідів на українські землі. Жінки беруть діяльну участь у всіх зорганізованих виступах українського громадянства в ЗДА, зокрема у протестах проти загарбництва й екстермінаційної політики польського уряду супроти українського населення. Посилають телеграми, складають заяви та меморіяли доміродатних чинників міжнародньої політики, пікетують польську амбасаду у Вашингтоні, або влаштовують демонстрації перед польським консулятом в Ню Йорку і т. д. Із заснуванням СУА провід у всіх таких виступах українського жіноцтва переходить властне до нього. Ось важніші факти громадської чинности СУА. У травні 1932 р. СУА дав почин до скликання першо-

го Українського Жіночого Конґресу в Америці, що відбувся з його почину і його заходами в Ню Йорку 28 і 29 травня.

В 1937 р. СУА входить до заснованого у Львові Всесвітнього Союзу Українок. В червні 1938 р. влаштовує велике маніфестаційне протестаційне віче і похід в Ню Йорку проти переслідування Польщею української людности на західно-українських землях і зокрема проти нагінки на краєвий Союз Українок. За прикладом Ню Йорку пішли також відділи в Дітройті й Филаделфії, влаштовуючи у себе подібні протестаційні віча. В 1939 р. організує протести проти розв'язання польським урядом Союзу Українок, в результаті яких він відкликує заборону.

Головна Управа Союзу Українок Америки.

Сидять: М. Марусевич, А. Федуняк, К. Пелешок, О. Лотоцька, А. Кульчицька, С. Пушкар, М. Бабяк.

Стоять: М. Головата, Л. Бурачинська, К. Ґардецька, Е. Кульчицька, П. Тецюх, П. Понамаренко, Г. Бенцаль.

По закінченні війни Союз Українок нав'язує взаємини з жіночими організаціями на скитальщині. На початку 1948 р. СУА видвигає ідею українського жіночого конґресу (СКУЖ), що дозволив би українському жіноцтву знайти спільну поставу до актуальних подій. Цей конґрес відбувся в листопаді 1948 р. у Филаделфії. У ряді резолюцій СКУЖ — привітавши наш громадсько-політичний провід — з'ясував своє становище до справ суспільно-організаційних, виховальних і переселенчих. Одною з головних потреб, що її виявив конґрес було — створення одного умандатованого осередку. Всесвітній Союз Українок,

що обєднував перед тим жіночі організації різних країн, припинив свою діяльність через вибух війни і не відновив її після того. Тому конгрес приступив до створення Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО).

Союзові Українок Америки припало в уділі — примістити в себе канцелярію СФУЖО, а голова СУА п. Олена Лотоцька стала провадити її, як урядуюча містоголова. Для друкованих матеріялів СФУЖО Союз Українок відступив дві сторінки у своєму журналі "Наше Життя". Домівка СУА служила для сходин колегії СФУЖО, виховної комісії та комітету "Мати і Дитина". Піддержка Союзу Українок Америки для СФУЖО є видатна і мала — для розгорнення роботи СФУЖО — вирішне значення.

Переходячи до культурної діяльности СУА, слід насамперед згадати про його пропаганду українського народного мистецтва між своїми й чужими. СУА закуповує в кооперативі "Народне Мистецтво" на батьківщині цілу збірку всяких речей і вишивки, різний одяг, рушники, килими, кераміку і дерев'яні вироби та влаштовує виставки при різних нагодах. Крім того, бере участь у загально-американських або міжнародних виставках у ЗДА, влаштовуючи на них окремі українські відділи — павільйони або кіоски. При кожній такій нагоді ширить він і літературу англійською мовою про українське народне мистецтво та про Україну взагалі, чим багато спричинюється до поінформування чужинецького світу про українську справу й українськими змаганнями. Вже зараз по своїм заснуванні СУА в 1926 р. влаштовує кіоск українського мистецтва на виставці в готелі Астор у Ню Йорку. В 1933 р. влаштовує на світовій виставці в Шікаго окремий український павільон, який СУА поміг улаштувати своїми експонатами, закупленими раніше в "Кооп. Народне Мистецтво" у Львові й тим дає зав'язок під свій музей українського мистецтва. У грудні 1935 р. влаштовує СУА таку ж виставку в Міжнародньому Інституті в Ню Йорку. В березні 1938 р. на запрошення американського Жіночого Національного Комітету для Виставки мистецьких і ручних виробів СУА бере участь у цій виставці у Ґренд Сентрал Палас у Ню Йорку, де дістає для своїх експонатів дуже гарне місце у виставовій залі. На світовій Виставці в 1939 р. в Ню Йорку не змогли українці улаштувати свойого павільону через протест совітського уряду. Довелося вдоволитися "Українським Днем" на виставці, який відбувся при величезному здвизі народу 18 серпня. Задля цієї виставки знову закупив СУА в краю різних речей на кількасот долярів. За прикладом Централі СУА ішли і його відділи на провінції, влаштовуючи і в себе виставки українського народного мистецтва.

Переходячи до допомогово-доброчинної діяльности СУА, треба зазначити, що СУА, як організація, й поодинокі його членки не пропускали нагоди, щоб допомагати чи то окремим заслуженим діячкам, чи Союзові Українок у краю й на еміграції. Він ішов назустріч різним краєвим установам і взагалі людям, що потребували помочі: українським інвалідам, голодуючим, жертвам повені, польських пацифіка-

цій, совітського народовбивства, мад'ярських варварств. Тут годі вичисляти всі ті квоти, що їх видавав СУА на всі ці потреби.

Йдучи назустріч потребам земляків за межами ЗДА, СУА ставив свої потреби на другому пляні, тому не дивно, що не спромігся придбати для себе власного дому, а вдоволявся невеликим найманим мешканням. Нижче коротко згадаємо про найважніші факти допомогової акції СУА.

Так, в 1926 р. СУА приходить з видатною допомогою Ользі Кобилянській, уможливлюючи бідній хворій письменниці виїзд із Чернівців до санаторії в Дорна Ватрі, де вона значно поправила своє здоров'я. В 1927-28 рр. СУА прийшов з поміччю поводянам у Галичині одежею й грішми. В 1930 р. СУА створює окремий Медично-Допомоговий фонд для допомоги жертвам польської пацифікації. Фонд цей проіснував кілька років і вислав до Народної Лічниці у Львові понад 16 сот долярів. В 1933 р. СУА збирає значні суми для допомоги жертвам голоду на Наддніпрянщині, а в 1936 р. на допомогу жертвам повені на Наддністрянщині. В 1938 р. СУА, крім майже щорічних менших квот, видав Союзові Українок у Львові відразу 500 долярів. В 1939 р. вислав до Праги на поміч збігцям із Карпатської України від мад'ярського терору чимало одягу й фінансову допомогу з Фонду Медичної Допомоги.

В 1945 р. створив стипендії для своїх членок, що студіюють медицину, музику або журналістку (одноразово по 100 дол. кожна).

По закінченні війни СУА й окремі його членки беруть діяльну участь у допомозі землячкам і землякам, що, рятуючись від большевицького терору, опинилися в таборах у Німеччині та Австрії. Крім посилок одежею, грішми й харчами СУА вислав для жінок на скитальщині 90 ашурансів. Незалежно від цього Союз Українок Америки співпрацює у справах переселення із ЗУАДК-ом і Католицьким Переселенчим Комітетом. Видатною була допомога СУА Комітетові "Мати й Дитина" у Філаделфії. При СФУЖО створено окремий "Фонд Матері і Дитини" із пожертв, що їх зібрано на вічах в Америці, на яких промовляла п. Ірина Павликовська. За гроші цього фонду засновано і проваджено у Філаделфії від грудня 1949 р. до лютого 1951 р. окремий "Захист для вдів і сиріт", що приїздили до ЗДА із скитальщини. Захист допомагав бідним жінкам, даючи їм хату й харчі, поки вони не влаштовувались на працю й не знаходили собі власних мешкань.

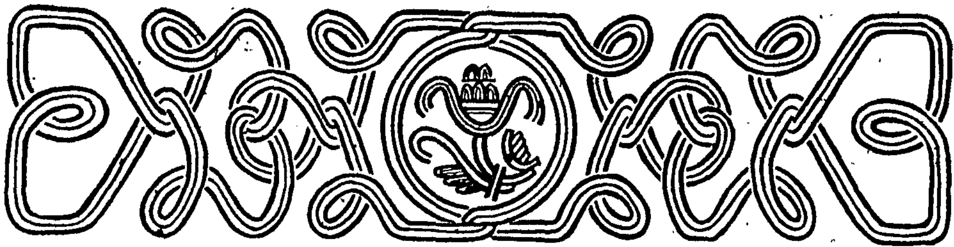
Це найважніші факти з філянтропійної діяльности СУА. Треба згадати, що за 25 років свойого існування СУА видав загалом чверть мільйона долярів на різні допомоги.

Вкінці слід спинитись на культурно-просвітній і видавничій діяльності СУА. Протягом свого існування СУА доводилося не раз улаштовувати різні лекції і доповіді для своїх членок, а в зв'язку з цим складати й поширювати по всіх відділах відповідні реферати, як наприклад про День Матері, про визначних українських жінок — княгиню Ольгу, Лесю Українку, Ольгу Кобилянську, Ольгу Басарабову, та про українських діячів і визначніші події з української історії, а також доповіді і на політичні теми взагалі й американські зокрема.

Крім того, для ознайомлення американського загалу видавав дещо

й по англійськи, як напр. летючки про створений штучно совітською владою голод на Україні в 1933 р., масове виселювання большевиками українців на Сибір, руйнування українського культурного життя й ліквідацію українських діячів, письменників і науковців ("Апель до американського громадянства" 1934 р.). Минулого року СУА видав велику, дуже гарно оформлену книжку — Вибрані твори Лесі Українки в прегарнім англійськім перекладі покійного Персивала Канді, великого нашого прихильника, з передмовою проф. Кларенса Меннинґа під наголовком "Спирит оф Флейм" (1950 р.). Видав СУА також кілька книжок по українськи: в 1941 р. Ювілейну Книжку з нагоди 15 роковин заснування Союзу (1925—1940), в 1946 році "Україна у творах її письменників" Софії Русової, в 1948 році "Конґресовий Альманах", а в 1950 р. альманах "Срібний Вінок" з нагоди свого 25-річчя — теж гарно оформлений. Крім того, видає власний пресовий орган — місячник "Наше Життя". В рр. 1933-34 появлявся в Дітройті часопис "Жіночий Світ", який видавала й редагувала п. Марія Бек а який співпрацював із СУА, однак він не був офіційним органом СУА і зрештою недовго проіснував.

Отож перед СУА щораз пекучішою ставала потреба власного часопису. Першою спробою в цьому напрямі була сторінка у філаделфійській "Америці", закуплена для своїх потреб СУА. Ця сторінка появлялася двічі на місяць, за редакцією Олени Лотоцької від листопада 1939 р. до лютого 1942 р. Але одна сторінка не вдоволяла ні СУА, ні його відділи й Централя почала колопотатись коло видання власного орґану. Ці заходи у скорім часі здійснилися: від січня 1944 р. почав виходити цей орган під наголовком "Наше Життя", місячник, у форматі газети, спершу за редакцією Клавдії Олесницької, а від 1946 року до 1950 за редакцією Олени Лотоцької. Від 1950 р. перебрала редакцію п. Лідія Бурачинська-Рудикова. "Наше Життя" виходить тепер у новій шаті, в обкладинці у збільшеному осягові.

О. Кисілевська.

ЗА МОРЕ, АЛЕ ДО СВОЇХ

(СПОМИНИ)

Вступ.

Коли траґічні обставини примусили мене кинути рідний край і по довгому скитанні причалити до берегів Канади, я зразу почулася не на чужині, а наче серед близьких, своїх. Це не тільки тому, що знайшла ту найближчу серцю родину, але й тому, що від довгих літ не чуже й не байдуже було мені життя нашої еміґрації за океаном. Я знала, що для багатьох із тих, що їх доля вигнала за море, а зокрема для їхніх дітей, Канада й Америка стали вже прибраною батьківщиною й тим самим вона не могла бути чужою й байдужою також для нас, що жили на рідних землях. Через сина в Канаді й брата в Америці я мала постійні вісті про життя української іміґрації Канади й Америки, про її потреби і змагання й по своїх силах старалася, хоч у малій частинці, йти їм на зустріч.

Так брат, як і син, вповні доцінювали значення свідомої, активної жінки для народу, так на рідній землі, як і на іміґрації. Тимто, з першого дня появи "Жіночої Долі" я брала під увагу потреби рідного краю й іміґрації. В "Жіночій Долі" створено Канадійсько-американський відділ, що проіснував увесь час, як виходила "Ж.Д.", себто до вересня 1939 року. Тим способом "Ж.Д." була лучником між краєвим та заокеанським нашим жіноцтвом. В ній, наче в дзеркалі, відбивалося життя й розвиток жіночих організацій, як на галицьких, старих землях, так і в новому світі. Зміцнились зв'язки між канадійським жіноцтвом й "Жіночою Долею" з хвилиною, коли в 1927 році відвідала редакцію "Жіночої Долі" пані Савеля Стечишин, організаторка жіноцтва і перша голова щойно недавно оформленого з централею Союзу Українок Канади. Коли ж у 1928 році я, вже як сенаторка, постановила відвідати нашу іміґрацію в Канаді й Америці, в мене тоді було вже не десятки, а пару соток передплатниць, читачок "Жіночої Долі", а між ними немало прихильниць, співробітниць а то й приятельок редакторки, які з радістю ділилися з нею своїми успіхами, а в труднощах шукали ради-поради.

Тому, що канадійські передплатниці "Ж.Д." в тих перших часах

походили у великій частині з кругів Союзу Українок Канади, що родився й ріс на моїх очах, тому й у 25-ти літнє його існування, мені хочеться цю частину спогадів мойого життя, що відноситься до моєї першої знайомости з Канадою, присв'ятити власне Союзові Українок Канади.

1. В дорозі до Канади.

Подорож Атлянтиком з Европи до Канади, була моєю першою довшою морською подорожжю. До того часу я знала тільки короткі кілька-дневні розвагові прогулянки Чорним морем з Одеси до Криму (незабутнє глибоке враження!), знала блакитний Адріятик з його перлиною Венецією, знала соняшну італійську та французьку Рів'єру. Але океан, що на його хвилях прийдеться провести не день-два, а близько 10 днів, це вже не поетична прогулянка, а поважний іспит витривалости і приноровлення до обставин. Одначе, той іспит пройшов у мене з повним успіхом. В першу чергу я й тут, як усюди досі, не піддавалася морській недузі, чим мало хто з других пасажирів міг похвалитися. Це ввесь час утримувало мене в знаменитому настрою. Правда, трошки псувало той добрий настрій те, що за мало знала англійську мову. Насамперед я собі легковажила й навіть не виймала словничка з валізки. Але вже в перших днях дістала маленьку науку. Мене заставили вибирати собі із списку відповідні страви на обід. По довгому ваганні й надумі, я вибрала собі одну страву, яка здавалася мені спеціяльно "многонадійною" й спеціяльно канадійською і — дістала печену бульбу та ще й в лушпині. Це заставило мене пошукати в валізі словника й не розставатися з ним цілу дорогу.

Товариство подорожі трапилось мені дуже гарне. Більша частина пасажирів, це була університетська молодь, що верталась до Канади з прогулянки по Европі. А молодь скрізь однакова. Вона сіє кругом себе веселість, промінює радістю, як сонце. В одному вона різнилася від нашої: вона не була співуча. Як що б тим пароплавом була їхала молодь українська, тоді ми плили б не тільки на хвилях океану, але й на чарівних хвилях пісні.

2. Канадійські фільми.

Щасливо без бурі, хоч не без добрих колихань, минає подорож. Минаємо холодний Лябрадор. Море засіяне льодовими кригами, що в формі брилянтових скель майже пруться о боки пароплава. Не вже ж в Канаді й в літку так холодно, питаю себе з острахом?

Та даремний страх. Коли ми випливли в широкі води ріки Св. Лаврентія, до нас з далека сміялися в теплому сонці зелені береги Канади, мети нашої подорожі.

Пароплав на короткий час причалює до порту Квебеку. Канада! Канада! й подорожні одні зперед других висипаються на беріг, як зерно з розв'язаного мішка. Розбіглися, але не далеко й не на довго, нагальна злива загнала нас назад до пароплава, як овець до кошари. З пароплавом щасливо розлучаємось у Монтреалі.

Великий порт мільйонового міста. Спершу почуваюся, як голка, встромлена в копицю сіна. Здається пропаду! Але від чого ж мої приятельки передплатниці "Жіночої Долі", членки товариства "Доньки України"? Вони під проводом своє голови добре мені знайомої з кореспонденції, пані добр. Леоніди Слюзаревої, віднайшли і привітали добрим словом і квітами й забрали під свою теплу опіку.

Кілька днів у гостинних Монтреалок проминули серед сердечних розмов непомітно. Для мене це — новий світ, для них джерело вістей з рідних земель. о. Протоієрей В. Слюзар і пані д-ка Л. Слюзар розпитують про Буковину, маестро, Василь Авраменко, що його на порозі Монтреалу стрінула, — про вісті з дорогої Наддніпрянщини, членки тов. "Доньки України" про кожний куточок близької їм галицької землі, а всі разом — про життя народу під новими окупантами, про боротьбу з ними, про надії на відбудову української держави.

Показують мені теж той новий канадійський світ. Автами переїздимо величезне місто в різних напрямках, з величавими будівлями, св'ятинями. Головні артерії не надто відмінні від европейських, але поза центром багато нового, хоч би ці деревляні "каменички", які намагаються нас обманути своїми імітаціями мурів, поприбирані фестонами викрутасів надвірних сходів, що так само мабуть, ніде не побачите в Европі. А хоч би ця дивна комбінація, получення Дому Божою з розваговою залею під сподом. В Монтреалі було ще більше: через зміну декорації зразу ж можна перемінити концертову залю на церкву чи навпаки. Й ще одна тяжко зрозуміла для мене громадська поведінка:, розподіл української громади навіть жіночих організацій, на віроісповідні громади, так що прийшлося окремо зустрічати вірних одної, а окремо другої церкви...

Одна річ в Монтреалі зробила на мене глибоке враження. Всеч. о. Слюзар і його Дружина, мої неоцінені провідники по Монтреалі, повезли мене на високу 700 стіп гору, Мавнт Роял, що лежить майже по середині міста, де знаходиться французький монастир а при ньому височезний хрест. У вечорі, коли він освітлений сотнями електричних лямпочок, його видно на десятки миль навкруги. Та це ще не найважніше. До хреста з долини веде кількасот широких камінних сходів. І от, я бачила прочан, що, видно, дали собі такий обіт, які проходили ці всі сходи з молитвою на устах на вколішках... Це зразу прихилило моє серце до Канади, де ще можна бачити нарід з такою глибокою вірою.

Перед від'їздом ми мали в церковній залі спільні сходини з гарним концертом. "Доньки України" зробили мені милий подарунок: дарували гарно оправлений альбом-пам'ятничок і перші повписували там свої імена. Цей пам'ятничок по довгій скитальщині повернувся зо мною назад до Канади з сотнями вписаними в ньому дорогих імен.

3. З провінції Квебек в Манітобу, "українську столицю".

Справді багата на землю Канада, коли з міста Монтреалу до Вінніпегу т. зв. "української столиці" треба проїхати близько дві тисячі кільометрів (себто 1372 англ. милі).

Мене попереджали, що дорога буде довга (цілих два дні) й не цікава. Але для мене, ця перша суходільня дорога по Канаді, під кожним оглядом була і цікава, й різноманітна. Причинився до того незнаний в Европі комфорт і вигода, можливість переходу з одного кінця довжелезного потягу на другий без страху про свої валізи, можливість полагоджування кореспонденції й інші дрібні, незнані в Европі вигоди.

Проїздимо праліси, що не знали сокири, не чули людського голосу, доки не проведено ними залізничого шляху. Праліс. Ні знаку людського життя.

В кінці — ще одна несподіванка. Проїздимо в шаленому темпі горіючий ліс. Здалека бачимо клуби диму, бачимо як травою повзе вогонь, підкрадається під сухі корчі, обіймає їх, перекидається на дерева, — перемінює їх в горіючі стовпи. Чути як тріскотить горіюче дерево, дим давить в горлі, заслонює дорогу, підноситься в небо. Сонце проглядає крізь нього темно-червоною кулею, завішеною на чорній заслоні... Швидше, швидше, прогнатися крізь це пекло, заким вогонь не обійме наших возів. Ні! Ніяк не можу назвати довгу дорогу з Монтреалу до Вінніпеґу нецікавою.

З незамешкалих просторів, лісів, що мало не спалили нас на свойому кострі, пробиваємося в чимраз густіше людське муравлисько. Хуторі (фарми), деревляні хатки, подібні до тих забавочок, що їх діставала дитиною від св. Николая. Питаю себе — невже ж в тих забавочках люди й через зиму мешкають?

Підсоня змінюється а з тим і вигляд цілої околиці. Кажуть, зближаємося до Вінніпеґу. Хвилину застановляюся, чи легко буде зустріти своїх у такому великому муравлиську, якими є двірці великих міст?

Але я маю щастя. В переході до їдальні, в однім з вагонів, зустрічаю паню з "Жіночою Долею" в руках. Отже, ситуація врятована!

4. Вінніпеґ.

Вінніпеґ був одиноким місцем в Канаді, де громадянство зустрічало мене спільно, без поділу на віроісповідні громади. Делеґатки "Жіночого Кружка" при Читальні Просвіти, представниці "Товариства Княгині Ольги", "Союзу Українок Канади", "Товариство Лесі Українки", — організації "Українсько-Канадійського Жіноцтва", — одиноке того рода жіноче товариство на цілу Канаду. Крім цього, представництва українських установ, преси, а між тим немало добрих давніх друзів й п'ять літ небачений син...

Зараз у перших хвилинах побуту в Вінніпеґу (в готелі Форт Ґері) вітає мене добрий довголітній друг, професор Боберський, з яким у Львові працювала в американській "Просвітній Комісії". Ми мали одну спільну хибу: українське громадянство не потрапило нас відучити від точности. Зустрічаю ред. В. Біберовича, що знаю не тільки його з дитячих літ, але й його батьків, славних драматичних артистів Іванну й Івана Біберовичів. Приємно було теж зустрінути фармарку з Сенькова, пані Андрушко, першу канадійську передплатницю "Жіночої Долі", й багато-багато других.

Вінніпеґ не даремно придбав собі назву "столиці" української, канадійської еміґрації. На 200 тисяч тодішних мешканців Вінніпеґу, було 17 тисяч українців. Вони гуртувалися біля своїх церков і в деяких дільницях творили таку компактну масу й розвивали своє життя так всесторонно, що багато з них, хоч жили вже десятки літ у тому місті, не вивчили краєвої мови. Цікаво, що між вінніпежцями й тепер, по 22 роках, можна знайти такі унікати.

Тут згадаю, що, між іншими, відвідав мене добрий давний знайомий, краян, що походив з села П'ядик під Коломиєю, бувший Січовий Стрілець Андрій Баб'юк, "пролєтарський письменник" Андрій Ірчан. "І якже ви пане Андрію, що в рядах УСС боролися за Україну, можете сьогодні служити тим, що її руйнують, винищують український нарід, питаю його. — А Андрій на це: що ж, треба йти з духом часу. Годі все оспівувати "вишневі садочки" та верби над п'ядицьким потоком. Треба помагати будувати в Україні нове життя, хочби при цьому без жертв не обійшлося ..." Вірив цьому обманови, що його ширили большевики й заплатив за цю легковірність життям. Він спокутував свій гріх, але не направив тої шкоди, яку наробили його легкодушні слова й талановите, для лихої справи ужите, перо, що його дав на послуги ворогови.

Відвідую українські церкви, українські інституції, редакції наших найстарших часописів ред. "Канадійського Фармера", "Українського Голосу" і других. Подивляю той великий доробок, що його українська іміґрація на цьому терені придбала. Прогулянки автом по ближчій околиці дають пізнати й господарства поблизького українського фармарства. При цьому звертають мені увагу, що українську фарму пізнати з далека по білених на строкраєвий лад стінах. Суворий клімат Манітоби не дає рости садовині. Як велике диво показували мені при одній хаті (мабуть панства Йонкерів) малу ябліночку з дрібненькими як вишні, зеленими, терпкими яблучками.

Завдяки товариству "Канадійсько-українського жіноцтва", що його заложила велика патріотка Анна Йонкерова спільно з панею Ситниковою, мала я нагоду пізнатися теж з провідницями англійського жіноцтва: головою провінціяльної Жіночої Ради панею Мензіс, визначною діячкою панею МкВіллямс, дружиною теперішнього ґубернатора Манітоби й другими. Ці визначні англійки звернули мені увагу, як велике значення й впливи мають міжнародні жіночі організації, факт якого українське канадійське жіноцтво дуже помалу вчиться цінити.

Не буду описувати премилих гостин в наших жіночих організаціях й приватних осіб, мою участь в засіданні президії Українського Допомогово фонду над переселенцями, бо це забрало би за багато місця. Згадаю тільки прегарний концерт в часі спільного бенкету, в якому взяло участь до 300 осіб українського чільного громадянства і то без віроісповідних різниць і партійних відтінків. З приємністю константую, що тій гарній традиції Вінніпеґ залишився вірний і досі: на св'яті 100-ліття з дня народження Н. Кобринської у 1951 році, я так само, як перед 22 роками знайшлася серед української вінніпеґзької громади, наче серед одної родини.

5. На лоні природи.

Коли я була вже добре змучена вінніпеґськими враженнями, провід нещодавно заснованого жіночого товариства ім. Ольги Кобилянської в Кенорі, зробив мені пропозицію кинути розпалені спекою міські мури й виїхати на кілька днів до Кенори, чудово положеної над "Озером лісів" (Лейк оф ди Вудс).

Хвилинку вагаюся, але мені не дають часу на роздумування, пакують що найконечніше в валізку й за малу годинку я з сином й моєю милою секретаркею п. Олею Пирч, — вже в дорозі.

І добре зробили. Досі мій побут над Озером Лісів у гостинних Кенорян, є одним з наймиліших спогадів моєї першої подорожі по Канаді. Бо тільки уявім собі: величезне, здається безкрає, хрустальне чисте озеро в обрамуванні старих лісів, на ньому, як кажуть, до 16 тисяч зелених менших і більших островів. На одних із них мешкають, інші відведені під літниська, а ще інші — індіянські резервати, — а решті й ліку нема.

Українці, що численно осіли в Кенорі, це переважно робітництво, незвичайно гостинне, свідоме, на всіх національних ділянках діяльне. Господарськи теж всесторонньо розвинене. Голова жіночого товариства, пані Атаманюк, й містоголова, пані Ратуська, в котрої я замешкала, взяли мене під свою опіку й потрапили час мого побуту в Кенорі як найкраще для нас використати. Робимо автами прогулянки по всій околиці, але в першу чергу човнами по озері. Їдемо моторівкою на кількадесять осіб враз з гарно зіспіваним хором та музикою, уладжуємо пікник над берегом озера. А там знову виправа малими човнами на риби, якої тут таке багацтво що неможна закинути вудки, щоби на неї рибка не зловилася. Робимо ту прогулянку маленькими човниками до індіянських резерв, чому індіяни а з окрема індіянки, не дуже раді. Одне слово, використовуємо всякі нагоди й можливості для відпочинку і розваги.

Одначе, найцікавіші були наші розмови про життя Кенорян, а зокрема оповідання про працю перших українських піонерів, що замешкали в тих околицях перед 26-ти роками, коли на тому місці, де сьогодні гарне містечко, Кенора, росли не торкані людською рукою праліси, а в них вили вовки...

Так, гостина моя в Кенорі дала мені багато приємного, цікавого а при цьому й поучного.

6. З провінції Манітоби в Саскачеван.

Не відвідую перше столицю Саскачевану, не велику, але гарнуРіджайну, де в мене немало добрих знайомих. Мене притягає до себе в першу чергу Саскатун, місце побуту особисто знайомої з минулорічного її побуту в ред. "Жіночої Долі", пані Савеля Стечишин. Це й провідниця й організаторка, голова централі Союзу Українок Канади, організації, що з перших днів свойого існування утримувала тісні зв'язки з Союзом Українок у Львові, як і з редакцією "Ж.Д." В Саскатуні й околиці було в мене значне число передплатниць а то й співробітниць

"Ж. Д." З українським жіноцтвом, що гуртувалося в товаристві Княгині Ольги, до того часу не було в мене зв'язків, тож не могла я їх повідомити про свій приїзд. Зробила це пані Стечишин і мені приємно було, що делеґатки того товариства з своїм духовним провідником о. Оленчуком потрудилися привітати мене на порозі до Саскатуну.

Замешкую в Інституті ім. Петра Могили, про патріотичну й культурну працю якого я не мало чула. Зокрема цікавили мене Інститутки т. зв. Могилянки, що втішалися доброю славою, як і наші перемиські інститутки. Мені цікаво було довідатися щось ближче про їх працю.

В товаристві пані Савелі й других пань, відвідую українські інституції, церкви. Заходимо до СС. Васил'янок, які тут як і в Едмонтоні, Мондері і других місцях, утримують свої інститути, приюти, сиротинці, школи. В оо. Василіян зустрічою Ексцеленцію Никиту Будку, знайомого вже з Вінніпеґу.

З чужих інституцій заімпонував мені величавий університет, вивінуваний величезними просторами землі, призначеними на досвідні поля, парки, спортові площі і т. д. На щось подібного убога на землю Европа, не була б у силі здобутися.

З великим числом українського громадянства зустрічаюся на різних гостинах, а зокрема на приняттю уладженому в залях Інституту ім. П. Могили. Зійшлося не тільки велике число місцевого громадянства, поприїздили гості з цілої околиці з Канори, Ст. Джулієн, Мічам й других. Пригадала багато добрих знайомих та краян. Промовам, балачкам не було кінця. Між іншим задемонстровано мені незнану в Европі між українцями культурну розвагу. Переведено показову дебату на тему "Діти на фармах краще духово розвиваються, як по містах".

З прогулянок поза Саскатун осталась мені особливо в пам'яті поїздка до віддаленого 45 миль містечка Мічам. Тоді було там дві церкви, греко-кат. і православна, українська школа, Народній Дім й, що рідко в Канаді буває, українська кооператива.

Зустріч із громадянством відбулася в Народньому Домі. Мені досі нагадується велика площа перед Народнім Домом, ціла вкрита елеґантними фармарськими автами. Кожний з властителів тих авт сердечно вітав гостю з рідного краю, кожний з найбільшою увагою слухав про життя і змагання з окупаційною владою. Багато цікавого розповіли вони мені теж про своє життя.

7. Соняшна степова Алберта.

Безмежні рівнини ,наче один лан засіяні копами золотої пшениці. Стирти соломи призначені на спалення. Молотільні в русі, елевейтори, велитенські зсипи збіжжя при залізничих стаціях.

А там зрідка китичка зелені посеред степу, а серед неї будинки українських фармарів, тих піонерів цієї великої землі, що з неужитків, пустирів створили джерело добра й багацтва безмежних просторів албертійської провінції. Такий образ виступає перед моїми очима, коли нагадую мої далекі й широкі прогулянки по Алберті в товаристві зна-

менитої провідниці панни Ганки Романчич, а по столиці Алберти — посла Лучковича.

В Едмонтоні в першу чергу відвідуємо українські інституції, святині, культурні й господарські установи. Оглядаємо місто, розділене на дві половини рікою, що пливе в глибокому проваллі. І якось сумно стає, що й українське життя, так само розділене тільки не природним, а власними руками створеним проваллям... Та в Канаді покищо на це трудно знайти ліку — радіти треба що мимо цього розділу, життя пливе й розвивається живо. Оглядаю, розвідую про працю в інституті СС. Василіянок й оо. Василіян відвідую й цікаво розпитую про працю в Інституті ім. Мих. Грушевського та працю Інституту ім. Т. Шевченка. Оглядаємо фабрику заліза пана Никифорчука, який канадійським звичаєм працює враз із своїми робітниками. Цікаво було відвідати книгарню пана Фербея, що минулого року гостював у нас в редакції "Жіночої Долі". З українським громадянством маю нагоду пізнатися в сердечних приватних гостинах, а з ширшою громадою — на принятті в Інституті ім. Мих. Грушевського та окремо з греко-кат. українською громадою з найчільнішими її представниками та визначними особистостями теж вищих англійських кругів на приняттю в Народньому Домі. Тут мала я нагоду між іншими пізнати приятеля мого сина, Брата Методія. Дружба, нав'язана того вечора, перетрівала незмінно до цих часів.

Ще одно цікаве й гарне враження пережила я в Едмонтоні. Один з найповажніших українських піонерів, пан Петро Зварич з Веґревил, запросив мене на весілля свого сина, архітекта, що якраз в тому часі відбувалося в Едмонтоні. Це було для мене дійсно дуже цікаве. Біля 300 осіб гостей, пишні строї пань а зокрема молодої й дружок, вибагливе приняття. Але найцікавіше від усього — це зустріч з піонерами роду Зваричів, Федоркових і других, радість з патріотичної молоді свідомого другого в по части а також і третого покоління нашої іміґрації, яке мала нагоду пізнати. Це мене більше тішило й мені імпонувало, як усе багацтво, що його доводилося спостерігати.

Надзвичайно цікаві були прогулянки автом, що їх уміло розплянувала панна Ганка по цілій та добре їй знаній околиці. Ми відвідали в місцевості Мондер, осідок головного манастиря оо. Василіян, інститут сс. Василіянок, оглядали український шпиталь сс. Василіянок з усіми його модерними уладженнями, що тоді саме будувався. Відвідали українські менші й більші фарми, між іншими величезну курячу фарму пана Перепилиці. Оглянули ми велике господарство фармара пана Новосада, який своїй худобі й коням не знав ліку, а кожне з дітей мало своє авто. Ще багато-багато повчаючого й цікавого показала мені моя неоцінена провідничка.

Дальшим тягом поїздок по околиці була наша поїздка в гостину до містечка Веґревил на запрошення пана Зварича. Веґревил, славне своїм патріотизмом і солідарністю, що дає йому змогу дати українській громаді найкращих представників до парляменту: посла М. Лучковича, опісля А. Глинку, під цю пору посла І. Дікура. У Веґревил приймає нас з п. Ганкою знаний патріот піонер української іміґрації пан Петро Зва-

рич. І приємна мені ця свідомість, що так, як за часів першої моєї гостини, багато з нашої іміґрації мало свою опору у Веґревил, так і тепер нова хвиля іміґрації на поміч Веґревил може числити.

Свій побут у тому гостинному містечку згадую дуже мило, особливо цей з'їзд околичного громадянства, серед котрого знайшлося не мало моїх краян, добрих друзів. З Веґревил вивезла я не тільки гарні спогади, але й тривалу пам'ятку: українську машинку до писання. Переїхала вона зо мною океан й опісля мимо зазіхань большевицьких, мимо втечі й довгої скитальщини — повернула зо мною назад до Канади й досі мені вірно служить...

8. В Торонті — столиці провінції Онтеріо.

Ще багато гарного бачила я й рада б згадати. От хоч би Форт Виліям, Ріджайна, чудова дорога до Венкуверу, гостина у п-тва Богданів, відпочинок над Тихим океаном й мала прогулянка ним, щоб тільки могла колись згадати, що знаю Тихий океан, що ним можна заплисти в далекі китайські чужі землі.

Одначе, намічений розмір цих спогадів і так надпрограмово поширився, хоч як стараюся їх сконцентрувати. Та годі не згадати такої милої й важливої події, як побут у столиці Онтеріо, тепер вже мільйоновому місті Торонто. Воно й тоді вже своїм широко рзвиненим культурним українським життям ставало конкурентом Вінніпеґу. Про це, яким воно є тепер, нема що й казати. В Торонті зустрічаю немало прихильниць "Жіночої Долі", знаних з листування. В товаристві пань Мошукової, Гуменюкових, Кунікевичевої, Сакалюкової і других, пізнаю хоч здебільша Торонто, його громадські будівлі, українські інституції, святині, з визначним українським громадянством. В Торонті пізнаю теж симпатичну англійську письменницю паню Флоренс Лайвсей, яка настільки знайома з українською мовою, що переложила на англійську мову Квітчину "Марусю". Знайомлюся теж з паном М. Петрівським, автором повісті "Маямі", "журналістом й письменником молодої ґенерації", як це він написав в моїому пам'ятникови. Ще намічено багато цікавого в нашій програмі, але покищо на найближчу мету беремо прогулянку до недалеких славних водопадів Ніяґари, що мене особливо цікавили. Того самого дня назначена теж у вечір зустріч із громадянством, як що не помиляюся, в Народньому Домі. Та це власне не вийшло нам на добре, й опісля примусило багато від нашої програми відступити.

Наша прекрасна, інтересна прогулянка до Ніяґари, на яку я вибралася в товаристві обох пань Гуменюкових й ще одної пані, назвиська добре не пригадую, не закінчилася нам добре. Захоплені водоспадом, ми дещо припізнили наш виїзд, коли ж нагадали, що в восьмій годині маємо бути в Народньому Домі, то так підганяли до скоршої їзди нашого чемного керівника автом, що на кілька миль перед Торонтом малощо не злетіли у провалля й не загинули. На щастя скінчилося на поторощенні авта й малих покалічень. Я, що сиділа на переднім сидженню, дістала такий сильний удар у крижі, що ледви вилізла з поторощеного авта. До Торонта довезло нас якесь чемне услужливе англійське товариство.

На зібрання явилися ми з півтора годинним спізненням. Мимо мого потовчення, все відбулося по наміченій програмі. Тільки в дальших плянах прийшлося поробити зміни і скорочення. Закінчивши так приспореним темпом мої відвідини Канади, зустрічаю по 30-літній розлуці мого сердечного друга, рідного брата д-ра В. Сіменовича і з ним разом переїжджаю в Америку до Шікаго. Там по доброму двотижневому лікуванню й відпочинкови їду в дальшу мандрівку по так відмінній від Канади. Знайомство з гостинною українською іміграцією Америки залишило такі самі милі, незабутні спогади, як і Канада, що тепер стала для мене новою прибраною батьківщиною . . . .

З М І С Т:

ОНТАРІО.

ВІДДІЛИ:

КВЕБЕК.

САСКАЧЕВАН.

Стор.

ВІДДІЛИ:

V.